

DOKTORI (PHD) ÉRTEKEZÉS

**A HÁROMSZÉKI HOZOMÁNY
A 19. SZÁZADBAN**

Szócsné Gazda Enikő

DEBRECENI EGYETEM

BTK

2010

A HÁROMSZÉKI HOZOMÁNY A 19. SZÁZADBAN

Értekezés a doktori (Ph.D.) fokozat megszerzése érdekében
a néprajz és kulturális antropológia tudományágban

Írta: Szöcsné Gazda Enikő okleveles néprajzkutató

Készült a Debreceni Egyetem történelmi és néprajzi doktori iskolája
(néprajz programja) keretében

Témavezető: Dr. Bartha Elek
(olvasható aláírás)

A doktori szigorlati bizottság:

elnök: Dr. ....
tagok: Dr. ....
Dr. ....

A doktori szigorlat időpontja: 200... .

Az értekezés bírálói:

Dr. ....
Dr. ....
Dr. ....

A bírálóbizottság:

elnök: Dr. ....
tagok: Dr. ....
Dr. ....
Dr. ....
Dr. ....

A nyilvános vita időpontja: 200... .

NYILATKOZAT

Én Szőcsné Gazda Enikő teljes felelősségem tudatában kijelentem, hogy a benyújtott értekezés a szerzői jog nemzetközi normáinak tiszteletbentartásával készült. Jelen értekezést korábban más intézményben nem nyújtottam be és azt nem utasították el.

Bevezetés

Az erdélyi kerámia történetéről szóló kiállítás kutatásai közben, friss végzősként, 1995-ben vetődtem el először levéltárba, és a különböző gyűjtemények lapjait forgatva, hamarabb bukkantam hozománylevelekre, mint a fazekascéhek történetére vonatkozó információkra. Eleinte bosszankodtam egy kissé, hogy nem azt találom, amit keresek, de hamarosan a tárgytörténeti érdeklődésem elfeledtette ezt a bosszúságot. Elémtáruult egy átfordított világ. Az írott hozomány és a tényleges hozomány közti átfordítási viszonyon töprengve másolgatni kezdtem ezeket a listákat, azzal a céllal, hogy biztosan fel tudom még valaha használni múzeumi kiállításrendezési praxisomban. A hozományleltárok valamikor a hozománymodellezési szempontrendszer megértését teszik talán lehetővé számomra, és így hitelesen tudom majd a Székely Nemzeti Múzeum látogatói elé tárni egy kor kiházasítási szokáskörét – gondoltam. Azóta 15 esztendő telt el, és az inventáriumaim számának lassú növekedése egyre nagyobb örömmel töltött el.

Amikor az összegyűjtött inventáriumok feldolgozási módozatain tépelődni kezdtem, és a szakirodalom áttekintésére határoztam el magam, elbizonytalanodtam. A hagyatéki leltárok hatalmas publikált tömegét tekintve előbb az a kérdés merült fel bennem: ugyan, van-e értelme annak, hogy az én szerény gyűjteményem az olvasó elé tárjam, vagy éppen elemezzem? 4-5 hozománylevél egy faluból elegendő elemzési alap-e egy kor kiházasítási szokásvilágának megismerésére? A házasságkötés és kelengyeadás szokáskörének szakirodalmát áttekintve rájöttem, hogy nem olyan szerény ez az inventáriumállomány. A hozománylevél nem volt éppen annyira gyakori forrás, mint Magyarország területén a hagyatéki leltár, tehát ilyen szempontból az utóbbi forrástípus mennyiségi arányaira vonatkozó ismereteket nem lehet az előbbi forrásra vetíteni. Hozománylevelet nem írt mindenki és nem írt minden helység lakossága. Vannak az említett vidékre beékelődő, adminisztratív szempontból ugyan nem Háromszékhez tartozó, de háromszéki kulturális vonásokat őrző falvak, mint például Árapatak, ahol teljesen hiányzott ez a forrástípus.¹ Más helységeken csupán a vagyonosabb családok kívánták az emlékezet kivetítésének igényével papírra róni a nászjavak tételeit. Ugyanakkor azt is hangsúlyoznom kell, hogy az elemzésem alapját képező levéltári gyűjteményekben a hozománylevelek tudatos összegyűjtéséhez

---

¹ LŐRINCZI Etelka árapataki tanítónő, akinek a helység népéletéről könyve jelent meg, erről a következőképpen ír: „Kelengye összeírására nem emlékszik senki, írást nem kaptam”. Lőrinczi 2001: 41.

semmilyen segítséget nem remélhettem. Gyakorlatilag bárhol előkerülhetett hozománylevél, de az is megtörtént, hogy több ezer oldalnyi levéltári iratállomány áttekintése sem dobott a felszínre ilyen dokumentumtípust. A levéltárosi rendszerező munkálatok a hozománylevelekre nem terjedtek ki, nincsenek összegyűjtött, fondokba rendezett hozományinventáriumok, a levéltári mutatókban nem jelzik jelenlétüket. Míg mindenki számára ismert tény, hogy hagyatéki leltárakat, testamentumokat az árvaszéki iratok közt lehet leginkább találni, a hozománylevelek itt is ritkák. Bár a két vagy több tanú aláírása miatt időnként hiteles okiratként hasznosították, mégsem lehet a közjegyzői iratcsomókban sem ezeknek megjelenésével számolni. Ez azt jelenti, hogy több ezer dossziényi levéltári anyag áttekintése, tehát kazalban tű keresése szolgáltatva számomra azt a forrásanyagot, amelynek elemzéséből ez a disszertáció összeállt.

Mivel magam elsősorban történeti néprajzosnak tartom, így az előkerült hozományleveleknek az utolsó periódusát kevésbé tartottam elemzésre érdemesnek, mint a korai réteget. Határt kellett tehát szabni az összegyűjtött forrásanyag számára. Az elemzés alapjául a Háromszéken viszonylag jelentősebb mennyiségben fennmaradt 19. századi hozománylistákat (parafernumleveleket) vettem, mivel véleményem szerint történeti távlatból ennek a forrástípusnak a segítségével lehet hitelesen megközelíteni a hozomány konkrét összetételét, rendszerét, változási tendenciáit a 19. században.

Az emberi emlékezet nem terjed ki a 19. századra (a legidősebbek is már csupán az 1930-as éveket tudják felidézni), így írásomban nem használtam fel az általam gyűjtött interjúkat, nem tekintettem tudományosan megalapozottnak a későbbi információk visszavetítését a korábbi korokra. Így csupán azoknak az információknak adtam hitelt és helyet az elemzésben, amelyek a 19. századról szólnak, tehát a forrásanyag mellett a 20. század legelején keletkezett írott visszaemlékezéseknek, vagy a szakirodalomból nyert információknak. Úgy döntöttem, hogy a későbbi korszak elemzése majd egy következő, nagyobb lélegzetvételű dolgozat alapját fogja képezni, a korábbi periódushoz még nem éreztem elég jelentősnek az összegyűjtött inventáriumaimat.

A gyűjtés alapjául választott hozománylisták jelentős részét a Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltárból kerestem ki, csaknem a teljes levéltári állományt áttanulmányoztam. Elsősorban a családi levéltárak szolgáltatnak forrásanyagot a disszertációm számára. A levéltári fondokban 23 darab 17–18. századi hozománylevelet is találtam, ezt viszont nem tekintettem elég jelentős mennyiségnek ahhoz, hogy általános következtetéseket vonhassak le. A 19. századi levéltári anyagból 63 parafernumlevelet sikerült kibányásznom. Ebben Csáki Árpád történész és Albert Ernő néprajzkutató volt a segítségemre, akik jelzetekkel segítették a munkámat. A levéltári anyag mellett csupán néhány faluban tudtam 19. századi

hozománylevelekre bukkanni, Futásfalván Finta Etelka segítségével, míg Zalánban, Nagyborosnyón helyszíni gyűjtések alkalmával. Nagy segítségemre volt dr. Pozsony Ferenc kolozsvári volt egyetemi tanárom, aki a saját gyűjteményében lévő 34 darab 19. századi, főként Zabola környékéről származó kelengyeinventáriumot bocsátotta a rendelkezésemre, amelyet ezúton is szeretnék megköszönni. Kutatómunkám során sikerült kinyomoznom egy kútba esett kiadvány szálait: az 1980-as években Kósa-Szánthó Vilma, a hozománylevelek egyik első erdélyi kutatója székelyföldi inventáriumokból összeállított egy forráskiadványt, a kézirat soha nem jelent meg, és szerencsétlen módon a bukaresti Kriterion Könyvkiadónál eltűnt. Végleges formája nem maradt a szerzőnél. A jelenleg Kanadában élő Kósa-Szánthó Vilmától sikerült elkérnem a kiadvány néhány, írógéppel átgépett részletét, ebből 10 darab háromszéki, elemzett időintervallumunkból származó hozománylevél átgépett változatát emelhettem be a szövegkorpuszba. Köszönetet mondok ezúton Kósa Szánthó Vilmának is a rendelkezésemre bocsátott forrásanyagért. A háromszéki néprajzkutatók közül Kakas Zoltán 2 darab, a helytörténész Demeter Lajos 5 darab, Fehér János művészettörténész és Tana Gyula gyűjtő 1–1 darab 19. századi parafernumlistával volt segítségemre, ezekért is hálával tartozom nekik. Az elemzés teljesebbé tétele szempontjából beemeltem a szövegkorpuszomba a különböző kiadványokban egészében leközölt háromszéki hozományleveleket is, mégpedig a Zakariás Erzsébet, Balázsi Dénes által közölteket.

Munkám nem tudtam volna megvalósítani, ha a munkahelyemen nem tűrték volna el a levéltározási „hobbymat.” A folyamatosan változó igazgatók eltérő megértési szinttel viszonyultak e kutatáshoz, köszönöm mindazoknak a segítségét, akik bátorítottak a disszertáció anyagának összegyűjtésében és megírásában. Hálával gondolok az azóta már elhunyt Kónya Ádám igazgatómra, aki megelőlegezte számomra a bizalmat, illetve köszönöm jelenlegi igazgatómnak, Vargha Mihálynak, hogy a disszertáció szövegezésekor heti egy kutatónappal támogatta a munkám. Külön köszönöm a Boér Hunor kollégám segítségét is, aki könyvtárosként jónéhány 19. századi könyvritkaságra hívta fel a figyelmem, ezek segítettek az eddig homályban lévő jogi háttér kinyomozásában.

Ugyanakkor külön köszönettel tartozom témavezetőmnek, dr. Bartha Eleknek a disszertáció jobbá tételében nyújtott szakmai tanácsaiért.

A téma finalizálási munkálataiban ugyancsak kiemelten szeretném megköszönni az MTA Határon Túli Magyar Tudományos Ösztöndíjprogramjának anyagi támogatását.

A kutatás területének behatárolása, az elemzett forrásanyag és annak átírási szempontrendszer

Az Erdély délkeleti részén elhelyezkedő Háromszék valamikor – amint neve is mutatja – három *szék* nevet viselő területi egységből tevődött össze: Kézdi-, Orbai- és Sepsiszékből. Ehhez ékelődött a negyedik alszék, Miklósvárszék.

A vidék történetéről, néprajzáról nem egy alaposabb tanulmány, összegzés született napjainkig. Ezeknek teljes áttekintésére nem tudok a jelen helyen vállalkozni, annál inkább, mivel többszáz tételes néprajzi-honismereti bibliográfia látott nemrég nyomdafestéket, amely alapján a vidék iránt érdeklődők a kutatás legfontosabb irányvonalait és alapkérdéseit megtalálhatják.² A megye történetével foglalkozó többszáz munka közül így csupán néhány fontosabbat emelnék ki. A klasszikusok közül a Benkő József nevét kell megemlítenem, aki helységekre bontva tárgyalta a vidék fontosabb eseményeit és jellemzőit.³ A 19. századi „utazási irodalom” klasszikusai közül többen végigjárták a területet, észrevételeik számos néprajzi jelenségre is rávilágítottak. Az 1790-es években Teleki Domokos,⁴ az 1840-es években Szentiváni Mihály ment át egy erdélyi „gyaloglat” során a legfontosabb helységeken, futólagos megfigyeléseit frappáns írásos összeggébe tömörítette.⁵ A nagy utazók közül Orbán Balásnak köszönhetünk a legtöbbet, akinek munkássága máig kihat a vidék történetével és néprajzával foglalkozók tevékenységére.⁶ A megye népművészetére elsőként Huszka József,⁷ majd pár éves késéssel Malonyay Dezső figyelt fel,⁸ e két kutató munkásságát kevés 20. századi hosszabb elemzés követte.⁹ A háromszéki falutörvények és rendtartások társadalomtörténetileg is rendkívül fontos szövegtörzset és elemzését Imreh Istvánnak köszönhetjük,¹⁰ de jelentősebb társadalomnéprajzi és -történeti tanulmányokat több kötetben

---

² Pozsony–Jakab 2003.

³ Benkő 1999.

⁴ Teleki 1993.

⁵ Szentiváni 1986: 150–176.

⁶ Orbán 1868.

⁷ Huszka 1895.

⁸ Malonyay 1909.

⁹ Balassa 1992 a temetőkről, Kós 1972 és Kocsi–Csomor 1982 a festett bútorkról, Gazda K. 1991 a népviseletről adott ki hosszabb összefoglalást.

¹⁰ Imreh 1973 és Imreh 1983.

olvashatunk, ezek jelentős része a háromszéki etnikumok történetére vagy együttélésére is kitér.¹¹ A megye néprajzi jelenségeinek első összegzését Balázs Márton tollából olvashattuk.¹² A szokásvilág legjelentősebb irányvonalainak összefoglalását dr. Pozsony Ferenc tette meg.¹³

A három szék alkotta kulturális tájat már Kósa László és Filep Antal is „önálló tájegység”-nek tekinti.¹⁴ Amennyiben néprajzi tájegységként próbáljuk értelmezni ezt a közel 100 településből álló területet, néprajzi különbségekre világíthatunk rá. Elemzett vidékünket általában Székelyföld polgárosultabb részei közt tarthatjuk számon. Néprajzilag kompakt, jól körülhatárolható egységként értelmezhető Erdővidék,¹⁵ amelyet a Rika és a Hatod hegység körülzár, így eléggé élesen elkülönül mind Háromszéktől, mind pedig Homoródméntétől. Elhelyezkedésének köszönhetően ebben a mikrorégióban jelentősen tetten érhetjük mind a közeli barcasági szász hatást, mind az udvarhelyszéki anyagi és szellemi kultúra irányvonalait. A szintén hagyományőrzőbb Felsőháromszéket nem tekinthetjük ugyan elkülönülő néprajzi tájegységnek, de több survival-elem megőrződésével kell számolnunk itt is, mint a nyitottabb és ezért gyorsabb akkulturáció felé tartó Sepsiszéken. Az újabb néprajzi és helytörténeti írások földrajzilag elkülöníti az Orbaiszék, Kézdiszék és Sepsiszék közös határai mentén elhelyezkedő falvakat, amelyek távolabb estek az elzártabb hegyvidéktől, ezért a kulturális nyitottságra földrajzilag is determináltabbak voltak. Ezt a vidéket hívják Mezőföldnek (Szörce, Tamásfalva, Barátos, egyes vélemények szerint Zabola, Páva tartozik e mikrorégióhoz). Elemzett övezetünkön belül a valamikori közigazgatási felosztás szigetként néhány települést Felső-Fehér vármegyéhez sorolt, ezek elsősorban valamikori más, nem székely etnikumuk miatt különültek el a sajátos székely jogrendű településektől (Peselnek, Besenyő, Kanta stb.). Ezeket a helységeket nem hagytam ki az elemzésemből, elsősorban azért, mivel e falvaknak a kultúrája jelentősen integrálódott a környező tömbszékely területbe, így házassági szokásaik például alap- és töltelékelemeikben sem tudtak elkülönülni. Úgyszintén a háromszéki tömbhöz soroltam azt a néhány, a Rika hegység tövében fekvő, Bardoc fiúszékhez tartozó falut (Vargyas, Bibarcfalva, Telegdibacon), amelyek történetileg Udvarhelyszékhez tartoztak ugyan, de földrajzilag a Rika elkülönítette őket Udvarhelyszéktől, ezért kultúrájukban intenzív háromszéki, elsősorban erdővidéki hatás érzékelhető. Ezt a kis bővítést elsősorban azért tartottam motiváltnak, mert az adminisztratív felosztás sokszor olyannyira következetlen volt, hogy azt néprajzusként nem tudtam értelmezni. Az erdővidéki Nagybacont például közigazgatásilag kettévágta a régi területi felosztás, egyik felét

¹¹ Anghel – Pozsony 1999; Dimény – Szabó Á. 2003; Kinda – Pozsony 2007; Hermann 1991; Féder 2006.

¹² Balázs 1942.

¹³ Pozsony 1996; Pozsony 2000.

¹⁴ Kósa–Filep 1975: 106.

¹⁵ Kósa–Filep 1975: 92. A szerzőpáros is a két nagyobb tájegységen belül (Háromszék és Udvarhelyszék) táji-történeti elkülönítését megtette.

Telegdibaconként, másik részét Sepsibaconként jelölve. Nyilvánvaló, hogy egy települést olyan megfontolásból, hogy fele adminisztratív szempontból Udvarhelyszékhez, fele pedig Háromszékhez tartozott, néprajzilag nem különíthetünk el. A települések kompakt egységként értékelhetők, ezért néprajzi szempontból vitathatónak véltem a merev közigazgatási egység alkalmazását. Motiválnak tartottam tehát, hogy Háromszék számára bővebb néprajzi határt jelöljek meg, így a Rika hegység lábainál elhelyezkedő néhány települést is ide soroltam. Bár tárgyi kultúrájukban ezek a települések vitathatatlanul erős udvarhelyszéki vonásokat mutattak örökké, a hozománylevelek szintjén ez az udvarhelyszéki vonás nem érhető tetten. Úgy véltem, a csupán néhány darab Vargyasról, Bibarcfalváról származó hozománylista szerkezetileg és összetétel szempontjából szervesen illeszkedik az erdővidéki parafernumlevelek sorába, és mivel Vargyas vagy Bibarcfalva inkább sorolható Erdővidékhez, mint az udvarhelyszéki részhez, vagyis a Rika túloldalán lévő Homoródméntéhez, így hosszas tépelődés után a néhány vargyasi, bibarcfalvi listát is elemzés alá vontam. Szeretném kiemelni, hogy a területi körülhatárolás kutatási orientáció is volt egyben. Bár a tulajdonomba került jónéhány homoródmenti és csíki inventárium is, ezeknek vizsgálatába egyelőre még az összehasonlítási alap kedvéért sem mélyültem el, mivel nem rendelkezem akkora forrásanyaggal, amely hitelessé tehetné volna a szomszédos területek hozományaival való alaposabb összehasonlítási kísérleteket.

A megtalált 117 hozománylevelet mellékletben csatoltam a disszertációhoz az elemzés átláthatóbbá tétele szempontjából. Az így átírt hozománylevelek végén feltüntettem a gyűjtőket, a levéltári jelzeteket vagy a szakirodalmi adatokat. Bár a források átírásának van történészek által alkalmazott szabályzata, nem tartottam ezt néprajzi nézőpontból alkalmazhatónak. Nem írtam át mai helyesírásra a szövegeket. Meggyőződésem ugyanis, hogy az írásmód jelzi azt a társadalmi hátteret, amelyben az illető inventárium keletkezett, egy-egy szó teljes kicsavarodása pedig a tárgytypus ismeretlenségét, a tárgyrendszerbe való szervesen illeszkedését jelzi az adott társadalmi közegen belül. Hogy ezeket a műveltségi szintbeli különbségeket megőrizhessem és láttathassam, igyekeztem a betűhű átírást alkalmazni, csupán néhány egészen kis változtatást vezettem be. Így például a sorszámozásnál teljesen össze-vissza alkalmazott 1mo, 2do vagy 1, 2 bejegyzésnél csak 1., 2. alakot hagytam, a d, drb vagy db-ként jelölt darabszámot is egységesítettem. A forint különböző rövidítési módjait is egységesen írtam le. Úgyszintén mellőznöm kellett a szöveg eredeti tördelését, mert ez a gépi szöveg csúnya szöveggépét eredményezte volna. A rövidítéseket a nehezebben érthető helyeken feloldottam, az általam betoldott kiegészítő részeket zárójelbe tettem és jegyzetanyagban jeleztem. A bizonytalan olvasatot (?) -lel, a helytelen vagy szokatlan írásmódot, hogy nehogy gépelési hibának nézze az olvasó, (!) -lel jeleztem. A forrásanyag

egységesítése szempontjából mellőztem a csupán néhány esetben alkalmazott táblázatos formátumot.

Nem tudtam következetesen alkalmazni az átírási szempontrendszeremet a mások által átírt anyagnál. A Pozsony Ferenc által gyűjtött anyagánál a legtöbb esetben az átírás alapját képező irat fénymásolt változatát is megkaphattam, ebben az esetben a fénymásolt forrást, és nem az átírást vettem alapul. Amennyiben az eredeti forrást nem sikerült megtalálni, azt a végén feltüntettem (pl. Kósa Szánthó Vilma esetében, itt az *átírásában* terminusban jeleztem, hogy nem az eredeti forrás van a kezemben). Néhány esetben megtörtént, hogy az átírást mind Kósa Szánthó Vilma, mind pedig Pozsony Ferenc elvégezte, de nem sikerült rábukkanni az eredeti szövegre, ezekben az esetekben jegyzetanyagban jeleztem a két átírás közti különbségeket, tehát forráskritikát igyekeztem bevezetni. A publikált szövegek egy része (pl. Zakariás Erzsébet kötete)¹⁶ az eredeti kéziratot képként is közölte, ezekben az esetekben az képként közzétett kéziratot vettem alapul. A Balácsi Dénes¹⁷ által publikált forrásnak is sikerült megszereznem Miklós Zoltán segítségével a scannelt változatát, az átírás folyamán ezt vettem figyelembe.¹⁸

A kutatás módszerei és célkitűzései

A történeti forrásanyagok néprajzi elemzésével nem régen foglalkozik a néprajztudomány, így az elemzések módszertana is eléggé egyénfüggő. Az archív forrásanyag néprajzi megfigyelési módozatai több szempontból mások, mint ahogyan a történészek viszonyulnak mindazon forrásokhoz, amelyek az adott társadalmakat csupán részeiben tudják megjeleníteni. Amint azt Szilágyi Miklós egy nemrég megjelent tanulmányában kifejtette, a történeti források kutatásának számos nehézsége van. A néprajzosok a módszertanukat a recens megfigyelésekre dolgozták ki, és a régi iratok megszólaltatásának legnagyobb nehézsége, hogy nem tud az elemző a részletekre rákérdezni, a legtöbb esetben nincs lehetősége tudatos mintavételre sem. Szilágyi kérdése voltaképpen az, hogy vajon azonos forrásértékűnek tekinthető-e a recens forrás és a történeti forrás, a „megfigyelték” köre örök jelenné tudja-e alakítani a múltat?¹⁹

---

¹⁶ Zakariás 2000: 299–321.

¹⁷ Balácsi 2006: 206–210.

¹⁸ Köszönöm Miklós Zoltán székelyudvarhelyi muzeológusnak a segítségét.

¹⁹ Szilágyi 2009: 13–15.

Mivel értekezésemben történelmi jellegű forrásanyag elemzését, értelmezését kísérelem meg elvégezni, így megpróbálom a történeti forrásértelmezések többirányú módszertanát is felhasználni, és nem ragadok le egyetlen módszer alkalmazásánál. A forrásaim több időintervallumra bontom, és ezeken belül is több elemzési módszerrel próbálkozom. A módszereim nem lehetnek egyértelműen néprajzi jellegűek, éppen a Szilágyi Miklós által jelzett okok miatt. A mintavételre nincs lehetőség, a forrásanyag nem bővíthető ki kérdések által. Egy „adott”, általam felgöngyölített és mások által összegyűjtött szövegkorpuszra kell támaszkodni, annak szűkszavú felsorolásait kell szóra bírni. Mindehhez történelmi, jogtörténeti, tárgytörténeti háttérinformációkat kell rendelni, és így megpróbálni a forrás mögött, a sorok között lévő információk megfejtését.

Az 1800 és 1848 közti periódusnál a társadalomtörténet által kezdeményezett módszerekkel kísérletezem. Forrásértelmezéseimben több esetben alkalmazom a *kvantitatív módszert*. A kvantitatív elemzést több kutató kifogásolta,²⁰ kiemelve róla, hogy számokba merevíti a megfigyeléseket, és figyelmen kívül hagyja a számok mögött meghúzódó, élő, érző egyént. Egyetértek ezzel a véleménnyel, ezért a számszerű adataimat körültekintően alkalmazom. Mivel a számítógépes adatbázisok éppen ezeket a számszerű elemzéseket segítik elé, sokszor sematizálva, túlzottan leegyszerűsítve, lecsupaszítva az adatokat, így dolgozatomban nem a gépi keresőprogramok segítségét kérve keresttem ki adataimat. Ezt azért tettem, mert éreztem, a gép nem szelektál, csak számokat és nem különböző egyéneket és ezek tárgyi kultúráját látja. Így adataim magam kerestem ki a szövegekből, és saját manuális munkával csoportosítottam azokat. Ez a módszer ugyan sokkal lassúbb volt, mint a gépi keresés, az inventáriumok több tízezres tárgyszámát elég nehéz volt tárgytípusonként csoportosítani, kivonatolni, időnként táblázatokba rendezni és ezeknek a segítségével áttekinteni, a tárgyak egymáshoz való viszonyát érzékelni, viszont az elnevezésbeli, tájegységenkénti, családonkénti stb. különbségeket így tudtam csupán érzékelni, nem kellett a megnevezésbeli különbségeket a gépi szelektálás kedvéért mesterségesen leegyszerűsítenem vagy sokszor vitathatóan közös nevezőre hoznom. Úgy éreztem, hogy ha egy-két adaton véletlenül át is ugorhattam a saját manuális csoportosítási szempontjaim során, mégis a sokszorosan áttekintett, különböző szempontok alapján szelektált, eredeti helyesírásban és kontextusban vizsgált inventárium több mindenre felhívja a kutató figyelmét, mint hogyha a nem gondolkodó, csak csoportosító gépre bízta volna a szelektálás mikéntjét. Ezért kénytelen voltam meghúzni a határt a forrásaim számára, 2008-ban lezártam a gyűjtést, az azután talált és másoktól kapott inventáriumokat talán a disszertáció kiadási munkálatai

---

²⁰ Pál 2003, Bácskai 2003: 254.

folyamán fogom tudni beépíteni az elemzést kiszélesítő munkálatokba, aktuális dolgozatomból viszont kihagytam..

A társadalmi struktúrákon belül kimutatható különböző szintek már kezdettől fogva jelezték számomra, hogy tévedés lenne csupán a kvantitatív módszernél leragadnom. A társadalom is egyének sokaságából tevődik össze, és ezek az egyedek különböző gazdasági- és társadalmi szintekre tudnak bármely történelmi periódusban felvergődni vagy visszacsúszni. Így a történeti antropológia és ezen belül a mikrotörténet módszereit is alkalmazom az értekezés folyamán.²¹ Nem pusztán a szélesebb értelemben vett társadalmi rétegeket és ezeknek a specifikus tárgyhasználati szokásait tekintem át, hanem anyakönyves vizsgálatok és helytörténeti jellegű nyomozómunka révén vizsgálom, kik is lehettek azok a családok, amelyekből a hozománytulajdonos lány kiszakadt. Így a kvantitatív módszer számadatait próbálom *kvalitatív módon*, személyekre bontottan továbbelemezni. A mikrotörténeti szempontrendszerrel mennél alaposabb kutatásokba próbálom a munkám során ágyazni. Vagyis nem csupán azt tekintem át, hogy milyen családból származott a hozománytulajdonos, mivel foglalkoztak a szülei, milyen „rangú” volt a családja, hanem azt is igyekszem a dolgozatban felgöngyölíteni, hogy árva volt-e a házasságkötés előkészítésének periódusában, hány testvére volt, ebből hány lány és hány fiú, jelzik-e az anyakönyvek olyan erkölcsi vétségeit az adott lánynak, amelyek motiválták tehették a családi büntető rítusok alkalmazását stb. Ez az egyénre lebontott vizsgálat nem minden esetben sikerült. Például elég sokszor nem sikerült rábukkannom a születési adatokra az anyakönyvek hiánya miatt, vagy az elemzett család vélt migrációjának köszönhetően. Ugyanakkor a családtörténeti kutatások hátramaradott volta miatt nem mindig sikerült alapos háttérinformációkat nyernem az illető családokról. Kísérletet tettem arra, hogy az emberi emlékezetre és az ezen belüli származástudatra hagyatkozzam, vagyis próbáltam a mai emlékezet alapján betájolni, hogy melyik család tartja magát lovas vagy gyalog katonának, melyik nemesnek stb. Viszont ez a módszer hamar rádöbbsentett, hogy nem szabad a mai ismeretanyagot visszavetíteni a múltba. Többnyire valamennyi falun belül a családok különböző társadalmi csoportosulásába ütköztem: hogy csak egyetlen példát emeljek ki, a zabolai Kónya családnak voltak jobbágy ágai is és voltak lovas meg gyalog katona családjai is. Így a mai információim visszavetítését az első hasonló esetek nyomán kizártam az értekezés szövegéből, mivel félrevezethette volna az olvasót. Így ha a 19. századi adatokat nem sikerült meglegnem, inkább homályban hagytam az illető család történetét.

---

²¹ Több történeti antropológiai munka és összegzés járt a kezembe, válogatott néhány ezekből: Van Dülmen 1990; Hofer (szerk.) 1984; Sebők (szerk.) 2000; Koselleck 2003; Bolovan 1999; Bódy – Ö. Kovács (szerk) 2003; Gyáni 1999; Benda 2006; Kotics 2001.

Nagy hatással voltak rám mindig az *interpretatív módszerek*, így munkám során igyekszem mindig a szövegekből kiindulni, azoknak felsorolásait néprajzilag interpretálni, majd ezt alátámasztani a mellékletben közzétett hozományleltárokra való konkrét hivatkozási renddel. Így az értékeléseim leellenőrizhetők, visszakereshetők lesznek.

Kutatásaimat így nagyon nehezítette a témám interdiszciplináris jellege. El kellett mélyednem a jogtörténetben, az elemzett periódus főbb történeti, gazdaságtörténeti problémáiban, a sok esetben ismeretlen fogalmak tisztázása érdekében a nyelvtörténet segítségét is elő kellett hívnom. Természetesen, mivel néprajzkutató vagyok, így a történeti elemzés kiinduló- és végpontjának minden esetben a néprajzi megközelítési módot tekintettem. Ez elsősorban azt jelenti számomra, hogy elemzésem korszakolásában csak ritkán szabtak határokat a nagy tettek és történelmi fordulópontok. Meggyőződésem ugyanis, hogy a gazdasági struktúrák változása és a nagy történelmi események, fordulópontok nem mindig estek egybe. A hozomány mint inventárium csak közvetve reagált arra például, hogy volt-e kiegyezés vagy nem Magyarországon. De ugyanakkor úgy érzem, hogy a nászjakav összegyűjtésének folyamatában sokkal fontosabb szempont volt, hogy a szárazság nyomorba döntött-e családokat, a dögvész elpusztította-e, elpusztíthatta-e a kiházasztó család állatállományát. Így az *ökológiai indíttatású* elemzési szempontokat is igyekszem alkalmazni munkámban. Ugyanakkor a néprajzi irányultságnak egy másik ismérveként, általam alkalmazott módszereként a *változásvizsgálatot* tekintem. A történelem az állandó megragadása, a néprajzost a változási folyamatok tetten érése érdekli. Így a tárgyrendszer változási tendenciáinak, egy-egy divatjelenség elindulásának és meggyökerezésének a főbb csomópontjait fokozottan igyekszem nyomon követni. Muzeológusi múltam miatt a tárgyi néprajz legfontosabb módszertanát is próbálom alkalmazni, a tárgyak megjelenési és elterjedési folyamatát nagyon fontosnak vélem követni. Mivel a tárgyi néprajz szempontjából fontos, hogy Székelyföld tárgyi kultúrájába hogyan és mikor ékelődtek be az idegen helyekről származó tárgyak, a munkámban ezt is fokozott figyelemmel követem.

A dolgozat megírása során alkalmazott módszerek és források fokozottan megszabták értekezésem tematikai csoportjait.

Csupán rövid kitekintés erejéig foglalkozom a 17–18. századi hozománylevelekkel, amennyit a téma bevezetéséhez föltétlenül fontosnak tartok, elemzésem alapjának tehát csak a 19. századot tekintem.

Mivel a hozomány 19. századi kiosztásának irányelveit is megszabta az erre vonatkozó törvénykezés, így fontosnak tekintem a dolgozat elején a Székelyföldön ható, hozományra irányuló törvények ismertetését. Ez a jogtörténeti bevezető megírása annál is indokoltabb,

mivel az eddigi szakirodalom ezt nagyon hiányosan tette meg.²² Ugyanakkor úgy érzem, csupán a törvények alapos ismerete nyomán világosodik meg az olvasóban, hogy mi a székely specifikum ebben a szokáskörben, de az is, hogy a szokás hogyan egészíti ki a jogrend hézagait. Így a törvény és szokás összefüggéseinek vizsgálata is foglalkoztat.

Mivel muzeológus vagyok, akit elsősorban a tárgyak érdekelnek, munkám fő irányelvének a hozomány összetételét, tárgyállományának megismerését, a tárgyrendszer változási tendenciáinak megragadását tekintem. A tárgyrendszer vizsgálata sokrétű feladat. Legkönnyebben természetesen a mennyiségi normákat lehet megragadni az inventáriumok sokszor monoton felsorolásaiból. De nem az az elsődleges célom, hogy áttekintsem, hányszor fordul elő egy tárgy a száz esztendő folyamán, inkább mélyebben akarom megismerni a tárgyak és az ember, az életmód kapcsolatait.

Mivel az 1848 előtti periódusban jól körülhatárolható társadalmi rétegződés volt Székelyföldön, és a merev hierarchiát nem volt könnyű átlépni, figyelmen kívül hagyni, így a század első felében próbálom megragadni e társadalmi rétegek specifikus tárgyhasználatát, azt a fajta tárgyi közeget, amelyen belül az egyén a saját alkalmazkodási és kitörési lehetőségeit próbálgathatta. A sajátos tárgytípusok és mennyiségi normákon belül próbálom az inventáriumok tételeinek szűkszavú körülírásaiból kikövetkeztetni, milyenek is lehettek ezek a tárgyak. Mit írnak a nemesi tárgyakról, hogyan pontosítják a lovas katonák ruházatát stb. Mit írnak a díszítményről, tárgytörténeti szempontból ezek az információk mivel egészítik ki eddigi tudásszintünket, a szakirodalom által eddig összegzett ismereteket.

Az 1848 utáni periódus elemzésénél éppen a felboruló rend és az ennek nyomán meginduló átstrukturálódás folyamata érdekel. Így ebben a periódusban ennek a kinyomozását tekintem fő irányelvnek.

1875 után, elemzett korszakom végén a hozomány átalakulásának, a polgári lakáskultúra és élettér kialakulásának folyamatait szeretném a hozománylevelek tételeinek elemzése segítségével látni és láttatni.

A jogi antropológia módszereinek alkalmazásával²³ próbálom megvizsgálni, hogy norma és a gyakorlat hogyan viszonyul egymáshoz, hogyan próbálja, vagy egyáltalán próbálja-e a törvényeket és rendeleteket a háromszéki ember a saját érdekei szerint átformálni, a vizet saját malmára hajtani. Hogyan használja ki a jogrend hézagait a család, hogy saját akaratát érvényesítse a lány kiházásításának lebonyolításában? Célom, hogy megragadjam az

---

²² Jogtörténeti szempontból mind Gazda Andrea, mind Ujváriné Kerékgyártó Adrienn próbálkozott a hozomány kiosztásának szabályozását ismertetésével. Mindkettőjük munkájának hiányosságát abban látom, hogy nem vették figyelembe a székelység sajátos jogrendjét. Vagyis éppen a székely törvénykezésre, amely a leginkább befolyásolta a Székelyföldön a hozomány kiosztását, nem fordítottak figyelmet.

²³ Cerutti é. n.

írott hozomány és a tényleges tárgyegyüttes közti diszharmonia vélt okait, a házassági vagyonnal való spekulációk érdekes eseteit.

Célom az, hogy egyén és társadalom, norma és gyakorlat, elvárás és az elvárásokhoz való alkalmazkodás nézőpontjából vizsgáljam, milyen szabályszerűségek befolyásolták a 19. században a hozomány összetételét, mikor és kik voltak az újítók, mekkora idő kellett egy-egy új tárgytípus meghonosodásához. Azt a kérdést is próbálom körbejárni, hogy kik voltak jelen a hozomány összeírásán, ki adminisztrálta a tárgyak írásban való rögzítését és e személyek jelenléte milyen hatással lehetett a hozomány összetételének átalakulására.

Csupán kisebb kitekintések szintjéig foglalkozom a hozomány elvitelének szokáskörével és az ebben kapott tárgyak későbbi adminisztrálásával, a válások során a hozomány visszaszerzésének módszereivel.²⁴ A következő kérdéskör, ami komolyabban meggondolkoztatott, hogy próbáljak-e utánanyomozni a háromszéki etnikumok hozományának. Bár Háromszék többségében magyar etnikumú, ennek ellenére a statisztikák több más nyelvű népcsoport jelenlétét is hangsúlyozták. Az 1900-as népszámlálási adatok a 85%-nyi magyarságon kívül például 14, 2% román, 0, 3% német, és 0, 5% „egyéb”, tehát cigány, zsidó, ukrán stb. lakost jelölnek.²⁵ Ha a napjainkig továbbélő, tehát több generáción át is etnikailag elkülöníthető csoportokat vesszük csak figyelembe, akkor a románságot és a cigány etnikumot lehet vidékünkön történelmi távlatban folyamatosan utolérni.

A román szakirodalom ismeri a hozománylevelek műfaját. Constanța Ghițulescu a havasalföldi románok körében már a 18. századi forrásokban felleli ezt az irattípust.²⁶ Az Erdély határvidékének számító Törösváron és a hétfalusi románok körében Ion Vlăduțiu úgyszintén nagy számban találta meg a *foaie de zestre* nevet viselő hozománylistákat. Információi szerint ezek, akárcsak a magyar hozománylevelek, részletesen felsorolták a nászjavakat. Személyi tárgyakat, bútortárat és földbirtokot egyaránt tartalmaztak a román listák.²⁷ Háromszéken is tudnak a kutatók a román hozományösszeírások meglétéről. Moldovan Nicolae szóbeli közlése szerint Előpatakon például a hozomány inventáriumokat a kelengyész láda fiókjában tartották. Visszaemlékezésekből tud ezek meglétéről, de eredeti parafernumlevelekre nem sikerült a kutatásai nyomán rábukkannia.²⁸ Mivel a levéltári kutatások sem hoztak felszínre román listákat, és mivel úgy tűnt, hogy disszertációm összeállításának időkeretei alatt ezt a kérdést nem tudom kellő alapossággal megvilágítani, így mellőztem a román hozománylevelek elemzését.

---

²⁴ Ezekkel a témákkal már több tanulmányban foglalkoztam, azért tekintek el a részletesebb elemzéstől.

²⁵ Varga 1992: 152.

²⁶ Ghițulescu 2004.

²⁷ Vlăduțiu 1973: 401.

²⁸ Köszönöm Moldovan Nicolae-nak, háromszéki román néprajzosnak, hogy szóbeli közléseivel segítségemre sietett.

A cigányok körében még napjainkban is inkább a lány megszöktetése és a hivatalos esküvő mellőzése a szokás, és mivel a 19. században nagyon redukált volt köztük az írás ismerete, így írott listák nyomát nem feltételeztem. Ennek következtében a 19. századi cigány hozományokkal sem foglalkoztam.

Fogalmi problémák. A házasságkötéskor adott anyagi juttatások típusai

A házasságkötés az emberiség legfontosabb átmeneti rítusa, így nem csoda, ha ajándékokkal, anyagi juttatásokkal próbálta a szűkebb család vagy a szélesebb rokonság, faluközösség emlékeztetessé tenni azt. Amint azt Marcel Mauss igen lényeges megállapításai is kimutatják, az ajándékozási aktusok a házasságkötés alkalmával látszólag érdek nélkül adott adománytípusok, a valóságban azonban nem így tekinthetők. A családok közti szerződés megalapozásának eszközei voltak a különböző típusú nászadományok. „Az elfogadás kötelezettségével kapcsolatban könnyen találunk egy egész sor tényt. Egy nemzetségnek, háznépnek, társaságnak vagy vendégnek ugyanis nincs más választása, mint hogy elfogadja a vendéglátást, az ajándékokat, az üzletet, az asszony és vér általi szövetséget. (...)Az adás kötelezettsége nem kevésbé fontos, tanulmányozása révén megérthetjük, hogyan váltak az emberek javak és szolgáltatások cserélőivé. Csak utalni tudunk néhány jelenségre. Az ajándék megtagadása, meghívás elmulasztása vagy visszautasítása felér egy hadüzenettel, ez ugyanis egyet jelent a szövetség és a közösség megtagadásával. Azért adnak, mert adni kell, mert a megajándékozottnak egyfajta tulajdonjoga lesz az ajándékozó minden tulajdonára. Ez a tulajdon szellemi kapcsolatként fejeződik ki s fogható fel.”²⁹

Csaknem ugyanerre a megállapításra jutott a házasságkor adott adományokról szólva a lengyel társadalmat vizsgáló Thomas és Znaniecki is. A házassági ajándékok célja nem pusztán a házaspár megélhetésben való segítése, hanem a család-csoportok összekapcsolása, a deklasszációs folyamat megakadályozása volt. Ez szerintük nem pusztán gazdasági, hanem társadalmi ügy volt, amelynek megtagadása vagy elmulasztása a szolidaritás hiányáról tett tanúbizonyságot. Adtak, mert adni kellett.³⁰

Amennyiben az emberiség régmúltjának forrásait lapozgatjuk, kiderül, hogy a legrégebbi iratok is a házasságkötéskor juttatott ajándékok különböző fajtáinak párhuzamos

---

²⁹ Mauss 2000: 213–214.

³⁰ Thomas–Znaniecki 2002: I. 106–107.

jelenlétét bizonyítják. A lányvásárlás szokásköre éppúgy megjelent a régi forrásokban, mint a jegyajándék adásának, illetve a hozomány biztosításának az említése. A párhuzamos jelenlét háttérbe utalja a korábban oly divatos evolucionalista elméletet, amely szerint legelőször volt a nőlopás, aztán az asszony megvásárlása, majd a hozományosztás. Valószínűbbnek látszik, hogy ezek a szokások nem a fejlődés különböző fokait mutatják, hanem azt, hogy bizonyos szokáselemeknek mely vidékeken vannak sűrűsödési pontjai, és hol ritkábbak. Sok esetben a lány megvásárlásának elemei például összefonódnak a hozomány kiosztásával, jelezve, hogy ezek nem egymást felváltó, hanem kiegészítő, árnyaló elemeknek tekinthetők. Erre kitűnő példákat láthatunk a leányvásárokat feldolgozó szakirodalomban, amelyből meggyőződhetünk, hogy az eladó lányok mellé kirakták a hozományt is.³¹

Az adománytípusok szimbolikus voltára több elemből következtethetünk. A lány megvásárlásaként átnyújtott **vételár** csak szimbolikusan került általában a lány családjának a tulajdonába, valójában a házasságkötés pillanatában már a lánynak visszaajándékozták szülei. Ezt láthatjuk már egyik legrégebbi előfordulási formájában is, az antik görögöknél. A *hednát* a vőlegény az apósának adta át, a lánya elvesztése kárpótlásaként. Általában állatokból, szöttesekből, ruhákból állott, és a menyasszony magával hozhatta ezt a házasságba, de tulajdonjogát megtartotta fölötte.³² Tagányi Károly, a magyar jogszokások egyik első rendszerezője a honfoglaló magyaroknál is kimutatta az állatprémrel való lányvásárlás meglétét és annak szimbolikus voltát. A Gardézi perzsa író leírását idézve megállapította, hogy a honfoglaló magyarok – a más keleti népekhez hasonlóan – ismerték a *kalim* adásának a szokását. Ez tíz állatprém volt, amelyet a vőlegény a menyasszony szüleinek adott át, a nő vételáraként. Ezt a tíz bőrt a lány szülei visszaszolgáltatták a lánynak hozományként, és ebből készült az első sátor, amelybe a fiatal pár költözött.³³

A **jegyajándék**, a vételártól eltérően már nem a lány családjának jutott a kezébe, hanem egyértelműen a lányt illette. Tacitus az ősi germán szokásokat elemezve megemlíttette, hogy a vőlegény a jegyesének különböző értéktárgyakat juttatott, mégpedig “nem asszonyi csecsebecséket és nem a fiatal menyecske cicomázására szolgáló ajándékokat, hanem marhát és felkantározott lovat és pajzsot, dárdával s karddal. Ilyen ajándékok ellenében veszik át az asszonyt, és viszonzásul az is valamilyen fegyvert visz magával férjének.”³⁴

A magyarságnál a jegyajándék mennyisége, tárgytipusai történelmi koronként nagyon változatosak voltak. Gulyás Éva elemzéséből tudjuk, hogy az Alföldön almával, jegykendővel, jegyinggel, cipővel, jegypénzzel ajándékozta meg a fiú a lányt, és az eljegyzés

---

³¹Ujváry 2005: 293–300.

³²Reinsberg 1993: 18.

³³Tagányi 1917b: 201–202.

³⁴Tacitus 1980: I, 55.

legfontosabb momentumának a kézfogást tekintették.³⁵ A Néprajzi Lexikon szerint textíliák, lábbeli, kés, pénz vagy jeggyűrű fordult elő leginkább a magyar nyelvterület egészén.³⁶ Erdélyben az Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár, a Székely Oklevéltár, az Orbai széki vizitációs jegyzőkönyvek adatait áttekintve megállapítható, hogy a pénz mellett bármely értéktárgy jegyajándékká minősülhetett. 1592-ben “czimer köves ezwst giwrwt,”³⁷ 1598-ban Kolozsváron gyémántos gyűrűt,³⁸ 1589-ben Csíkrákoson három ház jobbágyot³⁹ adtak mátkájuknak a legények jegyajándékba. 1606-ban Székelyudvarhelyen 6 forint⁴⁰ a jegy. Medgyesen 1654 körül “egj koronás fedeles kerekded bokály,”⁴¹ Kolozsváron 1686-ban “dio beles arany láncz”⁴² vagy gyémántos arany gyűrű és kés⁴³ válik jegyajándékká. A 18. századi adataink azt sejtetik, hogy a jegypénz adása ekkorra országszerte közkedvelté vált, és háttérbe szorította a más ajándéktárgyak kiosztását. Hunyad vidékén 1731-ben 14 máriást,⁴⁴ Szebenben 1758-ban egy aranyat⁴⁵ adott egy-egy legény választottjának.

A jegyajándékoknak ugyanezek a típusai jelennek meg a korai forrásokban Háromszéken is. Az orbaiszéki Páváról van egy töszavas információnk, mely szerint 1767-ben 6 máriással foglalta le egy fiú a jegyesét.⁴⁶ Elemzett vidékünkön a pénz mellett ruhaneműk, cipők, csizmák, ékszerek és pénz adományozásáról szólnak a forrásaink. Egyik legértékesebb adatunk 1718-ból, Killyénből származik, Székely Erzsébet hozománya mellé férje beírta, hogy milyen jegyajándékokat adott menyasszonyának. E felsorolásból látható, hogy karmazsin színű selyemkötéses csizma, egy gyémántos arany gyűrű és fülbevaló, valamint egy veres kanavász szoknya volt ekkortájt egy főrangú nemes lánynak adott jegy.⁴⁷

A jegyajándék mellett a férjhez menő lány legfontosabb részesedése a **hozomány** volt, amelyet szintén e jeles alkalomkor kapott, ezúttal már nem a vőlegényétől, hanem szüleitől, vagy ezek halála esetén testvéreitől, tutorától. A Néprajzi Lexikon meghatározása szerint a hozomány vagy latinul *allatura* „általában minden (ingó vagy ingatlan) vagyon, amelyet a nő hoz a házasságba a könnyebb megélhetés érdekében. Feudális jogunk szerint csak az az ősi ingó jószág volt hozomány, amelyet a nő a fivéreivel vagy szüleivel való osztozáskor kapott,

---

³⁵Gulyás 1983: 361–371.

³⁶Néprajzi Lexikon, *jegyajándék* címszó.

³⁷EMSzT: I, 1187.

³⁸EMSzT: III, 795.

³⁹Sz. Okl. V. 1896. 143–144.

⁴⁰EMSzT: I, 54.

⁴¹EMSzT: I, 968.

⁴²EMSzT: II, 136.

⁴³EMSzT: I, 79.

⁴⁴EMSzT: I, 1082.

⁴⁵EMSzT: II, 615.

⁴⁶Orbaiszéki vizitációs jegyzőkönyv, II/4. Kovásznai református egyházmegyei levéltár, kézirat, 181–182.

⁴⁷Killyéni Székely Erzsébet parafernuma, 1718.

vagy maga keresett és férjének átadott.”⁴⁸ A hozomány jelentősebb ajándék volt, mint a jegy vagy a vételár. A legtöbb kultúrában ez az adomány az élettér megteremtésének alapja volt, ezért a pályakezdekőkor használandó legfontosabb ruhákat, textileket, bútorokat, konyhai eszközöket tartalmazta. A hozomány konkrét összetételét az illető társadalomban dívó fiúági és leányági öröklési rend határozta meg. Amennyiben a földek örökítésében a fiúágot favorizálták, abban az esetben a kelengye elsősorban ingóságokat tartalmazott. Ha az egyenlő örökösödési rend élt az adott társadalomban, akkor a hozomány ingóságot és ingatlanokat egyaránt tartalmazott.

Amint tudjuk, a különböző európai nyelvek szókészletében a hozomány ily módon különböző fajtáit elkülönülő szavakkal jelölték. A franciáknál *trousseau* kifejezéssel jelölték a ruha-, ágy- és asztalneműt, és *dot* szóval egy tágabb, általánosabb házassági anyagi juttatást, amely a textíliákon kívül bútorzatot, állatot, pénzt vagy földadományt is tartalmazott. A német terminológia az *Ausstattung* (kelengye) és az ennél tágabb *Mitgift*, *Ehegut*, *Heiratsgut* kifejezésekkel jelölte a két típusú hozomány közti különbséget. A magyar szóhasználatnál is felfedezhető ez a különbségtétel. A *kelengye* a francia *trousseau* megfelelőjeként a textílneműkből és háztartási eszközökből álló vagyonrészt jelölte, ezzel szemben a *hozomány* a római *allatura* megfelelőjeként a tágabb, több típusú tárgyat, ingatlanokat, gyakran pénzt is magában foglaló házassági adomány megnevezése volt.⁴⁹ Mivel Háromszéken a legtöbb házassági ajándék földet is és bútorzatot is tartalmazott, így igazság szerint csupán a *hozomány* terminust használhatnánk e vagyonrész megnevezésére. Mivel azonban a magyar nyelv eléggé szegény e házassági ajándéktípus verbális megjelölésében, így időnként – az állandó egyhangú ismétlés elkerülése céljából – kénytelen vagyok a *kelengye* szót is alkalmazni.

A hozományt nem minden kultúrában és nem minden történelmi periódusban tekintették *női vagyonnak*. Két alaptípusát különíthetjük el. Az *első típusba* azok a közösségek tartoznak, amelyekben a hozományt a házasságkötést követően a férj tulajdonának tekintették, mint a nőtartásért járó anyagi juttatást. Ilyenről tudunk a 11. századi frankoknál, ahol a vő kapta a hozományt, mivel ő volt egyértelműen a nő ura.⁵⁰ A *második típus* a hozományt női különvagyonként határozta meg, amelynek a férj csak kezelője, adminisztrátora volt, amely viszont válás esetén visszaszállt a nőre. Ezt a hozománykezelési módozatot ismerjük a római jog *manus nélküli házassági rendjéből*,⁵¹ és ezt a modellt veszi át a legtöbb esetben a magyar jogrend is, Werbőczyvel az élen.

---

⁴⁸ Néprajzi Lexikon 2. kötet 590, *hozomány* címszó.

⁴⁹ Szócsné Gazda 2005: 165–166.

⁵⁰ Duby 1987: 118.

⁵¹ Földi–Hamza 1996: 246.

A hozományon kívül a **hitbér** vagy **Morgengabe** típusú adományfajtaát említhetjük még meg, amely az elhalás megfizetése, az asszonynak a szüzessége elvesztéséért járó kárpótlás. Ezt a fajta adományt német hatásnak tartja a szakirodalom. A magyar nyelvterületen elsősorban Dunántúlon fordult elő, és annak ellenére, hogy ugyanúgy a házasság előtt ígért adományforma volt, ennek az asszony csupán a férje halála után jutott a birtokába. Ezt a fajta adománytípust házassági szerződésekben rögzítették, és a magyar néprajzi szakirodalomban *móringlevél* néven publikálták.⁵²

Amennyiben a házasságkötéskor adott anyagi juttatások fajtáit áttekintjük, látható, hogy az ajándékozási aktus nem teljesen egyoldalú. Az *adok-kapok* viszony az alapja valamennyinek. Ezt a viszonzási kötelezettséget már Mauss ajándékozásról szóló munkája kiemelte: „...a cserék és a szerződések elvileg önkéntes, a gyakorlatban azonban kötelezően adott és viszonzott ajándékok formáját öltik.”⁵³ Amint láttuk, a legtöbb ajándékot, amelyet a lány családja adományozott, viszonznia kellett a vőlegénynek. A hozomány nagysága egyenes összefüggésben volt sok társadalomban a hitbér nagyságával, és a hozomány biztosítása révén a férj családjának vállalnia kellett a „nőtartást”, tehát cserében életre szólóan el kellett látnia a lányt, mint jövőbeli feleséget az élet fenntartásához szükséges javakkal. Ugyanakkor a hozomány mint ajándékozási aktus, a későbbiek során is a volt családjához kapcsolta az új környezetbe került menyecskét. A bőséges hozomány biztosítása által a szülők a saját öregkori létüket is megalapozták: betegségük esetén, főképpen, ha nem volt a szülők mellett maradó fiúgyerek a házban, a kiszakadt lánynak is gondoskodnia kellett elaggott szüleiéről, másrészt a nászajándék fejében pótolnia kellett a temetési költségekbe és az ezzel egyszerre megtartott tor megvalósításába.

A megemlített házassági adománytípusok nem éltek egyforma intenzitással a magyar nyelvterületen. Míg Magyarország területén a *móringolás* volt az elsődlegesen elterjedt, amint arra a későbbi szakirodalmi áttekintésben utalni fogok, addig Háromszéken ez a vagyonbiztosítási módszer alig volt ismert, csaknem teljesen hiányzott. Talán ennek oka az lehetett, hogy hiányzott a vidékünkől az a svábos kultúrközeg, amely a magyarországi területeken is hozzájárult ennek a szokástípusnak az elterjesztéséhez és meggyökerezéséhez.⁵⁴ Csupán egyetlen, mellékletünkben bemutatott és átírt hozománylevél záróformulájában találkozhattunk egy olyan biztosító formulával, amelyet a móringoláshoz hasonlíthattunk, és amely a házasság esetleges felbomlásában hibás fél fizetési kötelezettségét emelte ki.⁵⁵

⁵² Több móringolást ismertető publikációt ismerünk, lásd Mándoki 1965; Uő 1971.

⁵³ Mauss 2000: 197.

⁵⁴ A dolgozatom lezárásáig nem sikerült a székelységhez közeli szászok móringolásáról hiteles adatokat találnom.

⁵⁵ Cőfalvi Győrgy Trésia parafernuma, 1847.

Bár a hozomány kiosztásának szokása az egész magyar nyelvterületen egyöntetűen fontos kötelessége volt az apáknak, a hozomány mint jelentékeny, összeírásra is méltó vagyonszám talán leginkább a Székelyföldön jutott jelentősebb szerephez. Tudjuk, hogy Székelyföldön nem volt királyra háramlási jog, és fiúörökös hiányában az apák lányaikra is hagyhatták vagyonszámukat. Ez a *fiúleányosság* nevet viselő örökösítési rend felértékelte a lányok státusát is. Bár a birtok öröklési rendje elsősorban fiúági volt Székelyföldön is, a *fiúleányok* (praeffecták) révén sok esetben óriási birtokok és igen jelentős mennyiségű ingóságok jutottak a családalapító fiatal emberek gondviselése alá.⁵⁶ Ez a birtokrész talán székelyföldi viszonylatban valamennyivel nagyobb volt, mint Magyarország más vidékein, ahol a fiúutód hiányában a királyra visszaszállott a birtok, és jó esetben is maximum a leánynegyedhez juthatott hozzá a házasságkötéskor a lány.⁵⁷ A Hódmezővásárhelyet kutató Szent Tibor például kérdésemre, amely arra irányult, hogy mekkora vagyonszámot adtak kutatott vidékén a lányoknak, és összeírták-e azt, így válaszolt: „Az, hogy a menyasszony mit hozott magával és abból élete során mi maradt, nem igen volt jellemző, tekintettel arra, hogy általában elenyészett a férfiak öröksége mögött, és főleg a családi vagyonban, amelybe a nő a házasságával beépült. Ettől kezdve ugyanis, bár a hozott személyes holmijait ő használta, de minden, amit a házasságba vitt, az Atya, a vagyonbirtokos tulajdonát képezte, ezért az inventáriumok ritkán emelték ki, hogy a tulipántos ládát a menyecske hozta, hiszen fölötté már a családfő rendelkezett, ha netán eladásra, vagy valamilyen vitás kérdésre került a sor. Válás után általában már nem is az ingóságok körül folyt a pereskedés, hanem a nőnek a házasságba vitt földbirtoka fölött, amely az esetek nagyobb részében szintén csak a lány apjának a köteles részt átadó ajándékozását érintette és nem valami nagylelkű, jókora birtokot; no meg egy rúgott borjút.”⁵⁸

Székelyföldön a 19. századra már csupán ritka helyen maradt fenn a nagycsalád rendszere, többnyire a gyerekek nagykorúvá válásának idején meg is történt a vagyon megosztása. A székelyföldi levéltárakban elég sok *osztálylevelet* találunk. Ezekből kitetszik, hogy a házasságot követő néhány esztendőben ha az apa a családi vagyont gyermekei közt nem osztotta meg, akkor megtörténhetett, hogy törvény elé citálták, és a törvény erejével is arra kényszerítették, hogy a közösség szokásainak tegyen eleget.⁵⁹ A megosztás tehát többnyire még az apa halála előtt megtörtént, a fiúk közt húzott nyilak formájában, és az atya a magának fenntartott földdarabkán gazdálkodott. A nagyobb fiúk nem sokkal a házasság megkötését követően saját házat építettek, így a szülői házban csupán átmenetileg kellett a

⁵⁶ A lányok földben való örökösödésével külön tanulmányban foglalkoztam, lásd Szőcsné Gazda 2006b.

⁵⁷ Banyó 2000.

⁵⁸ Szent Tibor levélben írt válasza, melyet ezúton is köszönök.

⁵⁹ Ilyen törvény előtt kiprovokált *osztályt* ismerünk például Bodokról.

fiatal párnak meghúznia magát. Általános gyakorlat volt az, hogy a legfiatalabb fiú maradt az apa mellett, öneki kellett az édesapjával közösen gazdálkodnia. A testamentumban ezek után már csupán az atya magának fenntartott javairól rendelkezett. A nem praefecta lány, akinek fiútestvére is volt, a *szerzett* birtokból részesült, vagy az édesanyja révén örökölt földeket hozta magával általánosan alkalmazott szokás szerint a házasságba. A jelentős gyereklétszámnak köszönhetően a nő hozománya és a benne foglalt földadomány fontos volt a szűkebb család életterének megalapozásában. Többnyire így a női vagyónrész használata a házasság megkötését követően nem a nagycsalád családfője, hanem a házastársak kezében összpontosult. A férj csak adminisztrátor volt, ha például a hozományban foglalt földet a férj el akarta idegeníteni, akkor az adás-vételi szerződést az asszonynak is alá kellett írnia, jelezve, hogy beleegyezik az eladásba. A válási jegyzőkönyvek ugyanakkor azt is jelzik számunkra, hogy a hozományt a férjnek egészben kellett tartania, és válás esetén vissza kellett szolgáltatnia asszonyának.⁶⁰ A női hozománynak így Háromszéken sokkal fontosabb szerepe volt, mint a Hódmezővásárhely környéki nagycsaládi rendszerben, vagy pedig a mátraalji palócok közt.⁶¹

Kutatási előzmények

A hozomány vizsgálatának mai megközelítési szempontrendszerében föltétlenül több kutatási irányvonal eddigi eredményeit kell áttekintennem. A nászjakav írott jegyzéke végeredményben egy inventáriumtípus, így annak elemzési keretei az inventáriumkutatások eddigi módszereinek, eredményeinek figyelembe vételét feltételezik. Ugyanakkor a jogi néprajzi kutatási szempontrendszer is erőteljesen megszabja a mai kutató információgyűjtő és módszertani irányultságát, mivel a hozománylevél az írott házassági szerződések egyik típusa, így a házassági szerződésekről szóló tanulmányokat mindenképpen figyelembe kellett vennem. A hozományra sok kutató tekintett úgy, mint a házasság egyik rítuselemére, tehát a szokáskutatók eredményeit sem hagyhattam ki a kutatástörténeti előzmények áttekintéséből.

E sokoldalú megközelítési szempontrendszer semmiképp nem teszi lehetővé, hogy teljes szakirodalmi áttekintést nyújtsak, a többszáz, témám szempontjából érdekes tanulmány közül így csupán a legérdekesebbekről szándékszem áttekintést nyújtani, vagyis azokról, amelyeknek eredményei hatottak a disszertációm szempontrendszerére.

---

⁶⁰ Lásd pontosabban Szőcsné Gazda 2004: 374–376.

⁶¹ Morvay 1981: 62.

a., Az inventáriumkutatások

A tárgyi világ rendszerének vizsgálata olyan kultúrtörténeti kihívás volt, amellyel a külföldi és a magyar kultúrakutatásnak egyaránt szembe kellett néznie. Bár inventáriumokat már a 19. század pozitivista szemléletű kutatói is alkalmaztak kultúrtörténeti elemzések elvégzése céljából,⁶² a tárgyrendszer tudatos vizsgálatára, inventáriumkutatásokra mégis inkább a francia Annales-iskola kezdeményezésére kerülhetett sor. Tudjuk, hogy az Annales folyóirat köré tömörülő kutatók csoportja az interdiszciplináris kutatásokat propagálta, és a történelmet a nagy tettek kutatásától a társadalomtörténeti, egyéniségvizsgálati doméniumok felé tolta. A kvantitatív kutatások szerepe megnövekedett, így az inventárium, mint a tárgyi mérhetőség központi forrása, kiemelt szerepet kapott.⁶³ Az anyagi kultúra mint vizsgálandó doménium az Annales-hoz tartozó Fernand Braudel munkásságában kapott kiemelkedő szerepet, aki úgy vélte, a mindennapok történetének központi elemei a tárgyak. Az anyagi ellátottság a társadalmi rétegződés fontos fokmérője, ezáltal a társadalomtörténeti kutatások nélkülözhetetlen kutatási doméniuma lett a tárgye gyűttesek és tárgyleltárak vizsgálata. Braudel még elsősorban azokat a tárgyakat és gazdasági termékeket vizsgálta, amelyek az ember életében a lassú változások sorát indították el, és amelyek így strukturálták az élet összefüggő, változatlan évszázadait.⁶⁴

Szintén egy francia szerzőpáros, Philippe Ariès és Georges Duby nevéhez fűződik egy nagyobb kutatócsoport munkásságának irányítása, összegyűjtött adatainak rendszerezése és kötetekbe szerkesztése. A magánélet történetét vizsgáló kötetsorozat külön fejezetekben foglalkozik a tárgyleltárak történeti kutatásával, ezekből következtetve a lakásberendezési szokásokra, az emberek tárgyi kötöttségeire.⁶⁵

A német nyelvterületen a hetvenes-nyolcvanas években a lakáskultúra vizsgálatai irányították az inventáriumok kutatása felé az Annales iskola hatása alatt elindult történészeket és szociológusokat. A kezdeményezés elsősorban Konrad Bedal, majd Günther Wiegmann nevéhez fűződött, kutatásaikban a városi tárgykultúra falvakra való kisugárzását próbálták utolérni.⁶⁶

A tárgyak *diszperziós mezőjének* vizsgálatát, vagyis a technikai strukturáltságukból a kulturális rendszerbe való áttevődésüket hatékonyan vizsgálta Jean Baudrillard francia kutató. Érdekes rendszerelméleti fejtegetésének központi témája a tárgyak emberre mért hatásának vizsgálata. Úgy véli, „az emberek és a tárgyak szorosan összekapcsolódnak, s a tárgyak ebben

---

⁶² Radvánszky 1986.

⁶³ Benda 2006: 9–21.

⁶⁴ Braudel 1985.

⁶⁵ Ariès – Duby 1995.

⁶⁶ Munkásságukról összegzés: Hofer 1984: 64.

a cinkos összejátszásban felvesznek valamiféle sűrűséget, érzelmi értéket.”⁶⁷ Szerinte a tárgyak a csoport érzelmi kapcsolatainak objektivált formái, amelyeknek egyik célja az otthon szimbolikus alakzatának körvonalazása. A tárgyakhoz kötődő érzelmek intenzitása határozza meg, hogy egy rendszer részévé tudnak-e válni, vagy kiszakadva abból, az elmozdíthatóság fázisába kerülnek.⁶⁸

Magyar vonatkozásban a tárgyi rendszerek kutatástörténetét Juhász Antal foglalta össze. Úgy vélte, hogy Bátky Zsigmond 1906-os első kezdeményezése nyomán csupán 1936-ban történt az első konkrét lépés az anyagi helyzet felmérésére, Fél Edit Kocs községi kutatásaiban, majd Kiss Lajos, Vajkay Aurél és mások kutatásaiban.⁶⁹ Fél Edit és Hofer Tamás átányi kutatásai a tárgye gyüttesek és életmódok összefüggéseire hívták fel a figyelmet. Mind az átányi teljes háztartásra irányuló kutatások,⁷⁰ mind pedig a kalotaszentkirályi kelengye összetételére vonatkozó felmérések⁷¹ középpontjában az a kérdéskör állt: hogyan függ össze a tárgyallo mány az életmóddal.

A magyar néprajztudománynak különösen kedvelt forrástípusaivá váltak a hagyatéki leltárak és a testamentumok. A testamentumok feltárásának első jelentősebb hulláma az 1960-as években kezdődött meg, Tárkány Szücs Ernő kutatásaival, aki hódmezővásárhelyi⁷², majd kissé későbbben makói testamentumok⁷³ közreadása által e forrástípusra fokozottan felhívta a figyelmet. A testamentumok közzétételének fontosságát a későbbiekben a megyei levéltárak karolták fel, akik forráskiadványokban százaslag tárták fel az örökösödési szokások eme klasszikus irattípusát. Elegendő itt talán a magyarországi, ebben a témában keletkezett kiadványok közül Antal Péter⁷⁴ és RácZ István⁷⁵ debreceni, Bene János nyírbátori,⁷⁶ Németh Zoltán nyíregyházi,⁷⁷ Czégény Istvánné jászberényi,⁷⁸ Horváth József győri⁷⁹ és Dominkovits Péterrel közösen publikált⁸⁰ kötetére, Kocsis Gyula ceglédi,⁸¹ Kőrösi Ilona kecskeméti⁸² tanulmányára utalnom. Erdélyben jóval kevesebb volt a testamentumok elemzésére vonatkozó kezdeményezés, és elmondható, hogy csupán a közelmúltban kezdődött el ennek az

---

⁶⁷ Baudrillard 1987: 18.

⁶⁸ Baudrillard 1987: 19–20.

⁶⁹ Kutatástörténeti összefoglaló: Juhász 1974–75: I. 105–107.

⁷⁰ Fél–Hofer 1964.

⁷¹ Fél–Hofer 1969.

⁷² Tárkány Szücs 1961.

⁷³ Tárkány Szücs 1974: 493–512.

⁷⁴ Antal 1986: 59–76.

⁷⁵ RácZ 1983.

⁷⁶ Bene 1989.

⁷⁷ Németh 1987.

⁷⁸ Czégény 2001.

⁷⁹ Horváth 1995.

⁸⁰ Horváth–Dominkovits 2001.

⁸¹ Kocsis 1993: 5–31.

⁸² Kőrösi 1984: 119–125.

irattípusnak a szisztematikus feltérképezése, amely Tüdös S. Kinga nevéhez köthető.⁸³ Témánk és elemzendő területünk szempontjából különösen fontosak a Tüdös S. Kinga kutatásai, aki az örökösödési szokások eme irattípusának elemzését éppen Háromszéken kezdte el. Bár a végrendelkezési irattípusok közlése példaértékűen megtörtént, mégis elmondhatjuk, hogy nem történt meg a szokáskörnek az átfogó, több tájegységet összehasonlító elemzése. A forráskiadványok egy részénél hiányérzetünk van, a hatalmas forrásanyag elemzési lehetőségeit nem sikerült kiaknáznia minden kutatónak, a levéltári forrásfeltárások esetében például igen gyakran csak rövid bevezető, kevésbé értelmező tanulmány van.

A nyolcvanas évektől kezdődően a Néprajzi Múzeum egy másik, a testamentumokhoz közelálló forrástípus feltérképezését, elemzését kezdeményezte. Ez az irattípus a *hagyatéki leltár* volt. Míg a testamentumok az esetek többségében csupán a nagyobb értékű tárgyak, valamint az ingatlanok öröklését jegyezték le, a hagyatéki leltárak alaposabb tárgye gyűttes-kutatásokra adtak lehetőséget. A kutatók egy egyén vagy család megközelítőleg teljes tárgykészletének írott felsorolásával már sokkal árnyaltabb elemzéseket tudtak megvalósítani. A többszáz tárgy felsorolásának összehasonlító elemzésével a vagyoni viszonyok közti különbségeket, életmódvariációkat is meg tudták ragadni. Különösen fontosnak tekintem ebből a szempontból Benda Gyula munkásságát, aki mikrotörténeti módszerekkel, elmélyült Zala megyei és keszthelyi kutatásaival mintát teremtett az inventáriumkutatók számára. Parraghy László hagyatékának elemzésével egy zalai család teljes életmódját, tevékenységi körét élénk tárta,⁸⁴ majd pedig a vagyon szerkezetét próbálta megragadni.⁸⁵ A keszthelyi uradalom 1850 előtti hagyatéki és vagyoni összeírásainak közzétételével a módszeres, alapos, egy helysége irányuló kutatások számára alkotott modelleket.⁸⁶ Akárcsak Hofer Tamást,⁸⁷ Bendát is fokozottan foglalkoztatta a fogyasztói magatartás, és a fogyasztás mint a tárgytermelést fokozó tevékenység vizsgálata.⁸⁸ Kutatásainak központi problematikája volt a magyar polgárosodás jelenségének levéltári forrásokon keresztüli megragadása. Benda Gyula iránymutató munkáin kívül még Kocsis Gyula ceglédi feltárásait kell kiemelnünk, aki a hagyatékok tulajdonosainak summás életrajzi adatait is összeállította, ezáltal a társadalmi rétegződés és a tárgyi ellátottság közti viszonyt is megpróbálta megragadni.⁸⁹ Ugyancsak nagyon jelentősnek tekintem Tóth Zoltán munkásságát, aki a századfordulói Szekszárd

---

⁸³ Tüdös S 2003; 2006; 2008.

⁸⁴ Benda 2006: 249–340.

⁸⁵ Benda 2006: 388–408.

⁸⁶ Benda 1995.

⁸⁷ Hofer 1994.

⁸⁸ Benda 2006: 368–378.

⁸⁹ Kocsis 1988.

területéről gyűjtött adatok egyik legmodernebb áttekintését nyújtotta a nyolcvanas években. Tóth Zoltán nem pusztán a tárgyak elterjedtségi mutatóit tekintette át, de leltárait Szekszárd sokrétű etnikai-felekezeti tagolódásának, rétegg kultúráinak kiderítésében, a századfordulós átstrukturálódási folyamatok nyomkövetésében is sikerrel alkalmazta. Kutatásai a hozomány kutatása szempontjából is jelentősek, mivel a női hagyatékok és a hozományok szoros összefüggéseire is felfigyelt.⁹⁰ Bencsik János tokaji kutatásaiban nem követte a Kocsis és Benda módszereit: a tárgyállomány és a társadalmi rétegződés viszonyaira nem térve ki, elsősorban a tárgygyakorlási mutatók elkészítésének módszerét próbálta kamatoztatni, talán kevesebb sikerrel.⁹¹ A történeti jellegű inventáriumok kutatásában újabban Granasztói Péter ért el jelentősebb eredményeket, aki kiskunhalasi 18–19. századi inventáriumok vizsgálatával elemezte a háztartások struktúráját, a vagyon komponenseit, a lakásberendezési szokásokat stb.⁹² Granasztói munkásságának különleges érdeme az, hogy elsődlegesen nem a társadalmi rétegződés, hanem a tárgyhasználat szempontjából próbálta a különböző típusú embereket elkülöníteni, és a tárgytipusok használati köréből a lakásberendezési alaptípusokra, illetve a legfontosabb tevékenységi körök, gesztusok elemzésére is kitért.⁹³

Az inventáriumkutatások egyik jellegzetes csoportja a birtokösszeírásokra, conscriptiókra koncentrált. Az összeírások vitathatatlanul érdekes forrásoknak bizonyultak, mivel a házakon belüli tárgymegoszlásra is rávilágítottak, ezáltal a lakásberendezés rekonstruálásának fontos forrástípusai voltak. Talán ezzel magyarázható, hogy már az ötvenes években elkezdődött a publikálásuk. A kezdeményezés számára publikálási felületet nem a történelmi lapok, hanem éppen a Néprajzi Közlemények hasábjai nyújtottak, itt látott nyomdafestéket Mráz Vera körmendi felmérése.⁹⁴ Az inventárium-kutatás az egyes néprajzkutatók és történészek számára különböző lehetőségeket kínált. Zimányi Vera⁹⁵ vagy Szent Tibor⁹⁶ például a tárgyleltárak segítségével az életszínvonalat, Sz. Bányai Irén⁹⁷ és Benda Gyula⁹⁸ az iparos létformát, Endrei Walter⁹⁹ vagy Csilléry Klára¹⁰⁰ pedig egy-egy tárgytipus elterjedési irányvonalait, megjelenési formáit vizsgálta.

Erdélyi viszonylatban a birtokokat összeíró leltárak elemzésében a kezdeményezés a Jakó Zsigmond nevéhez fűződik, aki a 16–17. századi reneszánsz nyomok kereséséből

---

⁹⁰ Tóth 1982: 200, 206–207.

⁹¹ Bencsik 1993.

⁹² Granasztói 1998.

⁹³ Granasztói 2008.

⁹⁴ Mráz 1957.

⁹⁵ Zimányi 1994.

⁹⁶ Szent Tibor é. n.

⁹⁷ Sz. Bányai 1982.

⁹⁸ Benda 2006: 388–408.

⁹⁹ Endrei 1989.

¹⁰⁰ Csilléry

kiindulva a nagyvárosi lakások berendezési tárgyainak vizsgálatához jutott el.¹⁰¹ Kezdeményezésének folytatása a B. Nagy Margit munkásságában követhető, aki az erdélyi kastély- és kúriainventáriumokból próbálta a házon belüli tárgycastleományt megismerni.¹⁰² Újabban Tüdös S. Kinga folytatta az ígéretes kezdeményezéseket, inventáriumkutatásai segítségével a székelyföldi főnemesi életmód jellegzetességeire próbált fókuszálni.¹⁰³

Az inventáriumkutatások forráskritikáját több kutató próbálta megtenni. Szilágyi Miklós kifejtette, hogy tévedés a hagyatéki leltárakban az emberi élet teljes tárgycastleományát mint ideáltipikus tárgye gyűttest látni: „a meghatározott gazdasági-társadalmi helyzetű parasztcsaládok reprezentatív jellemző eszközkészleteinek mennyisége átlagszámítással aligha határozható meg. Minden teljesnek tetsző leltár tárgyainak mennyisége közvetlen függvénye két tényezőnek: a leltározás a megosztáshoz képest mikor történt, illetve: a családfőnek várhatóan hány fiú gyermekét kellett, s kell még kielégítenie. A technikai minimum kiadása – nem lehet kétséges – a közösség szentesítette norma. Ezért minden parasztgazdaságnak arra kell felkészülnie, hogy ideje elérkezvén 2–3–4 fiúnak is ki tudja adni az önálló gazdálkodáshoz szükséges eszközöket. Vagyis az eszközkészlet – különösen a gazdálkodási eszközanyag – minden családi gazdaságban viszonylag rövid idő alatt az örökösödési rend megkívánta mértékben megnövekedett, illetve hányadolódt. A leltárfelvétel véletlen pillanatában tehát – nagy mértékben – a család belső szerkezetének pillanatnyi állapota tükröződik.”¹⁰⁴

A városi társadalom elemzési módszereinek ismertetését elvégző Bácskai Vera a kvantitatív módszer kritikai elemzését végezte el, megállapítva, hogy „Nemcsak a város egyedisége sikkadt el, de a táblázatok és statisztikai adatok sűrűjében eltűnt az ember, a városlakó, a polgár. A történelem, a város alakítójának aktorából egyszerű számmá sülllyedt.”¹⁰⁵

Több kutató hangsúlyozta azt a meggyőződését, hogy a vagyoni helyzet reális felmérésében több tárgytípus együttes vizsgálatával lehetne jelentősebb eredményeket elérni.¹⁰⁶

---

¹⁰¹ Jakó 1957.

¹⁰² B. Nagy 1973.

¹⁰³ Tüdös S 1998.

¹⁰⁴ Szilágyi 1995: 283–284.

¹⁰⁵ Bácskai 2003: 254.

¹⁰⁶ Güntner 2000; Szőcsné Gazda 2007.

b., A házassági szerződések kutatása

A népi írásbeliség különböző megnyilvánulási formáinak a vizsgálata nem merült ki a testamentumok, hagyatéki leltárak, birtok- és házinventáriumok kutatásában, hanem az érdeklődés középpontjába kerültek a házassági szerződések is. E szerződéstípusok kutatási előzményeinek számbavétele témám szempontjából rendkívül fontos, mivel a hozomány tárgyainak tételes felsorolása felfogható egyfajta házassági szerződésnek is.

Az eddigi publikációkban számbavett és elemzett házassági szerződések elsősorban a házasság vagy pedig az ezt követő özvegyiség vagyoni jogi oldalaira koncentráltak, ezért vagy a testamentumhoz hasonló szerkezetet nyertek, vagyis egy jövődöbeli vagyónrészt sorsáról intézkedtek, vagy pedig az inventáriumhoz hasonlóan számbavettek egy egzakt, jól körülhatárolható vagyónrészt és felmérték, becsü alá bocsátották annak komponenseit.

A házassági szerződések kutatásának első fontosabb hulláma az 1940–50-es években indult. Csilléry Klára figyelemfelkeltő írása után, amelyben Baranya megyei példákat ismertetett,¹⁰⁷ a Néprajzi Közlemények II. száma teremtette meg a lehetőséget a részletesebb feltárások közzétételére. A néprajzi forrásállomány közzétételével is foglalkozó periodika fontos tanulmányoknak adott teret az elemzett témában: Domonkos Ottó Sopron vidéki móringleveleket vett számba,¹⁰⁸ Hofer Tamás külsővati házassági szerződésekkel foglalkozott.¹⁰⁹

A további feltárásokban Mándoki László nevét emelném ki, aki szisztematikus feltárást végzett, anyakönyves vizsgálataival felszínre hozta a mohácsi,¹¹⁰ siklósi,¹¹¹ kölkedi¹¹² szerződéseket. Már egyik első publikációjában kifejtette, hogy e szerződések táji jellegzetességeinek, típusainak meghatározása és összehasonlító vizsgálata a jövődöbeli kutatások feladata lesz, de amíg a kisebb részpublikációk nem születnek meg, addig a nagyobb lélegzetvételű összegző munkák megszületésének semmi esélye nincs.¹¹³

A nyolcvanas–kilencvenes évek a házassági szerződések kutatásában jelentősebb előrelépéseket eredményeztek. Tárkány Szücs Ernő a jogi népszokásokról szóló összegző kötetében külön fejezetet szentelt e szerződések jellegzetességeinek elemzésére, kifejtette ezek biztosító szerepkörét, hosszútávú, sokszor a férj halála utáni időszakot is ellenőrzés alá vonó vagyónperspektíva építését. Erőteljesen foglalkoztatta az, hogy a vagyónbeli egyezségek

---

¹⁰⁷ Csilléry 1947.

¹⁰⁸ Domonkos 1957.

¹⁰⁹ Hofer 1957.

¹¹⁰ Mándoki 1965.

¹¹¹ Mándoki 1961 és 1987.

¹¹² Mándoki 1971.

¹¹³ Mándoki 1964: 187.

sok esetben szankcionáló passzusokat is tartalmaztak, így a jegybontásra vagy válásra való hajlamot már csíráiban igyekeztek elfojtani.¹¹⁴ Szilágyi Miklós történeti néprajzi tanulmányban és összegző megállapításokban koncentrált ugyancsak erre a témára. Mezőberényi szerződésekkel foglalkozó tanulmányában a szerződést kötők státusára is felfigyelt, kiemelte, hogy a szerződések elsősorban az özvegy és hajadon, özvegy férfi és asszony összeházasodásának bizonytalan léthelyzeteire igyekeztek vagyoni biztonságot ajánlani. Szilágyi kiemelte, hogy „a házassági szerződés és a végrendelet lényegileg azonos módon szabályozta az öröklési rendet, s a móríngolás szokása az örökösödési jogszokásokhoz (a fiúági öröklés és a lányok kiházásítása alapelvehez, az özvegyek rendelkezési és haszonélvezeti jogának biztosításához stb.) hozzáigazítva érvényesült csupán. (...) A mezőberényi házassági szerződésekből is hiányzik a kölcsönösség, csak az idősebb férfi (özvegy) kínált fel házassági ajándékot arra az esetre, ha előbb halna meg. Vagyis a házassági szándék anyagi megerősítését voltak hivatva szolgálni ezek a szerződések, s ezért előlegezték meg – ha korábbi házasságban született gyermekek tarthattak igényt az örökségre – a végrendeletet.”¹¹⁵ A házassági szerződések számbeli arányainak felmérésére vonatkozó kísérletek kimutatták, hogy nem minden frigykötéshez járult szerződéses vagyoni jogi megállapodás. Sarusi Kiss Béla a budapesti 1876-os házasságkötési esetek közül 209-ben találta meg a szerződés nyomait, és megállapította, hogy a soproniak is csupán évi 10–20 házassági szerződést kötöttek.¹¹⁶ Güntner Péter kimutatásai szerint a soproni éves szerződésszám az évi 200-at meghaladó házasságkötési számhoz viszonyítva csekély mennyiségnek tekinthető.¹¹⁷ A budapesti frigyek szerződéseinek áttekintésével Gyáni Gábor is foglalkozott, a vagyonbiztosítási módszerek szerint három típust különítve el: a partnerházasságot, a patriarchális frigyét és a nagypolgári patriarchalista típust.¹¹⁸ Novák László a móríngolás szokáskörének körüljárásaként elkülönítette a *hitbér* (*dos legalis*) terminusát a *móríng* (*dos contractualis*) fogalmától, úgy véelve, hogy míg a hitbért különösebb rendelkezések híján is követelhetette magának a jogi háttér alapján a megözvegyült asszony, addig a móríng olyan különajándék volt, amelyről a férjnek külön kellett rendelkeznie.¹¹⁹ A Novák véleményével valamelyest egyetértett Szilágyi Miklós is, aki kiemelte: „Nem tekintem móríngnak – ha ez ellenkezik is Tárkány Szücs Ernő felfogásával – a minden szerződésben (a

---

¹¹⁴ Tárkány Szücs 1981: 349–366.

¹¹⁵ Szilágyi 1992: 176.

¹¹⁶ Sarusi Kiss adatait összegzi Güntner 2000.

¹¹⁷ Güntner 2000.

¹¹⁸ Gyáni adatait összegzi Güntner 2000.

¹¹⁹ Novák 1983: 81–82.

fentebb idézetekben is) az özvegy javára kikötött, holtáig tartó lakás- és élelmezésbiztosítást.”¹²⁰

A szakirodalom jogosan a házassági szerződések közt tartja számon a hozományleveleket is, annak ellenére, hogy ezekben nagyon ritkán kerül be a felsorolt javak konkrét használatára vonatkozó, szerződésszerű passzus, külalakra így inkább az inventáriumokkal mutatnak szorosabb rokonságot. A különböző inventáriumtípusok közül a hozomány kutatására későbben irányult a figyelem. Megállapítható, hogy a hagyatéki leltárakkal, testamentumokkal ellentétben, a hozomány mint tárgye gyűttes meglehetősen nagy hátrányban volt. Feljegyzésére ritkábban fordítottak figyelmet, így nem kecsegtetett olyan nagy forráskorpusz ígéretével, mint akár a testamentumok, akár a hagyatéki leltárak. Ugyanakkor az is elmondható, hogy a hozomány az embert körülvevő tárgyaknak csupán kis százalékat tartalmazta, így a benne felsorakoztatott tárgyak mennyisége is jóval csekélyebb volt, mint a hagyatéki leltárak esetében tapasztalhattuk. A tárgyi világ elemzésére koncentráló kutatók így ritkán tekintették a hozományt elemzendő felületnek, és inkább koncentráltak a bőségesebb, és az ember maximális tárgyi ellátottságát ígérő inventáriumok fellelésére. Az inventáriumok közt a hozománynak mégis kiemelt szerepe van. Az eddig felsorolt leltártípusok általában a természetellenes vagy tragikus események hatására keletkeztek. A birtokösszeírások a tulajdonos vagy a gondnok változásakor, vagy pedig az épületeket vagy birtokokat ért pusztulásokkor a volt, de már eltűnt, vagy a tulajdonos nélkül maradt, tehát eltűntethető tárgyak mennyiségi arányait mérték fel. Ezzel szemben a hozományleltár olyan tárgyakat tartalmazott, amelyek nem esetlegesen, hanem tudatosan kerültek egymás mellé, tehát egy rendszer részei voltak. Egy zsenge életkor (házasságkötés előtti időszak), valamint egy nem (a nők) objektumait tartalmazta. Míg a hagyatéki leltárak esetében nem lehet teljes bizonyossággal elkülöníteni a női használatra szánt tárgyakat azoktól, amelyek esetlegesen (például öröklés révén) kerültek az elhalálozott asszony birtokába, addig a hozományt már eleve a lánynak, a jövőbeli asszonynak szánták. Így e leltártípus objektumai előrevetítették a jövőt, jelezték azt a stratégiát, amelyet az élettér kialakításában a család a lánygyermek számára kirajzolt.

A hozományról szóló egyezségek szóbeli és írásbeli változatait elsősorban Székelyföldről publikálta a szakirodalom, annak köszönhetően, hogy e vidéken sokkal nagyobb a sűrűsödési pontjuk ezeknek az irattípusoknak. Ehhez hozzá kell fűzni azonban azt is, hogy a házassági szerződések másik típusa, a móríngolás vidékünkön majdnem teljesen ismeretlen, tehát a különböző irattípusok elkülönülése egyben kulturális különbségeknek is a jele. Egyes kutatók ugyanakkor azt feltételezik, hogy a hozományleltárak talán nagyobb

---

¹²⁰ Szilágyi 1995: 296.

elterjedtségük, mint amennyi publikációban ismertették eddig ezek jelenlétét, tehát inkább kutatási hiányosságokról, semmint az irattípus ismeretlenségéről beszélhetünk.¹²¹

A kutatás eddigi fázisai alapján nem lehet egyértelműen meghúzni a hozomány összeírásának földrajzi határvonalait és domináns sűrűsödési pontjait. Jung Károly a délszláv övezetekből ismertette ezeknek az irattípusoknak a jelenlétét. Már ő is megállapította, hogy a házassági szerződések ezen formájának a kérdésköre még a magyar adatok tükrében sem tisztázott, az eddigi adatközlések nem adtak megnyugtató választ kérdéseinkre. Jung a kotori és hercegnovi délszláv övezetben tud ezek nagyszámú jelenlétéről. Szláv kutatók munkásságára alapozva megállapítja, hogy ebben az övezetben főleg a 16–17. századból ismert nagyszámú hozományleltár, de egészen a 19. századig fellelhető ez az irattípus a levéltári gyűjteményekben. Nagyarányú elterjedésüket a városkönyvekre, illetve a velencei valamikori kapcsolatra vezeti vissza. Tudomása szerint a beköltöző montenegrói és hercegovinai lakosság is átvette a hozomány feljegyzésének szokáskörét.¹²²

A romániai havasalföldi területekről Constanța Ghițulescu kutatásai nyomán szintén elég átfogó ismereteink vannak a hozománylevelek jelenlétéről és ezek jogi háttéréről, formai jellegzetességeiről, tárgyi ellátottságáról. A havasalföldi övezetben a hozomány hiteles okirat szerepét játszotta, ezért a hiteleshelyként számontartott mitropolia keretében gyűjtötték össze ezeket az iratokat. A román kutató így viszonylag nagy számban tudta áttekinteni ezt az irattípust. A román hozománylevelek teljesen más kompozíciós elvekkel készültek, mint a magyarok.¹²³

A Radvánszky kötetében elemzés alá vont listák elsősorban a felvidéki területek kelengyeírási szokásaira utaltak. Radvánszky ezek az inventáriumok sefítségével a 16–17. századi magyar házakban fellelhető anyagi kultúrát próbálta megragadni.¹²⁴ Güntner Péter Sopron vidékéről számol be a kelengye összeírásáról. Adatai szerint Sopronban a házassági szerződésekhez csatolták általában a kelengyét tételesen felsoroló külön listát, amelyben csak ritkán becsülték fel a tárgyak különértékét. Güntner szerint a kelengye és a hozomány felhasználási feltételei különböztek: míg az előbbi nem is került átadásra, hanem a nő kizárólagos tulajdona maradt, addig a tágabb hozomány, vagyis a bútorok, föld és az ágynemű már közös használatról szólt, és azt a férj gondnoksága alá bocsátották több esetben. Güntner kiemeli, hogy a kelengye mint vagyonrész csak úgy értelmezhető, mint jól körülhatárolt női különvagyon, amely a tárgyhasználat és birtoklás külön szegmenseként kutatható.¹²⁵

---

¹²¹ Köszönöm Orosz István szóbeli közlését erre vonatkozóan.

¹²² Jung 1992: 38–39.

¹²³ Ghițulescu 2004.

¹²⁴ Radvánszky 1986.

¹²⁵ Güntner 2000.

A nem írott kelengye komponenseinek néprajzi értelmezésére a legalaposabban Fél Edit és Hofer Tamás kalotaszegi kelengyéről írt tanulmánya vállalkozott.¹²⁶ A szerzőpáros a kelengyét ideáltipikus tárgye gyüttesnek tekintette, amelynek összetétele szabályokhoz-normákhoz kötött. Úgy vélték, hogy a norma és egyéni megvalósítás közti disszonanciákban érhető nyomon a társadalom vagyoni megosztottsága. Ugyanakkor a hozományt a „családi élet programjának” tekintették, amely a kisgyermek párnájától a ravatal tárgyi világáig minden életkorra valamilyen tárgyat tartalmazott.¹²⁷ Ez a „program” ennek ellenére szerintük nem jelentett teljes ellátást, bizonyos hiányok mutatkoztak benne. A szerzőpáros ezt azzal magyarázta, hogy Kalotaszegen fennállt még kutatásaik idején a nagycsaládi rendszer, az új pár egy meglévő gazdasági rendbe integrálódott be. Fontosnak tekintem azt a megállapításukat, hogy a kelengyék összetétele közt nincs akkora különbség, mint amekkora a családok vagyoni helyzetei közt.¹²⁸

Különösen érdekes elemzési szempontot nyújt a városi menyasszonyi kelengyéről F. Dózsa Katalin is, aki azt vizsgálja, hogyan befolyásolták a kelengyék alakulását a divatlapok kelengyeajánlásai. A vagyoni rétegződést is figyelembe vevő divatújságok elkülönítették a „szerény”, az „egyszerű”, valamint a „tehetősebb” kelengyét, amelyekben az ajánlott mennyiségi határokat is megszabták. A Bazár, Budapesti Bazár, Divatsalon kelengyeajánlásai, valamint a nagyobb kereskedőházak készen összeállított kelengyéi bizonyára áttételesen hatottak a vidéki kisvárosok kelengyéinek összetételére is, hiszen a nagyvárosi divat imitálása bármely vidéki kisvárosban nyomon követhető.¹²⁹ Bár F. Dózsa Katalin megállapításai a budapesti divatlapok kelengyére mért hatását vizsgálták, a 20. század elején több székelyföldi övezetben is tudunk olyan üzletekről, amelyekben „menyasszonyi kelengyét” lehetett megrendelni.¹³⁰ Mivel azonban az ismert boltok működése és reklámon keresztüli befolyása kívülesett elemzett időszakomon, dolgozatom keretében nem tértem ki ezek alaposabb vizsgálatára.

Nógrád megye három német anyanyelvű falujában Zólyomi József vizsgálta meg a kelengye összetételét és az összeállításának szabályszerűségeit. Az elemzett falukban Zólyomi jópár írott inventáriumot is talált, amelyeket elsősorban a perekhez csatolt házassági szerződések mellékleteiként jegyezték fel. Adatainak kiegészítése szempontjából Zólyomi

---

¹²⁶ Fél–Hofer 1969.

¹²⁷ Fél–Hofer 1969: 17.

¹²⁸ Fél–Hofer 1969: 20.

¹²⁹ Dózsa 1975.

¹³⁰ Például Mercza és Bocsánczi üzletének reklámja Gyergyószentmiklóson: „Menyasszonyi kelengyét legujabb divatban készítek.” (Csíkvármegye V. évf. 136. szám, 1909. dec. 12.). Vagy 1910-es reklám: „A n. é. közönség figyelmébe Ajánlom (...)Menyasszonyi butorok, Irodai és üzleti bútorberendezések, Épület és mindennemű munkák felvállaltam és pontosan eszközöltetnek. Kivánatra házaknál mintákkal megjelenünk. Kiváló tisztelettel: Bardócz, Csikcsatószeg.” (Csiki Lapok, XXII. Évf. 20. szám, 1910. május 18, 3. old.)

kérdőívek segítségével próbálta tovább bővíteni a 19. század végi – 20. század eleji kelengyékre vonatkozó információit. Kutatásainak fontos eleme, hogy feltárta, a kelengye az asszonyi örökösödés egyik fontos kerete, ugyanis a hozomány kb. 30%-a használt, a család nőtagjaitól örökölt tárgyakat tartalmazott. Kiemelte, mennyire fontos volt ezeknek a tárgyaknak a szerepe a népviselet és a régi bútorkultúra konzerválásában, áthagyományozásában. Informátoraitól nyert információi alapján 106 hozományleltárt állított össze, megállapításait elsősorban ezekre, s nem a kis számmal fennmaradt írott forrásokra alapozta.¹³¹

c., A székelyföldi parafernumlevelek eddigi kutatása

A székelyföldi parafernumlevelek meglétét már elég régen számontartják a kutatók. Konkrét elemzésük mégsem tekint nagy múltra vissza. Az első székelyföldi parafernumlevelekről való publikációk már a Történelmi Tár hasábjain jelentek meg. 1885-ben például a székelyföldi birtokokkal is rendelkező Kornis Margit Rhédei Jánosné 1627-es parafernumának szövegét tették közzé,¹³² de a Székely Oklevéltár régi sorozatának utolsó előtti kötetében Szádeczky Lajos is közzétett hozománylevelet.¹³³ Bizonyára Barabás Samu hatásaként értelmezhetjük azt, hogy a 19–20. század fordulóján több, a Székely Nemzeti Múzeumhoz közelálló kutató kezdett intenzív hozománylevél gyűjtésbe. A múzeum alapítója, Csereyné Zathureczky Emília levéltári gyűjteményébe több nászjegyzéket szerzett meg.¹³⁴ Hogy a hozománylevelek felé nem véletlenül irányult a figyelem, azzal is bizonyíthatjuk, hogy a felvidéki Zay Ferenc lányának 1573-as parafernumát Csereyné nem tudva eredetiben megszerezni, lemásolta azt. A tudatos gyűjtés nyomait figyelhetjük meg a Balázs Márton hagyatékában is, aki a füstös, régi iratokból állította össze saját bevallása szerint második kötetét a huszadik század első felében. Sajnos, e kézirat elkallódott, pontosan nem tudjuk felmérni, mi lett a sorsa. Balázs Márton hagyatékában viszont több hozománylevelet találtunk, ezeket a Székely Nemzeti Múzeum gyűjteményéből szállította át egy 1968-as rendelet értelmében a Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár.

Különösebb kommentár nélkül, kuriózumként közöl egy 1739-es hozománylevelet Vámszer Géza csíki kutató is 1934-ben a Csíki Lapok hasábjain.¹³⁵ Néhány esztendővel később a csíki vallásos népélet és népszokások kutatója, Székely László egy csíkszentsimoni lány, Veress Gizella hozományának irogatásáról készített rövid beszámolót a Vasárnapi

¹³¹ Zólyomi 1997: 419–425.

¹³² Komáromy 1885: 398–399.

¹³³ Szádeczky 1898:

¹³⁴ A Székely Nemzeti Múzeum levéltári gyűjteményét elkobozta a Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, munkám során tehát többnyire a volt múzeumi tulajdont tekintettem át.

¹³⁵ Vámszer 1934.

Harangszó című katolikus népnevelő újság hasábjain. Az írás érdekessége, hogy nagyon korán számolt be az írogatás folyamatáról, megemlítve az ezen résztvevők megnevezését is.¹³⁶

Míg az első próbálkozások nem annyira az elemzésre, mint a rögzítésre, begyűjtésre irányultak, a 20. század második felétől kezdődően az elemzési kísérletek feltűnésével is számolnunk kell.

A hozománylevelek alaposabb feldolgozási hullámjával az 1970-es évektől szembesülhetünk. Hasszman Pál és Kósa Szánthó Vilma a Székely Nemzeti Múzeum 1976–77-es évkönyvében, az Alutában jelentettek meg egy alaposabb elemzést. A két kutató öt darab, 20. század első évtizedéből származó felsőháromszéki hozománylevelet vett górcső alá. A tanulmány nem tett kísérletet a hozománylevelek történetének és jogi kereteinek elemzésére, tanulmányukban a hozomány összetételének állandó és változó elemeit próbálták megragadni. Az 5 hozománylevél állandóinak felismerése érdekében utaltak korábbi, 1802-ből származó, és későbbi, 1945-ből származó darabokra is. Úgy vélték, hogy a 20. század elejére felívelt a hozományokba foglalt bútorok szerepe, ezzel szemben leáldozóban volt a viselet kelengyébe foglalása. Rámutattak a hozomány összeállításának szabályszerűségeire, például a tucat-szám-szabályra. Elemzésüket figyelemfelkeltésnek szánták, elsősorban a hozománylevelek dokumentum-értékét emelve ki.¹³⁷

Kósa Szánthó Vilma kissé később visszatért a hozománylevelek értelmezésére. 32 darab, Székelyföld egészéről gyűjtött 19. századi hozománylevelet áttekintve tájegységenkénti különbségekre hívta fel a figyelmet. Úgy vélte, Háromszéken és Udvarhelyszéken korábban megjelent ez a műfaj, mint a konzervatívabb Csíkban vagy a Gyimesekben. Ezt – kissé talán vitatható módon – az írásbeliség későbbi megjelentével magyarázza. Motivációként megjegyzi, hogy a csíki hozományleveleket még a 19. század legvégén is a jegyző vagy valamelyik előljáró írta meg, míg Háromszéken és Udvarhelyszéken ez már jóval korábban szélesebb írástudó réteg kezében volt. Tanulmánya elsősorban a katonarend kiházasítási javait vette számba, s úgy vélte, hogy ezeknek mennyiségi arányai nem tértek el jelentősen a nemesi réteg hozományától. A katonarend parafernumlevelekben fellelhető bútorzata és textíliái alapján három korszakot különített el. Úgy vélte, hogy 1802 és 1835 közt középkori lakásberendezés élt, 1835-től 1870-ig a tipikusan 19. századi sarkos berendezési mód korát ismerte fel, és az 1870-től 1900-ig terjedő periódust a kezdődő polgárosodás időszakának nevezte.¹³⁸ Úgy vélem, hogy az első periódust kissé túlzás középkori állapotnak nevezni, és a sarkos berendezés megjelenését is már 1835

---

¹³⁶ Székely L. 1938: 10.

¹³⁷ Haszmán – Kósa-Szánthó 1976–77.

¹³⁸ Kósa-Szánthó 1981.

előtt is utol lehet érni. E kisebb észrevételektől eltekintve ki kell emelnem, hogy Kósa Szánthó Vilma

Ezzel csaknem egyidőben dr. Kós Károly három Kézdipolyánból származó hozománylevél forrásközlését tette meg a Művelődés hasábjain, ezzel egy család kiházasítási szokásainak vizsgálatát alapozta meg. Különösen érdekes a közleményében a generációk tárgyhasználatának összehasonlító vizsgálata.¹³⁹

A hozománylevelek kutatásában rendkívüli előrelépést U. Kerékgyártó Adrien tanulmánya jelentett, aki 36 darab csíkmenasági leltár, ezen belül 20 parafernumlevél segítségével próbálta meg a tárgyak és a falusi életmód kapcsolatait elemezni. A komplex elemzés a hozománylevelek keletkezését elősegítő törvényeket, rendeleteket is próbálta áttekinteni, bár kissé hiányosan. Nem vette figyelembe, hogy a székelység belső törvénykezését is át kellett volna tekintenie, nem pusztán a magyarságszerte használt Werbőczy Hármaskönyvét és Cserei Farkas jogi kézikönyvét. Az iratok külső megjelenési formáiból kiindulva az inventáriumok anyagát a következő tárgycsoportokba osztályozta: A. Kender, gyapjú felhasználás (szövés, varrás, viselet). B. Házberendezés (bútorzatváltozás). C. Konyhai, háztartási felszerelés. D. Gazdasági felszereltségre utaló adatok. E. Településre és épületekre utaló adatok. Kerékgyártó Adrienn elemzési módszere érdekes: az írott forrásanyagot nem magában álló, önálló elemzendő irattípusként kezeli, hanem az 1940–80 közötti helyszíni gyűjtések alapján értelmezi, tehát a régmúlt leltárainak elmosódó kifejezéseit menasági gyűjtésekkel világítja meg. Ez a megközelítésmód mai forráskritikai módszereink szerint vitatható, mert nem biztos, hogy a mai tudásszint összekapcsolható a 18–19. századi források terminusaival. Kerékgyártó ennek ellenére alapos életmódkutatások hitelesítő irataiként használja a leltárokat. Különösen fontos az a megállapítása, hogy „a különböző leltárak tartalmi vonatkozásban kiegészítik egymást.”¹⁴⁰

Balázs Lajos, Csíkszentdomokos kutatója a hozományleveleket a lakodalmi szokáskörbe integrálódó írogatás rítusának végtermékeiként vizsgálta. Szokásközpontú elemzése kitért a perefernumlevelek szerkezetének elemzésére, tematikus csoportjai ismertetésére is,¹⁴¹ lakodalomról szóló kötetében 12 hozománylevél forrásközlését is elvégezve.¹⁴²

A székelyföldi hozománylevelek elemzésének újabb korszaka századfordulónkon figyelhető meg. Mihálykó Éva, a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem néprajz szakos hallgatója jórészt Balázs Lajos gyűjtéséből származó, 39 darab csíkszentdomokosi

---

¹³⁹ Kós 1977.

¹⁴⁰ Kerékgyártó 1981–84.

¹⁴¹ Balázs 1984; valamint Uő 2006: 164–169.

¹⁴² Balás 1994: 383–396.

hozománylevelet vizsgált meg, ezek közül viszont csupán nyolc darab volt 19. századi. Mihálykó úgy vélte, hogy a hozományoknak a ruházat a „legdinamikusabb”, és a lakástextília, ágynemű a „legkonzervatívabb” csoportja. Csíkbán, zártságának köszönhetően, egészen napjainkig fennmaradt a hozománylevél írásának a divatja, így elemzésében a közelmúltban keletkezett hozományinventáriumokat is fel tudott mutatni. A különfejlődés a hozomány tárgyállományának alakulásán is jól nyomon követhető. Mihálykó lineárisan követi a tárgyállomány változását, de a Csíkszentdomokoson belüli társadalmi rétegződés vizsgálatára nem fektetett hangsúlyt.¹⁴³

Gazda Klára, a székely népviselet neves kutatója, a különböző ruhatípusok elterjedési körét, megjelentét követte figyelemmel a hozománylevelek alapján. Kutatásaival megerősítette a hozománylevelek tárgytörténeti dimenziókban való hasznosíthatóságát.¹⁴⁴ Zakariás Erzsébet erdővidéki asszonyok életének vizsgálata kapcsán tér ki az esküvő szokáskörére, rövid fejezetet szentelve a hozomány összeírása kérdéskörének.¹⁴⁵ Könyve végén mellékletben négy parafernumlevél szövegét ismerteti.¹⁴⁶ György Éva Mária egy alcsi ki család négy nemzedékének perefernumleveleit helyezte egymás mellé, ezzel Kós Károly korábbi egy családra koncentráló kutatásainak folytatását nyújtva.¹⁴⁷

A kolozsvári néprajz tanszék tanárainak a téma iránti érdeklődését tükrözi, hogy néhány évvel a Mihálykó Éva dolgozata után Gazda Andreát is a hozománylevelek kutatása felé irányították, ő több tanulmányban elemezte az orbaiszéki Barátoson, valamint Csernátonban talált listákat. 15 inventárium adatait feldolgozva megállapította, hogy a 19–20. században a székelyföldi lányok hozományába nem csupán ingóságok, hanem a föld is beletartozott. Igen fontosnak véli az állatok juttatását, és – akárcsak Hasszmánn és Kósa-Szánthó, ő is rámutat a bútorok szerepének fokozatos felértékelődésére.¹⁴⁸ Egy kissé későbbi tanulmányában a házasságkötés időpontjait vetette össze a hozomány összeírásának keltezésével, és kísérletet tett a reprezentációs szintek elkülönítésére is. Kissé sikertelenül kísérletezett a hozománylevelek jogi hátterének kutatásával, nem sok hangsúlyt fektetett a specifikus székely törvénykezés áttanulmányozására.¹⁴⁹ Gazda Andrea tanulmányai jelentősen elmélyítették a háromszéki hozomány vizsgálatának módszereit. A Kerékgyártó Adrienn tanulmányához mérten viszont visszaesésként értékelem, hogy nem tette közzé az elemzett kelengyelisták szövegtömegét.

---

¹⁴³ Mihálykó 1997.

¹⁴⁴ Gazda K 1998: 16–19.

¹⁴⁵ Zakariás 2000: 81–84.

¹⁴⁶ Zakariás 2000: 299–319.

¹⁴⁷ György 2001.

¹⁴⁸ Gazda A 2003.

¹⁴⁹ Gazda A 2005.

Szintén Háromszékhez kapcsolódóan magam is próbáltam a hozománylevelekre vonatkozó ismereteinket bővíteni. Az eddigi tanulmányok megközelítési szempontjaira reagálva, előbb az inventáriumok kultúrtörténeti értékének szemléltetése szempontjából a háromszéki ruházkodás 17–18. századi történeti adatait próbáltam összegezni,¹⁵⁰ majd a fiatalasszonyok 1800–1848 közti, társadalmi rétegenként elkülönülő bútor- és textilhasználatának elemzését próbáltam megtenni.¹⁵¹ Új szempontok szerinti elemzés volt a célja annak a próbálkozásnak, amely a parafernumlevelet mint tárgyasult írást próbálta körbejárni: hogyan válik rítussá az írogatás, és hogyan válik maga az írás a székely nők kulturális viselkedésmódjának tárgyi kellékévé, életük állandó kísérőjévé. Ez az elemzés arra kereste a választ, milyen körülmények közt használják az asszonyok a hozománylevelet, milyen szerepet játszik ez az írás mindennapi életükben.¹⁵² Mivel a hozomány kiosztásának és összeírásának témaköre nem volt megnyugtatóan körbejárva, ezért egy jogi néprajzi kiadvány számára összeállítottam a hozomány kiosztásának és összeírásának jogi alapjait vizsgáló tanulmányt is.¹⁵³

2006-ban Balázsi Dénes székelyszentléleki kutató a nyikómenti hozományadás szokáskörét járta körül, adattárában kisbaconi, homoródmonti, fel- és alcsíki darabokat is közzétéve összehasonlításként. Balázsi elemzése tudományosan nem megalapozott, és az eddigi, hozománylevelekkel kapcsolatos szakirodalmat egyáltalán nem ismeri, tanulmányát így inkább adattárként használhatjuk, a Székelyföld eddig kevésbé feltárt hozományösszeírási területének megismerésére.¹⁵⁴

A házassági szerződésekről szóló összegzésében Szilágyi Miklós is szólt a székelyföldi parafernumlevelekről. Úgy vélte, bár máshonnan is van adat a hozomány összeírásáról, „csak a Székelyföldről publikált parafernum- (perefernum-)levelek bizonyítják a hozományleltár önálló típusú magánokirattá formálódását mint jogszokást.”¹⁵⁵

Amint láthatjuk, Székelyföldön többen kísérleteztek a hozományadás szokáskörének és a hozományleveleknek mint inventáriumtípusoknak a kutatásával, de eddig csupán tucatnyi hozománylevélre alapozták a megállapításaikat. A másik probléma, ami az eddigi kutatások rovására írható, az az, hogy ritkán próbáltak – talán éppen a rendelkezésre álló hozománylevelek viszonylag redukált száma miatt – konkrét időhatárokat szabni az elemzéseiknek, holott nem biztos, hogy a 18. századi hozományleveleket egy kalap alá lehet vonni például a 20. századiakkal. Ritkán történt meg a különböző gazdasági szintek

---

¹⁵⁰ Szőcsné Gazda 2005.

¹⁵¹ Szőcsné Gazda 2007.

¹⁵² Szőcsné Gazda 2006.

¹⁵³ Szőcsné Gazda 2008.

¹⁵⁴ Balázsi 2006.

¹⁵⁵ Szilágyi 2000: 729.

elkülönítése is, holott – főként a több inventáriumot felsorakoztatók esetében – kísérletet lehetett volna tenni erre.

d., A hozomány kiosztása a leíró jellegű művekben és a szokáskutatók munkásságában

Mivel a hozomány konkrét összetételével csupán ritkán foglalkoztak a szokáskutatók, észrevételeiket inkább a lakodalmi szokáskörre, az ágyvitelhez kapcsolódó rítusokra tették meg, így csupán röviden fogom megemlíteni a szokáskutatók munkásságát.

A házasság, mint az ember legjelentősebb, maga tervezte átmeneti rítusa, már igen korán helyet kapott a leíró vagy a lakodalmi szokáskört értelmező munkákban. Az eddig elsőnek ismert 1828-as gömöri lakodalomismertetést követően többszáz leírást ismerünk. Ezeknek rendkívül nagy száma régi folyóiratokban és újságokban, adattárakban, falumonográfiákban lelhető fel.¹⁵⁶

Mivel elemzésem Székelyföldre kötődik, így elsősorban a székelyföldi munkákról tennék futó említést.¹⁵⁷

Székelyföldi viszonylatban az egyik legkorábbi leírás a Vasárnapi Újság hasábjain jelent meg, Nagy Imre tollából. Az 1858-as ismertető általánosan szól a székely lakodalmi szokásokról, a forgatókönyv-szerű leírás így nem köthető konkrét helységhez.¹⁵⁸

Az ágyvitel szokásának néhány esztendővel később az Orbán Balázs munkásságában kapott fontosabb szerepet, „a legnagyobb székely” több helység ismertetésénél a lakodalmi szokáskör pontos forgatókönyvének az elkészítésére is sort kerített. Az ágyvitel, mint az átmeneti rítus egyik legfontosabb elválasztási látványeleme, a leírásaiban kiemelt szerepet nyert. Külön foglalkozott a Nyikó-menti, csíki és gyergyói, oroszhegyi, kovásznai lakodalommal, a klasszikus esküvői ismertetései máig is Székelyföld legtöbbet idézett lakodalmi szokásleírásai.

A lakodalmi forgatókönyvek leírásában Benedek Elek követte a sort, aki kihasználva azt az alkalmat, hogy „közvetlen a polgári házasság behozatala után székely lakodalomba” hívták, 1898-ban megjelent művében egész körképét adta az udvarhelyszéki, csíki, gyergyói, hétfalusi, torockói lakodalmi szokásoknak.¹⁵⁹

---

¹⁵⁶ Mivel többszáz kötet és tanulmány foglalkozott a házasságkötés szokáskörével, nem tartom érdemesnek ezeket egyenként ismertetni. Kutatástörténeti összegzést Györgyi Erzsébettől olvashat az érdeklődő: Györgyi 1990: 32–37.

¹⁵⁷ Mivel egyes szokáskutatók részletesen is kitértek a hozomány összeírásának a szokáskörére, az ők munkásságukat konkrétan abban az alfejezetben említettem meg.

¹⁵⁸ Nagy 1858.

¹⁵⁹ Benedek 2005: 90–113.

Az 1892 és 1904 közt sorozatban megjelenő Csíkmegyei füzetek írója, Vitos Mózes szintén nem feledkezett meg a csíki házasságkötés leírásáról, az ágyvitel szokáskörének tárgyalásában pedig különösen kiemelte annak megráfáló jellegzetességeit.¹⁶⁰

A századfordulón az Erdély című turisztikai folyóirat néprajzi melléklete is kitért a turisztikai látványosságként is értelmezhető lakodalmi szokásismertetés közlésére, ám ez színvonalban messze elmaradt az Orbán Balázs leírásai mögött.¹⁶¹

A 20. század első felében a székelyföldi lakodalmi szokáskör kutatása mintha alábbhagyott volna, csupán kéziratos kézdiszентléleki szokásleírást ismerünk e korból, viszont ezt is késői publikálás folytán.¹⁶² Ezt a hiányt Balázs Lajos munkássága igyekezett a hetvenes évektől kezdődően kárpótolni. Tanulmányaiban, könyveiben egy falu, Csíkszentdomokos komplex kutatása révén próbálta a pars pro toto elve alapján a kis cseppben a tengert láttatni. Tucatnyi tanulmányának legfontosabb témánkba vágó összegzése *Az én első tisztességes napom* című könyve, amelyben számos adatközlő megszólaltatásán keresztül közelítette meg a székelyföldi hozományvitel szokáskörét is.¹⁶³

A nyolcvanas évek elején, a székelyföldi lakodalmi szokásokról szóló híradások hiányosságait látva, Gazda Klára kérdőíves adatgyűjtéssel szólította fel a háromszéki értelmiségieket, hogy próbálják falujuk lakodalmi szokásait feljegyezni. A kérdőívek nyomán összeállott tanulmányok¹⁶⁴ napjainkig a Székely Nemzeti Múzeum néprajzi adattárában találhatók. Bár e dolgozatok inkább a lakodalom eseményeinek lineáris ismertetésére, mintsem alaposabb értelmezésére vállalkoztak, értékes adatokat tartalmaznak a vidék kelengyeosztási szokásairól, az írogatás menetéről is.

Nemrégiben egy Árapatak népéletéről írott könyvben a lakodalmi szokásköréről egy egész fejezetnyi fejtegetés jelent meg, amelyben külön teret szenteltek a kelengye összeállításának és elvitelének is. Ez a fejezet fontos információkat tartalmaz például a vetett ágy megvetéséről, az ebbe szánt textíliák sorrendjéről és tárgytypusairól.¹⁶⁵

Bár a futólagos áttekintésből is látható, hogy tucatnyi szerző kísérletezett a lakodalmi szokások székelyföldi variánsai ismertetésével, a hozomány összetétele szempontjából ezek a tanulmányok csak vázlatos információkat nyújtanak.

---

¹⁶⁰ Vitos 2003: 424–433.

¹⁶¹ Kovács, M. 1906.

¹⁶² Tamás 2002.

¹⁶³ Balázs 1994: 74–80.

¹⁶⁴ Bartos é. n., Máthé é. n., Lőrinczi é. n.

¹⁶⁵ Lőrinczi 2001: 37–50.

A hozomány kialakulásának alapjai. A jogi szabályozás¹⁶⁶

Amint a szakirodalomról szóló ismertetőből is látható és felismerhető volt, a hozomány kiosztásának jogi háttéréről eddig jóformán alig született alaposabb áttekintés. A házassági vagyoni jog összegzésével tehát kevesen foglalkoztak eddig, és azok is jórészt a római,¹⁶⁷ francia, német¹⁶⁸ vagy osztrák törvénykezésre alapoztak.¹⁶⁹ A magyar jogtörténet csak mérsékelten foglalkozott a házasságra vonatkozó vagyoni jogi kérdések kodifikálási kísérleteinek kinyomozásával, így témám szempontjából fontosnak tartom ezek számbavételét.

Disszertációmban át kell tekintenem azokat a törvényeket és jogelveket, amelyeket elemzett vidékünkön, Székelyföldön használtak a mindennapi törvénykezésben, illetve amelyek az ítéletekből, jogtudori vélekedésekből kiolvashatók. Kiindulópontom tehát ebben az esetben az, hogy az írásban is rögzített törvény mindenképpen jelen volt a székelység mindennapi életében, segített a társadalmi elit álláspontjának megismerésében. A törvény tehát olyan minta volt, amely a székely falusi ember passzív tudásának része volt, és amely direkt vagy indirekt módon irányt szabott az egyén társadalmi viselkedésének, gondolkodásmódjának alakulásában.

Székelyföldnek különleges jogi státusa volt. Míg a magyar nyelvterület más részein, főként a királyi fennhatóság alá eső részekén, a Werbőczy Tripartituma volt a törvénykezés alapja, addig elemzett vidékünk mint különleges jogi státusú övezet, több törvény hatása alatt állott. A magyarországi jogelvek mellett számításba kellett vennünk az erdélyi törvénykönyveket (Approbatæ és Compillatæ Constitutiók, Novelláris Artikulusok), de ezek mellett a székelység külön helyhatósági törvényeit,¹⁷⁰ a katonai rendeleteket és törvényeket, az egyházak artikulusait egyaránt. A törvények és rendeletek kusza halmazában nehéz eligazodni, pedig komoly szerepük volt egy-egy jelenség meggyökerezésében, elterjedésében.

A székelység legrégibb törvényei már megszabták, hogy a földek öröklésében az elsőbbség a fiúkat illeti, a lányokra tehát elsősorban az ingóságok öröklése várt. A fiúk ingatlanokban való öröklési prioritását már az 1457-es marosvásárhelyi törvény kimondta.¹⁷¹ Bónis György 15. és 16. századi perekből következtet arra, hogyan értelmezték a kiházásítás

¹⁶⁶ A hozomány kiosztásának jogi gyökereire vonatkozó rész kissé szűkebb formában megjelent, lásd Szőcsné Gazda 2009.

¹⁶⁷ Földi–Hamza 1996: 246.

¹⁶⁸ Dudde 2002.

¹⁶⁹ Lehner 1987: 17–47.

¹⁷⁰ Ezeket az erdélyi jogtudomány rendszerezője, Dósa Elek is összefoglalta. Dósa 1861: 18–20.

¹⁷¹ Lötsey Spilenberg 1837: 6.

elvét a székelyek. Egy 1502-es per alvajdai ítéletére hivatkozva Bónis úgy véli, hogy a lófő birtok elsősorban a fiúágot illette ekkor, a fiúknak viszont ennek fejében hozománnyal kellett ellátniuk lánytestvéreiket.¹⁷² Amennyiben a hozomány elmaradt, a lány egy 1409-es per jogelve szerint egyenlő mértékben részesedhetett a birtokból a bátyjaival.¹⁷³ Hasonlóan az egyenlő örökösödés elvét hangoztatták a jogászok abban az esetben is, amennyiben a lányt nem az atyai örökségből házassították ki, ebben az esetben a fiúkkal egyenlő arányban részesedhetett az örökös birtokokból.¹⁷⁴

A Székelyföldön is ható, 1514-ben összeállított Werbőczy István Hármaskönyve az I. rész 68. cím 2. &-ban azt pontosította, hogy az elhalt férfi abban az esetben, ha lányainak nincsen női ágon öröklődő jószága, köteles lányainak élelmet és ruházatot biztosítani kiházásításukig, és azt a kort elérve, köteles „végre a leányokat tisztességesen kiházásítani, szintúgy a feleséget is (ha akarja) férjhez adni s ezenfelül hitbérét és jegyajándékát a továbbélő atyafi törvény szerint kiadni tartozik.”¹⁷⁵ Kissé hátrább, a 93. címben az 1. és 2. paragrafus alatt Werbőczy a *hitbér* és a *jegyajándék* terminológiai elkülönítését végezte el. *Jegyajándéknak* azokat az ingó javakat tekintette, melyeket a férj vagy a szülők, vagy bárki más a menyegző vagy eljegyzés idején adott a nőnek. Ezzel szemben a *hitbér* „a törvényesen férjhez adott nőnek díja, a melyet a férjek fekvő jószágaiból és birtokjogaiból, s állásuknak megfelelően, házassági kötelességük fejében szokás nekik adni.”¹⁷⁶ Míg a hitbér mértékét aszerint csökkenőnek vélte, hogy hányadik házasságát köti az asszony,¹⁷⁷ a jegyajándék mennyiségére és összetételére vonatkozóan semmilyen pontosítást nem adott Werbőczy. Azt viszont szükségesnek tartotta leszögezni, hogy a szülők által a lánynak adott jegyajándék az asszony gyermek nélküli elhalása esetén az asszony hozzátartozóit illeti, ha viszont a férj halna meg, maradéktalanul az asszony kezére kell azt bocsátani.¹⁷⁸

Kissé későbbben, 1555-ben a székely magánjogi törvénykezés alapját képező székelyudvarhelyi artikulások már pontosítást is adtak arra vonatkozóan, hogy a fiúk az örökségbeli nagyobb részüket olyan feltétellel kaphatják kezükhöz, hogy gondoskodjanak ennek fejében a lányok kiházásításáról. A törvény 20. pontja kimondta: “Valamelly embernek Fia, Leánya vagyon, az örökség a’ Fiat illeti, de úgy, hogy a Fiu a’ Leányt ki ki a’ maga Székének Törvénye szerént kiházassítsa.”¹⁷⁹

---

¹⁷² Bónis 1942: 81.

¹⁷³ Bónis 1942: 82.

¹⁷⁴ Tárkány Szücs 1944: 381.

¹⁷⁵ Werbőczy 1897: 143.

¹⁷⁶ Werbőczy 1897: 175.

¹⁷⁷ Werbőczy 1897: 179.

¹⁷⁸ Werbőczy 1897: 183.

¹⁷⁹ Lötsey Spielenberg 1837: 19.

Az Erdélyben általánosan alkalmazott, 1653-ban véglegesített és elfogadott *Approbatæ Constitutiók* a házasság vagyoni jogi kérdéseit nem tárgyalták. Csupán a III. Rész XXX. Cím I. artikulusban, a jobbágyság jogainak körülírásában határozták meg, hogy a jobbágyság atyáknak csupán köntösökkel szabad lányukat ellátniuk, egyéb javakat csak földesuraik engedelmével adhatnak.¹⁸⁰ Az 1669-ben véglegesített *Compillatæ Constitutiók* és az 1744-től folyamatosan bővített ún. *Novellaris Artikulusok* a házassági vagyoni jogi kérdésekre még annyi figyelmet sem fordítottak, mint az *Approbaták*.

A nők férjhezadásának anyagi vonzataira vonatkozó törvénykezést székelyföldi viszonylatban a legrészletesebben Nagyajtai Cserei Farkas foglalta össze, elsősorban azért, mivel 1800-ban megjelent könyvében a nőkre, asszonyokra vonatkozó artikulusok, rendelkezések gyűjteményét kívánta megalkotni. Cserei kihangsúlyozta, hogy a lányokat kiházásításukig az apa köteles házában tartani, és ha elérték a férjhez menetel idejét, „ki kell őket tisztességesen házasítani.”¹⁸¹ Cserei úgy tartotta, hogy a lányok örökös tuteurság alatt kell, hogy éljenek, mert nem elég okosak ahhoz, hogy a vagyont kezeljék. Az atyáknak felváltva hol kötelességeként, hol pedig *szokásaként* emlegette a lányok kiruházását. E terminológiai bizonytalanság jelzi, hogy a jogtudós még a 18. század utolsó évében is a szokás és törvény kapcsolatát szorosnak, majdnem elválaszthatatlannak érezte: „Elsőbben-is férjhez akarván adni Léányikat az Atyák, azokat Rendeknek, s Jóságoknak mivóltáéhoz képest ki-szokták ruházni, s a képpen ki-házásításokra illendő gondot viselni, melyet ha elmulatnának, annakutánna az olyan ki-nem házasított Léányok a fiakon az ő elmaradott Parafernómákat meg-kereshetik, és meg-vehetik. Ha pedig Attya halála után történik férjhezmenetele a Léánynak, tartoznak ötöt a fiak az Atyai Jóságból ki-házásítani Parafernómát meg-adván.”¹⁸² Cserei úgy vélte, hogy ha a kiházásítatlan lányok az atyjuk halála után egyenlő mértékben részesedtek az apjuk jószágából és javaiból a fiúkkal, akkor „a fiak férjhez-menetelek alkalmatosságával Parafernómot adni nem tartoznak: mert az olyan ki-vett Részek Nász-Ruhájokra, az az: kiházásításokra marad, és abba tudodik.”¹⁸³ Cserei a pártában maradt lányok számára nem szakított volna ki földet az atyai jussból, őket örök jeleggel a szülei, majd a testvérei gondviselése alatt hagyta volna.¹⁸⁴ Bár a magyar törvénykezés nem szabta meg sehol a parafernum nagyságát, Cserei Farkas magánvéleményében hangot adott annak, hogy mit tart a hozomány mennyiségi határának: „Ha maga az Atya életében adta-férjhez az ő Leányát, s kevesebbet érő Nász-Ruhát nem adott annak, mint a mennyit az ő Dijja tett volna, azzal meg-elégedhetik, és az után többet a fiakon

¹⁸⁰ Kolosvári–Óvári 1900: 102.

¹⁸¹ Nagyajtai Cserei 1800: 61.

¹⁸² Nagyajtai Cserei 1800: 136–137.

¹⁸³ Nagyajtai Cserei 1800: 137–138.

¹⁸⁴ Nagyajtai Cserei 1800: 139.

nem kereshet.”¹⁸⁵ Ez a summázás azt jelenti, hogy Székelyföldön a kollektív nemesi rangúaknak tekintett székelyek számára a 25 forint értékű hozományt tekintette a minimumnak, mivel a Werbőczy Tripartituma a székelyek vérdíját ennyiben szögezte le.¹⁸⁶ Az atya halála után már szigorúbb intézkedést ajánlott Cserei. Szerinte az ilyen esetben a fiúk az ingóságokat kötelesek elosztani, és a lánynak jutó részt nászadományként odajuttatni. Ha viszont ingóságok nem maradtak, az atyai jószág árából kötelezőnek vélte a kiházásítást.¹⁸⁷ Bizonyára a visszaélések korlátozása céljából szögezte le Cserei, hogy a parafernum kiadását olyan esetekben is köteles a család biztosítani, amikor a lány szülei ellenére, nem a család akarata szerint megy férjhez.¹⁸⁸ A parafernum öröklésében Cserei az asszony végrendelkezési jogát emelte ki, megjegyezve, hogy testamentum hiányában a parafernum az asszony gyermekeire, gyermek hiányában pedig szüleire vagy testvéreire száll.¹⁸⁹ Cserei szigorúan viszonyult a leányanyákhoz: „A ki házasság igazságával élhető Léányokon olyanokat ért a Törvény, kik az Atyai házban hajadonok, és szerentse várók. A meg esett Léányt hajadonnak nem mondhattuk: mert szemérmét fel fedezvén, annak takarojával égyütt Pártáját más szegre tette, haja betsületétől el maradván. De azon kívül-is a Léálynak tisztessége napjára készítettett marha; ezen napot ő teste ki-adásával meg előzte, és szüleinek, s Attyafiainak öröm helyett szomorúságot, és gyalázatot hozott fejekre. Tartozásképpen azért néki Parafernomat adni nem tartoznak, maga lévén oka, hogy idő előtt Leányságától meg-válván, attól-is el-esett, a mit szoktak adni a jámborul férjhez menő Leányoknak. Mind az által , ha ahoz megyen meg-esése után, kivel ő magát meg ejtette, és ez rendel, s állapottal alább valo nálánál nem lészen, mivel láttatik ugyan tsak fogyatkozását magához hasonló, s Nemzetségéhez-is illő szerentsével potolni, ugy tartom, Parafernomához valo igasságát ez uton lábra állittya s meg-is kívánhattya.”¹⁹⁰

Cserei summázása nem tartalmazta a Josephinische Gesetzbuch, vagyis II. József törvénygyűjteményének kitételeit a hozomány kiosztására vonatkozóan. Pontosan nem tudjuk felmérni II. József törvénykönyvének erdélyi használatát, ismertségét. E törvénykönyv 51–52., valamint 65. &-a foglalkozott a hozomány biztosításával. József törvényalkotói kötelezővé tették a hozomány biztosítását, a családi vagyon megalapozása érdekében. Türelmi időszakot is megjelöltek: ha a szülők a házasság után 6 héttel még mindig nem juttatták el gyermekeik részére az ígért hozományt, a törvény eszközeivel lehetett emlékeztetni mulasztásukra. A férj házához átszállított hozomány kezelési és tulajdonjogi kérdéseit is

¹⁸⁵Nagyajtai Cserei 1800: 140.

¹⁸⁶Werbőczy 1897: 385.

¹⁸⁷Nagyajtai Cserei 1800: 140–141.

¹⁸⁸Nagyajtai Cserei 1800: 142–143.

¹⁸⁹Nagyajtai Cserei 1800: 145–146.

¹⁹⁰Nagyajtai Cserei 1800: 148.

körüljárta a törvénykönyv: a hozományban adott pénzt és birtokot a férj tulajdonába rendelte, mivel ezzel teremthette meg a családi vagyont. Az ágyneműt és ruhákat az asszony tulajdonában hagyta, amelyekben a férjnek csak használati joga volt.¹⁹¹

Az ismertetett, Székelyföldön (is) ható törvénykezés és jogtudori vélekedés tehát, összegezve az eddigieket, kiemelte, hogy a lányokat az atyai vagyonból ki szokták ruházni, és a *parafernum* elsősorban ingó vagyont szokott tartalmazni. A hozomány szokásos összetételére elsősorban a törvénykönyvekben is alkalmazott terminológiából következtethetünk: *nászruhának*, *kiruházásnak* nevezik a szokást néhány helyen. Ez egyértelműen jelzi számunkra, hogy a hozomány leggyakoribb komponense a textília volt évszázadokon keresztül.¹⁹²

A hozomány kiosztására vonatkozó törvénykezés még a 18–19. század fordulóján sem volt egyértelmű, és a kényesebb esetekben a jogászok csak egyéni véleményt foglalhattak össze. A hozomány nagyságára, a leányanyák vagy vénlányokra vonatkoztatva a törvény semmit nem mondott, és ilyen esetben a lány sorsa a szülők jóindulatától függött. Csupán jogászai véleményt olvashatunk arra vonatkozóan is, hogy hitszegés esetén csupán a jegyruha tartható el, de a *parafernum* nem.¹⁹³

A törvények elavulását, újakkal való helyettesítés esetén a régi törvény háttérbe utalását a régi jogértelmezők nem mindig alkalmazták. Az ügyvédek, bírák még a 18. század végén vagy a 19. század elején is sok esetben Werbőczyhez, az udvarhelyi artikulusokhoz vagy az Approbatákhoz nyúltak vissza.

Amint azt Mattyasovszky Miklós 1904-es felméréséből láthatjuk, Erdélyben a századfordulón, tehát elemzett korszakunk végén is még igen nagy százalékban élt a fiúági öröklési rend, és a Székelyföldről beküldött válaszok elsősorban ennek a jelenlétét ismertették. Ez azt jelentette, hogy az örökös földeket elemzett korszakunk végén is elsősorban a fiúk örökölték, és a lányok, dacára az 1853-ban kihirdetett egyenlő örökösödési törvénynek, ezt követően is csupán ingóságokból, jobb esetben az ehhez járuló „szerzemény” ingatlanokból örökösödhetek.¹⁹⁴

---

¹⁹¹ Sturm 1988: 23–24.

¹⁹² A hozomány és ruhaadomány összefüggéseire lásd Szőcsné Gazda 2005: 164–199.

¹⁹³ Nagyajtai Cserei 1800: 152.

¹⁹⁴ Dolgozatom lezártaig nem tudtam a Mattyasovszky felmérésének nyomára bukkanni, így a Tárkány Szücs részletes ismertetéséből ismerem annak eredményeit. Tárkány Szücs 1944: 387–388.

A hozomány összeírása: a katonai rendszabástól a szokásig – vagy fordítva

Ahogy az ismertett törvényekből és a jogi könyveket író szerzők véleményéből láthattuk, a törvényhozó szervek semmilyen utasítást nem ismertettek a lány kelengyájának az összeírására vonatkozóan. Terepről gyűjtött és levéltárban őrzött kelengye-inventáriumok sokasága bizonyítja, hogy Székelyföldön a hozomány összeírása ennek ellenére eléggé általános gyakorlat volt.

Természetesen, az első kérdés, ami ilyen esetben felmerülhet bennünk: hogyan alakulhatott ki a kelengye összeírásának szokása? Valamilyen jellegzetes székely szokást kell látnunk benne? Amennyiben a házassági szokáskörre vonatkozó szakirodalmat áttekintjük, azonnal elvethetjük a székely jelleget. Radvánszky Béla báró a 17. századi magyar családeletről szóló könyvét felvidéki leltárok, köztük hozománylevelek alapján írta.¹⁹⁵ Nógrád vármegye egyes vidékein is feltűnt a kelengyeleltár.¹⁹⁶ Az Erdélyi Magyar Szótörténeti Tárból több adatot találunk egész Erdély területére vonatkoztatva a kelengyelisták meglétére. A magyar nyelvterületen felbukkanó, ismertett hozománylevelek viszont kizárólag a *főnemesi életformához* kötődnek.

A hozomány feljegyzésének általánosabb, közrendet is érintő szokását csupán néhány más etnikumú csoportnál említik. Constanța Ghițulescu román történész egyház és faluközösség viszonyát vizsgálva tért ki a román hozománylevelek ismertetésére. Elemzett övezetében, Havasalföldön ezt az okiratot az egyházzal láttamoztatták a falusi emberek, a hitelesítés általános gyakorlat volt ott.¹⁹⁷ A délszlávok úgyszintén ismerték a hozománylevél műfaját. A szláv szokáskör magyar nyelvű összefoglalóját Jung Károly tollából olvashatjuk. Jung elsősorban a rövidebb ideig északolasz közigazgatás alá tartozó területeken lelte fel e szokást, és a katarai városi törvénykönyvre vezette vissza az eredetét.¹⁹⁸

Az összeírt hozományt *parafernum*-nak, *parafernalis spetificatio*-nak, ritkábban *perefernum*, *pereforum*-nak nevezték Székelyföldön. A latinos formula irányított arra, hogy a római hatást is megvizsgáljuk – hiszen a délszláv övezeteken is olasz hatásnak vélték e szokás tág körű elterjedését. A római jogban *dos*-nak és *parapherna*-nak nevezik a hozományt. A justinianusi jogban körülírt parapherna női szabadvagyonként jelentett, amelynek kezelési joga is

---

¹⁹⁵Radvánszky 1986.

¹⁹⁶Zólyomi 1997: 419–458.

¹⁹⁷Ghițulescu 2004: 135–144.

¹⁹⁸Jung 1992: 37–44.

a nőt illette. A férjnek csupán akkor volt kezelési szabadsága, amennyiben a házaspár külön szerződést (*mandatumot*) kötöttek. E mandatumban felsorolták a női különvagyoni komponenseit, a férjnek aláírásával kellett elismernie, hogy a vagyont átvette, és olyan gondosan kellett kezelnie, hogy válás esetén hiánytalanul visszaszerezhesse az asszony a saját portékáit.¹⁹⁹

Nyilvánvaló, hogy Székelyföldön csupán visszafogottan számolhatunk a justinianusi törvénykönyv közvetlen hatásával. A Ghițulescu által közölt *scrisoare de zestre* nevet viselő román hozománylevelek mind szerkezetükben, mind pedig megfogalmazási módjukban teljesen eltérnek a székely parafernumlevelektől, valamennyi esetben fellelhető ezeken az egyházi hiteleshelyeken való hitelesítés nyoma. A délszláv hatás teljesen kizárt, ilyen népcsoportok környékünkön nem éltek.

Hogyan, milyen hatásra tűnhetett elő egyből annak az igénye, hogy a hozományba adott javakat összeírják, és így tartsák számon a leányág örökösödését? Csupán a belső igény, vagy valamely más tényező irányította a székelyföldi embereket ebben?

Háromszéken 1633-ból maradt fenn az első hozománylista.²⁰⁰ 1633-tól 1787-ig csupán a nemesi réteg hozományleveleit ismerjük elemzett vidékünkön. Az első parafernum inventáriumok egyértelműen mutatják, hogy a hozomány összeírása belső készítésre, a nemesi családok reprezentációs igényének kimutatásaként születtek: 1718-ban Székely Mihály „*atyai rendelésiből*” jegyezték fel a hozományt,²⁰¹ 1755-ben Köntzei Kelemen adatta és íratta össze azt,²⁰² 1774-ben „*az atyafiaknak megegyezéséből*”,²⁰³ 1776-ban szintén „*atyafiságos egyezésből*”²⁰⁴ határozták el a hozomány összeírását és ezáltal a női osztály megvalósítását. Bizonyosnak vesszük, hogy a nemesi rétegnél az összeírás a vagyon biztonságba helyezését, valamint a kiházasító család hosszú távú öngazdálkodási, illetve a külvilág felé szóló reprezentálási vágyát szolgálta. Egy olyan övezetben, ahol jelentős létszámú protestáns lakosság élt, és ahol a 17. századtól már megengedett volt a válás, a hozomány összeírása fontos stratégia volt. A 18. századtól Székelyföld protestáns övezeteiben egyre gyakoribbá vált a válás, amely egyben a vagyon megosztását is jelentette. A szülői tutorság alól kikerült férjhezvett asszonyoknak válás esetén a hozomány jelentette a létezés anyagi alapját. A hozomány elméletileg visszakerült az asszony kezébe, ha bizonyítani tudta a szóban forgó tárgyak fölötti valós tulajdonjogát. Gyakorlatilag ezeknek az összeírása volt az egyedüli biztos módszer a lány vagyonának biztonságban tartására.

¹⁹⁹ Földi–Hamza 1996: 251–252.

²⁰⁰ Kálnoki Susanna parafernuma, 1633.

²⁰¹ Killyéni Székely Erzsébet parafernuma, 1718.

²⁰² Kézdiszentléleki Könczei Ersik parafernuma, 1755.

²⁰³ Killyéni Székely Krisztina parafernuma, 1774.

²⁰⁴ Papolci Bede Éva parafernuma, 1776.

A katonarend körében meghonosodó összeírásnak viszont másak a gyökerei. 1787-ben, a kézdivásárhelyi Rátz Mária parafernális specificatiójában olvashatjuk a következőket: „*Parantsolatot vevén mi, alább Subscribáltak a mostani Compania Commendans fő hadnagy Ur eő Nagyságától, ugy Titt. Biro Szőts Sámuel Ur Ő kegyelmétől, hogy néhai Rátz János Ur Leányának, Rátz Mária Aszszonynak minden némű Paraphernumait írásba tegyük.*”²⁰⁵ 1803-ban egy másik lány hozományának összeírására „*a Nemes Compagnia C(ommando-beli) Palugyay Kapitány Ur facultatiojából*” mennek ki a *regiusok*.²⁰⁶ A felsorolt adatok egyértelműen mutatják, hogy a katonarendű székelység körében a hozomány összeírását parancsra, felsőbb rendelkezések hatására tették meg az érintettek.

A katonai rendeletek közt tallózva, látszólag egy 1764-es katonai rendszabás²⁰⁷ lehet a nyitja a hozomány összeírása szélesebb körű elterjedésének. A katonai és provinciális törvényszékek hatáskörének leszögezését tartalmazó rendeletben kiemelték, hogy a katonarenden lévők minden egyes ajándékozási aktust kötelesek a katonasággal láttamoztatni. A rendelet külön kitért arra is, hogy mit ért ajándékozási aktus alatt, külön kiemelve a jegyajándékokat is.²⁰⁸

Érthető, hogy a székelység vagyonát egyre inkább felügyelni és bekebelezni szándékozó katonaság a katonai birtokok vándorlását nyomon követte. A kényszer jeleit mégis ritkán érhetjük nyomon. Nincs tudomásunk arról, hogy büntetésekkel próbálták volna a rendelet betartására készíteni a katonarendet.

Ennek ellenére úgy véljük, hogy a katonarend önként fejet hajtott a katonai parancsnak, elsősorban az 1780-as évektől kezdődően, amikor a Horea-féle parasztfelkelés továbbterjedésétől való félelmében az államhatalom fokozott katonai felügyeletet, a családok belső ellenőrzését is elrendelte.²⁰⁹

A katonaság fokozottan fennálló, hozományt is ellenőrző szerepére az 1780-tól 1848-ig terjedő hozománylevelekből világosan ráláthatunk. Amint a mellékelt táblából is látható, az

---

²⁰⁵ Kézdivásárhelyi Rátz Mária parafernuma, 1787.

²⁰⁶ Kézdivásárhelyi Fülöp Rebeka parafernuma, 1803.

²⁰⁷ Nem teljesen egyértelmű, hogy 1764-es, vagy pedig 1783-as az említett katonai rendszabás. Sajnos, csak közvetett forrásaink vannak erre vonatkozóan, az eredeti szabályzat hollétéről eddig semmilyen tudomásunk nincsen.

²⁰⁸ A rendszabás főbb passzusait Vargyasi Szolga János ismerteti. Vargyasi Szolga 1829: 5–7. Mivel ezt a rendeletet csak közvetett forrásból, Vargyasi Szolga János ismertetéséből ismertem, ezért Kiss András erdélyi jogtörténész segítségéhez folyamodtam. Sajnos ő sem ismeri a közvetlen forrást. Idézem levele ide vonatkozó passzusát: „feltételeztem arról a kaucióról van szó, amivel mind az Osztrák-Magyar Monarchiában, mind Romániában az orosz megszállásig, annak a mennyaszonak kellett rendelkeznie, aki hivatásos katovával – tiszttel – kívánt házasságot kötni. A kauciót kitevő ingatlan értékét, pénzösszeget, egyéb jövedelmi forrást igazolni kellett. Az Enikő által kutatott, ezt a kérdést megvilágító forrást én sem ismerem, ezt kellene megtalálnunk.”

²⁰⁹ Cserey Z 2001: 120–143.

aláírók közt majdnem állandó jelleggel ott szerepel a compania notáriusa, vagy pedig a faluban lévő káplár. Időnként a felsőbb katonai hitelesítés jeleit is felfedezhetjük az iratokon.

Év	Menyasszony	Vőlegény	Aláírók	Ellenőrző személy
1787	Rátz Mária, Kézdivásárhely	Bartha Sándor	Kováts Ferentz cívis és Benkő Bálint hütös cívis	
1798	Fülöp Judit, Kézdivásárhely	Nagy Zakarjás	Jantsó András hütös senator, Jantsó Péter káplár, Nagy Móses hütös	
1801	Boda Ilona, Bölön	Sikó János	Sikó István gy. Kat.	
1802	László Anna, Alsó- csernáton	?	Csiky Lázár káplár, Balogh Áron gy. Kat.	
1803	Sikó Jutka, Bölön	?	Sikó István apa, Pál Joseff militáris bíró, Varga Ferenc hites notarius	
1803	Fülöp Rebeka, Kézdivásárhely	Hankó László, Kézdivásárhely	Jantsó Péter vice- notarius	
1806	Száraz Terézia, Szentkirály	?	Jantsó István compania notariusa	
1806	Kiis Anna, Szentkirály	?	Jantsó István falu notariusa	
1809	Fülöp Anna, Kézdivásárhely	?	Jantsó Péter vice notarius, Toth Sámuel juratus, Nagy Zakariás káplár	
1814	Vajna Anna, Zabola	Csekme Mózes, Zabola	Császár Dániel gy. Kat, Székal Ferentz	Vidi Fischer
1814	Köles Ersik, Gidófalva		Orbány Sigmond, Vitályos Josef militaris secretar	
1815	Szabó Josef lánya, Zabola		Mihály Antal oskola mester, Csekme Josef, Hadnagy Josef	
1816	Jantsó Anna, Kézdivásárhely	Fülöp Sámuel	Nagy Zakariás orator, Szöts Josef eskett rend notariusa	Látta Moritz Kapitány
1817	Mágori Annis, Nagyborosnyó		Ferentz Josef káplár, Jákó Dániel jub.	

			Káplár	
1823	Butyka Annis, Kovászna	Csutak Mihály	Vajna Gábor gy. Kat és Betsek Tamás lovas kat.	
1825	Lőrintz Anna, Árkos	Kováts Antal	Nagy László, Zajzon Bálint jub. Káplár	
1829	Székely Anna, Feldoboly	Csorja Péter, Papolc	Bodola Antal falusi notarius, Jáko Dániel jub. Káplár	Witdai Kapitán
1829	Kisantal Susánna, Zágon		Vajna András, Gotz József	
1830	Kisantal Sára, Zágon	Szabó Antal	Ifj. Mannai István, Prov. Barabás János, Veres István ref. Rector	
1831	Kováts Anna, Bölön		Sikó András bíró, Bako István Notarius	
1832	Tuzson Erzsébet, Bélafalva	Gál Ferentz	Fekete Ádám, Nagy János lovas katona	Látta Göde Antal polyáni káplár, Látta pollyáni Benedek kapitány
1833	Nagy Juliánna, Sepsimartonos	Falka Ferenc, Fotos	Bak Moses, Csulak Sigmond bíró, Gáspár Áron gy. Kat, Csulak Imreh hütös, Csulak György hütös, Fejes Ferentz subs. Hütös, Intze György notarius	Berde Sigmond stationaris Commandánt, Vidi Gárda Litman
1834	Szabó Susánna, Lécfalva	Vitályos Antal, Gidófalva	Id. Bodor Antal, Sipos Sámuel	Vidi Baky Kaplar
1835	Teleki Klára, Dálnok	Betző István, Mátisfalva	Barthos József jub. Káplár, Betző István, Teleki Kalari	Imreh Ferentz markosfalvi Commandans
1835	Györgyjakab Trésia, Futásfalva	Ambrus Dávid	Gy. Kat. Ambrus András, Györgyjakab Balás	
1837	Hamar Sófia, Futásfalva	Györgyjakab Áron	Mátyás Josef, Sikó János gy. Kat	Lukáts Ádám káplár
1837	Csulak Juliánna, Gidófalva	Imreh János	Jantsó Sámuel com. Birája, Witállyos György falusi notarius, Vitályos	Vidi Sz. György Covellius főhadnagy

			József	
1837	Csorja Sára, Papolc	Váradi Moses	Csorja Illyés, Bajka Josef papolci notarius	
1837	Bodó Anna, Kézdivásárhely	Erdő András	Kováts Josef gy. Kat, Tóth Sámuel civis	
1837	Jantsó Rozália, Kézdivásárhely	Szöts József	Szöts András káplár, Kováts Áron káplár	
1838	Csekme Juliánna, Zabolai		Baroti Josef, Némethi Sámuel, Bod László leány iskolai tanító	Láttam Zabolán M(---) Kapitány
1840	Veres Mária, Lemhény	Gál Antal	Veress János, Simon György jub. Káplár	Láttam Bereckben Botár Ödön százados, Láttam Kelemen György plébános
1841	Kerestes Juliánna, Feltorja		Veres János gy. Kat, Kováts Joseph káplár	Láttam Sitter százados
1841	Bartha Klára, Nagyborosnyó	Sipos Sámuel, Lécfalva	Bodor Antal gy. Kat., Kónya Elek ns, Bartha Domokos gy. Kat, Debretzi	Látta Barátoson (---) kapitány Látta (---) Vidi Marcant Kapitány
1844	Nánási Juditka, Alsócsernáton	Téglás István, Sepsiszentgyörgy	Szotyori Mihály ns, Cseh Máté község jegyzője	Láttam Pünkösdi hadnagy. Láttam Márkosfalván Marcant százados
1844	Cseh Katalin, Alsócsernáton	Jantsó Antal	Szotyori Mihály, Cseh Máthé, Jantsó Antal	
1844	Gödri Juliánna, Sepsiszentgyörgy	Intze Lajos főhadnagy	Császár Lajos cs. Kir. Jegyző, Kováts Gábor S.Szt.György város r. jegyzője, Intze Lajos	
1847	György Terésia, Cőfalva	Doboltyi János, Feldoboly	Nagy Mihály gy. Kat, Nagy Ignácz lovag, György Ferencz	Láttam Barátoson Frauhendorff százados

Imreh István történész úgy vélte, hogy az idegen katonai rendszabásoknak nem volt semmilyen hatása a székely mikroközösségek életrendező elveire.²¹⁰ Esetünkben mégis úgy látszik, hogy a hozomány összeírására vonatkozó katonai rendszabás elve és a székelyföldi

²¹⁰Imreh 1994: 24.

kisember vagyonbiztosítási stratégiája közös nevezőre hozható. A hozománylevelek bevezető sorainak elemzéséből kiderül, hogy a legtöbb esetben önkéntesen, saját akaratukból jegyeztették fel az érintett szülők lányuknak a hozományát.

Mindezek az ismertetett adatok azt jelzik, hogy a hozomány összeírását már nem kényszerként, hanem végrehajtható és bizonyos szempontból a lányok javát szolgáló intézkedésként értékelték. A katonai rendeletről való nagymérvű eltávolodást jelzi az is, hogy a hozománylevelek egyetlen esetben sem a katonaság iratállományából, hanem az érintett családok levéltárából kerültek elő. Ez azt jelzi, hogy a katonaság, ha hozott is ilyen törvényt, nem fordított túl nagy hangsúlyt annak a végrehajtására. A rendelkezés tehát 40–50 esztendővel a bevezetése nyomán már szokásként értékelhető. Valószínűnek tartjuk, hogy a katonarendű székelyek pozitív viszonyulását az is elősegítette, hogy a katonaság egy olyan modellt szorgalmazott, amely a nemesi réteg körében már régen bevált és gyakorolt szokásként élt.

A hozomány összeírásának szokássá válását az is kitűnően példázza, hogy a katonai létforma megszűnését követően is, egészen a közelmúltig (néhol még napjainkig is) fennmaradt a kelengye összeírása.

Férfi hozomány – női hozomány

A fiúk kései házasságát nem tekintette olyan nagy szégyennek a közösség, mint a lányokét. Így a lányok fokozottan törekedtek arra, hogy már zsebébb korban társat találjanak maguknak, hogy a falusi megszegyenítő rítusokat kikerülhessék. A páros életre vágyó lánynak fokozottan kellett bizonyítania a házas életre való rátermettségét. A lány anyagi partnerségében fontos szempont volt, hogy bizonyítani tudja fonni- és szőni tudását, ugyanis a család számára elő kellett teremtenie a ruhaneműt. A bizonyítás hosszabb folyamat volt, amelynek több lépcsőfokát ismerjük. Előfázisnak tekinthető a 19. században még a fonóba járás, amelynek folyamán a közösségi szórakozási formákon kívül a lány a fonni vagy kézimunkázni tudását bizonyíthatta. Második fázisnak tekinthető a hozomány otthoni kiállítása a vetett ágyon vagy a kelengyés láda tetején felhalmozva. A következő lépcső már a lánykéréshez kapcsolódott, amikor a bizonyítási folyamat a választott számára már megtörtént, de annak tágabb családja részére még nem, tehát ekkor történt a hozomány összeírása és becsűsök általi felértékelése, a legény családja előtti felmutatása. Utolsó fázis volt a családnál tágabb körű, tehát a közösség előtti bizonyítás a gazdasági és tevékenységbeli

érettségre, amelyre az esküvő napján került sor a hozomány kiállítása és bemutatása formájában.

A bizonyítás fázisai a legény számára is adottak voltak. A fonóbeli játékokban faragott guzsallyal, orsóval, sulyokkal ajándékozta meg a választottját, amelyekkel a lány előtt bizonyította a faragni tudását, a gazdasághoz szükséges alapeszközök elkészítésére való képességét.

Az ügyesség próbáin túl a gazdasági potenciál bizonyítása már nem a fiú és a lány egyéni dolga, hanem a család ügye volt. Ezt nagyban befolyásolta mind a család gazdasági helyzete, mind pedig az örökösödés tágabb társadalmi rendje is.

A jogtörténeti bevezetőben már utaltam arra, hogy a székelyföldi örökösödési rendben a fiú utódnak járt általában a nemzetség által megszerzett birtok, mivel ő vitte tovább a nemzetség nevét és státusát. A lánynak elsősorban az ingóságok jutottak, mivel ezek a *személyi javak* kategóriájába tartoztak, és nem számítottak nemzetségi tulajdonnak. Forrásainkból az is nyilvánvaló, hogy a vagyon kiosztásának, megosztásának időpontja nem volt azonos a lányok és a fiúk esetében. Míg a lányok csaknem teljes vagyonrészüket kikapták a házasságkötést megelőzően, a hozomány formájában, addig a fiúk részesedésének átadása nem volt a házasságkötéshez kötve. A fiúk esetében a konkrét vagyonmegosztás időpontja az apa szándékától függött, ő döntötte el, hogy testamentuma megírásáig halogatja-e az *osztályt*, vagy pedig korábban kiadja gyermekei jussát. Amint az egyes jogtörténeti összefoglalókból kitetszik, az apák a legtöbb esetben nem „vetkőztek le”, hanem csupán idős korukban, gyenge állapotban jutottak el az osztály megtételéig.²¹¹ A korábbi vagyonmegosztást általában ún. *osztálylevelek*ben rögzítették. Az osztálylevelek formai követelményeit megszabták az erdélyi formuláskönyvek,²¹² ajánlatuk szerint nyílak szerint sorsolták ki és sorolták fel, hogy melyik gyermeknek mi jutott. Az osztály megvalósulását a fiúk szerették volna általában már házasságkötésük előtt megvalósítani, hogy a családi tervezéseknek ne legyen akadálya, de az apát nem kötelezték a törvények erre. Akár úgy is dönthetett, hogy nem osztja meg a vagyont, hanem házközösségben, nagycsaládi rendszerben tartja gyermekeit. Még az 1940-es évekből is olyan háromszéki adatokkal rendelkezünk, hogy inkább csak az öreg szülők betegsége esetén osztották fel a vagyont, akkor viszont a fiúk közt egyenlő mértékben.²¹³

A késleltetett osztály azt a látszatot kelti, mintha a fiúk házasságkötésükkor semmilyen „hozományban”, tehát semmilyen szülői ajándékban nem részesültek volna. Ennek viszont ellentmondanak azok a leírások, amely szerint a lány hozományával párhuzamosan a fiú is kapott valamilyen mennyiségű anyagi juttatást. Fél Edit és Hofer Tamás a kalotaszegi

---

²¹¹ Tárkány Szücs 1944: 395.

²¹² XXX 1818: 72–73.

²¹³ Tárkány Szücs 1944: 397.

kelengyéről szólva kitért erre, megjegyezve, hogy „a vőlegény adja az ágyi ruhához az ágyat, a cserépkancsók, tálak tartására a tálast és a padládákat. A vőlegény számára össze van készítve továbbá néhány pár vászon viselő ruha, a posztó és a bőr viselő ruhák és lábbelik, valamint egy-két rend viselő ágynemű.”²¹⁴

Háromszéken is a hozomány kiosztására vonatkozó feljegyzések szerint a lány hozományának összeírásakor a fiú szülei is ígéretet tettek arra vonatkozóan, hogy mivel fogják az ifjú házasság pályakezdését segíteni.²¹⁵ Ugyanakkor azt is tudjuk, hogy a fiúnak tett ígérek a legtöbbször nem kerültek feljegyzésre.

A házasságkötéskor a férfiaknak kiosztott vagyonrész mértékét és konkrét komponenseit így csupán néhány szűkszavú adat révén tudjuk áttekinteni. Mivel az ekkor adott javakat nem tekintették végérvényes *osztálynak*, így a fiú hozományát ritkán jegyezték fel. Az első ilyen feljegyzés, amelyre eddig rábukkantam, nagyborosnyói Tompa István 1730-as években keletkezett gazdasági naplójában található.²¹⁶ A füzet első oldalán található keltezetlen, 1730-as évek körül keletkezett bejegyzés szerint „Adot Apám Ur(am) mikor meg Házasultam: Két Járo Lovat, melynek egyikét Dezmás Györgytől vöttem s apám uram adós volt négy forintal és az árba el engedte, több Pénze nem ál bene. Item egy vén szürke Kancza Lovat egy rossz Csitkájával. Tehenet nro 1. Ökröt nro 1. Tuljkot Esztendőst 1. Sertést 2.²¹⁷ Juhot, Bárányokat nro 12. Öreg Berbétset nro 1. Kos és Nöstén Báránt 8. Ollozo Kecskét 3. Kecske ollott 2. Egy Ökör Szekeret melynek csak az allyát Vasasztatta meg. Egy Hoszszu Lánczot s egy Szán Talpába valot, egy 4 Ejteles hitván Üstött, Tiszta Buzát Cub 8. Elvegy Buzát Cub 2. Árpát Cub 2. Zabot Cub 3.”²¹⁸ A 19. századból egyetlen esetben maradt ránk férfi hozománylevél. 1821-ből származik csernátони Bernáld Antika „Paraphernoma”, aki egy *derekalyat* egy bolti *hajjal*, két párnát 4 bolti kék hajjal, egy új paplant 4 lepedővel, egy kék karton ágyterítőt, egy új szalmazsákot, 5 jó és egy elszakadt inget, 6 lábravalót, 3 *Nyak keszkenőt*, 3 Zsebbeli keszkenőt, egy új frakkot új nadrággal, lájbival és *stiblivél*, három pár viselt csizmát, egy mindennapi frakkot, egy téli ujjas lájbit, egy téli kaputot, egy téli subát, és egy kalapot kapott.²¹⁹

Nem áll szándékomban, hogy jelenkori gyűjtések eredményeit vetítsem vissza a korábbi századokra, mivel ez a módszer hiteltelen volna, ezért a korai 18. századi feljegyzés és az 1821-es férfi hozománylevél alapján jegyzem meg: Háromszéken a férfiaknak az ismert

²¹⁴ Fél–Hofer 1961:17.

²¹⁵ Bartos é. n. o. n. a kézdiszentléleki kelengyeírás szokásáról szólva leírta, hogy „Mindkét fél szülei bemondták, hogy mit adnak hozományképpen gyermeküknek.”

²¹⁶ Tompa István kéziratos jegyzetfüzete a Székely Nemzeti Múzeum tulajdonában van, első oldalai hiányoznak, a rendelkezésünkre álló első datált bejegyzés 1735-ből származik.

²¹⁷ A sertés mennyisége bizonytalan olvasatú, a lap szélén nagyon kihalványult a tinta.

²¹⁸ Tompa kézirat 1–1 verso.

²¹⁹ SÁLvt., 62-es fond, Alsócsernátони Bernáld család levéltára, III-as fasc. 171. old.

rövid inventáriumok alapján sokkal kevesebb tárgymennyiséget juttattak szüleik házassági ajándékként, mint a lányoknak. Az ismert listákban egyáltalán nem jegyezték fel az adományozott tárgyak értékét. Sajnos nem áll módunkban e két szegényes lista alapján a férfihozomány tárgysorait elemezni és általánosításokba bocsátkozni, annál is inkább, mert a két lista nagyon különböző összetételű, nincs közös elem bennük. Másrészt pedig úgy vélem, hogy nagyon kevés a két ráánkmaradt inventárium ahhoz, hogy ezek alapján nagy általánosításokba bocsátkozzam.

Már a kalotaszentkirályi kelengye-elemzés példáján is megemlítette a szakirodalom a hozomány kettősségét: hogy egyfelől textíliákból életre szóló ellátást biztosított, másfelől viszont nem biztosította a gazdasági függetlenedés feltételeit.²²⁰ Vajon így volt-e ez Háromszéken is? A mai visszaemlékezések szerint a fiú elsősorban a házat kapta esküvőjére, és azt a lány hozományából kellett részben berendeznie. Vajon érvényes lenne ez a megállapítás a 19. századra is? Mennyire jutottak hozzá az új házhoz a nősülés előtt álló férfiak? Mivel semmilyen tanulmány nem foglalkozott ezzel a témával, nagyon nehéz átlátni a házasodás és az önálló háztartás, különköltözés viszonyát a 19. században. Csupán néhány eset megvizsgálására nyílik lehetőség. Háromszéken eléggé gyakori volt a múltban az, hogy feliratos gerendával látták el a házakat. Ebben feljegyezték az építtető házaspár nevét és az építés esztendejét. Mivel ennek a témának az alaposabb vizsgálata egy külön tanulmány vagy könyv témáját képezné, így csupán néhány esetben jártam konkrétan utána, hogy megvolt-e a ház az esküvő idején. Adataim nem erősítik meg, hogy házzal rendelkezett volna a férfi, többnyire egy-két évvel az esküvőt követően, néha jóval később sikerült saját hajlékhoz jutnia a fiatal párnak. Így feltételezhető, hogy az atyák nem kész házhoz, hanem esetleg az erdőből néhány szál építéshez való fához juttatták hozzá gyermekeiket, elősegítve ezáltal azok építkezését.

Míg a női hozományról biztosan tudjuk, hogy azt közszemlére tették, tehát a falu kontroláló mechanizmusa alá bocsátották, addig a férfi hozomány mennyisége és tárgyainak minősége rejtett maradt. A női hozomány tehát egy közösség ügye volt, a férfi hozományt pedig ezzel szemben egy család ügyének, vagy egyenesen magánügynek tekintették.

Ne feledjük, hogy a 18–19. században a házasságkötés még elsősorban gazdasági szerződés, és nem pedig érzelmi szerződés volt. Így a gazdasági potenciál bizonyítása fontos szempont lehetett. A lány hozománya azért volt fontosabb, mint a fiúé, mivel ő átment a férje házába, így öneki kellett anyagilag hozzájárulnia egy már meglévő, működő gazdasági rendszerhez. A hozzájárulás mértékétől függött, hogy az újonnan csírázó család hamarabb vagy később tudott önálló gazdasági létet kezdeni. Másrészt pedig a női hozományt már

---

²²⁰ Fél–Hofer 1961: 191.

annak kialakulásától kezdve úgy tekintették, mint hozzájárulást a „nőtartáshoz”, amelyet nyilván annak a családnak kellett előteremtenie, aki a hagyományos régi elképzelés szerint eltartottá vált. Vagyis a fiatalasszony családjának.

A 17–18. századi háromszéki hozomány

Háromszék 17–18. századi történetében a hozomány összeírásáról több forrásból tudunk. Az erdélyi, és ezen belül székelyföldi történeti néprajz forrásának tekinthető Apor Péter *Metamorphosis Transilvaniae* című, 1736-ban keletkezett műve már említi a nemesi réteg körében a hozomány összeíratását: „Mikor harmadnapján az új házasság az szülési házától el akartanak menni (már azelőtt két cancellista deákkal vagy két nemesemberrel valami parafernumot adtak, legkisebbig felíratván, szekérre rakatták), akkor az menyecske anyja az násznagynak, nyoszolyóasszonynak, vőfélynak, nyoszolyókisasszonynak ajándékot küldött...”²²¹ A 17–18. század másik kiemelkedő jelentőségű történetírója, a háromszéki Nagyajtán élő Cserei Mihály végrendeletében úgyszintén a hozomány összeírásáról emlékezett meg: „A három házasság leányaimat, Szegedi Gábornét Máriát, Száva Sándornét Klárát, Henter Pálnét Zsuzsánnát, rendemen felett tisztességesen kiházasítottam, bársony, selyem, posztó szoknyákkal, mentéssel, arany, ezüst, gyöngyös, köves és egyéb sok szép drága portékákkal, mindenféle egyet-másokkal, a mint külön-külön mindenik leányomnak micsoda egyet-másokat adtam, mind a veresbőrű könyvemben specificálva vannak, úgy a leveles ládámban, a leveleim között hiteles nemes emberek subscriptiójuk s pecsétjek alatt írva vannak...”²²²

Említettem korábban, hogy 1633-ból már rendelkezünk háromszéki keletkezésű hozománylevéllel. A sepsiszentgyörgyi levéltár gyűjteményeiben fennmaradt 23 darab 17–18. századi hozománylevél azt jelzi mindannyiunk számára, hogy a parafernum összeírása nem pusztán az emlékiratírók kiváltsága volt, hanem a háromszéki nemesi családok gyakorolt eljárása lehetett. Az írás használata, levelesládában való elhelyezése már önmagában is státuszjel volt, mivel a papír nem volt olcsó portéka Erdélyben. A hozomány összeíratása vagy saját kezű összeírása tehát a kiházasítás mértékére büszke apa / családtag büszkeségének betűbe zárt jele volt.

---

²²¹ Apor 1972: 61.

²²² Cserey M 1895: 393.

A 17–18. században még a hozományt csaknem kizárólag a *primor* rangú nemesek írták össze. Amennyiben ezeket a hozományleveleket a későbbi változatokkal összehasonlítjuk, mind formailag, mind tartalmilag eltérések mutatkoznak bennük. Mivel a nemesi réteg számára nem volt kötelező, törvény vagy katonai rendelkezések által megkövetelt eljárás a hozomány összeírása, így a megkért összeíró *régiosok* inkább a család köréből, vagy a jó barátok közül kerültek ki. Gyakori eljárás volt az is, hogy vagy egyáltalán nem írták alá az inventáriumot, vagy pedig a kelengyét kiadó apa látta el kézjeggyével az írást. Ezt két módon magyarázhatjuk. A végrendekezési jogban külön is kiemelték, hogy ha a végrendeleteket „a végrendelező maga leírja vagy íratja, saját kezével aláírja és szokott pecsétével erősíti, nem kívántatván meg szükségesképpen hogy bizonyságok által is hitelesíttessenek; kivéve a városi fekvő jókat érdeklő végrendeleteket, melyeket (...) gyakorlatilag két esküdt polgár aláírása s pecsége által is hitelesíttetni kell.”²²³ Tehát ha a végrendeletre, mint a vagyon megosztásának egyik fontos okmányára, nem kellett idegen bírák, amennyiben a végrendelező ő maga írta össze, így bizonyára a végrendelettel szoros rokonságban lévő lányi vagyon kiadásakor sem várta el a törvény a több tanú aláírását. Mivel az írástudás a nemesi réteg körében gyakoribb volt, így valószínű, hogy a rendelkező ő maga írta össze a parafernumot, ezért maradtak le az idegen tanúk. Idegen láttamozóra másként sem volt föltétlenül szükség, hisz az okirat inkább a belső önigazolást, mintsem a törvény által követelt eljárás végrehajtását szolgálta. Amennyiben mégis aláírták azt, abban az esetben a közeli nemesi famíliák valamelyikét kérték meg a megtisztelő tanúi feladatkörre. Tudjuk, hogy a nemesi családok nagyon szoros viszonyt tartottak fenn egymással, folyamatosan látogatták egymást, együtt mulattak stb. Kálnoki Susánna 1633-as hozománylevelét például hídvégi Nemes Tamás és Bethlen János látta el kézjeggyével, killyéni Székely Erzsébet 1718-as listáját pedig a szörcei Szörtsei família egyik tagja írta alá, olyan családok tehát, akikkel a magánélet több doméniumában is érintkeztek az említett primorok.

Bizonyára ugyancsak a belső reprezentációs igénnyel magyarázható az is, hogy a korai hozománylevelekben nem tüntették fel a tárgyak pénzben kifejezhető értékét. A hozománylevél a reprezentáció mellett a családi memória meghosszabbításává, az emlékezet „kihelyezésévé” vált. A hozomány feljegyzésének ugyanolyan szerepe lehetett, mint a családi levelesláda más iratainak: egyrészt a házasságkötés időpontjára emlékeztette a családtagokat, másrészt geneológiai irányt mutatott a virtuális jövőbeli családtagok számára (ezért kellett megemlíteni legtöbbször, kihez is ment férjhez a lány), harmadrészt az inventárium mint irat hosszúsága vizuálisan is reprezentálta a család tehetős voltát vagy szegénységét. Különösen fontos volt a hozomány feljegyzése azokban az esetekben, amikor egy apának két vagy több

---

²²³ Dósa 1861: 363.

lánya volt. Ilyen esetben a gyermekeit körülbelül egyforma mennyiségű kelengyével kellett ellátnia, hogy a sértődést kizárhassa. Így magyarázhatjuk azt, hogy például a 18. században mindkét illyefalvi Geréb lány kelengyében nagyon közelálló tárgyfajtaikat és mennyiséget láthatunk, ez a jellegzetesség a későbbi testvérlistákon is felismerhető. Az írás ezekben a listákban az összehasonlítás alapeszköze volt, amely az apa (vagy a kiházásító fél) számára az igazságtalanság vádja alóli menekülés irányát mutatta.

Az első hozománylevelek csaknem kizárólag textilneműt tartalmaztak: ruhaneműt, ág- és asztalneműt. Mivel a nemesi réteg nem szűkölködött a nemesfémekben sem, az ékszerek gyakori elemei voltak a 17–18. századi kelengyéknek. Itt jegyezném meg, hogy az ékszer a későbbiek folyamán is csaknem kizárólag a vagyonosabb nemesek kelengyéinek státuszjelölő eleme maradt.

Kálnoki Susánna 1633-as parafernumában a ruha, ág- és asztalneműn kívül csupán egy hintószékér és lovaknak való szerszám szerepelt, a kelengye egyetlen bútordarabot sem tartalmazott. Az Apor Borbára 1655-ös kelengyejegyzéke sem foglalt magában bútorzatot, csupán ékszereket és textíliákat. Az ismert parafernumlisták közül papolci Kis Mária 1702-es inventáriumában jelenik meg először a bútorzat és az állatállomány (6 láda és egy ló), de talán ezt is magyarázhatjuk azzal, hogy a hozományt az említett asszony elvitte Papolcra, hisz néhány évvel később, 1714-ben hidvégi Nemes Sárának is csak a tárgyak elvitele kedvéért adta kölcsön édesapja a ládákat. Rétyi Antos Mária 1728-as parafernumát lányai sorolják fel apjuknak, tiltakozásul az ellen, hogy őket nem rangjukhoz illően tartják. Ebben a parafernumlistában jelennek meg először a házi eszközök, különböző tálak, edények stb. Ezt a hozománylistát azonban csak forráskritikával kezelhetjük, tekintettel arra, hogy nem ismerjük az eredeti forrást, amelyre a lányok hivatkoznak. A kritikai megközelítés annál is motiváltabb, mivel néhány esztendővel később, 1730-ban még mindig pusztán ruhákat, textíliákat, ékszereket vitt férjhez alsócsernátoni Bernáld Kristina, de még albisi Barabás Mária 1749-es parafernuma is a fent említetteken kívül csak ládákat tartalmazott. Killyéni Székely Kristina 1774-es hozománylevelében jelentek meg először biztos forrásként számíthatóan a házi eszközök, edények, gyertyatartók, könyvek, amelyek a hozományba adott tárgyállomány bővülésének a jelei. A szintén 1774-ből származó gidófalvi Kövér Judit parafernuma is több típusú nászjót tartalmazott, mint a korábbi ismertettek: szabatlan vásznak, állatokat, gabonamagvak, ládákat találunk benne. A birtokunkban lévő inventáriumok közül 1774-ben, gidófalvi Kövér Judit hozománylevelén tűnt fel legelőször a felértékelés, és ettől az időponttól kezdődően csaknem állandó jelleggel jelen volt. A felértékelés megjelentével egy időben zajlott a becsűs személyek elkülönülése is.

Végeredményben 1774-től kezdődően beszélhetünk tehát Háromszéken *hozomány* adásáról, ezt megelőzően pusztán *kelengyével*, vagyis ruha- és textilneművel, valamint a test díszítésére szolgáló ékszerekkel látták el a szülői házat elhagyó lányokat.

Újabb számottevőbb változás a hozomány összetételében 1787-től, kézdívarhelyi Rátz Mária inventáriumában figyelhetünk meg. Míg korábban teljesen hiányzott a föld a hozománylevelekből, ebben az inventáriumban megjelenik a kender- meg lenfeldolgozó eszközökön, edényeken, tányérokön kívül a *föld*, azaz egy olyan elem, amely a későbbiek folyamán jelentős szerepet játszott a férjhez menő lányok háztartásának, életkörülményeinek megalapozásában.

Az idézett törvénykezésből eddig egyértelmű lehetett, hogy a székely társadalomban a földet inkább a fiúág birtokolta, és a lányok örökösödése elsősorban az ingóságokra korlátozódott. Ez természetes folyamat volt egy katonai életelvek alapján szerveződő társadalomban.²²⁴ A föld a katonai szolgálatokért járt a székelyeknek. Katonai szolgálatot viszont csak a férfiak teljesítettek, tehát ők birtokolhatták azt.

Vajon mennyire függött össze a hozomány elemeinek bővülése a 18. század végére helyezett „fogyasztói magatartás” kezdeteinek megjelentével? Az Erdélyből is ismert luxus-rendeletek²²⁵ jelzik, hogy a reprezentációs igény és a tárgyvásárlási attitűd összefüggéseit mindenképpen figyelembe kell vennünk. Bár a 18. századi Székelyföldön fejlett fogyasztásról beszélni túlzás lenne, az viszont valószínű, hogy a 19. század elejére a vásárhálózat bővülésének és megszilárdulásának köszönhetően a megvásárolható anyagi javak mennyisége lényegesen megnövekedett. Elemzett vidékünkön a 18. század második felétől kezdődően több vásáros hely alakult, és a Cziráky összeírás kérdéseire adott válaszokból kiderül, hogy a piac- és vásárlátogatás időpontjai az esztendőt ugyanúgy felszabdalták, mint az ünnepek.²²⁶ A vásár mint a tárgyalomány potenciális beszerezhetőségének helyszíne a székelyföldi emberek tudatában egyre fontosabb helyet vívott ki magának. Bár a közlekedési módok szűk volta miatt az emberek mozgástere is visszafogott maradt, a vásárhálózat bővülése segített túllépni az emiatti frusztráltságon. A 18. század végén – 19. század elején megjelenő papolci, zabolai, borosnyói, nagyajtai, csernátói, várhegyi vásárokon török és örmény, bécsi és budapesti kereskedők kínálatával ismerkedett meg a székelyföldi ember, és a kínálat megnövekedése, az ismeretlen és ezért divatos áruk beáramlása a házi anyagok hegemoniájának megtörtéséhez

²²⁴ Max Weber jegyezte meg, hogy azokban az államokban, ahol a földet valamilyen katonai szolgálatért nyerték az emberek, mindenhol a fiúági örökösödési rendszer maradt érvényben. Példaként Spártát és a német államokat hozta fel. Weber 1992: 75.

²²⁵ Erdélyben főleg a szász vidéki városokban (Szászváros, Nagyszeben) és Kolozsváron ismertek luxusrendtartások. Lásd Endrei 1989: 113–114.

²²⁶ Lásd például Takács 2002: 251–252. Itt a barátosiak vásárlátogatási szokásait ismerhetjük meg nagyon alaposan.

vezetett. A nemesi réteg körében divatos angliai posztó, kanavász, kreditor, lengyel gyolcs, selymek és félselymek mellett már a visszafogottabb vagyonú papolci Bede Éva 1776-os hozományában is ott látható a fláner, a tótos lepedő, a selyem szoknya, az aranyos készületű mente, és 1786-ban a *hobos materiák, kartonok* beáramlását is nyomon követhetjük. Elemzett periódusunk elejére tehát a hozományba szánt ruhaneműk megvásárolhatósága realitássá vált, így a 19. század elejére a nemesi rétegnek az addig csak őáltala bitrokkolt luxus ruhanemű helyett más státusszimbólumokkal kellett kiemelnie vagyoni identitását.

A 19. századi hozomány

A 19. századi hozomány alakulásának korszakonkénti alaposabb értelmezését és elemzését megelőzően muszály dióhéjban ismertetnem azokat a fontosabb történelmi vektorokat, amelyek a háromszéki ember hétköznapijaira jelentős hatást gyakoroltak, és amelyek ezáltal – ha áttételesen is – hatással voltak a hozomány alakulására is. Mivel elemzésem nem történelmi mű, így csupán futólagosan fogom érinteni a legfontosabb eseményeket.

A 19. század Háromszék lakossága számára komoly megpróbáltatásokkal kezdődött. A század legeleje a jobbágyság elégedetlenségeit hozta felszínre, a költözködési szabadság ugyanis csak elméletben létezett, a legtöbb földesúr nem engedte meg jobbágyainak a birtokról való elmozdulást még abban az esetben sem, amennyiben maga helyett más jobbágyot állított. 1802-ben például a várhegyi, lécfalvi, szörcei és zabolai jobbágyok lázadásáról tudunk, akik összeegyezkedve, tömegesen szöktek meg földesuraiktól.

Erdélyi viszonylatban pénzválságról elemzett korszakunk elején beszélhetünk. Amint azt Petri Nagy György naplójából tudjuk, 1806–1807-ben a pengő pénz fogyott annyira ki az országból, hogy „már mind az arany, mind a fejr pénz ugy el-pusztult vala az Országból, hogy tsak hírét hallottuk a pengő pénznek.”²²⁷ A pénzhiánytól függetlenül is a századelő válságperiódusok egész sorát hozta Erdélynek: 1807-ben országos szárazság tette nincstelenné az embereket, majd 1808-ban a pénz pótlására kiállított váltócédulák teljes elértéktelenedése döntött nyomorba ezeket.²²⁸

A hosszú lejáratú francia háború időszaka volt ez a periódus, amelynek alaposabb ismertetésével a háromszéki helytörténeti irodalom mindeddig elég ritkán foglalkozott. A 18. század végéről és 19. század elejéről több adatunk van arról, hogy a háromszéki lakosság

---

²²⁷ Petri Nagy 1911: 9.

²²⁸ Petri Nagy 1911: 11, 15.

számára mennyire komoly megerőltetést jelentett a katonai szolgálat. Amint azt legutóbbi összegző művében Cserey Zoltán kihangsúlyozta, „az 1793-ban kitört háborúskodás kisebb-nagyobb megszakításokkal két évtizedig tartott. A nagy emberáldozatot, rengeteg pénzt és anyagi javakat felemésztő hadiállapot a társadalom minden rétegét érintette. A legtöbb szenvedés, nélkülözés természetesen a szülőföldjüktől több száz kilométerre elhurcolt katonáknak jutott ki, közülük sokan Nyugat-Európa harctereiről már soha sem térhettek vissza. A jobbágylakosságra a szék területén átvonuló katonaság élelmezése, elszállásolása és a lovak takarmányozása hárult, de az itthon maradt határőr tisztek tűzfával, fuvarral való kiszolgálása is nagymértékben őket terhelte, nem beszélve a kötelezően megszabott számú önként jelentkező, vagy erőszakkal katonává tett paraszt népességről. A nemesség, noha közteherviselési mentességet élvezett, háború esetén hatályba lépett az insurrectio, azaz a nemesi felkelés, ami egy ilyen kimerítő hadiállapot esetén mindenkre vonatkozott, ezen kívül pedig több esetben is pénzfelajánlást és értékek gyűjtését szerveztek a nemesség körében”.²²⁹

Az 1790-es évektől 1815-ig franciaországi, lengyelországi és itáliai helyszíneken elesettek halálhíreivel voltak tele az anyakönyvek. A napóleoni háborúkba elhurcoltak és odaveszettek száma nagyobb volt a sejtettnél, falvanként 5–10 ember halálát jelzik forrásaink.²³⁰ Ugyanebben a periódusban a török háborúkba való katonai részvétel is nagyon megtizedelte a lakosságot.²³¹ Az asszonyok, lányok terheiről sem kell elfeledkeznünk. A nyakukba szakadt a teljes gazdálkodás, családfenntartás, és bizony több esetben a hozomány kiosztására is csupán a háború végezetével került sor, mert a vőlegényt besorozták és távoli harcterekre vitték, vagy pedig az apa távolléte miatt nem merték a kiházási javakról szóló döntést meghozni.

A húszas évektől kezdve a francia háború befejeződött ugyan, és a hazatérő katonaság a megállapodottság és az építkezés ígéretét hozta a családok számára, viszont a szomszédos román országokban kitört Tudor Vladimirescu-féle felkelés általános nyugtalanságot okozott a háromszékieknek. Határmelletti megye lévén, szigorú óvintézkedéseket, fokozott ellenőrzést, a felkeléssel elméletben szimpatizálható parasztság lefegyverzését rendelte el az osztrák katonai hatalom. A határon túlról a vagyonukat féltő kereskedők, bojárok áramlása indul el Erdély irányába, különösen Berecket és Kézdivásárhelyet érintette ez a migráció.

---

²²⁹ Cserey 2009: 35–36.

²³⁰ Több levéltári adat jelzi azt, hogy érzékenyen érintette ez a háború az itteni lakosságot. A sepsiszentkirályi unitárius anyakönyvekben például a pap 5 halálesetnél jegyezte be, hogy a francia vagy lengyel fronton esett el.

²³¹ Az általam ismert adat szerint „Vargyas nevezetű faluban egy néhány esztendőktől fogva sok Isten csapásait kellett elhordoznunk, úgymint sokrendbéli égések által mindenünktől megfosztattunk, annak utánna a török háborúban csak Borzán (kivéven a Constanzinápolyi rabságban megholtakat) 50 idevaló véreink fejei elvettettvén, a hátramaradott özvegyeknek kelleltik minden férjfiú munkát keservesen folytatni.” Szöcsné Gazda 2001. 9.

Bár a hozománylevelek szintjén az 1830-as évektől kezdődően az anyagi javak ugrásszerű megnövekedését követhetjük nyomon, a történészek a harmincas éveket válságperiódusként értékelik: „A szék lakossága tele volt elégedetlenséggel, a különböző rétegek egymással szembeni sérelmeivel. A katonákat a szolgálat mellett zavarta a közteherviselésben való túlzott igénybevétel. (...) A jobbágyság is nehezen viselte a nemesség által követelt járadékok állandó növekedését és a romló életkörülményeiket.”²³² A harmincas évek végén az időjárás viszontagságai miatt szenvedtek az emberek, és a betörő állatbetegségek is növelték a veszteségeket.

Ennek ellenére a reformkor jótékony hatása Háromszékre is beszivárgott.

A negyvenes évektől a városok öntudatra ébredésével számolhatunk. 1846-ban például Kézdivásárhely a királyi városok sorába való felvételét követelte, s bár ezt a folyamatot Háromszék közgyűlése elutasította, az igénylés mindenképp a cívis identitás rendkívüli módon való megnövekedésének a jeleként értékelhető.²³³ A forradalom előszele már a negyvenes évek elejétől kezdődően érzékelhető. Egyre gyakoribbá váltak az erőszakos cselekmények, a lázadások, önkényes földfoglalások, a robot megtagadása.

Háromszék lakossága az 1848-as forradalmat és szabadságharcot roppant intenzíven élte meg. A katonai alapokon szerveződő székely közösség az önvédelmi harc megszervezésében óriási szerepet játszott. A háromszéki katonarend erdély csaknem valamennyi csatájában résztvett, és a valamennyi településen felállított emléktáblák, a hősi halottak jegyzéke jelzi, mekkora rostálást végzett a forradalom az emberéletek körében. E bevezető nem kívánja részletezni a forradalom eseményeit, nem ez a célja az értekezésnek. Viszont azt meg kell jegyezni, hogy az állandó hadmozgás, a megyét kifosztó muszka és osztrák csapatok az anyagi kultúra nagymérvű károsodását hozták magukkal. Ezek az események intenzíven befolyásolták a hozomány megkomponálásának körülményeit is.

Az abszolutizmus korában a megtorlásoktól féltő lakosság inkább a saját élete és gazdálkodása rendezésére összpontosított, így az anyagi struktúra stabilizálódásának lehetünk a tanúi. A stabilizálódás és a lassú fellendülés elindulásának folyamatát az iparszabadság 1859-es bevezetése is segítette. A Bach-korszak végével a tárgyak számának intenzív emelkedése jelzi, hogy a nyugati gyáripár termékeinek a nagymérvű beáramlása a háromszéki ember tárgyakhoz való viszonyát is alapvetően átalakította. Az olcsó nyomtatott *karton* textílianyag a ruházat értékének folyamatos csökkenését hozta magával. Ezzel szemben a keményfa- és a politúros bútorkészítés megjelenése nem pusztán a bútorkultúra helyiségenkénti

---

²³² Cserey 2009: 58.

²³³ Cserey 2009: 63.

differentiálódási folyamatát indította el, de egyben hozzájárult a bútorok felértékelődési folyamatához.

Ez a folyamat 1872 után, az ipartörvény bevezetését követően nagyobb hangsúlyt nyert. Az erőteljesen lokális, és ezáltal provinciális színezetű céhrendszer privilegizált helyzetével szembehelyezkedő szabad áruforgalom lehetővé tette a társadalmi integrálódás, stabilizálódás megerősödését. Az 1875 és 1900 közti periódus már a csaknem teljes anyagi kiegyenlítődési folyamatról szól. Ez az utolsó általunk elemzett periódus a polgárosodási folyamatok vizsgálata miatt válik fontossá. Bár nyugaton már a 18. századtól kezdődően elindult az ún. „fogyasztói magatartás” meggyökerezése, Háromszéken csupán az 1880-as évektől kezdődően szembesület a kutató a tárgyakkal szembeni attitűd jelentősebb megváltozásával, a birtoklási vágy megerősödésével, a pénz felívelő, egyre dominánsabbá váló szerepével. A 19. század végén Háromszéken is megjelenő vasúti hálózat és az egyre korszerűbbé tett úthálózat a nyugati áruk dömpingjét indította el a háromszéki falvakban, ezáltal elindulhatott az elemzett övezetünkben is a divatirányzatok térfoglalása, és az ezzel összefüggésbe hozható fogyasztói igények megerősödése. A 19. század végén a kedvezőbb időjárási körülmények, valamint a nagyobb járványok eltűnte demográfiai robbanást okozott. Az egyre növekvő gazdasági igényszint és a nagymértékben megnövekedett lakosság nem tudott egyenes vonalban haladni egymás mellett. Ennek köszönhetően alakult ki az a jelentős kivándorlási hullám, amelyről a századvégi sajtó, az iparkamara jelentései és a helytörténeti jellegű szakirodalom oly sokat értekezett. A kivándorlási folyamat értelmezésében nem szabad elfeledkeznünk az 1890-es években bevezetett ún. vámháború szerepéről. A határszéli Háromszéken a vámolási költségek megemelése a helybeli iparos lakosság megélhetési lehetőségeit olyannyira érzékenyen érintette, hogy emiatt is sokan a lakhelyük elhagyására kényszerültek.

Ebből a gyors és vázlatos áttekintésből is látható talán, hogy Háromszék számára a „hosszú 19. század” első fele csaknem teljes egészében háborúról, hadviselésről, a második fele pedig a pénzkereseti lehetőségek nehezedezéséről és ezzel szemben a komfort iránti igény megnövekedéséről, a divatnak való megfelelési törekvések fokozódásáról szólt.

A hozomány összeírata, a jelenlevők és a szerepkörök

Amint azt az írásbeliségről összeállított összegzésében Keszeg Vilmos kiemelte, az írás a hivatalos, adminisztratív szféra mellett az ünnepeknek is egyik fontos, rituális elemévé vált, átstrukturálva a hagyományos rítusok forgatókönyvét. „Az írás alkalmazását az írás

tekintélye, időtálló volta, valamint nyilvánosságot teremtő képessége motiválta.”²³⁴ A lakodalmi szokáskörben nem csupán a hozomány összeírásában kapott fontos szerepet. Adminisztratív formában az új házasságokat a pap bevezette az anyakönyvbe, de írásban jegyezték le a vőfélyek a lakodalmak idején mondott rigmusokat is, és írott listákat készítettek az ajándékozó személyekről is, hogy a viszontajándékozási kötelezettségeknek eleget tudjanak tenni.

Az ismertetett törvénykezésből világosan kitetszik, hogy a hozomány összeállítása, és ezáltal a férjhez menő lányok minimális életterének a biztosítása Székelyföldön törvények által is előírt követelmény volt. A törvény viszont csupán készítés volt, igazi jelentősége azáltal növekedett meg, hogy gyakorlattá, szokássá vált. A törvény végrehajtásának módszertanát a régi korokban egyáltalán nem pontosították, így a székely közösségek maguk dolgozták ki azt. A 19. század folyamán már rutinos, szokásszerű elemek által koordinált módon történt meg a hozomány összerakása és összeírása.

Bár hozományba szánt tárgyakat már jóval az esküvőt megelőzően készítettek a háromszéki falvakban, és sokszor évtizedekkel megelőzte az esküvő időpontját a stafíring összeállítása, a hozomány mint virtuális tárgyrendszer keletkezését mégis annak összeírása napjától kell számítanunk, mivel ekkorra tisztult le a család tagjaiban, hogy konkrétan mit jegyeztek fel, mi lesz a nászjavak összetétele.

A hozomány összeírásának időpontja nem volt kötött. Bár minden esetben nem lehetett kinyomozni a kelengye feljegyzése és a házasságkötés időpontja közt eltelt időt,²³⁵ az már az alábbi táblázatban közölt esetekből is szembetűnik, hogy a házasság előtti két héttől az esketést megelőző napig bármikor sor kerülhetett az írogatásra. A rendelkezésünkre álló dátumokat helységenként csoportosítva sem tűnik úgy, hogy valamilyen norma szerint, stabil időponthoz kötődött volna a hozomány összeírása. Rendkívüli esetben, amennyiben valami sürgette az esküvő megtartását, a lakodalom utánra tolódott a nászadomány feljegyzése. Nagyobb időbeli különbséget viszont csupán egyetlen esetben fedezhetünk fel, egy futásfalvi hozományösszeírás közel két esztendővel előzte meg a konkrét esküvőt. Ebben az esetben viszont a nászjavak tulajdonosa, Ambrus Trésia özvegyként ment később férjhez, talán az özvegyasszony hozományának összeírása csupán ellenőrző gesztus lehetett, hogy milyen

---

²³⁴ Keszeg 2008: 128, 131.

²³⁵ Anyakönyvekből próbáltam előkeresni az esküvő időpontját. De mivel a hozománylevelekben nem jegyezték fel a menyasszony és vőlegény vallását, a felekezetiileg megosztott falvakban több esetben nehézségekbe ütköztem. Nem minden egyházközségnek maradt fenn az anyakönyv, ez újabb kutatási problémát jelentett. A hiányos adatok másik magyarázata az, amennyiben a vőlegény származását nem ismertük, ebben az esetben megtörténhet, hogy az esküvőre más helységben került sor. Végül az adatvédelmi törvény miatt is problémáim adódtak, azokhoz az anyakönyvekhez, amelyekbe száz évnél újabb adatokat is bevezettek, nem mindig engedte a levéltár személyzete a hozzáférést.

javai maradtak meg a férje halála után az asszonynak, és nem a konkrét esküvőt megelőlegező anyagi bizalmi gesztus volt az inventárium elkészítése.

Menyasszony és vőlegény	Összeírás időpontja	Esküvő időpontja
1. Bölöni Boda Ilona – Sikó János	1801. szeptember 2.	1801. szeptember 4.
2. Martonfalvi Bartók Mária	1801. március 22.	Nem szerepel a martonfalvi anyakönyvben.
3. Alsócsernátoni László Anna	1802. május 29.	Nincs anyakönyv ekkorról.
4. Bölöni Sikó Jutka – Kozma Miklós	1803. április 15.	1803. április 25.
5. Kvasárhelyi Fülöp Rebeka – Hankó László	1803. november 13.	1803. november 14.
6. Szentkirályi Száraz Terésia	1806. május 11.	Nem szerepel a sepsiszentkirályi anyakönyvekben.
7. Szentkirályi Kiis Anna – Erdő István	1806. május 19.	1814. március 23.
8. Kvasárhelyi Fülöp Anna	1809. február 11.	1809. január 30.
9. Fcsernátoni Kölönte Terézia	1809. február 7.	Nincs anyakönyv ekkorról.
10. Gidófalvi Imreh Anna – Szabó Ferentz oskolamester	1811. május 14.	1811. május ?
11. Zabolai Vajna Anna – Csekme Mózes	1814. december 5.	1814. dec. 13.
12. Gidófalvi Köles Ersik	1814. ? ?	
13. Zabolai Szabó József lánya	1815. ? ?	Nem szerepel az anyakönyvben
14. Kvasárhelyi özv. Hankóné Jantsó Anna – Fülöp Sámuel	1816. május 3.	1816. június 6.
15. Málnási Intze Borbára – Gyárfás József	1815	1815. április 9.
16. Nborosnyói Mágori Anis – papolci Csorja Péter	1818. július 26.	Borosnyói anyakönyvben nem szerepel
17. Kovásznai Butyka Annis – Csutak Mihály	1823. június 20.	Nincs anyakönyv ebből a periódusból Kovásznáról
18. Árkosi Lőrintz Anna – Kovács Antal	1825. augusztus 9.	Árkoson sem az unitárius, sem a református anyakönyvben nem szerepel
19. Fdobolyi Székely Anna – Csorja Péter, Papolc	1829. január 31.	1829. február 24.
20. Gidófalvi Maroján Rákhel	1829. március 14.	1829. március 31.

21. Zágoni Kisantal Susánna – Barátosi özv. Bibó Mihály	1829. november 27.	1830. március 30.
22. Zágoni Kisantal Sára – Szabó Antal	1830. július 4.	Zágoni anyakönyvben nem szerepel
23. Bölöni Kováts Anna – Huszár Sikó Elek	1831. január 8.	1831. január 18.
24. Szörcei Dónáth Erzsébet	1832. március 28.	1832. március 21.
25. Bélafalvi Tuzson Erzsébet – Gál Ferentz	1832. február 16.	Nincs anyakönyv ekkorról.
26. Papolci Bede Ágnes	1832. január 11.	1831. dec. 26.
27. Sepsimartonosi Nagy Juliánna – Falka Ferenc, Fotos	1833. október 19.	
28. Lécfalvi Szabó Zsuzsánna – Vitályos Antal, Gidófalva	1834. május 19.	1835. március 12.
29. Szacsvai Budai Juliánna	1834. február 11.	Nincs anyakönyv ebből az időből
30. Dálnoki Teleki Klára – Betző István, Mátisfalva	1835. január 18.	Nincs anyakönyv ebből az időből
31. Futásfalvi Györgyakab Trésia – Ambrus Dávid	1835. február 7.	1835. február 22.
32. Futásfalvi Hamar Sónia – Györgyakab Áron	1837. november 9.	1837. november 28.
33. Gidófalvi Csulak Juliánna – Imreh János	1837. március 4.	1837. március 5.
34. Papolci Csorja Sára – Váradi Moses	1837. június 1.	Papolci anyakönyvben nem szerepel
35. Kvásárhelyi Bodó Anna – Erdő András	1837. március 7.	1837. március 13.
36. Kvásárhelyi Jantsó Rozália – Szöts József	1837. február 23.	1837. február 27.
37. Zabolai Csekme Juliánna – Demes Ferenc	1838. február 25.	1838. március 13.
38. Besenyei Babos Susánna	1839. május 27.	Nincs anyakönyv ebből az időből
39. Lemhényi Veres Mária – Gál Antal	1840. augusztus 10.	1840. szeptember 21.
40. Pákéi Bogyó Ágnes – Zabolai Demes Sigmund	1840. december 12.	1841. január 5.
41. Feltorjai Kerestes Juliánna	1841. január 4.	Feltorjai anyakönyvben nem szerepel
42. Nagyborosnyói Bartha Klára – Sipos Sámuel, Lécfalva	1841. május 15.	1841. május 17.
43. Papolci Csorja Anna	1842. október 16.	1842. november 8.

44. Szacsvai Budai Klára	1843. március 19.	Nincs anyakönyv ekkorról Szacsván
45. Alsócsernátoni Nánási Juditka – Téglás István, Sepsiszentgyörgy	1844. április 29.	Nincs anyakönyv ekkorról Alsócsernátonban
46. Alsócsernátoni Cseh Katalin – Jantsó Antal	1844. május 30.	Nincs anyakönyv ekkorról Alsócsernátonban
47. Sepsiszentgyörgyi Gödri Juliánna – Intze Lajos főhadnagy	1845. március 2.	1845. január 13.
48. Cofalvi György Trésia – Dobolli János, Feldoboly	1847. január 26.	1847. február 9.
49. Pávai Csekme Kalár – Deák Sámuel	1849. október 23.	1849. október 30.
50. Kiskászoni Özv. Volontsné Bodó Anna – Szentléleki Barra Ferencz	1850. április 6.	Nincs anyakönyv ekkorról Kézdiszentléleken / Kiskászonban
51. Szentkirályi Kiss Anna – Sztgyörgyi Gyárfás Diénes	1850. február 19.	Sepsiszentkirályi unitárius anyakönyvben nem szerepel, református anyakönyv nincs ekkorról
52. Közéapajtai Szöts Anna – Nagyajtai Péterfi Sándor	1850. április 27.	1850. július 9.
53. Baróti özv. Vargáné Sándor Erzsébet – Bertalan János	1851. január 15.	A baróti református és római katolikus egyháznak nincs anyakönyve ekkorról.
54. Cofalvi György Trésia – Nagyborosnyói Bartha József	1852. május 21.	Nem szerepel a cofalvi anyakönyvben.
55. Köpeci Bagotai Rebeka – Benkő Sámuel	1852. március 26.	1852. április 13.
56. Osdolai Daka Ágnes – Szöts Károlj	1852. október 12.	Nincs anyakönyv ekkorról Osdoláról
57. Uzoni Gidófalvi Susánna – bécsi Vajna Tamás	1852?	Nincs bejegyzés az uzoni anyakönyvekben a házasságról
58. Lemhényi Miháltsa Anna	1853. január 27.	Nem szerepel a lemhényi anyakönyvben
59. Lemhényi Vatáng Orsola – Berecki Hoszszu János	1853. október 22.	1853. november 7.
60. Kvásárhelyi Bodó Mária – Kovásznai Olosz János	1854. január 14.	1854. január 23.
61. Telegdibaconi Boda Juliánna – Balo András	1854?	1854. november 18.
62. Feltorjai Szabó Mária –	1854. december 22.	Nem szerepel a torjai

Felsővoláli Sipos Márton		anyakönyvben.
63. Albisi Csomos Susánna – Elekes Ferencz	1855. november 28.	1857. április 13.
64. Kézdipollyáni Simon Anna – Zonda Mihály	1855. május 24.	Nincs anyakönyv ekkorról Kézdipollyánból
65. Pávai Imreh Juliánna – zabolai Kozma Sándor	1855. szeptember 8.	1855. szeptember 11.
66. Gidófalvi Csulak Rozsália	1855. május 13.	Nincs anyakönyv ekkorról Gidófalván
67. Futásfalvi özv. Lukáts Mojzesné Vizi Juliánna – Györgyjakab Áron	1859. március 5.	1859. március 7.
68. Futásfalvi Ambrus Trésia – Páll Simon	1859. május 8.	1861. január 21.
69. Papolci Imreh Mária – Földes András	1859. május 7.	1859. május 29.
70. Szotyori Nagy Jozefa	1860. március 29.	Szotyori anyakönyvben nem szerepel
71. Bibarcfalvi Bándi Rozália – Benedek András	1862. április 20.	1862. április 22.
72. Futásfalvi Györgyjakab Ágnes – Dezső Dénes		1869. január 5.
73. Zabolai Kozma Mária – elvált Pozson Ferenc	1868. január 13.	1868. február 4.
74. Zabolai Fejér Anna	1868. augusztus 2	Zabolai anyakönyvben nem szerepel
75. Bikfalvi Pál Rozsália – Zoltáni Josef	1869. január 17.	1866. március 2.
76. Pávai Deák Rozália – Imre Josef	1868. május 4.	1868. május 7.
77. Zabolai Csekme Juliánna – Nagy Zsigmond		1867 május 7.
78. Telegdibaconi hiányos parafernum	1870. január 8.	A név hiánya miatt kinyomozhatatlan.
79. Sárfalvi Ferencz Anna – Eröss Alajos		Nincs bevezetve a kézdivásárhelyi anyakönyvbe, ahová Sárfalva tartozik.
80. Zabolai Kónya Mária – Balog János	1873. február 1.	1873. február 17.
81. Zabolai Kónya Mária – Balog János	1873. február 1.	1873. február 17.

82. Vargyasi Gánya Mária – Fejér András	1873. május 24.	1873. június 3.
83. Fcsernátoni Beke Mária – Kovács Gergely	1874. január 20.	1874. február 3.
84. Bibarcfalvi Bándi Anikó – Kisbaconi Benedek János	1874. április 2.	1874. március 17.
85. Acsernátoni László Borbára – Fekete János	1875. február 19.	1875. február 20.
86. Zabolai Demes Juliánna – Zágoni Kelemen Ferenc	1875. június 7.	1875. június 8.
87. Hatolykai Pál Franciska – Hatolykai Mátis Imre	1876. január 15.	Nem szerepel az anyakönyvben
88. Sbaconi Molnár Juliánna – Telegdibaconi Balo András	1877. november 3.	1877. november 29.
89. Fcsernátoni Beke Vilma – Rákosi Demeter	1880. június 17.	1880. június 23.
90. Kkiskászoni Medvés Vérony – Szentléleki Borcsa Imre	1880 július 12.	1880. június 14.
91. Zabolai Bogyó Ágnes – Pákéi Vida András	1881. április 19.	Nem szerepel az anyakönyvben
92. Zabolai Kónya Viktória – Kónya László	1882. november 18.	1882. november 28.
93. Papolci Csorja Anna – Kovásznai Kövér Lajos	1883. február 24.	1883. február 27.
94. Zabolai Kónya Viktória – Kónya László	1884. november 18.	Esküvői bejegyzés 1882-ből van, fennebb. Nem tudjuk, másolat céljából írják-e újra a hozománylevelet...
95. Bodosi Józsa Lina – Telegdibaconi Balo András	1885. január 6.	1885. január 6.
96. Zabolai Szőke Anna – Arros János	1885. január 18.	Nem szerepel a zabolai anyakönyvben.
97. Zabolai Hadnagy Anna – Szőke Ádám	1887.	Nem szerepel a zabolai anyakönyvben.
98. Zabolai Hadnagy Mária – Kónya Ferenc	1889. február 9.	1889. február 12.
99. Kovásznai Kozma Tera – Kovács Bálint	1889.	Nincs esküvői bejegyzés
100. Kovásznai Kozma Zsuzsánna – Kováts Damokos	1889. december 8.	1889. december 9.
101. Futásfalvi Balás Berta –	1889. január 19.	1889. január 28.

Dezső Mozes		
102. Bibarcfalvi Gáspár Béni – Benedek Farkas	1890. január 18.	1890. január 23.
103. Zabolai Nagy Mária – Balog János	1890. január 25.	1890. január 28.
104. Zabolai Bende Mária – Zsidó Mihály	1892. május 29.	1892. június 7.
105. Szentgyörgyi Nagy Ilona – kézdívasárhelyi Dézsi János keresk	1893. július 11.	1893. július 11.
106. Kmartonosi Timár Anna – Osdolai Kopacz József	1894. január 13.	Kézdímartonosi anyakönyvben nem szerepel, Osdolának nincs ekkorról anyakönyve
107. Pávai Zsidó Sára – Szabó József	1894. május 16.	1894. május 20.
108. Zabolai Balogh Rozália – Kovács Gergely	1895. január 29.	1895. január 17.
109. Peselneki Afra Anna	1896. augusztus 16.	Nincs az anyakönyvbe bevezetve
110. Zabolai Gábor Anna – Nagy Lajos	1896. február 1.	1896. február 22.
111. Zabolai Bogyó Anna – Benedek József	1896. április 26.	1896. május 25.
112. Esztelneki Csavar Marcella – Bélafalvi Pál János	1897. január 31.	1897. február 4.
113. Nborosnyói Gál Ámália	1899. május 18.	1899. május 23.
114. Bölöni Budai Veronika – Máté Sámuel harangozó	1899. január 12.	1899. január 31.
115. Peselneki Gligor Anna	1899. május 20.	Nincs az anyakönyvbe bevezetve.
116. Osdolai Lázár Terézia	1899. május 22.	Osdolának nincs ekkorról anyakönyve.
117. Petőfalvi Szigeti Róza	1900. január 19.	Nincs az anyakönyvbe bevezetve.

Egy 1816-os parafernumlevél bevezető soraiból megtudhatjuk, hogy milyen alkalomhoz kötődött a hozomány feltérképezése: „*előttiünk egyik a másiknak a régi szokás szerént a Mátka jegyet meg adák, ennek következésül a Meny Asszonynak mi általunk Parafernumai a következőleg jegyeztetnek fel Ily rendel...*”²³⁶ Feltételezhető, hogy eléggé általános szokás lehetett az eljegyzés, illetve a háztűznéző idején való hozományösszeírás, de nem volt teljesen egyeduralkodó. A 20. század elejéről több olyan visszaemlékezés maradt

²³⁶ Kézdívasárhelyi özvegy Hankó Istvánné Jantsó Anna parafernuma, 1816.

fenn, amelyek a 19. századi állapotokat idézik fel.²³⁷ Tamás István szerint az írogatás Kézdiszentléleken egy héttel az esküvő előtt történt.²³⁸ Bartos Endre kéziratosa, szintén szentléleki lakodalomról szóló beszámolójában elkülönítette a leánykérést és az írogatást, az utóbbira szerinte a megkérés után egy héttel került sor.²³⁹

Amennyiben a lakodalmi szokáskör egészét tekintjük egyetlen nagy, összetett rítusnak, akkor az írogatás szokását rítuselemnek tekinthetjük, amely szintén több töredék elemből áll össze. A feljegyzés folyamatában szereplő személyek egészére nincsen rálátásunk. A „*parafernális jók*” felírása egy pontosítás szerint „*mindkét részen lévő Atyafiak jelenléteiben*”²⁴⁰ ment végbe. A már említett katonai kezdeményezésen kívül csupán nagyon kis számú hozománylevél utal arra, ki hívta meg a hozomány első nyilvános szemléjére a kijelölteket. Néhány esetben a szülők kérték fel a régiusokat a megjelenésre. Erre utal a Bartók Mária hozománya: „*hivatván bennünköt (...) Nemes Kézdi Székben Mart(onfalván) lakó Nemes Bartók Imreh Úr és Felesége Vajna Annaszony.*”²⁴¹ Ugyancsak az apa szokást adminisztráló szerepét olvashatjuk 1832-ben is: „*ezen specifikált Jokot önkéntesen jó akaratombol feleségem Bogdany Susannaval adtuk edes Lejanyunknak Donatt Ersebet mostoni Dalnoki Veres Balintne Lejanyunknak, melyet Irtunk s Irrattam meg Jövendő beli Bizonysagul.*”²⁴² Az apán kívül más is összehívhatta a hozomány összeírására a régiusokat. 1803-ban Hankó Lászlónak felkérésére,²⁴³ 1830-ban „*Örökös Absittal elbotsátott Szabo Antal eő kegyelmének,*” kérésére,²⁴⁴ 1842-ben pedig „*Kérésére Orbai Széki Kovásznai Gy. Kat. Ifjabb Csutak Andrásnak,*”²⁴⁵ tehát a neveken túlmutatva, mindhárom esetben a vőlegényeknek a meghívására érkeztek meg az összeírók. 1837-ben „*az két részen való Szüléknek és atyafiaknak akaratyokból*”, tehát a szerződésre lépő családok együttes meghívására jelentek meg az írástudók.²⁴⁶

A jelenlévők számának meghatározásában további nehézségbe ütközünk, mivel a legtöbb esetben csupán az összeíró, *tanunak* vagy *regiusnak*, esetleg *összeíró bírának* nevezett személyek írták alá az okmányt. Kik voltak ők? Többnyire a falu előljáróiból került ki legalább egy személy, aki ismerte az írást. Katonák esetében ott volt a falu vagy tized káplárja, aki a militáris előljáróság résztvételének a látszatát tudta nyújtani. A régiusok

²³⁷ Nemrégiben egy tanulmányt az írogatás szokásának és a hozomány elvitelének szokáskörének szenteltem. Szőcsné Gazda 2006,

²³⁸ Tamás 2002: 11.

²³⁹ Bartos Kézirat.

²⁴⁰ Kézdivásárhelyi Fülöp Anna parafernuma, 1809.

²⁴¹ Kézdimartonfalvi Bartók Mária parafernuma, 1801.

²⁴² Szörcei Donáth Erzsébet parafernuma, 1832.

²⁴³ Kézdivásárhelyi Fülöp Rebeka parafernuma, 1803.

²⁴⁴ Zágonyi Kisantal Sára parafernuma, 1830.

²⁴⁵ Papolci Csorja Anna parafernuma, 1842.

²⁴⁶ Kézdivásárhelyi Jantsó Rozália parafernuma, 1837.

valamennyi esetben férfiak voltak. Ez talán azzal is magyarázható, hogy Háromszéken az írástudás a 19. század első felében még jórészt a férfiak kiváltsága volt, csupán a század második felében jelentek meg a leányiskolák és ezáltal csak ettől kezdődően beszélhetünk az írás egyenjogúsításáról. De nem volt a régiusság föltétlenül összekötve az írástudással, elsődleges szempont az volt, hogy legalább egy ember tudjon a meghívottak közül írni. Egy 1850-es kiskászoni hozománylevél esetében például világosan lemérhető, hogy a három régius közül csupán egy személy ismerte a betűvetést, kettőjük keresztvónásával tudta csak hitelesíteni az okiratot.²⁴⁷ A 19. században a 2–3 régius jelenléte volt a leggyakoribb, egy személy hitelesítését csupán akkor tartották elfogadhatónak, amennyiben az a falu jegyzője, a falubíró vagy az *oskolatanító*, tehát a helység leghitelesebb személyének tartott adminisztratív előjárója volt.²⁴⁸ A több régiust felsorakoztató parafernum összeírásoknál eléggé gyakori eset volt az, hogy rokonokat is felkértek régiusnak. Erre utalnak az azonos nevek. Nagyborosnyói Bartha Klára 1841-es hozománylevelét Bartha Domokos látta el kézjeggyel, az alsócsernátoni Cseh Katalin 1844-es listáján Cseh Máté nevét ismerjük fel, sepsiszentkirályi Kis Annának 1850-ben Kis Benedek és Kis Jákob a régiusa. Amennyiben az esketésről szóló anyakönyvi bejegyzéseket alaposan megvizsgáljuk, kiderül, hogy az összeíró biztosok sok esetben esküvői tanúk is voltak. Ez derül ki a zabolai Csekme Juliánna 1838-as parafernumleveléből és az esküvői bejegyzésből (Németi Sámuel mindkét helyen tanú), zabolai Kozma Mária 1868-as hozományleveléből (Keresztes Mihály és Kovács Bálint mindkét helyen tanú), zabolai Kónya Viktória 1882-es inventáriumából (Csekme Ádám mindkét alkalommal tanú stb). Ez is jelzi egyrészt a családi kapcsolatrendszer szorosabbá fűzését, másrészt pedig a kontrollmechanizmusok működését.

Bár a legtöbb esetben csupán az összeíró biztosok aláírása olvasható a hozománylevelek záró passzusaiban, tudjuk, hogy külön *becsűs*ök, *estimátor*ok jelenlétével is számolnunk kell. A tárgyak felértékelése nem volt egyszerű feladatkör. Tudjuk, hogy a birtokok felértékelésében mutatkozó bizonytalanságok eloszlatására külön szabályzatot dolgoztak ki. Az ingóságok becsűjének viszont a módszertana nem volt leszögezett. Az erdélyi országgyűlések egyes ipari cikkeknek ugyan megadták az árszabását, elsősorban a céhek túlkapásainak megfékezésére, ezek az összegek viszont a székellyöldi falvak háziipari készítményeire ritkán voltak alkalmazhatók. A legtöbb esetben az írás nem említi, hogy kik értékelték fel a tárgyakat, gyanítható, hogy ilyenkor vagy a családi egyezkedés folytán szabták meg a tárgyak árát a parafernumok szóhasználatával élve a *feladás szerint*, vagy pedig a tanúk maguk szabták meg az egyes tárgyak hozzávetőleges értékét. A két szerepkör

²⁴⁷ Kiskászoni özvegy Volonts Józsefné Bodó Anna parafernuma, 1850.

²⁴⁸ A korábban már említett atyai vagy vőlegényi aláírást nem tekintem hitelesítésnek.

összeesésének írásbeli megjelölése ennek ellenére csak ritkán történik meg.²⁴⁹ Még ritkábban ismerhetjük meg az összeíró biztosoktól elkülönülő estimátorok nevét. 1801-ben kézdimartonfalvi Bartók Mária hozományát 4 asszony értékelte fel, a nevek alapján ebből csupán két személy tartozott a Bartókok rokonsága közé.²⁵⁰ 1811-ben szintén idősebb, nem a családhoz tartozó asszonyt neveztek meg.²⁵¹ Bár a felárazásnak fontos szerepe volt a hozomány reális értékének felmérésében, a becsús asszonyok jelenlétére mégis a legtöbb esetben csupán futó megjegyzésekből következtethetünk. Egy 1835-ös hozománylevélben a tárgyak értékeit „négy betsületes és ahoz értő Fejérnépek meg betsültetési Uttya Modgyán”,²⁵² 1841-ben „két betsületes asszonyok meg aestimálták, eszerént” végezték el.²⁵³ „Két azokhoz értő betsületes asszonyi személyek,”²⁵⁴ majd „a hoz értő fejér Személlyek” nevezik meg az értéket „meg Nezegetes és Visgálat mellet”²⁵⁵ az ötvenes évek végén is. Ezek a töszavas tudósítások azt jelzik, hogy a háromszéki helységekből a hozomány felértékelése specializálódott szerepkör volt. Nem akárkit hívtak, hanem *ahoz értő betsületes*, tehát kompetens és megbízható személyeket. Hogy miért az asszonyok kezében volt ez a feladat? Talán azért, mert a hozomány alapelemei elemzett időszakunk végéig a textíliák és a női ruhák maradtak, amelyeknek előállítási nehézségeiről, értékéről csak a szövés-fonáshoz értő, a textilárakban jártas asszonyok lehettek. Ugyanakkor ők voltak a közösségi normatívák ismerői és éltetői, akiknek az értékek meghatározásán kívül annak a felmérése is a feladatkörük lehetett, hogy megfelelnek-e a minőségi és mennyiségi koordináták a falu által elvárt hozomány-képnek. Az ideáltipikus hozomány képe és a konkrétan összeállt tárgysorozat csupán az összehasonlítás nyomán kapta meg a falusi első, szakértői minősítést. Amennyiben a becsús asszonyok kimondták, hogy a hozomány *tisztességes*, akkor a vőlegény jelenlévő családja is megelégedhetett. Ha viszont a mennyiségi koordinátákat nem tekintették elégségesnek, alkudozás kezdődhetett a kibővítés érdekében. Láthattuk, hogy a székelyföldi törvénykönyvek a 24 forint értékű hozományt tekintették a minimumnak,²⁵⁶ de úgy tűnik, a székelyföldi helységekből a legszegényebbek is próbálták ezt a nevetséges összeget fölülmúlni.

A hozomány arányaitól függött az új pár pályakezdésének alakulása, ezért természetesen a család tagjai is megjelentek az összeíráson, mint anyagilag érintettek. A hozományt összeállító szülők a korábban kiállított hozományokból, valamint a falu

²⁴⁹ Lécfalvi Szabó Zsuzsanna parafernuma, 1834; Esztelneki Csavar Marcella parafernuma, 1897.

²⁵⁰ Kézdimartonfalvi Bartók Mária parafernuma, 1801.

²⁵¹ Gidófalvi Imreh Anna parafernuma, 1811.

²⁵² Futásfalvi Györgyjakab Trésia parafernuma, 1835.

²⁵³ Feltorjai Kerestes Juliánna parafernuma, 1841.

²⁵⁴ Kiskászoni özvegy Volonts Józsefné Bodó Anna parafernuma, 1850.

²⁵⁵ Futásfalvi Ambrus Trésia parafernuma, 1859.

²⁵⁶ Lötsey Spiellemborg 1837: 27.

asszonyainak a megjegyzéseiből dekódolhatták, hogy mi tekinthető „tisztességes” mennyiségnek, mihez kell alkalmazkodniuk. A normákhoz való igazodás fontos szempont volt a házasság létrejöttében, aki a minimumot nem tudta előteremteni, annak veszélybe került a házasságkötése. A becsűsökön kívül a jövődöbeli családtagok képezték a másodlagos szűrőt a hozomány mennyiségi és minőségi megítélésében. A vőlegény családja többnyire már az írogatást megelőzően puhatolózott a hozomány nagyságáról, és a lányos házban kiállított vetett ágyról, kelengyész ládáról, bútorokról előzetes információi voltak. Arról azonban, hogy mekkora földeket, erdőket, kaszálókat fognak a lány számára kiszakítani, nem lehetett sok alaptudása senkinek. Amennyiben a mennyiségi arányokkal nem elégedtek meg, próbálták alkudozásokkal vagy éppen zsarolásokkal is megnövelni a hozomány mennyiségét. Ezt például egy árkosi falujegyzőkönyvbe bejegyzett panasz szövegből is láthatjuk. 1807-ben Bentze Benedekné Damokos Mária a falu törvénye elé idézte bátyját, bepanaszolva, hogy „*az parafernális dolgaiban való károsodását*” vette észre. Úgy vélte, hogy „*a mint a Parafernális Specificatio van írva azokat az Bátyja nem adta ki.*” A bátyja erre úgy reagált, hogy „*a perefernális specificatio amikor iratott azoknak némi részeit nem az én akaratomból irták fel mellyet vallyanak meg a Regiusok is.*”²⁵⁷ A 19. század végéről olyan visszaemlékezést ismerünk, amely a parázs alkudozást az írogatás jellemzőjeként nevezi meg. A már említett Tamás István úgy emlékezett, hogy külön csoportokba tömörültek a lány és a legény meghívottjai, és pattogó hangon alkudoztak a nagyobb adomány érdekében.²⁵⁸

Máthé János említi, hogy Magyarhermányban a 20. század elején az írogatáson a becsűsökön, régiosokon és a családtagokon kívül a házasulandók keresztszülői is résztvettek.²⁵⁹ Annak ellenére, hogy bizonyosak lehetünk a keresztszülőknek a hozomány összeállításában játszott szerepéről, valószínű, hogy amennyiben jelen voltak az összeíráson, csupán a passzív szemlélők, semmint aktív résztvevők lehettek. Erre utal az a tény is, hogy – bár jónéhány hozománylevél tulajdonosának kikerestem a születési és kereszteleési adatait az anyakönyvekből – egyetlen esetben sem sikerült a keresztszülők jelenlétét a felsorolt személyek nevei alapján tetten érnem.

Tamás István Kézdiszentléleken az esküvőre kiszemelt vőfély és násznagy jelenlétét említi az összeíráson.²⁶⁰ A násznagyok személyét nem jegyezték fel az esketési anyakönyvekben, így csupán abban az esetben vélhetjük ezt a hipotézist feltételelesen megalapozottnak, amennyiben az összeírók és az esketési tanúként aláírók azonosak voltak.²⁶¹

²⁵⁷ Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 351 – Árkos község falujegyzőkönyvei 7: 50 – 50 verso.

²⁵⁸ Tamás 2002: 12.

²⁵⁹ Máthé: kézirat.

²⁶⁰ Tamás 2002: 11.

²⁶¹ Napjainkban legtöbbször a násznagy írja alá az anyakönyvben az esküvői tanú rovatot. Viszont ha a násznagyok voltak a 19. században is az esküvői tanúk, az azt jelzi, hogy az a mai szokás, miszerint a

Az írogatáson jelenlévők számát egyes források 10–15 személyre becsülik.²⁶² Szerepük valamennyiüknek a hozomány számonkérése és bemutatása, megvizsgálása, felárazása és összeírása volt.

A hozomány mérete, ellátottsága egy mikroközösség kooperációs szintjétől függött. Többnyire a család hosszú és tervszerű munkával összegyűjtötte annak az elemeit, így a tágabb közösségnek nem kellett bekapcsolódnia a tárgye gyűttes megalkotásába. A tisztességes hozomány olyan esetekben került veszélybe, amennyiben a lány a vártnál hamarabb férjhez ment, vagy amennyiben a családban több lány egymás után ment férjhez, és a család nem tudta teljesíteni a kiházasítási kötelezettségeit. Amennyiben a hozomány előteremtése meghaladta a szűkebb család teljesítőképességét, a tágabb család vagy a szomszédság, baráti kör kooperációs eseményei is szóba kerülhettek. Bár a segítségnyújtás kiemelt alkalmi általában a lakodalmi sütés-főzéshez, a rítus előkészítéséhez kapcsolódtak, a szűkebb közösség már a vetett ág készütségi fokából fel tudta mérni, hogy közbe kell-e lépnie, vagy pedig a család megbirkózik a feladatkörével. „A lakodalomra, a temetésre és egyéb, a mindennapok szerkezetéből kiemelkedő alkalomra, ünnepi eseményre úgy tekintünk – írja Szabó Árpád Töhötöm – mint olyan lehetőségekre, amelyeken belül a közösség tagjai újrafogalmazhatják a normákat, biztosíthatják a kapcsolatok folytonosságát, szimbolikus és tényleges kölcsönöket adhatnak meg, és ilyen kölcsönöket kaphatnak.”²⁶³ Roediger Lajos visszaemlékezéseiből értesülünk arról, hogy milyen eljárásokhoz folyamodtak azok, akiknek az írogatásig nem sikerült a tisztességes hozományt összeállítaniuk. A szomszédságból, rokonságból kölcsönkérték a felírás időpontjára a bemutatandó tárgyakat, így a listába felkerültek azok.²⁶⁴ A család faluközösségen belüli kapcsolatahálójától függött, hogy ki tudta-e bővíteni a hozományt az esküvő időpontjára, a hozomány kiállításának és nyilvános bemutatásának idejére, vagy pedig a nyilvános megszegyenítésnek kellett magát alávetnie. A szakirodalom említi Árapatakról a kelengyekiegészítő kalákák meglétét is, amelynek alkalmával a hozományt kibővítették a lány barátnői és rokonai a hiányzó elemekkel.²⁶⁵ Az elemzésünkön kívül eső gyimesi falvakból a szakirodalom révén az *ajándéktánc* meglétéről értesülünk, ezt úgy szervezték meg, hogy a hozományt kiállították, és meghívták annak kipótolására egy speciális táncmulatságra a menyasszony barátnőit, rokonságát, akik számos edénnyel, terménnyel toldották meg a hozomány mennyiségét.²⁶⁶ A szintén távolabbi

---

keresztszülő vállalja a násznagyi szerepkört, hiányozhatott a 19. században, mert már említettem, hogy keresztszülők neve nem szerepelt sem az esketési tanúk, sem a hozománylevelek aláírói közt. Ez az adat viszont mindenképpen jelzi számunkra, hogy mennyire veszélyes visszavetítenünk mai információinkat a 19. századra.

²⁶² Máthé: kézirat.

²⁶³ Szabó 2009: 141.

²⁶⁴ Roediger: kézirat.

²⁶⁵ Lőrinczi 2001: 40.

²⁶⁶ Tankó é. n.

Gyergyóból a szakirodalom azt a szokást emeli ki, hogy a hozomány kiállításával egyidőben „becsületes lopás” folyt, vagyis a résztvevők a fiatal pár részére próbálták megkaparintani az őrizet nélkül hagyott értéktárgyakat.²⁶⁷

A kelengye összetételéért a menyasszony és szűkebb családja, rokonsága, baráti közössége, tehát jóformán a teljes környezete felelős volt. A szülők a lánnyal együtt előállították azt és gondoskodtak a hiányzó elemek pótlásáról, a fiú szülei alkudozásuk segítségével növelni próbálták annak mennyiségét, az összeírók az írás kényszerítő jellegét is számításba véve összeírták azt, míg a násznagyok-keresztszülők, becsűsök, tanúk gondoskodtak arról, hogy szemtanúként az írogatáson megfogalmazott virtuális hozomány és az esküvőkor kiállított tényleges hozomány közti összefüggést ellenőrizték. Az összeírás tehát a menyasszony házában jelenlévő közönséges tárgyak halmazát átminősítette, szerepet adott neki. A parafernumlevélbe felírt tárgy egy rendszer részévé lett: a hozomány részévé. Egyszerű mindennapi funkcionalitásán túlmutatva az így felírt tárgy egy szokáskör szimbolikus megjelenítőjévé vált, mégpedig a lakodalom szokáskörének elmaradhatatlan elemévé.

Az írás és a benne foglalt javak kollektív megnevezése korszakonként nagyon változó volt. A napjainkban alkalmazott *hozománylevél* kései fejlemény, először az egyik 1877-es listán jelent meg, és nagyon ritkán alkalmazták. A 19. század legelején mind az írás, mind a benne foglalt javak leggyakoribb terminusa a *parafernum* (18 listán, utolsó alkalommal 1842-ben). Az 1830-as években az inventáriumok leggyakoribb megnevezése a *parafernális specificatio* (29 iratot jegyeztek ezzel a szókapcsolattal), de csaknem ugyanolyan gyakran említik a *parafernális jók* (17) szóösszetételt is. *Parafernális levél* megnevezés mindössze ötször fordul elő, első alkalommal 1832-ben. Az 1840-es évektől kezdődően fogalmi bizonytalanság jelentkezik. *Ingó és ingatlan jók* (6), *adott jók* (2), *nász adomány* (5), *nász javak* (2), *nász vagyon* (2), *nász levél* (2), *perefernális össze írás* (2), *nászhozomány levél* (3) stb. néven említik. A levél helyett a már említett *specificatio*n kívül az *összeírás*, *lista*, *jegyzék* szavak jelzik, hogy az írott inventáriumot el akarták különíteni magától a tárgyállománytól.

---

²⁶⁷ Füstös 2008: 2.

A hozomány összeállításának lehetőségei a 19. században

A székely falvakban a lány megszületését nem tartották szerencsének, általában minden szülő a fiút várta. Ez nem pusztán a lányok kiházásitási kényszerétől való félelemmel magyarázható. A fiú, mint a birtokok örököse, a név és rang továbbvivője mindig biztonságot, stabilitást jelentett a család számára. A férfi *szerező* volt: a házba vagyont hozott be a felesége hozományán keresztül. A lány viszont *vivő* volt, kivitte a házból az anyagi javakat, egy más család gazdasági biztonságát alapozta meg az őt felnevelő családjától kapott birtokkal.

A katonai rendszabályok alapján szerveződő székely társadalom számára a földbirtok a székelyek katonai szolgálatáért biztosított jutalomként tételeződött, így nem csoda, ha annak örökítését fiúágon képzelték el, a lányok ugyanis nem teljesítettek katonai szolgálatot. Így a 19. században is a női hozomány megkomponálásának fő irányvonalai az ingóságokra fókuszáltak. Ezeknek az előteremtése, megszerzése már a lány kiskorában elkezdődött. A hozomány 19. századi összeállításának mikéntjére vonatkozóan nem nyújtanak segítséget számunkra az írott források. A mai öregek véleménye, miszerint a leánygyermeknek már akkor el kell kezdeni a hozománya összeállítását, mikor még pólyában a lába,²⁶⁸ nem vetíthető vissza a 19. századra, így pusztán az inventáriumainkra és a hozományról szóló, 19. századot idéző leírásokra alapozhatunk.

A családba beszülető lánygyermek hozományának egyik fő forrása az édesanyja kelengyéje volt, ennek tárgyaiból azok, melyek nem koptak nagyon meg, az újonnan összeállító nászadomány komponenseivé váltak. Kalotaszegi analógiák nyomán látható, hogy az ünnepi öltözet legértékesebb darabjait az anya már eleve félretette lányának, ennek konkrét átadási időpontja tájegységenként és kulturális közegenként változó volt. Míg Kalotaszegen a konfirmációkor jutott az értékes ruhanemű a lánygyermek kezébe,²⁶⁹ addig Háromszéken az ingóságok áthagyományozódásának legfontosabb időpontja az esküvő előtti periódusban kulminálódott. Többnyire a gazdagabb hozományú asszonyok már eleve félretették az értékesebb, szebb párnahuzatokat, derékaljakat, zsákokat, valamint a jobb állapotban lévő festett bútorokat a kislányuk számára, nem fogták használatra azt. Ez az alapelv elsősorban azoknál a hozományoknál követhető leginkább nyomon, amelyeknél az édesanya halála után testamentumban összeírt parafernium elemei automatikusan átmentek a lánygyermek

---

²⁶⁸ Albisi gyűjtés.

²⁶⁹ Tötszegi 2009: 99.

tulajdonába. A tárgyak generációkon át ívelő, ilyen irányú vándorlása olyan kapocs volt anya és lánya közt, amely a fiatal menyasszonyt a család többgenerációs tárgyalományának a házasságkötéskor beavatott, hivatalos örökösevé tette. A nőágon öröklődő tárgyalomány egybeni áthagyományozása a több lánygyermekű családoknál akadályokba ütközött. Ugyanakkor a régi objektumok folyamatos kopása miatt a hozományt újabb, divatosabb, *tisztességesebb* elemekkel kellett kipótolni. Az új elemek arányai természetesen a család gazdasági adottságaitól, gyermekeinek számától, a szélsőséges időjárási viszonyok okozta elszegényedéstől vagy meggazdagodástól, vagy a család életében bekövetkezett tragédiáktól függött.

Földek esetén a férfiágon alászálló *örökös* birtokot többnyire nem szabadott továbbadni, csupán a *szerzett* földek és beltelkek estek a leányágon is adományozható ingatlanok kategóriájába.²⁷⁰ Szerzett birtoknak minősült az apa által vásárolt, a zálogba vett, vagy a nőágon a családba behozott birtok.

A hozomány összeállításában az anyai örökségnek tehát a földek vonalán is jelentős szerep jutott, és egy-egy gazdagabb ingatlanhozománnyal rendelkező anya áldást jelentett a család lányai számára az örökséggel való ellátás szempontjából.

A 19. század folyamán még kevés háromszéki település rendelkezett olyan állandó üzletekkel, amelyekből a gyári árut vagy a kereskedelemből származó *bolti* ruhaneműt be lehetett volna szerezni. Így a házilag előállított termékeken kívül az új tárgyak beszerzésének legfontosabb helyszínei a vásárok voltak. Háromszéken a 19. században már nagyon jelentős vásározási hálózat létezett, a legeldugottabb helységekből is egy órányi járás után hetivásárt lehetett találni. Amint az 1820-as Cziráky összeírás kérdésekre adott válaszaiból felmérhetjük, a sepsiszékiek leginkább a sepsiszentgyörgyi hetivásárt és az évi 4 országos sokadalmat látogatták, „mert ottan vagyon csizmadia céh, kovács, asztalos és lakatos mesteremberek. Két jó boltok, s ezeken kívül minden hétfőn öt-hat apróságot áruló görögök árulnak ott sátrokban.”²⁷¹ A kézdiszékiek fő célpontja Kézdivásárhely volt, ahol „vasat, sőt, puskaport, fábrikabeli jó posztókat, s más, a gazdasághoz megkívántató eszközöket áruló boltok” voltak,²⁷² valamint több mint 300, céhekbe tömörülő mester élt. A vidék híres vásaraként tartották számon Várhegyet is, a bécsi portékákat leginkább e kis falu hetivásárain lehetett beszerezni.²⁷³

A Háromszék középvídéken élőknek a hét bármely napján eszükbe juthatott a vásárlátogatás, amint azt a dálnokiak nyilatkozták ugyancsak 1820-ban, „Vásáros helyek

²⁷⁰ Lásd a földek leányági örökléséről szóló tanulmányom, Szőcsné Gazda 2006b.

²⁷¹ Takács 2002: 105.

²⁷² Takács 2002: 241.

²⁷³ Takács 2002: 251.

elegendők vagynak úgy, hogy hétfőn Sepsiszentgyörgyre, mely esik helységünkhöz 3-három órányi földre, kedden Várhegyre, mely egy órányi járó, szerdán Uzonba, mely 3 három óra járó, csütörtökön Kézdivásárhelyre, mely harmadfél, 2 ½ óra járó, pénteken Brassóba, mely 8 nyolc óra járó, szombaton Kovászna, mely mintegy 3 három óra járó.”²⁷⁴

A vásári hálózathoz beszerezhető új árukészlet széles skálája mellett a használt tárgyak árusítási helyszínei a 19. századtól egyre gyakoribbá váló árverések – vagy helyi megnevezéssel *kótyák* – voltak. Egy-egy család tárgyfölségét többnyire valamely anyagi gond vagy a tulajdonos halála miatt bocsátották áruba, s a szép számmal fennmaradt árverési jegyzőkönyvek lapjai azt bizonyítják, hogy népes érdeklődő tábor vonzott egy-egy ilyen esemény a helyszínre.

A háziipar jelentős szerepe lehetővé tette azt is, hogy a legtöbb termék a szűkebb környékről beszerezhetővé váljon. A festett ládának, bútorneműnek több előállítási helyszínéről tudunk a 19. századi Háromszéken. Gondoljunk csak a kézdivásárhelyi asztalosokra, akiknek 1844-es céhes privilégiumuk is volt, vagy Barót és Bereck szintén ezidőtájt működő, céhszerűen szerveződő „asztalos társulatára.” A falusi asztaloságnak 19. századi helyszíneiről úgyszintén több adatunk van, a Cziráky összeírás elsősorban Albist említi, ahol 1820-ban négy mester készítette a bútort eladásra,²⁷⁵ de Csernátonban,²⁷⁶ Felsőtorján,²⁷⁷ Szászfaluban,²⁷⁸ Márkosfalván,²⁷⁹ Gelencén²⁸⁰ úgyszintén tudunk bútorkészítők ténykedéséről.

A faedények elterjedt szerepe nem pusztán a környéken nagy mennyiségben fellelhető nyersanyagnak köszönhető, hanem a nagyszámú kádár működésének is. Már a 19. század elején tudunk például a haralyi kádárok rendkívül jelentős termeléséről, a falu 21 kádármestere országos- és heti vásárok tömkelegét látogatta termékeivel.²⁸¹

Az igényesebb textíliákat elsősorban a takácsmesterektől lehetett beszerezni, ők a mintás szőttesek előállításában jeleskedtek. A divatos barackmagos abroszok, asztalkeszenők előállítása bizonyára a szász takácscéheknek a kompetenciájához tartozott. A 19. században olyan szász városokról is tudunk, ahol a takácsmesterek száma meghaladta az ötven főt, termékeiket Erdély valamennyi piacán meg lehetett vásárolni.²⁸² Korszakunk közepén a divatba jött takácstermékek könnyebb kiszolgálása céljából Sepsiszentgyörgyön és

---

²⁷⁴ Takács 2002: 143.

²⁷⁵ Takács 2002: 139.

²⁷⁶ Takács 2002: 149.

²⁷⁷ Takács 2002: 163.

²⁷⁸ Takács 2002: 186.

²⁷⁹ Takács 2002: 206.

²⁸⁰ Takács 2002: 217.

²⁸¹ Takács 2002: 226, 227.

²⁸² Egy 1750-es iparoskoncentrációt számbavevő kimutatás Nagydisznódón 230, Brassóban pedig 84 takácsról számolt be. Sonkoly 2001: 227.

Kézdivásárhelyen egyaránt tudunk takácsmesterek letelepedéséről. Mivel azonban a helybeli mesterek száma rendkívül alacsony maradt, a csaknem valamennyi hozományban megjelenő barackmagos abroszokat és keszkenőket nem lehet mind a helybeliek tevékenységéhez kötni. Az ágyak letakarásánál és a szegényebb rendűek „ágyi készületeinél” fontos szerepet betöltő csergéknek – amint azt a hozománylevelek bejegyzéseiből láthatjuk – az udvarhelyszéki Bágy, a közeli Bereck és Brassó volt a legfontosabb előállítási helyszíne.

Bár a hozomány előállításában, megkomponálásában főszerep a szülőknek, ezek elhalta esetén pedig a testvéreknek, szűkebb vagy tágabb rokonságnak, tutoroknak jutott, a 19. századi hozománylevelek bejegyzései közt már gyakran találkozunk a „maga kereste” portékákkal vagy pénzösszegekkel is. Amint a közeli kászoni falvakból Imreh István és Pataki József már a 18. századra vonatkoztatva is jelezte,²⁸³ a 19. századra még inkább általánossá vált a lányok nagyvárosokba irányuló cselédeskedése. Ez a tevékenység nem pusztán Háromszéken volt jellemző, az elemzett időszakunkban összeurópai jellegzetes lánytevékenység volt.²⁸⁴ A divatos időszakos munkavállalás és migráció révén nem pusztán a házaseletben szükségszerű főzési praktikákat sajátították el a lányok, de egyben pénzt is kerestek, amelyből a városi boltokban könnyen megszerezhették a leginkább kívánt ruhaneműt. A saját keresetből előteremtett készpénz a 19. század második felében egyre több hozománynak vált a jellegzetes komponensévé, de a földek házasság előtti beszerzésében is nagy szerephez jutott. A háromszéki lányok elsősorban Brassóban, Bukarestben cselédeskedtek.

A hozomány megkomponálásának másik lehetősége a „maga szötte” öltözetekkel való kiegészítési módzat volt. A 19. század folyamán az otthoni szövés egyre nagyobb intenzitással tűnt fel. Míg a hozománylevelek első utalásai szerint a *maga szötte* megjelölésből látható csupán a szövés kultúra házon belüli meghonosodása és elterjedése,²⁸⁵ később a házban megjelenő gyapotfonó kerék,²⁸⁶ osztováta, fonalvető kerék²⁸⁷ és a kenderfeldolgozás csaknem valamennyi hozománylevélben megjelenő kellékei jelzik, hogy ez az aktivitás az egyik legfontosabb asszonyi munkává és ezáltal a hozomány elemeinek legkönnyebb előteremtési módzatává vált. A házilag előállított textíliák szerepének megnövekedése talán összefüggésbe hozható a háromszéki fejtőfestő műhelyek egyre nagyobb számú megjelenésével, és ezáltal a házi festéssel elő nem állítható eleven színű

²⁸³ Imreh–Pataki 1992: 88. Az idézett helyen 1820-ból írja: „A kászoni szolgálólányok kerestek voltak, és jellemző módon a felsőfalusi Koncz Judit háromszentendi szolgálattal tizennégy frt-ot gyűjtött perefernumára. (Vett a hozomány bővítésére ládát, padfedeleket, szoknyát és díszítőtü. Legtöbbször, hat frt-ba a szoknya került.”

²⁸⁴ Bár a kötet megállapításait nem mindig lehet székelyföldi viszonylatban hasznosítani, német összefoglalót is ismerhetünk a cselédeskedés divatjáról, lásd Weber 1991.

²⁸⁵ Gidófalvi Imreh Anna parafernuma, 1811.

²⁸⁶ Árkosi Lőrincz Anna parafernuma, 1825.

²⁸⁷ Feldobolyi Székely Anna parafernuma, 1829.

szőttesek térhódításával. A kantai, berecki, hidvégi, sepsiszentgyörgyi, szentiváni, bodoki fejtőfestők műhelyeiből kék, piros gyapotszálát lehetett vásárolni, vagy a házilag megfont fonalak színezését is viszonylag kis pénzért meg lehetett oldani. A szövés, ruha- és kendőkészítés több ezer asszony megélhetési forrásává is vált. Ugyancsak házilag állították elő az ágyi és asztali textilnemű jelentős részét is.

A vidék adottságai tehát megvoltak ahhoz, hogy a hozomány elemeit a szűkebb környezetből be lehessen szerezni. Így a hozomány előteremtése elsősorban az önellátó, belterjes paraszti gazdaságokban valósult meg, másrészt viszont a környék kisiparosainak műhelyeiből került ki.

A 19. századi hozomány korszakai

Míg a történelmi szakirodalom korszakhatároknak általában a nagy történelmi eseményeket (1711, 1848, 1867) tekinti, a különböző tudományterületek más és más korszakhatárokat szabnak az elemzések számára. A korszakolás nehézségeire több kutató is rámutatott. Kövér György például úgy vélte, hogy míg politikatörténetileg 1867 (a dualizmus megteremtése) számít igazi korszakhatárnak, addig gazdaságtörténetileg ugyanolyan fontosnak tekinthető 1859 is, az iparszabadság kinyilvánításának időpontja, amely jelentős változásokat eredményezett a tárgyi ellátottság terén is. További töprengései szerint „Bár senki sem enged szívesen a 48-ból vagy 67-ből, gazdaságtörténeti szempontból – egy évszázados hosszú időtartamon belül – indokolhatónak látszik egy 1850-es vagy 1873-as korszakhatár. Az előbbit alátámaszthatja intézményi szempontból a belső vámhatár eltörlésének és a Monarchián belüli belső, szabad piacnak a megteremtése. A fő közlekedési vonalak kiépülésével ekkortól indul meg a terményárak birodalmi léptékű kiegyenlítődése. 1873 pedig nemcsak az utolsó hagyományos típusú válság, kolera, hanem az első igazán komoly pénzügyi krach időpontja, s a kettő egybeesése miatt még inkább indokolt szakaszhatárnak tekinteni. Ekkor fordul meg a nemzetközi és ezen belül a magyarországi és monarchiabeli árfejlődés is.”²⁸⁸

Különösen nehéz lenne külső korszakolásban gondolkozni Erdély esetében. Tudjuk, hogy a magyarországi fejlődési irányvonalak ide jókora késéssel érkeztek el, és „pénzügyi krachok” sem akkor jelentkeztek, mint Magyarországon. Az 1830-as években a reformkor jótékony hatása vidékünkön is jelentős tárgykészlet-fejlődést hozott. 1848 hatását már csak

---

²⁸⁸ Kövér 2006: 33.

azért is figyelembe kell venni, mert a székely, katonai alapokon nyugvó társadalmi rend felbomlása az anyagi kultúrában való átstrukturálódási folyamatokat indított el. 1867 hatása egyáltalán nem követhető nyomon a mikroközösségek és az általuk használt tárgyak síkján. Ezzel szemben vidékünkön az 1875–80 körüli periódus korszakhatáráként való felfogása reális lehetne: nem pusztán a vámháború miatt változó gazdasági viszonyok, de a polgári anyagi kultúra hatására elinduló radikális öltözés- és lakáskultúra-váltás is gyökeres változást indított a háromszéki emberek életmódjában.

Úgy vélem, a hozomány változása nem annyira a történelmi események, mint inkább a gazdasági konjunktúra függvénye. Ugyanakkor egyetértek azzal a gondolattal, hogy a kutatónak nem szabad a más kutatók kategóriáiba kényszerítenie a saját elképzeléseit.²⁸⁹ Az elemzés alá vont anyag maga teremti meg a saját kategóriáit és a saját korszakait.

Amennyiben a hozománylevelek tárgyi világában történt változások alapján keressük a korszakolási határokat, ajánlott külön tárgyalni az 1800–48 közti, az 1849–75 közti, valamint az 1875–1900 közti hozományt. Megjegyezném, hogy az 1800-as, általam megnevezett kezdeti esztendő, valamint az 1900-as záró esztendő nem tekinthető szakaszhatárnak, az elemzés időpontjaiként csupán azért választottam ezeket a kerek dátumokat, hogy egész századon át vizsgálhassam a hozomány alakulását.

Az 1800–1848 közötti hozomány²⁹⁰

A 19. század eleji hozománylevelek elemzésének előfeltevéseként el kell gondolkodnunk azon, hogy a tárgyak birtoklására való törekvés mennyire függött össze a társadalmi rétegződéssel, és mennyire volt a fogyasztás-centrikus, esetleg ízlésközpontú választási mechanizmusok függvénye.

Úgy vélem, mindkét szempontot figyelembe véve kell áttekintenünk és csoportosítanunk a parafernumleveleket. Már-már közhelyszerű az a megállapítás, hogy kultúra és társadalom egymástól nem elválasztható fogalmak. Raymond Williams például a kultúrát olyan sajátos életmódnak véli, amely mind a művészetben, tudományban, mind pedig az intézményekben vagy akár a mindennapi viselkedésben is jól körülhatárolható jelentéseket és értékeket fejez ki. És mivel a kultúra három szintjének egyikeként a tárgyakban megőrződött kultúrát tekinti, így az objektumok birtoklási igényét szorosan összeköti a

---

²⁸⁹ Granasztói 1998: 27.

²⁹⁰ A székely társadalom rétegződésének ismertetésében és a hozománylevelek társadalmi rétegek szerinti elkülönítésében felhasználtam a disszertáció írása közben már megjelent tanulmányom. Szöcsné Gazda 2007: 164–165.

társadalmi rétegződés sajátos rendjével.²⁹¹ Eduard Spanger kissé óvatosabban fogalmaz, ő mind a társadalmat, mind a kultúrát *Überorganismus*-nak tekinti, vagyis olyan másodlagos szervezetnek, amely élő szervezetekből tevődve össze. Híres megállapítása szerint a kultúra „olyan individuumok feletti szellemi szövet, amelyet az egymást váltó nemzedékek... hordoznak s szőnek tovább, de amely, másfelől, átfogja és meg is köti e nemzedékeket.”²⁹² De az is nyilvánvaló, hogy a társadalmi rétegek tárgyhasználatát nem húzható minden egyénre lebontva egy kaptafára. A tárgyak birtoklása komplikált folyamat. Az egyéni ízlésnek és az anyagi viszonyoknak a függvényében a tárgyak kiválasztásának és megszerzésének folyamata rendkívül változatos volt, és igazán nagy mértékben függött az egyén társadalmi tagozódásától. Az ízlési szint is társadalmilag predesztinált volt. Egy jobbágycsalád ízlése csak anyagi lehetőségei függvényében bontakozott ki, és egy nemes lány általában nem a legolcsóbb portékákat szerezte meg az új otthona feldíszítésére, hanem azt, amely neki is tetszett, de a környezete ízlésszintjét anyagilag is képes volt kifejezni.

Amennyiben a rétegspecifikus elemzési módszereket szeretnénk kipróbálni, egyből nehéz kérdésbe ütközünk: melyek voltak az elemzett időkereteink alatt a számontartott társadalmi rétegek?

Tudjuk, hogy egy vidék társadalmi rétegződése történelemfüggő folyamat. Csetri Elek és Imreh István az 1767 és 1821 közti időszakot elemezve, Erdély társadalmában hét alapvető társadalmi réteget különített el. A jobbágyokat, zselléreket és szabad parasztokat egy kifejezéssel *parasztoknak* nevezte, rajtuk kívül kiemelte a *taxás polgárok* és a *bányászok* jelenlétét. A szerzőpáros külön kategóriának tekintette az *egytelkes nemeseket* és *bojárokat*, illetve „*egyéb*” nevezet alatt összesítették a fennmaradó mágnásokat, nemeseket, vándorlókat, örményeket, bolgárokat, görögöket, cigányokat, zsidókat. Mivel elemzésük az adótábellák alapján készült, így nem foglalkoztak azokkal a rétegekkel, akik nem fizettek adót. A Csetri és Imreh rendszerében nem különül el a katona, mint önálló társadalmi réteg.²⁹³

Dósa Elek, Erdély jogtörténetének összegzője, a kollektív székely nemesi réteg belső tagozódási szempontrendszereként a katonai létformát jelölte meg. A székelységben belül három réteget különített el: a *nemesi rendet* más néven főnépnek vagy primoroknak nevezi, akik meghatározása szerint „a katonai s polgári főbb hivatalok viselésére alkalmasabbak voltak tehetségöknél fogva; a primorok rendébe csak azok vétetvén fel, kik legalább három lófőiséget (primipilatus) azaz olyan fekvő birtokokat birtokoltak, melyek után azelőtt egy egy lovas szolgálat tétetett, az azokat birtokoló lófőszékelyek által.”²⁹⁴ A *lófőrendet* másként

²⁹¹ Williams R 2003: 33, 36 valamint 38.

²⁹² Spranger elméletét elemzi és idézi Hankiss 1982: 8–9.

²⁹³ Csetri–Imreh 1980: 27–28.

²⁹⁴ Dósa 1861: 96.

primipilusoknak is nevezték, és arról kapták a nevüket, hogy hadi szolgálatra a lófőknek egy felszerelt lóval kellett megjelenüik.²⁹⁵ A *gyalog katonákat* vagy darabontokat latin terminussal plebeusoknak vagy pixidariusoknak nevezték, és katonai szolgálatukat gyalog kellett megtenniük.²⁹⁶

Imreh István később visszatért konkrétan a székely társadalom rétegződésére. Megállapította, hogy a székely társadalom „csúcsa”-ként értelmezett nemesi rétegbe a 18. századtól kezdve már csupán kevés embert lehetett sorolni. „1767-ben az összes székely székekben a mágnások és a több jobbágytelkes nemesek a lakosságnak még három százalékát sem teszik ki. Ezt az uralkodó osztálynak tekinthető társadalmi réteget a faluközösség nem is nevezi nemességnek, hanem possessorátusnak. Kell is ez a gyűjtőfogalom, mert ez a kis csoport igen összetett. A valamikori székely előkelőket, primorokat éppen úgy magába foglalja a birtokosok kategóriája, mint az itt megtelepedett vármegyei urakat, de ide sorolhatók például a Mikó, Nemes, Apor, Daniel, Lázár család tagjai, és mások, akik ekkor már szintén feldíszították magukat grófi és bárói címekkel, az olyan köznemesek, akik a szék szülöttei, valamint azok is, akik egy-egy székely községben birtokolnak több-kevesebb jobbágytelket, de ők maguk a vármegyei részeken otthonosak, ott igazán nagyurak.”²⁹⁷ Az Imreh társadalmi rétegződés-vizsgálatában kiemelkedik a székely „falu”-hoz tartozók körében a lovas és a gyalog katona réteg, e kettős tagolódású, de részben összetartozó rétegbe szerinte a „communitas” különböző vagyoni állapotú elemei tartoztak.²⁹⁸ Imreh az összemosódó két elem különtartozását és egységét egyaránt hangoztatta: „Jóllehet a huszárok megkísérlik előkelőbb voltukat éreztetni és elismertetni, valójában a *katonarenden lévők*, a *katonák* külön egységes csoportot alkotnak, csak önmagukat tekintve *székelyek*-nek, hiszen szerintük a megőrzött ősi szabad emberi állapot a lényege a *székelység*-nek.”²⁹⁹ Az egyházi nemeseket a neves székely történész *armalisták* címszó alatt ismertette, kiemelve, hogy ezek zömmel egykori szabad székely családok leszármazottai voltak, akik néhány jobbágytelkes vagyonnal rendelkeztek, de különállásukat az is jelezte, hogy a főnépek nem vállalták a társadalmi közösséget velük. Imreh úgy érezte, ők is inkább a communitas tagjai voltak.³⁰⁰ Szintén a „falu” tagjaiként beszélt a jobbágyokról és zsellérekről, akiknek léthelyzetét az Erdély más részeiről ismert szolgáló emberek társadalmi státusával rokonított.³⁰¹ A városlakókat Imreh csak mérsékelten érezte külön kategóriának, elsősorban azért, mivel „a székelyek iparilag

---

²⁹⁵ Dósa 1861: 96.

²⁹⁶ Dósa 1861: 97.

²⁹⁷ Imreh 1987: 74–75.

²⁹⁸ Imreh 1987: 75.

²⁹⁹ Imreh 1987: 77.

³⁰⁰ Imreh 1987: 75–76.

³⁰¹ Imreh 1987: 78.

gyengén fejlett, városiasodásban lemaradó tájain érthetően éppen a *városi polgárság* kialakulása, növekedése és gyarapodása akadt el.”³⁰²

Az adótabellák adatait figyelembe véve, Imreh külön kategóriaként kezelte a bányászokat, holott a székelyföldi 1808-beli 0,34 %-os jelenlétük még annyira sem teszi motiválttá e különválasztást, mint a városlakók esetében.³⁰³

A székely társadalmi rétegződés belső és külső meghatározottságaira Székely Zoltán világított rá egy 1980-ban megjelent tanulmányában. Úgy vélte, hogy a nemesi levél még nem volt elegendő dokumentum a strukturális stabilizálódáshoz. Két család nemesi leveleit vetette össze a lustrákban feljegyzett rétegbejegyzésekkel, és megállapította: „sok székely családnak a tagjai, jóllehet nemesi oklevelet nyertek, továbbra is megmaradtak a régi rendi osztályukban gyalogosnak vagy lófőnek. Egyes családoknál azonban a rendi változást nem csak a nemesítés, hanem más tényező is, valószínű a földbirtok növelése, tette lehetővé.”³⁰⁴

Mennyire vonatkozott ez a társadalmi rangsorolás a lányokra? Bár nekik nem kellett katonai szolgálatra jelentkezniük, atyjuk társadalmi rangját örökölték. Társadalmi megítélésük hasonló volt a fiúkéhoz, férfiakéhoz, és a földhöz való viszonyuk is az atyjuk rangja szerint változott.

Az első kérdés, ami a társadalmi kategóriák szerinti elkülönítés alapján felmerül: mennyire reprezentálja ez a felosztás a háromszéki társadalom rétegződését? Faragó Tamás így definiálja a társadalmi réteg fogalmát: “A hasonló általános státusú egyének olyan összességét, amely csoportviszonyokat hordoz – tehát az egyének formális vagy nem formális szervezettel, saját értékrendszerrel, mi-tudattal és különállási elvvel rendelkeznek – s így közösségnek tekinthetők, társadalmi rétegnek nevezzük.”³⁰⁵

A sajátos mi-tudatot is figyelembe véve vizsgáljuk hát meg, milyen társadalmi rétegekre lehet lebontani a hozománylevelek tulajdonosait? És mennyire különül el egymástól ezek tárgyi kultúrája? A mi elemzésünkben egyáltalán nem szerepelnek a bányászok, mivel Háromszéknek nem voltak több embert foglalkoztató bányái a 19. század elején.

A *parasztok* kategóriája a hozománylevelekben nagyon alulreprezentált. A felbukkanó *provida* fogalom nem különíti el, hogy jobbágyokról vagy zsellékről van-e szó. Valószínűnek tekintjük, hogy a providák csupán abban az esetben írták össze a hozományukat, amennyiben katonarangú vőlegényt választottak maguknak. A szabad parasztok vagy libertinusok rétege egyáltalán nem hagyott nyomot az elemzett irategyüttesekben. Akárcsak Imreh Istvánnak, nekem is meggyőződésem, hogy a székelyföldi

---

³⁰² Imreh 1987: 78.

³⁰³ Imreh 1987: 78.

³⁰⁴ Székely 1980: 113.

³⁰⁵ Faragó 1999: 71.

társadalom elemzése esetén a gyalog és a lovas katonák külön réteget képeztek. Életmódjuk elkülönült mind a nemesekétől, mind a jobbágyokétól, s bár a lovas- és gyalogkatonák hasonló életkörülmények közt éltek, sajátos mi-tudattal rendelkeztek. Különállásuk már abból is lemérhető, hogy az anyakönyvekben is elkülönítették a gyalog katonák és lovas katonák rétegét. Az elemzett hozománylevelekből úgy érzem, hiteles képet nyerhetünk róluk. A taxás polgárok helyett a *cívisek* rétegét kell megemlítenem. A kézdivásárhelyieket soroltam ebbe a kategóriába, és azért neveztem így, mivel ők maguk is így definiálták önmagukat. Nekik a Háromszék társadalmában nem volt jelentős létszámuk, így az elemzett hozománylevelek, demográfiai mutatójukhoz képest kissé túlreprezentáltak. Társadalmi különállásuk nyilvánvaló, mi-tudatuk már az önmegnevezésükből is kiviláglik. Valamelyest külön kellett választanom a tanítókisasszonyok és papkisasszonyok rétegét, ők szintén teljesen kiemelkedtek a környezetükből. Hozományuk talán a nemesi rétegéhez állott a legközelebb, de nem idomult teljesen amazokhoz. Mivel Háromszéken viszonylag sok nemesi rangú személy élt (a csupán nemesi levéllel rendelkező, de birtoktalan nemeseket is beleszámítva), így a nemesi parafernumlevelek számbavételére és külön réteggé való kezelésére is nagy hangsúlyt fektettem.

6 társadalmi kategóriát különítettem el tehát a 19. század eleji hozományok tulajdonosai közt: a nemeseket, a pap- vagy tanítókisasszonyokat (őket anakronisztikus kifejezéssel honorácioroknak és nem armalistáknak neveztem, mert nem járult státusukhoz minden esetben nemesi levél), a kézdivásárhelyi civis polgárokat, a lovas katonákat, a gyalog katonákat és a providákat,³⁰⁶ vagyis jobbágyokat. Ezek az általam körülhatárolt rétegek nem fődik le teljesen Háromszék társadalmát. Említettem, hogy igen kis számban hagyott nyomot a hozományleveleken a jobbágy- meg zsellérréteg, és hiányzott a libertinus réteg. Tehát az elemzendő csoportok a meglévő hozománylevelek alapján strukturálódnak, és korántsem a társadalmi rétegek lenyomatai, hanem az írott listák összeállítói és használói.

Ugyanakkor azt is figyelembe kell venni, hogy társadalmi rétegződés és tárgyi kultúra nem teljesen egymást irányító, egymástól függő fogalmak.

---

³⁰⁶ A hozománylevelek *provida* besorolásának értelmezésében Imreh István szómagyarázatát vettem figyelembe. Imreh a providust a következőképpen magyarázza: “előrelátó, gondos; személynév előtt az illető nemtelen, vagyis jobbágy voltának jelzője.” Imreh 1983: 531.

a., A nemesi hozomány

Mivel – amint már jeleztem – a hozomány összeírása a korai periódusban csaknem kizárólag a primori réteg szokása volt, nem tekinthetjük természetellenes állapotnak azt, hogy a 19. század első feléből viszonylag sok nemesi hozománylista maradt fenn. Háromszéket még ma is kúriák földjének nevezik, ez a terminus is jelöli, hogy a maga helyett katonát kiállítani tudó, legalább 3 lófőbirtokkal rendelkező kisnemesek száma eléggé nagy volt. A viszonylag nagy létszámú törpebirtokos nemes mellett csupán néhány olyan nagybirtokos família volt, akiknek vagyoni helyzete a nagyobb reprezentációs igényeket is képes volt ellátni. A nagybirtokos életmódnak külső jelei is voltak. Ilyennek tekinthetjük a kastélyépítést, az egész Erdély területén szétszórta fellelhető birtokokat, a borvidéken lévő szőlős parcellák tulajdonlását és az ezzel járó mobilis életformát. A hozománylevelek tárgyi világából nem lehet következtetni arra, hogy melyik családnak voltak kastélyai vagy nagyobb kúriái Háromszéken, kiknek voltak a hegyvidéki falvaktól távoleső helységeiben borszőlővel beültetett dombjai, ezekhez a levéltári és kultúrtörténeti háttérinformációkat kell segítségül hívnunk.

Amennyiben a magasabb besorolású nemesség hozománylevelei után kutatunk, a 19. század első feléből ránkmaradt inventáriumok közül csupán egy család két leánygyermekének hozományát sorolhatjuk ebbe a kategóriába. A szacsvai Budai család bárói rangú família volt, akiknek rokoni ágai olyan nagy erdélyi nemesi familiák felé nyúltak, mint a Hallerek, Bédik, Vajnák, Gyulaik, Lajosok stb. A lányok atyjuk után bárói rangot örökölték, anyjuk után jelentős birtokokat és relációkat. Hozományuk mégsem tartalmazott sokkal több tárgyat, mint néhány olyan lányé, aki nem rendelkezett főnemességre utaló, bárói titulussal. Mellettük 8 olyan hozománylevéllel rendelkezünk, amelynek tulajdonosai a közepes vagy kisebb birtokú nemességhez tartoztak.³⁰⁷

Miben különültek el a nagybirtokú nemesek hozományai a kisebb birtokosokéitól? 1800 és 1850 közt csupán 5, nagyobb birtokkal rendelkező lány hozományában találunk arany vagy ezüst tárgyakat, *ékszereket*.³⁰⁸ Bár az inventáriumok nem voltak sokkal hosszabbak, több elemet tartalmazók, mint a kisebb vagyonú nemeseknek, a „fejes”, vagyis ékköves gyűrűk, arany függők, az ezüst evőeszközök, ezüst nádméztartó pixisek olyan reprezentációs elemek

³⁰⁷ A következők voltak a nemesi hozománylevelek: kédimartonfalvi Bartók Mária parafernuma 1801-ből, albisi Végh Rebeka parafernuma 1827-ből, szörcei Dónáth Erzsébet parafernuma 1832-ből, papolci Bede Ágnes parafernuma 1832-ből, besenyei Babos Anna parafernuma 1832-ből, szacsvai Budai Juliánna parafernuma 1834-ből, papolci Csorja Sára parafernuma 1837-ből, besenyei Babos Susánna parafernuma 1839-ből, szacsvai Budai Klára parafernuma 1843-ből és alsócsernátoni Cseh Katalin parafernuma 1844-ből.

³⁰⁸ Kédimartonfalvi Bartók Mária parafernuma 1801-ből, szacsvai Budai Juliánna parafernuma 1834-ből, kézdivásárhelyi Jantsó Rozália parafernuma 1837-ből, szacsvai Budai Klára parafernuma 1843-ből, sepsiszentgyörgyi Gödri Julianna parafernuma 1845-ből.

voltak, amelyek jelölték e réteg elkülönülési szándékát és azt az igényt, hogy ezt a hozomány tárgyi világán keresztül is kifejezésre juttassák.

Az arany ékszerek és ezüst evőeszközök olyan státusszimbólumok voltak, amelyek a korábbi századokban is a nemesi inventáriumok elmaradhatatlan elemei voltak. Míg a ruházat szabását és anyagait, a bútort az alapformáit a kisebb vagyonú nemesség is elő tudta teremteni, tudta olcsóbb anyagokból utánózni, addig ékszert és nemesfém evőeszközt csak a nagy vagyonú réteg engedhetett meg magának, és ezt magabiztosan be is vezettette a hozománylevélbe.

A Budai lányoknak csak 5, illetve 3 arany gyűrűje volt. Tehát kevesebb, mint a később bemutatott, más társadalmi réteghez tartozó paplány Gödri Juliannának.

A nemeslányok a **bútor**használatban is igyekeztek elkülönülni a környezetüktől. A hozományleveleik bútorokra vonatkozó bejegyzései is igazolják ezt az elkülönülési szándékot. Ha nem is volt nagyon nagy a hozományba adott bútoroknak a száma, a nemesi hozományok összeállításánál nagyon vigyáztak arra, hogy egyforma stílusú bútort juttassanak a férjhez menő lánynak. Az 1832-es hozománylevélben feljegyzett „Egy Kanapéj hat szekivel, töltve, Karton huzajival es egy Kitsin Asztalkajával”³⁰⁹ szemléletes példája annak, hogy a bútorok összhangjára, stílusbeli összetartozására nagy hangsúlyt fektettek. A kihúzható, megnagyobbítható asztal a reprezentáció fontos eleme volt, mivel a nemesi réteg körében gyakori szokás volt a rokonsággal, esetleg hasonló rangúakkal együtt elköltött közös étkezés. Ott található egy 1832-es szörcei nemesi hozománylevélben,³¹⁰ de a „*festet ki huzo Asztal*” ott van egy papolci nemes lány hozományában is.³¹¹ Az 1830–40-es években 5 nemesi hozománylevélben tűnt fel a jellegzetes, két- vagy három fiókú bútordarab: a *kaszten*. Ebben a periódusban a kaszten csaknem kizárólagosan a nemesi (és a honorácior) hozományok tartozéka volt. Az 1830–40-es évekbeli 7 nemesi hozománylevélből 5 darab tartalmazott kasztent, csupán az aranyosszéki Rákosra férjhez menő papolci Csorja Sára és a Gelencére házasuló csernátóni Cseh Katalin parafernumába nem került be, talán azzal magyarázhatóan, hogy szállítása elég körülményes lehetett. Ez az arány a cívisek, lovas- és gyalog katonák hozományában elhanyagolható mértékű volt.³¹²

A nemesek gyakran többsejtű házakba költöztek, talán ezzel is magyarázható az, hogy a külön szalonbútorzat (kanapé, kisasztal, töltött szék) gyakrabban elkülönült a hozományösszeírásaikban.

³⁰⁹ Szörcei Dónáth Erzsébet parafernuma, 1832.

³¹⁰ Szörcei Dónáth Erzsébet parafernuma, 1832.

³¹¹ Papolci Bede Ágnes parafernuma, 1832.

³¹² 1 cívis, 1 lovas, 2 gyalog katona hozományában található meg 1800–1850 közt.

Az 1830-as évekbeli nemesi hozományok elemeként tarthatjuk számon a *kanapét*. A töltött, bútorhuzattal ellátott kanapé a luxusbútorok közé számlálható. Mivel használata inkább reprezentációs igényeket, semmint valós szükségletet elégített ki, ezért hozományba való utalása nem volt szükségszerű, és ritkábban is tűnt fel a hozománylevelekben, mint akár az ülőalkalmatosságként használt szék, akár pedig az ágy.

A székeknek is megvolt a jellegzetes nemesi variánsuk és számarányuk: a kanapéhoz való, azzal stílusban találó *töltött székekből* az 1830-as években 6 darab került a nemesi hozománylevelekbe.³¹³

A kanapé elé állítható *kisasztal* szintén jellegzetesen nemesi bútorzat volt a 19. század első felében, és gyaníthatóan egy másik fontos nemesi mindennapi rítus, a kávézás szokásának fontos bútordarabja lehetett.

Az 1830-as évektől jelent meg a nemesi hozományok tartozékaként a *köntöstartó* vagy szekrény is. Elterjedése és hozományba kerülése lassúbb volt, mint a más bútoroknak: eleinte csak a módosabb nemesek (Budai lányok, Dónáth Erzsébet) hozománylevelében tűnt fel.

Az említett bútorállomány megjelenése a hozománylevelekben annak a jele volt, hogy a nemesi réteg, vagyoni állapotának köszönhetően, fogékonyabb volt az újításokra, mint a kisebb vagyonú lovas- vagy gyalogkatonák, vagy a cívisek. Bútorkultúrájában nem pusztán a típusok szerinti, hanem az anyag- és díszítmény szerinti elkülönülésnek is a tanúi lehetünk. A hozományba 1832-ben Szörccsén réz fogantyús égerfa kaszten,³¹⁴ Papolcon „egy Kaszteny Diófa furnellal”³¹⁵, Szacsván „hat politérozot Szék” és „egy kitsi asztalka politerozva,”³¹⁶ Alsócsernátonban fekete festékű ágyfa, láda és kis asztalka³¹⁷ került be. A politúros, furníros bútorzatot ebben a periódusban a nemeseken kívül csak a reprezentációra többlet adó városi lányok és a honoráciorok vitték még a férjük házába. Mivel sokkal drágább volt, és mivel nehezebben takarítható is volt, ezért a csupán főzőkonyhával rendelkező szegényebb réteg nem preferálta. A fekete festékű bútorzat a szegényebb sorú nemesség egyik jellegzetes bútordarabja volt. A fekete politúr hangulatát idézte, szerényebb kivitelezésben, színben ahhoz alkalmazkodott, minőségben viszont élesen elkülönült a fekete politúros bútorzattól.

Különösen fontos volt a gazdagabb réteg hozományában a *tükör* megjelenése. A tükör a hiúság egyik jellegzetes tárgya. Az arcot, frizurát, ruházatot elsősorban annak a rétegnek kellett ellenőriznie, aki nem mezei vagy ház körüli munkára, hanem a társasági élet helyszíneire készült távozni. 1801-ben egy nagyobb tükör még egy ünni marha árát közelítette

³¹³ A lovas- és gyalog katonák egyszerű vagy karos széket vittek hozományként, és ennek mennyisége 4 vagy 2 darab volt.

³¹⁴ Szörccsei Dónáth Erzsébet parafernuma, 1832.

³¹⁵ Papolci Bede Ágnes parafernuma, 1832.

³¹⁶ Szacsvai Budai Klára parafernuma, 1843.

³¹⁷ Alsócsernátoni Cseh Katalin parafernuma, 1844.

meg,³¹⁸ így nem csodálkozunk, ha ritkábban engedhette meg magának egy-egy szegényebb lány ilyen luxuscikk megvásárlását. Csupán a 19. század közepétől csökkent annyira az értéke, hogy szélesedhessen az azt használók rétege. A falra való nagy tükör³¹⁹ vagy a tisztességes,³²⁰ esetleg kerek³²¹ tükör a nemesi hozományok 77 %-ban szerepelt. Fokozatos értékvesztése lehetővé tette, hogy a 19. század közepére egyre jelentősebb szerepet kapjon a vagyontalanabb rétegek hozományában is.

Az igényesebb, tartósabb, elegánsabb nemesi bútorzat mellett a főrend hozománylevelei olyan egyszerűbb bútorokat is tartalmaztak, amelyek bármely hozománylevélben megtalálhatók. Ilyen volt például a *láda*. A teherszállítási funkcionalitása miatt nélkülözhetetlen bútordarab az évszázadok folyamán a kelengye nélkülözhetetlen, szimbolikus jelentéstartalmú darabja volt.³²² Csupán mérsékelt funkcióhoz jutott a későbbi nemesi lakásberendezésben, viszont a hozomány elszállításának időpontjára fontos szerepe miatt szükségzerű volt. A kelengyés ládák többnyire megőrizték hagyományos formájukat és díszítményüket, és *festett* jelzőjük folyamatosan jelölte azt, hogy szépen díszített, reprezentatív darabok voltak. A nagyobb mennyiségű hozományt jelzi az, ha több ládát, vagy nagyobb, záros példányt említenek. Pl. 3 festett ládát,³²³ két nagy festett ládát³²⁴ vagy éppen nagy záros,³²⁵ nagy fehér,³²⁶ fekete festékű³²⁷ ládákat jegyeztek fel a hozománylistákba.

A nemesi hozományokban kiemelten kezelték a pazar *vetett ágy* mint látványelem megjelenítését. A vetett ágy ugyanolyan kicserélhetetlen, jellegzetes funkcióeleme³²⁸ volt a hozományoknak, mint a láda, amely valamennyi társadalmi rétegnél kiemelt szerepet kapott. A lakodalmi szokáskörben megjelenített, közszemlére tett feldíszített lakodalmi ágynál fokozottan figyeltek a mennyiségi normák és minőségi elvárások betartására. Az egyetlen századeleji nemesi hozományban az ágy még *superlátos*, vagyis mennyezetes, zárt szerkezetű volt.³²⁹ A későbbiek folyamán a 8 további listánkból háromban két festett ágyat jelöltek,³³⁰

³¹⁸ Kézdimartonfalvi Bartók Mária parafernuma, 1801.

³¹⁹ Szörcei Dónáth Erzsébet parafernuma, 1832; Besenyői Babos Anna parafernuma, 1832; Szacsvai Budai Klára, 1843.

³²⁰ Besenyői Babos Susánna parafernuma, 1839.

³²¹ Szacsvai Budai Juliánna parafernuma, 1834.

³²² A festett tulipános ládák még ma is *kelengyés láda* megnevezés alatt ismertek Háromszéken, ez is jelzi, hogy mennyire hozzátapadt a kelengye elvitelének szokásköréhez.

³²³ Kézdimartonfalvi Bartók Mária parafernuma, 1801.

³²⁴ Papolci Bede Ágnes parafernuma, 1832.

³²⁵ Szörcei Dónáth Erzsébet parafernuma, 1832, valamint Papolci Csorja Sára parafernuma, 1837.

³²⁶ Szacsvai Budai Juliánna parafernuma, 1834.

³²⁷ Alsócsernátoni Cseh Katalin parafernuma, 1844.

³²⁸ A *funkcióelem* terminust Ujváry Zoltán szokáskutatásokra összpontosító tanulmányából kölcsönöztem. Ujváry értelmezése szerint a funkcióelem az az eleme a szokásnak, amely nélkül a szokás nem értelmezhető, s amely élteti a szokást.

³²⁹ Kézdimartonfalvi Bartók Mária parafernuma, 1801.

³³⁰ Szörcei Dónáth Erzsébet parafernuma, 1832; Papolci Bede Ágnes parafernuma, 1832; Alsócsernátoni Cseh Katalin parafernuma, 1844.

háromban pedig egyet.³³¹ Két nemesi hozományban egyáltalán nem jelent meg ág. Ezt nem az ág bejegyzésének szégyenével magyarázhatjuk, amint azt Kalotaszegről jelezte a szakirodalom,³³² hanem azzal, hogy e két nemes lány nagyon távoli helységekre ment férjhez, így az ág szállítása nehézségekbe ütközött volna.³³³

Az ág feldíszítéséhez használt *derekaljak*, lepedők, párnák száma és díszítménye, alapanyaga szintén a módosság függvénye volt. Az ág felvetésének olyan szabályszerűségei voltak, amelyeket a helyi szokás irányított. A sorrend kötöttségére a 19. századi feljegyzésekből nem tudunk következtetni, ezért egy 20. század elejére utaló visszaemlékezésre kell utalnunk, analógiaként. Lőrinczi Etelka könyvéből tudjuk, hogy az ágyat az első világháborúig a kapu közelében „vetették ki“, alul kerültek a szalmazsákok, rá a lepedők úgy, hogy mindegyiknek a csipkéjéből, aljából kilátsszon egy ujjnyi, legfelül a legszebben szőtt piros lepedő került. Ezekre kerültek a derékaljak szöttes huzataikba bújtatva, ezek tetejére került a cserge, paplan, majd pedig a párnák, amelyeknek mindenikén 2–2 huzat volt.³³⁴ Lőrinczi Etelka leírását alátámasztja az a 20. század legelejéről származó fénykép is, amely a vetett ág elszállítását ábrázolja egy felsőrákosi lakodalomban.

Amennyiben e felvetési módozat sorrendjében vizsgáljuk az ágyra helyezett textíliák, ágyneműk arányait, a közvetlenül az ágyra kerülő szalmazsákokat ritkán említették a nemesi listák, csupán egy-két nemesi hozományban szerepel a *surdé*³³⁵ valamint a talán erre utalható *mátrázt* megnevezés.³³⁶ Valószínűnek tűnik, hogy a korai periódusban a derékalj és szalmazsák elkülönülése mérsékelten történt csak meg, és az egyik derékalj került alul az ág fájára. Az ágyra helyezett derékaljakat tollal töltötték, erre utal a *tollu derekalj* kifejezés.³³⁷ Nemesi hozományaink 33 %-a 5 darabot,³³⁸ további 33 % 4 darabot,³³⁹ 22, 2 % 3 darabot,³⁴⁰ egyetlen lista 2 darab derékaljat tartalmazott³⁴¹. Ezek az arányok azt mutatják, hogy a vagyonosabb nemesi rétegnél a 4–5 derékalj volt az elvárt, *tisztességes* mennyiség, vagyis az a norma, amelyet igyekeztek betartani. Erre 1–2 szöttes huzat vagy derékaljhaj került. A

³³¹ Besenyői Babos Anna parafernuma, 1832; Besenyői Babos Susánna parafernuma, 1839; Szacsvai Budai Klára parafernuma, 1843.

³³² Fél-Hofer 1969: 16.

³³³ Szacsvai Budai Juliánna parafernuma, 1834; Papolci Csorja Sára parafernuma, 1837.

³³⁴ Lőrinczi 2001: 41.

³³⁵ Papolci Csorja Sára parafernuma, 1837.

³³⁶ Papolci Bede Ágnes parafernuma, 1832.

³³⁷ Papolci Bede Ágnes parafernuma, 1832 valamint szacsvai Budai Juliánna parafernuma, 1834.

³³⁸ Kézdimartonfalvi Bartók Mária parafernuma, 1801; Szörcei Dónáth Erzsébet parafernuma, 1832 ; Papolci Bede Ágnes parafernuma, 1832.

³³⁹ Szacsvai Budai Juliánna parafernuma, 1834; Szacsvai Budai Klára parafernuma, 1843; Alsócsernátoni Cseh Katalin parafernuma, 1844.

³⁴⁰ Besenyői Babos Anna parafernuma, 1832; Besenyői Babos Susánna parafernuma, 1839.

³⁴¹ Papolci Csorja Sára parafernuma, 1837.

gyakoribb eset (66, 6 %) az volt, hogy 2 huzatot is adtak,³⁴² amelyből az egyik, az alsó igénytelenebb kivitelezésű, a másik, a felső szebben díszített lehetett. Erre néha a leírások jelzőiből is következtethetünk. A *bolti* megjelölés³⁴³ jelzi, hogy az anyagi állapot függvényében a huzat akár megvásárolható is lehetett, de nagyobb kedveltsége a házilag kivitelezett gyapotszöttes huzatoknak volt.

A nemesi vetett ágyat különlegesen finomabb szálakból szőtt lepedőkkel fődtek. A gyolcs, pergát, gyapot vászon mellett a leggazdagabb lányok hozománylevelében feltűnt több kenderlepedő is, jelezve, hogy ezeknek a lányoknak a cselédség elszállásolásáról is kellett gondoskodniuk.³⁴⁴ Két hozománylevélben a visszafogottabb lepedőszám (8, illetve 6) nem a lányok szegénységével, hanem a kiosztott lepedők gazdagabb díszítményeivel, értékességével magyarázható: egyikben 4 selyemmel, aranyszállal kivarrott lepedőt,³⁴⁵ másikban 2 gyolcs alapanyagú, tótos selymes fejű lepedőt láthattunk.³⁴⁶ A két Budai lány 24 lepedőt, a többiek 8, 12, 20 darabot vittek nászajándékként férjük házába. Valószínűnek tartom, hogy a gazdagabb réteg vetett ágyára a cselédek számára szánt kenderlepedőt nem terítették ki, hisz az nem volt státuszjelölő funkciójú.

2–4 darab ágyterítőt csaknem valamennyi nemesi hozományba igyekeztek beszerezni.³⁴⁷ Úgy tűnik, ezek közül az egyik fehér színű, és gyakran varrott volt, a többi az anyagi helyzet függvényében legtöbbször az olcsó, tarka nyomású karton anyagból lehetett.³⁴⁸ A cserge nem volt a nemesi hozományok jellegzetes eleme, csupán egy papolci szegényes parafernumban látható.³⁴⁹

Paplant minden nemesi hozománylistában találhatunk. A legtöbb nemes lánynak (66 %) 3 paplant adtak szülei, amelyekből egy selyem, 1 selyem közepű, egy pedig karton volt. A szerényebb anyagi ellátottság jele volt, amennyiben csak egy darabot sikerült adni.³⁵⁰

A vetett ágy leglátványosabb elemei a feltornyozott párnák voltak. A nemesi hozományokban a párnák minimális mennyisége a 10 darab volt,³⁵¹ maximuma pedig a

³⁴² Kézdimartonfalvi Bartók Mária parafernuma, 1801; Szörcei Dünáth Erzsébet parafernuma, 1832; Papolci Bede Ágnes parafernuma, 1832; Besenyői Babos Anna parafernuma, 1832; Papolci Csorja Sára parafernuma, 1837; Besenyői Babos Susánna parafernuma, 1839.

³⁴³ Alsócsernátoni Cseh Katalin parafernuma, 1844.

³⁴⁴ Szörcei Dónáth Erzsébet parafernuma, 1832; Szacsvai Budai Juliánna parafernuma, 1834; Szacsvai Budai Klára parafernuma, 1843.

³⁴⁵ Kézdimartonfalvi Bartók Mária parafernuma, 1801.

³⁴⁶ Papolci Csorja Sára parafernuma, 1837.

³⁴⁷ Egyetlen hozománylevél, a szörcei Dónáth Erzsébet 1832-es parafernuma nem tartalmazott ágytakarót.

³⁴⁸ Papolci Bede Ágnes parafernuma, 1832; Szacsvai Budai Juliánna parafernuma, 1834; Szacsvai Budai Klára parafernuma, 1843; Alsócsernátoni Cseh Katalin parafernuma, 1844.

³⁴⁹ Papolci Csorja Sára parafernuma, 1837.

³⁵⁰ Papolci Csorja Sára parafernuma, 1837, illetve Besenyői Babos Susánna parafernuma, 1844.

³⁵¹ Besenyői Babos Anna parafernuma, 1832; Papolci Csorja Sára parafernuma, 1837; Besenyői Babos Zsuzsánna parafernuma, 1839.

század első felében a 16 darab.³⁵² Már az 1801-es hozománylevélben feltűnik a nagy- és kis párnák elkülönítése, míg az előbbit a hozományt domináló elemnek számíthatjuk, a kispárna talán az egyéni kényelem vagy díszítőkedv megtestesítője lehetett. A párnákra többnyire 2–2 huzatot is biztosítottak, alapanyaguk a gyolcs vagy a pergát volt. Különleges díszítettségüket néhány inventárium fokozottan kiemelte. Szörcei Dónáth Erzsébet hozományának párnahuzatairól például így emlékeztek meg: „Mostoni világi ekessege ezen feneb irt parna Hajaknak ekessegeji ennek 12.30.”³⁵³ A „maga szötte”³⁵⁴ vagy a „selymes fejfel”³⁵⁵ pontosítások néhány inventáriumban jelzik, hogy nem egyszerű, háláshoz használt huzatokról, hanem szemet gyönyörködtető, lakásdíszítő funkciójú párnahajjakról beszéltek listáink.

Amennyiben az ágyra így feltornyozott szöttesek, ágynemük mennyiségét próbáljuk magunk elé képzelni, hihetetlen magas, látványos építményt láthatunk lelki szemeink előtt. A vetett ágy minden díszével együtt a hozomány legdrágább együttese lehetett. Előteremtési nehézségeit akkor becsülhetjük meg igazából, amennyiben összeadjuk a vetett ágy tartozékaira feljegyzett összegeket. Szörcei Dónáth Erzsébet vetett ágynak 88 eleme összesen 257, 30 forintot,³⁵⁶ azaz egy 17 vékányi gabonát termő föld, avagy több mint 4 jármos tulok árát tette ki. De nem volt sokkal kisebb a szegény sorú nemesek vetett ágyra szánt összege sem: a jóval szerényebb vagyonú papolci Csorja Sára vetett ágya valamivel több mint 33 elemből állott,³⁵⁷ ezek együttesen (a hozományból hiányzó ágy értékét nem számítva) 127, 50 forintba, azaz 3 tehén árába került.³⁵⁸

Az asztal feldíszítésére, és a teríték minőségére természetes módon a nemesi réteg szintén sokkal több pénzt szánt, mint a lovas vagy gyalog katona réteg. Az asztali textíliák száma és a tányérok, edények egyre jobban elkülönülő funkciója azt jelzi számunkra, hogy az étkezési kultúra a nemesi reprezentációnak egyik kiemelt területe lehetett. Az abroszok száma többnyire kisebb volt, mint a párnák és párnahuzatok száma, annak ellenére, hogy nagyobb funkcionalitása lehetett e szötteknek. Ez talán azzal magyarázható, hogy a konyhai textília nem volt annyira kitéve a lakodalmi kelengye kiállítása alkalmával az ellenőrző szemeknek, így annak az esküvő időpontjára előállított, felmutatható mennyiségét nem próbálták nagyon erőteljesen megnövelni. Minimális mennyisége a 19. század első felében 4 darab,³⁵⁹

³⁵² Szörcei Dónáth Erzsébet parafernuma, 1832.

³⁵³ Szörcei Dónáth Erzsébet parafernuma, 1832.

³⁵⁴ Besenyei Babos Anna parafernuma, 1832.

³⁵⁵ Papolci Csorja Sára parafernuma, 1837.

³⁵⁶ Szörcei Dónáth Erzsébet parafernuma, 1832.

³⁵⁷ A pontos mennyiség nem állapítható meg: a felsorolt párnahajjakból 12 darabot felsoroltak, majd kiegészítették „a többi sima” megjegyzéssel.

³⁵⁸ Papolci Csorja Sára parafernuma, 1837.

³⁵⁹ Besenyei Babos Anna parafernuma, 1832.

maximálisa 22 darab volt,³⁶⁰ a leggyakrabban 12–13 darabot adtak a nemesi hozományokba.³⁶¹ A gazdagabb lányok parafernumában elkülönítették a hosszú és rövid abroszt, valamint a cseléd- és kalácsa abroszt,³⁶² ez a nivellálás jelzi, hogy milyen igények kielégítését vették figyelembe a hozomány összeállítása során a szülők és a menyasszony.

Az asztalkeszkenők szerepköre napjaink étkezési kultúrájában erőteljesen visszaszorult. A 19. században viszont még jelentős szerepe volt az illendő étkezés előkészítésében. Ezt használták a szalvéta helyett, de ez került a ruha védelmére a nyakba is. Gyanítható, hogy az abrosz védelme céljából is fontosnak minősült a kisebb mérete miatt gyorsabban kimosható kis kendő, de az edénytörlő kendő funkcióját is időnként betölthette. Multifunkcionalitásának köszönhető, hogy az asztalkeszkenők ritkán maradtak ki a nemesi lányok hozományából is. Míg első két nemesi listánkban nem esik említés erről, 1832-től kezdődően 12–42 darab asztalkeszkenő nevet viselő szőttes került a nemesi hozományokba. Számarányuk erősen kötődött a tucat-szabályhoz: 12, 18, 24, 36 vagy 48 darab került belőlük feljegyzésre. A negyvenes évektől megjelenő tányértörlők³⁶³ azt jelzik, hogy a konyhai textiliákban is egyre jelentősebbé vált az idők folyamán a funkcionális elkülönülés.

A hozományba utalt konyhai edénykészletben is a negyvenes években történt meg a jelentősebb funkcionális differenciálódás. 1801-ben a Bartók Mária hozományában még egyáltalán nem találhatók tányérok és evőeszközök. 1832-ben már a porcellán készlet jelent meg. Nem tudjuk, ebben az időszakban mit fődhetett a *készlet* fogalma, csupán az derül ki a leírásból, hogy kávék findzsák is tartoztak hozzá.³⁶⁴ 1843-ban az étkezés tárgyi kultúrájának széles ívű kiteljesedését láthattuk: a 12 porcelán tányér mellett megjelent a leveses és a lapos tál, a szósznak való csésze, a 6 pár findzsa, a kávénak való porcelán ibrik és nádméz tartó mellett a tálca is, és az üvegnek is differenciálódtak karafinára,³⁶⁵ ordinálé, metszett és pálinkás (rosólisos) poharakra.³⁶⁶ Bár egyetlen listában még juharfa tányérok jelenlétéről olvashattunk,³⁶⁷ a korábban oly elterjedt nemesi ón és réz tányérhasználatot csaknem teljes egészében³⁶⁸ felváltotta a porcelán tányérok alkalmazása.

³⁶⁰ Szörcei Dónáth Erzsébet parafernuma, 1832.

³⁶¹ Kézdimartonfalvi Bartók Mária parafernuma, 1801; Papolci Bede Ágnes parafernuma, 1832; Szacsmai Budai Juliánna parafernuma, 1834; Besenyei Babos Zsuzsánna parafernuma, 1839; Szacsmai Budai Klára parafernuma, 1843.

³⁶² Szacsmai Budai Klára parafernuma, 1843.

³⁶³ Szacsmai Budai Klára 1843-as parafernumában 12, alsócsernátoni Cseh Katalin 1844-es parafernumában 2 tányértörlőt említettek.

³⁶⁴ Szörcei Dónáth Erzsébet parafernuma, 1832.

³⁶⁵ A *karafina* asztalra helyezett kis ecetes- vagy olajos-, esetleg borosüveget jelentett a régi étkezési kultúrában.

³⁶⁶ Szacsmai Budai Klára parafernuma, 1843.

³⁶⁷ Papolci Csorja Sára parafernuma, 1837.

³⁶⁸ Réz tálal papolci Bede Ágnes parafernumában, 1832-ben még láthatunk.

A konyhai és ágyi textileken kívül a 19. század első felének nemesi hozományában kiemelt szerephez jutottak a *ruhaneműk*. A viselet a társadalmi hierarchia fontos fokjelzője volt, ezért reprezentációs elemként fokozottan jelen volt a hozománylistáinkban.

A ruhaneműk közül legnagyobb értéke a *bundáknak* volt. A töszavas leírások alapján ritkán lehet áttekinteni, miben különült el a nemesi bundahasználat a katonarend által viselttől. Az viszont már a megnevezésekből is kiderül, hogy a katonalányok több esetben *subát*, a nemesek viszont kizárólag *bundát* vittek hozományukban. A két összemosódott jelentéstartalmú viseletdarab elkülönítését Gazda Klára viseletkutató próbálta elvégezni, véleménye szerint a suba a legegyszerűbb bundaféle volt, amelyet sok esetben külön ujj szabása nélkül, csupán a hát védésére használtak. Ezzel szemben a hosszú ujjas bunda igazi divatja a 19. századra esett.³⁶⁹ A 19. század elején a nemes lányok hozományában ugyancsak fontos szerepet játszott a „tisztességes” hosszú bunda, amelynek igazán divatos, nemes lányhoz illő változata a *medvés bunda* volt. Mivel 9 nemesi hozománylevelünkben egy darabnak hiányzik a viseletekre vonatkozó része,³⁷⁰ így nem tudunk teljesen reális adatokat szolgáltatni a nemesi hozományba szánt bundaviseletről. Ennek ellenére látható, hogy a harmincas években valamennyi kelengye tartalmazta a hosszú bundát, amelyeknek több esetben „medvével prémezett,”³⁷¹ „medvés”³⁷² vagy „czirkás medve bőrös téli”³⁷³ jelzője volt. A negyvenes években a hosszú bundát *vikler* néven vezették be a parafernumlistákba,³⁷⁴ nem tudjuk, pontosan miben tért el ez a bundatípus a korábban emlegetett hosszú medvés példányoktól.

Míg a katonarend körében a felsőruhák változatos típusait említették a hozománylevelek, a nemesi réteg körében a bundán és a már említett vikleren kívül csak a köpenyeg³⁷⁵ és a szürke zeke³⁷⁶ jelent meg egy-egy esetben.

A felső ruházaton kívül a nemesi hozomány legbecsesebb darabjai közt tartották számon a *köntösöket*. Míg az 1801-es hozománylevél még egyáltalán nem tartalmazta ezt a ruhadarabot,³⁷⁷ addig 1832-ben a „mostani módi szerint” Dónáth Erzsébet már 6 darabot,³⁷⁸ Bede Ágnes 11 rendet vitt magával.³⁷⁹ Ezek az alsó- és felső részt egyaránt tartalmazó ruhadarabok a mai ruhák ősei lehettek. Alapanyaguk selyem, muszlin, pergát, de leginkább az

³⁶⁹ Gazda K 1998: 81–84.

³⁷⁰ Besenyei Babos Susánna parafernuma, 1839.

³⁷¹ Szörcei Dónáth Erzsébet parafernuma, 1832.

³⁷² Papolci Bede Ágnes parafernuma, 1832; besenyei Babos Anna parafernuma, 1832; papolci Csorja Sára parafernuma, 1837.

³⁷³ Szacsvai Budai Juliánna parafernuma, 1834.

³⁷⁴ Szacsvai Budai Klára parafernuma, 1843, valamint alsócsernátoni Cseh Katalin parafernuma, 1844.

³⁷⁵ Kézdimartonfalvi Bartók Mária parafernuma, 1801.

³⁷⁶ Papolci Csorja Sára parafernuma, 1837.

³⁷⁷ Kézdimartonfalvi Bartók Mária parafernuma, 1801.

³⁷⁸ Szörcei Dónáth Erzsébet parafernuma, 1832.

³⁷⁹ Papolci Bede Ágnes parafernuma, 1832.

olcsó nyomtatott karton volt. A *szoknyák*, *rokolyák* mind a nemesi, mind a katonarendű lányok hozományában jelentős szerephez jutottak, a nemeslányok esetében inkább ezek alapanyagában és nagyobb számában fedezhetjük fel a reprezentációs igény kielégítésére való törekvést. A köntösök mellett megjelenő 5–6 szoknya és hasonló számú rokolya azt jelzi, hogy kb. 15 szoknyaféleség volt a tisztességes nemesi hozomány elvárt mennyisége.

Talán nem érdektelen kiemelni, hogy az *előruhák* (kötények) száma nagyon visszafogott volt a főúri hozományokban (csupán első listánk tartalmazott 9 előruhát). A nagy vagyonú Dónáth és Budai lányok hozományában egyáltalán nem tűnt fel,³⁸⁰ és a kisebb vagyonú réteg is inkább ezek selyem anyagára, semmint nagy számára helyezte a hangsúlyt. A kiegészítő öltözködarabok közül a *kendők*nek nagy száma a differenciált használati módot asszociálja. A nyakra, fejre, kézbe való kendők széles arzenáljával találkozunk hozománylistáinkban. A selyem vagy selyemmel kivarrott keszkenők mellett a nemesi hozományok jellegzetes eleme volt a selyem *kalap*, a *strimfli* és a *papucs* is.³⁸¹

Különösen fontosnak tartotta a nemesi réteg, hogy nagy mennyiségű *vászonnemű* kerüljön a hozományba. Ez talán azzal magyarázható, hogy a nagy térfogatú türésvásznak látványelemek voltak, a nemesi életre való felkészültség látszatát nyújtották. A vásznak differenciáltsága a sok fajta igény kielégítését célozta meg: gyolcstól gyapot-, kender-, szősz- és zsákvászonig több mindenre szükség volt a nemesi háztartásokban. A többszáz singnyi mennyiség azt sejteti, hogy vászonneműből egész életre szóló ellátottságot kívántak biztosítani a házas életre lépő lányoknak: Dónáth Erzsébet kelengyéje például 626 sing, vagyis több mint 125 méternyi, különböző szélességű és anyagfajtájú vászonneműt tartalmazott.

Nem volt ennyire jelentősen eltérő az *állatállomány* számaránya a nemesség körében. A *tehén* vagy ökör stabil eleme volt csaknem valamennyi hozománynak, társadalmi rétegződéstől függetlenül, a nemesi hozományokban a 2 tehén volt az elterjedtebb (41 %), és gyakori eljárás volt, hogy előhasú vagy borjas tehenet, esetleg ünőt és ökröt egyaránt adtak. A *sértés* is feltűnt a nemesi hozománylistákban, viszont a 19. század első felében nem volt olyan egyértelműen csak nemeseket jellemző adománytípus, mint a ló vagy csitkó, a kocsival vagy szekérrel egyetemben. A ló ritka eleme volt a hozományoknak, csupán két nagyobb vagyonú lány hozományában tűnt fel.³⁸² A főnemesi életformával volt összefüggésben: a több helyszínen sok birtokkal rendelkező főrend mobilisabb életmódjához a hozományba utalt

³⁸⁰ Szörcei Dónáth Erzsébet parafernuma, 1832, Szacsvai Budai Juliánna parafernuma, 1834 valamint Szacsvai Budai Klára parafernuma, 1843.

³⁸¹ Ezek az elemek elsősorban a szacsvai Budai lányok hozományában jelentek meg.

³⁸² Szörcei Dónáth Erzsébet parafernuma, 1832 valamint szacsvai Budai Juliánna parafernuma, 1834.

tárgyállománnyal is hozzá kellett járulni. A birtokai közt cikázó magas rangú nemes lánynak szüksége volt a szekérre és a lóra...

Bár a hozomány összértékének összehasonlítása a 19. század elején használt különböző pénznemeknek köszönhetően nehezen megvalósítható, annak ellenére kísérletet teszek 3 darab 1832-es hozománylista pénzértékének összevetésére. Szörcei Dónáth Erzsébet a vagyonosabb nemesek közé tartozott, hozományában a felsorolt hatalmas textilmennyiség árát nem számolva, közel 1500 forintnyi értékű tárgyat írtak össze. Ugyanebben az esztendőben a közepes vagyonú, de szintén nemesi rangú Bede Ágnes hozományát 872 forintra értékelték fel. A lovas katona Tuzson Erzsébet hozományának össz értéke 374, 42 forintot tett ki. Ezek az összegek azt mutatták, hogy ugyanannak az esztendőnek az időjárási és pénzügyi viszonyait figyelembe véve, a nemesi rétegen belül is óriási vagyoni különbségek voltak, és a tárgylistáknak nem a hosszúságát, mint inkább a valós értékét összevetve tudunk csak viszonyítási alapokat teremteni. Az is látható, hogy a szerényebb nemes lány is kétszer akkora értékű tárgyállománnyal rendelkezett, mint a lovas katonák.

b., A „honoráciorok” hozománya

Háromszéken a papi és tanítói réteg nem volt homogén összetételű, tagjai közt ugyanolyan vagyoni- és életmódbeli különbségek voltak, mint napjaink értelmiségi rétegének egyes egyedei közt. A papok és tanítók mégis valamelyest elkülönültek környezetüktől, még abban az esetben is, ha pl. jobbágyi származású családból kerültek ki.

A négy darab, rendelkezésünkre álló honorácior hozománylista eltérő vagyoni állapotokról árulkodik. Legszerényebb hozományt a málnási Incze Borbára kapott, aki árvaként gyámja hűtlen vagyonkezelésének az áldozata lett.³⁸³ Hozománya így nem tekinthető a honoráciorok számára nyújtott nászjavak tipikus esetének. Igazán gazdagnak csupán a sepsiszentgyörgyi pap lányát, Gödri Juliánnát³⁸⁴ számíthatjuk, aki olyan család sarja volt, melyből a város vezető személyiségei is kikerültek. Imreh Anna³⁸⁵ és Szabó Zsuzsánna³⁸⁶ hozományának egyes tárgyai státusszimbólumként értelmezhetőek, általános összetételük szempontjából viszont alig emelkednek ki a katona rend vagy a cívis hozománylisták közül.

Míg korábban a nemesi réteg hozományának elemzésekor kiemeltem, hogy egyik jellemző reprezentációs elemként az *ékszer*használatot kell tekintenünk, a honoráciorok listáiban alig látható ékszer. Egyetlen inventáriumban találhatjuk csupán meg. A sepsiszentgyörgyi Gödri Juliánnának 8 arany gyűrűje volt, tehát több, mint amennyit a bárói

³⁸³ Málnási Incze Borbára parafernuma és az ezzel kapcsolatos pere gyámja ellen, 1817.

³⁸⁴ Sepsiszentgyörgyi Gödri Juliánna parafernuma, 1845.

³⁸⁵ Gidófalvi Imreh Anna parafernuma, 1811.

³⁸⁶ Lécfalvi Szabó Susánna parafernuma, 1834.

rangú Budai lányok kelengyeként kaptak szüleiktől. Az ékszerhasználat alapján, és a hozomány gazdag tárgyi ellátottsága szerint Gödri Juliánát a roppant gazdag hozományú lányok közé kellett sorolnunk, holott egyáltalán nem tartozott a főnemesi réteg körébe. A sepsiszentgyörgyi pap lányaként viszont fokozottan kellett vigyáznia a tisztességes mennyiségű hozomány előteremtésére. Keleti fehér gyöngyei, arany fülbevalói és evőeszközei azt jelzik, hogy e lány vagyoni állapota messze felülmúlta a kor nemes lányainak vagyonszintjét.

Bár ékszerekben a többi tanító- és papkisasszony nem tudta elérni vagy felülmúlni a háromszéki főnemeseket, a **bútorhasználatban** próbáltak alkalmazkodni a nemesi divathoz. Imreh Anna 1811-es hozományában már ott található a három fiókú *kaszten*, amelynek nehéz megszerezhetőségét az ára is elárulja: megközelítette a fejős tehén értékét. Úgyszintén egy kisebb vagyonú honorácior családból származó lány parafernumában is megtaláljuk a *kanapét*, a hat darab *töltött széket*, ezek a bútorok azt sejtetik, hogy akárcsak a nemesek esetében látható volt, a honoráciorok is a lakótér funkcionális megosztásában és berendezésében már a szalon vagy a vendégfogadásra alkalmas tér elkülönítését tekintették az elérendő célnak.

A nagyobb vagyonú sepsiszentgyörgyi paplány hozományában, akárcsak a nemesi lányokéban, a bútorok összhangjára nagy hangsúlyt fektettek. Két helyiség bútorzatát tudjuk több-kevesebb következetességgel elkülöníteni: a fekete politúros bútorzatot, valamint a szalonbútort. Ez utóbbi bútorzat összetartozását nem pusztán az egymás utáni felsorolás révén próbálták érzékeltetni, de konkrétan is utaltak ezek összetartozására: „Hat fejezen politurozott Székek töltve(...),Egy a Székekhez hasonlo nagy töltött Diván(...),Egy diván eleibe valo asztalka politurozva(...),Egy fehér polituros Kaszten.“ A bútorok már nem virágozottak: hódított az 1840-es évekre a politúr, a furnír, a gyöngyszínű festék.³⁸⁷

A régiesebb bútorkultúrából domináns elemként továbbélt a *láda*, mint a hozomány szimbolikus tárgya. A két vagy egy darab nagyobb, vasas láda mellett megjelenő bársonyos kis láda³⁸⁸ vagy bőrös kuffer³⁸⁹ funkciója talán az értéktárgyak őrzése mellett az alkalmi teherszállítás biztosítása is lehetett. Az elemzett társadalmi csoportnál is a ládák zárral felszerelt, bizonyára igényesebben kivitelezett darabok lehettek. Ezt támasztja alá az 1817-es listánk, amelynek két festett ládája – a mellékelt testamentumból ítélve – a közeli Brassó céhes, szász mestereinek a kezéből kerülhettek ki.³⁹⁰ A brassai ládák elemzett korszakunkban

³⁸⁷ Sepsiszentgyörgyi Gödri Juliánna parafernuma, 1845.

³⁸⁸ Gidófalvi Imreh Anna parafernuma, 1811.

³⁸⁹ Sepsiszentgyörgyi Gödri Juliánna parafernuma, 1845.

³⁹⁰ Málnási Intze Borbára parafernuma, 1817.

ismert, keresett, egész Erdélyben elterjedt, színes festéssel és vasazattal ellátott portékák voltak.

A tanító- és papkisasszonyok is fokozottan koncentráltak a *vetett ágy* tisztességese menyniségi normáinak betartására, és az ágy dekoratív feldíszítésére. A minimumot a négy honorácior lány közül újból a málnási árva lány vitte (3 derékalj dupla héjakkal, 10 párna 2–2 hajjal, 7 lepedő), a maximumot a sepsiszentgyörgyi paplány (6 derékalj 12 héjjal, 18 párna *urkolt*, csipkés, tarka házi és bolti huzatokkal, 6 paplan, 12 paplanlepedővel, 26 lepedő, 6 szalmazsák, 6 ágytakaró). Hatalmas tornyos ágya lehetett ennek a lánynak, a cél bizonyára a csodálat kivívása lehetett e hihetetlen gazdag és díszes vetett ággyal.

Felhívnám a figyelmet a csipke térhódítására. A korábbi hozománylisták ritkán említették a csipkés párnahuzatot vagy lepedőt, a későbbi hozományokban viszont a szépen csipkézett lepedő és párna mint látványelem hatalmas karriert futott be.

Amennyiben a vetett ágy feldíszítésére szánt összeget próbáljuk felmérni, kiderül, hogy a nagyon gazdag sepsiszentgyörgyi paplány össz hozománya összegének 10 %-át tette ki a vetett ágy értéke, 183 elemével 8 borjas bivaly árába került. Ez a szám és pénzösszeg azt jelzi, hogy a honoráciorok közt a főnemesi réteget felülmúló anyagi helyzetű lányok is voltak. Gödri Juliánna vetett ágya kétszer annyi elemet tartalmazott, mint a módos nemes hírében álló Dónáth Erzsébeté volt.

A szépen díszített asztal ideálja a honorácior lányok körében is általános eszmény volt, ezért hozományaikban is igyekeztek megfelelő mennyiségű abroszt, asztalkeszenőt biztosítani. Három hozománylista 6–7 *abroszt*, a sepsiszentgyörgyi paplány *parafernuma* pedig 17 darabot tartalmazott. Alaposabb áttekintés nyomán látható, hogy a barackmagos abroszokat preferálták leginkább: 1811-ben a 7 darabból 6,³⁹¹ néhány évvel később pedig az egyik inventáriumban valamennyi abrosz barackmagos volt.³⁹² Az *asztalkeszenők* viszonylag nagy száma azt mutatja, hogy a higiénia iránti igény ebben a társadalmi rétegben is igen magassá vált már a 19. század elején is. 16–32 darab közt váltakozott a számuk. A sepsiszentgyörgyi paplány hozományában találjuk a legtöbb darabot ebből is, s hogy száma nem haladja meg nagyobb arányban a többi hozomány asztalkeszenőinek számát, talán azzal magyarázható, hogy a sepsiszentgyörgyi lány ennek a kis szőttesdarabnak pusztán szalvéta funkciót szánt, elkülönítette ezt a tárgyértől és a sütésnél használt takaróruhától egyaránt.³⁹³

Az asztalra helyezhető *tányérok*, tálak közül elemzett korszakunk elején az ón, cin tányérokat részesítették előnyben a honoráciorok is. Csupán korszakunk végén, 1845-ben

³⁹¹ Gidófalvi Imreh Anna *parafernuma*, 1811.

³⁹² Málnási Intze Borbára *parafernuma*, 1817.

³⁹³ Sepsiszentgyörgyi Gödri Julianna *parafernuma*, 1845.

jelent meg a sepsiszentgyörgyi paplány kelengyájében a 2 tucat *porcelán* tányér és az 5 tál. A honoráciorok körében a kávézási szokásokat kiszolgáló edénykészletet (findzsák, ibrikek) szintén csupán ez a lány vitte magával férje házába.³⁹⁴

A ruhaneműk áttekintésekor fokozottan érzékelhetjük a vagyoni elkülönülést. A gidófalvi és a málnási lány subát vitt magával, a lécfalvi medvés bundát, míg a szentgyörgyi paplány a selymes-bársonyos, valamint a bőrrel bélelt viklert preferálta. Mivel az ujj nélkül szabott suba olcsóbb ruhadarab volt, így már ez a tény is, hogy felsőruhaként subát vitt kelengyájében a lány, a kisebb vagyonát jelölte.

Ruhák tekintetében is a málnási lány javai a legszegényesebbek, ő egyetlen selyem *szoknyával* és 6 gyolcs és tarka *rokolyával* ment férjhez.³⁹⁵ A más lányok már az egybeszabott, felsőrésszel is ellátott *köntösöket* részesítették előnyben, akárcsak a nemesi réteg. A gidófalvi Imreh Anna 6 darabot vitt magával, amelyek az időjárási viszonyokat is figyelembe vették, meleg posztó és nyesttel készült, de lengébb selyem vagy maga szötte darabok is voltak köztük.³⁹⁶ 1834-ben a lécfalvi *oskolamester* lánya 8 köntöse közül 2 darab az olcsó kartonból készült, további 3 darabot házi szőtt anyagból állítottak elő. Két bolti drágább alapanyagú köntöse selyemből, illetve sakonétból készült.³⁹⁷ A sepsiszentgyörgyi paplány 12 darabja tartalmazta ismét a legváltozatosabb köntösöket, 3 drága selyem köntöse virágozott, kék és fekete színekben pompázott. Tibet, purdelin, dalin alapanyagú köntösei bizonyára szintén a kereskedelemből származtak, sajnos, alapanyaguk alapján követhetetlen, mennyire voltak drága portékák. Az Endrei Walter textiltípusokat ismertető könyvében nem találjuk a nyomát ezeknek az anyagfajtáknak.³⁹⁸

A köntösök mellett a fejtős rokolya³⁹⁹ megnevezések azt sejtetik, hogy a fejtőből szőtt viseletek divatja, amelyek a későbbi székely népviseletben is olyan jelentős szerepet játszottak, elterjedőben voltak.

Bizonyára a teltebb, kiugratottabb csipő ideálját kívánták elérni, ezt a látszatot támasztja alá az, hogy a sepsiszentgyörgyi paplány hozománya 10 fersinget is tartalmazott. A *fersing* megnevezést Erdélyben egyes vélemények szerint az alsószoknya jelölésére használták,⁴⁰⁰ de a szakirodalom a rokolyákkal egyforma funkcióját is megemlíti.⁴⁰¹

³⁹⁴ Sepsiszentgyörgyi Gödri Julianna parafernuma, 1845.

³⁹⁵ Málnási Intze Borbára parafernuma, 1817.

³⁹⁶ Gidófalvi Imreh Anna parafernuma, 1811.

³⁹⁷ Lécfalvi Szabó Susánna parafernuma, 1834.

³⁹⁸ Endrei 1989: 215–239.

³⁹⁹ Gidófalvi Imreh Anna parafernuma, 1811.

⁴⁰⁰ MNL, *fersing* címszó.

⁴⁰¹ Gazda K 1998: 172.

Valószínű, hogy a köntösök alatt használhatta ezt a paplány, erre utal az, hogy egyszerű anyagokból készült.⁴⁰²

A köntösöket, rokolyákat *előruhával* együtt használták, a karincákat, kötényeket ritkán említették külön, mivel szervesen a szoknyafélékhez tartozónak vélték. Csupán a gidófalvi hozományban sorolták fel a 3 hosszú fekete, 3 házi fejtő és 1 lenbatiz kötényt.

A fejfedőkben a kendőké (*keszkenőké*) volt a vezető szerep. Míg a málnási Intze-lány kendőiről nem tudjuk, hogy milyenek lehettek,⁴⁰³ addig a más három honorácior lány valamennyiénél szerepelt a *cirkás* kendő. Korszakunk elején Imreh Anna hozományában a *varrott tót kendők* tűntek fel, a szlovák hímzések hatása ebben a periódusban a török hímzések mellett Erdély egész területén jelentős volt. Szabó T. Attila úgy vélte, hogy legnagyobb közkedveltségük a 18. század harmadik évtizedében volt, és a 19. század közepére már teljesen eltűntek az erdélyi levéltári forrásokból. Megállapításai szerint mind falun, mind pedig városon a jó viszonyok közt élő gazdagabb réteg vásárolta meg ezeket, és a 19. század elejére már a városi kereskedők is szállították, így raktáraikból is megvásárolhatóvá váltak ezek a kézimunkák. Adatai szerint a tót kézimunkák közt a fehér varrás, amelyet az említett kendő is említ, elterjedt lehetett, és valószínűleg a felvidéki csipkások által került vidékünkre.⁴⁰⁴

Amint azt a nemesi hozományokban is láthattuk, egyedi esetként ugyan, de a sepsiszentgyörgyi paplány hozományában megjelent a *kalap*. Az atlasz, selyem pontosítás jelzi, hogy nem a nyári viseletben használni szokott szalmakalapokat kell ezekben látnunk, hanem textilkalapokat. A *florentin kalap*, amely szintén ebben a hozománylevélben jelent meg, hátul szalaggal ellátott, széles karimájú kalap volt. A későbbi háromszéki viseletben is jelentős szerep jutott ennek a viseletelemnek, amint azt Roediger Lajos orbaiszéki leírásából olvashatjuk.⁴⁰⁵

A *vászonneműk* aránya a honorácior listákban is jelentős volt. Egy 1811-es gidófalvi honorácior inventáriumban az össz javak értékének 28 %-át a vászonnemű értéke tette ki. Bár e gidófalvi hozomány középgazdag volt, 490 singnyi vászonneműje jelentős mennyiségnek számított.⁴⁰⁶ A sepsiszentgyörgyi nagy vagyonú paplány ezzel szemben 810 singnyi vászonféleséget vitt férje házához.⁴⁰⁷ A honoráciorok leginkább a gyolcsot kedvelték, ebből készült el a legnagyobb mennyiség a hozományvivés időpontjára. A 19. század elejére már az

⁴⁰² Sepsiszentgyörgyi Gödri Julianna parafernuma, 1845.

⁴⁰³ Málnási Intze Borbára parafernuma, 1817 körül.

⁴⁰⁴ Szabó T 1957: 555–565.

⁴⁰⁵ Sz. Gazda 1998: 200.

⁴⁰⁶ Gidófalvi Imreh Anna parafernuma, 1811.

⁴⁰⁷ Sepsiszentgyörgyi Gödri Julianna parafernuma, 1845.

exportált gyapot szál is igencsak elterjedt volt a honorácior háztartásokban, ezt támasztja alá az, hogy a gyapotvászon mennyisége sem volt elhanyagolható.

Bár kizárt, hogy az értelmiségi családból származó lányok maguk is értelmiségi pályát választottak volna maguknak, hisz a nők előtt a továbbtanulás lehetősége elemzett korszakunkban nem nyílt még meg, mégis megállapítható, hogy az *állattartás* irányába nem volt nagy a vonzódása a honorácior lányoknak. Gidófalvi Imreh Annának 1 tehenet és egy marhára szánt pénzt, málnási Intze Borbárának egy sertést ígértek, lécfalvi Szabó Susánna egyáltalán nem vitt hozományában állatokat. A sepsiszentgyörgyi paplány 2 bivalya és egy borja nem volt nagyobb vagyon, mint a legtöbb katonarendű lányé, csupán 7 sertéséről látszik, hogy az állatállomány növelt számával is próbálta a Gödri család érzékeltetni magasabb vagyoni állását.⁴⁰⁸ Szinte biztos, hogy a hozomány gazdálkodásra utaló elemeinek csökkentett számaránya azzal is összefüggésben lehetett, hogy milyen pályát választott magának a vőlegény. Imreh Annának atyja pap volt, a választottja szintén a honorácior rétegből került ki, tanító volt. Állami iskolák hiányában bizonyára egyházi iskolában taníthatott, és az egyházi tanítók bérezése a hívek által adományozott gabonából, fából, a temetési szolgáltatokért osztogatott tyúkokból stb állott.⁴⁰⁹ Ezzel magyarázható, hogy állatot (tehenet) kapott ugyan, amelynek húására és tejére a hívektől előreláthatóan nem tudott volna szert tenni. Csupán három darab kisebb méretű zálogos föld került a hozományába, mert a megalakuló család biztos megélhetési stratégiájaként a kepe felhasználását, nem pedig a gazdálkodást tekintették.⁴¹⁰

A *szántóföldek* mennyiségi arányainak összevetésében komoly problémákba ütközünk. Hol a termés mennyisége szerint (5 vékás például), hol a föld nagysága szerint (köből vagy metrétá) hol az ára szerint (100 forintot érő)adják meg a méreteket. A földre szánt pénzösszegek összehasonlításában is ugyanannyira bizonytalanok lehetünk, váltócédulában, vagy meg nem jelölt forintban (rajnai vagy magyar) jelölték az életfeltételeket biztosító földet. Ennek ellenére már a felsorolások hosszúságából is látható, hogy a szántók mennyiségét tekintve is a sepsiszentgyörgyi paplány vitte a legnagyobb földbirtokot hozományában, 28 vékányi, 8 köbőlnyi földje igazán „tisztességes“ ajándék volt a pályakezdő fiatal család számára a szülők részéről.

Bár azt feltételeznénk, hogy a honorácior lányok könyveket vagy legalább Bibliát is vittek a hozományukban, ezt a parafernumlevelek alapján nyugodtan elvethetjük. A négy rendelkezésünkre álló honorácior hozomány egyikében sem volt olvasnivaló. Intze Borbára

---

⁴⁰⁸ Sepsiszentgyörgyi Gödri Juliánna parafernuma, 1845.

⁴⁰⁹ Lásd Csáki – Szócsné Gazda 2001, 302.

⁴¹⁰ Gidófalvi Imreh Anna parafernuma, 1811.

ugyan anyjától testamentum szerint 4 könyvet örökölt,⁴¹¹ mégis egyik sem került be a parafernumlevelébe. Tehát a szülők író-olvasó művészete nem hagyott nyomot a hozományok tárgykészletén.

A másik meglepő dolog, hogy noha a tanítói / papi lakásokban az idő pontos beosztására használt *órának* biztosan kiemelt szerepe kellett, hogy legyen, a lányok menyegzői tárgykészletében ez a kiemelt funkcionális elem nem igazán jelent meg. Csupán a sepsiszentgyörgyi paplány hozományában jegyezték fel egy új faliórát.⁴¹²

A honorácior származású lányok hozományának vizsgálataként az a kérdés merülhet fel, hogy külön réteggént értelmezhető-e ez az értelmiségi réteg a tárgyak szempontjából? Voltak-e olyan külön státusszimbólumaik, amelyek csak kizárólag őket jellemezték?

A honoráciorok tárgyalománnyát átmeneti kulturális közegnek érzem, amelyben a nemesi tárgyi elemek és a katonarendű életmód közti oszcillálás érzékelhető. A reprezentációs igény a nemesek felé közelíti ezeket a lányokat (néha el is éri vagy meg is haladja ezek státusz-szintjét), a tárgyalomány redukált mennyisége viszont a társadalmi ranglétra alacsonyabb fokán állók felé orientálja a kutatót.

A nemesi réteg felé oszcillálást sok esetben az is motiválja, hogy a férfiak a nemesek közül, vagy az értelmiségi / katonai elit sorából kerültek ki. A honorácior lányok ugyanis nem akárkivel kötöttek házasságot, még az elenyésző tárgyalománnyal rendelkező menyasszonyok is, mint amilyen például a málnási lány volt, a vagyonosabb nemesekkel léptek frigyre.

c., A cívis hozomány

Imreh István és Csetri Elek külön kategóriának tekintette a bányászvárosok polgárságát. Háromszéknek egyáltalán nem volt a 19. század elején bányászvárosa. Viszont területén öt mezőváros volt: Kézdivásárhely, Bereck, Sepsiszentgyörgy, Illyefalva és Barót. A vidék legjelentősebb városa Kézdivásárhely volt. Már Sonkoly Gábor megemlíttette, hogy a várostörténeti irodalomban a *város* minimális lakossági arányaiként megjelölt 2000 lakost Marosvásárhely kivételével a székelyföldi városokra nem lehet alkalmazni, mivel a legtöbb kis mezőváros 2000 lakos alatti település volt. Ugyanakkor kiemelte, hogy Kézdivásárhely egy városhiányos övezetben olyan település szerepét öltötte magára, amely a nagyobb városok (Brassó, Szeged stb) funkcióját maradéktalanul betöltötte: vásáros központ volt, lakói közt sok volt a kézműves, adminisztratív központ volt stb.⁴¹³ A Felső-háromszéki város

⁴¹¹ Málnási Intze Borbára részére adott testamentum, a lány 1817 körül keletkezett parafernumának mellékleteként a szöveg olvasható a függelékben.

⁴¹² Sepsiszentgyörgyi Gödri Juliánna parafernuma, 1845.

⁴¹³ Sonkoly 2001: 234, valamint 252.

Háromszék katolikus helységeinek peremén igazi kálvinista fészek volt, csupán Kanta nevű városrészében éltek római katolikus hívek. A város szűk szántóhatára arra kényszerítette a lakókat, hogy ne a gazdálkodásból, hanem a kézművességből és a kereskedésből tartsák fenn családjaikat. A Cziráky-összeírás szerint 1820-ban csaknem 300 mesterember dolgozott Kézdivásárhelyen, ezekhez járult hozzá az egyre jelentősebbé váló kereskedői réteg is.⁴¹⁴ 1857-ben a város lakóinak 68, 55 %-a valamilyen mesterséget űzött.⁴¹⁵ A település „vargaváros” nevét a jelentős létszámú csizmadiájáról kapta, de korszakunkban még timárok, szűcsök, szígyártók, fazekasok, asztalosok egyaránt éltek itten.

Lakóinak urbánus mentalitása sokkal inkább tettenérhető, mint az elemzett periódusunk más háromszéki mezővárosai esetében. Sepsiszentgyörgy, Illyefalva, Bereck és Barót ugyan „papíron” szintén mezőváros volt, de a 19. század elején majdnem egyáltalán nem volt ez e városkák életmódjában tetten érhető. Illyefalva a vásárai révén vált mezővárossá, viszont kezdetektől fogva csupán mérsékelten fejlődött. Lakói közt céhes mesterember egyáltalán nem volt, így titulusa dacára a falusi életmód dominált a helységben.

Sepsiszentgyörgy igazából Brassó közelsége miatt nem tudott igazán jelentős fejlődésnek indulni. Csak a vásártartási joga meg a jelenlévő katonai század biztosított viszonylag előkelőbb státust számára. Viszont városias külseje jóval később, a 19. század második felétől kezdett kialakulni, mesteremberei pedig alig voltak. Céheinek nem sikerült kiemelkedniük a provincializmus szakadékaiból. Bereck az ősi mezővárosi státusát a postálkodási kötelezettségeinek és határszéli helyzetének köszönhetette, a városka viszont Kézdivásárhely közelsége miatt egyáltalán nem tudott urbanizálódni. Bár 1848 előtt a mesterségek próbáltak meggyökerezni itt is, és asztalos, fazekas, kovács „társaságok” alakultak, ezek egyáltalán nem biztosítottak urbánus életmódot a bereckieknek. Igazából csaknem teljes egészében a helybeli lakosság ellátására, a gazdálkodás szüneteiben készültek itten ipari termékek.

Barót elsősorban fekvésének köszönhetően nem tudott jelentősebb fejlődésnek indulni. A Hatod és Rika hegység hatalmas erdőségei közt csupán kisszámú falu bújta meg, amelyek nem tudtak jelentős áruforgalmat biztosítani a településnek, a távolabbról érkező vásárosokat meg a hegyi rablók állandó jelenléte veszélyeztette. Így sem kereskedőket, sem vásárlókat nem tudva távolabbról a helységbe csábítani, a település a fokozatos elszegényedés veszélyének volt kitéve. Iparosai felhagytak mesterségükkel, céhei már csírájukban felszámolódtak.

---

⁴¹⁴ Takács 2002: 201.

⁴¹⁵ Pál 1999: 184.

A fent ismertetett szempontok alapján, a *városi hozomány* jellegzetességeit pusztán Kézdivásárhely városra korlátozva tudtam valamelyest megragadni.

A városon belüli közösséget egy társadalmi csoportként értelmezni kissé kényes kérdés, hiszen a társadalmi rétegződésnek a városon belül is megvolt a maga lépcsőzete. Vásárhelyen is éltek nemesek és akadtak jobbágyok is, és a katonarendnek is megvoltak az urbánus családjai.

Ha a városon belül is rétegzett volt a társadalom, akkor mégis miért elemzem egy kalap alatt ezeket a hozománylistákat? Azért, mert számos olyan közös vonás van bennük, amelyek egységes irányultságról tanúskodnak. Másrészt a *vásárhelyiség* fontosabb kategóriának számított, mint a városon belüli rang.

A vásárhelyi cívisek igen erős lokális identitással rendelkeztek, és fejlettebb városi életkörülményeiknek köszönhetően tárgyaik révén is igyekeztek elkülönülni a környező falvak tárgyi kultúrájától. Mint jelentős vásáros helysége Háromszéknek, a kézdivásárhelyi polgárok környezetében jelentősebb százalékban tűntek fel a bolti áruk, így életükben a „fogyasztói magatartás” első megnyilvánulásait követhetjük nyomon. Az áruk intenzív forgalma és változatossága lehetővé tette, hogy a vásárhelyiek a divat jelenségével is megismerkedjenek, mindennapi tárgyi környezetük a gyors változásokra rendezték be.

Az 1800–1848 közti periódusból öt kézdivásárhelyi hozománylevél került elő, amelyek a Fülöp, Jantsó és Bodó családok menyasszonyainak tárgyállományát foglalták magukban.

A Fülöp család, melyből első két hozománylevelünk származik, a városi előljárók közé tartozott. Fülöp István (Rebeka és Anna atyja) a város szenátora volt. A Jantsó család szintén híres, kiterjedt famíliája volt a városnak. A Bodó családról nem sikerült hiteles információkat összegyűjtenem.

A városi réteg szerette elkülöníteni magát a környezetétől, ezért *ékszerekkel* is igyekeztek díszíteni magukat, akárcsak a nemesek. Bár arany ékszerekre nem volt elegendő pénzük, de az 1800–1850 közti periódusban két cívis kisasszony hozományában mentére való ezüst gombokat,⁴¹⁶ illetve láncot, valamint aranyozott ezüst gyűrűt⁴¹⁷ találunk. Bár ez a két lista jelzi, hogy a nemesfém ékszerek használata iránti igény megvolt a kézdivásárhelyi lányok körében, az igazán divatos a városi ékszerek közül mégsem ez, hanem a „*jőféle vörös gyöngy*” lehetett. Erre utal az, hogy öt inventáriumunk közül 4 tartalmazta a *vörös klárist*, csupán Fülöp Rebeka 1803-as hozománylevelébe nem lehetett ezt az öltözköztetési elemet megtalálni. Amennyiben a más társadalmi rétegek ékszeradományával hasonlítjuk össze a

⁴¹⁶ Kézdivásárhelyi Hankó Istvánné Jantsó Anna parafernuma, 1816.

⁴¹⁷ Kézdivásárhelyi Jantsó Rozális parafernuma, 1837.

kézdivásárhelyi lányok hozományában találtakat, feltűnik, hogy az orientál vagy veres gyöngy csupán a nemes lányok és a sepsiszentgyörgyi papkisasszony hozományában található még meg, a lovas- és gyalogkatonáknak elemzett időszakunkban egyáltalán nem jegyezték fel a hozománylistáikba ilyen ékszereket. Ez azt jelzi számunkra, hogy a gyöngy olyan státuszjelölő elem volt, amelynek használata a városlakókat elkülönítette a környékbeli falvak lányainak viseletétől. A gyöngy nyakláncot több sorban használhatták, erre utal a nyolc szálas⁴¹⁸ vagy három soros⁴¹⁹ mennyiségi pontosítás. A vörös színű gránátgyöngy mellett a harmincas évektől a fekete⁴²⁰ és a többféle színű gyöngy⁴²¹ is feltűnt a cívis kelengyékben.

A kézdivásárhelyi lányok hozománya minimális **bútorzatot** tartalmazott, így élesen elkülönült ezáltal a nemesi és honorácior parafernumoktól. Közös elemnek tekinthető, hogy csaknem valamennyi lista 3 *ládát* tartalmazott. Egyedül özvegy Hankó Istvánné Jantsó Anna hozományában látható négy láda, amely talán azzal magyarázható, hogy az özvegyasszony kissé bőségesebb tárgymennyiséggel ment férjhez.⁴²² A három inventáriumban felbukkanó *kalmár láda* a kézdivásárhelyi asszonyok egyik legfontosabb foglalatosságára világít rá. A zömmel kézművességből élő vásárhelyi polgárok körében az asszonyokra hárult az a feladat, hogy útra kelve, az országot járva gazdát keressenek a férjük által előállított portékáknak. A kalmár láda így olyan fontos bútordarab volt, amelyet az áru szállításának és értékesítésének egyik stratégiai elemeként értelmezhetünk. A listáink kiemelték, hogy a ládák *zárosak* voltak. Mivel a záros szerkezetű bútordarabok a biztonságos tárolást biztosították, így jóval magasabb árúak, értékesebbek voltak. Különben is emelte az értéküket az, hogy *festettek* voltak, tehát gyantáros védőrétegük révén tartósabbak és szebbek lehettek, mint a festetlen, fehér darabok.

Öt 19. század eleji cívis hozománylevelünkből három darab egy más státuszjelölő bútordarabot is tartalmazott: a *tükört*. A városi réteg számára az esztétikus megjelenésnek fontos szerepe volt, hisz a terek és utcák hétvégeken a reprezentáció helyszíneivé váltak. A terek birtokbavétele az iparos és kereskedő réteg számára fontos volt, az ismerkedés, a jó megjelenés az üzleti élet rejtett kelléke volt. A tükör ennek az öltözködési igényességnek a jellegzetes objektuma volt, és az önmaga fontosságára ráébredő ember fontos tárgya maradt a későbbiek folyamán is.

Az 1830-as évektől a nemesi réteg körében meghonosodott politúros, kemény fából készült bútorok divatja a lassan polgárosodó városi réteg körében is kezdett megjelenni. Erre

⁴¹⁸ Kézdivásárhelyi öz. Hankó Istvánné Jantsó Anna parafernuma, 1816.

⁴¹⁹ Kézdivásárhelyi Bodó Anna parafernuma, 1837.

⁴²⁰ Kézdivásárhelyi Bodó Anna parafernuma, 1837.

⁴²¹ Kézdivásárhelyi Jantsó Rozális parafernuma, 1837.

⁴²² Kézdivásárhelyi öz. Hankó Istvánné Jantsó Anna parafernuma, 1816.

utal az 1837-es évi hozományban megjelenő diófa ráámájú tükör,⁴²³ valamint a politúros kaszten.⁴²⁴ Ez utóbbi bútordarab feltűnése a cívisek körében a nemesi modell követésének a jeleként értelmezhető.

A hozomány bútortárának az összesítéséből kitetszik, hogy a cívis rétegbe tartozó lányok sokkal szerényebb bútórakományt vittek férjük házába, mint a nemesek. Viszont a katonarendnél látottaknál nagyobb ládászám a jelentősebb mennyiségű textilnemű elszállításának nehézségével magyarázható.

A **vetett ágy** a kézdívasárhelyi lányok körében is gazdagon díszített volt. A lányok 60 %-a 3 derékaljjal és dupla derékaljhuzattal díszítette ágyát. Korszakunk elején 11 párna (9 nagy és 2 kicsi) került a hozományba,⁴²⁵ az 1830-as évektől a nagy párnák száma megnövekedett (12), a kispárnákból továbbra sem adtak sokat (3). A derékaljakra és vánkossokra szépen díszített huzatokat is készítettek a cívis kisasszonyok. Az alsó és felső héj alaposabb körülírása azt jelzi, hogy a látható külső huzatok igényesen kivitelezett darabok lehettek. A Fülöp lányok *selymes*,⁴²⁶ *madaras selymes*, *tarka*,⁴²⁷ özvegy Hankó Istvánné *varrott*,⁴²⁸ Bodó Anna pedig *takács* és *selyemmel kivarrott* huzatú párnákat, derékaljakat vitt.⁴²⁹ Ezek az adatok azt jelzik, hogy a kézdívasárhelyi lányok rangon alulinak vélték a helybeli fejtőfestők által előállított fejtővel kivarrott vánkoshéjakat, és inkább a távolabbról hozott, drágább, nehezebben beszerezhető selyemvarrásos ágyneműt próbálták előteremteni. A vetett ágy kötelező tartozéka volt városon is a 2 *paplan*, melyből egy selymes anyagú, egy pedig olcsóbb gyári (flaner vagy karton) volt. A *lepedők* közt korszakunk elején itt is hódítottak a tótos varrott lepedők, az ágyakra *tarka ágytakarókat* szántak. A hozományok többsége (60 %) *csergét* is tartalmazott. Annak ellenére, hogy a Kézdívasárhelyhez igen közel fekvő Bereck korszakunkban végig nagyon híres csergekészítő helység volt, a távolabbról hozott elemeknek nagyobb volt a presztízszük. Ezzel magyarázható, hogy Jantsó Rozália parafernumába a homoródmenti Bággyról szerezték be a csergét.

Az **asztalneműk** közül a cívisek körében a 7–8 *abrosz* hozományba utalása volt az általános, csupán egy-egy inventáriumban volt 5, ill. 10 darab. Elemzett korszakunkban a városi lányok parafernális listájában csupán az *asztalkeszkenők* és a *takaró ruhák* elkülönülését követhetjük nyomon, külön tányértörő egyetlen hozományba sem került. Az asztalkeszkenők viszonylag visszafogott száma (4–7 darab volt a cívis hozományok 80 %-

⁴²³ Kézdívasárhelyi Bodó Anna parafernuma, 1837.

⁴²⁴ Kézdívasárhelyi Jantsó Rozália parafernuma, 1837.

⁴²⁵ Kézdívasárhelyi Fülöp Rebeka parafernuma, 1803; Kézdívasárhelyi Fülöp Anna parafernuma, 1809; Kézdívasárhelyi öz. Hankó Istvánné Jantsó Anna parafernuma, 1816.

⁴²⁶ Kézdívasárhelyi Fülöp Rebeka parafernuma, 1803.

⁴²⁷ Kézdívasárhelyi Fülöp Anna parafernuma, 1809.

⁴²⁸ Kézdívasárhelyi öz. Hankó Istvánné Jantsó Anna parafernuma, 1816.

⁴²⁹ Kézdívasárhelyi Bodó Anna parafernuma, 1837.

ában) azt jelzi számunkra, hogy az étkezéskultúra mint reprezentációs elem nem jutott akkora szerephez a városi lányok körében, amint az a nemes vagy honorácior lányok esetében látható volt. Amennyiben összehasonlítjuk az asztalkeszkenők mennyiségi arányait, a cíviseknél a maximum sem érte el a honoráciorok minimumát. Ez mindenképpen erőteljesen jelzi, hogy az asztali higiénia korántsem volt kiemelt szerepe a városlakók körében. Ezt az erre fordított pénzösszegeből is láthatjuk: még a legjelentősebb asztali készülékekkel férjhez menő Jantsó Rozália is csupán a hozomány összértékének 1, 8 %-át fordította az asztali textíliákra.

Tényérből a cívis lányok egyértelműen az ón edényeket részesítették előnyben, csupán az utolsó 1837-es hozományok egyikében tűnt fel a porcelán, ott is azonban az ónedények alternatívájaként.⁴³⁰ Az ón edénykészlet tehát a nemeseket követő jó 50 éves késéssel vált teljesen elterjedtté a jobb anyagi viszonyok közt élő városlakó háromszékiek körében. Főzőedényekből a réz és a vas lábasok, üstök, serpenyők kapták a főszerepet.

A kézdivásárhelyi lányok főzőedényei közt már korszakunk elején feltűnt egy edénytípus, amely végig igen fontos szerepet kapott a hozományban. A *pálinkafőző üstről* és az ehhez járuló *cselekedő üstről* van szó. A hideg éghajlatú Háromszéken, ahol a szőlő nem termett meg, a pálinkafőzésnek nagy hagyománya volt. Különösen fontos volt ez a foglalatosság Kézdivásárhelyen, a cívis város asszonyai a gabonapálinka párolásában nagy hírnévre tettek szert. Már Benkő József, a híres székely polihisztor ismertette a kézdivásárhelyiek ezen szokását: „csaknem minden családanya gabonapálinkát párol; csak kevesen vannak olyanok, akiknek semmilyen párolóedényük nincs, a legtöbbnek azonban kettő vagy több is van, s állandóan használják párolásra. Ezért a rozspálinka szagával (mert ebből szokták főzni, s emiatt a rozst gyakran ugyanolyan áron vásárolják, mint a búzát) sehol sem találkozol gyakrabban, mint itt. A moslékon (németül Spülicht) igen sok disznó hízik, amelynek a húsa szinte naponta látható a gazdag piacon.”⁴³¹ A pálinkafőző üst és a rézcsővel felszerelt pároló berendezés, az ún. cselekedő üst tehát igen fontos kelléke volt a vásárhelyi asszonyoknak, s mint pénzszerzési eszközt, igyekeztek már a pályakezdő fiatalasszony számára biztosítani. Az 1837-es hozománylevélben megemlített 5 kártyás pálinkafőző üstnek⁴³² márcsak mérete is jelezte, hogy a pálinkát nem pusztán házi fogyasztásra, hanem árusításra is párolták. Roediger Lajos önéletírásából tudunk arról, hogy a kézdivásárhelyiek főképpen Moldvába szállították az erős italt,⁴³³ de az ottani piacokon kívül a kézdivásárhelyi vásártéren is akadt rá vásárló.

⁴³⁰ Kézdivásárhelyi Jantsó Rozália parafernuma, 1837.

⁴³¹ Benkő 1999: II. 140.

⁴³² Kézdivásárhelyi Bodó Anna parafernuma, 1837.

⁴³³ Roediger 1998: 163.

A pálinkafőző felszerelésen kívül még a különböző *mérőedények* jelenlétét kell kiemelni, mint két cívis lány hozományának⁴³⁴ visszatérő elemét. Az ejteles, fél ejteles, fertályos, fél fertályos űrmértékek hozományba utalása annak a jele volt, hogy a hozományt megtervező szülők és a férjhez menő lányok egyaránt a majdani életük fontos lehetőségének érezték a kereskedést mint lehetséges életformát.

A kézdivásárhelyi lányok hozományának legváltozatosabb részét a *ruhanemű* teszi ki. Az öltözködarabok dominanciáját már az árbeli viszonyok is jelezték: kézdivásárhelyi Fülöp Rebeka 1803-as hozománya összesen 838, 18 forintos volt, ebből 441, 10 forintot a ruhaneműk tettek ki. Fülöp Anna 1809-es hozománya értéke is 45, 6 %-át a ruhaneműk ára tette ki. A drágább felsőruhák közül csupán elemzett korszakunk legelején, 1803-ban találjuk még nyomát a *mentének*.⁴³⁵ Valamennyi kézdivásárhelyi városi hozománylevél tartalmazott *subát*, ezekből egy reprezentációs, egy pedig mindennapi viselésre szánt darab volt. A nyesttel díszített suba lehetett a reprezentatív, ünnepi viselet, ezt *kamertsukból*,⁴³⁶ *plizerből*,⁴³⁷ *selyemből*⁴³⁸ készítették, tehát a nyest szőrme bizonyára csak a galléra, ujjak szélére, ritkán bélésnek kerülhetett belőle. Ünnepi viecelelemként való értékelésük mellett szól az a tény is, hogy egyik listánkban arany- és ezüst kötés is került a nyestes subára.⁴³⁹ Két hozománylevélben utalás történik arra, hogy a mindennapi viselésre szánt subát báránybőrrel bélelték.⁴⁴⁰

Akárcsak a 18. század végének kézdivásárhelyi listáiban, korszakunkban is a kézdivásárhelyi hozományban jelentős szerepe volt a *köppenynek*, csupán a két 1837-es kelengyelistában hiányzott ez a viseletdarab. A hátra teríthető köppenek a régi palástviselet maradványai lehettek. Egy említésük posztó anyagról szól,⁴⁴¹ színezésükben 1809-ben a szederjes árnyalatot nevezték meg.⁴⁴²

Az elemzett korszakunkban néha a nemeseknél, de inkább a lovas katonák lánygyermekéinél és a városlakó kézdivásárhelyieknél vált a hozomány fontos elemévé a *selyem lájbi*. Arany és ezüst kötésének említése⁴⁴³ arra utal, hogy ez is az elegáns városlakó

⁴³⁴ Kézdivásárhelyi Bodó Anna parafernuma, 1837 és kézdivásárhelyi Jantsó Rozália parafernuma, 1837.

⁴³⁵ Kézdivásárhelyi Fülöp Rebeka parafernuma, 1803.

⁴³⁶ Kézdivásárhelyi Fülöp Rebeka parafernuma, 1803.

⁴³⁷ Kézdivásárhelyi Fülöp Anna parafernuma, 1809; Kézdivásárhelyi özv. Hankó Istvánné Jantsó Anna parafernuma, 1816; Kézdivásárhelyi Bodó Anna parafernuma, 1837.

⁴³⁸ Kézdivásárhelyi Fülöp Rebeka parafernuma, 1803; Kézdivásárhelyi Jantsó Rozália parafernuma, 1837.

⁴³⁹ Kézdivásárhelyi Fülöp Rebeka parafernuma, 1803.

⁴⁴⁰ Kézdivásárhelyi Fülöp Rebeka parafernuma, 1803; Kézdivásárhelyi özv. Hankó Istvánné Jantsó Anna parafernuma, 1816.

⁴⁴¹ Kézdivásárhelyi Fülöp Rebeka parafernuma, 1803.

⁴⁴² Kézdivásárhelyi Fülöp Anna parafernuma, 1809.

⁴⁴³ Kézdivásárhelyi Fülöp Rebeka parafernuma, 1803; Kézdivásárhelyi Fülöp Anna parafernuma, 1809; Kézdivásárhelyi Jantsó Rozália parafernuma, 1837.

réteg reprezentatív viseleteleme lehetett, amelyet – akárcsak a nyestes subát – az ünnepnapok elkülönülő viseleti elemeként utaltak a hozomány tételei közé.

A *szoknyák* és *rokolyák*, *köntösök* hihetetlenül széles választéka arra utal, hogy a kézdivásárhelyi lányok az öltözék variativitására és a jó megjelenésre nagy hangsúlyt fektettek. A divat valódi diktálói voltak, akik öltözködésükben ritkán alkalmazták a házi szőtt anyagokat, inkább a kereskedelemből megvásárolható selymet, plizert, flanert, kartont részesítették előnyben. Fülöp Rebeka 1803-as hozománya 6 szoknyájából csupán egy darab volt házi szőtt, fejtőből előállított. Fülöp Anna 1809-es parafernumának is 1 szőtt tarka rokolyája volt. Hankó Istvánné Jantsó Anna 5 szoknyájából egyetlen darab sem készült házi szőtt anyagból. Bodó Anna 10 szoknyájából is csupán 2 darab volt fejtőből szőtt „szöttes“, és Jantsó Rozália 1837-es hozományában már egyetlen házi szőtt anyagból készült rokolyát sem láthatunk.

Ha nem fejtő szoknyákat viseltek, akkor vajon mi került a hozományba? Selyem, plizer, fláner, posztó, *materia*, *pentzli* és karton szoknyák tömkelegét látjuk az inventáriumokban. Ezekből az anyagokból a selymet, kartont, flánert, posztót a mai szóhasználatban is alkalmazzuk, így ma is van elképzelésünk az ezek közt húzódó minőségbeli eltérésekről. A szoknyák színezéséről a Jantsó Rozália 1837-es hozományából értesülhetünk. Ebben kávé színű, briliánt, veres fa olajos, bolha szín ruházatról tettek említést.

A szoknyákhoz, rokolyákhoz még csaknem valamennyi esetben kötényt társítottak a kézdivásárhelyi cívis kisasszonyok is. Valamennyi szoknyának megvolt a maga *előruhája*, amelynek pontos körülírására ritkán fordítottak figyelmet. Fülöp Rebekának 1803-ban selyem, muszlin, tarka, veres, kék darabjai, Fülöp Annának 1809-ben fekete, zöld, virágos, karton és szőtt kötényei, Jantsó Rozáliának 1837-ben sárga selyem surtza volt. Több esetben⁴⁴⁴ a szoknya mellé bejegyzett „hozzá való“ kötényről nem tudjuk pontosan megállapítani, hogy milyen lehetett, azt viszont láthatjuk, hogy a ruházat összhangja ugyancsak fontos szempont lehetett.

A bolti anyagok előnyben részesítésével egy időben a kor divatos szabásvonalainak az alkalmazását is nyomon követhetjük. Jantsó Rozália listája tele van olyan kifejezésekkel, amelyek a németes divatirányzatok beáramlásáról tanúskodnak. Két *iberokjáról* még sejthető, hogy valamilyen felsőruha lehetett. De selyem és mártzellin *mányikájáról*, *spenzeléről* nem is sejtjük, milyen ruhadarabot jelölhetett. A harmincas években emlegetett *kurti*⁴⁴⁵ talán a későbbi székelly viseletben oly nagy pályát befutó, szintén ezzel a névvel jelölt rövid, derékig érő kiskabát lehetett.

⁴⁴⁴ Hankó Istvánné Jantsó Anna parafernuma, 1816 és Bodó Anna parafernuma, 1837.

⁴⁴⁵ Kézdivásárhelyi Bodó Anna parafernuma, 1837.

Külön meg kell említenünk a kézdivásárhelyi cívisek hozományában megjelenő *ingek*, *ingaljok* szerepét. Ebből általában mind női, mind pedig férfi ingeket biztosítottak a kelengyékbe. Bár Gazda Klára a székely népviseletről írt könyvében úgy vélte: „a felcsíki Szentdomokoson csak 1–2 *gyolts*, esetleg *gyapotos férfing* szerepelt a hozománylevélben, Erdővidéken, Sóvidéken és Háromszéken pedig egy sem. Háromszéken a kelengyében még a női inget is kb. 30 m kender- és kevesebb gyapot-, illetve gyolcsvászon helyettesítette,⁴⁴⁶ ezt a kijelentést nem találom teljesen helytállónak. A női ingek fakultatívan más társadalmi rétegek hozományában is megjelentek, nem pusztán a cívisek hozományában. A kézdivásárhelyieknél elemzett korszakunk elején a női ingek száma 12–21, a férfi ingeké 7 darab volt.⁴⁴⁷ Az 1816–1837 közti 3 hozománylistában 6–8 női és ugyanilyen arányú férfi ing került feljegyzésre.⁴⁴⁸ A női ingekhez általában ingaljakat is utaltak. Mivel együtt említették ezeket, ebből látszik, hogy még egységként értelmezték őket. Viszont az ing és ingalj száma közti eltérések mutatják, hogy már nem szabták vagy varrták egybe. A férfi ingekhez *lábravalót* biztosítottak. Ezek gyolcsból készültek, talán valami alsónadrágot vagy nyári viseletet kell alatta értenünk, de pontos azonosítása jelenleg még problémás.

Az öltözetkiegészítő elemek közül a kézdivásárhelyi lányok is kedvelték a különböző kendőket, amelyeket *keszkenő* név alatt foglaltak össze. Nagy számuk a változatos funkciójukkal is magyarázható. Kendőt viseltek a nyakban, a fejen, de időnként a kézben is. A 8–12 keszkenő közül a többség selyemből készült. Amennyiben a cívis listáinkban felsorolt keszkenőket összehasonlítjuk a nemesi vagy honorácior lányok kendőivel, felismerhető, hogy egyetlen kivételtől eltekintve⁴⁴⁹ hiányzott a cíviseknél a *cirkás keszkenő*, de a tótos hímzett kendők divatját sem tudjuk utolérni. Ezekkel szemben a cívisek a rojtos selyem vagy gázmér, erős színű, sok esetben virágos alapanyagú kendőket vitték leginkább a férjük házába. A *virágozás* egyes pontosítások szerint nem mindig tarka gyári anyagot, hanem hímzett kézimunkát is jelenthetett. 1816-ban például „varrott pergát virágos“ és „selyemmel varrott virágos fejr“ kendőt vitt magával az egyik özvegyasszony férjhez.⁴⁵⁰ Az 1830-as évek két vásárhelyi hozománylevelében a *kockás kendő* is megjelent. Bár divatjelenségről akkor lehetne beszélni, amennyiben további cívis inventáriumokkal is rendelkezniénk ebből az időszakból, amelyben a kockás kendőket emlegetik, mégis érdemesnek tartom kiemelni ezt az azonos időpontból származó két adatot.⁴⁵¹ Míg a korább ismertetett nemesi és honorácior

⁴⁴⁶ Gazda–Haáz 1998: 72.

⁴⁴⁷ Kézdivásárhelyi Fülöp Rebeka parafernuma, 1803; Kézdivásárhelyi Fülöp Anna parafernuma, 1809.

⁴⁴⁸ Kézdivásárhelyi özv. Hankó Istvánné Jantsó Anna parafernuma, 1816; Kézdivásárhelyi Bodó Anna parafernuma, 1837; Kézdivásárhelyi Jantsó Rozália parafernuma, 1837.

⁴⁴⁹ Kézdivásárhelyi Bodó Anna parafernuma, 1837.

⁴⁵⁰ Kézdivásárhelyi özvegy Hankó Istvánné Jantsó Anna parafernuma, 1816.

⁴⁵¹ Kézdivásárhelyi Bodó Anna parafernuma 1837-ből és kézdivásárhelyi Jantsó Rozália parafernuma szintén 1837-ből.

hozományokban extrém fejfedők, kalapok is feltűntek, a divatra is összpontosító városi lányok hozományában csupán egyetlen esetben jelent meg egy bársony sapka,⁴⁵² ami azt jelzi, hogy a fejfödési módzatokban inkább ragaszkodtak a hagyományosabb kendőhasználathoz.

A ruházat kiegészítését szolgáló, időnként pénzszerzési eszközként is hasznosítható *vásznak* a cívisek körében nem jutottak olyan fontos szerephez, mint az előbb ismertetett hozományokban. A maximális mennyiség két listánkban a 60 sing gyolcs volt,⁴⁵³ két hozománylevél pedig a vászon mellett alternatív anyagként gyapot fonalat, mint szőhető, vászonná alakítható nyersanyagot tartalmazott.⁴⁵⁴

Az *állattenyésztés*nek is valószínűleg jelentéktelen szerepet szántak Kézdivásárhelyen, ezzel magyarázható, hogy a parafernumlistákban kevés volt az állatok száma. Leggyakrabban egyetlen tehenet láthatunk a cívis lányok hozományában,⁴⁵⁵ borjas vagy borjúzó megnevezése⁴⁵⁶ jelzi, hogy a tej biztosítása, és nem a hús felhasználása volt a fő szempont a hozományt tervező szülők és a leendő fiatalasszony számára. Csupán Bodó Anna hozománya tartalmazott 2 nagy és 3 kis sertést is. Nem tartjuk véletlennek ezt, a lány nagy méretű pálinkafőző üstöt is vitt a hozományában, amely jelzi, hogy a gabonapálinka maradványait tényleg disznók hizlalására szánhatták a kézdívasárhelyi menyecskék, amint azt korábban idéztük Benkő József írásában.

Az állatok mellett *ennivalót* (szalonnát) és *vetőmagot* (gabonaneműt) is biztosítottak a lányoknak. Külön kiemelném a két inventáriumban megemlített *kézpénzt*.⁴⁵⁷ Ez annak a jele volt, hogy a földtől és állatoktól függetlenedni kezdő mezővárosi polgárság a vásárlás révén való életmódteremtés sajátos stratégiáját kezdte kidolgozni már a 19. század első felében.

Két kézdívasárhelyi hozománylevélben megjelent a beépíthető beltelek, illetve ház. Míg a hagyományos háromszéki paraszti társadalomban a férfi adta a házat és a nő hozta bele a textíliákat és az alapbútorzatot, a szűk telkekkel rendelkező, sajátos építkezési formájú Kézdivásárhelyen az épületek és a „fundusok” olyan nagy értékek voltak, amelyek felértek több hektár szántóföld árával is. Az amúgy is szűk szántóhatárú településen a nagyobb szántók adományozása lehetetlen volt, csupán 3 hozományinventáriumban láthatunk kisebb szántóterületeket. A *fundus* mint plussz adomány biztosítása bizonyára kelendőbbé, helyi szóhasználattal élve *kapósabbá* tette a lányt, mert a fiatal pár egyik legnehezebben

⁴⁵² Kézdivásárhelyi Bodó Anna parafernuma, 1837.

⁴⁵³ Kézdivásárhelyi Fülöp Rebeka parafernuma, 1803 és kézdívasárhelyi Bodó Anna parafernuma, 1837.

⁴⁵⁴ Kézdivásárhelyi Hankó Istvánné Jantsó Anna parafernuma, 1816 és kézdívasárhelyi Bodó Anna parafernuma, 1837.

⁴⁵⁵ Kézdivásárhelyi Fülöp Rebeka hozománya, 1803; kézdívasárhelyi Fülöp Anna hozománya, 1809; kézdívasárhelyi Jantsó Rozália parafernuma, 1837.

⁴⁵⁶ Kézdivásárhelyi özv. Hankó Istvánné Jantsó Anna parafernuma, 1816; kézdívasárhelyi Bodó Anna parafernuma, 1837.

⁴⁵⁷ Kézdivásárhelyi Fülöp Rebeka parafernuma, 1803; Kézdivásárhelyi özvegy Hankó Istváné Jantsó Anna parafernuma, 1816.

megszerezhető anyagi javát, a házépítéshez felhasználható telket biztosította az önálló gazdaság számára.

d., A lovas katonák hozománya

Háromszék társadalmában a lófő, huszár vagy lovas katona néven emlegetett rétegnek eléggé nagy számaránya volt, életmódja teljesen elkülönült a nemesekétől, és ugyanakkor ha nem is jelentősen, de valamelyest eltért a gyalog katonákétól is. Bár a katonai rangjelölések inkább a férfiakat érintették, a kötelező katonai szolgálat milyenségét, minőségét jelölve, a lányok is örökölték apjuk rangját. A mindennapi életben a lovas katonák kissé vagyonosabbnak számítottak, mint a gyalogok, és nem pusztán a hivatalos adminisztratív, egyházi stb. nyilvántartásokban, hanem saját maguk megjelölésében is fokozottan kiemelték e rangjukat. Csoportidentitásuk több szinten is nyomon követhető. Legszenvedelmesebben a férfiak viseletében mérhető az elkülönülés. Amint azt Daniel G. Scheint 1833-ban megjelent művében olvasható, a lovas katona férfiak kék gallérú rövid kabátot, fehér gyapjúnadrágot, a gyalogok bő térdig érő kapucinusszínű kabátot és szintén fehér posztó nadrágot viseltek.⁴⁵⁸ A fehér testhezálló gyapjúnadrág (*harisnya*) zsinórozásáról is tudjuk, hogy az rendi jelszerepet töltött be. Ennek színezése vidékenként változó volt. A kásznaiaknál piros vitézkötést és zsebet csak a lófők viselhettek, a gyalogok csak fekete zsinórozást hordhattak. A háromszéki Szentkatolnán a huszárnak piros zsinórral, a gyalognak kékkel díszítették a harisnyáját. Szegény család fia nem zsinórozhatta ki a harisnyát, ha nem akarta, hogy kicsúfolják vagy nyilvánosan megszégyenítsék.⁴⁵⁹ Bár az asszonyok viseletelemei közt ritkábban láthatjuk a lovas- és gyalog katona rang szerinti elkülönülést, mégis ismerünk a szakirodalomból néhány adatot. A főkötőkre például aszerint került csipke vagy sem, hogy hány lóval, ill. ökörral rendelkezett a menyecske.⁴⁶⁰

A csoportidentitás a templomi ülőhelyek felosztásában és a házasodási szokásokban is lemérhető volt. A háromszéki falvakban a lovas katonák külön helyet foglaltak el a templomban, és eléggé ritkán házasodtak össze a gyalogokkal.

Megfigyelhető-e ez az elkülönülés a hozomány tárgyi világán?

14 lovas katona hozománylevelet sikerült a 19. század első feléből Háromszékről összegyűjteni, ezek közül tájegységenkénti áttekintésben 7 darab származott Kézdiszékről,⁴⁶¹ 3 darab Orbaiszékről,⁴⁶² 3 darab Sepsiszékről⁴⁶³ és egyetlen darab Erdővidékről.⁴⁶⁴

---

⁴⁵⁸ Scheint G 2007: 546.

⁴⁵⁹ Gazda K 1998: 117.

⁴⁶⁰ Gazda K 1998: 32.

⁴⁶¹ Alsócsernátoni László Anna parafernuma, 1802; Felsőcsernátoni Kölönte Terézia parafernuma, 1809; Bélaalvi Tuzson Erzsébet parafernuma, 1832; Dálnoki Teleki Klára parafernuma, 1835; Futásfalvi Györgyjakab

Amennyiben az eddigiekben alkalmazott sorrend szerint tekintjük át a hozomány-inventáriumainkat, az ékszerhasználatot teljesen mellőznünk kell. A lovas katona lányok sem nemesfém, sem gyöngy (kláris) ékszereket nem vittek hozományként.

A **bútorzat** úgyszintén visszafogott volt, akárcsak a cívisek esetében. Visszatérő elemnek tűnt a két *láda*. A láda csupán egy zabolai hozományból hiányzott teljes egészében,⁴⁶⁵ de az is megtörténhet, hogy ott is csak a töredékes inventárium miatt maradt ki. A ládák többnyire különböző méretűek voltak, egyik nagyobb, másik kisebb volt. Egy sepsiszentkirályi parafernumban egyetlen darab szerepelt e bútorból, ott viszont annak „tisztes nagy” mérete kárpótolta a kisebb láda elmaradását.⁴⁶⁶ Egy gidófalvi hozományban már 1814-ben feltűnt az egy láda mellett a *ládás pad*, ami jelzi, hogy a tároló- és ülőbútorzat kombinálása a 19. század elején már adott volt.⁴⁶⁷

A láda mellett viszonylag gyakori bútordarabnak számított az *ágy* is, ez a lovas katona hozományok 60 %-ban szerepelt. Csupán dálnoki Teleki Klára igen gazdag parafernuma tartalmazott 2 ágyat, ő volt azon egyedüli lány, aki lakásberendezési tárgyaival az előkelőbbek bútorzatához kívánt hasonlítani, így kasztent is, kötött székeket is és a drágának számító tükröt is bekomponálta a hozományába. Bármennyire különösnek is tűnik, a lovas katonák hozományában gyakoribb elemnek tűnik a tükör, mint az asztal. Talán nem véletlen, hogy a tükör inkább a kézdivásárhelyi cívisek közelében lévő falvakban (Felső- és Alsócsernáton, Dálnok, Futásfalva) tűnt fel, vélhetően divatjelenséggként terjedhetett a használata. Az asztallal mint hozományelemmel való konkurálása és a tükör felülkerekedése⁴⁶⁸ világosan jelzi, hogy a hozomány megkomponálásában nem mindig a funkcionalitás volt a legfontosabb szelektálási elv.

A *szék* csupán 6 lovas katona hozományban jelent meg, ezek közül 4 listánkban 2 darabot, 2 parafernumlevélben pedig 4 darabot tüntettek fel belőle. Ugyancsak ritkán (2 hozományban) bukkant fel a pohárszék is.⁴⁶⁹

Amennyiben az eddig elemzett rétegek hozományának bútorzatát a lovas katona lányok által vitt bútorzattal próbáljuk összehasonlítani, nehéz dolgunk van. A hozományinventárium tételesen felsorolja a tárgyakat, de pusztán szűkszavú ismertető,

---

Trésia parafernuma, 1835; Futásfalvi Hamar Sónia parafernuma, 1837; Alsócsernátoni Nánási Juditka parafernuma, 1844.

⁴⁶² Zabolai Szabó József lányának hiányos parafernuma, 1815; Kovásznai Butyka Anis parafernuma, 1823; Pákéi Bogyó Ágnes parafernuma, 1840.

⁴⁶³ Sepsiszentkirályi Száraz Trésia parafernuma, 1806; Gidófalvi Köles Ersik parafernuma, 1814; Gidófalvi Maróján Rákhel parafernuma, 1829.

⁴⁶⁴ Bölöni Sikó Jutka parafernuma, 1803.

⁴⁶⁵ Zabolai Szabó József lányának hozománya, 1815.

⁴⁶⁶ Sepsiszentkirályi Száraz Terésia parafernuma, 1806.

⁴⁶⁷ Gidófalvi Köles Ersik parafernuma, 1814.

⁴⁶⁸ 5 lovas katona hozományban jelent meg a tükör, és csupán 4 lányban az asztal.

⁴⁶⁹ Gidófalvi Köles Ersik parafernuma, 1814, valamint futásfalvi Györgyjakab Trésia parafernuma, 1835.

pontosító leírásokba bocsátkozik. A viszonylag szűkszavú leírások is jelzik viszont, hogy a lovas katonák bútorzata közt nyomát sem leljük a töltött székeknek, diványoknak, kanapéknak, de még a politúros bútoroknak sem. A gyakori jelzője ennek a bútorkultúrának a *festett*, ami jelzi, hogy nem a keményfából készült faragott vagy politúrozott bútorzatot, hanem a puhafa festett lakásberendezési tárgyakat részesítették előnyben. Csupán sejteni lehet, hogy a dió- és cserefa bútorzatot nem annyira az elkülönülő ízlésszint, hanem annak magasabb ára miatt részesítették hátrányba a katonarendű lányok a 19. század első felében. Néhány utalás sejteni, milyen apróbb bútordarabok lehettek még a lovas katona lakásokban elemzett korszakunk folyamán. *Kanáltartóról*, *festett sőtartóról*, *fogasról* / *rúdról* történnek említések.

A lovas katonák körében is a *vetett ágy* tartozékai kötelező funkcióelemei voltak a parafernumnak. Derékaljakat, párnákat, lepedőket valamennyi listánk tartalmazott, ez jelzi, hogy a hozomány elmaradhatatlan, kicserélhetetlen elemei e réteg körében is az ágyneműk voltak. A 15 darab lovas katona hozománylistánk 60 %-a 3 *derékaljat* tartalmazott, a további 40 %, vagyis 6 darab 2 derékaljat tartalmazott. Ezekre 2–2 darab színes, szövött huzatot biztosítottak. A négy nyüstös,⁴⁷⁰ tarka,⁴⁷¹ egy rend veres és egy rend kék fejtővel szőtt,⁴⁷² vagy kékestarka, fehér, kékes tótos fejű⁴⁷³ derékaljhajaknak már a jelzőik is azt bizonyítják, hogy ezeknek az esztétikumára nagy hangsúlyt fektettek. Ugyanilyen kiemelt szerepe volt a párnák szép feldíszítésének is. Míg korszakunk elején (1800–1830) a 8–10 párna volt az általános (csupán a bölöni 1803-as szegényes hozomány tartalmazott kevesebb párnát), az 1830-as évektől kezdődően a párnák számának növelésével próbálták a szülők lányuk házasságra való anyagi érettségét bizonyítani. A 12–15 párnához leggyakrabban 2–2 huzat járt, de a gazdagabb huszár lányok az igényesebb, szebben díszített párnahuzatokkal is felhívták magukra a figyelmet. Leggazdagabban díszített párnái a leírások szerint egy futásfalvi lánynak lehettek, aki 10 párnájára 25 hajat biztosított, amelyek közt selymes, tázlis, tótos fejr, kékes fejr, kékes tarka és kartonos egyaránt volt.⁴⁷⁴ Az ágyra terítendő *lepedők* közt valószínűleg az esküvői látványos ágykivetés céljából többnyire készült legalább egy selymes vagy ványolt, sikattyús darab is. *Paplanból* többnyire csak egy darab tellett, az is kartonból volt, amelynek pusztán közepét selymezték meg. A nemesektől és honorácioroktól eltérően, a lovas réteg hozományában fontos szerep jutott a csérgéknek és festékes szőnyegeknek. A vastag gyapjúcserge az ifjú házasok lakásában egyértelműen az ágyat

⁴⁷⁰ Bölöni Sikó Jutka parafernuma, 1803.

⁴⁷¹ Gidófalvi Marján Rákhel parafernuma, 1829.

⁴⁷² Dálnoki Teleki Klára parafernuma, 1835.

⁴⁷³ Futásfalvi Györgyjakab Trésia parafernuma, 1835.

⁴⁷⁴ Futásfalvi Györgyjakab Trésia parafernuma, 1835.

díszítette, erre utal a Tuzson Erzsébet hozományában kiemelt *ágyra való cserge* pontosítás.⁴⁷⁵ E vastag lomos és meleg ágytakarót 2 lista szerint Brassóból szerezték be.⁴⁷⁶ A vetett ágy tartozékai is az állandó divatirányzatoknak voltak kitéve. Az új boltból vásárolt karton, tarka *ágyterítő*k megjelenése és elterjedése a lovas katonákat sem kerülhette el,⁴⁷⁷ de a tartósabb hagyományos takács vagy házi szőttés ágytakarókat és az ágyra is helyezhető festékes szőnyeget nem tudta teljesen kiszorítani vagy háttérbe utalni.

A vetett ágy tartozékai közül külön kiemelném a *festékes szőnyeget*. Ez a szőttéstípus a hagyományos székelyföldi népiéletnek a későbbiek folyamán is fontos tartozéka volt, amelyet színezett gyapjúsálakból, kilim technikával készítettek. A többnyire mértani mintákkal szőtt festékes szőnyegeknek leghíresebb készítési helye Háromszéken Dálnok volt, de csaknem valamennyi faluban szőtték e dekoratív szőttést. A keleties technikájú, geometrikus ornamensű gyapjúsőnyegeknek két verzióját említi meg az egyik hozománylevelünk: a *kötött* és a *sima* szőnyeget. Ágytakaróként való alkalmazásukat egyrészt kiemeli az a tény, hogy a vetett ágy tartozékai közt, az *ágyi készülékek*kel együtt emlegették. Egyik hozománylistánk rúdraalóként emlegette e szőttést, a rudak szintén az ágy közvetlen környezetében, a mennyezetről lelógatott, elemi bútordarabok voltak.

Az „*asztali készülékek*“ közt az abroszok, asztalkeszkenők száma természetesen nem volt olyan nagy, mint a nemesek körében, de nem volt kisebb, mint a honorácior listákban lévőké. A 6–8 abrosz volt az általános itt is, amelyek közt néha a differenciálási szándékot is felfedezhetjük: a dálnoki és futásfalvi lányok például külön sorolták fel a hosszú, bizonyára ünnepi asztalra való abroszt, amelyből egy vagy két darab került csupán a hozományba, és a rövid abroszt, amelyet bizonyára a mindennapi étkezésre biztosítottak.⁴⁷⁸ Az asztalkeszkenők mellett megjelenő *takaró ruhák* bizonyára a kenyérsütés tartozékai lehettek, a rövid kis, dagasztás letakarására használt kendőket ma is ezzel a névvel lehet Háromszéken megtalálni a gyűjtések alkalmával. Többnyire 4, ritkábban ennél nagyobb számú asztalkeszkenőt tettek a lovas katona hozományokba. Csupán egyetlen esetben észlelhető, hogy egyáltalán nem került abrosz és asztalkeszkenő a parafernumba, egy rendkívül szegényes listában.⁴⁷⁹ Ez mindenképpen az érintett család anyagi nyomorának, és nem az abroszok hozományba betöltött fakultatív szerepének lehetett a jele.

⁴⁷⁵ Bélafalvi Tuzson Erzsébet hozománya, 1832.

⁴⁷⁶ Futásfalvi Györgyjakab Trésia parafernuma, 1835 valamint futásfalvi Hamar Sófia parafernuma, 1837.

⁴⁷⁷ Dálnoki Teleki Klára parafernuma, 1835; Futásfalvi Györgyjakab Trésia parafernuma, 1835; Lemhényi Veres Mária parafernuma, 1840; Alsócsernátoni Nánási Juditka parafernuma, 1844.

⁴⁷⁸ Dálnoki Teleki Klára parafernuma, 1835; Futásfalvi Györgyjakab Trésia parafernuma, 1835; Futásfalvi Hamar Sófia parafernuma, 1837.

⁴⁷⁹ Gidófalvi Köles Ersik parafernuma, 1814.

Az asztal díszítésére szolgáló *tányérok*, tálak nem voltak kötelező tartozékai a hozományoknak, erre utalnak inventáriumaink. 6 hozománylistánk tartalmaz tányérokat, ezek közül legtöbbször a cserép tányért preferálták,⁴⁸⁰ de előfordult egy-egy esetben a fa,⁴⁸¹ ón⁴⁸² és porcelán tányér is.⁴⁸³ Többször fél vagy egy tucat tányér került a hozományba. Az *evőeszközök* közül a pléh kanál és kés szintén csak ritkán jelent meg a lovas katonák nászjövai közt (5 esetben), és csupán egyetlen parafernumban jelent meg a villa.⁴⁸⁴

A lakáskultúrában játszott díszítő funkciókkal magyarázható a *lazúros korsók*, *bokályok* megjelenése az edénykészlet közt. Úgy tűnik, elemzett korszakunkban ezek az edények már nem töltöttek be semmilyen szerepet az étkezésben, csupán esztétikai szerepet szántak nekik. Erre utal a *szegre való* pontosítás Böloni Sikó Jutka 1803-as hozományában.

A főzőedények közül az *üsté* volt a lovas katonák esetében is a főszerep, de serpenyőt is láthatunk az írásokban. A kenyérdagasztás és sütés mindennapi fontosságára utalnak a hozományokban gyakran megjelenő dagasztó és gyúró *teknők*. Ugyanakkor meglepően gyakoriak voltak a tormareszelők, ecetes hordók, ezek az elemek fokozottan felhívják a figyelmet a torma és az ecet táplálkozásban betöltött fontos szerepére.

A lovas katona hozományokban időnként megjelenő *pálinkafőző üstök*nek korántsem volt olyan fontos szerepük, mint a cívis lányok parafernumában. Csupán két, Kézdivásárhely környéki lány hozományában találhatjuk meg a nyomát. Motivált volt a jelenléte például Futásfalván, mivel ez a falu napjainkban is rendkívül fontos szilvapálinka készítő helység. Gyanítjuk tehát, hogy e településen nem a gabonapálinka (rosólis) párolására, hanem a szilva feldolgozására használhatták ezt az edénytípust.

A lovas katonák *öltözetéről* a leírások nem sokat árultak el. Míg a 19. század elején két parafernumban felsőruhaként a *hosszú bunda* szerepelt,⁴⁸⁵ addig a későbbiek folyamán a *subát* vitték inkább hozományba. Az újratlan posztó subáknak a lovas katona hozományokban is voltak rókatorkos⁴⁸⁶ vagy nyestes⁴⁸⁷ ünnepi változatai, de gyakoribb volt az egyszerű posztó suba. A szederjes brassai posztóból készült subák divatja a harmincas évek hozományaiban követhető nyomon, ekkor a „tiszteséges“ szederjes suba csaknem kötelező tartozéka volt a lovas katona hozományleveleknek, akárcsak a szederjes posztó *köppen*y. A suba és a köppen y mellett viszont megjelent néhány olyan felsőruha is a listáinkban, amelyet olcsó és tartós

⁴⁸⁰ Alsócsernátoni László Anna parafernuma, 1802; Gidófalvi Marján Rákhel parafernuma, 1829; Futásfalvi Györgyjakab Trésia parafernuma, 1835.

⁴⁸¹ Böloni Sikó Jutka parafernuma, 1803.

⁴⁸² Futásfalvi Hamar Sónia parafernuma, 1837.

⁴⁸³ Dálnoki Teleki Klára parafernuma, 1835.

⁴⁸⁴ Alsócsernátoni Nánási Juditka parafernuma, 1844.

⁴⁸⁵ Alsócsernátoni László Anna parafernuma, 1802, valamint Böloni Sikó Jutka parafernuma, 1803.

⁴⁸⁶ Zabolai Szabó József lányának parafernuma, 1814

⁴⁸⁷ Kovásznai Butyka Annis parafernuma, 1823.

anyaga miatt csak a társadalmi hierarchia alacsonyabb lépcsőfokán lévők vittek hozományba. Ilyen elem volt például a durva, vastag anyagból szabott *condra*, amely egy rövid kabátfajtát jelölt,⁴⁸⁸ illetve a szintén durvább anyagból készült, inkább a férfiviseletben alkalmazott *zeke*.⁴⁸⁹

A 8–10 szoknyaféle közül a lovas katonák körében sokkal több volt a ma ismert terminussal „székelyruhának“, „szöttesnek“, tehát házilag szőttnek feltételezhető darab, mint az előbb ismertetett rétegeknél. A *serített*,⁴⁹⁰ *fejtős*,⁴⁹¹ *felleget*,⁴⁹² *házi szőtt*,⁴⁹³ *maga szötte*⁴⁹⁴ jelzők, pontosítások mind azt mutatják, hogy a 19. század első felében már igenis, kialakult Székelyföldön a sajátos csoportidentitást jelölő népviselet, amelyet valós tárgyakkal csupán a század végétől tudunk dokumentálni. Ugyanakkor az is nyilvánvaló, hogy a csíkozott *fejtős tarka*, vagy a több színű szál összezsavarásával nyert *serített* és *felleget* rokolyák mellett a posztó szoknyáknak és a gyolcs rokolyáknak, a flaner, karton vagy selyem alapanyagú szoknyaféleségeknek is folyamatosan élt a divatja, tehát a népviselet csak egyike volt a változatos viseletelemeknek. Azt viszont érdemes kiemelni, hogy míg az eddig ismertetett csoportok körében igen gyakori ruhafajta volt a köntös, addig a katonarend öltözei közt olyan ritka ez, mint a fehér holló.⁴⁹⁵ A köntösök helyett szoknyák és rokolyák, ingek és selyem, karton, posztó kurtik jelentek meg nagyobb számban. Úgy tűnik, a *kurti* például inkább a közrend viselete volt a 19. század első felében, praktikussága miatt 6 lovas katona hozománylevéiben jelent meg ezen a néven, 3 további pedig kicsi bunda, ujjos néven. Úgyszintén több elemzett rétegünkből származó listánk emlegeti a főképpen selyemből készített lájbit. A lovas katona lányok általában 6 inget vittek magukkal, a hozzá tartozónak említett ingaljjal együtt.

Az is nyilvánvaló, hogy a mai kiállításokon oly egyoldalúan fehér vászonkötényekkel megjelenített székely viseletnek alig találjuk nyomát a lovas katona hozományokban. Sepsiszentkirályi Száraz Teréziának csak egy háziszőtt fehér köténye volt, és 6 tarka, illetve selyem.⁴⁹⁶ Egy későbbi listánkban bolhaszín, kékes tarka, veres, zöld karton kötények voltak túlsúlyban.⁴⁹⁷

⁴⁸⁸ Bélafele Tuzson Erzsébet parafernuma, 1832.

⁴⁸⁹ Gidófele Marján Rákhel parafernuma, 1829.

⁴⁹⁰ Sepsiszentkirályi Száraz Terésia parafernuma, 1806 valamint futásfele Györgyjakab Trésia parafernuma, 1835.

⁴⁹¹ Felsőcsernátoni Kölonte Terésia parafernuma, 1809, valamint gidófele Marján Rákhel parafernuma, 1829.

⁴⁹² Bélafele Tuzson Erzsébet parafernuma, 1832.

⁴⁹³ Dálnoki Teleki Klára parafernuma, 1835.

⁴⁹⁴ Futásfele Györgyjakab Trésia parafernuma, 1835.

⁴⁹⁵ Csapán egy hozománylevéiben jelent meg: Dálnoki Teleki Klára parafernuma, 1835, ott is *házi szőtt fejtős köntös* a megnevezése.

⁴⁹⁶ Sepsiszentkirályi Száraz Terésia parafernuma, 1806.

⁴⁹⁷ Futásfele Györgyjakab Trésia parafernuma, 1835.

A lovas katona lányok hozományában oly nagy számban megjelenő kendőket, *keszkenő*ket többnyire hármas tagolásban említették a hozománylisták. Talán azért, mert különböző viseletelemként kell ezeket értelmeznünk. A főre való keszkenők mellett kézbe valót is említenek forrásaink.⁴⁹⁸ A hosszú rojtos, tarka virágos kendők egy részéről megemlítik, hogy ezeket nyakban viselték.⁴⁹⁹ Különösen gazdag ilyen kendőfélék leírásában egy futásfalvi listánk: fekete földű kék virágú és rojtú, sárga földű, veres virágos kék, sárga rojtú stb. kendőket sorolnak fel benne.⁵⁰⁰ Hogy hogyan viselték mindezt a nyakban, arról egy 1850-es évekből származó, a székely nemzet jellegzetességeit ismertető, a kor tudományosságának jeleit magán viselő leírás eléggé részletesen tudósít: „A nők öltözetét teszik: (...)csipőig érő mellény, nyitott nyak, és mell szabásu, melly alatt fehér, és kedvencz olajos tarka különféle szinezetű nyakkeszkenő van emlőkre szorítva és fűzve a mellény gombokkal.”⁵⁰¹

A fej fődésére hagyományosan még az 1840-es évekbeli listákban is kendőt szántak az asszonyok, csupán egyetlen parafernumban jelent meg a kalap, valószínűleg a nemes lányok divatjának utánzásaként.⁵⁰² Két lovas katona hozománylistánkban a kesztyű is megjelent.

Míg a korábbi ismertetett hozománycsoportokban egyáltalán nem láthattunk lábbelit, addig a huszárlányok hozományainak 35, 7 %-a *csizmát* is tartalmazott.⁵⁰³ Tudjuk, hogy a 19. század elején a csizma Székelyföldön még szigorúan az ünnepi öltözet eleme volt, amelyet gyakran cselédeskedéssel, szolgálati bérként kerestek meg a lányok. Bizonyára a csizma hozományba utalása annak nehezebb megszerezhetőségével magyarázható.

Szinte általánosnak mondható a **vászonneműk** szerepeltetése a lovas katona parafernumokban. Csupán 3 listánkból maradt ez ki, ezekből egy hozománylevelünkben talán fel lehetett jegyezve, csak a lista szakadtsága miatt nem tudjuk azt pontosan megállapítani.⁵⁰⁴ Az igencsak szegényes gidófalvi hozományból is kimaradt több más fontos elemhez hasonlóan a vászonnemű.⁵⁰⁵ Harmadik inventáriumunkban a nagyobb mennyiségű pénzzel magyarázhatjuk a gazdagságra utaló tűrésvásznak elmaradását.⁵⁰⁶ Amennyiben a többi lista vászonneműinek mennyiségi és minőségi koordinátáit összehasonlítjuk, a gyapot és a gyolcs vászon dominanciája látható. Kender vásznat, zsáknak valót, négy nyüstös vásznakat egyaránt

⁴⁹⁸ Zabolai Szabó József hajadon lányának parafernuma, 1815; kovásznai Butyka Anis parafernuma, 1823.

⁴⁹⁹ Kovásznai Butyka Anis parafernuma, 1823.

⁵⁰⁰ Futásfalvi Györgyjakab Trésia parafernuma, 1835.

⁵⁰¹ Nagy 1857.

⁵⁰² Zabolai Szabó József lányának parafernuma, 1815.

⁵⁰³ Alsócsernátoni László Anna parafernuma, 1802; Bölöni Sikó Jutka parafernuma, 1803; Sepsiszentkirályi Száraz Terésia parafernuma, 1806; Futásfalvi Györgyjakab Trésia, 1835; Alsócsernátoni Nánási Juditka parafernuma, 1844.

⁵⁰⁴ Zabolai Szabó József lányának parafernuma 1815.

⁵⁰⁵ Gidófalvi Köles Ersik parafernuma, 1814.

⁵⁰⁶ Futásfalvi Hamar Sónia parafernuma, 1837.

láthatunk. Úgy tűnik, minimum 25 singet illet adni, de a kovásznai Butyka Annis és a futásfalvi Györgyjakab Trésia hozományában 160–200 singes vászontűréseket is felsoroltak. A gabonatermesztés stratégiai fontosságára utal az, hogy igencsak sok listánk tartalmazott gabonaszárító ponyvát, valamint vetőmagként értelmezhető terménybeli juttatást.

Az **állattenyésztést** a lovas katonák is fontosnak tartották, ezt olvashatjuk ki a hozományban vitt állatok felsorolásából. A legfontosabb szerepe a *szarvasmarhának* volt, 1–2 tehén majdnem valamennyi listában szerepelt. A gidófalvi szegényes hozományban az ígás állatokat sertéssel, valamint juhokkal pótolták,⁵⁰⁷ a jobb anyagi körülmények közt élők a tehén mellett ökröt,⁵⁰⁸ borjút, sertést⁵⁰⁹ vagy éppen tyúkot, juhot,⁵¹⁰ méhet⁵¹¹ is vittek. Nagyon ritka volt az olyan hozomány, amely semmilyen állatot nem tartalmazott. Bizonyára ezek esetében a vőlegény társadalmi státusa vagy foglalkozása lehetővé tette az állatok mellőzését. Egy bölöni lány esetében, mivel alacsonyabb társadalmi státusú férjet választott magának, felmerülhet az is, hogy a szülők büntethették emiatt lányukat. Az alsócsernátoni lány esetében ezzel szemben az állatállomány elmaradása talán azzal is magyarázható, hogy a lány Bukarestben élő sepsiszentgyörgyi legényt választott férjként, az állatok olyan távoli helységbe való áthajtása vagy átszállítása körülményes lett volna, bizonyára a városban nem az állattartást tekintették a megélhetés fő forrásának.⁵¹²

Az állattenyésztés mellett a földművelés volt a lovas katonák egyik legfontosabb életfenntartó javaslata. Bár tudjuk, hogy a **földek** lányok kezébe juttatása a katonarend körében nehézségekbe ütközött,⁵¹³ a legtöbb lovas katona lány mégis megkapta a maga parcelláját. A későbbi pereskedések elkerülése végett a szülők nagyon vigyáztak, milyen birtokot és milyen körülmények közt juttatnak a lányaik kezébe. Alsócsernátoni László Annának édesanyja adta az örökségét, ez már jelezte, hogy női vonalon jövő, tehát lányt is illető földet kapott.⁵¹⁴ 1835-ben is olyan földet adtak egy dálnoki lánynak, „a mely örökség illeti“, vagyis a leányágon örökölhető birtokról volt szó.⁵¹⁵ Amennyiben fiút és leányt egyaránt illető birtokkal rendelkezett csak az apa, abban az esetben csupán ígéretet kapott a menyasszony: „ami nézi az örökséget, amely Fiut és Leányt illet, mind az Attya mind az Anyja részéről a szülék holta után az osztály mutassa meg, mi jut.“⁵¹⁶ Szokás volt az is, hogy zálogba vetett földet juttassanak a lovas katona lányok kezébe, ebben az esetben a leány

⁵⁰⁷ Gidófalvi Köles Ersik parafernuma, 1814.

⁵⁰⁸ Kovásznai Butyka Annis parafernuma, 1823

⁵⁰⁹ Gidófalvi Maroján Rákhel parafernuma, 1829.

⁵¹⁰ Béla falvi Tuzson Erzsébet parafernuma, 1832.

⁵¹¹ Zabolai Szabó József lányának parafernuma, 1815.

⁵¹² Bölöni Sikó Jutka parafernuma, 1803; alsócsernátoni Nánási Juditka parafernuma, 1844.

⁵¹³ Szöcsné Gazda 2006b.

⁵¹⁴ Alsócsernátoni László Anna parafernuma, 1802.

⁵¹⁵ Dálnoki Teleki Klára parafernuma, 1835.

⁵¹⁶ Sepsiszentkirályi Száraz Trésia parafernuma, 1806.

kötelessége volt a kiváltás, így a birtokot senki nem vitathatta el tőle.⁵¹⁷ Úgy tűnik, hogy a gyalog katona lányok maguk is, ha nem várhattak szüleiktől birtokadományt, földet vásároltak maguknak. Erre utal bélafalvi Tuzson Erzsébet és futásfalvi Györgyjakab Trésia parafernuma. A birtok elmaradását többnyire abban az esetben figyelhetjük meg, amennyiben messze földre távozott a menyasszony, követve jövődöbéli férjét.⁵¹⁸ Ugyancsak a szántóadomány elmaradását jelzik azok az esetek, amennyiben a lovas katona lányok gyalog katona férjet választottak maguknak. Ez az eset állott fenn a bölöni Sikó Jutka 1803-as, a kovásznai Butyka Annis 1823-as és gidófalvi Maroján Rákhel 1829-es parafernuma esetében. Bizonyára a katonaság is akadályozta, hogy a rendi birtokként számontartott földterületet a lovas katonák gyalogosok birtokává minősíthessék. A szántóföld adomány mellőzését valamivel kompenzálni kellett, akárcsak a kevesebb ingóságot is. Kovásznai Butyka Annisnak például nem adtak birtokot, de bőséges ingóság kárpótolta a pályakezdőket. Gidófalvi Köles Ersik hozománya ezzel ellentétben hihetetlenül szegényes tárgyllományt tartalmazott, de ellensúlyozta ezt a szokásosnál jóval bőségesebb, 14 köblös birtok.

A parcellák felaprózódása a földadomány mennyiségi koordinátáiból jól nyomon követhető. A legtöbb lány törpebirtokot, 2–3 köblös vagy néhány vékás földet kapott, amely egy népesedő gyerekes család fenntartására semmiképpen nem volt elegendő. A földbirtok adományozása tehát a lovas katonák esetében semmiképp sem nyújtott életre szóló ellátottságot, csupán szegényes pályakezdest.

A föld bevetése céljából a lovas katonák is *termény*adományban részesültek. E magok felsorolásából látható, melyek voltak azok a legfontosabb mezőgazdasági koordináták, amelyek termesztése felé a háromszéki lakosság irányult. Búzát, rozsot, *törökbúzát* (kukoricát), haricskát, paszulyt, borsót soroltak fel inventáriumaink.

A hozományokban megjelenő *gyapotfonó felszerelés* jelzi, hogy az exportként behozott gyapotot nem szálként vásárolták meg, hanem maguk dolgozták fel. A Cziráky összeírás alkalmából adott válaszokból tudjuk, hogy a megfont gyapotfonalat Háromszék több helységében felvásárolták a kereskedők, és a brassói takácsok is fontos fonalbeszerzési központjuknak tartották a háromszéki fonó asszonyokat.⁵¹⁹ A Hidvégen, Kantában működő fejtőfestők is ebből állították elő a színes, keresett fejtőfonalat. A vizitációs jegyzőkönyvek is azt jelzik, hogy több asszony tartotta fenn magát „orsójával, guzsalyával,”⁵²⁰ tehát a gyapot fonal előállításából meg lehetett élni ebben a periódusban. Így feltételezhető, hogy a gyapot fonására való berendezkedés a vidéken a pénzszerzés egyik lehetséges irányvonala lehetett,

⁵¹⁷ Bélafalvi Tuzson Erzsébet parafernuma, 1832.

⁵¹⁸ Alsócsernátoni Nánási Juditka parafernuma, 1844.

⁵¹⁹ Takács 2002: 236.

⁵²⁰ Csáki–Szöcsné Gazda 2001:

akárcsak a pálinkafőző üstök biztosítása. A kereskedelemre való termelés az asszonyok körében így a **pénz** felértékelődésének lassú folyamatát indította el. Ezt alátámasztja az a tény is, hogy 5 lovas katona hozományinventárium tartalmazott pénzt. Ezeknek egy része csupán szimbolikus összeg volt,⁵²¹ más része viszont a saját élettér megteremtésére is talán elegendő lehetett. A futásfalvi Hamar Sófia számára biztosított 1269 rajnai forint értékű pénzadomány például akkora óriási összeg volt, amelyet akármelyik nemes lány vagy papkisasszony megirigyelhetett volna.⁵²² A Bukarestbe férjhezmenő Nánási Juditka 330 forintos készpénze úgyszintén ingóságai összegének közel felét tette ki, tehát tekintélyes summának számított. Az ő esetében nyilvánvaló, hogy a polgári létformába való beilleszkedéshez volt fontos a készpénz biztosítása.⁵²³

e., A gyalog katonák hozománya

A Háromszéken nagyon nagy számban fellelhető gyalog katona rend magát élesen elkülönítette a lovas katona rétegtől, életformájában, hozománya összetételében viszont nem különült markánsan el a huszár lányoktól. Háromszék területéről 1800–1848 közti időszakból 15 gyalog katona hozománylevelet sikerült fellelni, ezekből 5 darab Orbaiszékről,⁵²⁴ 5 darab Sepsiszékről,⁵²⁵ 3 darab Kézdiszékről⁵²⁶ és 2 darab Erdővidékről származik.⁵²⁷

A gyalog katonák a század első felében ékszereket természetesen egyáltalán nem vittek a hozományba. Így nászjavaik áttekintését, akárcsak a lovas katonák esetében, a bútorzattal kell kezdenünk.

Különösen érdekesnek tartom, hogy a gyalog katonáknál a hozományban lévő **bútoroknak** sokkal változatosabb arzenálját láthatjuk, mint a címisek vagy a lovas katonák esetében. A 2 *láda* (1 nagy és 1 kisebb) csaknem valamennyi inventáriumnak stabil eleme volt, s ha elmaradt az egyik láda, többnyire ládás paddal, 1 fiókos kaszten-ládával vagy *kanapéj* nevű, támlás paddal pótolták azt. Míg az előbb ismertetett rétegek esetében az *ágy*nak kevésbé fontos szerep jutott, 1818-tól kezdődően minden gyalog katona hozománylista tartalmazta ezt a bútordarabot. A fejér vagy festett ágy tehát a gyalogok esetében kötelező

⁵²¹ Bölöni Sikó Jutka parafernuma, 1803.

⁵²² Futásfalvi Hamar Sófia parafernuma, 1837.

⁵²³ Alsócsernátoni Nánási Juditka parafernuma, 1844.

⁵²⁴ Zágoni Kisantal Susánna parafernuma, 1829; zágoni Kisantal Sára parafernuma, 1830; Zabolai Csekme Juliánna parafernuma, 1838; papolci Csorja Anna parafernuma, 1842; Cófalvi György Trésia parafernuma, 1847.

⁵²⁵ Sepsiszentkirályi Kii Anna parafernuma, 1806; nagyborosnyói Mágori Annis parafernuma, 1818; feldobolyi Székely Anna parafernuma, 1829; gidófalvi Csulak Juliánna parafernuma, 1837; nagyborosnyói Bartha Klára parafernuma, 1841.

⁵²⁶ Ozsdolai Hutzán Bandi György felesége hozományának elárverezése; lemhényi Veres Mária parafernuma, 1840; Feltorjai Kerestes Jukiánna parafernuma, 1841.

⁵²⁷ Bölöni Boda Ilona parafernuma, 1801 és bölöni Kovács Anna parafernuma, 1831.

elemnek tűnt, amelynek elmaradása bizonyára megszólást vont volna maga után. Talán ezzel magyarázható, hogy a szegényesebb listáink is tartalmazták.

Másik olyan elem, amelynek tömegesebb megjelenése szintén ehhez a réteghez kötődött, a *kendőszeg* volt. Nem tudjuk eldönteni, hogy a kendőszeg miért hiányzott teljesen a nemesek és cívisok hozományából. Azért-e mert az lenézettebb, olcsóbb portékának számított, vagy pedig azért, mert a gyalog katonák lakáskultúrájában a bokályokkal vagy üvegedényekkel díszített kendőszegnek nagyobb divatja volt, mint a nemesekében. K. Csilléry Klára bűtorkutató úgy vélte, hogy a felaggatott edények megjelenése magyarságszerte a németekhez köthető, és elterjedése a 19. századra tehető.⁵²⁸ Erdélyi vonatkozásban e bútordarab elterjedése talán korábbi lehetett, tekintettel a szászok körében való 18. századi felhasználásának. Hermányi Dienes József 1750 körül már említette a brassói szász házakban a fogasokra felaggatott ónedényeket,⁵²⁹ és elemzett századunk elején a kendőszeg a *hozzájárókkal* (bokályokkal, üvegekkel) már a háromszéki jobbágyháztartásoknak is egyik kedvelt berendezési eleme volt.⁵³⁰

Érdekes esetnek minősíthető a 4 inventáriumunkban megjelenő *pohárszék* is. Míg elemzett periódusunkból fennmaradt tárgyi emlékként csupán a tálas jött elő, addig hozományleveleinkben ez a bútordarab egyáltalán nem jelent meg. Viszont megjelent a pohárszék, amely talán a zárt vagy üveges felsőrészű, almárium-szerű bútordarab lehetett.

A székek közül a gyalog katonák a *karosszék*et részesítették előnyben. K. Csilléry Klára úgy vélte, hogy a karosszék a parasztság körében reprezentációs tárgytípus lehetett, és inkább a jómódú családoknál jelent meg. Többnyire a vetett ágy elé állították, ahonnan csupán vendég érkezésekor mozdították el.⁵³¹ Székelyföldi viszonylatban a karos szék a 19. század első felében inkább a kisebb vagyonú katonarend bútorkultúrájában kapott jelentősebb szerepet. 2–4 darabot adtak belőle hozományként. Lakásban elfoglalt helyére pontos utalásunk nincsen. Apor Péter 1736-ban megjelenő leírásában úgy említette, hogy az asztal a házfal közelében állt, belül sarkosan két pad fogta körül, kívül pedig két szék állott.⁵³² A 19. század fordulójára utaló visszaemlékezések vidékünkön a padról emlékeztek meg úgy, mint ami a vetett ágy elé járt. A széket ekkor is az asztal külső feléhez állították, a fal felől a sarokban pedig padládákat állítottak. A korábbi adatokat viszont óvatosan lehet előrevetíteni, amint a későbbieket is csak vigyázva lehet visszavetíteni a korábbi korokra. A hozományleveleinkben gyakoribb két szék és két láda mennyiségi arány mégis azt sejteti, hogy a sarkos lakásberendezési modell állhatott a fő helyen a katonarendű lányok berendezési

⁵²⁸ MNL, *tálasfogas* címszó.

⁵²⁹ Hermányi 1960: 60.

⁵³⁰ Szöcsné Gazda 2006c: 30.

⁵³¹ K. Csilléry 1985: 191.

⁵³² Apor 1972: 15.

mintái közt elemzett korszakunkban is. Ezt viszont csak feltételezni lehet a mennyiségi arányokból és abból, hogy mind korábbi, mind későbbi adatok alátámasztják ezt a berendezési módot.

Amennyiben a *vetett ág* tartozékait próbáljuk a gyalog katona réteg körében áttekinteni, feltűnik, hogy a mennyiségi arányok itt sem voltak sokkal szegényesebbek, mint a lovas katonák esetében. A 2 *derekalj* volt az elterjedtebb, csupán 3 hozománylevél tartalmazott ennél több,⁵³³ és 2 parafernumlista ennél kevesebb darabot.⁵³⁴ A dupla huzat a gyalogrend körében is a díszítő funkciók elterjedtségét jelzi. A *párnák* számának nagyon változatos száma azt jelzi, hogy ez a díszítő elem nagyon erőteljesen függött az anyagi állapottól. Míg két listánkban egyáltalán nem jelent meg,⁵³⁵ egy hozományban a nemesi réteg körében is bőségesnek számító 15 darabot is fellelünk.⁵³⁶ A 7–10 vánkossal egészen gyakorinak számított.⁵³⁷ A *selymes*, *varrott*⁵³⁸ vagy *tarka*⁵³⁹ párnahuzatok, párnaszélek ritka említéséből talán arra következtethetünk, hogy a párnák díszítésének nem szántak akkora szerepet, mint a korábban emlegetett rétegek, inkább dísztelen vánkoshajakat adtak a szülők. A *lepedők* száma sem volt kisebb, mint a lovas katona rétegnél, de úgy tűnik, a selymes varrású díszlepedő mint a vetett ág reprezentatív tárgy típusa, fontos szerepet játszott. A varrott, tótos, selymes fejű lepedők gyakori említése (6 listában) talán azzal is magyarázható, hogy a drágább díszelemek a gyalog katona rétegben nem kis büszkeséget indítottak, így díszítettségüket fokozottan kiemelték. A mellettük említett kender lepedők jelzik, hogy a mennyiségi normák betartása fontosabb szempont volt, mint a minőségi anyag biztosítása.

Az ág terítésében és a fekvőhely környékének feldíszítésében a gyalog katonák is kiemelt szerepet szántak a *festékes szőnyeg*nek. Megtalált listáinknak 66, 6 %-a tartalmazott ilyen tarka gyapjú szőtestípust, csupán korszakunk végére kezdte kiszorítani a tarka takács vagy kockás *ágytakarók* divatja a kedvelt székelő gyapjúszőtest. A szegényebb gyalog katona rend bizonyára a *csergét* használhatta takaróként. Erre utal az, hogy a paplan megjelentével fokozatosan eltűnt vagy visszaszorult ez a lomos népszerű gyapjútakaró. A 8 darab, csergét tartalmazó gyalog rendű inventáriumunk azt jelzi, hogy a bágyi és a brassai

⁵³³ Feldobolyi Székely Anna parafernuma, 1829; nagyborosnyói Bartha Klára parafernuma, 1841; cofalvi György Trésia parafernuma, 1847.

⁵³⁴ Bölöni Boda Ilona parafernuma, 1801; ozsdolai Hutzán Bandi Györgyné parafernumának visszaszolgáltatása, 1814.

⁵³⁵ Sepsiszentkirályi Kiis Anna parafernuma, 1806, valamint feldobolyi Székely Anna parafernuma, 1829.

⁵³⁶ Nagyborosnyói Bartha Klára parafernuma, 1841.

⁵³⁷ 6 gyalog katona hozományban.

⁵³⁸ Ozsdolai Hutzán Bandi Györgyné hozományának visszaszolgáltatása, 1814.

⁵³⁹ Feltorjai Kerestes Juliánna parafernuma, 1841.

cserge egyenlően kedvelt volt. Azokban a hozományokban, ahol a drágább kartonos paplant sikerült megszerezni, elmaradt a cserge.⁵⁴⁰

Talán nem lényegtelen annak a megemlézése, hogy a gyalog katona hozományokban is megjelent a cserge mellett a gyolcs ágyterítő.

A hozományban a gyalog katona lányok kisebb teret szenteltek az *asztalnemű*eknek. Míg a más rétegek körében csaknem általános volt a 6–8 *abrosz*, a gyalog katonák körében a 3–4 hozományba vitt abrosz gyakoribb volt, mint a nagyobb számú. A barackmagos díszítésű abrosz ennél a rétegnél is kedvelt volt, de *sájos*,⁵⁴¹ *hímes*,⁵⁴² *kalótyás*⁵⁴³ abroszt is említene. A kender abroszok nagyobb százaléka jelzi, hogy a kellő mennyiség előteremtése a gyalog katonák körében is az olcsóbb anyagok felé való orientálódást vonta maga után. Zabolai Csekme Julianna 5 abrosza közül csupán egy volt barackmagos díszített, a többi – a pontosítás elmaradásából ítélve – egyszerű díszítetlen lehetett.⁵⁴⁴ Csorja Anna 8 abroszából csupán kettő készült a drágább, kereskedelemből vásárolt gyapotból, 6 darabot a házilag is előállítható kenderből készítettek.⁵⁴⁵

Elemzett korszakunk elején az *asztalkeszkenők* hozományba utalása teljesen esetlegesnek tűnik. Míg az 1801 és 1837 közti 9 hozománylevélből csupán 3 tartalmazta ezt a konyhai textíliát, addig 1838-tól kezdve valamennyi parafernumlevélben feltűnt. A 4–8 asztalkeszkenő bizonyára az elegánsabb, ünnepibb étkezések ajánlott kellékévé válhatott az 1850-es évekre. Valamennyivel gyakoribb elem volt a *takaró ruha*, a kelengyék 60 %-ban fellelhető volt a 4–6 darab e kis, kenyérsütéshez használt textíliából.

Az eddig elemzett társadalmi rétegek nászajándékaival ellentétben az is megfigyelhető, hogy a gyalog katonák hozománya kivételesen ritkán, csupán egyetlen esetben tartalmazott *tányérokat*.⁵⁴⁶ Az *evőeszközök* közül a pléh kanalakat részesítették előnyben. Míg ezekből egy, ritkán két tucattal is kapott egy-egy lány, a villák és kések visszafogottabb számban és csupán néhány hozományban jelentek meg.

A *konyhai edények* közül az érc és faedények nagy változatosságával szembesülhetünk. Az edénykultúra differenciálódása főző, mosó, mosogató edényekre azt jelzi, hogy a higiéniai igény ennek a rétegnek a körében is élt, és az anyagi viszonyok függvényeként bővebb vagy szűkebb mennyiségű volt. A *teknők* voltak a leggyakoribb

⁵⁴⁰ Csapán cofalvi György Trésia 1847-es hozományában jelent meg mindkét takarótípus.

⁵⁴¹ Sepsiszentkirályi Kiis Anna parafernuma, 1806.

⁵⁴² Nagyborosnyói Mágori Annis parafernuma, 1818.

⁵⁴³ Bölöni Kováts Anna parafernuma, 1831.

⁵⁴⁴ Zabolai Csekme Julianna parafernuma, 1838.

⁵⁴⁵ Papolci Csorja Anna parafernuma, 1842.

⁵⁴⁶ Feltorjai Kerestes Julianna parafernuma, 1841.

faedények, köztük dagasztó, gyúró, mosogató, szappanozó,⁵⁴⁷ nagyobb és kisebb méretű egyaránt előfordult. A kádártermékek nagy népszerűségét jelzi, hogy számos hozománylista tartalmazott ecetes vagy pálinkás hordót,⁵⁴⁸ káposztás, pálinkás vagy egyszerű kádat,⁵⁴⁹ alacsonyabb csebet,⁵⁵⁰ dézsát,⁵⁵¹ átalagot,⁵⁵² ivó kártyát⁵⁵³ vagy fejéshez használt *sétárt*.⁵⁵⁴ Az érc edényekből az *üst* játszotta a főszerepet (6 lista tartalmazta), de megállapítható, hogy a hozomány elemeként nagyobb szerepe volt a 19. század elején, mint a későbbiek folyamán. Mivel két hozománylistánk megemlíti az *üst* lugzó funkcióját,⁵⁵⁵ ez jelzi, hogy a többször említett *tűzre járó* vagy *tűzi üst* terminus talán a mosóedénytől elkülöníthető főzőedényt jelölhette. A *pálinkafőző üst* a gyalogrendű székelők közt sem volt olyan elterjedt, mint a cíviséknél, 4 listánk tartalmazta az égett bort előállító párlóedényt.

Korszakunk végére a gyalog katona hozományokban állandósuló elemnek tekinthetjük a *szitát* és a *rostát*, ezek a tárgyak az 1830-as évektől csaknem valamennyi darabont listánkban megjelentek.

A *ruhaneműk* értékét tekintve is a gyalog katonák körében nagy ellátottságbeli különbségeket fedezhetünk fel. Vastag téli felsőruházat nem minden hozományba került, és nagyon különböző nevekkkel illették ezeket. A legstabilabb felső ruhának a *köpenyeget* tekinthetjük: a gyalog katona hozományok 66, 6 %-a (10 parafernumlevél) tartalmazta ezt a viseletdarabot. Többnyire brassai posztóból készült, szederjes színű köppenye volt a gyalogok közt is a leginkább közkedvelt, egy listánk szerint ezt flánerrel bélelték,⁵⁵⁶ és arra is van adatunk, hogy bársonyos nyakkal látták el.⁵⁵⁷ 7 darabont listánkban jelent meg a *suba*, amelynek szűkszavú leírásai azt sejtetik, hogy materiából vagy posztóból készült, időnként báránybőrrel vagy nyestes gallérral ellátott ruhadarab lehetett. E két gyakoribb felsőruha mellett a *mentét*, *kozsokot*, *zekét*, *cedelét*, *bundát* leljük még fel a listáinkban. Érdekes, hogy 1837-ben egy listában megjelent a nemesi hozományokból ismert medvés bunda is, amelyet talán – Naumann terminusával élve – a műveltségi javak alászállásaként is értelmezhetünk.

⁵⁴⁷ Egy zágoni és egy papolci hozományban egyszerre mind a négy típus előfordul. Zágoni Kisantal Sára hozománya, 1830, valamint papolci Csorja Anna hozománya, 1842.

⁵⁴⁸ Zágoni Kisantal Susánna hozománya, 1829; zágoni Kisantal Sára parafernuma, 1830; cofalvi György Trésia parafernuma, 1847.

⁵⁴⁹ Bölöni Kovács Anna parafernuma, 1831; zabolai Csekme Juliánna parafernuma, 1838; cofalvi György Trésia parafernuma, 1847.

⁵⁵⁰ Bölöni Kovács Anna parafernuma, 1831; feltorjai Kerestes Juliánna parafernuma, 1841; cofalvi György Trésia parafernuma, 1847.

⁵⁵¹ Cofalvi György Trésia parafernuma, 1847.

⁵⁵² Zabolai Csekme Juliánna parafernuma, 1838.

⁵⁵³ Cofalvi György Trésia parafernuma, 1847.

⁵⁵⁴ Cofalvi György Trésia parafernuma, 1847.

⁵⁵⁵ Bölöni Boda Ilona parafernuma, 1801, valamint feldobolyi Székely Anna parafernuma, 1829.

⁵⁵⁶ Nagyborosnyói Mágori Annis parafernuma, 1818.

⁵⁵⁷ Papolci Csorja Anna parafernuma, 1842.

A szoknyaféleségek közül a gyalog katonák körében a *rokolyák* és *szoknyák* voltak az igazán közkedveltek, ezeknek alapanyaga a materia, rása, karton és gyolcs volt. Ezek közt már elég nagy számban jelentek meg a házi szőtt alapanyagú rokolyák. Zabolai Csekme Juliánna 6 rokolyája közül például 5 házi szőtt anyagból készült.⁵⁵⁸ A csíkos, felleges vagy szöttes megnevezésű rokolyákban a ma népviseletként értelmezhető szoknyaféleségeket kell értenünk.

A hosszú egyberuhák (*köntösök*) a gyalog katonák körében is az 1830-as években jelentek meg, elsőként egy 1837-es hozományban.⁵⁵⁹ E köntösöket is kartonból vagy háziszőtt anyagból készítették. Bár ritkább volt, mint a *rokolya* néven megnevezett ruhadarabok, népszerűsége e rétegnél mégis felívelőben volt, talán éppen a nemesi modellnek köszönhetően. 1837-ben egy gidófalvi lánynak 5 rokolyája, 1 szoknyája és 3 köntöse,⁵⁶⁰ 1842-ben egy papolcinak pedig hét rokolyája, egy szoknyája és 3 köntöse volt.⁵⁶¹ Elemzett korszakunk végén, 1847-ben a rokolyák és köntösök számának kiegyenlítődése⁵⁶² mindenképpen a köntös divat terjedéséről tudósít. A szoknyaféleségeknek csaknem kötelező tartozéka volt a gyalog katonák körében is a *kötény*, erről győz meg az előruhák viszonylag nagy száma.

A gyalog katonák hozományainak csupán szűk fele tartalmazott *ingeket*, változatos számban, többnyire gyolcs alapanyagból. Ezek díszítésére nincsenek adataink, amely annak a jele, hogy a 18. századi inghímzés elemzett korszakunkra már teljesen a múlté lett. Mivel az ingeket itt is majdnem mindig együtt emlegették az *ingaljak*kal, ez annak a jele, hogy külön szabták már, de még egy egységként értelmezték a 19. század első felében is.

A *mejjrevalók*, lájbik száma csupán korszakunk elején volt viszonylag magasabb. Maximális száma a 4 darab volt, 1801-ben,⁵⁶³ míg a forradalom kitörése előtt már csupán egy darab, vagy pedig éppen egyáltalán nem szerepelt a hozomány elemei közt. E ruhadarab fokozatos visszaszorulása a háromszéki gyalog katona viseletben az ujjas rövid vászonkabátkák, a *kurtik* megjelentével magyarázható. Míg a lájbik közt a gyalog katonák is leginkább a selyemből készítettet kedvelték, addig a kurtiból a merinó gyapjúból szőttet, materiát, selymet, kartont, a takács anyagból készültet és a bársonnyal díszítettet nevezik meg listáink.

A színpompás, tarka, rojtos vagy hímzett *keszkenők* nagy száma az asszonyi fejfedők differenciált szerepével magyarázható a gyalogrend körében is. A főrevaló, kézbeli vagy

⁵⁵⁸ Zabolai Csekme Juliánna parafernuma, 1838.

⁵⁵⁹ Gidófalvi Csulak Juliánna parafernuma, 1837.

⁵⁶⁰ Gidófalvi Csulak Juliánna parafernuma, 1837.

⁵⁶¹ Papolci Csorja Anna parafernuma, 1842.

⁵⁶² Cofalvi György Trésia parafernuma, 1847.

⁵⁶³ Bölöni Boda Ilona parafernuma, 1801.

nyakfödésre szánt keszkenők nagy számára büszkéek lehettek a gyalog katona lányok, ezt sejtjük az aprólékos felsorolásokból is. 1842-ben például egy papolci lány hozománya 17 különböző keszkenőt tartalmazott, ezek közt volt kockás, selymes, karton, varrott szélű, szőr, faolajos és szőttes egyaránt.⁵⁶⁴ Úgy sejthető, hogy a tarka bolti kendőket leginkább érinthette a divat változása, így számuk a házasság megkötését követően is növekvőben volt. Ugyanakkor a kendő, mint az asszonyi státus jellegzetes jelölő eleme, kiemelt fontosságú volt a hozomány elemei közt, az asszonyi életre való felkészültséget szimbolizálta.

Akárcsak a huszár rend körében, a gyalog katonák hozományaiban is érzékelhető a *csizma* szerepeltetése. Elemzett rétegünk 15 listájából hat darab tartalmazta a csizmát, mint az ünnepi megjelenés fontos elemét.

A *vászonneműk* hozományban betöltött szerepe a 19. század elején nem volt jelentős, 1830-ig alig néhány gyalog katona parafernumban kapott teret. A túrésvásznak a harmincas évek második felétől kezdtek állandósulni, mennyiségi arányaik nem voltak visszafogottabbak a lovas katona rendnél látottaknál. A gyolcsvásznak talán ingnek szánták, erre egy zágoni hozománylevélből következtethetünk: Kisantal Sára ing helyett 4 sing gyolcsot kapott, és hogy ezt ingnek szánták, arra az ingalj melletti szerepeltetése utalt.⁵⁶⁵ Néhány hozománylista vászonneműinek nagy mennyisége azt sejteti, hogy vagy életre szóló ellátást kívántak vele a lány számára biztosítani, vagy pedig a piacozási stratégiát is tervbe vették a hozomány összeállítói.⁵⁶⁶

A hozományként adott *állatok* közt az egy ökör vagy tehén, valamint az egy-két sertés játszott jelentősebb szerepet, de 4 inventáriumunk fejős juhot, és egy listánk méheket is tartalmazott. Viszonylag kevés parafernumból maradt ki az állat, ami mindenképpen annak a jele volt, hogy az állattenyésztés fontos stratégiai szerepet játszott elemzett korszakunkban.

Annak ellenére, hogy a gyalog katona lányoknak is az egyik legfontosabb életfenntartó eszköze a *föld* volt, az 1837 előtti gyalogrendű hozományokból teljesen hiányzott a föld. Ezzel a gyalogrendű székely lányok a hagyományos székely örökösödési rendnek áldoztak, vagyis csupán ingóságokat vittek a házasságba. 1837-től változott a helyzet, ekkortól csaknem valamennyi parafernum tartalmazott egy minimális méretű földdarabot. A három véka férejtű földek ugyan nem voltak elegendők egy kisebb család fenntartására sem, mégis biztonsági pótlékok voltak a házastársak életpálya indításához.

Tekintettel arra, hogy a föld a gyalog katonák körében is inkább a fiúk tulajdonába ment át, a lányoknak így inkább zálogos szántókat kaptak. Egy gidófalvi lánynak 1837-ben

⁵⁶⁴ Papolci Csorja Anna parafernuma, 1842.

⁵⁶⁵ Zágoni Kisantal Sára parafernuma, 1830.

⁵⁶⁶ Gidófalvi Csulak Juliánna 1837-es hozományában valamint papolci Csorja Anna 1842-es hozományában 210 singnyi vászonnemű volt.

mindkét földje zálogos birtok volt.⁵⁶⁷ Ugyancsak zálogos föld jutott egy 1838-as zabolai parafernumba is.⁵⁶⁸ A zálogos földeken kívül, bár nem jegyezték különösen meg a földek származását, bizonyára a lányágon jövő, úgynevezett *szerzett* birtokokat örökítették a lányokra. De a gyalog rend körében is tanúi lehetünk az örökös birtokok lányági juttatásának is. Erre utal a zabolai Csekme Juliánna parafernumának egyik passzusa: „Csekme Moses Édes Attya hitvessével, ruházattya potlásába ad egy három vékás szántó földet a Csere mező Borkut nevü helylyen 25 R(ajnai) forintokba olly formán, hogy akármikor is a vérek amíg a summát le nem teszik, mint ruházat potlást, hozzá ne juthassanak.”⁵⁶⁹

Ezek az elemek azt mutatják, hogy a gyalog katonák körében is a lánygyermekről való gondoskodás kezdett felívelni, és a szülők már néhány esetben a hagyománnyal is szembeállva, dacolva, saját eljárásokkal próbálták meg akaratukat érvényesíteni.

A *pénz* nagyon ritka elemnek számított a gyalog katona hozományokban, és amennyiben véletlenszerűen pénz is került az inventáriumban, annak többnyire konkrét, jól meghatározott rendeltetése volt. Egy bölöni hozománylevélben például éppen föld és szénafű vásárlására adtak kisebb summát.⁵⁷⁰

Egy feldobolyi árva lány hozományába a szülőtől örökölt, *gazdálkodásra szolgáló szerszámok* is bekerültek. Így lett hozomány tárgyává a gyalog katona nászjavak közül teljesen hiányzó nagy és kis szekér, eke vasaival és taligájával, kötő lánc és rámás fűrész, fűrő és erdőllő fejsze. Ezeknek a nem női munkákhoz szükséges eszközöknek a hozományba utalása nyilvánvalóan ötletszerű volt, elsődleges célja a nászadomány gazdagítása volt. De az is nyilvánvaló, hogy az említett családban nem volt férfi örökös, aki az elhalt apa tárgyait birtokba vehette volna, így a hagyományos nemi szerepek tárgyakon keresztüli megjelenítése háttérbe került.⁵⁷¹

f., A providák hozománya

A jobbágy és zsellér lányok hozományába látunk a legkevésbé bele a ránk maradt hozománylevelek segítségével, tekintettel arra, hogy a jobbágy lányok csaknem egyáltalán nem írták össze a nászjavaikat. Ez nem pusztán a jobbágy réteg íráshoz való viszonyának fejletlenségével, hanem elsősorban az ellenőrző mechanizmusok elmaradásával magyarázható.

⁵⁶⁷ Gidófalvi Csulak Juliánna parafernuma, 1837.

⁵⁶⁸ Zabolai Csekme Julianna parafernuma, 1838.

⁵⁶⁹ Zabolai Csekme Juliánna parafernuma, 1838.

⁵⁷⁰ Bölöni Boda Ilona parafernuma, 1801.

⁵⁷¹ Feldobolyi Székely Anna parafernuma, 1829.

A jobbágy hozomány összeírását semmilyen katonai vagy világi törvénykezés nem szabályozta, így reális összeírás csak azokban az esetekben maradt fenn, amennyiben a lány katonarendű férjhez választott magának. A 19. század első feléből mindössze három jobbágyhozomány maradt ránk, ezek közül kettő Sepsiszékről,⁵⁷² egy pedig Orbaiszékről.⁵⁷³ Mindhárom esetben a jobbágy, illetve zsellér lányok gyalog katona férjhez találtak maguknak. Bár a hozománylevelek nem pontosítják, hogy milyen indíttatásból került összeírásra e lányok esetében a hozomány, gyanítható, hogy a szabadrend modelljeihez való alkalmazkodás állott ezeknek az inventáriumoknak a háttérében.

Már a három hozományinventárium végösszegeinek összehasonlításából is kiderül, hogy az elemzés alá vett három lány igencsak különböző anyagi körülmények közül került ki. Zabolai Vajna Anna bőséges, 509 rajnai forint értékű hozományát bármely gyalog vagy lovas katona család is arcpirulás nélkül a magáénak vallhatta volna. A Kökösen élő árkosi lány Huszár Nagy József zsellérházától került kiházásításra, tehát olyan családi háttérrel rendelkezett, amelyben még a saját otthon előteremtésére sem volt anyagi fedezet. Sepsimartonosi Nagy Juliánna hozományának értéke nem sokkal múlta felül az árkosi lányét, annak ellenére, hogy ő jobbágysorból származott. Szerény anyagi helyzetét talán árvaságával is összefüggésbe hozhatjuk, hisz özvegy édesanyja házasította ki.

Bútorzat tekintetében a zabolai és a sepsimartonosi lány parafernuma gazdagabbnak tűnik, mindkettőben megjelent az ágy, a festett láda. Míg egyikben karos padot,⁵⁷⁴ másikban pohárszéket és a drága elemnek tekinthető tükröt is megtalálhatjuk, bizonyára szerényebb méretben.⁵⁷⁵ A zselléri rendből származó árkosi lánynak csupán 2 ládára és egy ágyra tellett, a bútorzat értékét csupán a ládákon lévő záruk növelték valamelyest, mivel e kovácsszerkezetek jóval értékesebbek voltak a 19. század elején, mint a későbbiek folyamán.⁵⁷⁶

Érdekesen alakult a két szegényebb rendű lány **vetett ágya**. A 2 *derékaljra* szánt dupla huzat mellett megjelent a *cserge*. Az árkosi lánynak 5 *párnája* dupla hajazattal volt ellátva, a martonosi lánynak viszont egyáltalán nem jutott párna. Ez ritkaságnak tekinthető, hiszen a párnák kötelező elemei voltak a parafernumoknak. Míg ez utóbbi lány 3 *lepedőt* vitt magával, az árkosi lány 2 lepedőjét valamelyest kiegészítette a hozományában összeírt *ágyterítő*.

Szándékosan tekintettem külön át a zabolai Vajna lány 1814-es hozományát. E jobbágyi réteghez mérten kiemelten gazdag vetett ágy 2 derékalját csupán szimpla huzattal vonták be, de a 8 párna egyértelműen a lovas katonák századeleji normarendjéhez alkalmazkodott. A párnákra szánt tarka fejtős és gyolcs alapanyagú huzatok szintén a vetett

⁵⁷² Árkosi Lőrincz Anna parafernuma, 1825, valamint sepsimartonosi Nagy Julianna parafernuma, 1833.

⁵⁷³ Zabolai Vajna Anna parafernuma, 1814.

⁵⁷⁴ Zabolai Vajna Anna parafernuma, 1814.

⁵⁷⁵ Sepsimartonosi Nagy Juliánna parafernuma, 1833.

⁵⁷⁶ Árkosi Lőrincz Anna parafernuma, 1825.

ágy mint látványelem kiemelt szerepét bizonyították. A lány hozományában szereplő 2 paplan a 19. század elején még a lovaskatona rétegnél is luxusnak számított, 6 varrott lepedője pedig a nemesi modellek irányába mutatott. Valószínűnek tekinthető, hogy a Vajna Anna családja a lány társadalmi felemelkedését erején felüli hozomány előteremtésével érte el. Bár három hozománylista alapján nem lehet a vetett ágy elemeire vonatkozó észrevételeket általánosítani, a színes gyapjúszőttös festékes sem lehetett olcsó tucattermék a 19. század elején.

Asztali „készületekben“ szintén a zabolai lány járt az élen, 5 barackmagos abrosza és 6 takaró ruhája előkelő számnak számított a más két listánkban szereplő 2 abroszhoz viszonyítva. Míg az árkosi és sepsimartonosi inventárium a konyhai edények közül csupán teknőt, vizes kártyát és kannát említett, a zabolai lány 4 félporcelán tányérja az igényesebb asztali kultúra irányába mutatott. A kendőszegre szánt 7 bokálykancsó a katona- és jobbágyrend körében egyaránt kedvelt lakásdíszítő funkciók felerősödését, a tárgyak halmozásán át exteriorizált gazdagság-képzetet emelte ki.

A lakástextileken kívül a providák is kiemelt szerepet szántak az *öltözködardaraboknak*. A ruházat közt a legnagyobb értéket a *köppen* képviselte, ez volt a provida ruhatárák kiemelt értékű és jelentőségű darabja. Bizonyára az ünnepi öltözködés jellegzetes eleme lehetett, jelentős értéke miatt bizonyára óvták a mindennapi használattól. A vastagabb anyagból készült *szoknyából* 1 vagy 2 darab került a parafernumba, *rokolyákból* a gazdagabb zabolai hozományban 4 darabot, a sepsimartonosiba pedig 3 darabot vittek. A fejtős rokolyákon kívül a fehér gyolcs rokolyák hozományba kerülését is nyomon követhetjük. A *surcok*, kötények közül a providák a szőtttest és a fehér egyszerű gyolcsból készültet preferálták. A felső ruházatokból az ingek teljesen kimaradtak a hozományból, de valamennyi jobbágylistánkba bekerült a *kurti*, amely hol takács szőtttestből,⁵⁷⁷ hol egyszerű kék anyagból⁵⁷⁸ készült. A *lájbi* csupán a zabolai gazdag hozományban kapott szerepet.⁵⁷⁹ A ruházatkiegészítők közül a providák pusztán a fejre meg nyakravaló *keszkenőket*, mint az asszonyi létforma szimbolikus öltözködardarabjait részesítették előnyben. Csupán a leggazdagabb hozományban jelzik a nagyobb fejkendők selyem alapanyagát és a kisebb keszkenők fejtő alapanyagát, a többi inventárium nem pontosította, milyen alapanyaga volt e kendőféléknek.

Állatot csupán Vajna Anna vitt magával a férje házához. Neki azonban 2 tehene, 2 sertése és egy malaca olyan gazdag állatállomány volt, amely egyáltalán nem volt szegényesebb a nlovas réteg *lábasszágainál* sem. Különösen érdekes az ebben a listában megjelenő szárnyasállomány, a , 4 lúd és 4 tyúk. Szárnyasok még csupán egy listában tűntek

⁵⁷⁷ Zabolai Vajna Anna parafernuma, 1814.

⁵⁷⁸ Sepsimartonosi Nagy Julianna parafernuma, 1833.

⁵⁷⁹ Zabolai Vajna Anna parafernuma, 1814.

fel e félszáz esztendő alatt. Feltételezhető, hogy a hozományból való kimaradásuk azzal magyarázható, mint amellyel az újévi hagyománykörből is kimarad: a tyúk hátrakapar, tehát hátrányt jelent az új élet kezdésében. Ugyanakkor a későbbi visszaemlékezések szerint a lakodalmat követő kárlátóba vált szokássá a levágott vagy eleven tyúk ajándékba vivése, tehát a fiatalasszony ilyenkor kipótolhatta a hozományát ezzel az állattal.

A providák hozományából teljesen kimaradtak a földek. Ez azért is érdekes, mert a jobbágnak ugyan ritka esetben volt saját földbirtoka, mégis bizonyos mennyiségű birtokok örökíthetési jogát elismerték a jogászok. Már a Hármaskönyv is kiemelte a jobbágy gyerekeinek, feleségének és oldalági hozzátartozóinak ingatlanöröklési jogát, s mivel felmerült az, hogy az ingatlanok valójában a földesúr tulajdonát képezik, Werbőczy a jobbágy földbe befektetett munkája béréként az örökbecsű tized része feletti rendelkezési szabadságot hangsúlyozta. A jobbágyvagyonra is vonatkozott a szerzeményi föld örökíthetőségének a joga. A jobbágyokról szóló szakirodalom megemlíti, hogy Magyarországon leginkább szőlőbirtokot juttattak a jobbáglányok hozományába, amely ellen a földesúr sem emelhetette fel a hangját. Ezt elsősorban azzal magyarázzák, hogy a szőlősöket a jobbágyréteg maga teremtette irtások segítségével, és a fáradságos, nehéz munkával kialakított szőlősökhöz való jogát így nem vitathatta senki sem.⁵⁸⁰ Vidékünkön a jobbágyság különleges földfoglalási módozatairól nincsen tudomásunk, a földesúr pedig – főképpen a 19. század előtti periódusban – maga keresett jobbágyainak párt saját jobbágyság köréből, így a földek ugyanannak a birtokosnak a tulajdonában maradtak, összeírásuk szükségtelen volt. Amennyiben viszont a lány nem a földesúr jobbágyához ment férjhez, a helyi rendtartások értelmében nem idegeníthette el ura birtokait. Ezzel magyarázható a földadomány teljes elmaradása.

g., A rétegtípustól az egyéni inerpretációig⁵⁸¹

Az elemzésem eddigi részeiből talán kiderült, hogy a társadalmi rétegek, mint a székelyföldi társadalom strukturális egységei bizonyos szinten megszabták a hozomány mennyiségi koordinátáit és azokat a státuszjelölő elemeket, amelyekhez illeti alkalmazkodni vagy amelyeket érdemes volt besorolni az inventáriumok keretébe. Az egyén, mint a közösség tagja, a legtöbb esetben nem is kísérelte meg a szokásos hozománykomponálási elemekkel és mennyiségi elvárásokkal való szembeszegülést, egyéni hozomány-interpretációi a közösség által előírt mederben folytak. Szélsőséges esetekre alig van példa.

⁵⁸⁰ A jobbágyok jogaira vonatkozó passzusban Szabó István tanulmányára támaszkodtam, Szabó 1947.

⁵⁸¹ Dolgozatomnak ez a fejezete megjelent, lásd Szócsné Gazda 2009b. Azóta csupán kisebb módosításokat végeztem rajta.

A székelyföldi társadalmi rétegződés paraméterein tépelődve, érdemes elgondolkodni a Vári Anrás megállapításain: „...a rendi tagolódás elve jó ugyan iránytűnek az 1848 előtti társadalom nehéz terepén, mégsem lehet vakon bízni benne. Tétova mágnes ez csak, és száz másik dologgal kombinálva mutatja majd csak olyan pontossággal az irányt, hogy rá lehessen bízni magunkat. Egyrészt vannak jelentős köztes rétegek, melyeknek egzisztenciáját nem lehet egyszerűen a rendhagyó kivételek közé besorolni. Másrészt bizonyos helyzetekben olyan alkufolyamatra emlékeztető, hosszas, nyilvánvaló lavírozás eredménye egy és más társadalmi pozíció megszilárdulása vagy megrendülése, hogy a tárgyalási, illetve manőverezési folyamat tudatossága és nyíltsága ellentmondani látszik a presztízs és életmód közösségén alapuló rendi tagozódás vadon nőtt, organikus jellegének.”⁵⁸²

Amennyiben a hozományleveleink társadalomnéprajzi szempontú csoportosítási kísérleteit újból átlapozgatjuk, kitetszik, hogy elemzett irategyüttesünk esetében is egyes inventáriumaink sehogy sem illenek be a körülhatárolt sémáinkba. Akárhogy próbáljuk beilleszteni őket ebbe vagy abba a szépen körvonalazott társadalmi rétegződési modellbe, kilógnak onnan.

Ralph Linton, a státusokat elemző szakirodalom klasszikusa elméleti jellegű művében kiemelte, hogy tanácsos elkülöníteni a *tulajdonított* és az *elért* státust. „A tulajdonított státusok azok, amelyeket az egyének a bennük rejlő különbségekre vagy képességekre való tekintet nélkül juttatnak. Ezek már a születés pillanatától előre láthatók, és megkezdődhet a rájuk való felkészítés. Az elért státusok azok, amelyek, minimum, speciális adottságokat igényelnek, bár nem szükségszerűen korlátozódnak csak azokra. Az elért státusokat nem születésükkor juttatják az egyéneknek, hanem nyitva állnak, hogy betöltésük versengés és egyéni erőfeszítés eredménye legyen.”⁵⁸³ Az 1848 előtti társadalomban a tulajdonított státusoké volt a főszerep ugyan, de nem volt ezeknek a jelenléte kizárólagos.

A státusokhoz való illendő alkalmazkodási metódusokat a társadalom által elvárt szerepeknek tekinthetjük, amelyeket az egyének különbözőképpen tudtak alakítani. A szereplők személyi és családi adottságai már eleve meghatározták, hogy tudják-e teljesíteni a státusukhoz mérhető, a társadalom egésze által elvárt normákat, vagy lemaradnak, illetve túlteljesítik azokat. Az elért státus sok esetben eltért a tulajdonítottól, tekintettel a társadalmi rétegekbe tartozók különböző adottságaira.

A szerepek természetesen elsősorban a környezet által irányított és normázott magatartási attitűdöket jelentettek, de a tárgyak beszerzése, a fogyasztási igény formálódása is a státuselvárások függvénye volt.

---

⁵⁸² Vári András: 2001, 277.

⁵⁸³ Linton: 1997. 269.

Tehát más szavakkal közelítve meg az eddig is elmondottakat, a társadalom által felvázolt normák a családtagok vagy a cselekvő egyének interpretációjára vártak, és a hozomány így nem pusztán egy közösség modellezéseként értelmezhető, hanem úgy is, mint az egyén viszonyulása a modellhez, és ennek kivetítése az elért és elképzelt életpályára. Az így értelmezett hozományt tehát olyan kulturális termékként kezelhetjük, amely nem pusztán a normákhoz alkalmazkodott, hanem legalább ugyanolyan szinten az egyéni interpretáció tárgyiasult terméke is volt.

Természetes ez a folyamat. A társadalom mindig önálló akaratú egyénekből tevődött össze, és akkor lenne valami probléma, ha minden tökéletesen illeszkedne ebbe a rendszerbe. A társadalmi mozgást mindig a kilógók, az ide-oda lavírozók, a spekulánsok vagy a lecsúszott elemek mozgatják, vagyis azok az individuumok, akik akaratlanul vagy pedig szándékosan az elvárások és modellek ellenében, vagy jobb esetben nem teljesen azok szerint cselekszenek.

Az egyén cselekvése nem pusztán a szabályok és normák teljesítése avagy újrateljesítése volt, hanem olyan egyéni interpretációként is tételezhető, amelyben a normákon kívül a szabad akarat és az önálló cselekvés játszotta a főszerepet. Mindig voltak „kullogók“, akik nem tudtak vagy nem akartak alkalmazkodni az elvárt normákhoz, és akadtak olyanok is, akik a megszokott koordinátákat felül tudták múlni, ezért a társadalmi rugók szerepét játszva, a rétegek közti mozgást vetítették előre.

A normákhoz való igazodási szándék és az egyéni értelmezési-önmegvalósítási szint közt sokszor eléggé mély volt a szakadék, és az áthidalhatatlan különbségeket nem sikerült botrány nélkül megoldani. Különösen érdekes ilyen szempontból a besenyi Babos Anna 1832-es parafernumhelyesbítése. Ebből a meglehetősen ritka irattípusból láthatjuk, mekkora különbség volt időnként a parafernumlevél ígérete és a konkrét hozomány mennyisége közt. A besenyői Babos család kúriatulajdonos, nemesi rangú család volt. A Babosok már az 1614-es lustrában nemesként szerepeltek, de jobbágyok tartására már ekkor sem volt módjuk.⁵⁸⁴ A 18. században a család történetében vagyoni felíveléssel lehetett számolni, erre utal az ekkor keletkezett, máig látható kúriájuk. Babos Anna nászjavainak összeírásakor, talán a kényszerítő körülmények hatására, a „tisztességes“ normákhoz idomította a család az írást, de talán anyagi lehetőségei nem engedték meg ezt. Az írás így megőrizte a hazug ígéreteket, és mivel „*holmi heanyoságot tanálván, kívánták meg jobbitani*“, így arra is rálátásunk lehet, hogy mekkorák voltak a konkrét hozomány és az ígért mennyiség közti különbségek. A legszembetűnőbb eltérés a vászonnemük mennyiségében mérhető le. „*Ötven sing gyolts van irva, nem ment egy is.*” – írta nem kis cinizmussal a javított szöveg. A nemesi hozományokban oly fontos szerepet játszó tükröt sem sikerült az esküvő időpontjáig

---

⁵⁸⁴ Balogh 2005: 160.

előteremteni, és a „*parafernalisban ígért 500 Rézens forintokat*“ is csupán 3 esztendővel az összeírás után, a számonkérés nyomán sikerült a fiatal férjnek anyósától kicsikarnia.

Deviáns esettel van dolgunk? Vajon a normákhoz való igazodás olyannyira kényszerítő erő lehetett a faluközösség részéről, hogy hazugságba kergette a látszat megőrzése céljából a Babos családot? A kiptetykálástól való félelem erősebb lehetett a szövetséges család előtti megszégyenülésnél? Úgy értelmezhetjük e család esetét, mint amely a közösségi elvárást megpróbálta a saját helyzetével összeegyeztetni, és a normák közt lavírozva, saját érdekei útját kereste?

Azt kevésbé tartom elképzelhetőnek, hogy a Babos család kihasználta azt a helyzetet, hogy a hozomány szövegbe ültetése és elvitele közt nem volt szoros összefüggés. Biztosan voltak a székely falvakban ilyenek is, akik kihasználták a jogrend ezen hiányosságát, és saját érdekeik szerint próbálták kijátszani a falusi elvárásrendet. Tudjuk például, hogy a hozomány visszaadása a parafernumlista alapján történt, a bíróság is ezt tekintette válás esetén hiteles dokumentumnak, nem pedig a konkrét, a férj házába szállított tárgye gyűttest. Az ügyeskedést viszont a Babos család esetében kizárja az a tény, hogy a hiányosságokat a család jóvá kívánta tenni, és az inventáriumot átjavította. Talán az inventárium és a de facto biztosított hozomány közti különbség a család ingadozó anyagi helyzetével, ez pedig talán a kiházásítandó lány atyjának halálával magyarázható. A státushoz járó szerep alakítása bizony erőteljesen függött a család történetében bekövetkező tragédiáktól, de az időjárás változásaitól is. Babos Anna kiházásításának kudarca bizonyára azzal is magyarázható, hogy több hajadon leány volt a családjában, ránkmaradt töredékes formában Babos Susánna 1839-es parafernumlevele is.

Már ebből az esetből is látható, hogy a társadalmi rétegződésen kívül elsősorban a család hagyomány-interpretálási módjától és a hozományt megkonstruáló képességétől is függött, hogy alkalmazkodni tudott-e vagy akart-e a családba tagolódnó egyén a társadalmi szerepéhez. A hozomány egy családon belüli kooperáció végterméke volt, tehát ha az individuumok közt nem alakult ki a minimális összhang, az hatással volt a nászjavarok összetételére is. Amennyiben áttekintjük málnási Intze Borbára 1817 körüli parafernumát és az anyja korábban ráhagyott testamentumát, szembesülhetünk egy olyan esettel, amelyben a hozomány megkomponálása nem annyira a tervezés, szükségelvűség, normákhoz való idomulás konkrét kivetítése volt egy adott tárgyhalmazra, mint inkább egy kötelező rítus gyors elintézése, lerázása volt. Intze Borbára árva lány volt, gyámja, a málnási pap pedig a vagyon kezelését nem a közösség által elvárt módon végezte el. A paplány esetében ez a viszonyulás rangon aluli hozományt jelentett. Amennyiben a ráhagyott testamentumot és a gyámja által biztosított parafernumot összevetjük, látható a kettő közti eltérés. A gyám több textíliát, párnát, lepedőt, ruhaneműt adott, mint amennyit Borbára örökölt, viszont a rábízott

bútorokból (1 kerek ládás asztal, egy karos festett pad, egy fehér ágyl, egy tükör fiókkal, 2 brassai láda) csupán két ládát és egy asztalt juttatott tovább gyámlányának. Kimaradt a hozományból a sok fém edény, de nyomát sem látjuk a 36 sing gyapotvászonnak és a 6 sing flánernek sem. A gyám viszont felnevelte a rábízott lányt, és ruhákkal is el kellett látnia növekedése folyamán, hisz a kiskorú árvának ruházat kellett férjhezmenetele előtt is. A perre vitt eset viszont egyértelműen azt jelzi a számunkra, hogy a gyámmal szembeni elvárás a közösség részéről az volt, hogy megőrizze és átadja a rábízott javakat, a gyerek felnevelésére nem szabadott abból kiszakítania semmit. Tehát az árvák esetében a tervszerű kelengye-modellezés elmaradtát, a testamentum átnevezését, hozománnyá minősítését várta el ez az eset szerint a közösség.

Az egyéni interpretáció mindkét esetben eltért a közösség által elvárttól. És pontosan az adott esetekkel szembeni lázadások jelzik számunkra, hogy az egyéni értelmezéseknek is megvolt a közösség által elvárt és kialakított medre. A túl merész eltéréseket, az ügyeskedéseket, az érdekek szerinti lavírozásokat csupán egy adott szintig nézte el a közösség, tekintettel arra, hogy ezek az együttélés szabályait veszélyeztették.

A hozomány mennyiségi normáinak csökkentési okát a legtöbb esetben a környező írásokból vagy pedig éppen a hozomány tulajdonosának anyakönyvi adataiból tudhatjuk meg, így érdemes a parafernumlevelet az azt körülvevő iratokkal együtt megfigyelni, elolvasni.

A túlságosan szegényes, vagy az éppen teljesen elmaradó hozomány a lány családjával szembeni valamely vétkének, nem illendő viselkedésének a jele is lehetett. 1807-ben például Gidófalvi Mária arról panaszkodott a törvényszéknek, hogy fiútestvére megtagadta a hozományt Gidófalvi Juliánna nevű lánytestvérétől. A hozomány elmaradását ebben az esetben a fiú ügyvédje azzal magyarázta, hogy Juliánna megesett lány volt: „Ami a 2-dik meg esett Leány Testvérinek, Gidofalvi Juliánának praetensioját nézi, vallyon tartozike a bé panasztatott egy olljan Testvérinek tsak egy falat kenyeretis nyujtani, a ki sem a Testvérinek, sem az Attyafiainak, sem pediglen a Tekintetes Localis Tiszt Urnak Atyai intő Szokott meg nem fogadta, hanem tsak a maga haszontalan dictussán ment s mais aszt követi a gyalázattyokra mind Testvéreinek mind pediglen Attyafiainak.”⁵⁸⁵ Ebből az idézett esetből azt láthatjuk, hogy a hozomány teljes megtagadását nem csupán Cserei Farkas székely asszonyoknak írt törvénykönyve hagyta jóvá, de azzal éltek is a háromszéki falvakban. Ebben az idézett esetben nem a megesett lány, hanem annak lánytestvére vitte perre az ügyet, ami mindenképpen annak a jele, hogy a faluközösségen és családon belül a hozomány ilyen ok miatti megtagadása nem volt jó szemmel nézett. Bár a fiútestvérnek joga volt ezt tenni,

---

⁵⁸⁵ Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 29 – Kézdizsék alaplevéltára, 2 / 264-es fasc., oldalszám nélkül.

mégsem tekintette igazságos eljárásnak ezt még a közvetlen, erkölcsileg ugyancsak „érintett” lánytestvér mint családtag sem.

Bár a kiházásítási kötelességet éppen nem utasította vissza a zágoni Kisantal család, ám hasonló okokra vezethető vissza talán Kisantal Susánna és Kisantal Sára szerényebb hozománya is. Mindkét Kisantal lány az anyakönyvi bejegyzések szerint fattyavetett volt, korábban már gyereket szültek. Zsuzsánna nászjavai összegben nagyobbak voltak ugyan, mint a hasonló státusú, ugyancsak 1829-ben férjhezment gidófalvi Maroján Rákhelnek, de feleakkora summát értek, mint az ugyanebben az esztendőben házasságot kötő feldobolyi Székely Anna parafernuma. Nem tudjuk ugyan a Kisantalok anyagi állapotát pontosan betájolni, de az 1830-ban férjhez menő Kisantal Sára „asszony” alig 198 forintot érő portékái mindenképpen szerény ellátottságról tanúskodnak.

Bár egyes esetekben nem szövegezték meg, miért is szegényesebb egy-egy hozomány a megszokottnál, talán hasonló büntető eljárást kell feltételeznünk akkor is, mikor alacsonyabb státusú férjet választott egy-egy magasabb rangú lány magának.

A feltűnően szegény hozomány okaként sokszor a család bőséges gyermekáldását, és az ezzel járó gyakori kiházásítási kényszert is meg kell említenünk. Még ma is ismert Háromszéken a „férjhez ment a lányom, leégett a házam” közmondás, ami annak a jele, hogy a kiházásítás a család számára mindig anyagi megterhelést jelentett. Fokozottan így volt ez a 19. század első felében.

Az egyéni megvalósítás nem pusztán a lecsúszást jelentette, voltak – amint már korábban is láttuk – olyan esetek is, amelyek során a család „túteljesített”, vagyis nagyobb, vagy a csoport szempontjából értékesebb tárgyakat tartalmazó hozományt sikerült összeállítania, mint amekkorát a környezete elvárt tőle. Ezekben az esetekben az egyén nem a saját társadalmi közegének hozományát, hanem valamely más hozománymodellt kívánt elérni, ahhoz próbált idomulni. Természetesen, a társadalmi hierarchia csúcsán lévők képezték csaknem örökké az utánzás alapját. A nemesi hozomány presztízsjavainak megszerzésére irányuló törekvéseknek mindig voltak ellenzői, elsősorban az utánzott réteg részéről. A státusjelölő elemek kisajátításától való félelmek teremtették meg a 17–18. században a luxusrendeleteket is, ezekben leszögezték, milyen ruházat viseléséhez van joga egy-egy társadalmi réteg egyedének. A féltékenység, a magasabb rangú hozomány túlzott utánzása a 19. század folyamán is rosszallást vont maga után az utánzottak részéről, viszont a reprezentációs elemek domináns jelenléte a könnyebb párválasztást ígerte a lány részére. A feltűnően gazdag hozományok egy részének az volt a magyarázata, hogy a házasság előtt álló lány *fiúleány* volt. Ezzel a terminussal a székelyföldi jogrend azt a lányt jelölte, akinek a

családon belül nem volt fiútestvére. A fiúleány így a férfiágon továbbszármaztatható birtokoknak is a jogos örökösevé vált.

Miáltal váltak státusszimbólumokká a hozományba utalt tárgyak? Kapitány Ágnes és Kapitány Gábor úgy véli, azáltal, hogy ezek „egy-egy kultúra szimbólumai, történetesen egy-egy olyan kultúráé, amelyek más kultúrák szemében mint kultúrák, valamilyen szempontból magasabb státusúak“ voltak.⁵⁸⁶

Amennyiben az utánzásra méltónak tartott tárgytipusokat áttekintjük, látható, hogy csaknem valamennyi esetben a külsőségeket, a kívülálló által is megfigyelhető tárgytipusokat érintette a leggyorsabban a változtatás igénye. A ruhatár, a bútorzat és az asztali edénykészlet hódolt leginkább a divatirányzatoknak, tehát azok a tárgyak, amelyek közszemlére voltak téve. Ellenkező póluson álltak a hagyományos elemek, a leglassúbb átalakulás a lakástextíliák, főzőedények és a szigorúan használati funkciókkal rendelkező gazdasági tárgyak (rosták, sarlók, kapák, szövő- és fonó eszközök) szintjén követhető nyomon. A presztízsjavak leggyakrabban nem a munkavégzéshez kötődő tárgyak közül kerültek ki, mivel a munkavégzés semmiképpen sem volt soha a hatalmi funkció jele.⁵⁸⁷ Az idegen, távoli vagy éppen a kereskedelemből megvásárolható nagyvárosi tárgytipusok voltak Háromszékszerte a leginkább kívánt, és ezért leginkább presztízsigényeket kielégítő javak. Az öltözködárabok megnevezésének változása azt mutatja, hogy a nemesek a nyugati divat elemeit kívánták megszerezni és beépíteni a hozományaikba.

A hozomány változása 1848 és 1875 között

Reinhart Koselleck fogalmával élve, a társadalmi változásnak két mozgatórugója van: a tapasztalati tér már eleve változások origója lehet, mivel a tapasztalat mindig egyéni indíttatású. De ugyanakkor a várakozás vagy elvárás is olyan mozgatórugó, amely meghatározza a társadalom fejlődési irányvonalait. E két vektor origója ugyan nem mindig esik egy pontba, de egymásra hatásuk vitathatatlan.⁵⁸⁸ Az 1848-as forradalmat követően mind az egyéni és közösségi tapasztalat, mind pedig a társadalmi elvárások szintjén olyan változások indultak el, amelyek kihatottak a társadalom merevnek hitt lépcsőire is.

Az 1840-es évekre a székely társadalom folyamatos átalakulásával szembeül a kutató. Az addig zömmel szabad székelyekből álló faluközösségek helyett egyre több jobbágyot,

⁵⁸⁶ Kapitány Á–Kapitány G: 2005, 12.

⁵⁸⁷ Kapitány Á–Kapitány G: 2005, 10.

⁵⁸⁸ Koselleck 2003: 12.

zsellért találunk, egyes falvakban ez a folyamat egy-egy jelentősebb nemesi família fokozott kiemelkedésével van összefüggésben. Az eladósodás elleni küzdelemben egyre több ember kötötte le zálogba a földjeit, így a vagyoni helyzet virtuális alakulásának lehetünk a tanúi. Elméletileg van földje a családoknak, gyakorlatilag nincs a gondviselésük alatt. Ez talán a reformkorban érzékelhető demográfiai robbanással is magyarázható: a 19. század elején bevezetett oltások kissé csökkentették a csecsemőhalandóságot, s bár a negyvenes években a kolerajárvány még megtizedelte a kiskorúak sorát, mindenképpen a demográfiai mutatók emelkedésének lehetünk a tanúi. Tehát vagy elaprózódtak a birtokok, vagy pedig várta a család azt az alkalmat, amikor pénze lesz, és visszaválthatja a zálogba adott földterületet.

A reformkor az öntudatra ébredés kora volt, az önmaga létfeltételein javítani kívánó ember az anyagi kultúra radikális átformálásába kezdett. Ennek egyik háttéreseeménye volt a piacok egyre dominánsabb megnyílása a külföldi kereskedők előtt, akik háromszéki viszonylatban is elérhető közelségbe hozták a nyugati gyári termékeket és ezáltal az olcsóbb anyagokból előállított tucatárut. A vásárlóerő és vásárlási kedv összefonódásának okait több kutató vizsgálta, ezt egyrészt a társadalmi versengéssel, másrészt a reklámok és divatváltoztatások révén manipulált emberekkel, harmadrészt a pénz és szabadidő kiélésének megnövekedett szerepével magyarázzák.⁵⁸⁹ A „fogyasztói magatartás” megszületése viszont Európaszerte különböző időszakokban ment végbe. Míg Angliában a 18. századtól számolnak az egyre intenzívebb fogyasztás megjelentével, Magyarország és Erdély területén ez kissé későbbben ment végbe. Igazából 1850 után érzékelhetjük az áruforgalom és árucseré fokozatos növekedését. A belső vámhatár eltörlésével a kereskedelem olyan méreteket öltött, amely radikálisan átalakította a hozományt is. A javak halmozására való igény kialakulását a hozománylevelek tételszámának robbanásszerű megnövekedésén is nyomon követhettük. Háromszéken is érezhetjük a szabad áruforgalom és az ezzel összefüggésbe hozható vásárlási kedv érzékelhető jeleit. A ruházatban egyre nagyobb szerepet kaptak a különféle kartonokból készült szoknya- és felsőruhák, a könnyű textilanyagokból előállított vizitkák, a nyomtatott tarka kendők sokasága stb. A házi szőtt ágyneműk mellett egyre nagyobb számban tűntek fel a karton vagy bolti ágyterítők. Az étkezési kultúrában a kézművesek által készített cserép és fa tányérok fokozatosan kezdte felváltani a porcelán edény, és a higiénia iránti igény az evőeszközök egyre nagyobb számban való megjelenésén is láthatóvá vált.

A saját tulajdon fokozottabb munkakedvvel párosult, ennek rendkívül fontos külső jele volt a munkaeszközök számának nagymértvű megnövekedése. A forradalom utáni periódusban már nem tekinthető ritkaságnak a hozományba vitt szekér, eke, erdőlő taliga. A kapák, ásók megjelenése, a zsákok számának folyamatos növekedése, a kenderművelés

---

⁵⁸⁹ Campbell 1996: 100–104.

eszközeinek szinte kötelező hozományba utalása azt jelezte, hogy a saját gazdálkodási rendszer felé irányuló figyelem fokozódása a tárgyak mikroszintjére is átszivárgott.

Az 1848-as forradalom és szabadságharc természetesen Háromszék egészét roppant érzékenyen érintette. Az önvédelmi harc megszervezése Háromszéken rendkívül nagy méreteket öltött, hiszen – amint ezt Egyed Ákos történész is megállapította – nem pusztán a jobbágysorból való kitörés, hanem egyben a nagyon súlyos katonai terhek alóli szabadulás volt a tét.⁵⁹⁰ Mivel a katonai életmód nehéz béklyó volt az itteniek számára, így nem csodálkozhatunk, ha ennek lerázására minden lehetséges módozatot megragadtak.

1848-ban és 49-ben nagyon megcsappant a házasságkötések száma, a vidéken dúló harcok, önvédelmi szervezkedések nem tették ezt lehetővé. Ugyanakkor azzal is számolnunk kell, hogy a születéseket és házasságkötéseket sem sikerült valamennyi esetben anyakönyvekbe vezetni, a harci események nem tették ezt lehetővé. A bikfalvi református egyház anyakönyveiben például a következő bejegyzést találhatjuk 1849-ben: „Itt a hadakozás ideje alatt Kereszteltettek nincsenek fel jegyezve, a sok nyomor nem engedte, kéntelenített az Erdőkbe menekülni a pap Hiveivel együtt.”⁵⁹¹ Főképpen a szék határvidéke, Kökös, Uzon, Aldoboly, Bikfalva, Lisznyó közössége szenvedett a muszka csapatok betörése miatt. A lakosság többszöri menekülése az anyagi javak ellenség általi felprédálásával járt együtt, és a harcokba keveredett férfi lakosság távolléte miatt a hozomány bővítésére, megkomponálására fordított idő is jelentősen redukálódott. Mivel azonban a hozomány összeállítása több mint egy évtizedes készülődést igényelt, így a harci állapotok bizonyára csak az utolsó pillanatok bővítéseit érintették. Vagyis csak azoknak a lányoknak a hozománya sérülhetett, akik az elvárt vagy kiszámított házasságkötési idő előtt mentek férjhez, vagy akiknek javai károsodtak az ellenséges csapatok átvonulása miatt, esetleg családtagjaik a harcok áldozataivá váltak.

A forradalom és szabadságharc – amint tudjuk – csupán részben hozta meg a gazdasági fellendülést. Leverését követően ugyan nem sok változást sikerült kieszközölni a székely hétköznapiakban és életmódban, de az addig kikristályosodott rétegződés fokozatosan felborult, helyét bizonytalan állapot vette át.

A jobbágyok felszabadítása nem hozta meg a várt eredményt. Az 1850-es, 60-as években a felszabadult jobbágyság jelentősebb életmódváltását nem tette lehetővé a hagyományos termelési rendszer. Bár mindenki azt remélte, hogy a saját tulajdon megteremtése által a jobbágyi réteg intenzív felemelkedésbe kezd, az 1850–60-as évek sajtója tele volt panaszokkal, hogy a beidegződött életformán nem képesek változtatni, ezért

---

⁵⁹⁰ Egyed 1978: 15.

⁵⁹¹ Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 118, Bikfalvi református anyakönyvek 1832–1858, 22 verso.

nyomorúságos sorsukból nem tudnak kiemelkedni. Az 1848-as forradalmat követően az Európaszerte kedvező feltételeket teremtő gabonakonjunktúra a hegyvidéki emberek számára nem teremtett olyan meggazdagodási lehetőséget, mint Magyarország más részein, tekintettel arra, hogy itt a nagy méretű gabonatermelésnek és kereskedelemnek nem kedvezett az időjárás.⁵⁹²

A zselléri réteg kétségbeejtő helyzetét nem kell ecsetelnünk, ők a nincstelenség közeget növelték továbbra is. Mivel házakkal nem rendelkeztek, így a földesuraik által épített lakásokat próbálták pénzért bérbe venni, így anyagi helyzetük tovább romlott.

A katonarend belső tagolódása teljesen megszűnt, hivatalos katonai rangsorolásuk is már csak a tudatokban maradt fenn. Talán a katonarend számára kisebb megkönnyebbülést hozott a forradalom, mivel a férfiak megszabadultak a kötelező katonáskodás robotjától és gazdaságukkal tudtak foglalkozni. Ez mindenképpen anyagi könnyebbséget jelentett a számukra is, és könnyített az asszonyok és gyerekek sorsán is.

A városi réteg további különállása elsősorban az anyagi javakhoz való könnyebb hozzáférhetőségnek volt köszönhető. Az 1850-es évektől Sepsiszentgyörgy fokozatos kiépülését figyelembe kell vennünk, tehát az egyre dominánsabb városi életforma ettől kezdődően már nem pusztán Kézdivásárhelyen, hanem Sepsiszek székhelyén is érzékelhetővé, elkülöníthetővé vált. A városlakók továbbra is első helyen szerepeltek a divatcikkék használói közt, ennek köszönhetően a hagyományos kultúra és a polgárius létforma közti közvetítő szerepet játszották.

A volt nemesi réteg és a felemelkedő, vagyonosodó háromszéki újonnan kialakuló úri közeg a korabeli anyakönyvekben is teljesen bizonytalan megnevezéssel jelent meg.

A korábbi társadalmi rend felborulása több évtizedig egyfajta káoszként érzékelhető. Senki sem tudta 1848 után, hogyan jelölhetné meg a saját státusát, sem az anyakönyveket vezető papok, sem pedig a falustársak hozományát összeíró régíusok. A nemeseket vagy továbbra is „nemes”-ként jelölték az anyakönyvekben, vagy „birtokos” címkét ragasztottak a neveik mellé. A katonarendet régi terminológiával „volt lovag” vagy „volt gyalog”-nak említették, vagy pedig „volt polgár”, „őspolgár” megnevezéssel különítették el a korábbi jobbágyság sorától vagy a betelepülőktől, vagyis az „újpolgár” rétegtől. De a legáltalánosabb viszonyulás az volt, hogy a nevek mellé semmilyen pontosítást nem írtak. Ez azt jelenti, hogy csupán hosszabb nyomozás után tudtunk rájönni – ha egyáltalán sikerült kideríteni – hogy a hozománylevelek tulajdonosai és azok családjai milyen társadalmi réteghez tartoztak a forradalmat megelőző korokban. Az átstrukturálódás vizsgálatát így csupán mértékkel tudtam megvalósítani, egyes hozománylevelek esetében csak azt sikerült megállapítani, hogy milyen

---

⁵⁹² Vörös A. 1979.

gazdag az aktuálisan elemzendő hozomány, de nem tudtam belelátni abba, hogy felívelőben volt-e a család anyagi helyzete, vagy leáldozott korábbi gazdagsága.

A kiegyezés körüli állapotokat taglalva Keleti Károly a következőképpen összegzi a „csodálatos kasztszellem”-et: „már a zsellért is lenézi a féltelek birtokosa, a hatökrös gazda meg nagy úr a faluban, kihez még a kisbíró sem mer kalappal a fején szólani.” Mindezek valamennyien egy valamikori közös jobbágysors viselői voltak, ez a hajdani azonosság azonban már csupán a tudatokban élt és működött.⁵⁹³

A korábbi struktúrák felborulása és az átstrukturálódás nagyon hosszú, majdnem évszázados folyamat volt. Az egyik napról a másikra történő struktúraváltást, a feltörekvést megakadályozták az előítéletek és a korábbi rétegek ellenállási, ellentmondási kísérletei. A saját rétegén felülemelkedő egyént megszólták vagy éppen visszanyomták, irigyelték vagy pedig kipletykálták. A váltás medre így társadalmilag predesztinált volt. Az átstrukturálódási folyamat nehézkességéről több szerző elmélkedett. Hanák Péter szerint „birtok és vagyon önmagában nem adott passzust az urak közé tartozáshoz, ehhez származás, rang vagy diploma is kívántatott”, és csupán a századfordulóra alakult ki az a köztes réteg, amelyet „felülről leereszkedően ugyan úrnak szólítottak, de annak még nem tartottak, alulról viszont már úrként süvegeltek, a félurak vagy úrfélék közbülső csoportja.”⁵⁹⁴ Imreh István történész az 1940-es évekbeli emlékeit elemezve szülőfalujában, Sepsibodokon még ekkor is megelte a valamikori merev struktúrákhoz való ragaszkodás nyomait: „Az elkülönülés már a gyermekkorban megkezdődött. A katonaasszonyok gyermekeiket nem engedték a jobbágyokéival játszani. A csúfolódás is tudatosította bennük a külön csoporthoz tartozás tudatát.(...) Régen még a kocsmában sem ültek egy asztalhoz. Sokszor verekedett össze ilyen rendi alapon a külön vigadozók társasága.(...) A templom jobb oldala, az előkelőbb rész, a katonáké; bal oldalon a jobbágyok ülnek. Ha parasztlány katonához megy, katonaszékbe ül; s ha parasztember vesz el katonát, az ember is, az asszony is marad. Egészen a közelmúltig a különböző rendbéli asszonyok a templomba külön ajtón is mentek be(...). A társadalom alkotta formák gyakran túléltek a társadalom életrendjének megváltozását, és idő kell ahhoz, hogy az évszázadokon át szigorú rendi meghatározottságban élő falu ezekből kibontakozhassék, és új, más természetű érintkezési formákat alkotva, szabadabbá, meghatározottságtól mentesebbé tegye életét.”⁵⁹⁵

Ritkán láthattunk az anyakönyvekben olyan bejegyzéseket, amelyekből az derült volna ki, hogy egy volt jobbágy a volt nemessel, vagy éppen huszárral, egy gyalog katona a honorácior rendből származóval házasodott volna össze. Az egyházi jegyzőkönyvek irategyütteseiből tudjuk, hogy például a jobbági sorból kitörő papot sem fogadta el a falvak

⁵⁹³ Keleti Károly észrevételeit idézi és összegzi Vörös 1979.

⁵⁹⁴ Hanák Péter észrevételeit idézi Kövér 2006: 28.

⁵⁹⁵ Imreh 1987: 98–99.

népe, mert „nemtelen” státusa általános lenézést szült a valamikori „nemes székely” közösség (katonarend és primori réteg) körében.

Ennek ellenére a tárgyak rendszerében történő lassú változások már néhány esztendővel a forradalom és szabadságharc kitörését követően érzékelhetővé váltak a háromszéki hozomány-inventáriumokban.

a., A leggazdagabb, főúri hozomány

Az 1849 utáni hozományok összevetésénél a végösszegként megjelölt „summák” csupán instabil azonosítási alapot jelentenek. A forradalom utáni periódusban továbbra is több pénznem párhuzamos jelenlétével számolhatunk, az „osztrák érték” mellett a magyar forintok, aprópénzben a pengők vagy krajcárok, dénárok egyaránt előfordultak. Így a leggazdagabb hozományt nem a forintba megadott végösszeg, hanem a listák hosszúsága és az abban foglaltak mai szemmel is felmérhető értékessége alapján választottam ki. Bár a mai értékítéletünk múltra vetítése kétes megközelítési szempont lehetne, úgy vélem, az arany- és ezüstékszerek elemzett időszakunkban is presztízsjavak voltak, amelyeket csupán a társadalmi elit tudott magának megszerezni. Erre utal az is, hogy az ugyanazon hozománylevélben felsorolt „átlagos” javakkal összevetve is a becsűsök nagyon nagy árral látták el ezeket a tárgyakat.

A szabadságharc utáni periódus leggazdagabb hozománylevele az uzoni Gidófalvi Zsuzsánnáé. Bár az esküvő időpontja nem derül ki sem a hozománylevélből, sem pedig az uzoni református és római katolikus anyakönyvekből, a Vajna család (a vőlegény családja) történetére vonatkozó bőséges információnak köszönhetően⁵⁹⁶ 1852–60 közé helyezhetjük ennek keletkezését.

A Gidófalvi család Uzon nemesi múltú családjai közé tartozott, a falu területén lévő nemesi kúriájuk pedig annak a jele, hogy a família reprezentációs szintje a 19. század második felében a feltörekvő réteg közé emelte e családot. A forradalmat követő átstrukturálódási folyamatban a Gidófalvi család nem veszítette el korábbi pozícióját, hanem vagyonhalmozás révén tovább emelkedett a birtokos réteg ranglétráján. Nem tekinthetjük véletlennek, hogy Gidófalvi Zsuzsánna azzal az uzoni Vajna Tamással lépett házassági szövetségre, akinek családja úgyszintén jeleskedett a gyorsan ívelő karrierok építésében. Tamás 1848-ban a forradalmárok oldalán állt, de az 1850-es években – amint azt a hozománylevél bejegyzése is tanúsítja – már bécsi tartózkodás révén próbálta egyengetni társadalmi pozícióját, majd hazatérve törvényszéki bírói karriert épített Sepsiszentgyörgyön a

---

⁵⁹⁶ A Vajna család hatalmas levéltárral rendelkezik, ez a Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltárban található. Bár az esküvő időpontja nem szerepel az uzoni anyakönyvekben, tudomásunk van róla, hogy Tamás, a vőlegény a megjelölt periódusban tartózkodott Bécsben.

19. század hetvenes éveiben. Bár a forradalom során az uzoni lakosság menekülésre kényszerült, és a legtöbb nemesi kúriát feltörte, kifosztotta, *elprédálta* a betörő muszka sereg, köztük a Vajna Tamás nemesi lakóházát is,⁵⁹⁷ Zsuzsánna bőséges hozománya arra utal, hogy talán a Gidófalvi család megmenekülhetett a nagyobb pusztítástól, vagy pedig hamar lábra állt a forradalmi veszteségeket követően.

A hozomány gazdagságára már annak a hosszúságából is következtetni lehet. Az összeíró biztosok az első három pont alá azokat a javakat jegyezték fel, amelyek a hozomány különlegességének elsődleges jelei voltak. Így került rögtön az összeírás elejére a hatalmas pénzadomány (4000 váltó forint), valamint az arany-, ezüst- és gyöngynemű. Ezeknek a tárgyaknak a pénzben is feltüntetett becsűje azt jelzi, hogy Gidófalvi Zsuzsánna hozományának egy-egy eleme némely szegényebb hozomány egészének az értékével is felért. A választékos, igényes összeállítási szempontokat a hozománya további tételei is kiemelik. A bútornemű differenciáltsága azt jelzi, hogy Gidófalvi Zsuzsánna már eleve a több helyiség berendezését tartotta szem előtt. Hozományában elkülönültek az ebédlőbe szánt bútorok (ebédlő asztal, 12 deszka szék, üveges almárium) a hálószoza bútorzatától (ágyak, kaszten, köntöstartó) valamint a vendégfogadó térbe szánt daraboktól (diófa kanapé hozzá való 8 székkal, kanapé elé való kis asztal stb). Az ágynemű gazdagsága (7 derékalj, 22 párna, 7 paplan) nem pusztán a virtuális, vagyis a gyermekekkel várhatóan folyamatosan bővülő család lefektetését, hanem az esetlegesen feltűnő szállóvendég ellátásának célját is jelezte. A nagy mennyiségű vászonnemű úgyszintén arra utalt, hogy a hozományt Gidófalvi Zsuzsánna a megszokott főnemesi minta szerint tervezte meg, amelyben nem pusztán a családtagok ellátásának, hanem a cselédség és a vendégsereg igényei kielégítésének is helyet kellett szánni.

A luxus iránti igény az 1848 utáni periódusban egyre inkább az asztalterítés kellékeinek számbeli növekedésével kapcsolódott össze. Tányérjai nem akármilyenek, hanem bécsi és kínai porcelánok voltak, amelyeknek szelektív ízlésvilágát a formai különlegességgel is kiemelte a Gidófalvi család. Zsuzsánna tálai közt a négyszögű és az ovális egyaránt feltűnt. A lapos- és leveses tányérok, a szószos csésze, a tejfőző lábas stb. elkülönítése edényeinek differenciáltságára utalt, és egyrészt a konyhai higiénia megnövekedett szerepét, másrészt az asztalterítés művészetének kifejlődését jelezte. A főúri étkezési kultúrához való alkalmazkodás jele volt a metszett üvegnemű megjelente is, ezek az igényesen díszített darabok a 19. század közepi üvegművesség legdrágább darabjai voltak.

---

⁵⁹⁷ Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, 55-ös Fond (Pávai Vajna család levéltára, VIII. fasciculus, 160–161 verso.

A nemesség mindennapi rítusaihoz való alkalmazkodás igényét a *káffézó* eszközök nagy mennyisége jelezte. A *finsiák*, ibrikek és nádméztartó edények, -porozók, *káffés* kanalak, *káffézó* abroszok és *keszkenők* mind annak a jelei voltak, hogy a mindennapi rítusok közt a kávézásnak kiemelt szerepet szántak. Az uzoni nemesség körében ennek egyébként is fontos szerepe volt. Tudunk róla, hogy a Vajna családban, amellyel Zsuzsánna házassági szövetségi viszonyt akart kialakítani, a napi három-négyszeri kávézás sem volt ritka. 1793-ban például az egyik akkor élt Vajna, mégpedig István válási keresetet akart indítani neje, Kenderessi Klára ellen. Vádjai közt fontos helyet foglal el az asszony tékozlása, pénzszerzése. Valamennyi megidézett, vallomást tevő tanú a vagyon tékozlásának jeleként kiemelte, hogy az asszony „*A káffé italt annyira kedvelte, hogy éjszakai minden rend nélkül itta, s ha külömben szert nem tehetett rájja, még a Sellyem Szoknyájátis zálogba vetette, úgy más érdemesebb portékájátis.*” Vagy egy más tanúvallomás szerint: „*A kávé olly igen szerette, hogy egy nap négyszeris ivott, s beteg volt, ha azzal nem élhetett.*”⁵⁹⁸ Tehát az ebbe a családba beszállított kávé felszerelés a Zsuzsánna gyors alkalmazkodókészségét éppúgy kifejezte, mint azt, hogy a 19. század derekán a főnemesség körében a kávé térhódítását csaknem általánosnak tekinthetjük.

A ruhaneműk listáját amennyiben alaposan áttanulmányozzuk, újdonságként hat e főúri hozományban a hálóruhák és a nappali öltözetek, illetve a reprezentációs igényű darabok elkülönítése. Míg a korábbi kelengyék tételei közt egyáltalán nem szerepelt az éjszakai öltözet, addig Gidófalvi Susánna hozományában megjelent a háló rékli, főkötő, a kockás *Schraflog*. A gallér, *esárp*, valamint a többfajta pántlika, strimfli felsorolása azt jelzi, hogy a ruhatár kisebb kiegészítő elemeire is egyre nagyobb hangsúlyt fektettek. A rengeteg idegen megnevezésű anyag és ruhadarab egyaránt jelzi, hogy a társadalmi hierarchia csúcsán élő lányok a nyugati divat szerint öltözködtek, és a ruhatáruk megkomponálásában a kereskedelemből vásárolt daraboknak fontos szerepet szántak. Különösen fontos volt a divat térhódítása és az ennek alárendelt öltözködési trend. A főúri lány esetében a ruhatár már nem az életre szóló ellátottságot, hanem az aktuális társadalmi és családi életre való felkészültségi szintet jelölte.

A hatalmas mennyiségű gyolcs és vászonemű, valamint a nagy számú edény azt jelzi, hogy a halmozás továbbra is a kelengyekomponálás egyik kiemelt elve maradt, a mennyiségi normákon belül viszont hangsúlyeltolódások érvényesültek. Különösebben nem növekedett meg például az alapöltözékeknek a száma, nem kapott sokkal több köntöst, bundát stb. a lány. Gazdagodást – amint már jeleztem – a bútortatban, az edényneműben, a vásznak közt

---

⁵⁹⁸ SÁLvt., F. 55 – Fasc. VI., 83 verso.

figyelhettünk meg. Ez jelzi, hogy az 1848 utáni periódusban a kelengye összetételének divatirányzatai elsősorban a lakásberendezés és az asztali kultúra megreformálását érintették.

A Gidófalvi Zsuzsánna hozományában a földadomány teljesen háttérbe szorult. Ez elsősorban a távoli férjhezmenéssel magyarázható, és bizonyára ezzel hozható összefüggésbe a nagyobb pénzadomány biztosítása is.

b., A gazdag hozományok

Az 1848-at követő periódusban – amint már említettem – a társadalmi átstrukturálódás változó intenzitású folyamatát követhetjük nyomon. Az alapvető történelmi terminológia minőségi ugrást okozó történelmi jelenséggént szokta meghatározni a forradalmakat. 1848 után az említett „minőségi ugrást” azonban semmiképpen sem a főnemesség életmódjának változásában, hanem a társadalmilag előnytelenebb léthelyzetben élők szintjén követhetjük, és ott is csupán mérsékelten nyomon.

Ez a folyamat már néhány esztendővel a forradalom után érzékelhetővé vált. Bár az egyes rétegek tagjai közt már a korábbi periódusban is eléggé jelentős anyagi különbségek alakultak ki, a forradalom utáni periódus bátorítást nyújtott a katonarendnek, ezzel szemben az egyes nemesek egyre hangsúlyosabban léptek a vagyronvesztés útjára.

A gazdagabb hozományok összehasonlítása, kiválasztása eléggé nehéz folyamat. Teljesen objektív kiválasztási szempontrendszer bevezetését nem teszi lehetővé a hozománylevelek felértékelésében alkalmazott pénznemek különbözősége. Amennyiben a pénznemek erősségét szeretnénk összevetni, szemléletes összehasonlítást tehetünk a tehének és a tulkok árának összevetése révén. Ezeknek a hatalmas ingadozása mutatja, mennyire labilis összehasonlítási alap a pénzösszegek alapján történő összevetés: 1850-ben egy 4 esztendő tehén ára 43 forint,⁵⁹⁹ 1859-ben egy 3 évesé viszont csupán 16, 80.⁶⁰⁰ Egy borjával együtt adott tehén 1852-ben 100 forint,⁶⁰¹ 1855-ben viszont 300 forint volt.⁶⁰² Egy tulkot 1852-ben 220 forintra áraztak,⁶⁰³ viszont 3 esztendővel később egy tulokpárost csupán 60 forintra becsültek. Úgy vélem, ezek az adatok meggyőzik az olvasót, mennyire bizonytalannak tekinthető a pénznemek alapján összehasonlított hozomány gazdagságáról hiteles képet nyernünk.

Az inventáriumaink első ránézésre megállapított hosszúsága még kevésbé vehető számításba. Egyes összeíró biztosok minden tárgyat külön tételként szerepeltettek, mások

---

⁵⁹⁹ Közéapajtai Szóts Anna hozománya, 1850.

⁶⁰⁰ Futásfalvi Ambrus Trésia hozománya, 1859.

⁶⁰¹ Cőfalvi György Teréz parafernuma, 1852.

⁶⁰² Kézdipollyáni Simon Anna parafernuma, 1855.

⁶⁰³ Osdolai Daka Ágnes parafernuma, 1852.

esetenként tíz tárgyat soroltak egy tételszám alá. Ha úgy sejtjük, hogy összeszámolva az adományozott tárgyak számát, hitelesebb képet kapunk, szintén félreinformálhatjuk az olvasót, ugyanis így egy tárgyként szerepel egy értékes vasas szekér vagy egy *osztováta*,⁶⁰⁴ de ugyancsak egy tárgyként számolhatjuk össze az összehasonlíthatatlanul kisebb értékű pléh kanalat vagy az ugyancsak értéktelen kis méretű *lapítót*.⁶⁰⁵ Az 1848-tól 1875-ig terjedő periódusban a hozományba szánt tárgycastleomány állandó növekedésével kell számolnunk. Az ebből a periódusból származó 38 hozománylevél közül 17 darab, tehát majdnem a számontartott hozományleveleink fele, 200 ingóságnál többet sorolt fel.⁶⁰⁶ És bár ez a számadat azt sejteti, hogy az anyagi ellátottság felívelőben volt az elemzett periódusban, mégsem tekinthetjük a 200 fölötti tárgycastleománnyal férjhezmenők mindannyiját gazdag hozományú menyasszonynak.

Ugyanakkor, amennyiben az 1000 forint fölötti pénzösszegű hozományokat tekintjük át, csupán 11 darab hozománylevelet számíthatunk kellő módon „gazdag”-nak.⁶⁰⁷ Meg kell állapítanunk, hogy ezek közül három olyan inventárium kerül a tekintetünk elé, amelyeknek felsorolt tárgycastleománya 200 darab alatt van, de értéke mégis meghaladja az említett summát. Mindhárom ezekből⁶⁰⁸ árva lány hozománya volt, és a nagyobb összeg mellérendelése az örökségrész földekben vagy készpénzben való kibocsátásának köszönhető.

A fenti fejtegetések talán kellőképpen alátámasztják, mennyire nehéz mai értékítéletünket háttérbe utalva, pusztán az inventáriumok tárgyait, értékeit figyelembe véve, objektív kiválasztási szempontrendszer bevezetni. Bár az értéket és az inventáriumban található tárgyszámokat valamennyi esetben figyelembe vettem a gazdagabb hozományok kiválasztásának szempontrendszerében, kénytelen-kelletlen kutatói elvonatkoztatásokhoz is

---

⁶⁰⁴ Szövőszék.

⁶⁰⁵ Vágódeszka.

⁶⁰⁶ A korabeli szóhasználat szerint az ingóságokhoz számítottam az állatállományt is, mivel az is mozgatható, elhajtható vagyonrész volt, szemben a telkekkel, földekkel, kaszálókkal, erdőrészekkel és épületekkel, amelyek nem mozgathatók, állandó ingatlanok voltak. A 200 ingóságnál többet tartalmazó hozománylisták a következők: Cófalvi György Teréz 1852 (201 db), Osdolai Daka Ágnes 1852 (211 db), Kézdivásárhelyi Bodó Mária 1854 (247 db), Nagybaconi Boda Julianna 1854 (279 db), Kézdiopolyáni Simon Anna 1855 (244 db), Pávai Imreh Julianna 1855 (219 db), Gidófalvi Csulak Rozália 1855 (211 db), Futásfalvi Ambrus Trésia 1859 (215 db), Szotyori Békesi-Nagy Jozefa 1860 (325 db), Bibarcfalvi Bándi Rozália 1862 (221 db), Bikfalvi Pál Rozália 1866 (242 db), Telegdibaconi hiányos 1870 (259 db), Zabolai Kónya Mária 1873 (206 db), Vargyasi Román Mária 1873 (206 db), Felsőcsernátoni Beke Mária 1874 (310 db), Bibarcfalvi Bándi Anikó 1874 (254 db), Alsócsernátoni László Borbára 1875 (232 db).

⁶⁰⁷ Nem számítottam bele az összegbe az előző fejezetben már áttekintett Gidófalvi Susánna hozományát, illetve a szotyori Békesi-Nagy Jozefa hozományát, amelyet nem becsültettek meg, ezért nem került a végére a más hozományokkal összehasonlítható pénzösszeg. Az említett pénzösszeg fölötti hozománnyal rendelkezett: Középajtai Szóts Anna 1850 (1756, 60 Ft), Osdolai Daka Ágnes 1852 (1299 Ft), Berecki Vátang Orsola 1853 (1029, 27 Ft), Kézdiopolyáni Simon Anna 1855 (1431, 16 Ft), Pávai Imreh Julianna 1855 (2504, 25 Ft), Gidófalvi Csulak Rozália 1855 (2022, 42 Ft), Futásfalvi Györgyjakab Ágnes 1865 (1215, 50 Ft), Bikfalvi Pál Rozália 1866 (1208, 70), Telegdibaconi hiányos 1870 (1172, 95 Ft), Zabolai Kónya Mária 1873 (1525, 02 Ft), Felsőcsernátoni Beke Mária 1874 (3793 Ft).

⁶⁰⁸ Középajtai Szóts Anna parafernuma, 1852; Berecki Vátang Orsola parafernuma, 1853; Futásfalvi Györgyjakab Ágnes parafernuma, 1865.

kellett folyamodnom. Egyes listáinkban a vetett ágy tartozékainak vagy a pénzzé cserélhető vászontűréseknek nagy mennyisége vehető észre, más esetekben az edénykészlet vagy a bútornemű feltűnő gazdagsága lepi meg a kutatót. A föld mint a kor értékmérő adománytípusa szintén egy-egy lány gazdagságának a jeleként tételezhető. Így hát a kiválasztási szempontrendszerben mindenképpen figyelembe vettem az értékesebb ingatlanok vagy a nagyobb értékű tárgyak jelenlétét.

A hozományok összehasonlító vizsgálatában a gazdag hozományok csoportjába azokat a kelengyét soroltam, amelyek meghaladták a 200 ingóságos küszöböt, és ez a tárgylétszám mellett még akár vászonnal, akár földdel, akár pénzüsszeggel, ékszerekkel igyekeztek felpótolni, gazdagabbá tenni a listát. Amennyiben ezen a szűrőn átengedjük az 1849 és 1875 között keletkezett hozományainkat, akkor 11 darab inventárium akad fenn, ezeket tekinthetjük talán továbbra is, mai ítélőképességünket háttérbe utalva, gazdag hozománynak: éspedig osdolai Daka Ágnes 1852-es, kézdívárhelyi Bodó Mária 1854-es, kézdipolyáni Simon Anna 1855-ös, pávai Imreh Julianna 1855-ös, gidófalvi Csulak Rozália 1855-ös, futásfalvi Ambrus Trésia 1859-es, szotyori Békesi-Nagy Jozefa 1860-as, bikfalvi Pál Rozália 1866-os, zabolai Kónya Mária 1873-as, felsőcsernátoni Beke Mária 1874-es és alsócsernátoni László Borbála 1875-ös hozományát.

Az elemzett időintervallum első gazdag hozománylevele, a Daka Ágnesé, még a régebbi struktúra továbbélésének a jele. Daka Ágnes, mint „osdolai birtokos”, 1848 előtt a nemesi réteghez tartozott, erre utal az is, hogy Apor Péter emlékiratíró a családot nemesként említette a *Sintagma vivorum* című verses munkájában. A család társadalmi státusa a forradalom utáni 4 esztendő alatt valószínűleg sokat nem változhatott. Az egy köből méretű, illetve az ezen kívül biztosított 6 véka terméshozamú szántóterület, amelyet Ágnesnek juttatott a családja, csupán zálogként volt a Dakák kezében, így a menyasszony megélhetési forrásokkal való ellátása virtuális és bizonytalan távlatú volt. Bútorzata nem volt nagyon gazdag, viszont 8 darabból álló állatállománya arra utalt, hogy a család az állattenyésztés felé irányuló életstratégiát ajánlotta a lány számára. A viszonylag jelentős mennyiségű vászonnemű, ágyi kellék azt jelzi, hogy a vetett ágy pazar feldíszítését látták a nemesi létforma reprezentatív státusjelének, amelyet a nászjakok közt is láttatni szándékoztak, viszont a férj házába vitt ruhatár és bútorzat visszafogottsága a család anyagi forrásainak bizonytalanságát jelöli a mai elemző számára.

Amennyiben az egymáshoz egyre inkább közeledő társadalmi rétegek hozományát próbáljuk összehasonlítani, már 1855-ben feltűntek az átstrukturálódás első hiteles nyomai. Egyes esetekben a lassú lecsúszásnak a jelei figyelhetők meg. Például a kézdipolyáni Simon Anna családja a forradalmat megelőzően körülbelül olyan társadalmi háttérrel rendelkezett,

mint az előző passzusban ismertetett uzoni Gidófalvi család. Mindketten a kúriatulajdonos nemesek közé tartoztak. A polyáni család egy része egyre inkább elvesztette a birtokát, és szülőföldjét elhagyva, az értelmiségi életformával próbálta magát fenntartani.⁶⁰⁹ Simon Annáról nem tudjuk, melyik ágból származik, hozománya⁶¹⁰ viszont egyáltalán nem tartalmazott földeket, és ingóságainak jegyzéke sem volt összehasonlítható az előbbi részben ismertetett Gidófalvi Zsuzsánna nagyon gazdag főúri hozományával. Hatalmas mennyiségű vászonneműje (összesen több mint 1000 singnyi gyolcs-, gyapot- és kendervásznat vitt férjhez) viszont mégis a nagyon jelentős értékű hozományok közé emelte a nászjavit. Vőlegénye családja, a „nemes nemzetes Zonda” család az 1614-es lustra idején is már jobbágytartó nemes famíliaként szerepelt,⁶¹¹ és a 19. század közepi esküvő idején is tartották korábbi státusukat, amint azt „*nemes nemzetes*” megnevezésük mutatja. Bizonyára vagyonuk jóval jelentősebb volt, mint a Simon családnak.

Pávai Imreh Juliánna szintén nemesi múltú lány volt, kelengyéjének darabjai⁶¹² a polyáni lányéhoz hasonló gazdasági állapotról tanúskodtak. Viszont ugyanabban az esztendőben, vagyis 1855-ben a gidófalvi Csulak Rózália javainak lendületes növekedése a feltörekvő katonarend gyors felemelkedésének a tanújele lehetne. Lakkos bútorzata, 4 derékaljjal és 12 párnával, 2 paplannal felszerelt vetett ágya akármely nemesi hozományba beillett volna, holott Rózália családja – édesapja státusa után – korábban a gyalog katona rétegbe tartozott. A *csipkés, urkolt* vagy éppen *bécsi szőtt* ágyterítők azt jelezték, hogy a drága, távolról hozott bolti, kereskedelemből bekerülő vagy igényesen díszített, drága javak beszerzése már nem volt elérhetetlen ábránd e réteg számára sem. Hatalmas mennyiségű vászonneműje, és az apa által nagy mennyiségben beszerzett földbirtoka az atyának az anyagi javak megszerzésére irányuló szívós és kemény küzdelmére utal. A forradalom utáni kaotikus állapotok közepette Csulak Rózália édesapja „benn való épületes Joszag”-ot, a Csiszér családtól vásárolt kisebb-nagyobb földeket, „*alatomos szemel*” átcsúsztatott, eredetileg lányágon nem átadható örökös birtokokat juttatott leánygyermekébe.

Az említett három, ugyanabból az esztendőből származó hozományt azért emeltem egymás mellé, mert ugyanazok az időjárási, pénzbeli állapotok alapján hasonlíthatók össze. Mégis, megkomponálási elveikben már első megfigyelésre is jelentős különbségek fedezhetők fel. A kézdipolyáni lány esetében a ruhanemű nagy aránya az igazán figyelemre méltó, 19 felvevő ruhája mindenképpen jelzi, hogy a valamikori nemesi státus látszatát a mennyiségi

⁶⁰⁹ Ebből a primipilus ágból került ki például polyáni Simon Elek, aki filozófiai és jogi tanulmányok után a királyi főkörmányszék alkalmazottja, majd Kolozsvár polgármestere lett az 1870-es években. Lásd Vasárnapi Újság, XXIX. évf. 6. szám, 1882. február, 89. old.

⁶¹⁰ Kézdipollyáni Simon Anna parafernuma, 1855.

⁶¹¹ Balogh 2005: 152.

⁶¹² Pávai Imreh Juliánna parafernuma, 1855.

arányokhoz való ragaszkodással kívánta a kiházasító család fenntartani. Anyagi lehetőségeik viszont nem tették lehetővé a drágább ruhaanyagokkal és az elegánsabb, nagyobb pénzbe kerülő vastag felsőruhákkal való kiházasítás társadalmi üzenetként való megfogalmazását. A báránybőrös bunda mellett feljegyzett *zeke*⁶¹³ korábban a szerényebb anyagi viszonyok közt élők ruhatárában jelent meg, e ruhadarab elterjedtségét a könnyebben beszerezhető, házilag vagy háziiparilag előállítható, olcsóbb zekeposztónak köszönhetette. Tehát a legkeményebb küzdelem és a látszattal való takarózás ellenére is a család lassú státusvesztési folyamatát követhetjük nyomon. A nemesi múlt, a kuriális tulajdon már csupán külső máz volt, alatta a presztízsjavak megszerzésére irányuló egyre reménytelenebb küzdelem húzódtott meg. A kézdipolyáni esettel ellentétben a gidófalvi egykori gyalogkatona Csulak Rozsália a köntöseinek, keszkenőinek számát és anyagát tekintve inkább a korábbi gyalog katona státusának látszatát kívánta fenntartani, de jelentős földállománya a birtokokon keresztül való státusteremtési stratégia alkalmazását bizonyítja.

A néhány évvel később, 1859-ben férjhezmenő futásfalvi Ambrus Trésia, amint a hozománylevél bejegyzése is utalt erre, szintén gyalog katona rendű-rangú volt a forradalmat megelőzően, mégis 215 elemből álló hozománya, 250 singnyi vászonneműje és 8 vékás összméretű szántóterülete a jelentősebb hozománnyal férjhezmenők közé emelte. Trésia bútorzatának elemei is azt jelzik, hogy igyekezett a negyvenes évek nemesi bútorzatához alkalmazkodni, a nászjavarai közt ott látható a három fiókú kaszten és a szürkére illetve feketére festett, hajlított hátú szék, kanapé, záros láda is. Amennyiben a Trésia családi viszonyait megvizsgáljuk, még inkább el kell csodálkoznunk a hozománya gazdagságán. Családjának három lány kiházasításáról kellett gondoskodnia, s még egy fiúgyermek életterének megteremtését is fel kellett a szüleinek vállalniuk. Nincs módunk arra, hogy a Trésia hozományának elemeit a más lánytestvérei nászjavaival összehasonlítsuk. Valószínű, hogy az anyai ágon rászálló birtokok segítették hozzá a fiatalasszonyt a felemelkedéshez, mivel a Györgyjakab család, amelyből Trésia anyja származott, lovas katona család volt. A nagyobb értékű hozomány megteremtését a család talán azért vállalhatta fel, mivel Trésia az 1859-es férjhezmenése idején már özvegyasszony volt. Bár új férje 18 évvel idősebb volt nála, az özvegyasszony számára talán mégis nehezebb volt új házastársat találni, ezt talán a nagyobb, jelentősebb hozománnyal lehetett biztosítani.

A két elemzett gyalog katona, jelentős vagyoni állapotú hozománylevél egyaránt azt jelzi, hogy néhány katonarendű családban a reformkor végével és a forradalommal olyan anyagi fellendülést követhetünk nyomon, amely előfeltétele volt a korábban merevnek tűnő struktúrák szétfeszülésének. Nyilvánvaló, hogy ennek a folyamatnak már a forradalom előtt el

---

⁶¹³ Kézdipolyáni Simon Anna parafernuma, 1855.

kellett kezdődnie. A forradalom alatti állandó anyagi bizonytalanság, vagy éppen az ellenség dúlásai által okozott veszteségek semmiképpen sem teremtettek kedvező feltételeket az életszínvonal emelkedésének jóformán egyetlen réteg számára sem, és a szabadságharc éveiben dúló kolerajárvány miatt a csaknem valamennyi családban bekövetkezett emberveszteségek is csökkentették a gazdasági potenciált. Mivel az ötvenes évek elején Székelyföldön szárazságról tudunk, így e családok felemelkedési útjait mindenképpen legalább két évtizedes folyamatként kell értékelnünk. A katonarend kis csoportjának negyvenes évekbeli erőteljes meggazdagodását, és a nemesség egy részének radikális elszegényedését a forradalom egyik előjátékának tekinthetjük.

A valamikori nemesi múlttal rendelkező családok inventáriumai közt is külön kell foglalkoznunk a szotyori Nagy Jozefa hozománylevelével. A szotyori Nagy család Bátorszív ragadványnevét onnan kapta, hogy a család egyik őse a napóleoni háborúk alkalmával résztvett az ún. rastatti merénylet megszervezésében és kivitelezésében. A “legendás híru hős” Bátorszív Nagy Ferenc “vakmerő haditettei”⁶¹⁴ révén – jónéhány sorstársához hasonlóan – gazdag jutalmat nyert. A jelentős hadi csíny székelyföldi résztvevőit komoly jutalommal látták el, valamennyiük ekkor építtetett egyszerre kő kúriát, és jelentős földbirtokok vásárlása révén juttatta kifejezésre a státuszváltozását.⁶¹⁵ Az 1848-as forradalomban a család egyik nőtagja is jelentős szerepet játszott. Bár Jozefa hozományát 1860-ban, tehát több mint 60 esztendővel a rastatti merénylet és 12 esztendővel a forradalom után írták össze, divatos, nyugatias ruházata, aranyos edényei, ékszerei mutatják, hogy a fél évszázados anyagi előnyöknek a forradalmi veszteségek sem szabtak gátat, a család még mindig őrzött valamennyit a korábbi csillogásából. A Jozefa galléros bundája, bársony és csipke öltözetkiegészítői, németes nevű *smizetli*-je, topánkái, *frizurája*, politúrozott bútorzata azt jelzi, hogy a szotyori család minden eszközt megragadott, hogy külsőségek fitogtatása révén is tudatosítsa a környezetétől való elkülönülési szándékát. A kávézás szokásához kötődő tárgyállomány jelenléte szintén azt jelzi, hogy a család reprezentációs technikái a nemesi létforma szokásos tárgyi világának a reprodukálásában exteriorizálódtak. Az említett hozománylevelél mégis különleges, féloldalú. Míg a ruházatban és a bútorokban a megfelelési szándék teljesen nyilvánvalónak tűnik, addig az asztal feldíszítésének igénye mintha redukálódott volna. Jozefa nászjavai közt nem írtak össze egyetlen tárgyért sem,

⁶¹⁴ Az idézeteket a Székely Nép című háromszéki napilap XLVII. évfolyamának 30. számából emeltem ki (1929. ápr. 21), ebben a cikkben kéri a szerkesztőség a család történetére vonatkozó adatok összegyűjtését.

⁶¹⁵ Tudomásunk van arról, hogy a csíkszentgyörgyi Bálint Ignácot is a merényletben való részvételéért jelentős anyagi előnyhöz juttatták, az ekkor nyert pénzből építette kis udvarházát és jelentősen támogatta a helység templomának munkálatait is. Egy Kovászna történetét feldolgozó monográfia 4 ottani család ekkori felemelkedését tárgyalja, akik – ha hitelt adhatunk a beszámolóknak – összeegyeztettek, hogy egyforma kő kúriákat építenek a pénzből hazatértük után. Lásd Vajna 1935: 7–7 verso.

állatállománya minimális volt, és az *interesse*re kiadott, illetve készen a rendelkezésére álló pénzek summája sem mutatta a bőség jeleit. A hozománylevele egyáltalán nem tartalmazott földeket és nagyobb tartaléknak minősíthető vászonneműt, vetett ágynak tartozékai sem jelezték a pazar tárgyhalmozás jeleit. Ezek az elemek azt jelzik, hogy a szotyori lány is a lecsúszás útján indult el. Persze, ezt az észrevételt óvatosan tehetjük meg, mivel Jozefa házassági adatainak hiányában nem tudhatjuk, milyen státusú családdal kötötték meg a házasság révén a szövetséget. Ennek ellenére nem véletlenül emeltem ezt a hozományinventáriumot is a gazdagabbak közé, mivel a benne szereplő külföldi, divatos öltözetek nagy száma mindenképpen komoly pénzösszegekbe kerülhetett. Bár a hozománylevél nincs felértékelve, a kor osztrák divatcikkei, már pusztán nehezebb beszerezhetőségük miatt is jelentős összegeket emésztettek fel.

Hosszú ingatlan felsorolásai miatt mindenképpen a gazdagabb hozományok közé kell számítanunk a bikfalvi Pál Rozália 1866-os, valamint a zabolai Kónya Mária 1873-as kelengyét is. Igazából ebbe a kategóriába kellene sorolnunk az 1870-es keletkezésű telegdibaconi ismeretlen lány parafernumlistáját is, ennek alaposabb értelmezésébe viszont nem szeretnék belemenni, elsősorban az inventárium első 31 tételének hiánya miatt.

Különösen érdekes esetnek minősül a bikfalvi Pál Róza hozományának ügye. A bikfalvi Pál család az anyakönyvek tanulsága szerint gyalog katona rétegből származott, s bár Rózának a születési / keresztelési adataira nem sikerült rábukkannom,⁶¹⁶ annyi kiderült, hogy a Pál családból gyalog káplársági rangra sikerült egy férfinak eljutnia, a többi férfi egyszerű gyalog katona rangú volt. Róza férje, Zoltáni József jóval magasabb státusú volt. A bikfalvi Zoltáni családnak több ága-boga élt a faluban, a család egyik ágából „primipiláris adessor”, tehát ülnök is került ki. A napjainkban is számontartott bikfalvi Zoltáni kúria tehát lófő családhoz kötődik, és mindenképpen annak a jele, hogy a katonarend körében olyan reprezentációs szint alakult ki a 19. században, amely megközelítette a székely nemesség anyagi javakon keresztül exteriorizált öndefinícióját. Az impozáns kúriával rendelkező Zoltáni család másik ága is lovas katona volt. Ez az ág a Páljános lányok egyikével kötött házasság révén szintén anyagi jólétben élt. József, Róza férje, ebből az utóbbi ágból származott. Róza bőséges hozománya talán nem a családja valós anyagi helyzetét tükrözi, hanem azt a modellt kívánja megteremteni, amely a gyalog katona réteg interpretációja szerint a Zoltáni család társadalmi szintjének elvárt kelengyemennyisége lehetett volna. 1208 forintos hozománya a nemesi réteg számára is tisztességes nászajándéknak számíthatott, de a néhány

---

⁶¹⁶ A bikfalvi keresztelési anyakönyveket a forradalom alatt nem vezették, valószínű, hogy ekkortájt születhetett Pál Rozsália.

évvel későbbi, 1869-es kiegészítés talán azt a kérdést is felveti, vajon nem keveselte-e a férj családja az esküvőig előteremtett földek mennyiségét...

A zabolai Kónya Mária parafernumának gazdagsága mindenképpen azt sejteti, hogy a lány nem a jobbágy, hanem a katonarendű Kónya családból származhatott. A gazdag földadomány mennyiségét a parafernumlevél nem tartalmazza, de ennek tekintélyes mennyiségét annak értékéből gyaníthatjuk: míg 81 tételben felsorolt ingóságai összesen 755 forintba kerültek, addig ingatlanjai 770 forintot tettek ki. Bár a pénznemek vásárlóerejének változásait nem tudjuk teljes egészében áttekinteni, az ingóságokkal összehasonlítva is látható, hogy a Kónya lány 1525, 02 forintos hozománya 1873-ban nagyon jelentős vagyoni állapotokat tükrözhetett.

A két utóbbi kelengye összehasonlítása nyomán azt állapíthatjuk meg, hogy a bútortartó változatosságára egyre nagyobb hangsúlyt fektettek. Mindhárom lista két-két ágyat tartalmazott, az asztalok esetében fontos szemponttá vált, hogy kihúzhatók legyenek. Mindkét listánk politúros kasztent és a kanapét tartalmazott. A sifonér vagy köntöstartó szerepe is felívelőben volt, a zabolai és bikfalvi hozományba a ruhatartó bútortartó mellett a pohárszék is külön bekerült a konyhai edények tárolása számára. A gazdagabb hozományoknak még egy elterjedő elemére hívnám fel a figyelmet: a falak díszítésére is egyre nagyobb igény mutatkozott, megjelentek a tükrök mellett az üveges képek.

A vetett ágy elemeinek számbeli aránya ez utóbbi három hozománylista esetében jóval kevesebb halmozási igényt mutat, mint például az előző részben tárgyalt Gidófalvi Zsuzsánna főúri hozománya esetében. Mind a bikfalvi, mind a zabolai lány 3 derékaljat vitt magával. A 12 párna, a 2 paplan, a 2 szalmazsák mindhárom listában azonos, ez az összeesés mindenképpen azt jelzi, hogy a mennyiségi arányok betartására igyekeztek odafigyelni. Az ágy tisztaságára fordított figyelem jeleként értékelhető a paplanhuzatok megjelente. Érdekességgént jegyezném meg, hogy a lepedők számszerű sokasága nem kötődött össze azok anyagának finomodásával, mindkét lány zömmel kenderlepedőt vitt férjhez. Az ágy letakarására leginkább a ványolt lepedőt használták még ekkor is, de zabolai Kónya Mária hozományában megjelent a tarka pokróc, egy olyan elem, amely a századvég hozományaiban egyre jelentősebb szerepet kapott.

Mindhárom hatvanas-hetvenes évekbeli gazdag hozomány megkomponálási elvei közt a tiszta asztal eszménye fontos helyet foglalt el. A 10–12 abrosz, a 8–14 asztalkeszenő, a porcellán tányérok mellett megjelenő porcellán leveses tál, a differenciálódó evőeszköz-állomány mindenképpen annak a jele, hogy a 19. század második felében ennél a rétegnél is a szépen terített asztalra nagy hangsúlyt fektettek.

A század második felében is a tartaléknak, a pénzzé cserélhető vászonneműeknek jelentős szerep jutott. Leginkább a bikfalvi Pál Rozália bizonyította ezzel is a Zoltáni családhoz illő státusát, 300 singnyi vászonneműje igazán *tisztességes* főrendi hozományba is elegendő lett volna.

Az 1848 előtti hozományokkal összehasonlítva egyből feltűnik a felsőruhák számának megnövekedése. A 4–5 *kurti* valamennyi gazdag hozománylevélben feltűnt, kedvelték mind a posztó, mind a selyem vagy szőr változatát. A kartonból készült vizitka és az egyre ritkuló lájbi mellett, mint új ruhadarab, a *palitor* is feltűnt a módosabb kelengyékben. Gyanítható, hogy ezzel a névvel a vastagabb télikabátot jelölhették, mivel a közeli románságnál a *palton* még napjainkban is a vastag posztó télikabát elnevezéseként szolgál. A zabolai Kónya Mária hozományában feltűnt *bánbán* inkább a férfiruházatból volt ismert, ezzel a megnevezéssel a vastag posztóból vagy *darócanyagból* készült, hosszú, csuklyával is ellátott zeketípust jelölték. A bundák közt visszaszorult a valamikori előkelő státust jelölő medvés bunda, helyette a posztó, a zabolai lány esetében pedig a nyestes bunda lépett előtérbe. Az elemzés alá vont hozománylevelekből egyaránt látható, hogy a subaféleségeket a gazdagabb réteg továbbra sem kedvelte, csupán egyik gazdagabb hozományunk tartalmazta ezt az ujjatlan ruhadarabot az 1849 és 1875 közti periódusban. A szoknyaféleségek közül a változások nyomán is a rokolyák szerepe töretlen maradt, szőrből, kartonból, pergátból, szőttesből egyaránt készítették. A számuk időnkénti csökkenése összefüggésbe hozható a köntösök, szoknyák térnyerésével. Különösen a felső résszel összeszabott *köntösök* kedveltségét kell kiemelnem. Zabolai Kónya Mária 1873-as hozományában például a rokolyák számának csökkenése egyértelműen a 6 köntös jelenlétével magyarázható. A kötények, *surcok* redukált száma talán azzal magyarázható, hogy a szoknyafélék és kötények összetartozása továbbra is eléggé magától értetődő volt. A zabolai Kónya-lány hozományában például a köntösök és rokolyák számának megjelölése mellett minden esetben feltüntetik az „előruhákkal” megjegyzést, ami arra utal, hogy az 1873-as évben is még általános szokás volt a kötényhasználat. A kiegészítő ruhadarabok közt továbbra is a különböző funkciókkal ellátott kendőké volt a főszerep, a kalapok közül pusztán a szalmakalap különböző variációi jelentek meg az 1860–70-es évek gazdagabb hozományaiban is. Ez azt jelzi, hogy a negyvenes években csíráit bontogató kalaphasználat a konzervatív háromszéki környezetben még a 19. század második felének jobb anyagi viszonyai közt élő lányainak körében sem tudott elterjedni.

Amennyiben a gazdagabb lányok hozományainak munkavégzéshez köthető használati tárgyait mérjük fel, feltűnő, hogy ezeknek az aránya a más tárgyakhoz viszonyítva nem volt jelentős.

c., A közepesen gazdag hozományok

Az 1849 és 1875 közti hozománylevelek jelentős része – amint már a korábbi alfejezetben is megemlítettem – viszonylag nagy számú tárgyat tartalmazott, 13 további hozománylevelünkben haladja meg a tárgyak száma a 150 darabot.⁶¹⁷ Amennyiben ezeknek az inventáriumoknak a tulajdonosait megpróbáljuk korábbi társadalmi pozíciójuk alapján csoportosítani, akkor csaknem valamennyi társadalmi réteg megjelenik a körükben. Az ebbe a csoportba tartozó hozománylevelek gazdagsága vagy szegénysége sok mindentől függött. Nem pusztán a család korábbi társadalmi státuszától, hanem a nagyságától is. A sokgyerekes családok képtelenek voltak a nagyon gazdag hozomány előteremtésére.

A nagybaconi Boda Julianna családja a forradalmat megelőzően nemesi rangú volt. Julianna özvegyasszonyként ment férjhez. Még a 19. század elején is a „dotalista”, vagyis gyerektelen özvegy a leginkább kiszolgáltatott nő volt, hiszen a móringoláshoz nem szokott háromszéki közösségben csupán a hozománya fölött rendelkezhetett, gyakran csak egyetlen esztendeig tűrte meg a férj rokonsága a házban. A másodszori kiházásításban sok asszony a szülők segítségére nem számíthatott, így első hozományát ismételte meg még egyszer. Julianna első hozományának komponenseit nem ismerjük. Viszont ekkorra már több tárgy elvesztette az új tárgynak megítélt értékességét. Talán ilyen esettel szembesülhetünk a Julianna inventáriumában is. Mivel nem volt idős, így saját keresetéből időközben megszerzett javakkal sem tudta kiegészíteni a nászjavait.

A két Bándi-lány édesapja „lévita”-ként, tehát papi funkciókat is ellátó értelmiségiként (nem felszentelt papként) működött előbb Baróton, majd pedig a borvizeiről híres Bibarcfalván.⁶¹⁸ Az értelmiségi státuszhoz mérten viszonylag szegényes hozomány talán azzal magyarázható, hogy a lévitanak két lány egymásutáni kiházásításáról kellett gondoskodnia, és házában még egy lány és egy fiú maradt e két hozomány kiosztását követően is szülői gondviselés alatt. Bár a család a rangos nemesekkel lépett műrokonságba (Rozáliát például a „méltóságos Cserei família” keresztelte), a nemesi vagy honorácior szint látszatát nem igazán tudták megteremtteni. További értelmiségi hozománylevelek hiányában nem tudjuk megállapítani, hogy a honorácior réteg elszegényedése a század második felében általános jelenség volt-e, vagy csupán a Bándi család volt elesettebb.

⁶¹⁷ A 13 elemzett hozománylista: Középajtai Szóts Anna 1850-es, cofalvi György Teréz 1852-es, nagybaconi Boda Julianna 1854-es, papolci Imreh Mária 1859-es, bibarcfalvi Bándi Rozália 1862-es, futásfalvi Györgyakab Ágnes 1865-ös, zabolai Kozma Mária 1868-as, zabolai Csekme Julianna 1868-as, sárfalvi Ferencz Anna 1872-es, vargyasi Román Mária 1872-es, vargyasi Gánya Mária 1872-es, bibarcfalvi Bándi Anikó 1874-es, zabolai Demes Julianna 1875-ös hozománya.

⁶¹⁸ Köszönöm Makkai Péter református lelkésznek a a *lévita* fogalmának megmagyarázásában nyújtott segítségét.

Az anyakönyvek tanulsága szerint futásfalvi lovas katona Györgyjakab Áron és Hamar Sófia házasságából 8 gyerek született, akik közül az ötödik szülött volt a hozománytulajdonos Györgyjakab Ágnes. Atyja az első felesége halála után újból nősült, és az új asszony válókeresetéből⁶¹⁹ láthatjuk, hogy az apa iszákosságra, a vagyon elprédálására adta magát. A jelentős szántó-, kaszáló- és bennvaló területei elsősorban azért jutottak a férjhez menő lány kezébe, mivel mind édesanyja, mind édesapja meghalt ekkorra. Mivel gyámokat nem említett a hozománylista, így bizonyosak lehetünk affelől, hogy a 19. század második felében már nem élt az “örökös tutorság” jogi eljárása. A nagykorúvá vált lány testvéreivel együtt korábban már hivatalosan megosztozott, erre utal a *divisio* többszöri emlegetése a hozománylevélben. Csak három testvér megosztásáról tett az írás említést, valószínű, az atya halálakor csupán ez a három volt a nagykorú. Hogy a családban Ágnesen kívül volt még lány, ezt a hozománylevél végén pontosított jegyzés jelzi: Ágnes a fiú és leánytestvérei jelenlétében íratta össze hozományát. Ennek tudatában látható, hogy az Ágnesnek jutó 630 forint értékű föld és szántó, bennvaló telek és erdőrész a többgyerekes családban jelentős ingatlanmennyiségnek számított, azt jelezve, hogy az atyának élete végéig nem sikerült teljesen elprédálnia a vagyont. Bár az is megtörténhet, hogy a szabadságharc környékén annyira jelentős társadalmi pozíciót sikerült magának kivívnia, amelyet züllött életmódja sem tudott elhomályosítani.

Sajnos semmilyen bővebb információnk nincs Papolci Imreh Mária és sárfalvi Ferencz Anna családi viszonyairól, csupán azt tudjuk, hogy lovas katona rendű családjuk volt korábban.

A zabolai Csekme és Demes lányoknak a születési adatait áttekintve, kitűnik, hogy családjuk gyalog katona volt a szabadságharcot megelőző periódusban. A gyalogrendű lányok köréből Kozma Mária törvénytelen gyerekként került bejegyzésre a zabolai református anyakönyvbe, így hozományát özvegy, idősebb édesanyjának egyedül kellett összeállítania. Valószínű, hogy a státusához mérten viszonylag gazdagnak tekinthető hozomány épp a lány kétes származásának csorbáját próbálta anyagi érdekkeltséggel eltakarni.

Amennyiben a középgazdag hozományokba bekerülő **bútorzat** elemeit tekintjük át, kitűnik, hogy a forradalmat követően is a főszerep a festett bútoroknak jutott. Bár a hozományinventáriumok általában nem írták körül a bútorok formáját, így nem tudjuk, hogy melyek voltak a jellegzetes stíláriis különbségek az úriás megjelenésű és a paraszti ízlésvilágú bútorok közt, talán az első három elem, amely a szegényesebb összetételű hozományokba is a gazdagabb réteg elemei közül beékelődött, a kaszten, a kanapé és a tükör volt. Bár a magyar

---

⁶¹⁹ Lásd futásfalvi özvegy Lukáts Mojzesné Vizi Julianna parafernumát 1859-ből és az azt követő válási kereset szövegét.

bútortörténeti kutatások Csilléry Klára jóvoltából elég fejlettek, az erdélyi és ezen belül a székelyföldi bútorkultúrával ő sem foglalkozott kimerítően. Amennyiben a székelyföldi jellegzetes, múzeumokban őrzött festett bútorzatot megtekintjük, rájövünk, melyek lehettek azok a „kasztenládák”, amelyek az 1830-as évek nemesi politúros kasztenek utánzásaképpen hamar megtalálták az utat a kevésbé vagyonos réteg felé is. Ezeknek a jellegzetes ládatípusoknak alsó részét megmagasították, és így egy hosszú fióknak is megteremtették a helyet. A formai újítás nem jelentette egyben a jellegzetes népi díszítőelemektől való merész elrugaszkodást is, a kasztenládák első variációi még szervesen beilleszkedtek a korábbi festett bútorok sorába. A biedermeier kanapéknak is hamar kialakult a puhafából készült, népies hangulatú, olcsó festett változata, amely könnyen felválthatta a sarokpados vagy sarokládás jellemző lakásberendezési módozatokat. Az új elemek tehát az első előfordulásaikban nem indították el a polgári létforma felé irányuló akkulturációs folyamatot, hanem szervesen integrálódtak a meglévő kulturális rendszerbe. Az ötvenes években még a bútornemű valamennyi eleméről kiderül a feljegyzésekből, hogy festett volt. A kaszten, az ágy, a pohárszék, az asztal, a kanapé, a fogas és a nagy záros ládák még minden bizonnyal a falusi vagy közeli városi asztalosok kezéből kerültek ki, akik a jellegzetes háromszéki ornamensekkel díszítették ezeket. A hetvenes évektől egyre nagyobb intenzitással tört be a volt katonarend bútorzatába is a politúros vagy pedig az egy színűre festett (fekete vagy ezüstsínű), polgári hangulatú kihúzó asztal, köntöstartó vagy szekrény, a kaszten.

A háromszéki középgazdag hozományleltárok azt jelzik számunkra, hogy a 19. század második felében is a közrend még a sarkos lakásberendezési stratégiát tűzte ki célul. Erre utal az, hogy a hosszú láda vagy karos kanapé mellett sok esetben két széket és egy asztalt sorolnak fel. A két székes modell pedig a sarokpados vagy sarokládás lakások jellemzője volt még a 20. század elején is. Ezeknek az elemeknek az egybetartozása a felsorolás rendjéből is kitetszik. Futásfalvi Györgyjakab Ágnes hozományában például egy sorban írják össze a kihúzó asztalt, a kanapét és a két egyes széket, míg a más bútordarabokat (2 festett ágy, 1 politúros kaszten, 1 festett láda) külön tételként értelmezték. A négy vagy hat székes, tehát szoba közepe felé irányuló lakásberendezési modell még leszegényedett állapotban is elsősorban a volt nemesi réteg (pl. nagybaconi Boda Julianna) vagy pedig a nemességgel szimpatizáló, azonos társadalmi modelleket követő tanítólányok (Bibarcfalvi Bándi Rozália és Bándi Anikó) hozományában követhető nyomon.

Amennyiben a *vetett ágyat és tartozékait* vesszük figyelembe, kitűnik, hogy ezek a középgazdag hozományokban sem szegényesebbek, mint az előbb tárgyaltak esetében. Úgy tűnik, a mennyiségi normák betartása a század második felében is elsősorban a vetett ágyat érintette, ennek elemeit szigorúan a hozományba utalta valamennyi réteg. A hagyományokhoz

jobban ragaszkodók 3 derékaljat, a változtatástól vissza nem riadók⁶²⁰ vagy a szegényebbek 2 darabot vittek a férjük házába. A higiénia iránti igény ezt a réteget is érintette, mind a derékaljra, mind a párnákra dupla vagy tripla adag huzatot szántak. Többnyire 11–12 párna került a hozományok komponensei közé. Csupán egyetlen hozománylevélben, a nagybaconi Boda Julianna 1854-es inventáriumában írtak össze kevesebb (9 darab) párnát, talán azzal magyarázhatóan, mivel Juliánna másodszor ment férjhez, özvegyasszonyként, így egy korábbi hozománykomponálási modellt érvényesített a Baló Sámuellel való (második) esküvőjét megelőzően. Ami még a vetett ágy tartozékainál feltűnik, az a paplanok és ágyterítők állandósulása, ezek az elemek csaknem valamennyi középgazdag hozományban megjelennek. Míg az ötvenes-hatvanas években a takács ágyterítők divatját vehetjük észre, addig a hetvenes években a fehér pergát, gyakran csipkés szélű ágytakarók közkedveltségével számolhatunk. Továbbra is divatos maradt a cserge: brassai, bágyi, berecki csergét emlegettek a hozománylevelekben. Mint kuriózum, kiemelném, hogy a brassai *kék cserge* két inventáriumban is feltűnik, ez azért érdekes, mert napjainkban hajlamosak vagyunk a csergét fehér vagy szürke színűnek feltételezni.⁶²¹ Az ággyal adott lepedők száma 3–7 darab közt változott, érdekesség, hogy a kender lepedők dominanciája egyre erőteljesebbé vált. Még a bibarcfalvi lévita két leányának hozománya is kenderlepedőket tartalmazott, ami azt jelzi, hogy a kender alávalóbb voltát, amit mai értékítéletünk sejtet, nem lehet visszavetíteni a 19. századra. Amit a 19. század első felének középgazdag hozományaihoz képest eltérésként értelmezhetünk, az a festékes szőttesek, ágytakarók visszaszorulása volt. A 13 középgazdag hozományból csupán egyetlen egy, a nagybaconi Boda Juliannáé tartalmazta ezt a szőttetípust. Tehát a vagyontalanabb katonarend köréből is kiveszett ennek a jellegzetesen székelyföldi gyapjúszőttesnek a használata.

Az eladásra vagy tartalékra szánt vászonnemű csaknem valamennyi hozományban feltűnt, a közepes méretű kelengyékben többnyire 100 singnyi vásznat számolhatunk össze.

Az *asztelneműk* körében az elemzett középgazdag hozományok elemei közt is feltűntek az üvegнемűk, ami mindenképpen annak a jele volt, hogy az üveg a 19. század második felében már nem tartozott az elérhetetlen, drága portékák közé. Boda Julianna nagybaconi javai közt például már 24 üvegнемűt számolhatunk össze, amelyek közt elkülönülnek a kannák, kancsók, kis- és nagy poharak. Zabolai Csekme Juliannának a hozományában 1868-ban úgyszintén differenciálódnak a vízivó, boros és pálinkás poharak. A

⁶²⁰ Ezzel a megjelöléssel a két Bándi lányt és futásfalvi Györgyjakab Ágneszt jelöltem, akiknek hozománya valóban a kor szemléletmódja szerint is „modern” tárgyakat is tartalmazott, tehát nyilvánvalóan nyitottabbak voltak a változtatásra.

⁶²¹ Futásfalvi Györgyjakab Ágnes 1865-ös és vargyasi Román Mária 1872-es hozományában tűnik fel a kék cserge.

sárfalvi Ferencz Anna 1872-es inventáriumában feltűnő *tárca*⁶²² azt jelzi, hogy nem csupán a differenciált asztalneműkre, hanem a felszolgálás mikéntjére is egyre nagyobb figyelem összpontosul valamennyi társadalmi rétegnél, nem csupán a volt nemesi rétegnél. A hímes, barackmagos abroszok, asztali textíliák valamennyi közepesen gazdag hozományban megjelennek, ez is a szépen díszített asztal eszményének valamennyi társadalmi réteg körében való egyre jelentősebb meggyökerezési jeleként értelmezhető. Az evőeszközök közt pár esetben megfigyelhető, hogy csupán kanalat biztosítottak a lánynak,⁶²³ vagy több volt a kanál mint a kés vagy a villa,⁶²⁴ ez azt jelzi, hogy fő evőeszköznek még ebben a periódusban is a kanalat szánták, ezt használták mind a levesfélék, mind a másfajta főtt ételek fogyasztására. A villa és kés megjelente viszont az elvárt és megcélzott modellhez való alkalmazkodási készséget jelzi a mai értelmező számára.

A főző- és sütőedények nagy száma azt jelzi, hogy az asszonyi létforma egyik legfontosabb irányultságának a konyhai munkákat tekintették. A jól főző gazdasszony modellje valamennyi jól szituált lány hozományleveléből visszaköszön. Ugyanakkor, a különböző főzőeszközök megnevezéséből óvatos észrevételeket tehetünk az étkezési kultúra egyes elemeire is. A leveses kanalak, leveses tányérok a levesnemű elterjedtségére,⁶²⁵ az ecettel teli hordók a savanyítási technikák alkalmazására,⁶²⁶ a laskasírtó, lészűrő, *platsinta süto*⁶²⁷ a tésztaféleségek közkedveltségére, a szalonna,⁶²⁸ az *abárló villa*,⁶²⁹ a kolbásztöltő⁶³⁰ a sertéshús feldolgozásának különböző fázisaira utalnak. A csaknem valamennyi középgazdag hozománylevélben megjelenő tormareszelő arra utal, hogy a torma feldolgozása és alkalmazása Háromszékszerzte rendkívül kedvelt volt e réteg körében is.

Amennyiben a középgazdag hozományokban feltűnő *ruhák*at próbáljuk áttekinteni, feltűnik, hogy az ebbe a kategóriába sorolt inventáriumok egyike sem tartalmazta a *palitor* nevű felső kabátot, amely mindenképp azt jelzi, hogy az úri körökben meggyökerező öltözet eme eleme csupán később jutott el az igénytelenebb vagy szegényesebb ruhatárakba. A bundák és subák szerepe töretlen volt. Mindenképpen legjelentősebb szerepe a posztó subáknak volt, ezt a felsőruhát a középgazdag hozományleveleink közel fele tartalmazta. A

---

⁶²² Mivel ez a tárgy az asztalneműk körében tűnik fel, így nyilvánvaló, hogy a *tálca* vagy *tárca* néven egyaránt emlegetett felszolgáló eszköz neve volt.

⁶²³ Vargyasi Gánya Mária parafernuma, 1873.

⁶²⁴ Zabolai Csekme Julianna parafernuma, 1868; Sárfalvi Ferencz Anna parafernuma, 1872; Vargyasi Román Mária parafernuma, 1872.

⁶²⁵ Futásfalvi Györgyjakab Ágnes parafernuma, 1865.

⁶²⁶ Nagybaconi Boda Julianna parafernuma, 1854.

⁶²⁷ Bibarcfalvi Bándi Rozália parafernuma, 1862.

⁶²⁸ Papolci Imreh Mária parafernuma, 1859.

⁶²⁹ Bibarcfalvi Bándi Rozália parafernuma, 1862.

⁶³⁰ Vargyasi Román Mária parafernuma, 1872.

bunda több fajta változata megjelent a ruhatárakban: *dukkis* bundát,⁶³¹ nagy és kisebb méretűt,⁶³² *magyar bundát* egyaránt említettek inventáriumaink.⁶³³ A franciás elnevezésű *vikler* bunda két hozományban tűnt fel korszakunk elején.⁶³⁴ Ugyanekkora számban, az erdővidéki területen jelent meg a *diszke zeke* is, ez bizonyára valamilyen finomabb gyapjúsövetből készített hosszú kabát lehetett.⁶³⁵ A rövid, könnyű felsőruhák megszokasodása az ingek számának csökkenésével járt együtt. A 3–4 kurti és a vizike a középgazdag hozományoknak is állandó eleme lett, tehát ez a ruhadarab az 1850–75 közti időszakban általánosan kedvelté vált. Az ingek és az emellé rendelt ingaljak kizárólag az erdővidéki övezetben maradtak a hozomány stabil komponensei.⁶³⁶

Úgy tűnik, hogy a szoknyaféleségek közt a köntösök szerepe e rétegnél nem vált elterjedtté, csupán két erdővidéki és egy zabolai lány vitt köntöst a parafernumában.⁶³⁷ A rokolyák kiemelkedő szerepe szembetűnő, leggyakoribb alapanyaguk a házi szőttes valamint a karton volt. Bár a kartont általában olcsósága miatt szerették a 19. században, kitűnik, hogy a karton szoknyaféleségek nem voltak olcsóbb portékák, mint a házilag elkészített szőttes rokolyák. Úgy tűnik, Kósa Lászlónak igaza van, amikor a polgárosodás egyik előjátékának tekinti a paraszti réteg öntudatra ébredését, saját ízlésvilágának nyílt felvállalását.⁶³⁸ Az ízlés „parasztosodása” Háromszéken is érzékelhető volt a 19. század második felében: erre utal a népviseleti elemek intenzív térnyerése az említett korszak hozománylistáiban. A zömmel katonarendből szerveződő középgazdag hozományokban visszatérő elemmé vált a „szőttes” mellett a kötény, ez napjainkban is a népviseletnek állandósuló velejárója. A nyakba és fejre szánt kendők nagy száma e rétegnél is feltűnő volt.

Általánosságban elmondható, hogy míg a főúri és a gazdagabb hozományokban viszonylag redukált volt a munkaeszközök száma, addig a közepes méretű inventáriumainkban igen magas volt ezeknek az aránya. Ez is azt jelzi, hogy a középréteg számára az élet alapfeltétele továbbra is a gazdálkodás volt, a nagy számú zsák, kádárnemű, a földművelés eszközkészlete az önellátásban gondolkodó, saját létfeltételeit megalapozó paraszti létforma ideálját bizonyítja. A 19. század második felének háromszéki középrétege

⁶³¹ Papolci Imreh Mária parafernuma, 1859.

⁶³² Középpajtai Szőts Anna parafernuma, 1850.

⁶³³ Zabolai Demes Juliánna parafernuma, 1875.

⁶³⁴ Cófalvi György Teréz parafernuma, 1852 valamint bibarcfalvi Bándi Rozália parafernuma, 1862.

⁶³⁵ A *diszke bárány* a fiatal, egy-másfél esztendőös bárány megnevezése volt. Mivel a zeke általában posztó, és nem szőrmekabát fajta volt, ezért puha gyapjú anyagúként értelmezem ezt a kabátfajta. Nagybaconi Boda Juliánna 1854-es, valamint vargyasi Román Mária 1872-es parafernumában találjuk meg a nyomát ennek a kabátfajtnak.

⁶³⁶ Lásd nagybaconi Boda Juliánna 1854-es, vargyasi Román Mária 1872-es, vargyasi Gánya Mária 1873-as és bibarcfalvi Bándi Anikó 1874-es hozománylevelét.

⁶³⁷ Középpajtai Szőts Anna parafernuma, 1850; Nagybaconi Boda Juliánna parafernuma, 1854; Zabolai Demes Juliánna parafernuma, 1875.

⁶³⁸ Kósa 1998: 46.

még nem is álmódott a piacorientált, nyereségcentrikus vállalkozói életformáról. A hozományokban megjelenő pénz ennek ellenére a változás előfutára volt, a fogyasztási igény lassú növekedésének a jeleként értelmezhető.

d., A szegényes hozományok

A forradalom nem pusztán anyagi biztonságot vagy a felemelkedés ígérését hozta Háromszék házasság előtt álló lakói számára, több olyan hozománylevelet tekinthetünk át, amelynek szegényes tárgyéllománya vagy visszafogott birtokmennyisége a társadalom perifériájára került emberek növekvő számát jelezte.

Az 1848-tól 1875-ig terjedő periódusból 13 darab, az eddigieknél szegényesebb vagy pedig kimondottan szegény hozományt sikerült begyűjteni. Kimondottan szegénynek tekintettem a 100 ingóság alatti nászadományt, illetve szegényesnek a 100–150 ingóság közti parafernumokat. Ezeknek az ellátottsági szintje is különböző, egyes inventáriumok viszonylag sok földbirtokot és vászonneműt, mások nagyobb bútormennyiséget tartalmaztak.

Legszegényebb hozománya 1852-ben köpeci Bagotai Rebekának, 1853-ban lemhényi Miháltsa Annának, valamint 1868-ban zabolai Fejér Annának volt.⁶³⁹ A köpeci lány gyalogkatonai szülők gyereke volt. Szánalmasan szegény tárgyéllományát talán nem azzal magyarázhatjuk, hogy a szabadságharc éveiben „baj volt Köpecen”, és a családi vagyont károsították a falun többszörösen végigmasírozó hadak. Testvére Rákhel ugyanabban az esztendőben ment férjhez, mint Rebeka, és a szülőknek még egy három esztendővel nagyobb lányt is egy esztendővel korábban ki kellett ruházniuk. Az amúgy sem jó anyagi viszonyok közt élő gyalogrendű család így fokozott erőpróbának volt kitéve. Bár nővéreinek hozományát nem ismerjük, bizonyára a legkésőbb férjhezmenő, legkisebb Bagotai Rebeka vált a sorozatos kiházásítások áldozatává, nem sikerült tisztességes hozománnyal férjhezadni őt. A zabolai Fejér Anna családi adataira nem sikerült rábukkannom, így családjának korábbi társadalmi besorolását nem ismerem és láttathatom. A hozománylevél aláírásaiból azonban látható, hogy őt írástudatlan testvére íratta még alá a megjelenő régiussal a parafernumlevelet, tehát a hat gyermekes család számára szintén nehéz lehetett a tisztességes hozomány előteremtése. Miháltsa Anna házasságkötési adatait úgyszintén nem jegyezték be a lemhényi esketési anyakönyvekbe, családjának viszont korábban lovas katonai réteghez tartozott. A viszonylag magasabb státushoz a hozomány ingóságaival nem tudtak alkalmazkodni, viszont a 9 vékányi szántófölddel és bennvaló jószággal megpróbálták érzékeltetni, hogy mégsem fogadják teljesen passzívan a teljesen leromlott anyagi állapotú családok közé való besorolást.

---

⁶³⁹ Az előbbinek mindössze 51 ingóságot tartalmazó, a középső lánynak 42 ingósággal ellátott, míg a zabolai lánynak csupán 31 tárgyat tartalmazó hozománya volt.

Az említett három inventáriumon kívül további öt hozománylevél tekinthető még nagyon szegénynek, ezek sem érték el a 100 darabos ingósági szintet. Tulajdonosai többnyire vagyontalanabb özvegyasszonyok (kiskászeni özv. Volonts Jósefné Bodó Anna 1850-es, Baróti Varga Antalné Sándor Erzsébet 1851-es, valamint futásfalvi Lukáts Mojzesné Vizi Juliánna 1859-es hozománya) vagy árva lányok (Berecki Vátáng Orsola 1853-as hozománya) voltak. Albisi Csomós Susánna családi háttere sem a hozománylevél szövegéből, sem pedig az anyakönyvi bejegyzésekből nem derül ki.

A fennmaradó öt, kissé talán gazdagabb inventáriumunkban az ingóságok száma meghaladta a 100 darabot, így ennek a rétegnek viszonylag stabilabb anyagi hátteret sikerült biztosítani az esküvő időpontjára. (Ide soroltam a pávai volt gyalog Csekme Kalár 1849-es, a sepsiszentkirályi volt gyalog Kiss Anna 1850-es, feltorjai örökbe fogadott „szegény leányka” Szabó Mária 1854-es, pávai gyalog rendű Deák Rozália 1868-as és zabolai Kónya Mária 1873-as nászjavainak jegyzékét⁶⁴⁰).

A szegényes hozományok **bútorainak** száma a század második felében egyértelmű növekvést mutatott, a szegényebb rendűek 69 %-nál a bútorok száma elérte vagy meghaladta az öt darabot. Csupán köpeci Bagotai Rebeka 1852-es rendkívül szegény hozományába nem került egyetlen bútor sem. A legstabilabban továbbra is a ládák tartották fenn a helyet maguknak. A *ládás pad*, *kaszten láda* vagy *kanapéláda* elnevezés jelzi, hogy a klasszikus ládaformák e réteg körében is megtörtek a változtatási igények és a divatirányzatok hatására. A két listánkban feltűnő *szekérláda* azt jelzi, hogy a század második felében már a szegényebb réteg is egyre mobilisabbá vált, a hozomány tervezésekor és összeállításakor az állandó szekéren való portékaszállítás szükségszerűségét is szem előtt tartották.⁶⁴¹ A festett kendőszegek vagy falra való fogasok főként az 1850-es években tűntek fel a szegényebb hozományok elemei közt, de már ebben a korszakban is a korábbi parafernum komponálási modelleket továbbélő elvált asszonyok bútorainak körében volt gyakoribb.⁶⁴² Az ágy csupán két szegény hozományból maradt ki,⁶⁴³ többségében festett bútordarab maradt. Az asztal 6 szegény hozományban tűnt fel, a pontosítások elmaradása miatt nem tudjuk, milyen típusú asztalokat részesítettek előnyben a szegényebb rend körében, és ez miben tért el a gazdagabb hozományokban található étkezési bútordaraboktól. Csupán a korszakunk utolsó,

---

⁶⁴⁰ Kónya Máriáról már nem sikerült kideríteni, hogy családja milyen rangú volt a forradalmat megelőzően. Mária már a forradalom után született, így már születési adatainál sem jegyezték fel szülei társadalmi hovatartozását, s a további elmélyült családtörténeti kutatásokra nem adódott az értekezés lezárásáig lehetőségem.

⁶⁴¹ Kiskászeni özv. Vollonts Jósefné Bodó Anna parafernuma 1850-ből, valamint futásfalvi özv. Lukáts Mojzesné Vizi Julianna parafernuma, 1859-ből.

⁶⁴² Kiskászeni özv. Vollonts Jósefné Bodó Anna parafernuma 1850, baróti Varga Antalné Sándor Erzsébet parafernuma 1851, albisi Csomós Susanna parafernuma 1855, futásfalvi özv. Lukáts Mojzesné Vizi Julianna parafernuma 1859.

⁶⁴³ Köpeci Bagotai Rebeka hozománya 1852-ből, valamint berecki Vátáng Orsola hozománya 1853-ból.

1873-as szegényesebb hozományában jelenik meg a politúrozott dupla asztal, amely mindenképpen jelzi a kihúzható asztalok kései meggyökerezését a szegényebb réteg körében.⁶⁴⁴

A függőleges, magasabb bútorok közkedveltsége nem volt jelentős, a konyhai edénytárolásra használt pohárszék csupán négy hozománylevélnek volt a tartozéka, ennek voltak álló és falra felakasztható kisebb méretű variánsai.⁶⁴⁵ A ruházat tartása továbbra is elsősorban a ládákban történhetett, a köntöstartó csupán két inventáriumban,⁶⁴⁶ és a kaszten is csupán három helyen jelent meg.⁶⁴⁷ Talán nem érdektelen megjegyezni, hogy a szekrények (köntöstartók) megjelente egy más lakásberendezési modellt feltételezett, amelyben már nem a sarkos, hanem a szoba közepére elhelyezett asztal játszott jelentősebb szerepet. Erre utal a 4 szék megjelente mindkét szekrényt tartalmazó inventáriumunkban. A szegény hozományok többségében (5 inventáriumban) feltűnő két szék⁶⁴⁸ viszont a sarkos lakásberendezési modell dominánsabb továbbélését jelzi. Különösen fontos változás volt az 1848 előtti szegény hozományokhoz képest a tükör feltűnése, ez mindenképpen jelzi a tükör árának jelentős csökkenését.

A hozomány legstabilabb együttesének a 19. század második felében a szegényebb réteg körében is a *vetett ágyat* tekinthetjük. Az „ágyi készültek” valamennyi hozománylevélben kisebb vagy nagyobb tételszámban, de mindenképpen feltűntek. Legkisebb vetett ágya baróti Varga Antalné Sándor Erzsébetnek volt, ő 1851-ben 2 szalmazsákot, 6 párnát egy rend párnahuzattal, 2 kender lepedőt és egy bágyi csergét vitt a hozományába. Bizonyára a tollból előállított derékaljakhoz képest a szalmazsák olcsóbban és gyorsabban beszerezhető portéka volt. A többség 2 derékaljat⁶⁴⁹ és 8–10 párnát,⁶⁵⁰ 4–5 kender lepedőt kapott. Viszonylag újdonság az 1848 előtti szegény hozományokhoz képest, hogy ez a réteg is próbálta beszerezni a paplant, 9 hozománylevél tartalmazta ezt a takarót. Egy vagy két ágyterítő megjelente sem számított ritkaságnak. Ugyancsak ki kell emelnünk a csergék szerepét a hozomány összetételében, mivel 8 inventáriumunk tartalmazta ennek brassói csíkos vagy lomos, bágyi vagy pedig „berszán” változatát.

⁶⁴⁴ Zabolai Kónya Mária parafernuma, 1873.

⁶⁴⁵ A felakasztható pohárszék egyetlen szegény hozományban, baróti Vargha Antalné 1851-es nászjövai közt tűntek fel. Pohárszéket említenek még pávai Csekme Kalár 1849-es, futásfalvi özv. Lukáts Mojzesné 1859-es és pávai Deák Rozália 1868-as hozományában.

⁶⁴⁶ Sepsiszentkirályi Kiss Anna parafernuma, 1850 és zabolai Kónya Mária parafernuma, 1873.

⁶⁴⁷ Pávai Csekme Kalár 1849-es hozományában kasztenláda, sepsiszentkirályi Kiss Anna 1850-es parafernumában kaszten, zabolai Kónya Mária 1873-as javai közt pedig a három fiókú kaszten tűnt fel.

⁶⁴⁸ Pávai Csekme Kalár parafernuma 1849; kiskászoni özv. Vollonts Jósefné parafernuma 1850; lemhényi Miháltsa Anna parafernuma 1853; felsőtörjai Szabó Mária parafernuma 1854; futásfalvi özv. Lukáts Mojzesné parafernuma 1859.

⁶⁴⁹ Nyolc hozományinventáriumban.

⁶⁵⁰ Kilenc parafernumban.

A megszöött, viszont ágyneműnek fel nem dolgozott vászonnemű csupán 5 szegényebb hozománynak volt komponense, további két listánkban viszont az ennek elkészítésére szánt gyapot fonalat is fellelhetjük. Legtöbb vászonneművel 1849-ben pávai Csekme Kalárt, illetve 1873-ban zabolai Kónya Máriát adták férjhez, mindkettejük 200 singnyi textíliával rendelkezett. 5 inventáriumba egyáltalán nem került vászon.⁶⁵¹

A *ruházat* a szegényebb rendnél többnyire egyszerű és kis számú volt. A legszegényebb ruhatárral zabolai Fejér Anna rendelkezett, neki mindössze 4 ruhadarabja volt, ez a szám szokatlanul szegénynek tűnik.

A vastagabb felsőruhák közül a legtöbb hozomány⁶⁵² subát tartalmazott, amelyet – amint már korábban jeleztem – újj nélküli ruhaként határozott meg a székelyföldi viselettörténeti szakirodalom. Ezeknek a zöld plizer⁶⁵³ és brassai szederjes⁶⁵⁴ változata honosodott meg a kevesebb vagyonnal rendelkezők körében, de tovább élt a divatos nyestes prémű suba is.⁶⁵⁵ A *vikler* visszaszorulása e rétegnél is nyomon követhető, csupán egy 1850-es sepsiszentkirályi és egy 1868-as pávai hozományban látható. A bundát újjas ruhadarabként tartjuk nyilván, két lány vitte csupán a hozományába,⁶⁵⁶ viszonylag magas ára mindenképpen azt jelezte, hogy a legnagyobb nehézségbe ennek a beszerzése ütközhetett. Felsőháromszéken két hozománylevélben tűnt fel a fekete, durva anyagból készült *cedele*,⁶⁵⁷ ez a szegényebb rend felsőruhája lehetett, mivel negyedannyi pénzt kellett kiadni érte, mint egy subáért vagy bundáért. A csuklyás hosszú kabátként azonosított *bánbán* csupán egy 1873-as hozományban bukkant fel. Ugyancsak egy hozománylevélre korlátozódott a *köpenyeg*,⁶⁵⁸ valamint a *szerbiánka* néven megnevezett, bizonyára valamilyen szerbes sajátosságot őrző kabátféleség is.⁶⁵⁹ Bizonyára a legolcsóbb vastag felsőruha a *palitor* lehetett. Mivel ezt általában a kurtik közt sorolták fel, talán rövidebb, testtől elálló szabású lehetett. Bár eddig még a viselettörténeti szakirodalom sem tudta megfejtetni, hogy pontosan mit fődött ez a megnevezés, bizonyára valamilyen szabásbeli vagy anyagbeli különbséget jelöltek e terminussal. A rövid kabátkák nagy száma azt jelzi, hogy ezek divatja nagyon felívelt valamennyi réteg ruhatárában. Ugyanakkor változatos megnevezéseik (kurti, vizitka, *bujbelé* stb) ezeknek is a sokfajta szabásvonalait, típusait bizonyítják. Inget csupán 3 hozománylevél

⁶⁵¹ Kiskásznai özv. Volonts Josefne 1850-es, köpeci Bagotai Rebeka 1852-es, feltorjai Szabó Mária 1854-es, futásfalvi Lukáts Mojzesné 1859-es és zabolai Fejér Anna 1868-as hozományáról van szó.

⁶⁵² Öt inventáriumról van szó.

⁶⁵³ Pávai Csekme Kalár parafernumában 1849-ben, illetve lemhenyi Miháltsa Anna parafernumában 1853-ban.

⁶⁵⁴ Kiskásznai özv. Volonts Jósefné Bodó Anna parafernumában 1850-ben.

⁶⁵⁵ Feltorjai Szabó Mária parafernumában 1854-ben látunk ilyent.

⁶⁵⁶ Köpeci Bagotai Rebeka 1852-ben, valamint zabolai Kónya Mária 1873-ban.

⁶⁵⁷ Berecki Vátang Orsola árvalány 1853-as, valamint futásfalvi özvegy Lukáts Mojzesné 1859-es hozományában.

⁶⁵⁸ Futásfalvi özv. Lukáts Mojzesné hozománylevele, 1859.

⁶⁵⁹ Sepsiszentkirályi Kiss Anna parafernuma, 1850.

tartalmazott. Míg kettőben közönséges *fehérnép* vagy kender ing szerepelt, különleges megnevezése miatt kiemelném pávai Deák Rozália 1868-as hozományából a „*mostani pergát magyar ing*”-et. Bár nem tudhatjuk, pontosan mit földhetett ez a megnevezés, feltételezhető, hogy a reformkori magyaros ruhatípusok egyik jellegzetes eleméről vagy szabásvonaláról lehetett szó.

A szoknyaféleségek közül a szegényebbek körében a rokolyák lehettek a legnépszerűbb ruhák. Ezeknek egy részét bizonyára a szegényebbek is saját maguk állították elő, így a közelmúlt népviselete alapján is még felidézhető, hosszú, fejtőből szőtt jellegzetes rokolyatípust kell elképzelnünk magunk előtt. A *serített* vagy *veres földű, szőttes* rokolyák mellett a takácsok által készített szedetttes mintás rokolyák divatja is nyilvánvaló volt.⁶⁶⁰ A szegényebb rend is igyekezett csaknem valamennyi rokolyához külön kötényt (*surtzot*) rendelni, sok esetben feltételezhető, hogy a kötény elmaradása azzal magyarázható, hogy egyértelmű volt a szoknyához, rokolyához járó ruhadarab. Feltorjai Szabó Mária 1854-es parafernumában például 7 rokolyát írtak össze, és megjegyezték, hogy ugyanannyi előruhával is ellátták a szolgáskorban élő lányt. 1873-ban is a zabolai Kónya lány 4 szőttes rokolyájához „előruhák”-at rendeltek, így ezekkel együtt írták össze a hozományt. A köntösök divatja a szegényebb rend körében jobban nyomon követhető, mint a középgazdag réteg esetében, ez annak a jele, hogy a szegényebbek a ruhákon keresztüli reprezentációt tartották fontosnak. A köntösök viszonylag drága elemei voltak a ruhatárnak. Sepsiszentkirályi Kiss Anna 1850-es hozományában például egy purdelin köntös ára két ágycsizmának felelt meg, ugyanezt az összehasonlítást ha az állatállománnyal tesszük meg, akkor 4 köntös árából egy borjús tehenet egy éves borjával együtt meg lehetett venni.⁶⁶¹ A kendők közt a *nagy főre való ruhák* szegény réteg körében való megjelentét kell kiemelnem, ezek a vastagabb kendők bizonyára a téli viselet elemei voltak, amilyenek a következő korszakunkban megjelenő hárászkendők voltak.

A lábbelik hozományba utalása továbbra sem volt a nászjakar megkomponálásakor nélkülözhetetlen elem. Csupán 3 inventáriumba került be a kordován csizma,⁶⁶² mint az ünnepi viselet jellegzetes tartozéka.

A házi munkaeszközök eléggé jelentős száma és a női munkákhoz kötődő eszközkészlet differenciálódása a szegényebb inventáriumokban fokozottan megfigyelhető. Ugyanakkor az is megállapítható, hogy a szegény hozományok elég jelentős hányadában a munkaeszközök és szigorúan vett használati tárgyak száma elég magas, annak ellenére, hogy

⁶⁶⁰ Takács rokolyát több hozománylista említ, pl. kiskásznai özv. Volonts Jósefné Bodó Anna parafernuma 1850-ből, baróti Varga Antalné Sándor Erzsébet hozománya 1851-ből, lemhenyi Miháltsa Anna parafernuma 1853-ből.

⁶⁶¹ Hogy az összehasonlítás reális legyen, egyazon a hozománylevélnek az értékeit vettem össze.

⁶⁶² Pávai Csekme Kalár parafernuma, 1849; kiskásznai özvegy Volonts Jósefné Bodó Anna parafernuma, 1850; feltorjai Szabó Mária parafernuma, 1854.

nem számoltam a használati tárgyak kategóriájába a csupán ennek vehető zsákokat, abroszokat stb., csak csupán a munkavégzésre használt főző- és sütőedényeket, a kender és gyapjú feldolgozásának különböző elemeit, a földművelés szerszámkészletét, az állattenyésztéshez, szénamunkákhoz stb használt eszközkészletet stb. Úgy vélem, a munkaeszközök számának magas aránya mindenképpen jelzi, hogy melyek voltak a kiházasítás előtt álló család anyagi potenciáljai, mennyire tekintette a kemény sokoldalú munkát a megélhetés szigorú és fontos elemének.

Szegényrendő hozománytulajdonos	Tárgyak száma	Használati tárgy
Pávai Csekme Kalár, 1849	119	22
Kiskászoni özv. Volonts Jósefné, 1850	94	27
Sepsiszentkirályi Kiss Anna, 1850	111	32
Baróti Varga Antalné, 1851	73	32
Köpeczi Bagotai Rebeka, 1852	Több mint 51	Nem tudjuk ⁶⁶³
Lemhényi Miháltsa Anna, 1853	42	3
Berecki Vatáng Orsola, 1853	84	3
Feltorjai Szabó Mária, 1854	112	1
Albisi Csomós Susanna, 1855	93	28
Futásfalvi özv. Lukáts Mojzesné, 1859	95	24
Zabolai Fejér Anna, 1868	31	1
Pávai Deák Rozália, 1868	143	46
Zabolai Kónya Mária, 1873	Nem pontosítható	Nem tudjuk

A szegényebbek nászjavarai közül négy inventárium egyáltalán nem tartalmazott *állatokat*, viszont aki egyszer tehetett, az állattenyésztés jövőbeli kifejlesztését is lehetővé tette a lánygyermek számára. Nagy értéke miatt általában a szegényebb réteg számára is a tehén megszerzése volt az elérni kívánt modell, ezt viszont csak szűk réteg tudta előteremteni. Kevés kivételtől eltekintve azok voltak a tehén- vagy ökörtulajdonosok, akiknek ingó javai megközelítették vagy pedig éppen meghaladták a száz elemes küszöböt. Mivel a tehén ennél a rétegnél elsősorban a tejnyerésre és ezzel összefüggésben a tejtermékek biztosítására volt hivatott, így aki tehetett, borjas tehenet adott a hozományba.

⁶⁶³ A tárgyak és használati tárgyak száma nem pontosítható a „házi eszközök, fa néműek” szám nélküli felsorolása miatt.

A nagyon szegények vagy egyáltalán nem tudtak állatokat adni az új élet előtt álló jövődöbéli asszonykának (például kiskászeni özvegy Volonts Jósefné 1850-ben, lemhényi Miháltsa Anna 1853-ban, berecki Vatáng Orsola 1853-ban, feltorjai Szabó Mária 1854-ben összeírt hozományában), vagy pedig megelégedtek az apróbb *jószággal* vagy a szárnyasokkal. Így például az albisi menyasszony 1 ludat és egy süldőt,⁶⁶⁴ a zabolai szegény sorú lány pedig egyetlen malacot tudott a hozományába összeírni.⁶⁶⁵

Ökröket általában annak a lánynak próbáltak adni, akinek szekeret is tudtak biztosítani, vagy pedig esélyét látták annak, hogy hamarosan szekeret tud magának előteremteni. Ezt az is bizonyítja, hogy mindhárom hozománylevél, amelybe ökröket írtak össze, szekeret vagy szekérelemeket is tartalmazott. Míg Deák Rozália és Kónya Mária kis vasas talpú hordó szekeret íratott össze, addig Kiss Anna hozománya két vasas kereket tartalmazott, vagyis a szekér legdrágább elemét már biztosítani tudta a család a hozományba.⁶⁶⁶

Az ökor- és szekértulajdonos lányok és özvegyasszonyok *földet* is kaptak általában, ez a hármasság mindenképpen azt jelzi, hogy az életük megalapozottabbá vált, és a házasságot nagyobb biztonságban kezdhették. Legnagyobb birtokkal a szegényesebb hozományúak közül az előbb említett Kiss Anna rendelkezett, ő 33 véka férjű szántóterülettel kezdhette el a házasságot. A két előbb említett szekértulajdonos lány ugyancsak jelentősebb birtokot vihetett az újonnan alakuló családjának segítésére. Pávai Deák Rozália 1868-as parafernuma 18 vékás szántót tartalmazott. Zabolai Kónya Mária földterületeinek méretét vagy becsült terméshozamát nem ismerjük, mivel az összeírók elfelejtették 1873-as hozománylevéle a földek mennyiségét bevezetni. Viszont a viszonylag nagy becsülpénz azt jelzi, hogy nem volt elhanyagolható méretű az a föld sem, amelyet ez a lány kapott. E három viszonylag jelentősebb hozomány mellett még egy futásfalvi özvegyasszonynak sikerült 20 véka és egy köböl terméshozamú földet befoglalnia nászjvai közé, ő a saját birtokai mellett az elhalt férje után örökölt vagyonnak köszönhette a legszegényebbek köréből való kiemelkedését.⁶⁶⁷ Szimbolikus méretű birtokadomány minősíthető az az egyetlen véka férjű szántó, amelyet a 6 gyerekes zabolai Fejér család biztosított gyermekének, a szűk parcella kiszakítását inkább gesztusnak, mint megélhetési biztonságot ígérő valós eljárásnak vélem.

⁶⁶⁴ Albisi Csomós Susánna parafernuma, 1855.

⁶⁶⁵ Zabolai Fejér Anna parafernuma, 1868.

⁶⁶⁶ Pávai Deák Rozália parafernuma, 1868; Zabolai Kónya Mária hozománya, 1873 és sepsiszentkirályi Kiss Anna hozománya, 1850.

⁶⁶⁷ Futásfalvi özv. Lukács Mojzesné Vizi Julianna parafernuma, 1859.

A szegényes hozományokba feljegyzett terményadományok, elsősorban a birtok nélkül férjhezmenők körében, a férj családi földjeinek bevetéséhez való hozzájárulásként értelmezhetők.

Amint látható az itt utóbb elemzett hozományinventáriumok tételeinek aprólékos értelmezéséből, a szegényebbek sorában továbbra is zömmel a volt gyalog katona réteg tagjai, az árva vagy özvegy asszonyok, valamint a nyomorból kiemelt örökbefogadott szolgálólányok tartoztak. A forradalomtól a hetvenes évek közepéig keletkezett, rendelkezésemre álló 38 teljes és egy hiányos lista azt jelzi, hogy a hozományok 30%-a gazdag volt, további 70% középgazdag vagy szegény, egyenlő arányban. A valóságban egyáltalán nem volt ilyen rózsás az arány. Úgy vélem, hogy továbbra is túltreprezentáltak tekinthető a gazdagabb réteg hozományainak az aránya, mivel elsősorban azok írták össze továbbra is a nászjavaikat, akiknek volt mit félteniük és bőséges volt az összeíratni valójuk. Bár néhány hozománylevél tulajdonosának korábbi társadalmi státuszát nem sikerült kinyomozni, így következtetésem nem lehetnek teljesek, mégis feltűnik, hogy csaknem teljesen eltűntek a korábbi jobbágyi réteghez vagy zselléri rendhez tartozók nászinventáriumai. Talán ez azzal magyarázható, hogy elsősorban a gazdagabb volt nemességnek vagy katonarendnek maradtak fenn a családi levéltárai. Korábban, amíg a nemeseknek voltak jobbágaik, a nemesi levéltárakba bekerülhetett egy-két providának a hozománylevele is (elsősorban azért, mert a jobbágytulajdon a gyerek hiányában a földesúrra maradt, tehát a nemesek is szerették számontartani jobbágaik gazdasági viszonyait). A jobbágyok felszabadulását követően viszont a jórészt írástudatlan réteg nem tartotta fontosnak a hozománya írásban rögzítését. Tehát a legizgalmasabb rétegnek, a felszabaduló providáknak a hozományalakulását egyáltalán nem tudtam a 19. század második harmadában elemzés alá vonni.

Polgárosodó Háromszék – átalakuló hozományok.

A parafernum változása 1875 után

Háromszékről Kósa László úgy vélte, hogy „a Székelyföld legfejlettebb mezőgazdasági területe. Népessége a 19–20. században a leginkább polgárosult székelység”.⁶⁶⁸ Bár talán igaz a megállapítás, hogy a Székelyföld legpolgárosodottabb csücske volt Háromszék, talán óvatosan kell a *polgárosult* kifejezéssel bánnunk. Erdély zömmel hagyományokon alapuló, a változásoknak és divatoknak nehezen behódoló, a vállalkozói életformát elutasító, jórészt mezőgazdaságból élő népességéről egészében kiemelhetjük, hogy a 19. század legvégén is még csupán a polgárosodás külsőségeit vette át. Amennyiben polgárosodáson olyan összetett folyamatot értünk, amelynek legfontosabb elemei a fogyasztói magatartás, a vállalkozói hajlam, az írásbeliség térnyerése, a társadalmi intézményrendszer nyíltsága, a társadalmi mobilitás könnyebbé válása, a városi minták előtérbe kerülése,⁶⁶⁹ akkor Háromszék nem tekinthető polgárosult övezetnek. Az írástudók aránya az Erdély más részeihez képest magas volt, ezt jelzik a különböző statisztikák. 1900-ban például a háromszékiek 57, 61%-a ismerte a betűvetést, így bizonyára két évtizeddel korábban sem lehetett ettől jelentősen eltérő ez az arány.⁶⁷⁰ S bár Európa más vidékeihez képest továbbra sem tekinthetjük ezt az arányt nagyon magasnak, az írás- és olvasnitudás 19. század második felében történő megnövekedésének egyik igen fontos fokmérője volt, hogy 1878-tól kezdődően Háromszéken szerkesztették a Nemere című napilapot, amely a háromszéki és Brassó-vidéki magyarság egyik fontos információforrása volt. Ennek megrendelői rétegéről nincsenek felméréseink, de a lap fennmaradása a jelentékeny olvasótábor meglétéről informál. 1883-tól kezdődően az egyre inkább előtérbe kerülő lokális identitásnak köszönhetően már nem elégedett meg a háromszéki értelmiség, hogy Brassóval közösen legyen napilapja, hanem *Székely Nemzet* címen külön, Háromszék olvasni tudói számára kiadott napilapot indítottak, amelynek mind szerkesztési, mind kiadási munkálatait már Sepsiszentgyörgyön folytatták. Ehhez hozzájárult az a tény is, hogy az 1880-as években Sepsiszentgyörgyön működött a Jókai Nyomda Részvénytársaság, amely a napilap nyomtatásának megvalósításán kívül könyvek és kisnyomtatványok megjelentetését tette lehetővé. Az írás- és olvasnitudás nem elhanyagolható mértékét mindenképpen alátámasztja

⁶⁶⁸ Kósa–Filep 1975: 107.

⁶⁶⁹ Kósa László ezeket a legfontosabb elemeit emelte ki a *polgárosodás* fogalmának. Kósa 1998: 44–47.

⁶⁷⁰ Pozsony Ferenc egy zabolai tüzér leveleit elemezve idézte Pál Judit statisztikai adatait a háromszéki írásbeliségre vonatkozóan. Pozsony 2008: 183.

az a tény, hogy az önálló napilap 1907-ig Székely Nemzet, majd 1907-től Székely Nép címen folyamatosan fenn tudott maradni 1945-ig, és csupán a román hatóságok önkényének köszönhető akkori megszűnése is.

A tárgyi kultúra számos elemének kései megjelente Háromszéken egyértelműen jelzi, hogy Nyugat-Dunántúlhoz vagy az alföldi mezővárosokhoz képest óriási lemaradásokkal kell számolnunk. Erdélyi viszonylatban szintén érdemes feltüntetni a polgári létforma különböző fokozatait. Például Barcaságon, elsősorban a brassói polgárság és a szászság hatására, korábban beszélhetünk a polgárosodás irányába mutató részleges akkulturáció megvalósulásáról, mint elemzett vidékünkön.

Milyen történelmi feltételei voltak a fogyasztási szokások – első ránézésre is felismerhető – megváltozásának? A század utolsó negyedét leginkább az egyre intenzívebben beáramló osztrák gyáripari áru jelenléte jellemezte. A nyugati gyáripár benyomulását a korszakunk végére kiépülő és állandósuló vasúti hálózat is segítette. A helyi termelés még inkább a hatóságilag ugyan megszüntetett, de reálisan inkább csak ipartársulattá átkeresztelt céhrendszer kezében volt, az iparosok legnagyobb száma továbbra is elsősorban ezekbe az érdekvédelmi egyletekbe tömörült, és nem keresett önálló kitörési lehetőségeket. A nyugati áruk benyomulása versenyhelyzet elé állította a helyi iparosokat, de kevesen tudtak reális kiugrási lehetőségeket teremteni maguk számára. A Háromszék ipari helyzetét is felügyelő és értékelő marosvásárhelyi Kereskedelmi- és Iparkamara éves jelentései inkább a kisiparos réteg kétségbeesett vergődéséről, kitelepedéséről, az ipar megszüntetéséről számoltak be, és ritkán említettek sikertörténeteket. A vidék nagyobbmértvű, gyári iparosodásának ritka jelei voltak, és ezekről is elmondható, hogy inkább messziről jött idegenek kezdeményezésére történtek. Tehát közvetve beszélhetünk polgári mentalitásról, és nem közvetlenül. Az 1852-ben alakított, és igazán a 19. század végére megerősödött sepsiszentgyörgyi Sequens-féle posztógyárat például Sequens József francia, az 1857-ben létrejött sörgyárat Wellenreiter János izraelita alapította. Ezek az első gyárak viszont még kis méretűek voltak, amelyek semmiképpen sem vehették fel a versenyt a nagyobb osztrák üzemekkel. Nagyobb iparosítási tervekkel és megvalósuló gyárakkal csupán 1873-at követően gazdagodhatott Háromszék, ekkor érte el ugyanis Brassót a vasútvonal, amely a nagyobb mértvű ipari áruforgalom és terjesztés alapeszközévé válhatott. Az 1879-ben megalakuló Első Székely Szövőgyár már ezeknek a kedvező terjesztési feltételeknek a reményében született. Az egyszerű forgalmazási lehetőségekre alapozott a Magyarország egyik legnagyobb fakitermelő cége is, az 1888-ban megalakult Erdélyi Erdőipari Részvénytársaság, amely Kovászna környékének rohamos iparosodását alapozta meg. Az Erdőipari Részvénytársaság Horn Dávid budapesti kereskedő, majd később Groedel Bernát angol báró irányítása alatt sorozatosan indította el a

fűrészüzemeit, a fejlett kitermelési folyamat jeleként 1888-ban már villanyáramot vezettek be ipartelepeikre. 1891-ben üzembe helyezték a Brassót Kézdivásárhellyel összekötő helyi érdekű vasutat is, ennek következtében a 19. század utolsó éveire az Erdőipari Részvénytársaság erdei iparvasút hálózatot hozott létre, amely a fakitermelés- és feldolgozás rohamosabb fellendülését indította el.⁶⁷¹

Az egyre nagyobb bér munkás tömegeket mozgósító vállalatok mindenképpen a pénzorientált életforma felértékelődéséhez vezettek, ez a folyamat pedig a megvásárolható termékek iránti kereslet fellendülését vonta maga után. A bér munkás tömeg még nem hagyott fel a háztáji földműveléssel, tehát élelmiszereinek jelentős részét maga állította elő. A ruhaneműi közt viszont mindenképpen egyre jelentősebb szerepet nyertek a pénzért megvásárolható készruhák vagy szövetek, vásznak. Ez a tény pedig generálta a kereskedőréteg megnövekedését. Ezek az egymással összefüggő és egymást befolyásoló folyamatok a fogyasztási szokások radikális megváltozását idézték elő.

A hozománytulajdonos lányokat az ipari termelés csupán közvetetten érintette, mivel a női ipari munkások rétege visszafogott volt, csupán a sepsiszentgyörgyi textilgyár falvakba kihelyezett szövőszékei vontak be viszonylag jelentősebb női munkaerőt a termelési folyamatokba. A bér munkás réteg megjelenése mellett ugyanakkor a nagyvárosi szolgáltatók divatjának további térnyerését is figyelembe kell vennünk. A háromszéki lányok továbbra is tömegesen mentek szolgálni Brassóba, Galacra, Bukarestbe, hogy pénzt keressenek a hozományuk bővítésére. A napi sajtóban híreket író háromszéki értelmiség egyre nagyobb sajnálattal számolt be a kivetkezés folyamatáról, a fiatal lányok szolgáltatókásával kötve ezt össze: „...ha a leány szolgálatképpessé fölcseperedett, magok a szülők pakolják fel őket s a dockás szekéren bedöcögtetnek velők Brassóba (...). Mikor aztán innen visszakerülnek, hire-hamva sincs többet a leányon a székel szötteknek, lekerült az róla rég s a helyett karton viganó és magas sarkú cipő járja: innen lehet megismerni azt a leányt, aki Brassóban vagy a belföldön (Románia) szolgált.”⁶⁷² Egy 1886-os cikk ugyanebben a háromszéki napilapban *Miért szegényedünk?* címmel ismertette a ruházat megváltozásának folyamatát, megvetéssel szólva a fiatalság „oktalan követeléseiről”: „Nem elég csinos neki az az egyszerű de annál tartósabb zeke vagy zekeposztó ujjas, mely az idő viszontagságai ellen testét megvédte, hanem igyekszik azt felcserélni a boltból drága pénzen megvett, hetekig tartó rongy szövetekkel.”⁶⁷³

Háromszéken a 19. század nyolcvanas éveitől majdnem minden hozománylevélben érzékelhető, hogy a pénzorientált életforma elindított egy folyamatot. Ez elsősorban a

---

⁶⁷¹ Papucs 2007: 127.

⁶⁷² Székely Nemzet, I. évf., 1883. július 8, 103. szám, 3. old., Napi hírek rovat.

⁶⁷³ Székely Nemzet, IV. évf., 1886. márc. 18., 43. szám, Napi hírek rovat.

politúros bútorzat tömeges megjelentén, a *garnitúra* bútorokon, a falakra szánt tükrökön és képeken, az egyre jobban variálódó, üzletből vagy vásárból beszerezhető ruhadarabokon, a differenciált edény- és evőeszközkészlet valamennyi rétegnél való megjelentén, az élvezeti cikkek (például kávé) szélesebb körű elterjedésén, az első gépek (például varrógép) feltűnésén mérhető le.

A fogyasztási igényszint átalakulását a hozományba szánt tárgyak számának a megnövekedéséből is felmérhetjük. Míg például az 1849 és 1875 közti időintervallumban a 38 rendelkezésünkre álló hozománylevélből 17 ingószáma haladta meg a 200 tárgyat (44%), addig utolsó periódusunkban a 31 elemzés alá vont parafernum-leltárból 23 ingóságainak a száma haladta meg ezt a mennyiséget (74%). Ez az eltérés mindenképpen arra utal, hogy a tárgyi világ kibővülésével, az életkezdő fiatalok jobb anyagi ellátottságával kell számolnunk. Korszakunkban csupán egyetlen hozományleltár tartalmazott 100-nál kevesebb tárgyat.⁶⁷⁴ Ugyanakkor négy olyan inventáriummal rendelkezünk, amelyekben az ingóságállomány száma meghaladta a 400 darabot.⁶⁷⁵ A gyarapodás elsősorban a bútorzatot és az asztalneműket, a kádártermékeket érintette, érzékelhetően sokkal több evőeszközt, tányér- és tálállományt, sütő-főző felszerelést vittek nászadományként a hetvenes évek második felétől, mint korábban.

A tárgyak számának valamennyi réteget érintő megnövekedése miatt a struktúraváltási folyamatot egyre nehezebben lehet nyomon követni. Az 1875 után férjhezmenő lányoknak már a születési adataik is az 1848-as forradalom utánra esnek, amikor már nem jegyezték be az anyakönyvekbe a szülők társadalmi státuszát. Csupán ritka esetben írták be a házasságra lépők, még ritkábban azok szüleinek foglalkozását is. A vidék múltjának nagymérvű feldolgozatlansága miatt az elemzett családok legnagyobb részének 19. század végi „hivatalos” státusza így az ismeretlenség homályába vész. Így ritkán tudtam kideríteni az elemzendő hozománylevelek tulajdonosainak származását, családi hátterét.

Az 1875 és 1900 közti periódusnak vitathatatlanul a leggazdagabb hozománylevele a sepsibaconi Molnár Juliánnáé volt, akinek 552 ingósága, bőséges ingatlan- meg terménymennyisége nem magyarázható pusztán azzal, hogy a lány árvasága miatt a szüleitől örökölt teljes vagyონrészt kezéhez vehette. Juliánna gazdag hozománya annál is érdekesebb, mivel lovas katona családból származott. A parafernumlevelet övező iratokból kiderül, hogy Juliánna házassága már nem vagyoni alapokon, hanem szerelemből történt, a hozománylevél

---

⁶⁷⁴ Petőfalvi Szigeti Róza parafernuma, 1900.

⁶⁷⁵ 1875 előtt csupán egyetlen inventáriumunk tartalmazott 400-nál több tárgyat.

mellett szerelmes levelek is láthatók.⁶⁷⁶ A hozományba vitt javakat nem sokáig használhatta, mivel 1887-ben már az elhalt menyecske hagyatékának árverezési inventáriumát őrzi a levéltár.⁶⁷⁷

A felsőcsernátoni Beke család, amelyből Vilma kiszakadt, szintén tehető, nemesi múltú család volt. A csernátoni Haszmann Pál Múzeumban őrzik felsőcsernátoni Beke Gyulának, Vilma közvetlen rokonságának 1854-ben épült faragott székely kapuját. Mivel kötött nagykaput csupán a tehetősebb családok állítottak Háromszéken, így nem pusztán bőséges hozományából, de a családi kapu felállításából is látható, hogy Vilma nem a leszegényedett, vagyonavesztett nemességből, hanem tehetősebb, gazdagabb családból származott.

Alaposabb információink még bodosi Józsa Lináról vannak, neki édesapja a falu tanítója volt, és olyan köztisztelőben álló régi bodosi famíliából származott, amely a hagyomány szerint már a falu keletkezésekor ősbirtokos volt a vidéken.⁶⁷⁸ Lina hozományának valós méreteit nem tudjuk hitelesen felmérni, mert parafernumlevelében számolatlanul írták össze az üveg, bádoggal meg réz edényeket. A felbecsült, tétel szerint is felsorolt 327 ingósága viszont azt jelzi, hogy ha nem is a vidék legrangosabb hozományát tudhatta magáénak, kiházasítási javai így is anyagi biztonságot ígértek a családalapító lány és jövődöbeli gyermekei számára.

A múzeumokban őrzött, 1875 után keletkezett háromszéki **bútorokat** ha megtekintjük, óriási változást láthatunk a korábbi állapotokhoz képest. A legszembetűnőbb eltérés a virágozás elmaradása volt, a hetvenes évek végétől már csupán ritkán készültek *tulipántos* ládák. Ez a hozománylevelek szűkszavú felsorolásaiból is jól érzékelhető. A *festett* jelzővel jelölt bútorokról egyre gyakrabban jegyezték fel, hogy *ezüst színű* festett,⁶⁷⁹ *hamuszínű*⁶⁸⁰ vagy *sárga festékűek* voltak,⁶⁸¹ ezek az egyszínű bútorok dominanciájáról árulkodnak. A padlásokon még ma is gyakran felbukkannak az ezen színárnyalatú, monokróm bútorok. A

---

⁶⁷⁶ Baló András szerelmes leveléből idézek: „*Oh kéd angyalom, nem tom hogy tőled hogy telnek az napok, mert tőlem oly nehezen telnek az napok miota szeméjéd nem láthatom kedves Julám, hogy még nem tsak napok telnek el hanem még órák és pertzek sem telnek el úgy hogy eszembe ne jus kedves angyalom Julia. Mer te sok foro csokjaid eszembe jutnak és még amelelt sok kegyes szavaid és hü szerelmeid, o ne hüjl el tőlem kedvesem Julia mertt én nálom most is megvan az a hü szerelem ami edig meg volt szeretett Julám és meg is lesz még élek angyalom, de ne hüjl el tőlem azért hogy most otthon nem lehetek angyalom, mert én erőll nem tudok töbet teni ha az törvény ezt kívánja angyalom.*”(Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 65 / 20 – Nagybaconi Baló család iratai, 102-es lelt.66. old.)

⁶⁷⁷ Az árverési jegyzőkönyv lelőhelye: Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 65 / 20, 102-es leltár, 74–77.

⁶⁷⁸ Egyed 2001: 6–7.

⁶⁷⁹ Hatolykai Pál Francziska 1876-os, zabolai Bogyó Ágnes 1881-es, zabolai Balog Rozália 1895-ös hozománylevelében.

⁶⁸⁰ Kézdikiskászoni Medvés Vérony 1880-as parafernumlevelében.

⁶⁸¹ Kézdikiskászoni Medvés Vérony 1880-as, futásfalvi Balás Berta 1889-es, petőfalvi Szigeti Róza 1900-as hozományában.

más feljegyzések a *lagos*⁶⁸² vagy pedig *pulitéros* bútorok⁶⁸³ közkedveltségét emelik ki. A megnevezésekben felismerhető népetimológia még egyértelműen jelzi, hogy a technikai megoldások pontos elnevezését még nem ismerték a háromszékiek, idegennek érezték, helytelenül alkalmazták. De az új kultúra és ezzel együtt a hagyományos festett bútorok térvesztése mindenképpen jól érzékelhető. Jóformán nem találunk olyan hozománylevelet ebből a korszakból, amelyik ne tartalmazna vajegy politúros bútort vagy új bútorformát.

Míg a 19. század elején még csupán az alapbútorok kerültek be a hozományba (láda, ágy, asztal, szék, pohárszék, tálas, fogas, ritkán kaszten, diván), addig a 19. század végére a bútortípusok egyre változatosabb felhozatalát figyelhetjük meg (az előbb említettek mellett a só-, kalán-, fedő- és kártyatartót, a nagyszámú képet, az üveges szekrényfajtákat, padot láthatjuk nagyobb számban, de korszakunk végére feltűnik a mosdószekrény, az éjjeli szekrény, a függönytartó és a takaréktűzhely is).

Az egyes bútorformák állandósulása, valamennyi társadalmi rétegnél való elterjedése a korábbi reprezentációs típusok visszaszorulását jelzi. A *kaszten* például 1875 után a hozománylevelek 74%-ában megjelent,⁶⁸⁴ pontosításként viszont nem árt megjegyezni, hogy csupán néhány darab esetében tették explicitté, hogy a három fiókos jellegzetes komódformát értették alatta. Valószínűleg még továbbélt az előbbi korszakban említett fiókos láda erre a bútordarabra való jelentésátvitele is. Orbaiszéken tovább élt ennek üveges, tehát felsőrésszel ellátott változata, bár ritka előfordulási esetei továbbra is azt jelzik, hogy használata regionális jellegű és esetleges volt csupán.⁶⁸⁵ Felívelőben volt a szintén ruhatartásra használt szekrények szerepe is, ezeket *köntöstartó* vagy *sifon*, *sifonér* néven írták össze forrásainkban.⁶⁸⁶ Egyértelmű, hogy a kasztenek és a ruhatartó szekrények elterjedése a ládák visszaszorulását idézték elő, a korábbi – csaknem kizárólagos – ládahasználat hegemoniáján jelentős csorba esett. A konyhai edények tartására használt állóbútorok számának megnövekedése egyenes arányban állt az edények számának jelentős megugrásával. Ezeknek különböző elnevezései legtöbbször külön típusokat jelöltek. Az üveges konyha szekrényeknek *almárium*,⁶⁸⁷

⁶⁸² Hatolykai Pál Francziska 1876-os, kovásznai Kozma Zsuzsanna 1889-es, zabolai Balog Rozália 1895-ös hozományában.

⁶⁸³ Sepsibaconi Molnár Juliánna 1877-es, Kézdikiskászoni Medvés Vérony 1880-as, zabolai Kónya Viktória 1882-es, papolci Csorja Anna 1883-as, kovásznai Kozma Zsuzsanna 1889-es, esztelneki Csavar Marcella 1897-es, osdolai Lázár Terézia 1899-es hozományában.

⁶⁸⁴ Összesen 23 hozománylevélben említenek kasztent.

⁶⁸⁵ Zabolai Hadnagy Mária 1889-es és kovásznai Kozma Zsuzsanna 1889-es hozománylevéleiben találunk *üveges kaszten* elnevezést.

⁶⁸⁶ 17 inventáriumunk, tehát a hozományleveleink 54%-a szekrényt is tartalmazott.

⁶⁸⁷ Sepsibaconi Molnár Juliánna 1877-es, zabolai Kónya Viktória 1882-es, bodosi Józsa Lina 1885-ös, zabolai Nagy Mária 1890-es, bölöni Budai Veronika 1899-es hozományában.

pohárszék,⁶⁸⁸ *üveges*,⁶⁸⁹ *kredenc*⁶⁹⁰ elnevezése a paraszti terminológia sokrétűségét jelzi, az *üveges* szó például egyértelműen a korábbi *üveges almárium* vagy *üveges pohárszék* jelentéstapadásos változatából önállósult. Míg a zárt üveges konyhai edénytartók valamelyik típusa csaknem valamennyi inventáriumba bekerült, addig a földetlen, nyitott felsőrésű *tálas* visszaszorulása⁶⁹¹ a konyhai higiénia megerősödésével köthető össze. Az étkezéshez használt tányérok porosodását, mocskolódását földött tárolóbútorokkal próbálták kivédeni. A nagyobb számú konyhai edénytípus megjelenése tette szükségessé a földő- és kanáltartók, kártyatartók elterjedését is.

Külön ki kell emelnünk azt, hogy a polgári életérzés elterjedésével együtt járt a lakás nyilvános tereinek és intim zúgainak elkülönítése. A többsejtű házmodell térnyerése több 1875 utáni hozománylevél bútorállományának felsorolásából kiolvasható. Érdekes ilyen szempontból kiemelnünk a sepsiszentgyörgyi Nagy Ilona esetét, aki nem pusztán városi létformája révén élt polgáribb életterben, de kereskedő lányaként az apja üzletének áruforgalmából is fokozottan részesedhetett. Így hozománykomponálási stratégiájában már a többsejtű házmodell központi szerepet játszott. A nászjavarai közt feltűnő szalonbútorzat és az ebédlőbe szánt asztalok, az intim mosdószekrény és az asztallal összekomponált nagy tükör azt jelzik, hogy ez a sepsiszentgyörgyi lány már nem pusztán esetlegesen rendelte egymás mellé a hozomány bútorait, hanem tervszerűen különböző élethelyzetekben, és ezeknek alárendelt lakáskultúrában gondolkodott. A bútorzatában élesen elkülönült az intim léthelyzeteket szolgáló bútorállomány a társadalmi nyitás kellékeitől. A hozományban megjelenő függönyráma és függöny a kíváncsi tekintetek előli elzárkózás egyik jellegzetes eleme volt. A polgári lakáskultúrában az egyén már arra rendezkedett be, hogy a lakása időnként a baráti kör összejöveteleinek, megbeszéléseinek színterévé váljon, de kialakította a magánélet számára a visszavonulási, elzárkózási lehetőségeket is. A lakáson belül megteremtett reprezentációs tér a társadalmi kapcsolatépítés jellegzetes helyszínévé alakult át. A Nagy Ilona esetében erre fokozottan szükség volt, mivel a lánynak a férje is kereskedő volt, aki saját életmódjával, tárgyi környezetével egyben az üzletben megvásárolható áruk közvetlen reklámozójává is vált. Ennek a reprezentatív térnek a berendezésében a tudatos tervezés, az esztétikai igényesség felülkerekedése követhető nyomon. A bútorzat már nem

⁶⁸⁸ Sepsibaconai Molnár Julianna 1877-es, felsőcsernátoni Beke Vilma 1880-as, zabolai Bogdy Ágnes 1881-es, zabolai Hadnagy Anna 1887-es, kézdimartonosi Timár Anna 1894-es, zabolai Bogdy Anna 1896-os, Lázár Terézia 1899-es hozományában.

⁶⁸⁹ Kovásznai Kozma Tera 1889-es, bibarcfalvi Gáspár Béni 1890-es, zabolai Bende Mária 1892-es, zabolai Balog Rozália 1895-ös, peselneki Áfra Anna 1896-os, zabolai Gábor Anna 1896-os, nagyborosnyói Gál Ámália 1899-es, peselneki Gligor Anna 1899-es hozományában.

⁶⁹⁰ Nagyborosnyói Gál Ámália 1899-es parafernumában.

⁶⁹¹ Kézdivásárosi Medves Veronika 1880-as, bodosi Józsa Lina 1885-ös, kovásznai Kozma Tera 1889-es, kovásznai Kozma Zsuzsanna 1889-es, vargyasi Andorkó Rebeka 1892-es hozományában érhető csupán nyomon.

akármilyen, hanem *garnitúra* bútor volt, tehát a különböző bútordarabok egy műhelyből kerültek ki, egy stílusban készültek.

A lakótér különböző léthelyzetek alapján történő bebútorozása az egyik jól követhető velejárója a polgári létforma térnyerésének. Míg a 19. század végén is még a legtöbb hozománylevél a hagyományos bútortípusokat tartalmazta, a kereskedelemmel vagy iparossággal foglalkozók körében már megfigyelhetjük az éjjeli és nappali bútorzat lassú elkülönülését. A mészáros családból származó Gál Ámália 1899-ben például éjjeli szekrényt vitt a férje házához.

A füstelvezetési módszerek tökéletesedésével egyenes arányban járt a faliképek jelentős elterjedése. Az 1875 utáni hozományok 38%-a tartalmazott *ábrázoló* képeket. Bár elsőre azt hinné az ember, hogy ezek a faliképek a szentkultusz jellegzetes tárgyi tartozékai lehetnének, az alaposabb értelmezés és megfigyelés megcáfolja ezt a hipotézist. A sepsibaconi Molnár Julianna, a zabolai Kónya Viktória, Hadnagy Mária, Balog Rozália protestáns vallásúak voltak, falaikat mégis képekkel borították. Mivel az 1870-es évektől Háromszéken is tudunk néhány fényképész megtelepedéséről,⁶⁹² így nem kizárt, hogy a képek között fotográfiákat is összeírhattak. Mivel viszont fényképeket ekkortájt még inkább a gazdagabbak készítettek, a képtulajdonosok közt pedig a szerényebb vagyonú hatolykai Pál, kiskászi Medvés lányokat is ott látjuk, az ekkortájt a háromszéki piacokon is megvásárolható olajnyomatok jelenlétével is számolnunk kell. Legtöbb képet zabolai Kónya Viktória 1882-es hozománya tartalmazott, ő 12 képpel tehetette szebbé a jövődöbeli lakását.

A falak esztétikus kidíszítésével együtt járt a lakás megvilágításának egyre jelentősebbé váló igénye is. Míg a korábbi hozományokban elsősorban gyertyatartókat, és a gyertyák gyors és füstmentes kioltására használt koppantókat jegyezték fel, addig a század végére feltűnő függő- és asztali lámpák, gázlámpák a fejlettebb és kevésbé tűzveszélyes világítási eljárások meghonosodását jelezték.⁶⁹³

Amennyiben kissé átnézzük a 19. század végének a *vetett ágyát*, az ágyi kellékekben is változási tendenciákat figyelhetünk meg. Bár a vetett ágy még jóformán állandó eleme maradt a hozományoknak, a mennyiségi arányokban eléggé jelentős változásokat tapasztalhatunk. 1875 után a legtöbb hozománylevél (16 db, vagyis 51, 5%) 2 derékaljat tartalmazott, és csupán 9 nászinventáriumban volt ennél több. 1890 után a derékalj veszített népszerűségéből,

⁶⁹² Kézdivásárhelyen a Bogdán fényképész család, valamint Molnár István, sepsiszentgyörgyön Gere István fényképész tevékenységét tarthatjuk számon.

⁶⁹³ Lámpákat a következő hozományokban említettek: zabolai Bogyó Ágnesnél 1881-ben, zabolai Kónya Viktóriánál 1882-ben, zabolai Hadnagy Máriánál 1889-ben, zabolai Nagy Máriánál 1890-ben, sepsiszentgyörgyi Nagy Ilonánál 1893-ban, zabolai Balog Rozáliánál 1895-ben, zabolai Bogyó Annánál 1896-ban, esztelneki Csavar Marcellánál 1897-ben, nagyborosnyói Gál Ámáliánál 1899-ben.

4 db. ez a periódus után keletkezett inventáriumunk csupán egy derékaljat,⁶⁹⁴ egy parafernumunk pedig egyetlen darabot sem tartalmazott.⁶⁹⁵ Bizonyára a tollal töltött, puha derékaljak népszerűségének csökkenése a szalmazsákok és matracok szerepének megnövekedésével függhet össze. Például érdemes megjegyezni, hogy míg korábban a szalmazsákok csupán ritkán jelentek meg a hozományban, addig századunk utolsó elemzett szakaszában 25 listánkban (80, 6%) már megjeljük a *szalmazsák* vagy *surděj* néven megnevezett, a derékaljat helyettesítő vagy kiegészítő puha ágybetétet. Népszerűségének növekedését mi sem jelzi inkább, mint hogy az említett 25 esetből 17-ben 2 darabot vittek belőle, és két listánkban 6–6 szalmazsák szerepelt.⁶⁹⁶ Gyanítható, hogy a szalmazsák közkedveltségének növekedése összefügghetett azzal is, hogy kisebb helyen tudták tárolni, és szükség esetén nagyobb befektetett munka híján is moshatták, friss szalmával újratölthették. Talán megkockáztatható az a kijelentés, hogy az ágy higiéniájának megnövekedett szerepével is összeköthető a szalmazsákok szerepének megnövekedése.

A vetett ágy elmaradhatatlan tartozékai közül az 1875 utáni periódusban leginkább a 12 párna tekinthető a leggyakoribb mennyiségi aránynak (12 hozományban). 1890 után a vánkosok számában is nagyobb ingadozás látható, gyakran találunk ennél kevesebb darabot. Úgy vélem, a párnák számának csökkenése több folyamat előjele lehetett. A 19. század végén az oltások bevezetése és sikeres alkalmazása miatt már egyre ritkábbá vált Háromszéken is a gyermekhalandóság. Míg a század második harmadában a gyermekhalandóság csökkenése miatt a demográfiai ugrás, a sokgyerekes család vált az igazán elterjedtté, addig a század utolsó harmadában a birtokok egyre nagyobb mérvű felaprózódása intenzív kivándorlási hullámot indított el. Tudjuk, hogy tömegesen keresték a megélhetést a Kárpátokon túli román fejedelemségek területén, de a századvégén az „amerikázás”, vagyis az Amerika felé irányuló migráció megjelenésével is számolnunk kell. Az egyre szűkülő életlehetőségek, a felaprózódott birtokok miatt a század legvégén házasságot kötött fiatalok körében változó családmodellezési tendenciát ismerhetünk fel. Ebben egyre nagyobb szerepet nyert a tervezett gyereklétszám csökkentése mint új életstratégia. Az 1890-es háromszéki övezetben ez ugyan még nem jelentette az egykezés meghonosodását, de gyakoribbá vált a 2–4 gyerekes családmódel.

A 19. század utolsó negyedében az ágyi textíliák differenciálódása egyre jobban nyomon követhető. A paplanok szinte kötelezővé válásával egyidejűleg megszületett a házi paplankészítés tudománya. A házi és bolti paplanok elkülönítése meggyőzően utal erre. Míg

⁶⁹⁴ Sepsiszentgyörgyi Nagy Ilona 1893-as, kézdimartonosi Timár Anna 1894-es, pávai Zsidó Sára 1894-es, petőfalvi Szigeti Róza 1900-as inventáriumai.

⁶⁹⁵ Zabolai Bogyó Anna 1896-os hozománya.

⁶⁹⁶ Sepsiszentgyörgyi Nagy Ilona 1893-as, valamint bölöni Budai Veronika 1899-es inventáriumai.

az atlasz anyagú, faolajas karton vagy selyem közepű paplanokat továbbra is elsősorban a boltokból szerezték be, a gyapjú paplanok készítését házi kivitelezésének vélem. Erre utal például a zabolai Bende Mária 1892-es hozománylevele, amelyben *egy bolti* és *egy gyapjú* paplant írtak össze. A *szóttas paplan*⁶⁹⁷ vagy a *horgolt paplan*⁶⁹⁸ kifejezés azt jelzi, hogy ezeket a házi paplanokat több technikával is készíthették. A 19. század utolsó negyedében már több esetben jelezték, hogy a paplanokra külön paplanlepedőt biztosítottak.⁶⁹⁹ Az ágyi higiénia iránti igény fokozódását onnan is lemérhetjük, hogy nem pusztán a gazdagabb réteg, hanem a szegényes hozományú lányok is igyekeztek ezt a vászon huzatot a paplan mellé rendelni. Míg a 19. század elején a paplan elsősorban a társadalmi elit vetett ágyának volt az eleme, és a szegényebbek – amint ezt már jeleztem – bizonyára inkább a vastagabb csergékkel takaróztak, addig századunk végén sepsiszentgyörgyi Nagy Ilona már a cselédei számára is külön paplant vitt, és a szegényebb réteg hozományában is fellelhetjük az egy vagy két paplant.

Az ágyak mindennapi letakarásában a 19. század végén már leginkább a különböző ágytakarókat használták, a *festékes* már csupán a régebbi hozományok átöröklői körében élt,⁷⁰⁰ de visszaszorult a cserge használata is.⁷⁰¹ Nagyobb elterjedési területe vélhetően a brassai csergéknek volt továbbra is (Erdővidék, Orbaiszék falvaiban).⁷⁰² A kézdiszéki lányok körében a berecki cserge használatát követhetjük nyomon.⁷⁰³ A csergéknek piros,⁷⁰⁴ fehér,⁷⁰⁵ szürke szőrű,⁷⁰⁶ ványolt⁷⁰⁷ és lomos⁷⁰⁸ változatát használták a háromszéki hozományokban. A korábbi csíkos verzió továbbélésére nem találunk adatokat, de a kék csergék jelenlétét sem emlegették az 1875 utáni periódusban.

Az ágytakarók körében elkülönítették a csupán ágyterítő vagy ágytakaróként használt, az ágyat védő takarófajtákat és a pokrócokat, amelyeket talán elsősorban a takarózásra alkalmaztak. Míg pokrócot csupán ritkán említettek az 1875 utáni periódusban is (3

⁶⁹⁷ Osdolai Lázár Terézia parafernuma, 1899.

⁶⁹⁸ Sepsiszentgyörgyi Nagy Ilona parafernuma, 1893.

⁶⁹⁹ Zabolai Bogyó Ágnes parafernuma 1881-ből, papolci Csorja Anna parafernuma 1883-ből, bodosi Józsa Lina parafernuma 1885-ből, zabolai Hadnagy Mária parafernuma 1889-ből, kovásznai Kozma Tera parafernuma 1889-ből, kovásznai Kozma Zsuzsánna parafernuma 1889-ből, futásfalvi Balás Berta parafernuma 1889-ből, sepsiszentgyörgyi Nagy Ilona parafernuma 1893-ből, pávai Zsidó Sára parafernuma 1894-ből, zabolai Balog Rozália parafernuma 1895-ből, zabolai Gábor Anna parafernuma 1896-ből, nagyborosnyói Gál Ámália parafernuma 1899-ből, bölöni Budai Veronika parafernuma 1899-ből.

⁷⁰⁰ Sepsibaconyi Molnár Julianna parafernuma 1877-ből.

⁷⁰¹ 12 hozománylevélben találtunk csergét.

⁷⁰² Sepsibaconyi Molnár Julianna parafernuma 1877-ből, zabolai Hadnagy Anna parafernuma 1887-ből.

⁷⁰³ Kézdivásarkői Medves Verony parafernuma 1880-ből, kézdimartonosi Timár Anna parafernuma 1894-ből, esztelneki Csavar Marcella parafernuma 1897-ből, osdolai Lázár Terézia parafernuma 1899-ből.

⁷⁰⁴ Zabolai Hadnagy Mária parafernuma, 1889.

⁷⁰⁵ Futásfalvi Balás Berta parafernuma, 1889.

⁷⁰⁶ Bölöni Budai Veronika parafernuma, 1899.

⁷⁰⁷ Esztelneki Csavar Marcella parafernuma, 1897.

⁷⁰⁸ Osdolai Lázár Terézia parafernuma, 1899.

esetben),⁷⁰⁹ addig az ágytakarók száma nagyobb és változatosabb volt. Korszakunk végén is még érzékelhető a fehér ágyterítők kedveltsége. Bár ritkán írják körül a hozományba vitt ágyterítőket, a szűkös pontosításokból is látható, hogy a fehér példányok varrott,⁷¹⁰ hurkolt,⁷¹¹ kötött⁷¹² vagy csipkés szélű⁷¹³ darabok voltak, amelyeknek egy részét otthon készítették, más példányaikat üzletből vásárolták. A fehér mellett a szőttes ágytakaró volt a leggyakoribb (8 hozománylevélben jelzik),⁷¹⁴ de a veres takács (2),⁷¹⁵ szőr (2),⁷¹⁶ kockás (2)⁷¹⁷ példányok is feltűntek. A hamarabb tönkremenő, olcsóbb karton ágytakarók divatja a századunk végére leáldozhatott, erre utal az, hogy csupán egyetlen inventáriumban említették már.⁷¹⁸ Az ágytakarók nagy száma többnyire az anyagi jólétnek, a hozomány gazdagságának a függvénye volt. Leggyakrabban 2–4 ágyterítőt láthatunk az 1875 utáni hozományleltárakban (19 esetben). Öt vagy ennél több ágyterítő csupán 7 listánkban található. A leginkább esztelneki Csavar Marcella részesítette előnyben az ágyterítőket a hozományában, ő a 8 fehér, 3 tarka és 6 négy nyüstös ágyterítőjén kívül 2 csergét is vitt magával, takaróinak nagy száma talán azzal magyarázható, hogy hozománya egyetlen paplant tartalmazott.⁷¹⁹ Csupán néhány esetben szembesülhetünk azzal, hogy egy-egy lány hozománya nem tartalmazott egyáltalán ágytakarót,⁷²⁰ ez a szűk anyagi forrásokkal, valamint esetenként a ványolt lepedők használatával magyarázható.

Az ágyra kerülő lepedők esetében a tucat-szabály erőteljesen érvényesült, többnyire 6 vagy 12 lepedőt vittek a lányok, ritkábban a 9 is előfordult. A lepedők többnyire teljesen egyszerű kender- vagy gyapottvászonból készültek, csupán egészen ritkán jelzik forrásaink, hogy barackmagos⁷²¹ vagy *urkolt*,⁷²² esetleg csipkés díszítmény⁷²³ került rájuk.

A század utolsó negyedében a méterszámba adott *vászonneműk* mennyiségének csökkenésével, majd a hozományból való lassú kimaradás jeleivel szembesülünk. Ez

⁷⁰⁹ Zabolai Bogyó Ágnes 1881-es, zabolai Kónya Viktória 1882-es, zabolai Gábor Anna 1896-os hozománylevelében.

⁷¹⁰ Hatolykai Pál Franciska parafernuma, 1876.

⁷¹¹ Sepsibacon Molnár Juliánna parafernuma 1877-ből, bodosi Józsa Lina parafernuma 1885-ből, futásfalvi Balás Berta parafernuma 1889-ből.

⁷¹² Futásfalvi Balás Berta parafernuma 1889-ből.

⁷¹³ Zabolai Balog Rozália parafernuma 1895-ből.

⁷¹⁴ Sepsibacon Molnár Julianna parafernuma 1877-ből, felsőcsernátoni Beke Vilma parafernuma 1880-ből, papolci Csorja Anna parafernuma 1883-ből, zabolai Szőke Anna parafernuma 1885-ből, zabolai Bende Mária parafernuma 1892-ből, zabolai Balog Rozália parafernuma 1895-ből, bölöni Budai Veronika parafernuma 1899-ből, peselneki Gligor Anna parafernuma 1899-ben.

⁷¹⁵ Kézdikiskászoni Medvés Vérony parafernuma 1880-ből, vargyasi Andorkó Rebeka parafernuma 1892-ből

⁷¹⁶ Sepsibacon Molnár Julianna parafernuma 1877-ből, bodosi Józsa Lina parafernuma 1885-ből,

⁷¹⁷ Zabolai Kónya Viktória parafernuma 1882-ből, zabolai Nagy Mária parafernuma 1890-ből.

⁷¹⁸ Zabolai Hadnagy Mária parafernuma 1889-ből.

⁷¹⁹ Esztelneki Csavar Marcella parafernuma 1897-ből.

⁷²⁰ Kovásznai Kozma Tera parafernuma 1889-ből, zabolai Bogyó Anna parafernuma 1896-ből, petőfalvi Szigeti Róza parafernuma 1900-ből.

⁷²¹ Zabolai Hadnagy Mária parafernuma 1889-ből.

⁷²² Bibarcfalvi Gáspár Béni parafernuma 1890-ből.

⁷²³ Zabolai Balog Rozália parafernuma 1895-ből.

természetes állapot volt, mivel a század vége felé már a vászonnemű könnyen megszerezhető, megvásárolható áruvá vált. Ez a ruhaneműk árának lassú leértékelődési folyamatán is lemérhető. Míg a 19. század legelején a ruha még luxuscikknek számított, ezért sokkal magasabb ára volt, mint a bútorneműnek, a 19. század végére ez az arány jelentősen megváltozott. 1811-ben még például gidófalvi Imreh Anna hozományában az egyetlen hosszú posztó köntös ára 60 forint volt, záros nagy ládájának viszont csak 20 forint volt az ára. 1814-ben zabolai Vajna Annának is még egy festett, díszes ládája 10 forintot ért, köpenyege viszont 40 forintot. Tehát 3–4 bútordarab árából sikerült egy valamirevaló textilruhát vásárolni. Amennyiben a századvég viszonyait próbáljuk e korai állapotokkal összevetni, egyből feltűnik a különbség. 1895-ben zabolai Balogh Rozáliának egy szöttes színes rokolyája 2 forintjába került, míg egy divány 12 forintba. 1896-ban zabolai Bogyó Annának 6 rend felvevő ruhája ért 24 forintot (tehát egy rend, vagyis alsó és felső ruha csupán 4 forintba került), ugyanennyit ért a festett kihúzó asztala is, szintén 4 forintra értékelték a becsüsök. Tehát ekkorra a bútornemű felértékelődésének, a textiltől készült ruhanemű leértékelődésének lehetünk a tanúi. Talán ezzel az értékvesztéssel magyarázhatjuk meg azt a jelenséget, hogy a 1890-es években már csupán a hagyományokhoz jobban ragaszkodó, elzárt háromszéki falvakból származó lányok vittek még néhány singnyi vászonneműt magukkal hozományként,⁷²⁴ viszont a többség már csupán a ruha- és asztalneműjét állította maga elő, és tartalék anyagok biztosításával nem foglalkozott. Nagyborosnyói Gál Ámália hozományában például megjelent még a 12 méter textília, de ezt már céltudatosan függönynek szánta a lány, tehát bizonyára valamilyen díszesebb, több nyüstös textilmemű lehetett.

A tartalékként felhalmozott vászonnemű hozományból való kimaradásával ugyanakkor a bármikor elkészíthető vászon tervszerű elkészítésének lehetőségét tették lehetővé a hozományt megkomponáló szülők. A 19. század végének hozományaiban ugrásszerűen megnövekedett a *gereben* és *héhelő* jelenléte (23 inventáriumban, a rendelkezésünkre álló parafernumlevelek 74, 1%-ában), ami mindenképpen a kendertermelés mint pályakezdő stratégia jelentős szerepét bizonyítja. De nőtt a szövőszék (*osztováta*)tulajdonos lányok száma is (9 inventáriumban jelent meg ez a házi szövési praktikát bizonyító gép).

Az *asztalneműk* körében sem az asztali textíliák számának robbanásszerű növekedésével, hanem inkább azok minőségbeli differenciálódásával szembesülhetünk 1875 után. Továbbra is többnyire 6–12 abrosz került a nászjavak közé, ezek többsége egyszerű fehér gyapot vagy kender asztaltakaró volt. Igen gyakran említettek egy-egy veres meg kék

---

⁷²⁴ Lásd peselneki Áfra Anna 1896-os, esztelneki Csavar Marcella 1897-es, peselneki Gligor Anna 1899-es hozományát stb.

abroszt is a felsorolásokban. Míg a korábbi hozománylevelekben az abroszok még többnyire házi szőtt portékák voltak, addig a 19. század végén már egyre gyakrabban jelzik forrásaink ezek egyrészének a bolti eredetét. Hatolykai Pál Francziska 8 abroszából kettő „hosszu vörös bolti” volt, kézdikiskászoni Medvés Vérony is a vörös asztaltakaróját üzletből szerezte be. Zabolai Hadnagy Mária 1889-es hozományában a bojtos abrosz szintén a kereskedelemből származott.

Az abroszokon kívül továbbra is az asztalkeszkenők, takaróruhák a hozomány állandó tartozékai maradtak.

A 19. század végére talán a legnagyobb változást a tányérok, poharak, evőeszközök rendkívül nagy számában kell látnunk. A hozományok tételszámának ugrásszerű megnövekedése elsősorban ezeknek a konyhai asztali edényeknek a változásával, differenciálódásával köthető össze. A szükségelvű székely társadalom képe tehát egyre inkább megbomlani látszik ezeknek az eseteknek az áttekintésével. Már nem pusztán a szigorúan nélkülözhetetlen tárgyak szükséges mennyiségre összpontosítanak a hozomány összeállítói, hanem a látszatra, a pompára. Vagyis a boltból megszerezhető árukat meg is szerzik, beindul a fogyasztás mechanizmusa. Talán elegendő, ha megemlítem, hogy a leggazdagabb edényállományú sepsibaconi Molnár Juliánna például 1877-ben 23 porcelán edénye mellett 60 cserépedényt, 40 darab pohár- és üvegterméket, 12 pár (vagyis 24 darab) kést, villát és 48 darab kanalat vitt férje házához. Nem csodálkozhatunk hát, ha a Mezőséget Székelyfölddel összehasonlító Székely Ádám marosvásárhelyi diák úgy látta a 19. század második felében, hogy „Székelyföldön minden háznál van annyi kés és villa, valahány tagból áll a személyzet; de Mezőségen nem egyetlen 50–60 hold birtokosnál találtam csupán azon egy kést, melyet a házfő széles tüszőjében hordozni szokott: ez is egy izmos bicsok volt.”⁷²⁵ Az üvegtermék nagymértékű elterjedésével együtt járt a *poharas táca*⁷²⁶ megjelenése is, ezt még sok esetben a poharakkal egy egységként értelmezték az összeírók. Az üvegtermék differenciálódása tovább folytatódott: zabolai Hadnagy Mária 1889-es parafernumában például pálinkás poharakat és vizes kancsót, kovásznai Kozma Tera ugyanezen esztendőben keletkezett hozományában pedig kávé, boros, vizes és pálinkás poharakat, kovásznai Kozma Zsuzsánna szintén 1889-es nászjavi közt fél kupás, fertályos, fél literes, literes üvegeket írtak össze.

Az 1890-es években a cukor megjelenése nem csupán az étkezési szokásokat és a gyümölcsök tartósításának módszerét, de egyben az edénykultúrában is differenciálódási folyamatokat indított. Ennek első látásra szembevető jele a cukortartók megjelenése,⁷²⁷ de a

---

⁷²⁵ Székely Á. 2009: 338.

⁷²⁶ Hatolykai Pál Francziska parafernuma, 1876.

⁷²⁷ A cukortartót ott láthatjuk bibarcfalvi Gáspár Béri 1890-es és peselneki Gligor Anna 1899-es hozományában.

süteményes vagy befőttes tányérok,⁷²⁸ tálak elterjedése is a közkedvelt és a nádméznél könnyebben, olcsóbban beszerezhető édesítőszer használatáról informálnak.

Az étkezési kultúra tárgytipusainak hozományon belüli nagymérvű térfoglalása jól lemérhető abból is, hogy a legszegényebbek hozománya is a 19. század végén már nagyszámú tányért tartalmazott, és néhány kivételtől eltekintve valamennyi hozományban helyet nyert a kanál mellett a kés és a villa is.⁷²⁹ Az asztalra szánt edények közt már a szerényebb anyagi viszonyok közt élők körében is megjelent a leveses porcelán tál⁷³⁰ vagy egyes esetekben a sültés tál,⁷³¹ a szószos, zöldséges vagy a sütemény felszolgálására használt tányértípus.⁷³² A tányérok körében elmaradhatatlanná vált a porcelán, többnyire az egy tucat tányér mellett megjelentek a különböző tálak is. A differenciálódó tányér- és evőeszköz állomány a polgári étkezési kultúrának a jeleit mutatja. A hozományt megkomponáló szülők és lányok már nem egyfogásos, hanem összetett menüből álló ebédeket terveztek családjuk számára. A tányérok, evőeszközök számában felismerhető tucatszám már nem annyira a háromszéki kultúrában felismerhető jellegzetes mennyiségi arányokra, hanem elsősorban a kereskedelem általános forgalmazási normáira utalt, amint erre szekszárdi századfordulós hagyatéki leltárokat görcső alá vevő tanulmányában Tóth Zoltán is utalt.⁷³³

Az étkezés „egyenjogúsítására” történő kísérletként értelmezhető, hogy a 19. század utolsó negyedében már a nászinventáriumok több mint 30%-a kávézásra utaló edényeket tartalmazott: kávé ibriket,⁷³⁴ findzsát,⁷³⁵ kávé poharat,⁷³⁶ kávé tartó edényt⁷³⁷ vagy pedig kávéskanalat.⁷³⁸ A kávé fogyasztók közt már nem pusztán a legvagyonosabb felsőcsernátoni Beke Vilmát és a tanítólány bodosi Józsa Linát láthatjuk ott, de a kisebb tulajdonnal rendelkező kovásznai Kozma Terát, zabolai Bende Máriát vagy Bogyó Annát, peselneki Gligor Annát is. Őrölk már semmiképp sem mondható el, hogy az átstrukturálódási folyamat során a társadalmi hierarchia csúcsára kerültek volna, kávézási szokásaik így elsősorban az utánzás, másrészt pedig – talán – a kávé olcsóbbá válásának a jele lehetett.

⁷²⁸ Zabolai Hadnagy Mária parafernuma 1889-ből.

⁷²⁹ A kivételek közt hadd említsem meg a Pávai Sidó Sára 1894-es hozományát.

⁷³⁰ Lásd kézdimartonosi Timár Anna 1894-es vagy zabolai Bogyó Anna 1896-os hozománya példaként.

⁷³¹ Zabolai Nagy Mária parafernuma 1890-ből

⁷³² Bibarcfalvi Gáspár Béni parafernuma 1890-ből.

⁷³³ Tóth 1982: 191, 206.

⁷³⁴ Hatolykai Pál Francziska parafernuma 1876-ből.

⁷³⁵ Felsőcsernátoni Beke Vilma parafernuma 1880-ből, zabolai Hadnagy Mária parafernuma 1889-ből.

⁷³⁶ Kovásznai Kozma Tera parafernuma 1889-ből, zabolai Bende Mária parafernuma 1892-ből, zabolai Balog Rozália parafernuma 1895-ből, zabolai Gábor Anna parafernuma 1896-ből, nagyborosnyói Gál Ámália parafernuma 1899-ből, peselneki Gligor Anna parafernuma 1899-ből.

⁷³⁷ Kovásznai Kozma Tera parafernuma 1889-ből, peselneki Gligor Anna parafernuma 1899-ből.

⁷³⁸ Hatolykai Pál Francziska parafernuma 1876-ből, felsőcsernátoni Beke Vilma parafernuma 1880-ből, bodosi Józsa Lina parafernuma 1885-ből, zabolai Hadnagy Mária parafernuma 1889-ből, futásfalvi Balás Berta parafernuma 1889-ből, zabolai Bogyó Anna parafernuma 1896-ből, nagyborosnyói Gál Ámália parafernuma 1899-ből, peselneki Gligor Anna parafernuma 1899-ből, osdoli Lázár Terézia parafernuma 1899-ből.

A főző- és sütőedények felsorolását amennyiben alaposabban megvizsgáljuk, láthatóvá válik az érc lábasok, fazekak, kászrók, palacsintasütők megsokasodása, ezzel párhuzamosan egy-két üst még mindig teret kap a legtöbb hozományban. A lapos fenekű főzőedények elterjedése világosan jelzi számunkra, hogy a hozomány tárgycastleománjának összeállításakor a tervbe vett főzőalkalmatosság már nem az Erdély jellegzetes tűzhelyeként számontartott, szabad tűzhelyes, csempés füstfogós *cserepes* volt, hanem az érc fűtő vagy plattenes kályha, amelynek főzőlapján már fazekakban, kászrókban is lehetett főzni. Az üst mint alternatív megoldás ugyan még fennmaradt a háromszéki háztartásokban. A vidékünket ércedényekkel és kályhákcal leginkább ellátó szentkeresztbányai vasöntőde például olyan takaréktűzhelyeket terjesztett, amelyeknek főzőlapján eltávolítható karikák voltak, így az üstös főzést is a kerek aljú edénynek a tűztérbe való besüllyesztésével meg lehetett oldani. A lapos fenekű ércedények kedveltségét pár adattal szeretném kiemelni. Sepsibacon Molnár Juliánna 1877-ben már a 4 üst mellett 8 lábast és kászrót vitt parafernumában. De ott látjuk az érc kászrókat, palacsintasütőket a ránk maradt hozománylevelek alapján a háromszéki lányok 67, 7%-ának parafernumában.⁷³⁹ Ugyanakkor azt is meg kell jegyezni, hogy néhány esetben a lapos aljú érc főzőedények teljesen kiszorították a nászjavak közül az üstöt,⁷⁴⁰ ez a folyamat már előrejelzi számunkra azokat a változási tendenciákat, amelyek később a 20. században dominánssá váltak a háromszéki konyhakultúrában. Bár csupán egyetlen helyen pontosították, mégis meg kell említenem, hogy az üst mint tárgytípus fennmaradásához talán a lugzás munkafázisaiban játszott szerepe is hozzájárulhatott.⁷⁴¹

A faedények közül továbbra is a különböző teknőknek volt főszerepük a 19. század végén is a hozomány megkonstruálásának folyamatában: 25 inventáriumban, vagyis a rendelkezésemre álló parafernumlevelek 80, 6%-ában említettek teknőket. Ezeknek kisebb vagy nagyobb változatai sok esetben funkcionális elkülönülést is jelenthettek. Bibarcfalvi Gáspár Béni 1890-es hozományában például dagasztó, gyúró és mosogató, zabolai Nagy Mária 1890-es inventáriumában kenyér-, kalács dagasztására külön, gyúrára külön teknőt biztosítottak, de ugyancsak ilyen vájt faedény szolgált a tisztálkodásra is, erre utalt legalábbis ugyanabban a hozománylevélben a *feresztő tekenő*, vagyis Andorkó Rebeka nászjavai közt

⁷³⁹ Felsőcsernátoni Beke Vilma 1880-as, kézdikiskásznai Medvés Vérony 1880-as, zabolai Bogyó Ágnes 1881-es, zabolai Kónya Viktória 1882-es, zabolai Szőke Anna 1885-ös, zabolai Hadnagy Anna 1887-es, zabolai Hadnagy Mária 1889-es, kovásznai Kozma Tera 1889-es, kovásznai Kozma Zsuzsánna 1889-es, futásfalvi Balás Berta 1889-es, bibarcfalvi Gáspár Béni 1890-es, zabolai Nagy Mária 1890-es, zabolai Bende Mária 1892-es, kézdimartonosi Timár Anna 1894-es, zabolai Balog Rozália 1895-ös, peselneki Áfra Anna 1896-os, zabolai Bogyó Anna 1896-os, esztelneki Csavár Marcella 1897-es, nagyborosnyói Gál Ámália 1899-es, bölöni Budai Veronika 1899-es, osdolai Lázár Terézia 1899-es hozományában.

⁷⁴⁰ Zabolai Hadnagy Mária 1889-es parafernuma, zabolai Balog Rozália 1895-ös parafernuma, bölöni Budai Veronika 1899-es parafernuma.

⁷⁴¹ Kovásznai Kozma Tera 1889-es hozományában valamennyi konyhai főzőedény lapos aljú volt már, az egyetlen üstöt *lugzu üst* megnevezéssel vették inventáriumba.

pedig a *mosdó tekenyő* megnevezés. A kádártermékek közt 1875 után a csebrek száma volt a legnagyobb, 19 hozománylistánkban írták ezeket össze. Legtöbbször nem egyetlen darabot, hanem többet is felírtak e széles, nem túl magas faedényből. Elterjedtségét funkcionalitásának köszönhetjük. Leggyakrabban *lugzó* szerepkörét emelték ki,⁷⁴² a tisztálás miatt viszont néha több csebert is használtak a mosási folyamatban. Bibarcfalvi Gáspár Béri hozományában például külön megemlíti a *lugzó, törzsölő és tisztáló* csebreket, de a tiszta víz tartására két darab *tiszta cseber* is szolgált. Az állatok ellátásában az *itató cseber* jutott funkcióhoz.⁷⁴³ Egyetlen esetben a *mosogató* funkciójára is fény derült.⁷⁴⁴ A csebreken kívül még a *kártyák* szolgáltak víztartásra, viszont ezeket valamennyi esetben a házi ivó- és főzővíz tárolására használták. A kártyák elterjedtsége a 19. század végén még érzékelhető volt a rendelkezésünkre álló hozománylevelek alapján (14 hozománylevélben találjuk meg ezt a faedényt), népszerűségük fokozatos csökkenése viszont a különböző pléh, porcelán vagy érc *kannák* elterjedésével hozható összefüggésbe. A kádártermékek közül a 19. század végén a *kád* elsősorban a káposzta savanyítására szolgált. Szűkebb jelenléte a parafernumokban mindenképpen a visszafogottabb használati körével magyarázható. 14 darab hozománylevél tartalmazott a 19. század utolsó negyedében kádat, ezek közül 5 darabról említették meg, hogy káposzta tárolására használták,⁷⁴⁵ néhány esetben pedig lugzáskor használt szerepkörét említették meg.⁷⁴⁶ Az alacsonyabb, kisebb *dézsát* ekkortájt is elsősorban a fejéshez és a tejtermékek tárolásához használták, ezek hozományban való visszafogott megjelenése viszont azt jelzi, hogy nem a lánytól várták el ennek a beszerzését. Csupán három hozományban találunk dézsát, tej,⁷⁴⁷ túró tároló edényként,⁷⁴⁸ vagy a lugzás kellékeként.⁷⁴⁹ Háromszéken nem voltak külön bodnárok, így a *hordók* és légelyek készítése is a kádárok feladatkörébe tartozott. Ez elsősorban azzal magyarázható, hogy Székelyföld nem volt bortermelő vidék, így a hordókra nem volt akkora szükség, hogy külön mesterség specializálódjon ezek készítésére. Amennyiben a hozománylevelekben felsorolt javakat áttekintjük, kiderül, hogy a hordókat nem is bor vagy pálinka tárolására, mint inkább az ecet megőrzése céljából biztosították a lány hozományába. Bár tudjuk, hogy az erdélyi konyhában az ételek savanyításának jelentősebb szerepe volt, mint Magyarország területén, hordónyi ecetre mégsem volt sok

⁷⁴² Hatolykai Pál Francziska 1876-os, zabolai Kónya Viktória 1882-es, papolci Csorja Anna 1883-as, kovásznai Kozma Tera 1889-es, kovásznai Kozma Zsuzsánna 1889-es, bibarcfalvi Gáspár Béri 1890-es, zabolai Nagy Mária 1890-es, zabolai Balog Rozália 1895-ös, peselneki Áfra Anna 1896-os, esztelneki Csavar Marcella 1897-es, nagyborosnyói Gál Ámália 1899-es hozományleltárában.

⁷⁴³ Zabolai Bogyó Ágnes parafernuma 1881-ből.

⁷⁴⁴ Bibarcfalvi Gáspár Béri parafernuma 1890-ből.

⁷⁴⁵ Sepsibaconi Molnár Juliánna 1877-ből, zabolai Nagy Mária 1890-ből, zabolai Bende Mária 1892-ből., bölöni Budai Veronika 1899-ből és petőfalvi Szigeti Róza 1900-ból származó parafernumában.

⁷⁴⁶ Peselneki Gligor Anna 1899-es, valamint petőfalvi Szigeti Róza 1900-as parafernumában.

⁷⁴⁷ Sepsibaconi Molnár Juliánna 1877-es, illetve bibarcfalvi Gáspár Béri 1890-es hozmánya.

⁷⁴⁸ Sepsibaconi Molnár Juliánna parafernuma 1877-ből.

⁷⁴⁹ Kézdimartonosi Timár Anna parafernuma 1894-ből.

férjhezmenő lánynak szüksége. Elemzett korszakunk végén csupán 4 inventáriumunkban találunk hordóról szóló bejegyzést,⁷⁵⁰ ezekből kettőben említik, hogy ecet tárolására hivatott.⁷⁵¹ A *légely* még ennél is ritkább volt, egyetlen hozományban tűnt fel. Bár maga a tárgytypus is roppant ritka volt Székelyföldön, a hozományokból való kimaradása inkább a férfiak körében való használatával magyarázható. Kiemelném, hogy bár a kulacs sokkal elterjedtebb volt vidékünkön, mint a légely (talán a brassói kulacskészítők közelsége miatt), a hozományokban mégsem találjuk ennek a tárgytypusnak sem a nyomát. Az az egyetlen hozománylevelünk, amelyben fellelhető egyetlen légely, egy árva lány nászjavainak az összeírása volt, aki tehát így a szüleitől testamentumban rámaradt javakat, és nem egy tudatosan megkomponált parafernumot vehetett át férjhezmenése alkalmával a tutortól.⁷⁵² A kádártermékekről összességében elmondhatjuk, hogy bár a 19. század végén még kimondottan nagy számban kerültek be a hozományok elemei közé, egyes esetekben ezek egyeduralmát kezdték a pléhedények megtörni. Így például már említettem, hogy a kártyák kiszorulása a bádóg- és üvegkannák terjedésével hozható összefüggésbe, de ugyanúgy meg kell említeni a mosogató- és mosdótálak terjedésének kezdetét is a 19. század utolsó szakaszában. *Pléhmosdóra*, *pléh mosdótálra* 6 hozománylevelben találunk utalást. Bár ez a jelenlét még nem tekinthető tömegesnek a hozománylevelekben, e tárgytypusnak a jelenlétét semmiképp sem szabad említés nélkül hagynunk.⁷⁵³

A 19. század végén a hozománylevelekben feltűnő egyes tárgytypusokat az étkezési kultúrában bekövetkező változásoknak a jeleiként kell értelmeznünk. Bár már az erdélyi emlékiratírók is említik a bélesek, lepények készítését a székelyföldi konyhákban, ezeknek nagyrészt csupán a főúri udvarokban tudták régebben elkészíteni a nádméz drágasága miatt. A székely köznép konyhájában a méz volt az egyedüli édesítőszer a 19. század előtt, és csupán a cukorrépa feldolgozásának elterjedése nyomán kezdődött el az édes cukrásztermékek házi készítése. Az édes sütemények házi készítésének egyre intenzívebben terjedő divatja a hozománylevelek tárgyi világának változásán, sok esetben bővülésén is nyomon követhető. A liszt finomabb süteményekben való felhasználása szükségessé tette első lépésként az egyre sűrűbb sziták elterjedését. A 19. század végén keletkezett hozományleveleink több minőségű liszt elkülönítésére használható szitákat utaltak a hozományba. A *párkányos lapított*,⁷⁵⁴ a habverő,⁷⁵⁵ a *sütő plé*,⁷⁵⁶ a *kalácssütő plé*⁷⁵⁷ ugyan

⁷⁵⁰ Sepsibacony Molnár Juliánna 1877-es, zabolai Bogyó Ágnes 1881-es, bibarcfalvi Gáspár Béni 1890-es és zabolai Nagy Mária 1890-es hozományában.

⁷⁵¹ Sepsibacony Molnár Juliánna 1877-es, valamint zabolai Nagy Mária 1890-es hozományában.

⁷⁵² Sepsibacony Molnár Juliánna parafernuma 1877-ből.

⁷⁵³ Hatolykai Pál Francziska 1876-os, papolci Csorja Anna 1883-as, zabolai Hadnagy Mária 1889-es, vargyasi Andorkó Rebeka 1892-es, pávai Zsidó Sára 1894-es és zabolai Gábor Anna 1896-os hozománylevelében.

⁷⁵⁴ Zabolai Bogyó Ágnes 1881-es hozománya, valamint osdoli Lázár Terézia hozománya 1899-ből.

⁷⁵⁵ Zabolai Hadnagy Mária parafernuma 1889-ből.

még csak néhány esetben jelent meg a hozományleltárakban, de az étkezési kultúrának a cukor térnyerését követő változásait így is hitelesen dokumentálja. A másik nagyarányú változás a húsfeldolgozás eszközkészletének parafernumba kerülésén követhető nyomon. A *bádóg kolbász- és hurkatöltők* elterjedése vidékünkön is közkedvelté tette a kolbászfélék és a hurkatípusok házi elkészítését. Bár a 19. század végén kezdett ez a tárgytypus vidékünkön elterjedni, gyors hozományba kerülési folyamata mindenképpen jelzi a tárgy használata számára megelőlegezett bizalmat.⁷⁵⁸ A téstaszűrők és a tormareszelők folyamatos hozományba utalása azt jelzi számunkra, hogy a főtt tészták és a tormás ételek fogyasztása a korszakunk végén is annyira kedvelt volt, hogy illett a pályakezdő fiatalasszonynak ezt a hozománya elemeivel is explicitté tenni. A *tölcsér* funkcionalitása és a bádógostermékek könnyebb beszerezhetősége miatt lett az általunk ismert hozományok viszonylag stabil elemévé (54, 8%-ban szerepel). Egyes elemek ezzel szemben inkább értékességük, semmint intenzív használati szintjük miatt váltak nászadománnyá. Így például a 19. század végén felívelő réz mozsarak divatját kell kiemelni, ezek ránkmaradt hozományleveleink 51,6%-ában feltűnnek (16 inventáriumban). Bár a háztartások nagyrésztében ritkán fogták használatba, és konkrét funkciójukra is csak egyetlen esetben derül fény (sótörés),⁷⁵⁹ a mozsarak bizonyára mutatosságuk, szépségük, tartósságuk miatt váltak – talán az utánzás elve alapján – a 19. század végi hozományok eléggé stabil elemeivé.

A 19. század utolsó negyedében, a gyorsan megszerezhető gyári áruknak köszönhetően, a *ruhaneműk* divatirányzatait nem pusztán a gazdag hozományokban, hanem szélesebb réteg körében tudtam megragadni. A bunda és suba versengésében az elemzett korszakunk végére a *bunda* elsőbbsége látható, de korszakunk legvégére mintha ez a vastag, ujjas téli ruhadarab is veszített volna népszerűségéből. 12 hozománylevélben (38, 7%) található valamilyen bundafajta. Három inventáriumunk a *nyestes bunda* típusok továbbélését jelzi.⁷⁶⁰ Bár ezeknek a nyestes bundáknak a szabásvonalát nem írták körül, magas áruk mindenképpen jelzi, hogy nehezen megszerezhető, értékes ruhadarabok maradtak továbbra is. Bár a bútorokhoz mérten értékük már nem volt olyan magas, mint a 19. század elején, papolci Csorja Anna 1883-as hozományának tételeit ha összevetjük, látható, hogy továbbra is egy öt éves borjas tehén árának majdnem feléből lehetett egy nyestes bundát megvásárolni. A bunda

⁷⁵⁶ Kovásznai Kozma Tera parafernuma 1889-ből, nagyborosnyói Gál Ámália parafernuma 1899-ből.

⁷⁵⁷ Zabolai Balog Rozália parafernuma 1895-ből.

⁷⁵⁸ Zabolai Hadnagy Mária 1889-es, kovásznai Kozma Tera 1889-es, vargyasi Andorkó Rebeka 1892-es, bölöni Budai Veronika 1899-es hozományában.

⁷⁵⁹ Zabolai Bogyó Ágnes parafernuma 1881-ben.

⁷⁶⁰ Sepsibaconyi Molnár Juliánna 1877-es, papolci Csorja Anna 1883-as, zabolai Hadnagy Mária 1889-es parafernuma.

mindhárom előfordulási esete jelzi, hogy a jómódú lányok ruhaviselete volt ez a nyestprémmel bélelt posztó bundafajta.

A 19. század utolsó negyedében ugyancsak három esetben említik a *magyar bundát* is.⁷⁶¹ Bár előfordulása nem tekinthető tömegesnek, s habár nem tudunk semmit arról, hogy miben állott ennek magyaros jellege, a kiegyezés utáni magyar öntudat felébredésének jelét sejthetjük ez a ruhadarab mögött. A magyar bundát birtokoló lányok társadalmi státusza nem tekinthető egységesnek vagy egymáshoz közelállónak, és a magyar bundák értéke is eléggé változó volt. Ezek az esetek azt jelzik, hogy a „magyar” névvel megjelölt bunda egy típus összefoglaló elnevezése lehetett, és ezen belül is különböző minőségű és kivitelezési szintű öltözködárabok megjelölésére szolgálhatott. Felsőcsernátoni Beke Vilma hozománya például nagyon nagy pénzértékű magyar bundát tartalmazott, ezzel ellentétben a kiskásznai Medvés-lány 1880-as hozományában szerény összegre taksálták posztó bánbánját és magyar bundáját.

A 19. század végén még néhány esetben a *posztó bundákról* emléketek meg inventáriumaink. Sepsibaconai Molnár Julianna 1877-es hozományában például brassai posztóból készült bundát jegyeztek fel, dokumentálva a híres brassói posztószövők kései, a céhrendszer felszámolása utáni tevékenységét. Vargyasi Andorkó Rebeka 1892-ben összeírt *derek bundája* arra utal, hogy a 19. század végén a bundák szabásában a rövid, derékig érő válfaj is jelen volt.

A *suba* visszaszorulását az az adat is jelzi, hogy csupán öt hozománylevélben találjuk még meg ezt a – szakirodalom szerint feltételezetten ujjatlan – kabátípust.⁷⁶² Az említett subák közül kettőről tudjuk, hogy posztóból készítették,⁷⁶³ egyet pedig *nyestesnek* említették.⁷⁶⁴

A bundákon és subákon kívül a kézdiszéki viseletben továbbra is megjelent a csuklyás hosszú kabátfajta, a *bánbán* zeke a szegényebb rendű lányok nászjvai közt.⁷⁶⁵

A 19. századi vastag felsőruha viseletében már megjelent egy olyan kabátfajta is, amelyet az összeírók nem igazán tudtak kellő kifejezéssel megnevezni. A *nagy téli felső*,⁷⁶⁶ *felső hosszú*,⁷⁶⁷ *hosszú fekete téli felső*⁷⁶⁸ bizonyára a ma télikabátnak nevezett hosszú

⁷⁶¹ Felsőcsernátoni Beke Vilma 1880-as, kézdikiskásznai Medvés Vérony 1880-as és esztelneki Csavar Marcella 1897-es hozományában jelenik meg ez a ruhadarab.

⁷⁶² Hatolykai Pál Francziska 1876-os, zabolai Hadnagy Anna 1885-ös, zabolai Hadnagy Anna 1887-es, kovásznai Kozma Tera 1889-es és kovásznai Kozma Zsuzsánna 1889-es hozománylevéleiben találhatunk subára vonatkozó tételt.

⁷⁶³ Hatolykai Pál Francziska 1876-os és kovásznai Kozma Zsuzsánna 1889-es hozományában.

⁷⁶⁴ Zabolai Hadnagy Anna parafernuma 1887-ből.

⁷⁶⁵ Hatolykai Pál Francziska 1876-os, valamint kézdikiskásznai Medvés Vérony 1880-as hozománylevéleiben.

⁷⁶⁶ Bodosi Józsa Lina parafernuma 1885-ből.

⁷⁶⁷ Futásfalvi Balás Berta 1889-es hozománya.

⁷⁶⁸ Zabolai Balog Rozália parafernuma 1895-ből.

posztókabát elnevezése lehetett, de *kabát* néven először 1899-ben nevezik meg ezt a téli felsőruhát.⁷⁶⁹

Az említett megnevezésbeli ingadozás is jelzi, hogy a hagyományos ruhatár hegemoniáját egyre inkább megtörte egy újfajta öltözködési rend, amely a kereskedelem irányából ékelődött be a háromszéki öltözködési rendszerbe. Ez a városi hatás, vagy más néven nevezve, polgári öltözködési trend nem pusztán a téli nagykabátok szabásvonalait és anyagminőségét reformálta át, de erőteljesen átalakította a ruhatár más doméniumait is.

A 19. század végére visszaszorulóban volt már a *vizitke* (5 inventáriumban),⁷⁷⁰ inkább a visszafogottabb vagyonnal rendelkező családok lányai vitték továbbra is hozományként férjük házába ezt a felső rövid vászonkabátkát. Még stabilan fenntartotta magát a *kurti*, a hozománylevelek 54, 8%-a (17 inventárium) tartalmazta ezt. Leggyakrabban posztó verzióit említették (13 inventáriumban, néha pontosítva fekete vagy barna színét), de Kovásznán flánerből készítettet, Vargyason vatmaj, szőr, szöttes és karton verziót is vittek a hozományba.

A *felsők*, *lájvik*, *vizitkék*, *kurtik* mellett a nyolcvanas években még említették néhány esetben a *paliten* vagy *paliton* nevű rövid felsőruhát, amelyről már a korábbi periódusban is megemlékeztünk,⁷⁷¹ és egyre többször tűnt fel a *rékli* is. Ez utóbbi ruhadarabnak már az elnevezése is jelölte idegen eredetét. Míg a sepsiszentgyörgyi kereskedőlánny 1893-as hozományában ez a kis finom kabátka az éjszakai hálóöltözet megnevezésére szolgált (*hálórékli*), addig a más előfordulási esetek alapján a nappali könnyű kiskabát szerepét tölthette be. Szokatlan színeivel (fehér, rózsaszín) a réklit már nem tudták akármelyik szöttes rokolyával kombinálni, így valószínűnek tekinthető, hogy a városias vonalú és anyagú rokolyák, köntösök kiegészítője lehetett. Erre utal az is, hogy például futásfalvi Balás Berta 1889-es hozományában valamennyi szöttes rokolyának megvolt a maga „felsője”, így a 4 fehér és rózsaszín réklit csupán a szatin vagy szőr, esetleg a fehér rokolyák mellé lehetett felöltöteni. Az 1890-es évektől emlegetett *szőr rékliket* már a posztó felsőkabátokkal együtt emlegették, jelezve, hogy ennek a németes nevű kiskabátának is megvoltak a hideg napokra szánt változatai.⁷⁷²

Nem árt azt sem kiemelni, hogy a hozományok 25%-ában továbbra is megjelent a gyolcs vagy len anyagból készített ing, és mivel az előkelőbb lányok nászjvai közt is helyet szántak e ruhadarabnak a 19. század végén,⁷⁷³ a fehér gyolcsing szerepének felíveléséről, a

⁷⁶⁹ Nagyborosnyói Gál Ámália parafernuma 1899-ből.

⁷⁷⁰ Papolci Csorja Anna 1883-as, kovásznai Kozma Zsuzsánna 1889-es, zabolai Bende Mária 1892-es, pávai Zsidó Sára 1894-es és zabolai Gábor Anna 1896-os hozományában leljük fel még csupán a nyomát.

⁷⁷¹ Hatolykai Pál Francziska 1876-os, felsőcsernátoni Beke Vilma 1880-as, kézdikiskászoni Medvés Vérony 1880-as, zabolai Hadnagy Anna 1887-es hozományában.

⁷⁷² Szőr réklit zabolai Nagy Mária 1890-es, valamint zabolai Bogó Anna 1896-os hozományában említettek.

⁷⁷³ Például sepsibaconai Molnár Juliánna 1877-es, sepsiszentgyörgyi Nagy Ilona 1893-as vagy nagyborosnyói Gál Ámália 1899-es hozományában.

kereskedő és iparos lányok körében érezhető revival-jelenségről kell – óvatosan ugyan – beszélnünk.⁷⁷⁴

Az alsó ruhák közt a 19. század utolsó negyedében is még a házilag elkészített szőttes és szőr *rokolyák* dominanciája érzékelhető. Bár valamennyi inventáriumunkban jelen voltak a karton rokolyák, az 1890-es évekig az arány egyértelműen a szőttesek számára kedvezett. A kilencvenes évektől a kereskedelem divatos anyagokkal próbálta a házi készítmények dominanciáját megtörni, fokozatosan terjedni kezdtek a szatin,⁷⁷⁵ vadmon,⁷⁷⁶ láma, pergát⁷⁷⁷ szoknyaféleségek. Az 1890-es években már nem egy inventáriumunk tanúsítja, hogy egyes hozományok szoknyáinál a szőttesek aránya alulmaradt,⁷⁷⁸ és helyét fokozatosan átvette a gyári anyagokból készült, polgáris ízlésvilágú ruhakultúra.

A városi hatásnak beszédes tárgyai voltak az esernyők és napernyők,⁷⁷⁹ a csizmaviseletet felváltó cipők vagy *topánok*,⁷⁸⁰ a 20. század elejének változó kultúráját fémjelző *czugos czipő*⁷⁸¹ valamint az ezekhez használt *strimfli*.⁷⁸²

Külön ki kell emelnünk azt az újítást is, amelyet az esküvői ruhaviselet körében tapasztalhatunk. A 19. század legvégén három hozományban is megjelent a *menyasszonyi gunya* vagy *menyasszonyi fátyol koszoru*, amely mindenképpen a polgári esküvői rítus begyűrűzésének, elterjedésének a jegyeként értelmezhető. Míg a sepsiszentgyörgyi kereskedőlány⁷⁸³ fátylából gyaníthatjuk, hogy a fényképekről ismert, jellegzetes 19. század végi fehér menyasszonyi ruhát viselhetett, addig külön kell foglalkoznunk bölöni Budai Veronika 1899-es hozományának *fekete szőr menyasszonyi gúnyájával*. A fekete menyasszonyi ruha ritkán ugyan, de ismert volt a magyarságnál. Major Miklós a Berettyó-felvidéki népviseletben találta meg ennek nyomait, megjegyezve, hogy nem volt egyedi eset ennek a használata.⁷⁸⁴ Míg a környékbeli románoknál a szőr ruhát jellegzetesen a mindennapi viseletben használták, addig a székely népviseletben a fekete szőr ruha még a 20. században is a nagyünnepelő szerepkörét töltötte be, a Székely Nemzeti Múzeumba is ebben a funkciójában

⁷⁷⁴ Az óvatosság azért fontos, mivel nagyon kevés hozományunk maradt fenn a kereskedő- és iparos réteg köréből. Viszont érdemes megfigyelni, hogy a korábbi állapotokhoz képest a divatos ruhadarabokat felsorakoztató hozományokban szembesülhetünk a gyolcsingek tételével.

⁷⁷⁵ Kovásznai Kozma Tera 1889-es, futásfalvi Balás Berta 1889-es parafernumában.

⁷⁷⁶ Bibarcfalvi Gáspár Béni 1890-es, vargyasi Andorkó Rebeka 1892-es parafernumában.

⁷⁷⁷ Vargyasi Andorkó Rebeka 1892-es parafernumában.

⁷⁷⁸ Futásfalvi Balás Berta 1889-es, bibarcfalvi Gáspár Béni 1890-es, vargyasi Andorkó Rebeka 1892-es, sepsiszentgyörgyi Nagy Ilona 1893-as, nagyborosnyói Gál Ámália 1899-es parafernumában.

⁷⁷⁹ Zabolai Hadnagy Mária 1889-es, kovásznai Kozma Tera 1889-es, zabolai Balog Rozália 1895-ös, esztelneki Csavar Marcella 1897-es, nagyborosnyói Gál Ámália 1899-es hozományában.

⁷⁸⁰ Sepsibaconyi Molnár Juliánna 1877-es, papolci Csorja Anna 1883-as, zabolai Hadnagy Anna 1887-es, bibarcfalvi Gáspár Béni 1890-es, nagyborosnyói Gál Ámália 1899-es hozományában.

⁷⁸¹ Bölöni Budai Veronika 1899-es hozományában.

⁷⁸² Sepsibaconyi Molnár Juliánna 1877-es, sepsiszentgyörgyi Nagy Ilona 1893-as hozományában.

⁷⁸³ Sepsiszentgyörgyi Nagy Ilona parafernuma 1893-ból.

⁷⁸⁴ Major 1979: 31–33.

gyűjtötte be Vargyasról Gazda Klára. Bizonyára a fekete szőr menyasszonyi ruha ugyancsak hasonló nagyünneplő viselet volt a szintén erdővidéki Bölönben is, amelyet a lány esküvőjekor öltött először magára (innen ered menyasszonyi gúnya megnevezése), majd később a legnagyobb ünnepekkor (keresztelők, násznagyi szerepkörben esküvőkön stb) viselt.

Többször említettem már, hogy a háromszéki öltözetek közül a kendők, keszkenők körében mutatkozott legintenzívebben a kereskedelem hatása. Míg a szoknyákat, rokolyákat zömmel otthon készítették el, és csupán pótlásként igyekeztek a hiányzónak vélt vagy a divatosnak számító elemeket piacról vagy boltokból beszerezni, addig a 19. század végére a kendők közt már alig akadt házi szövésű, a színes, rojtos kendőféleségek zömmel már a kereskedelemből származtak. A 19. század folyamán általános volt a selyem kendők, *sali keszkenők*, kázmér anyagból vagy kartonanyagból készült kendőféleségek használata. A szűkszavú inventáriumi tételekből egyetlen elemet emelnék ki, amely ebben a korszakban jelent meg és kezdett tömegesen terjedni. Ez pedig a hárászkendő volt. A hosszú rojtokkal ellátott, kötött hárászkendők a mai gyűjtések folyamán is tömegesen kerülnek elő, többnyire fekete, barna színekben.

A 19. század végének embere a házasságot még mindig elsősorban a gyermekek szülése és nevelése miatt tartotta fontosnak, ennek apró jeleit a hozománylevelekből is ki lehet olvasni. A tűrésvásznak közt feltűnő *pólyának való vászon*,⁷⁸⁵ a néhány inventáriumunkban feltűnő *radinás kosár*⁷⁸⁶ annak a jele, hogy a 19. század végi ember már nem bízta rá magát teljesen a „ha Isten báránykát ad, legelőt is ad” mondásra, hanem tervszerűen készült a gyermekáldásra, illetve a tágabb rokonság csecsemőinek, anyáinak ellátására.

Elemzett időszakunk utolsó éveiben egy technikai vívmány, a varrógép is rést tört a hozomány rendszerében, és elindított egy olyan folyamatot, amely majd a 20. századi hozományokban jutott jelentősebb szerephez. Bár még csupán két hozománytulajdonos tekintette fontosnak ezt a kis gépet, mégis jelzik forrásaink, hogy nem pusztán egyedi innovációról, hanem egy modell meggyökereztetéséről van szó.⁷⁸⁷

Az *állatállományban* a 19. század vége nem hozott különösebb változásokat, csaknem mindenik szülő igyekezett gyermekét egy vagy két tehénnel, a tehetősebbek ökörrrel, hízott sertéssel ellátni. Egyetlen erdővidéki bejegyzésből látható, hogy még ekkortájt is élt a rideg állattartás e vidéken.⁷⁸⁸ Ugyanakkor az is megfigyelhető, hogy elég gyakran nem a sertést, hanem annak „fele részét”. „költségeit” juttatják a hozománytulajdonos lánynak. Kiemelném

⁷⁸⁵ Peselneki Gligor Anna parafernuma 1899-ből.

⁷⁸⁶ Zabolai Nagy Mária 1890-es, vargyasi Andorkó Rebeka 1892-es hozománya.

⁷⁸⁷ Zabolai Gábor Anna 1896-os és nagyborosnyói Gál Ámália 1899-es hozományában találunk varrógépet, utóbbiban két darabot.

⁷⁸⁸ Sepsibaconyi Molnár Juliánna 1877-es hozományában.

azt is, hogy míg a 19. század első felében és derekán a szegényebb rendűek időnként szárnyasokkal próbálták gyarapítani a hozományt, a század utolsó negyedében egyetlen ránk maradt hozománylevél sem tartalmazott már ilyen kisállatokat. Bizonyára a szárnyasok adományozása olyan szegénységi bizonyítvány volt, amelyet inkább mellőztek ekkor már. Az állatok hozományból való kimaradása nem mindig jelenti azt, hogy a család állatállománya szegényes lehetett, így a hozományt megkomponáló szülők nem tudtak lányuknak igás állatot biztosítani. Különösen érdekes esetnek tartom ilyen szempontból nagyborosnyói Gál Ámália esetét, akinek hozománya egyetlen állatot sem tartalmazott, holott a lány éppen mészáros családból származott.

A föld birtoklásában a 19. század vége csupán apró változásokat hozott. Bár bizonyára még számon tartották, hogy melyik föld öröklődött fiúágon és melyik leányágon, a hozománylevelekben már nem látható annak a jele, hogy manipulatív eljárásokhoz kellett volna folyamodniuk a családtagoknak lányuk földdel való ellátása érdekében. Már nem kellett „alattomos szemmel” átcsúsztatni a fiúágon öröklődő birtokot.

Összességében látható, hogy a 19. század végének háromszéki hozományában nagy mértékben megnövekedett az üzletből vásárolt elemeknek a száma. Ez együtt járt az önellátó gazdálkodási rend felszámolódásával, a pénz felértékelődésével, a kereskedelem szerepének megerősödésével. Az üzletből származó áruk domináns szerepe egyúttal hozzájárult a hozomány karakterisztikusan háromszéki jellegének felszámolódásához. A bolti áruk hegemoniája megváltoztatta a szelektálási mechanizmusok működését is. A hozomány már nem a család választásai, hanem a kereskedelem kínálati függvényében formálódott tovább. Ennek fontos jeleként értékeljük, hogy egyre többször láthatunk tucatszám szerint szerveződő textíliákat, edényeket, garnitúra bútorokat e tárgyinventáriumokban. A hozományt összeállító család a 20. század elejére elvesztette saját belső identitását, és egy akkulturációs folyamat aktív részesévé vált. Ebben a folyamatban a szerepe az aktív termelő egyéntől a passzív fogyasztó irányába mozdult.

Összegzés

Dolgozatomban a 19. századi háromszéki hozomány változási tendenciáinak áttekintésére vállalkoztam. Az elemzés alapjául választott 117 darab hozományinventárium olyan fontos írott dokumentum volt, amely a leghitelesebben tárta fel a mai kutató előtt a 19. századi hozomány komponenseit, az összeírás törvényszerűségeit, a hozomány összeállításában és kibővítési praktikaiban érintett személyek kilétét.

A dolgozat tudománytörténeti áttekintésében megállapítottam, hogy az írott hozomány olyan inventáriumtípus, amely sajátos helyet foglal el az adminisztratív iratok körében. Míg a testamentumok kompozíciós elveit bizonyos szintig körülírták az erdélyi formuláskönyvek, addig ezeknek kompozíciós elvei belső fejlődésről tanúskodnak, a szokás rögzítette kezdő- és záróformuláikat. A tárgyfelsorolásokban felismerhető tömbösítési, csoportosítási kísérletek egyúttal azt jelzik, hogy a kelengye az összeállítók szemében is strukturált rendszer volt, megkomponálásának kiindulópontja a házassághoz szükséges életviszonyok megteremtése lehetett.

Az eddigi szakirodalom részben a házassági szerződések körébe utalta ezt az irattípust, holott inkább az inventáriumokkal mutat szoros rokonságot, és bizonyos szempontból a hagyatéki leltárak kompozíciós elveit követi. Ezzel magyarázható, hogy az eddigi kutatások áttekintésében az örökösödéssel és a tárgyleltárokkal kapcsolatos szakirodalom eddigi fontosabb eredményeit számbavettem, kitérve a testamentumokra, hagyatéki leltárookra, birtokösszeírásokra, az életmódot a tárgyegyüttesek áttekintésével vizsgáló kutatók munkásságára. A székelyföldi hozománylevelekkel foglalkozó szakirodalomról alaposabb áttekintést igyekeztem nyújtani, mivel témám szempontjából az eddigi eredmények áttekintését kiemelten fontosnak tartottam. Összegzőként kiemelem, hogy a hozománylevelek nem voltak éppen annyira gyakori inventáriumtípusok, mint a hagyatéki leltárak, ezért a Háromszék területéről összegyűjtött, 117 inventáriumból álló 19. századi elemzési mintát elég jelentős szövegtörzshoz tartozóknak tekintem. Az eddigi szakirodalmi maximum a 19. századból a Kósa Szántó Vilma által összegyűjtött 33 darab inventárium elemzése volt, ez a szám viszont a teljes Székelyföld hozományleveleit tartalmazta (Kósa Szántó Vilma 1981-es tanulmányában). A hagyatéki leltárak forráskörpusa általában jóval szélesebb egy-egy helységre vagy övezetre mérten. Míg viszont az az irattípus inkább a mezővárosok vagy királyi városok inventáriumait tekintik át, és homályban maradnak a falvak tárgyegyüttesei, az

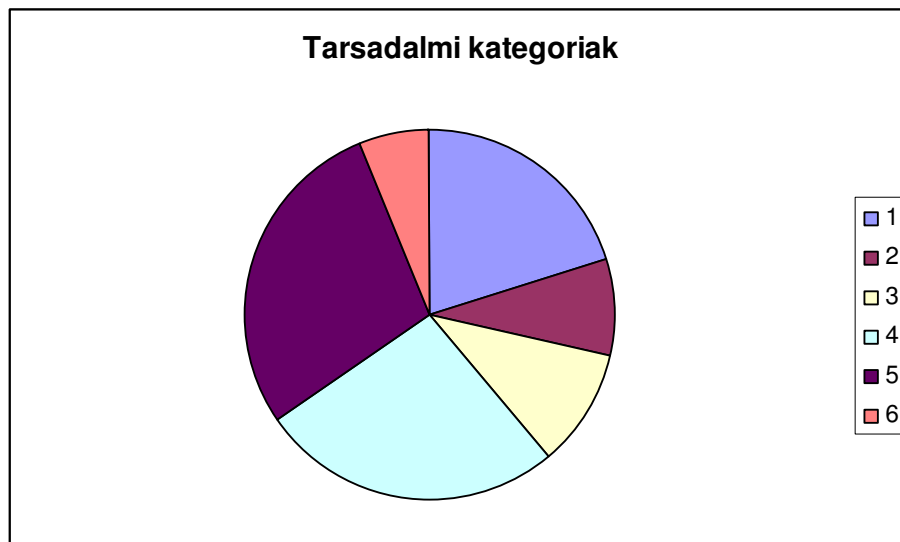
elemzésemben áttekintett hozományinventáriumok jelentős része a falusi hozományösszetételt hozta felszínre, tehát hagyományosabb kultúrközegre koncentrált.

A hozomány törvénybeli szabályozásának áttekintését több szempontból szükségszerűnek tartottam beilleszteni a dolgozat keretébe. Ahhoz, hogy világosan megérthessük, hogyan alakult ki a hozomány kiosztásának szokásköre, meg kellett ismerkednünk azokkal a törvényekkel, amelyek valamilyen szinten szabályozták a szülők kiházásítási kötelezettségét és a lánygyermeknek nászjával való ellátásának jogát. A hozomány megkonstruálásáról kimutatta dolgozatom, hogy nem pusztán szokás volt, hanem törvény által meghatározott és részben körülírt követelmény. A dominánsan fiúági öröklési rendre alapozó székely társadalomban már a legelső székely törvények, mint amilyen az 1555-ös udvarhelyi artikulusok, az atyák kötelességei közt leszögezik a lányok hozománnyal való ellátását. Sajátos adminisztratív helyzetéből adódóan Székelyföldön mind a Werbőczy Tripartitumát, mind az erdélyi törvénykönyveket (Approbatae és Compilatae Constitutiók), mind a helyi széki és falutörvényeket figyelembe vették. S mivel speciális katonai státusa volt a vidéknek, a katonai törvénykezés szerepét is figyelembe kellett vennünk. Az áttekintés fontos nívója volt, hogy kiderült, hogy katonai szabályozás volt az alapja a hozomány írott inventáriumba foglalásának is: egy 1764-es rendeletre vezethető ez vissza.

A hozományt mint tárgyrendszert különlegesen érdekes inventáriumtípusnak tartom. Fő érdekességét abban láttam, hogy nem esetlegesen összeírt tárgyakat, hanem tudatosan megkomponált tárgyegyüttest írtak össze. A tárgyak nem véletlenszerűen kerültek a parafernumokban egymás mellé. A helyi normák ismeretében a menyasszony családja társadalmi adottságai szerint elkészítette, megvásárolta, kiválasztotta ezeket a tárgyakat. A lazán egymás mellé helyezett ingóságok és a virtuálisan felsorolt földbirtokok az élet programját nyújtották, dominánsan körberajzolták azt az életstratégiát, amelyet az életkezdő fiatalasszony számára a családja elképzelt. Mivel a magas hegyvidéki övezetben a nagy gyermeklétszám miatt felaprózódott birtokok nem nyújtottak biztos megélhetési alapot, és a mostoha időjárási viszonyok amúgy sem ígértek mezőgazdaságra biztosan alapozható megélhetési stratégiát, a család több irányt szabott az önállósuló fiataloknak. Ebben a stratégiában a földművelés mellett az állattenyésztés, az erdőgazdálkodás, a vászonnal való kereskedelem is helyet kapott, mintegy megteremtve a lehetőséget a pénz szerepének felértékelődésére.

Mivel a 19. század társadalmának nem volt száz éven át állandó struktúrája, hanem többször is felismerhető volt a meglévő rend felbomlása, így a dolgozat során elkülönítettem az 1848 előtti, az 1849-től 1875-ig terjedő, valamint az 1876-tól 1900-ig terjedő korszakokat.

Az első periódus nagyon részletes elemzését azért tartottam motiváltnak, mivel ekkor még mereven fennálló társadalmi rétegződés volt a Székelyföldön, amely szigorú íratlan normákkal próbálta szabályozni, hogy melyik rétegnek mihez van joga. Az ízlésvilágot nagyon erősen befolyásolták a társadalmi elvárások és az anyagi állapot. Éppen ezért anyakönyves vizsgálatokkal kiderítettem, kik voltak a nemesi, kik a honorácior, a „cívis” (városi), a lovas katona, gyalog katona, és kik a providusi (jobbágy, zsellér) rétegbe tartozó lányok.

1. ábra. Az 1848 előtti hozománylevelek megoszlása társadalmi kategóriák szerint. 1: Nemesek. 2: Honoráciorok. 3: Cívisek. 4: Lovas katonák. 5: Gyalog katonák. 6: Providák

Hozományaik alapos összehasonlítása során kisebb-nagyobb különbségek derültek ki hozománykomponálási elveik közt. A nemesi réteg elsősorban ékszerek, valamint a politúros bútort, a töltött székek, diványok, ruházatában pedig egyes presztízs értékű ruhadarabok (pl. medvés bunda) használata révén különült el a környezetétől. A honorácior réteg (pap- és tanítókisasszonyok) anyagilag nagyon különböző szinteken állottak, de hozományaik alapelemeiben a nemesi modell imitálására törekedtek, egyes esetekben túl is szárnyalták amazit. Mivel többnyire értelmiségekkel kötöttek házasságot, így életstratégiájukban kevesebb szerep jutott az állatok, földek, erdők hozományba utalásának, inkább a bútort, textilneműk és ruházat halmozásával próbáltak az elvárásoknak eleget tenni. A kézdívsárhelyi cívisek különlegesen érdekes és egyedi hozománykomponálási elvei tudatosították bennem, hogy különálló csoportként kell e réteget értékelnem. A sajátos kereskedői és iparos életforma a nagyobb mobilitáshoz, utazásokhoz, a termékek árusításához

szoktatta a kézdivásárhelyi asszonyokat, ezért természetesen a kalmár ládák, az utazó viseletek, a sajátosan városias gyöngyök, a gabonapálinka párolására használt pálinkafőző üstök nagyobb számban tűntek fel hozományaikban. A lovas- és gyalog katona réteg sajátos identitással rendelkezett, magukat élesen elkülönítették egymástól. Hozományaik tárgyi világa mégis eléggé egységes képet mutat. Az 1848 előtti korszakban a karosszékeket, a kendőszegeket jóformán csak az ők hozományaikban láthatjuk, de textíliáik közt a festékes, a cserge is jóformán csak ennek a két rétegnek a hozományába került be. A leginkább vagyontalannak számító jobbágy és zsellér réteg hozományleveleinek korlátozott száma nem tette lehetővé, hogy a csoportidentitás tárgyi vetületeit nagyon sikeresen láttathassam.

Az 1848 előtti hozományok esetében a hozománykonstruálási elvek egyéni megfontolásait is igyekeztem nyomon követni. A társadalmi elvárások és az anyagi adottságok közti disszonancia néhány esetben érdekes egyéni megoldásokhoz, az elvárások kijátszásához vagy éppen elutasításához vezetett. A családi levéltárakban nyomon követhettem néhány deviáns esetet, amelynek során az írásban foglalt tárgyállományt nem sikerült előteremteni az esküvő időpontjáig, és emiatt családi konfliktusokra került sor. A családtörténeti háttér kinyomozása során kiderült, hogy a túl szegény hozomány sok esetben családi tragédiákat, más esetekben pedig büntető rítusokat rejtett. Mindez annak a jele, hogy a hozomány összeállításában nem pusztán a társadalmi elvárásokat és ezek rutinos teljesítését, hanem egy családi kooperáció végtermékét kell látnunk. A családon belüli harmónia megbomlása a hozomány összetételét is befolyásolta. Másik oldalról, mivel a hozomány összeírásának rítusába a vőlegény családja is mint anyagilag érintett beleszólt, próbálta annak mennyiségét növelni, az önként adott és a zsarolás nyomán összeállt hozományok sok esetben nem hozhatók közös nevezőre.

Az 1848-as forradalom után keletkezett hozománylevelek esetében a társadalmi átstrukturálódást, a változási tendenciákat igyekeztem megragadni. Nagyon gazdag, gazdag, közepesen gazdag és szegényes kategóriákba soroltam a hozományokat. Arra a megállapításra jutottam, hogy ezek nem követték egyértelműen a korábbi történelmi rétegek kultúráját és vagyoni állapotait. Az elemzés arra figyelmeztetett, hogy az 1848 előtti történelmi rétegeken belül kialakult egy olyan belső strukturáltság, amely anyagi síkon is elindította a forradalmat. Bár a leggazdagabb hozományt továbbra is egy nemesi közegben szocializálódott lány tudhatta a magáénak, a gazdagabb hozományokat előteremtő családok közt olyanokat is találtam, amelyről az anyakönyves vizsgálatok kimutatták, hogy korábban gyalog katona rendbe tartoztak. Bár az 1848 és 1875 közti periódusban a hozományok több mint 60%-át viszonylag gazdagnak minősítettem, ez korántsem jelenti azt, hogy a székelyföldi társadalmon belül a forradalom tömeges felemelkedést hozott, inkább úgy kellett értékelni ezt, hogy

csupán a stabil anyagi helyzetűek iratták össze a kelengyéiket. Éppen a legérdekesebb réteget, a felszabaduló jobbágyság hozományát egyáltalán nem sikerült 1849 után megragadnom.

1875 után a háromszéki kelengyék radikális változáson mentek át. Ennek okai közt a vidék polgárosodását kell kiemelni. A szabad áruforgalom, a vasúti közlekedés beindulása, a csíráit bontogató gyárrendszer felértékelte a gyári árukat, és a pénzorientált életmód meghonosodásához járult hozzá. Ez a folyamat a háromszéki hozomány komponenseire is rányomta a bélyegét. A nagyszámú kereskedelemről vásárolt háztartási eszköz, a tucat-szabály szerint összeállított konyhai textíliák, az üzletekből és piacokról vásárolt ruhaneműk lassanként megfosztották sajátos háromszéki jellegüktől a hozományokat is, és univerzális polgári kelengyévé formálták azt.

Összegzésként elmondható, hogy a hozománynak voltak olyan stabil elemei a száz esztendő elemzett időszakunkban, amelyek az életmódváltások, strukturális átalakulások folyamán is mindvégig stabilan bennmaradtak annak szerkezetében. Ilyen elemnek tekintem a vetett ágyat (*derékalj*, párna, lepedők, ágytakarók), a konyhai textíliákat (abrosz), a ruhaneműk közt a téli kabátfeleséget, kendőket és a rokolyákat, a hozomány elszállítására alkalmazott ládát, a tehenet és a kisebb földet. Ezeket az elemeket a hozomány strukturális elemeinek tekintem, egy olyan váznak, amelyek a változó tárgyi kultúrában is stabilan meghatározták a hozomány specifikus hozomány-jellegét. Bár ezeknek számát, méretét, alapanyagát és díszítési módjait is a század folyamán befolyásolták a divatirányzatok, nem sikerült kiszorulniuk a rendszerből.

Egyes elemeknek pontosan nyomon követhetjük a hozományba való bekerülésük első eseteit és meggyökerezésük folyamatát / eltűnésüket. A század folyamán nagy karriert fut be az 1811-gyel megjelenő kaszten, az 1832-vel hozományba kerülő kihúzó asztal, az 1840-es években feltűnő politúros bútorzat, az először 1806-ban feltűnő pálinkafőző üst, a porcelán edények, a tormareszelő, a kenderfeldolgozás eszközei, a vasaló, a gyertyatartó stb. A vesztesek közt láthatjuk a különböző ruhadarabok közül a mentét, amely a 18. század folyamán még elterjedt volt, a köpenyeget, amely a 18. század végén kerül a hozomány komponensei közé, de az 1850-es évektől eltűnik, a házi textíliák közül a festékes szőnyeget, amelynek szintén az 1850-es évektől veszett nyoma. S bár a gyors átstrukturálódást a túlzottan erősen élő társadalmi tudat és az előítélet gátolta, már 1855-től érzékelhetőnek vélem a katonarend öntudatra ébredését, fokozatos gazdagodását. Ennek okaként a súlyos katonai terhek alóli szabadulást, valamint a saját földön való gazdálkodás pozitív hatását jelölöm meg.

Míg 1848 előtt 25–30 év alatt került be egy megjelenő presztízstárgy a katonarend hozományába, addig a század második felében ezt az időt szűkebbnek vélem. Az anyagi javakhoz való gyorsabb hozzáférést nem csak a katonarend jobb anyagi viszonyaival, hanem a nyugati áruk szabad forgalmának beindultával, a kereskedelem felértékelődésével magyarázom.

Abstract

Dowries in Háromszék in the 19th century

This paper concentrates on a rare document type, the dowry documents that survived in relatively big numbers in *Háromszék*. I deal with the 17-18th century dowry documents only briefly, just to an extent necessary to introduce the topic; my research is based only on the 19th century. The 117 pieces of dowry inventories collected from archives, through field-work and from researchers of the topic seemed to be a promising source-material for mapping their structural, constant components and ever changing elements.

One of the important starting points of my dissertation was the overview of laws governing the distribution of dowries. I consider this extremely important because the paragraphs of *Székel*y laws referring to it significantly determined the common mentality that urged families in *Háromszék* also to provide their daughters with material goods. While publications so far unilaterally emphasized only the influence of the Hungarian right of property in marriage even when analyzing the *Székel*y custom system, which diverted its embedment in a wrong direction from legal history point of view, during my work I considered important to review and sum up the paragraphs of the specific *Székel*y laws that refer to dowries.

The survey of dowries from the period before 1848 revealed the existence of five social strata. Closely examining the actual components of dowries grouped according to this criteria helped me identify those status-marking objects by which the most significant social strata from *Székel*yföld extrapolated their group identity in the region of *Háromszék*. In the same time, I succeeded in identifying the prestige-goods (bear fur coat, jewelries, varnished furniture, chests of drawers, filled chairs) characteristic to the nobility, by comparing them to the material culture of other strata. I found extremely important the civic class in Kézdivásárhely (Târgu Secuiesc) because it represents a cultural group that had important role in mediating elements of fashion. Most of the dowry inventories survived among to the double layered military order (horsemen and infantrymen). These inventories show that the

traditional furniture (cases and sideboards), the specific *Székel*y homespun (dyed rugs, multicolored skirts from cotton fiber or striped skirts */rokolya/*) had an outstanding role in the peculiar taste of this class even before the revolution. While in the spreading of western shop wares daughters of nobles, priests and school masters had an outstanding role, the most suitable class for making homemade and handicraft objects survive and spread was the military order.

In the second part of the 19th century I laid stress on analyzing the realignment of social strata. I could only realize this by tracking the social stratification before 1848 of the owners of the dowries I had come across. I presented that this is the period when material world had widened. By the '60s even the poorest dowries had more objects than earlier rich daughters had had. Although the quick restructuration was hindered by extremely strong social consciousness and prejudice, starting with 1855 I could observe the awakening to conscientiousness and gradual enrichment of the military order. As a reason I pointed out the liberation from burdening military taxes and the positive effect of farming on one's own land. While in the period before 1848 a prestige object entered the dowry of the military order in 25-30 years, in the second part of the century I found this period shorter. As explained, the quicker access to material goods is due not only to the better material condition of the military order, but also to the upswing of the free circulation of western commodities, positive revaluation of trade.

Regarding the nuptial goods from the end of the century I grasped the elements of swiftly accelerating world and civic culture. The big number of cheap goods bought with money deprived dowries from their local characteristics. Instead of specific objects with regional identity, the general, urban identity that had no local peculiarity exteriorized on the level of the objects of dowries too. Starting with 1870 even in the economically underdeveloped *Háromszék* I could see the gradual development of consumer attitude.

I considered the dowry as a material system, an extremely interesting type of inventory. I found it interesting primarily because it did not contain randomly recorded objects, but deliberately composed ensembles of objects. The objects were not juxtaposed randomly in dowries. Being aware of the local norms the family of the bride prepared, bought, and selected these items according to their social position. The loosely juxtaposed movables and the virtually enumerated estates provided a life program, dominantly outlined the life strategy that the family had pictured for the young housewife at the beginning of her marriage. To sum up I can state that I succeeded in pointing out the constant elements of dowries from the analyzed period covering one hundred years.

BIBLIOGRÁFIA

ANGHEL, Remus Gabriel – POZSONY Ferenc (red.)

1999 *Modele de conviețuire în Ardeal. Zăbala*. Asociația Etnografică Kriza János, Cluj-Napoca.

ANTAL Péter

1986 Végrendelkezés Debrecenben az 1820-as években. In: *Hajdú-Bihar Megyei Levéltár Évkönyve XII*. Debrecen, 59–76.

ARIES, Philippe – DUBY, Georges

1995 *Istoria vieții private*. Ed. Meridiane, vol. I–X, București.

B. NAGY Margit

1973 *Várak, kastélyok, udvarházak. Ahogy a régiek látták*. Kriterion, Bukarest.

BÁCSKAI Vera

2003 Várostartörténet. In: Bódi Zsombor – Ö. Kovács József (szerk): *Bevezetés a társadalomtörténetbe*. Osiris, Budapest, 243–257.

BALASSA Iván

1992 *A székelvöldi Erdővidék temetői*. Ethnica Kiadó, Debrecen.

BALÁZS Lajos

1984 Az irogatás és perefernumvitel egykori szokása Csíkszentdomokoson. *Hargita Kalendárium 1984*, 144–145.

1994 *Az én első tisztességes napom. Párvalasztás és lakodalom Csíkszentdomokoson*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest.

2006 *A vágy rítusai – rítusstratégiák*. Scientia Kiadó, Kolozsvár.

BALÁZS Márton

1942 *Adatok Háromszék vármegye néprajzához*. Jókai Nyomda, Sepsiszentgyörgy.

BALÁZSI Dénes

2006 Népi jogszokások. Hozománylevél, perefernum készítésének hagyománya a Nyikómentén. In: Uő: *Nyikómenti hármaskönyv. Tripartitum*. Udvarhelyszéki Kulturális Egyesület kiadása, Székelyudvarhely, 99–126, illetve 181–225.

BALOGH Judit

2005 *A székely nemesség kialakulásának folyamata a 17. század első felében*. Erdélyi Múzeum Egyesület, Kolozsvár.

BANYÓ Péter

2000 Birtoköröklés és leánynegyed. Kísérlet egy középkori jogintézmény értelmezésére. http://www.lib.jgytf.u-szeged.hu/folyoiratok/aetas/2000_3/2000_3-04.htm Letöltés időpontja: 2005 május.

BAUDRILLARD, Jean

1987 *A tárgyak rendszere*. Gondolat Kiadó, Budapest.

BENCsik János

1993 *Tokaj társadalma a tárgyak tükrében (1774–1849)*. Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár, Sátoraljaújhely.

BENDA Gyula

1995 *A keszthelyi uradalom 1850 előtti hagyatéki és vagyoni összeírásai II. Keszthely 1821–1849*. Fontes Musei Ethnographiae 2., Néprajzi Múzeum, Budapest.

2006 *Társadalomtörténeti tanulmányok*. Osiris Kiadó, Budapest.

BENE József

1989 Végrendeletek és hagyatéki leltárak Nyírbátorból. *Nyírbátori Füzetek 1*, Városi Tanács, Báthori István Múzeum és Baráti Köre, Hazafias Népfront Honismereti Munkacsoportja kiadása, Nyírbátor.

BENEDEK Elek

2003 *A magyar nép. A bölcsőtől a sírig*. Művelődés kiadványa, Kolozsvár.

BENKŐ József

1999 *Transsilvania Specialis* I–II. Kriterion, Bukarest–Kolozsvár.

BOLOVAN, Sorina Paula

1999 *Familia în satul românesc din Transilvania, a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului XX*. Centrul de Studii Transilvane. Fundația Culturală Română. Cluj-Napoca.

BÓDY Zsombor – Ö. KOVÁCS József (szerk.)

2003 *Bevezetés a társadalomtörténetbe*. Osiris Kiadó, Budapest.

BÓNIS György

1942 *Magyar jog – székely jog*. M. Kir. Ferenc József Tudományegyetem, Kolozsvár.

BRAUDEL, Fernand

1985 *Anyagi kultúra, gazdaság és kapitalizmus XV–XVIII. század. A mindennapi élet struktúrái: a lehetséges és a lehetetlen*. Gondolat Kiadó, Budapest.

CAMPBELL, Colin

1996 A 18. századi angol fogyasztói forradalom okai. *Replika* 21–22, május, 99–115.

CERUTTI, Simona

É. n. Norma és gyakorlat, avagy szembeállításuk jogosságáról. In: Czoch Gábor – Sonkoly Gábor (szerk.): *Társadalomtörténet másképp. A francia társadalomtörténet új útjai a kilencvenes években*. Csokonai Kiadó, Debrecen, 151–168.

CZÉGÉNY Istvánné

2001 Jászberényi végrendeletek a 18–19. századból. *Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár Közleményei*, 4, Szolnok.

CSEREI Mihály

1895 Cserei Mihály végrendelete. *Erdélyi Múzeum*, XII. évf., 388–394.

CSEREY Zoltán

2001 Társadalmi feszültségek és villongások Háromszéken a XVIII. század utolsó harmadában. In: Egyed Ákos – Magyar András (szerk.): *A székelység története a 17–19. században*. Pallas-Akadémia Könyvkiadó, Csíkszereda, 120–145.

2006 Háromszék gazdasági fejlődése a 19. század második felében és a 20. század első éveiben. *Acta 2006/2*, Sepsiszentgyörgy, T3 Kiadó,

2009 *Önkormányzatiság és katonai hatalom Háromszéken a 18–19. században*. Charta Kiadó, Sepsiszentgyörgy.

CSETRI Elek – IMREH István

1980 *Erdély változó társadalma 1767–1821*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest.

CSILLÉRY Klára

1948 Házassági egyezségek. *Ethnographia*, LVIII. 276–279.

1985 A lakáskultúra társadalmi rétegek szerinti differenciálódása. *Ethnographia* XCVI., 2–3. szám, 173–211.

DIMÉNY Attila – SZABÓ Á. Töhötöm (szerk.)

2003 *Népi kultúra, társadalom Háromszéken*. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár.

DOMONKOS Ottó

1957 Móringlevelek Sopron vidékéről. *Néprajzi Közlemények*, II. 1–2. sz. 319–324.

DÓSA Elek

1861 *Erdélyhoni jogtudomány*. Gámán János nyomtatása, Kolozsvártt.

DÓZSA Katalin, F.

1975 A menyasszonyi kelengye a városi rétegeknél 1867–1914 között. *Folia Historica* 3, 89–106.

DUBY, Georges

1987 *A lovag, a nő és a pap. A házasság a középkori Franciaországban*. Gondolat Kiadó, Budapest.

DUDDE, Kristina

2002 Das eheliche Güterrecht im Wandel der Zeit. <http://www.ruhr-uni-bochum.de/lsmuscheler/sem0203/thema3.pdf>. Letöltés időpontja: 2005. december.

EGYED Ákos

1978 *Háromszék 1848–1849*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest.

2001 Gondolatébresztő adatok Bodos falu történetéből. *Erdővidéki Lapok*, 2001/3 (5). szám, 4–7.

ENDREI Walter

1989 *Patyolat és posztó*. Magvető, Budapest.

FARAGÓ Tamás

1999 *Tér és idő – család és történelem. Társadalomtörténeti tanulmányok*. Miskolc.

FÉDER Zoltán

2006 *Zsidók Háromszéken*. Charta Kiadó, Sepsiszentgyörgy.

FÉL Edit – HOFER Tamás

1964 A monografikus tárgygyűjtés. Az átányi példa. *Népr. Ért.*, XLVI., 5–89.

1969 A kalotaszentkirályi kelengye. Kísérlet a tárgyi világ rendjének feltárására. *Népr. Ért.*, LI. évf, 15–36.

FÖLDI András – HAMZA Gábor

1996 *A római jog története és intézményei*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

FÜSTÖS Rozália

2008 Hozomány, staférung, pernefórium. *Gyergyóremetei Képes Vagyok*, II. évf. XV. szám, 2–3.

GAZDA ANDREA

2003 Felső-háromszéki hozománylevelek elemzése. In: Dimény Attila – Szabó Á. Töbötöm (szerk.): *Népi kultúra, társadalom Háromszéken*. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 58–73.

2005 Tárgy és reprezentáció a barátosi hozománylevelekben. In: Keszeg Vilmos – Tötszegi Tekla (szerk.): *Kriza János Néprajzi Társaság Évkönyve 13*, Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 136–163.

GAZDA Klára – HAÁZ Sándor

1998 *Székelyek ünneplőben. Színek és formák a székelyföldi népviseletben*. Planétás Könyvkiadó, Budapest.

GHIȚULESCU, Constanța

2004 *În șalvari și cu ișlic. Biserică, sexualitate, căsătorie și divorț în Țara Românească a secolului al XVIII-lea*. Editura Humanitas, București.

GRANASZTÓI Péter

1998 Eltűnt mindennapok nyomában. Mezővárosi társadalom a tárgyak tükrében (Kiskunhalas 1760–1850). *Tabula* 1, 25–59.

2008 Lakótér-használat és mindennapi gesztusok elemzése inventáriumok segítségével (Kiskunhalas, 1760–1850). In: Fülemile Ágnes – Kiss Réka (szerk.): *Történeti forrás – néprajzi olvasat. Gazdaság-, társadalom- és egyháztörténeti források néprajzi értelmezésének lehetőségei*. L'Harmattan – MTA Néprajzi Kutatóintézete, Budapest.

GÜNTNER Péter

2000 A vagyon kutatásának nominális forrásai a századfordulón. *Aetas* 2000/1–2. szám, in: <http://www.lib.jgytf.u-szeged.hu>

GYÁNI Gábor

1999 *Az utca és a szalon. Társadalmi térhasználat Budapesten (1870–1940)*. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest.

GYÖRGY Enikő Mária

2001 Négy nemzedék perefernum-levelei Csíkszentimréen. *Honismeret*, XXIX. 1. sz. 65–67.

GYÖRGYI Erzsébet

1990 A házasságkötés szokásai. In: Dömötör Tekla (főszerk.): *Népszokás, Néphit, Népi vallásosság*. Magyar néprajz nyolc kötetben VII., Akadémiai Kiadó, Budapest, 32–66.

HANKISS Elemér

1982 *Diagnózisok*. Magvető Kiadó, Budapest.

HASSZMÁNN Pál – KÓSA-SZÁNTHÓ Vilma

1976–77 Adalékok a XX. század eleji felsőháromszéki perefernum kérdéséhez (kísérleti kutatás recens és okirat anyag feldolgozásának segítségével). *Aluta. A Sepsiszentgyörgyi Múzeum évkönyve*, VIII–IX, Sepsiszentgyörgyi Múzeum, Sepsiszentgyörgy, 343–351.

HERMANN Gusztáv Mihály (szerk.)

1991 *A többség kisebbsége. Tanulmányok a székellyöldi románság történetéről*. Haáz Rezső Múzeum – TLA Középeurópai Intézet – Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda.

HERMÁNYI DIENES József

1960 *Nagyenyedí Demokritus*. Magvető Könyvkiadó, Budapest.

HOFER Tamás

1957 Házassági szerződések Külsővatról. *Néprajzi Közlemények*, II. 1–2. sz. 325–328.

1984 (szerk.): *Történeti antropológia*. MTA Néprajzi Kutató Csoportja, Budapest, 61–72.

1994 A „fogyasztói magatartás” mint kutatási téma a néprajzban. *Néprajzi Értesítő*, LXXVI, 75–84.

HORVÁTH József

1997 *Győri végrendeletek a 17. századból*. I. (1600-1630), II. (1631-1654), Győr-Moson-Sopron megye Győri Levéltárának kiadványa, Győr.

HORVÁTH József – DOMINKOVITS Péter

2001 *17. századi Sopron vármegyei végrendeletek.* Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára kiadványa, Sopron.

HUSZKA József

1895 *A székelly ház.* Budapest.

IMREH István

1973 *A rendtartó székelly falu.* Kriterion Könyvkiadó, Bukarest.

1983 *A törvényhozó székelly falu.* Kriterion Könyvkiadó, Bukarest.

1987 *Székellyek a múlt időben.* Magvető Könyvkiadó, Budapest.

IMREH István – PATAKI József

1992 *Kászonszékelly krónika 1650–1750.* Európa – Kriterion, Budapest – Bukarest.

JAKÓ Zsigmond

1957 Az otthon művészete a XVI–XVII. századi Kolozsváron. In: Bodor András et alii (szerk.): *Emlékkönyv Kelemen Lajos születésének nyolcvanadik évfordulójára.* Tudományos Könyvkiadó, Bukarest, 361–393.

JUHÁSZ Antal

1975 A parasztság tárgyi ellátottsága. *A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve 1974–75*, I. kötet 105–167.

JUNG Károly

1992 Délszláv adatok a házassági szerződések és hozománylevelek egybevető vizsgálatához. In: Uő: *Köznapok és legendák.* Forum Könyvkiadó, Újvidék, 37–44.

KAPITÁNY Ágnes – KAPITÁNY Gábor

2005 *Tárgyak szimbolikája.* Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest.

KESZEG Vilmos

2008 *Alfabetizáció, írásszokások, populáris írásbeliség.* Kriza János Néprajzi Társaság – Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék, Kolozsvár.

KINDA István – POZSONY Ferenc (szerk.)

2007 *Orbaiszék változó társadalma és kultúrája.* Kriza János Néprajzi Társaság – Pro Museum Egyesület – Kovászna Megyei Művelődési Központ, Sepsiszentgyörgy.

KOCSI Márta – CSOMOR Lajos

1982 *Festett bútorok a Székelyföldön.* Népművelési Propaganda Iroda, Budapest.

KOCSIS Gyula

1988 *Hagyatéki Leltárak. Cegléd 1850–1900.* Ceglédi Füzetek 24, Cegléd.

1993 18. századi ceglédi végrendeletek. In: Kocsis Gyula (szerk.): *Történeti és néprajzi tanulmányok Ceglédről.* Ceglédi Füzetek 28, Cegléd.

KOMÁROMY András

1885 Kornis Margit Rhédey Jánosné nászhozománya 1627-ből. *Történelmi Tár* 1885 II. füzet 398–399.

KOSELLECK, Reinhart

2003 *Elmúlt jövő. A történeti idők szemantikája.* Atlantisz Könyvkiadó, Budapest.

KÓSA László

1998 *Paraszti polgárosulás és a népi kultúra táji megoszlása Magyarországon (1880–1920).* Planétás Kiadó, Budapest.

KÓSA László – FILEP Antal

1975 *A magyar nép táji-történeti tagolódása.* Akadémiai Kiadó, Budapest.

KÓSA SZÁNTHÓ Vilma

1981 Férjhez vitt ... szobabelső : Hozománylevelek a múlt századból. Tett 1981/2, 44–48.

KÓS Károly, Dr.

1972 *A vargyasi festett bútor*. Dacia Könyvkiadó, Kolozsvár.

1977 Régi hozománylevelek Kézdiványánról. *Művelődés* XXX, 1. szám, 23–26.

1981 Népi írott források a székelység anyagi kultúrájának múltjához. Egy szabad székely család végrendeletei, osztálylevelei a XVII. századból. *Ethnographia* XCII, 2–3. szám, 471–478.

KOTICS József

2001 *Mások tekintetében*. Miskolci Egyetem, a Kulturális és Vizuális Antropológia Tanszék Könyvei 4. Miskolc.

KOVÁCS Géza, M.

1906 A násznagy szerepe a nyárádmenti lakodalmaknál 1820 körül kelt írások szerint. *Erdély*, XV. Évf. 149–151.

KÖRÖSI Ilona

1985 Kecskeméti testamentumok a 17-19. századból. In: Sztrinkó István (szerk.): *Múzeumi kutatások Bács-Kiskun megyében*. Bács-Kiskun Megyei Múzeumi Szervezet Kiadása, Kecskemét, 119–125.

KÖVÉR György

2006 Magyarország társadalomtörténete a reformkortól az első világháborúig. In: Gyáni Gábor – Kövér György: *Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig*. Osiris, Budapest.

LEHNER, Oskar

1987 *Familie–Recht–Politik. Die Entwicklung des österreichischen Familienrechts im 19. und 20. Jahrhundert*. Springer-Verlag, Wien–New York.

LINTON, Ralph

1997 Státus és szerep. In: Bohannon, Paul – Glazer, Max (szerk.): *Mérföldkövek a kulturális antropológiában*. Panem Kft, Budapest, 267–283.

LÖTSEY SPIELEMBERG László

1837 *A' nemes székelj Nemzetnek jussait világosító némely darab Levelek, többek által magyar nyelvre fordítva, némelyek pedig eredetileg Magyar nyelven.* Ref. Kollégium Betűivel, Marosvásárhely.

MAJOR Miklós

1979 Fekete menyasszonyi ruha, Berettyó-felvidéki népviseleti szokás. *Művelődés*, XXXII. Évf. 9. szám, 31–33.

MALONYAY Dezső

1909 *A magyar nép művészete II.* Budapest.

MÁNDOKI László

1961 A siklói reformátusok házassági szerződése. *Néprajzi Közlemények*, VI. 1. sz. 125–237.

1965 A mohácsi reformátusok házassági szerződése. In: *A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve 1964*, Pécs, 187–192.

1971 A kölkedi reformátusok házassági kapcsolatai és házassági szerződése. In: *A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve XVI*, Pécs, 279–285.

1987 Siklói református házassági szerződések (1830–1843). In: *A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve*, XXXXXXI (1985–1986) Pécs, 317–324.

MAUSS, Marcel

2000 Tanulmány az ajándékról. Az ajándékcseré formája és értelme az archaikus társadalmakban. In: Uő: *Szociológia és antropológia*. Osiris Kiadó, Budapest, 193–338.

MIHÁLYKÓ Éva

É. n. A csíkszentdomokosi hozománylevelek kultúrtörténeti értéke. *Államvizsga dolgozat*, Kolozsvár, Babeş-Bolyai Tudományegyetem.

MORVAY Judit

1981 *Asszonyok a nagycsaládban. A mátraalji palóc asszonyok élete a múlt század második felében.* Akadémiai Kiadó, Budapest.

MRÁZ Vera

1957 Inventáriumok a körmendi Batthyány-levéltárból. *Néprajzi Közlemények*, II. évf. 1–2, 288–306.

NAGY Balázs (szerk.)

2005 *Kúriák földje, Háromszék.* Kovászna Megyei Művelődési Központ, Sepsiszentgyörgy.

NAGY Imre

1857 A vitéz székely nemzet részletesb ismertetése. *Vasárnapi Újság*, 1857. okt. 25. (43. szám). <http://epa.oszk.hu/00000/00030/00191/> Letöltés időpontja: 2009. február.

1858 Székely lakodalmi szokások. *Vasárnapi Újság*, 33. szám, aug. 15, illetve 34. szám, aug. 22. <http://epa.oszk.hu/00000/00030/00233/datum06341/cim206350> illetve <http://epa.oszk.hu/00000/00030/00234/datum06370/cim206378.htm> Letöltés időpontja: 2009. május.

NÉMETH Zoltán

1987 *Testamentumok, osztályos egyezségek Nyíregyházán 1759–1792.* Szabolcs-Szatmár Megyei Levéltár Kiadványai II., Közlemények 2, Nyíregyháza.

NOVÁK László

1983 Móring–móringolás. In: Novák László – Ujváry Zoltán (szerk.): *Lakodalom.* Néprajz Tanszék, Debrecen, 1983, 81–88.

ORBÁN Balázs

1868–73 *A Székelyföld leírása történeti, régészeti, természetrajzi s népismei szempontból. I–VI.* Ráth Mór Kiadása, Pest–Budapest.

PAPUCS András

2007 Erdei iparvasutak Orbaiszéken. In: Kinda István – Pozsony Ferenc (szerk.): *Orbaiszék változó társadalma és kultúrája*. Kriza János Néprajzi Társaság – Pro Museum Egyesület – Kovászna Megyei Művelődési Központ kiadása, Sepszentgyörgy, 127–140.

PÁL JUDIT

1999 *Procesul de urbanizare în scaunele secuiești în secolul al XIX-lea*. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.

2003 Kvantitatív kutatási módszer és az erdélyi urbanizáció. *Aetas* 2003/2. In: http://www.lib.jgytf.u-szeged.hu/folyoiratok/aetas/2003_2/2003-2-19.htm Letöltés időpontja: 2009. május.

PETRI NAGY György

1911 *Petri Nagy György Maros-Vásárhelyi polgár Naplója*. Közzéteszi: Dr. Molnár Gábor, Adi Árpád Könyvnyomdája, Marosvásárhely.

POZSONY Ferenc

1996 Farsangi szokások Háromszéken. In: Barabás László – Pozsony Ferenc – Zakariás Erzsébet (szerk.): *Kriza János Néprajzi Társaság Évkönyve 4. Erdélyi és partiumi farsangok*. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár.

2000 *"Adok nektek aranyvesszőt..." Dolgozatok erdélyi és moldvai népszokásokról*. Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda.

2008 Gazdasági és társadalmi élet az első világháború idején egy zabolai tüzér leveleinek tükrében. In: Fülemile Ágnes – Kiss Réka (szerk.): *Történeti forrás – néprajzi olvasat. Gazdaság-, társadalom- és egyháztörténeti források néprajzi értelmezésének lehetőségei*. L'Harmattan – MTA Néprajzi Kutatóintézete, Budapest, 183–208.

POZSONY Ferenc – JAKAB Albert Zsolt (összeállította)

2003 *Háromszék néprajzi és honismereti bibliográfiája*. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár.

RÁCZ István

1984 *Debreceni végrendeletek 1595–1847.* A Hajdú-Bihar megyei Levéltár forráskiadványai 8, Debrecen.

RADVÁNSZKY Béla

1986 *Magyar családélet és háztartás a XVI. és XVII. században.* Helikon Könyvkiadó, Budapest.

REINSBERG, Carola

1993 *Ehe, Hetärentum und Knabenliebe im antiken Griechenland.* C. H. Beck Verlag, München.

ROEDIGER Lajos

É. n. Kovásznai székely lakodalom. *Kézirat.* Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 82 – Roediger Lajos hagyatéka, V. köteg.

1998 Életrajzom születésemtől savanyodásomig. In: *Acta–1998. A Székely Nemzeti Múzeum és a Csíki Székely Múzeum közös évkönyve*, II, 156–200, T3 Könyvkiadó, Sepsiszentgyörgy.

SCHEINT G., Daniel

2007 A székelyek népe Erdélyben. In: *Acta Siculica 2007. A Székely Nemzeti Múzeum évkönyve.* Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy, 535–550.

SEBŐK Marcell (szerk.)

2000 *Történeti antropológia.* Replika Kör, Budapest.

SONKOLY Gábor

2001 *Erdély városai a XVII–XIX. században.* L'Harmattan – Atelier, Budapest.

STURM, Anna Margaretha

1988 *Das Josephinische Leitbild der Frau in Ehe und Familie.* Dissertationen der Johannes Kepler-Universität Linz 75, Wien.

SZABÓ Á. Töhötöm

2009 *Kooperáló közösségek. Munkavégzés és kapcsolatok a falusi gazdálkodásban.* Mentor, Marosvásárhely.

SZABÓ István

1947 A jobbágyság birtoklása az örökös jobbágyság korában. *Értekezések a Történeti Tudományok Köréből*, XXVI. Kötet 4. szám, MTA, Budapest.

SZABÓ T. Attila

1957 A szlovák kézimunkák erdélyi divatjának és hatásának történetéhez. In: *Kelemen Lajos emlékkönyv*. Tudományos Könyvkiadó, Bukarest–Kolozsvár, 555–565.

SZENTI Tibor

É. n. Hódmezővásárhelyi vagyonleltárak 1744–1922 között. www.szenti.com/vagyon.doc
Letöltés időpontja: 2009. október.

SZ. GAZDA Enikő

1998 Roediger Lajos néprajzi munkássága. In: *Acta, a Székely Nemzeti Múzeum és a Csíki Székely Múzeum Évkönyve*, T3 Kiadó, Sepsiszentgyörgy, II. kötet, 205–211.

SZ. BÁNYAI Irén

1982 Ozorai iparosok vagyonleltárjai a XVIII. század végéről. *A Szekszárdi Béri Balogh Ádám Múzeum évkönyve X–XI (1979–80)*, Szekszárd, 425–448.

SZÉKELY Ádám

2009 Párhuzam a Székelyföld és a Mezőség közt. In: Szabó Sámuel: *Erdélyi néphagyományok 1863–1884*. Összegejtötte, szerkesztette, bevezető tanulmánnyal és jegyzetekkel közzétette Olosz Katalin. Európai Folklór Intézet – Mentor Kiadó, Budapest–Marosvásárhely, 326–341.

SZÉKELY László

1938 A béke angyala. *Vasárnapi Harangszó*, IV. évf. 10. szám. 10.

SZÉKELY Zoltán

1980 Adatok a XVI–XVII. századi székely rendi tagozódás kialakulásához. In: *Aluta. A Sepsiszentgyörgyi Múzeum évkönyve X–XI*, Sepsiszentgyörgyi Múzeum, Sepsiszentgyörgy, 105–114.

SZENTIVÁNI Mihály

1986 *Gyaloglat Erdélyben*. Európa Könyvkiadó, Budapest.

SZILÁGYI Miklós

1983 A házasság és a leányági öröklés szokásjogi szabályozása Békés megyében. (A XIX. századi végrendeletek, házassági szerződések tükrében). In: Novák László – Ujváry Zoltán (szerk.): *Lakodalom*. Folklór és Etnográfia 9, Néprajz Tanszék, Debrecen, 89–99.

1995 *Mezővárosi társadalom – paraszti műveltség. (Történeti-néprajzi adatok és elemzési kísérletek)*. Folklór és Etnográfia 87, Néprajz Tanszék, Debrecen.

2000 Törvények, szokásjog, jogszokás. In: Paládi-Kovács Attila (főszerk.): *Társadalom*. Magyar néprajz nyolc kötetben VIII, Budapest, 693–759.

2009 Recens megfigyelés a történeti adatban – a recens adat történelmi jelentése. In: Fülemile Ágnes – Kiss Réka (szerk.): *Történeti forrás – néprajzi olvasat. Gazdaság-, társadalom- és egyháztörténeti források néprajzi értelmezhetőségének lehetőségei*. L'Harmattan – MTA Néprajzi Kutatóintézete, Budapest, 13–24.

SZŐCSNÉ Gazda Enikő

2001 Egy vargyasi népitélet 1792-ből. *Erdővidéki Lapok*, 2001/3., 5. szám, 8–9.

2004 A Sepsi Református Egyházmegye válási jegyzőkönyvei. In: Bárány Dániel – Laczkó János (szerk.): *Halmok és havasok. Tanulmányok a hatvan esztendőös Bárány János tiszteletére*. Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezete, Kecskemét, 355–378.

2005 Viselettörténeti adatok a 17–18. századi háromszéki hozománylevelekben. In: Keszeg Vilmos–Tótszegi Tekla (szerk.): *Kriza János Néprajzi Társaság Évkönyve 13. Tanulmányok Gazda Klára 60. születésnapjára*. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 164–199.

2006a Tárgyak és írások. A hozománylevelek szerepe a háromszéki nők életében. In: Gazda Klára – Tötszegi Tekla (szerk.): *Kriza János Néprajzi Társaság Évkönyve 14*. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 31–42.

2006b A föld és ennek leányági öröklési rendje Székelyföldön. *Erdélyi Múzeum* LXVII., 1–2. füzet, 84–96.

2006c Feltorjai jobbágylakások berendezése a 19. század elején. *Acta 2006. A Székely Nemzeti Múzeum és a Délkeleti Intézet kiadványa*. T3 Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 29–34.

2007 Erdélyi levéltári források felhasználási lehetőségei az építészet és lakásberendezés rekonstruálásában. *Ház és Ember 20*, Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Szentendre, 159–202.

2009 Törvény és szokás viszonya. A háromszéki hozomány példája. In: Mezey Barna – Nagy Janka Teodóra (szerk.): *Jogi néprajz – jogi kultúrtörténet. Tanulmányok a jogtudományok, a néprajztudományok és a történettudományok köréből*. ELTE Eötvös Kiadó – Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, 434–446.

2009b A hozomány mint egyéni interpretáció. In: *Acta Siculica 2009*. Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy, 633–642.

TACITUS, Cornelius

1980 Germánia. In: *Tacitus összes művei I*. Európa Könyvkiadó, Budapest, 43–72.

TAGÁNYI Károly

1917a A hazai élő jogszokások gyűjtéséről. Első közlemény. *Ethnographia* XXVIII, 42–

1917b A hazai élő jogszokások gyűjtéséről. Második közlemény. *Ethnographia* XXVIII, 196–223.

1918a A hazai élő jogszokások gyűjtéséről. Harmadik közlemény. *Ethnographia* XXIX, 24–49.

1918b A hazai élő jogszokások gyűjtéséről. Negyedik közlemény. *Ethnographia* XXIX, 193–206.

TAKÁCS Péter (szerk.)

2002 *Háromszék parasztvallomásai 1820-ból.* Erdély-történeti Alapítvány, Debrecen.

TAMÁS István

2002 *Tamás István kézdiszentléleki kéziratok gyűjteménye.* Szerk. Bokor Zsuzsa. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár.

TANKÓ Gyula

É. n. Az ajándéktánc a csángó lakodalmakban. <http://eloerdely.org/most/1010994.html>

Letöltés időpontja: 2009. október.

TÁRKÁNY SZÜCS Ernő

1944 Erdély öröklési jogszokásai. *Hitel*, IX. évf. 7. szám, július, 379–400.

1961 *Vásárhelyi testamentumok.* Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.

1981 *Magyar jogi népszokások.* Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.

TELEKI Domokos

1993 *Egynéhány hazai utazások leírása Tót- és Horvátországnak rövid eszmézetésével együtt.* Balassi Kiadó, Budapest. A könyvet internetes formában ismertem meg, oldalszámozás nélkül. <http://www.bkiado.hu/doku/html/teleki/teleki.html> Letöltés időpontja: 2010 január.

THOMAS, William I. – ZNANIECKI, Florian

2002 *A lengyel paraszt Európában és Amerikában* I–II., Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest.

TÓTH Zoltán

1982 Polgárosodás és hagyományörzés a századfordulói Szekszárd anyagi életviszonyaiban. *Ethnographia*, XCIII. évf. 2. szám, 177–231.

TÖTSZEGI Tekla

2009 *A mérai viselet változása a 20. században.* Mentor Kiadó, Marosvásárhely.

TÜDŐS S. Kinga

1998 *Székely főnemesi életmód a XVII. század alkonyán.* Kriterion, Bukarest.

2003 *Erdélyi testamentumok I. Hadviselő székelyek végrendeletei. Háromszék.* Mentor Kiadó, Marosvásárhely.

2006 *Erdélyi testamentumok II. Erdélyi nemesek és főemberek végrendeletei.* Mentor Kiadó, Marosvásárhely.

2008 *Erdélyi testamentumok III. Erdélyi nemesek és főemberek végrendeletei (1600–1660).* Mentor Kiadó, Marosvásárhely.

UJVÁRY Zoltán

2005 *Miscellanea IV.* Folklór és Etnográfia 103, Néprajz Tanszék, Debrecen.

VAJNA Mihály

1935 Feljegyzések Kovászna község múltjából az 1900. évet megelőző időkből és a kovásznai Vajna nemzetség származásáról. *Kézirat*, Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, 65 / 121-es fond, Kovásznai Vajna család levéltára, 232-es iratcsomó.

VAN DÜLMEN, Richard

1990 A történeti antropológia a német társadalomtörténetírásban. In: Vári András (szerk.): *A német társadalomtörténet új útjai.* Közép- és Kelet-Európai Akadémiai Kutatási Központ, Budapest, 80–101.

VARGA E. Árpád

1992 *Népszámlálások a jelenkori Erdély területén. Jegyzetek Erdély és a kapcsolt részek XX. századi nemzetiségi statisztikájának történetéhez.* Regio – MTA Történettudományi Intézet, Budapest.

VARGYASI SZOLGA János

1829 *Az Erdélyi Nagy-Fejedelemségbéli szélbéli Katonák között, viszont ezek és Provincialisták között előforduló Perek, úgy a fekvő Székely Jóságok megbetsülése módja eránt állandóul, és részszerént ideiglen az 1825-dik esztendőben Julius 11-dik napján 5091.*

szám alatt *Sinórmértékül kiadott Császári Királyi Kegyelmes Válasz*. Tichy János Könyvnyomtató Intézete, Nagy-Várad.

VÁMSZER Géza

1934 Perefernumlevél 1739-ből. *Csíki Lapok*, szept. 23.

VÁRI András

2001 Rend(i)etlenségek. Két történet az uradalmi társadalmak köztes rétegeinek köréből. In: Bali János – Jávorka Kata (szerk): *Merítés. Néprajzi tanulmányok Szilágyi Miklós tiszteletére*. MTA Néprajzi Kutatóintézete – ELTE Btk Tárgyi Néprajzi Tanszéke, Budapest, 277–294.

VITOS Mózes

2003 *Csíkmegyei füzetek II*. Hargita Kiadóhivatal, Csíkszereda.

VLĂDUȚIU, Ion

1973 *Etnografia românească*. Editura Științifică, București.

VÖRÖS Antal

1979 A paraszti életmód a kapitalizmus hajnalán. In: <http://www.tankonyvtar.hu/historia-1979-04/historia79-04-081013-1> Letöltés időpontja: 2009. szeptember.

WEBER, Therese

1991 *Mägde. Lebenserinnerungen an die Dienstbotenzeit bei Bauern*. Böhlauverlag, Wien – Köln – Weimar.

WILLIAMS, Raymond

2003 A kultúra elemzése. In: Wessely Anna (szerk): *A kultúra szociológiája*. Osiris–Láthatatlan Kollégium, Budapest, 33–40.

ZIMÁNYI Vera

1994 Néhány szempont az életszínvonal vizsgálatához a 17. századi Magyarországon. In: Uő (szerk.): *Óra, szablya, nyoszolya. Életmód és anyagi kultúra Magyarországon a 17–18. században*. MTA Történettudományi Intézete, Budapest, 7–18.

ZÓLYOMI József

1997 A leány hozománya a Nógrád megyei német falvakban. *Ethn.* 108. évf. 1–2, 419–458.

XXX

1818 Nemes Erdély Ország külső törvényes széken perfolyta Leveleinek Formáji, mellyek A Törvényt tanuló Ifiaknak kedvéért egyben-szedetvén, közönségessé tétettek. Ref. Koll betűivel, Kolozsvár.

Levéltári források:

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár :

- F. 28 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Sepsi széki széki levéltári állomány
- F. 30 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Orbai széki iratok
- F. 36 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Apor család levéltára
- F. 52 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Karatnai Köntzei család levéltára
- F. 53. – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Cseh család levéltára
- F. 54 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Gidófalvi család levéltára
- F. 62. – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Alsócsernátoni Bernáld család levéltára
- F. 65 / 1 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Szörcei Dónáth család levéltára
- F. 65 / 7 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Kun család levéltára
- F. 65 / 14 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Thuri család levéltára
- F. 65 / 16 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Kézdivásárhelyi Turóczi család levéltára
- F. 65 / 20 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Nagybaconi Baló család
- F. 65 / 22 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Nagyborosnyói Bartha család levéltára
- F. 65 / 24 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Martonfalvi Bartók család levéltára
- F. 65 / 25 - Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Szotyori Nagy-Bátorszív család levéltára
- F. 65 / 26 – Alsócsernátoni Beke család levéltára
- F. 65 / 28 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Baróti Birtalan család levéltára
- F. 65 / 29 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Bitai család levéltára
- F. 65 / 34 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Pávai Deák család levéltára
- F. 65 / 36 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Köpeci Égető és Benkő család levéltára
- F. 65 / 38 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Fülöp család levéltára
- F. 65 / 42 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Fotosi Imreh család levéltára
- F. 65 / 44 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Papolci Kis család levéltára
- F. 65 / 48 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Árkosi Rafai család levéltára

F. 65 / 51 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Sikó és Kandal család levéltára

F. 65 / 53 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Szentkirályi Száraz család iratai

F. 65 / 95 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Pávai és étfalvi Imreh család levéltára

F. 65 / 103 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Kovásznai Kövér család levéltára

65 / 121 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Kovásznai Vajna család levéltára

F. 74 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Cserey Emilia kollekció

F. 75 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, A sepsiszentgyörgyi múzeum dokumentumgyűjteménye

F. 76 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Balázs Márton kollekció

F. 77 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Gödri Ferenc kollekció

F. 78 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Barabás Samu kollekció

F. 79 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Csutak Vilmos kollekció

F. 82 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Roediger Lajos hagyatéka

F. 83 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Sándor Gábor családi levéltára

F. 89 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Tuzson János kollekció

F. 105 / 13 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Középfalvi református anyakönyvek 1831–1868

F. 105 / 27 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Albisi református anyakönyvek

F. 105 / 33 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Futásfalvi római katolikus anyakönyvek

F. 105 / 36 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Futásfalvi római katolikus anyakönyvek

F. 105 / 39 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Futásfalvi r. kat. anyakönyvek

F. 105 / 88 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Nagybaconi református anyakönyvek

F. 105 / 92 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Nagybaconi református anyakönyvek 1876–1928

F. 105 / 105 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 105 – Bölöni unitárius vegyes anyakönyvek 1739–1837

F. 105 / 112 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Bibarcfalvi református anyakönyvek 1834–1868

F. 105 / 113 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Bibarcfalvi református anyakönyvek 1869–1885

F. 105 / 115 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Bibarcfalvi ref. Anyakönyvek 1886–1932

F. 105 / 118 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Bikfalvi református anyakönyvek 1832–1858

- F. 105 / 119 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Bikfalvi református anyakönyvek 1859–1883
- F. 105 / 141 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Bodosi református anyakönyvek 1869–1885
- F. 105 / 145 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Nagyborosnyói ref. Vegyes anyakönyvek 1828–1858
- F. 105 / 149 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Nagyborosnyói református anyakönyvek 1898–1946
- F. 105 / 196 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Köpeczi református anyakönyvek 1846–1867
- F. 105 / 207 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Alsócsernátoni református anyakönyvek 1866–1950
- F. 105 / 217 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Felsőcsernátoni református esketési anyakönyvek 1869–1889
- F. 105 / 296, Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Feldobolyi református anyakönyvek 1797–1839
- F. 105 / 344 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Gidófalvi református esketési anyakönyvek 1767–1817
- F. 105 / 345 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Gidófalvi ref. esketési anyakönyvek 1818–1841
- F. 105 / 397 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Lemhényi római katolikus anyakönyvek 1817–1843
- F. 105 / 398 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Lemhényi római katolikus anyakönyvek 1843–1857
- F. 105 / 421 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Lécfalvi református anyakönyvek 1810–1843
- F. 105 / 432 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Málnási református anyakönyvek 1757–1834
- F. 105 / 507 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Pákéi református anyakönyvek 1779–1843
- F. 105 / 510 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Pávai esketési anyakönyv 1757–1853
- F. 105 / 512 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Pávai református esketési anyakönyv 1853–1900
- F. 105 / 518 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Papolci református esketési anyakönyv 1831–1889

- F. 105 / 558 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Kézdiszentléleki római katolikus anyakönyvek 1857–1888
- F. 105 / 579 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Sepsiszentgyörgyi ref. Házassági és halálozási anyakönyvek 1841–1866
- F. 105 / 583 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Sepsiszentgyörgyi ref. Anyakönyvek 1887–1896
- F. 105 / 590, Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Szörcei református anyakönyvek 1827–1886
- F. 105 / 613 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Kézdivásárhelyi református esketési anyakönyvek 1734–1845
- F. 105 / 614 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Kézdivásárhelyi vegyes anyakönyvek 1845–1865
- F. 105 / 655 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Cófalvi ref. Anyakönyvek 1835–1885
- F. 105 / 688 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Vargyasi unitárius anyakönyvek 1839–1884
- F. 105 / 698 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Zágoni református vegyes anyakönyvek
- F. 105 / 716 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Zabolai református vegyes anyakönyvek 1757–1832
- F. 105 / 719 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Zabolai református esketési anyakönyvek
- F. 105 / 720 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Zabolai református esketési anyakönyvek 1887–1913
- F. 357 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Berecki falujegyzőkönyvek
- F. 377 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Papolci tanácsi iratok.
- F. 406 – Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, Csoma család levéltára

Sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum néprajzi adattára:

BARTOS Endre: Kézdiszentléleki lakodalmas. *Kézirat.* É. n. Székely Nemzeti Múzeum néprajzi kéziratára, D. 173-as jelzet.

LŐRINCZI Etelka: Lakodalmi szokások Árapatakon. *Kézirat.* É. n. Székely Nemzeti Múzeum néprajzi kéziratára, D. 171-es jelzet.

MÁTHÉ János: Magyarhermányi lakodalom. *Kézirat.* É. n. Székely Nemzeti Múzeum néprajzi kéziratára, D. 176-os jelzet.

TOMPA István kéziratos feljegyzései. *Kézirat,* 1735 körül, Székely Nemzeti Múzeum kéziratára, 65763-as leltári szám.

A témába tartozó tudományos közleményeim:

SZ. GAZDA Enikő

1998 Roediger Lajos néprajzi munkássága. In: *Acta, a Székely Nemzeti Múzeum és a Csíki Székely Múzeum Évkönyve*, T3 Kiadó, Sepsiszentgyörgy, II. kötet, 205–211.

SZŐCSNÉ Gazda Enikő

2004 A Sepsi Református Egyházmegye válási jegyzőkönyvei. In: Bárh Dániel – Laczkó János (szerk.): *Halmok és havasok. Tanulmányok a hatvan esztendő Bárh János tiszteletére*. Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezete, Kecskemét, 355–378.

2005 Viselettörténeti adatok a 17–18. századi háromszéki hozománylevelekben. In: Keszeg Vilmos–Tötszegi Tekla (szerk.): *Kriza János Néprajzi Társaság Évkönyve 13. Tanulmányok Gazda Klára 60. születésnapjára*. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 164–199.

2006a Tárgyak és írárok. A hozománylevelek szerepe a háromszéki nők életében. In: Gazda Klára – Tötszegi Tekla (szerk.): *Kriza János Néprajzi Társaság Évkönyve 14*. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 31–42.

2006b A föld és ennek leányági öröklési rendje Székelyföldön. *Erdélyi Múzeum* LXVII., 1–2. füzet, 84–96.

2006c Feltorjai jobbágylakások berendezése a 19. század elején. *Acta 2006. A Székely Nemzeti Múzeum és a Délkeleti Intézet kiadványa*. T3 Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 29–34.

2007 Erdélyi levéltári források felhasználási lehetőségei az építészet és lakásberendezés rekonstrukálásában. *Ház és Ember* 20, Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Szentendre, 159–202.

2009 Törvény és szokás viszonya. A háromszéki hozomány példája. In: Mezey Barna – Nagy Janka Teodóra (szerk.): *Jogi néprajz – jogi kultúrtörténet. Tanulmányok a jogtudományok, a néprajztudományok és a történettudományok köréből*. ELTE Eötvös Kiadó – Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, 434–446.

2009b A hozomány mint egyéni interpretáció. In: *Acta Siculica 2009*. Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy, 633–642.

FÉNYKÉPMELLÉKLET

1. kép. A hozomány elvitele, Felsőrákos, 19. század vége. Székely Nemzeti Múzeum fototékája, 464-es katalógusszám.

2. kép. Mikóújfalusi hozomány, 1900 körül. Gere István Fotója. Székely Nemzeti Múzeum üvegnegatív tára, NEG.21.13-as jelzet.

3. kép. Vargyasi család, 19. század vége. Székely Nemzeti Múzeum fototékája, 915-ös katalógusszám.

4. kép. A besenyői Babos kúria a 20. század legelején. Székely Nemzeti Múzeum, üvegnegatív tár, Neg_1_3 azonosító.

5. kép. Az uzoni Gidófalvi kúria. Hlavathy Károly fotója. A kép forrása: Nagy 2005: 58.

6. kép. 1803-as kézdiszéki hozományos láda. Csángó Néprajzi Múzeum, Zabola. Leltsz. 591. Kinda István fényképe.

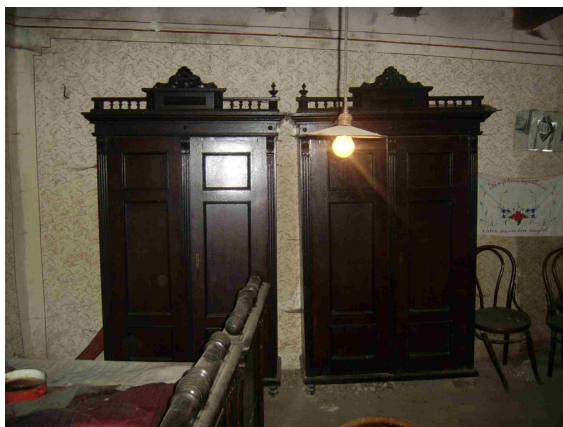
7. kép. Orbaiszéki fiókos láda. A kaszten térdnyerésének hatására keletkezett a fiókos ládatípus, amely a katonarendű háztartásokban jelentős szerephez jutott. Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy. Leltsz. N. 31. Kinda István fényképe.

8. kép. Kaszten, Háromszék, 19. század. Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy. Leltsz. 1659. A szerző felvétele.

9. kép. Tálas, 1818, Háromszék. Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy. A szerző fotója.

10. kép. 20. század legeleji szekrény. Árkos, a szerző fotója.

11. kép. Szék. Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy, lelt. sz. N. 113

12. kép. Karosszék. Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy, lelt. sz. N. 437.

13. kép. Hímzett párnahuzat, Árapatak. Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy. Leltsz. T. 674. A szerző fotója.

14. kép. Derékalj részlete, Árapatak. Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy. Leltsz. T. 1443. A szerző fotója.

15. kép. Festékes szőnyeg, 19. század, Nagyajta. Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy, leltsz. T. 1058. A szerző fotója.

16. kép. Hárász kendő. Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy. Leltsz. P. 466. A szerző fotója.

17. kép. Ünnepi szőttcsokor, Esztelnek. Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy.
Leltsz. P. 358. A szerző fotója.

18. kép. Ünnepi bársony lájbi, Erdővidék. Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy.
Leltsz. P. 797. A szerző fotója.

19. kép. Réz üst. Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy. A szerző fotója.

20. kép. Érc lábas. Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy. A szerző fotója.

21. kép. Udvarhelyi edény. Divatja a 19. század végének erdővidéki hozományleveleiben követhető nyomon. Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy. A szerző fotója.

22-23. kép. Bokálykancsók.a., 19. század eleje, Kézdivásárhely, leltsz. C. 84. b., 19. század második fele, Kézdivásárhely, leltsz. C. 245. Székely Nemzeti Múzeum,

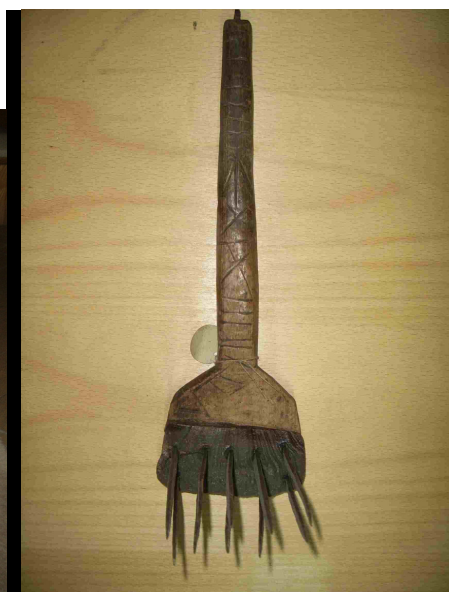
24. kép. Faragott kupa. Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy. A szerző fotója.

25. kép. Függőlámpa, Papolc. A szerző fotója

26. kép. Mosócseber, Haraly. Székely Nemzeti Múzeum, leltsz. O. 617. A szerző fotója

27. kép. Gereben, Háromszék. Székely Nemzeti Múzeum, leltsz. O.1135. A szerző fotója

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés.....	4
2. A kutatás területének behatárolása, az elemzett forrásanyag és annak átírási szempontrendszere.....	7
3. A kutatás módszerei és célkitűzései.....	10
4. Fogalmi problémák. A házasságkötéskor adott anyagi juttatások típusai.....	16
5. Kutatási előzmények.....	22
a., Az inventáriumkutatások.....	23
b., A házassági szerződések kutatása.....	28
c., A székelyföldi parafernumlevelek eddigi kutatása.....	33
d., A hozomány kiosztása a leíró jellegű művekben és a szokáskutatók munkásságában.....	38
6. A hozomány kialakulásának alapjai. A jogi szabályozás.....	40
7. A hozomány összeírása: a katonai rendszabástól a szokásig – vagy fordítva.....	45
8. Férfi hozomány – női hozomány.....	51
9. A 17–18. századi háromszéki hozomány.....	55
10. A 19. századi hozomány.....	59
11. A hozomány összeírása, a jelenlevők és a szerepkörök.....	62
12. A hozomány összeállításának lehetőségei a 19. században.....	76
13. A 19. századi hozomány korszakai.....	80
14. Az 1800–1848 közötti hozomány.....	81
a., A nemesi hozomány.....	86
b., A „honoráciorok” hozománya.....	96
c., A cívis hozomány.....	102
d., A lovas katonák hozománya.....	112
e., A gyalog katonák hozománya.....	121
f., A providák hozománya.....	128
g., A rétegtípustól az egyéni inerpretációig.....	131

15. A hozomány változása 1848 és 1875 között.....	137
a., A leggazdagabb, főúri hozomány.....	142
b., A gazdag hozományok.....	145
c., A közepesen gazdag hozományok.....	154
d., A szegényes hozományok.....	160
16. Polgárosodó Háromszék – átalakuló hozományok. A parafernum változása 1875 után.....	168
17. Összegzés.....	191
18. Abstract. Dowries in Háromszék in the 19 th century.....	196
Bibliográfia.....	198
Fényképmelléklet.....	223
Tartalomjegyzék.....	235

FÜGGELÉK

KÁLNOKI SUSÁNNA PARAFERNUMA, 1633⁷⁸⁹

Anno 1633 die 15 Feb[ruarii] az mit Kalnoki Susanna [?]⁷⁹⁰ Istuanne Aszoniall attanak.

Egii fehér uiragos Barsoni Szokniat, eot rend ezüst prem az allian, zold uiragos Barsonii az ualla. Arani premes.

Egii arantias atlacz szokniat negii rend ezüst prem az allian, fehér viragos barsoni az ualla, arani premes.

Egii tenger szin atlacz szokniat premetlen valnak ualo masfel singh fehér barsoni.

Egii crimasin szoknia 4 rendel kek barsonii prem az allian, val nélkül.

Egii szederies Barsonii kiis [suba?]⁷⁹¹, negii rend ezüst prem raita, nestel berlet.

Egii zöld uiragos barsoni kiis suba, három rend arani prem raita, nestel berlett.

Egii szoknianak ualo zold kamoka u[gya]n io.

Egii hinto szekeret, ket szonjegett, hat lora ualo hámott, egii louatt sem attak.

Egii ueres aranjas atlacz [—]⁷⁹² ualo atlacz raita keorülle.

⁷⁸⁹A kézirat az Apor család hatalmas levéltárában van, a levéltárosok eredeti kontextusából kiemelték, adás-vételi szerződések, birtokcserek, jobbágykötő levelek stb. szomszédságában található.

⁷⁹⁰Olvashatatlan név.

⁷⁹¹Szakadt laprész.

Egii uiseltés [—].

Negii derekaljt, ket ket [—].

Eot uankost, harma [—] feier huzatos.

Egii teszszin taffota aranii csipkes elő tarto [?].

Egii tenger szín tafota eleo ruha.

Egii zold tarka elő ruha.

Egii ueres seljem elo.

Fejer ruhat

Uaszon lepedeot nro tizen niolczat.

Uaszon Abroszt nro huszon negiet.

12 Asztal keszkeneott.

Egii hoszszu asztalra ualo Reczes abroszt.

Egii fejer sahos czinedoff Abroszt.

Egii aranjas cinedoff kendeot.

Ket Asztalra ualo lengiel abroszt.

Egii bokor fejer huzasos giolcs lepedeot.

Egii bokor reczes giolcs lepedeot.

Negii seljmes uarrot küskeszkenoott.

Eot arantias küs keszkendő.

Eot uaszon kendeo, ugian uarrot.

Ket czinedoff Inget, egiiik ezüstel uarrott, másik feier cipkes.

Egii cinedoff eleo ruha par utan uarrott

Nemes Tamas mpr.

Betlen Janos mpr.

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 36/184, Fasc. II/74 – Apor család levéltára.

APOR BORBÁRA PARAFERNUMA, 1655⁷⁹³

---

⁷⁹²Szakadt laprész.

⁷⁹³A kézirat az Apor család hatalmas levéltárában található, a korai adás–vételi szerződések, birtokcserék, jobbágykötő levelek közt.

Anno Domini 1655. 22 Augusti az mi bonumokot Apor Lázárne Azzonjo[m] Apor Borbara Azzonjnak, az eő k[e]g[ye]lme Leanjanak adot, arrol valo regestum.

1. Egii uiragos arantias tabit szokniat, galandba szeget, zöld arantias tabit az valla, az is sárga aranii galantba szeget, 12 bokor ezüst karika rajta.
2. Egii uiragos kiralii szin Atlacz Szoknia, haro[m] rend szeljes ezüst prém⁷⁹⁴ az allján, negii rendbe keszkenieos[?]. Az ualla szederjes sima barsonii, ket rend szeljes prem rajta, és tizenharo[m] bokor ezüst karika.
3. Egii tetczin habos tafota szoknia, ezüst galand az alljan, egii rendbe. Az valla fekete barsonii, 18 ezüst bokor karika rajta.
4. Egii szederjes kamoka Szoknia, ezüst galan[!]⁷⁹⁵ az allján, az ualla fekete sima barsonii, 16 bokor ezüst karika rajta.
5. Egii angliai veres poszto Szoknia, tiz rend fejer ezüst prem rajta, veres kamoka az valla, aranii galannal[!] czifrazua, 12 bokor ezüst karika raita.
6. Egii veres prepera szoknia, kilencz rend fekete velenczeii prem rajta, szederjes atlacz az ualla, 13 bokor ezüst karika rajta.
7. Niolczad fel singh arantias tabitot kenkő szint.
8. Egii ualnak ualo metczin bársonii, eőt singh ezüst czipke, hat singh aranii czipke keszkenii rea.
9. Egii fekete uiragos barsonii kjüs suba, nestel bellet, ket rend szeljes, s háro[m] rend keszkenii aranii prem rajta.
10. Egii fekete uiragos kamoka palast, njul mallal bellet, fekete niul az eleje, aranii galand az alljan.
11. Egii aranjas atlacz paplant, kek tafota körüle.
12. Egii parazt paplant, bagazia körüle.
13. Egii fejer Skarlat Szőniegh.
14. Egii parazt Szőnieget.
15. Negii derekalt, annak ket rendbeli heja, hete veres fonalas, fel szedet, edgik kekes Lengjel orszagii.
16. Hat uankos, ket rend heja, eöte giolcz, harma iras utan uarrot seljemmel, ketteje spanioral varrot, hata vászo[n], negie fel szedet, ketteje reczés.
17. Egii patiolat (aranial fel kötöt) Ingh, egii bokor kez elő tiszta aranial varrot.

---

⁷⁹⁴Kihúzott szó: *rajta*.

⁷⁹⁵Olvasata: *galand*.

18. Ittem egii nehanii patiolat ingh, araniel fel kötöt, az kez eleje araniel, ezüstel uarrot, aranii czipke körül, az is gjöngjös.
19. Harmadik Ingh is azzonjnak valo, patiolat, araniel, zöld seljemmel varrot, az kéz eleje ugjan araniel zöld seljemmel varrot.
20. Ittem egii uekonii czinedof ingh, fekete seljemmel, s aranjat varrot hat heljen.
21. Ittem egii uekonii patiolat ingh, zöld seljemmel, s aranjat varrot hat heljen.
22. Ittem egii uekonii patiolat ingh, kek seljemmel varrot, az kez eleje aranii seliemmel szót, hat darabba.
23. Ittem mas patiolat ingh egii araniel fel kötöt, fekete seljmes es aranjas az kez eleje.
24. Ittem egii vekonii czinadof Ingh, kek seljemmel, araniel varrot, az kez eleje es fel kötese.
25. Ittem egii paraszt patiolat Ingh.
26. Egii veres Seljemmel es Araniel varrot patiolat ingh.
27. Ittem egii paraszt patiolat ingh, fejeres.
28. Harom fejer uarrasos czinedof ingh.
29. Ket fejer köteses czinedof ingh.
30. Harom ingh ala valo küs ingh.
31. Egii fekete selimes patiolat ingh.
32. Egii zöld selimes patiolat ingh.
33. Egii fel czinedof ingh, szekfiö szin seljemmel varrot.
34. Ittem egii fel czinedof ingh, fejer varrasos.⁷⁹⁶
 Egii tetczin tafota elő ruha, aranii czipke körül.
 Egii fejer fatiol elő ruha, araniel szót fejer Beczii czipke körül.
 Het fejer uarrasos elő ruha, az eöte czinadof, edgik patiolat, harma czipkes, az negie rosz[?].
 Egii elő ruhaba valo fejer varras.
 Ket patiolat elő ruha, iras utan varrot, mindenik czipkes.
 Egii patiolat elő ruha, reczes, körül czipkes.
 Ittem egii fejer köteses patiolat elő ruha, körül czipkes.
 Ittem egii czilljan vaszon, fejer seljemmel szót elő ruha.
 Negii patiolat feőre valo.
 Ittem egii darab fejer fatiol.
 Tizen het fejer varrasos vaszon Lapedő.
 Ittem harom vaszon Lapedő, reczes.

---

⁷⁹⁶A számozás innentől kezdve a kéziratban elmaradt.

Ket vaszon Lepedő, fejer varrasos, kek fejer tővel varrot.
 Ittem tiz vaszon Lepedő, veres fejtővel és kékel varrot.
 Ittem negii parazt vaszon Lepedő.
 Ittem ket vaszon Lepedő, segesvari veres fonalal szót.
 Ket giolcz Lepedő, iras utan varrot, veres, zöld és kék seljemmel varrot.
 Huszon negy Len vaszon sahos abroszok.
 Hat fejer varrasos Len vaszon abrosz.
 Tiz kamoka Len vaszon abrosz.
 Ket Lepedőbe valo fejer uarrasos, fejtővel varrot him.
 Egii spaniol varrasos giolcz kendő.
 Egii iras utan varrot giolcz kendő.
 Ittem egii giolcz kendő fejer varrasos, kek seljemmel varrot.
 Tizen három Len vaszon, fejer varrasos kendő.
 Ittem egii parazt Len vaszon kendő.
 Kilencz fel szedet Len vaszon kendő.
 Negy Len vaszon kendő, veres fonalal szót.
 Egii giolcz kendő, kek es veres fonalal szót.
 Ket Len vaszon kendő, fejer varrassal, es fejtővel varrot.
 Het Len vaszon kendő, fejer varrassal es fejtővel varrot.
 Het Len vaszon kendő, fejtővel varrot, spaniol himbe.
 Negii küs on talat.
 Egii főkötő, három ezer het szem giöngii rajta, s egii aranii boglar.
 Egii fekete barsonii giöngiös parta, kilencz szaz huszon niolcz szem giöngii rajta, het sarga aranii boglar, es negiiven het aranii szem.
 Ittem egii metczin parta, het szaz 56 szem geöngii rajta, es het aranii boghlar, zomanczos.
 Egii haii fono, 27 eöregh szem giöngii rajta.
 Ittem mas haii fono, hét szem giöngii rajta.
 Niolcz aranii giúrú, harma rubintos, edgik safir, ketteje Turkeses, edgik cseh giemantos.
 Egii bokor fülbe valo rubintos, hat szem giöngii az vegibe.
 Egii forgacz, Lancz forma ezüst eő, arantias, tizen kilencz karika, es egii szem mák[?] az vegibe.
 Ittem mas ezüst eő, arantias, egii aranii Lancz formara czenialt.
 Ittem egii veres seljem eő.

Egii zöld Aranjas tabit kesztő, aranii czipkevel, fekete rokauál premezet.

Egii czemelet viselő palast, bagaziaval bellet, egii fal oldalara valo, harmincz ket singh.

24 singh padra valo.

Kilencz szaz negii szem kalaris.

Hac nos fide mediante, Anno et die[bus] praenotata in possessione Also Torja.

Janko Ferencz Maxai mpr.

Danka Balas mpr.

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 36, Nr. 385, Fasc. III/134 – Apor család levéltára.

PAPOLCI KIS MÁRIA PARAFERNUMA, 1702⁷⁹⁷

Keserü Istvanné Kis Maria Asszony Parafernumai, mellyeket el vitt Papolczrol in A[nno] 1702 avagy 1703⁷⁹⁸.

Egy tetczin Sályá poszto mente, roka mállal béllet, két rend sárga galandal, bogárhátu sárga sinorral, sárga ezüst fonalbol kötöt gombokkal, mellyeknek jo féle gyöngy volt a tetein. Fl. 36.

Egy Veres Anglia szoknya kilencz rend ezüst galandal	Fl. 36.
Viselő rása mente	Fl. 10.
Két rása szoknya	Fl. 18.
Egy forgác z ezüst pártá öv	Fl. 36.
Egy kék karmasin selyem öv	Fl. 35
Egy fejr joféle gyöngjel rakot pártá	Fl. 40.
Egy ezüst galandos váll	Fl. 12.
Másik selyem, ezüst csipkés váll	Fl. 16.
Harmadik ⁷⁹⁹ viselő rása váll	Fl. 6.
Két potyolat elő ruha, egyik varrot, másik köteses csipkes	Fl. 16.

⁷⁹⁷A kézirat a papolci Kis család levéltárában található. Későbbi lejegyzése a perefernumnak, egy per részeként írták össze, és tanusító iratként használták.

⁷⁹⁸Az in Anno 1702 avagy 1703 más kézírással.

⁷⁹⁹A kéziratban: 3-dik.

Egy paplan	Fl.10.
Egy duffla Szönyeg	Fl. 15.
Masodik Szönyeg	Fl. 8.
Két festékesek	Fl.10.
3 derekalj két két hajjával	Fl.18.
6 Párna két két hajjával, 4 selyemmel, 4 fejtővel, 4 fejerrel varrottak	Fl.18.
6 lepedő, 2 selyemmel, kettő fejtővel, 2 fejerrel varrott	Fl.20.
Egy hosszú sáros abrosz	Fl. 9.
3 rövid sáros abrosz	Fl. 8.
Egy köteses varrot abrosz	Fl. 8.
Selyemmel varrott gyolcs kendő kettő	Fl. 6.
Fejerrel varrot gyolcz kendő kettő	Fl. 4.
Fejtővel varrot kendő kettő	Fl. 4.
Két izben két kancza lovat adánk, egyik pej, másik sarga	Fl. 30.
Item hat nagy Ladak, egyik fejer rakot, a másik zöld Láda, facit	Fl. 54.
Suma	428

⁸⁰⁰Item a Jobbagyokbolis adatván nehaj édes Anyank eszerint

Turbok Petert, Biro Jánost (alias Tatar) örökösök, Biro Janos felessege maig itt van.

Item Kertesz Raduj fiat Gyurkat sellert. Ezen Kertész Gyurka Keserüné Aszo[nyo]mtol ment el a Pestisben, jo iffju legeny volt.

Ket vagy három esztendőig is lakot eő keg[ye]lmeknél.

Mely dolgot mi Testvér Atyafiak mind a negyen Fide mediante így recogno[scál]tunk in Anno 1747 die[bus] 19 Octombris⁸⁰¹ Orbaj Szekben Papolczon.

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65/44 – Papolci Kis család levéltára

141-es lelt. sz. (1594–1831), 13.old.

Az említett perefernum mellett található egy perszöveg, a következőképpen:

Tekintetes Nemes Orbay Szék, Nemküink Bizodalmas Jó Uraink. Jelenjük alazatosan a Tekintetes Nemes Szék[ne]k, na[gyságo]k[na]k s K[e]g[ye]lmetek[ne]k Ano p[rae]senti 1749 die 18 Febr. Hoza minéküink Orbay széki Papoltzi Nobilis Kis Miklos Úr Fő Király Biránk eő N[agysá]ga Al Torjai L. Baro Apor Peter Úr eő N[agysá]ga Sigillum Mandatumát, illyen

⁸⁰⁰Innentől kezdve a kéziratban más kézírás ismerhető fel.

⁸⁰¹A kéziratban: 8bris.

tenorral. *Sigillum Inquisitor et pro parte et in persona Nobiliss Nicolaj Kis de Papolcz sub Poena fl. 24 et in Ano die etc. etc. Subscriptum erat Ind. Trium Sedium Sicularum Sepsi, Kézdi et Orbai, ut et Miklósvára Supremum Indeg. Regius Baro Petrus Apor. Ezen Pecsét erejével hiva és Kényszerite minket az Exponens eö kegyelme, hogy az Előnkben Citált fatensek[ne]k hűtök után tött fassiojokat fel irnok, mi azért mind az D[omi]nus Exponens Kéréssinek, mind a meg irt Sigillum[na]k engedelmeskedvén, elmentünk Orbaj Székben Papolczon Nobilis Relicta Kis Boldisárné Asszonyom Jano Ersok házához, és ottan az előttünk comparealt valokat elsőbbenis erős hittel meg eskettük, és hitek után tött fassiojokat az Utrumok szerint recipialtuk, és N[agysá]gotok[na]k K[e]g[ye]lmetek[ne]k modo Sequenti Serie Kiattuk.*

Utrum ante erat Tale:

1. Tudgyae a Tanó nyilván és Bizonyoson az elmult Siralmas Revolutioban vagy Kurucz világban, mikor néhay Kis Farkasné Asszonyom Kis Maria Leanyat ki hazasította néhay idvezült Uzoni Keserő István Uram[na]k, ha a meg irt Leanyával ezen Legistrumban meg irt Parafernumokat, vagy Portékákat attá volna meg irt Leanyával, elis vitte magával.
2. Hát egy Kertész Gyurka nevű olah jobbagyot is adot volna, a ki is Uzonban ment hazaknál jo darab időkig s esztendőig lakot volna, azután onnan ment volna el, maig sem jött volna haza?

Sequunt fassiones Testium

1. Testis. Hoenesta Foemina Helena Szabó, relictá quondam Nobilis Sigismundi Csorja, junior de Papolcz, Annorum circiter] 70, leg. citat. jur. exandum fatetur ad I-mum:

Tudom, s emlékezem az Utrumban specificált, vagy Registrumban denotalt Parafernumokra, melyeket néhay Idvezült jó emlékezető Kis Farkasné Asszonyom Deák Judit Asszonyom adot volt az édes Leányának Kis Maria Asszony[na]k Nemzet[es] Keserő István Úr hűtös társának, melynek Specificatioja e szerint Következik, úgy mint: Egy dufla Szőnyeget, második Szőnyeget tiszteségest, három Derekajt két két hajával, hat Párnát két két hajával, Selyemel és fejtőkel varrotakot, hat Lepedőköt parjajval, fejtővel és fejérel varrotakot, egy hosszu sávós Abroszt, három rövid sávós Abroszt, egy Kötéses varrot Abroszt, Selyemel varrot Gyolcs Kendőt kettőt, fejérel varrot Gyolcs Kendőt kettőt, fejtővel varrot Kendőt kettőt, Két Ládát, egyik zöld gyantáral festet, a másik gombos rakot Láda, párkányos. Egy tetszén[!] Sája poszto mentét, Rokával bérletett, két rend sárga galandal, Bogár hátú sárga Sinoral, sárga ezüst fonalbol kötöt gombokal, melyeknek jo féle gyöngy volt a tetein, egy veres Anglia szoknya, tíz rend ezüst galandal meg kerülve, viselő Rása Mente kettő, két Rása Szoknya, egy forgács ezüst Párta öv, egy kék ég szín háló formára kötöt Szkofiumal gombozot öv selyemből valo,

olyan rojtja volt mint egy kis Méh kosár, sörön[!] egybe volt voglalva[!] Ezüst Skofiumal. Egy fejér jó féle gyöngyel rakot Párta, Egy ezüst galandos vál sálya posztobol valo, Egy selyem Ezüst Csipkés vál, Egy viselő rása vál, két Patyolat Elő Ruha, egyik virágokra varrott, a másik Kötésre Csipkés, Egy Paplan. Ezeken kívül Czinedoff pattogo Gyolcsbol állo Rokolya és Aszszony ember és férfiu jó féle Gyólcsból és Patyolatbol állo ingek felesen. Én ezeket ugy tudom, Szemejmel láttam, mivel Kis Farkasné Aszszonyom házánál igen gyakran fordultam meg. Arrais emlékezem, hogy mikor Nehaj Kis Farkasné Aszszonyomal Brasoba voltunk mü, Uzonban meg szálván Keserőné Aszszonyomnál, mind anyiszor szamba kert a Leányától hogy hol vannak azok a portékák? melyre így felelt, a Ládába vannak, nisd fel Leanyom a Ládát, hat lássam, de erre így felelt, elvesztettem a Lada Kulcsát, nem nyulhatok belé. Arrais emlékezem, hogy Kis Farkasné Aszszonyom Két Kancza Lovatis adot volt az édes Leányának. Ad 2-dum. Arrais emlékezem, hogy a Kertész Radul fia Gyurka Uzomba ment vala Keserő István Urajmékhöz jó Iffiu Korában, innen Papolczrol, onnan bujdosot elis, maig is oda vagyon.

2-dus Testis Honesta foemina Elisabetha Jánó, relictá vidua Nob[il]is Quom. Balthasariuis Kis de Papolcz, Annor[um] cir[citer] 62, leg. lit. jur. ejam. fat. ab 1-mum uti primus Testis, excepto a Lepedőkre hányok és micsodások voltak, nem emlekezem; azt tudom, hogy tisztességesek voltak. Ad 2-dum. Hallottam Nehaj Kis Farkasné Aszszonyomtól sok izben, hogy mondotta édes Leanyának Kis Maria Aszszony[na]k, ezt a Turbokot neked adom Leanyom.

Ezen fen meg irt fatensek[ne]k Fassiojokat mi is a mi igaz hitünk szerint recipiálván meg irtuk pro futura Cautela et Testimonio, és a D[omi]nus Exponensek eő K[e]g[ye]lme[ne]k ki attuk. Anno die Locoque ut Supra. Maradván Ezek után N[agysá]gtok[na]k s K[e]g[ye]lmetek[ne]k alázatos Kész Szolgaj

Stephanum Albert jurat[us], Assessor S[caunus] S[iculicalis] Orbai M[anu] pr[opria]
Paulum Jeszenszki Nobil[us] de Papolcz.

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65 / 44 – Papolci Kis család levéltára

Fasc. I., 25–26. old.

HIDVÉGI (?) NEMES SÁRA GYÁRFÁS PÁLNÉ PARAFERNUMA, 1714

Nemes Sára Gyárfás Pálné parafernumáról való feljegyzés, Anno 1714, 2-da July.
 Edgj sima zöld bárson Szoknja három rend aranj csipke rajta.
 Edgj egyszín materia vál aranj galandba szegve huszonedgy [---] ezüst kapots rajta.
 Edgj narants szín kanavác Szoknja edgj rend szeljes ezüst közepes rend galand rajta.
 Edgj narancz szín kanavác vál három rend ezüst kötés rajta.
 Edgj kláris szín anglia Szoknja edgj rend elegjes ezüst kötés rajta edgj rend ezüst galand.
 Edgj valnak való klaris szín anglai poszto.
 Edgj fekete bársony metzett [---] Lábtól béllett.
 Edgj barack virág szín anglia mente, elegjes ezüst kötés rajta, ezüst galandba szegve, roka
 mallal béllett.
 Edgj medgjszín anglia mente, roka mallal berlett ezüst szörme körülötte.
 Edgj mente alá való hiuz berlet.
 Három rend sima ezüst öv.
 Tizen nyolcz rend vres kláris öv.
 Kezre való vres klaris.
 Ket szál öreg nyakra való száz harminczharom szemből ál.
 Edgj pár fülbe való arany karikával edgj öreg jóféle gyöngyből s több aprobol allo.
 Edgj jofele gyöngyös parta is arany boglár rajta.
 Edgj egyszín barsony kesztjü széles ezüst csipke rajta.
 Két rend vres elegjes klaris.
 Edgj zomanczos aranj boglár Pantlika rosara való ket szem jó fele gyöngy rajta.
 Edgj aranj médalj öt fejer jóféle kő két rubintz ket jó fele gyöngy rajta.
 Edgj öreg pantlika rosa jó fele gyöngyből álló öt kisdéd arany boglár rajta edgjikbe edgj kis
 gyemánt az többibe negj negj szem gyöngy.
 Edgj arany njak szorito harmintz ket szem öreg jó fele gyöngy benne.
 Edgj zöld tafota kis ing arany fonallal tartott.
 Edgj kaftánj paplan.
 Három derekalj hajastol.
 Edgj szőnyeg.
 Negy nagy Vankos kettő köz rend.
 Edgj szkofiummal s elegyes seljemma varrott Lapedő.
 Haj szín Seljemma s fejer Czernával varrott egez agyra való.
 Edgj kék seljemma fejer Czernával varrott egész agyra való.
 Edgj Tenger szín seljemma varrott Lapedő.

Edgj zöld seljemma fejer Czernával varrott Lepedőbe valo varrás.
 Edgj reczes Táblás egész agyra való Lepedő.
 Edgj tiszta fejer Czernával varrott Lepedő.
 Más ugyan egész reczés agyra való Lepedő.
 Edgj elegjes seljemma varrott Lepedőbe valo varras.
 Edgj karmasin szín seljemma ezüst fonallal varrott kendő.
 Edgj puplikan szín seljemma s Czernával varrott kendő.
 Edgj tiszta fejer Czernával varrott kendő.
 Edgj veres fejtővel szőtt kendő.
 Edgj kék fejtős kendő.
 Edgj hoszszu strafos abrosz.
 Edgj eraklai[?] abrosz.
 Edgj strafoson szőtt.
 Edgj farra abrosz.
 Tiz asztal keszkenjő.
 Tiz sing abroszn[a]k valo.
 Az borju bőrös Ladat s az Sufratot ugj ada oda Nemes Tamas Uram hogj Gyarfas Palne
 Aszszonjom Visza küldgje.

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár
F. 74. – Cserey Emilia kollekció.
Fasc. XL. – Lécfalvi Gyárfás család
levéltára, 185. old.

KILLYÉNI SZÉKELY ERZSÉBET PARAFERNUMA, 1718⁸⁰²

Mü, nemes Háromszéken Orbai–székben Szőrcsén lakó Szőrcsei Gáspár és Kézdi–székben Felső–Torján lakó Kozma Simon mindketten nemes személyek, adjuk tudtára mindeneknek, az kiknek illik, mind mostaniaknak, mind jövődöbelieknek, quod in hoc A[nn]o praesenti 1718. die 28. mensis Febr[uarii], midőn volnánk Sepsi–székben Kilyénben néhai tekintetes nemzeti Székel Mihály atyai rendelésiből, t[ekintetes] n[emzeti] Barabás György uram vevén el magának társul t[ekintetes] n[emzeti] Székel Erzsébet asszonyt, t[ekintetes] n[emzeti] Székel Mihály uram édes leányát, mely említett Székel Erzsébet

⁸⁰²Megjelent in: Szádeczky (szerk.) Székely Oklevéltár VII. kötet. Kolozsvár, 1898,

asszonynak, ugymint t[ekintetes] n[emzetes] Barabás Györgyné asszonyomnak, sepsi–kilyéni édes apja és édes anyja mi előttünk, az melyeket ad házasságának és kiadatosságának alkalmatosságával, per seriem következnek ez szerént:

Egy jóféle gyöngyös párta, 2000 szemből álló.

Egy jóféle gyöngyből való nyakravaló, 2000 szemből álló, 15 arany boglárval. Egy pár arany fülbevaló. Egy arany kereszt.

Egy arany láncz. Egy ezüst rózsza, rubintos.

Egy arany rózsza függőivel együtt, köves, két nagy szem jóféle gyöngy benne. Egy veres kláris öv, 46 szál. Egy ezüst öv.

Egy veres nyakravaló kláris, 5 rend öreg szem.

Egy selyem zsinór öv meczczin. Egy pár kézre való kláris, 50 rend.

Egy aranyas veres atlasz szoknya, szélyes arany kötés rajta.

Egy viola szín kanavász szoknya, arany kötés rajta.

Egy zöld anglia szoknya, két rend elegyes csipke rajta.

Egy teczczin kanavász szoknya, egy rend arany csipke rajta. Egy kék kamoka mente, nesttel béllett, elegyes csipke rajta. Egy teczczin angliai mente, ezüst zsinórral, varrással, róka mállal béllett. Egy zöld angliai mente, ezüst gombokkal, pikkelyekkel együtt. Egy teczczin aranyos matéria váll, ezüst arany csipkével beborítva. Egy zöld angliai váll, 3 rend arany csipke rajta.

Egy kék kanavácز váll, hat rend elegyes kötés rajta.

Egy szőnyeg, 3 kilimmel együtt. Egy aranyas paplan.

Egy bagazia paplan. Egy teczczin aranyos küs ing.

Egy teczczin habos tafota selyem küs ing. Egy fekete selymes küs ing. Közönséges ing nr. 20, 5–te fátyol.

Előruha is nr. 20, 5–te fátyol. Selymes lepedő nr. 6.

Selymes vánkoshéjj nr. 8. Selymes kendő nr. 3.

Fejéressel varrott kendő nr. 6. Fejéressel, fejtővel varrott lepedő nr. 12. Fejérrel varrott vánkoshéjj 6. Gyapotból és lenből való abrosz 16, egyik Lengyelországból. Asztal keszkenő lengyelországi nr. 11. Zabolai keszkenő nr. 11. Három derekalj héjjastól, 6 vánkoshéjj. Egy jóféle veres kláris gallér. Egy ezüst kalán.

Mindezeket külön külön név szerént mi előttünk kimutatván, úgy adá t[ekintetes] n[emzetes] Boér Gáborné Imecs Erzsébet asszony édes leányának Székel Erzsébet asszonynak. Mely dolog mi előttünk így menván véghez, írtuk meg mi is fide nostra mediante, mellyet kezünk írásával és szokott petsétünkkel megerősítvén. Datum A[nn]o die[bus] locoque, ut supra.

Correcta per nos

Szörtsei Gáspár m[anu] p[ropria]   F. Torjai Kozma Simon m[anu] p[ropria]

nob. ex Orbai (p.h.)

nob. ex Kezdi (p.h.)

KILLYÉNI SZÉKELY ERZSÉBET PARAFERNUMA, 1718⁸⁰³

A[nn]o 1718 Die 22 Febr[uarii].

Édes Feleségem Szekely Ersebetnek hazamhoz hozott Fejer es egjeb Portekairol valo Inventariuma.

1–mo. Egj Aranyas Kis Ing Fejér Selyem Materiabol allo.

Egj Fejer Selyem tafota Kis Ing.

Egj Fekete Selyemmel varrot Kis Ing gjolts vaszonbol allo.

Egj Veres Fejtővel Varrot Kis Ing gjapot vaszonbol allo.

Egj Kek Fejtővel varrot Kis Ing gjapot vaszonbol allo.

Egj Kis Vankos hej Szkofiummal varrot.

Egj kek Fejtővel varrot vankos hejatska.

Hat Fatyol elő ruha retzes. Egj Tiszta elő ruha retzeből valo.

Egj Karmasin szín Selyemből kötöt retze elő ruhatska csinalatlan.

Öt fátyol ing.

Tizen het elő ruha retzes, itt szőtt gjolts, viragossal elegj.

Öt Fatyol Ing.

Tizen öt itt szőt gjoltsbul tsinalt ing.

Egj Narants szín elő ruhanak valo Selyem Aranyas Materia.

Egj Nyest Kestyű.

Harom Keszkenyő Szkofiumos és Selymes.

Egj Fejeres keszkenyő Csipke körül.

Harom Derekaly.

Hat Vankos.

Ittem ket kitsin.

Tizennegj Sing gjolts itt szőtt.

Asztal keszkenyő tizen egj Kamoka színbe szőtt.

Ugjan tizen negj Asztal keszkenyő itt szőt gjoltsbol valo.

Egj Veres Kalaris ö⁸⁰⁴ Negjven hat szal.

Egj ezüst ö.

---

⁸⁰³A fenti perefernumnak a férj által való összeírása. Mivel a lejegyzés néhol alaposabb, mint a publikált perefernumlevélben, szükségesnek tartottuk ezt a változatot is közzétenni.

⁸⁰⁴Öv.

Egj Selyem Sinor ő Szekfű szín.
 Egj Veres Kalarisbol csinalt Veres galler.
 Kezre valo Veres Kalaris ötven rend.
 Egj Nyakra valo Veres Kalaris öt rend.
 Egj Nyakra valo Fejer jo fele gjöngj Arany szem van benne tizenharom rend.
 Egj ezüst Aranyas lantz.
 Egj Par fülbe valo Arany hat szem jofele gjöngj a vegibe kezzel rakot.
 Egj pantlikara valo Arany rosa.
 Egj par kezre valo tetzin Selyem rójt.
 Ket ezüst boglar Pantlikara valo.
 Egj Valra valo ezüst Kapots.
 Egj Mentere valo ezüst gomb en adtam.
 Egj ezüst Aranyas kitsi Kereszt.
 Egj ezüst Kalan.
 Ket szőr Selyemből kötöt galler Fejer.
 Egj Fekete Selyemből és Aranybol kötöt galler.
 Negj Retze galler.
 Egj Aranyal varrot Fő kötő ki metelt.
 Ket kereszt pantlika Aranyas egjik tetczin a masik kek.
 Harom mej Fűző, kek, zöld, Aranyas, es Karmasin szín Sellyem lapos.
 Egj Karmasin szín ezüstel kötöt Csizma en adtam jegjbe.
 Arany gjűrű gjemantos en adtam jegybe.
 Item egj Aranj gjűrű enyim.
 Egj par Fülben valo Cseh gjemantos en vöttem Matkas koraba.
 Egj Nyakra valo Fekete gjöngjel és jofele gjöngjel fűzött.
 Egj Kek Selyem Materiabol kamokabol allo Nyestel belet Mente elegjes csipke rajta.
 Egj Tetszin Anglia Mente Vereses Rokaval bellet.
 Egj Viseltes zöld Anglia Rokaval bellett.
 Egj Aranyas Karmasin szín Szoknya Vallastol Szeles elegjes kötő rajta, a vallon elegjes Csipke.
 Egj Veres Kamuka Szoknya Velentzei Selyem Kamukabol allo Szelyes Elegjes Kötes rajta Vallastol Fűzeivel⁸⁰⁵, Karmasin szín elegjes ezüst fonallal, ezüst Kapots rajta, magam jegjbe adtam.
 Ittem egj Kek Selyem Kanavatz Szoknya Vallastol Elegjes kötes rajta ezüst kapotsal.

---

⁸⁰⁵Fűzőjével.

Egj Viola szín Selyem Kanavatz Szoknya Val nélkül Elegjes csipke rajta.
 Ittem egj zöld Anglia Szoknya Vallastol elegjes Csipke rajta.
 Ittem egj zöld Barson Süveg Nyestes.
 Ittem egj Aranyos Paplan, Körült Tetszin tarka Selyem Materia.
 Ittem egj uj Szönyeg.
 Ittem egj Kilin.
 Ittem itt szőtt kilim kettő.
 Ittem egj Viseltes paplan zöld Bagazia vaj körülle faing[!] Atlacz.
 Ket Selymes Lepedő tarka Selyemmel varrot.
 Kilentz Vankos hej azon színü ahhoz valo.
 Szederjes Selyemmel varrot Lepedő kettő Vankos hejal egjütt kettő azon színü ahhoz valo.
 Egj zöld Selymes Lepedő.
 Egj Veres Selymes Lepedő Fejerrel varrot.
 Ött Fejeres Lepedő gjapott vaszonbol allo.
 Negj Retzes Lepedő.
 Negj Fejeres Vankos haj, ketteje gjoltsbol, ketteje kender Vaszonbol.
 Egj Lengjel orszagi Abrosz, Kamuka színre szőtt.
 Nyoltz Savos abrosz, Negje Kamuka színre szőtt, negje bors színre.
 Ket varrot abrosz Fejerrel varrot.
 Hat Savos abrosz, Kender fonalbol szőtt.
 Egj hoszu gjapott vaszonbol allo három asztalra valo bors színre szőtt abrosz.
 Itt[em] ket Selymes Kendő, egjik tarka Selymes, a másik tiszta zöld selymes gjapot és gjoltsbol valok.
 Harom Fejtő Veressel varrot kendő ketteje.
 Harom Fejereses Kendő gjapotbol allo.
 Egj kek Fejtős kendő Kender vaszonbol allo.
 Egj Kender Kendő Veres Fejtővel szőtt vagj vetett.

Barabás György.

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

Fond 74 – Cserey Emilia kollekció

Fasc. II, 54–55. old.

RÉTYI ANTOS MÁRIA PARAFERNUMA, 1728

N[eme]s Kézdi Székben, mostan Esztelneken lako T[e]k[inte]tes Turi Ersébeth és Mária Aszszonyék, kik Leányai az Urnak, T[e]k[inte]tes Idősb Tamasfalvi Turi László Ur[na]k elsőbeni Feleségétől, Néhai T[e]k[inte]tes Antos Mária Aszszonytól valok, ki volt Leánya Néhai T[e]k[inte]tes Rétyi Antos István Ur[na]k. Az Urat, fenn említett T[e]k[inte]tes Tamasfalvi Idősb Turi László Urat mint édes Attyokot Leányi alázatos engedelmességgel én általam modo L[e]g[iti]mo requiráltatták és egyszersmind cum omni honore et respecta admoníaltatták super eo: az midőn néhai édes Annyok, fen irt T[e]k[inte]tes Antos Mária Asszony in A[nn]o 1728, 20—a 9—ber⁸⁰⁶ az Urhoz Férhez adatott, Paraphernumában ilyen nevezetes Bonumok, Clenodiumok adattak volt, ugymint:

1. Egy varró Ládában egy joféle gyöngyös párta, ött arany boglár rajta, 1800 Szemből álló.
2. Nyolcz rend Nyakra valo jo féle gyöngyből valo elegyesleg nagy szemekkel, két karika a végén.
3. Edgy parta, köves, husz boglárból allo, tiz gyemant, tiz rubint, benne egy kis függő arany függővel.
4. Edgy kis Nyak szoritto, ezüstből valo, jo féle gyöngyel rakot, tiz boglárból álló, a le függője jo féle orientalis gyöngy, mind egy babb szem, a másik mint egy magyaro béll, aranyba foglalva, a kettő között tiz aprobb gyöngy.
5. Egy pár arany függő, rubint kettő benne, s hat öreg jo féle gyöngy.
6. Egy jo féle gyöngyös gallér, hat arany boglár rajta, réz vesszőre rakott, két orientális gyöngy rajta.
7. Egy köves Médálly, két Safir, egy rubint rajta, aranyból valo, három szem borso szemni gyöngyel Karmasin aranyas pántlikára rakot.
8. Tizenket jo féle gyöngyös gombb, a tetejin egy egy rubint.
9. Két kézre valo perecz, ezüst a[ra]nyas, egy ezüst őv, nyolcz türkiz benne, huszony nyolcz jo féle gyöngy mind egy egy borso, ezüst Lancz a vegin.
10. Egy dio bél formára csinált arany Láncz, 240 szemből álló.
11. Negy rend Nyakra valo, aranyos.
12. Egy pár fűbbe [való], ezüst aranyas, Nyolcz szem jo féle gyöngy rajta.
13. Két Arany gyűrű, egyikbe zöld Sáfi, másikba türkiz és Ny[—]⁸⁰⁷ [ru]bint.
14. Egy forgáts ezüst őv, 67 forgácsból álló, a vegin husz [—]⁸⁰⁸ ezüst karika.
15. Egy ezüst Kalán.

---

⁸⁰⁶November.

⁸⁰⁷Kiszakadt laprész.

⁸⁰⁸Kiszakadt laprész.

16. Egy karmasin szín Sellyem Sinor öv, ezüst fonalal gombozot.
17. Egy zöld háló formára szöt öv.
18. Egy arany gyűrű, bene gyémánt, mint egy bab szem.
19. Két kézre valo veres Kláris, jo fele négy rendivel.
20. Egy Naranszin virágos velenczei Kamuka Aszony ember mente, 9 ezüst fonalbol kötött gomb rajta, körülötte ezüst kötés egy rend, más rend ezüst galand roka mallyal[!] béllett Torokal premezet.
21. Egy zöld anglia mente, 9 vitez kötes arany fonalbol vert gombal együt, bogár hátú sinoral, roka mályal, torokal prémezet.
22. Egy Merre valo kék atlacz két rend ezüst galand rajta, roka mályal béllett.
23. Egy virágos barson viola szín Szoknya, ött rend arany poszomántos.
24. Más török kamuka Király színü Szoknya, az alyan Szellyes ezüst kötes egy rend galandal edgyüt.
25. Más rosa színü Kanavacz Szoknya, az alján szelyes kötés ezüst galandal.
26. Egy viseltes kék kamuka Szoknya két rend keskeny poszománt rajta.
27. Egy tarka nimet portékából állo viselő Szoknya, egy rend ezüst galand rajta, rubin veres vállal, fekete csipke rajta.
28. Egy zöld bárson váll arany galandal és 46 ezüst kapotsal és négy ezüst karikával.
29. Más karmasin szín velenczei kamuka vál, arany csipke ött rend rajta, 21 pár sima ezüst kapotsal.
30. Más zöld angliabol valo val, negy rend az honya alat, az elein öt rend arany kötes.
31. Más király szín Sejem materiabol valo val el leptetve mindenüt ezüst kötéssel, husz boglár szegeletes kaptsokkal.
32. Egy mentének valo Seljem matéria veres virágos, négy sing.
33. Egy veres Anglia előruha, ezüst csipke egy rend, más rend ezüst galand.
34. Egy sejem veres kanavác elő ruha keskeny arany csipkével.
35. Két portai Szőnyeg, egy Török országi Kilin, egy Sejem paplan, két bag[—].⁸⁰⁹
[—]ajta, körülötte más p[—]lan, Lipsiai karmasin szín tarka [—] a közepe uj.
[36.]⁸¹⁰[Szé]kely festékes.
37. Negy derekajok kék tarka hajakkal, igen szépekkal.
38. Nyolcz vánkös, kettő zöld Sejemel, aranyal varrot, kettő fekete Sejemel, bétsi cérnával, kettő megyszin Sejemel, kettő reczés, kettő minden féle szín Sejemel.

---

⁸⁰⁹Szakadt lapfelület.

⁸¹⁰Szakadt lapfelületek.

39. Egy pár golcs lepedő minden fele Sejemel varot, más pár lepedő golcz fekete Sejemel, bétsi czérnával varot, más pár veres fejtővel varot, más pár likatos reczés, más pár kek fejtővel, egy pár kék fejtővel varrot párna haj.
40. Abrosz Nro 20, ki el metelve, ki el metéletlen, Török orszagi, egy szekelly földin szöt kamuka himben.
41. 12 kendő, ki sejmes, ki fejtős, ki pedig czernával varot.
42. Asztal keszkenyő Nro 26 [—]⁸¹¹ pedig egy daraban, hat más daraban.
43. Darakaj haj három, egj Szedet, edgj tarka, a harmadik varot.
44. Egy zöld vasas Láda, egy feer [—]⁸¹²as Láda, más kisdeg brassai láda, két sárgás.
45. Aszony ember ing nro 12, előkötő 17, négye fátyol, a többi potyolat, nemellyike hon szöt, az [—]gek⁸¹³ hasonlo [—]⁸¹⁴ és potyolatbol állok, ezeken kívül is más féle feer nemü portekak, mellyek[ne]k Specificatiojáról pro hic et nunc [—]⁸¹⁵.
A Marhák közül ment volt kezire

1. Két ökör Tullyok, kormos szőrű buták.
2. Egy bornyus Tehén bornyával edgyüt.
3. Egj barna kancza Sárga tsitkájával.

A Házi Portekakbol

Két on Táll, két rész Tál, három On tángjér, egy on ibrik, egj nyárs, egj vas matska, két kis kerek rostélly, egy aso, egj kapa, egj Serpenyő, egj vas fedő, egj Sirfőző, egj füles veső, egj merzető[?]⁸¹⁶ kalán, egj tsapozo furu, egj galambug furu, egj hoszu vas, Serfőző Üst egj, egj abállo villa, egj ferész, egj öreg láncz, egj ugjan öreg láncz, egj borsolo láda, egj kis pincze tok, egj dolomanra valo sima ezüst gomb, egj Pax Corporis, egj gjertya tarto koppantojával edgjüt, egj nagj cigány véső, egj szuszék, s két hordo.

A melly fen Specificalt parafernumok közül nemellyeket (de quo nunc specificatione pro hic et nunc B) a néhai fen említet Aszony anyánk halála után árvaságra maradván, a szükségstől kényszerítették ugjan a magok ruhazatyokra és minden nagy szükségsek[ne]k lehető kipótlására, Attyok házán kívül sőt u[—]⁸¹⁷ házánál is el költeni, nem lévén

⁸¹¹Szakadt lapfelület.

⁸¹²Szakadt lapfelület.

⁸¹³Szakadt lapfelület, kikövetkeztethetetlen.

⁸¹⁴Szakadt lapfelület.

⁸¹⁵Szakadt lapfelület.

⁸¹⁶Valószínűleg *meregető*.

⁸¹⁷Szakadt laprész.

gyermekségektől ruhaz[attyok —]⁸¹⁸ sőt még egy pár csidmájokra is sok munkálkodásokért [—]⁸¹⁹ jökért az Atyai haztol segedelmek, s abban is modgyok s alkalmatosságok, hogy az Ur másodszori házasságával vet Feleségivel is mint mostoha Anyokal az Ur hazánál maradhassanak, s lakhassanak, az mellynek minden némű környülállo dolgait hogy mostan elő számlálják Leányi igaz szeretetek, és az Urhoz mint édes Attyokhoz viseltető tiszteletyek meg nem engedi ugyan. Mind az által, ha a törvényes ut arra fogja szoritani, fővel le hajtót alázatosságal kénszerítettnek bővebbenis elé adni.

Mint hogy pedig ha az Ur[na]k, mint édes attyoknak házánál illendő tartások, eledelek, ruházattyok s betsülettyeket és respectiot lehetett volna, mind azon parafernumait a Nehai édes Aszszony Annyok[na]k, mellyeket jelentetett okokból szorongatatván, magok el kerülhetetlen szükségek[ne]k ki potlására elkülni kénszerítettek, meg tarthatták volna.

Kérik Leányi engedelmességgel s egész alázatosságal az Urat, mind [—]⁸²⁰ egyszersmind admoniáltattyák is, hogj azon fen Specificált s az édes Aszszony Anyoktol magokra maradot bonumokat, ugy szintén a mint már 16 Esztendőgtől fogva az Ur házán kívül lakván, sok nyomoruságok között, minden Atyai segedelem nélkül, tulajdon kezek munkájával magok tartották, magokat azon elmúlt, és ez után következő Esztendőkre állapottokhoz illendő intertentiojokot, ex debita Naturalis officii et Legum Patriam ratione, mint L[e]g[iti]mo modo született Leányinak ki adni méltoztassék, külömben, ha fellyeb valo Instanciák előtt kéntelenítettnek magok sérelmeket orvoslás véget jelenteni vagy törvényes uton rövidségessen keresni, semmibe ne okoltassanak. A mint hogy Atyai kegyes válaszát az Ur[na]k nagy bizodalommal és Leányi alázatosságal el is várjuk.

Anno 1777 die 6—ta 9bris⁸²¹ ezen Instructioval el mentem Nemes Orbai Székben Tamásfalván a T[e]k[inte]tes N[emzete]s Turi László Uram lako házához, a mikoris magát ben tanálván, és az Instructiot eő kegyelme előtt szorol szora fel olvastam, és az Instructio szerént kértem s admoniáltattam irt Turi Laszlo Urat, az meljre azt felelte, értem s hallom, párt kívánok, én pedig hogy e szerént vittem végbe, arrol fide mea mediante attestálok.

Kovácsnai Nemes Vajna László

Nemes Orbai szék hites Dulloja m[anu] pr[opria].

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F.65/14 – Thuri család levéltára

---

⁸¹⁸Szakadt laprész.

⁸¹⁹Szakadt laprész.

⁸²⁰Szakadt laprész.

⁸²¹Novembris.

ALSÓCSERNÁTONI BERNÁLD KRISTINA PARAFERNUMA, 1730⁸²²

Tekintetes N[e]mz[e]t[e]s Bernald Kristina Aszszony ki hazasittasakor edes Annyatol Tekint[etes] N[e]mz[e]t[e]s Kun Sofia Aszszontol eő K[e]g[ye]lmitől eő K[e]g[ye]lmi[ne]k adot, és ugyan eő k[e]g[ye]lme magaval el vitt arany marhakból, köves portekakból, jofele fejer ruhakból allo Paraphernalis Jok[na]k mi előttünk s mi általunk meg szamlalt es bona fide le irt Listaja.

1. Egy diobeles arany lancz eőv, Szazhatvankilencz Szemekbül allo, mertek szerent hetvennegy igaz ligaja vert arannyakot nyomo.
2. Egy nyak szoritto, Tizenkilencz kek fejer fekete es verhenyes zomanczolasokkal készült arany remekből valo, mely[ne]k Tiz remekiben vagyon Tiz szem öreg jo fele fejer gyongy, kilencziben penig rubinok vad[na]k foglalva, annak fityegő boglaraban negy szem jofele fejer gyöngy es öt rubint vagyon, a ket vegin kő nélkül valo kötőhöz alkalmaztatot ket remekkel edgyütt.
3. Egy nyak szorittohoz hasonlo zomanczokkal készült homlok Parta, mellyben vagyon hasonlo tizenhet arany remek, a kilencz remekben kilencz szem szep fejer charta gyöngyök, a nyolczban rubintok vad[na]k foglalva, ennek is a fityegője a nyak szoritto fityegőhöz hasonlo, vagyon ebben is négy szem jo fele fejer gyöngy es öt rubint.
4. Egy lapos ritka viragos remekü mellyre valo arany függő, mellyben vagyon huszonhat közeprendü jofele fejer gyöngy es huszonket rubint foglalva, fejer es fekete zomantzozassal.
5. Egy duplason készittet fekete es sötet zöld zománczos Pántlika, rosara valo közep rendü arany boglár, a mellyben három fityegőcskeivel, edgyik[ne]k vagyon tizenegy apro rubint, a közepiben penig egy jokora meczet rubint foglalva, fityegőiben ismét vagyon jofele fejer ket szem gyöngy.
7. Egy apro remekből allo ket sor lapossan készült nyakra valo arany lancz, melly mertek szerent nyom circiter ötödfel vert arannyat.
8. Egy par veres fejer es fekete zomanczokkal készült fülben valo arany függő, hozza valo arany karikakkal edgyütt, mellyben vagyon egy egy három szegeletein smaragd, függőin penig mindenik[ne]k három három szem szep öreg jofele fejer gyöngy.

---

⁸²²Az alsócsernátoni Bernáld család levéltárában, peres iratok közt található irat.

9. Egy öt csipkekkel, hat viragokkal vegin valo ket kötő fülekkel készült, többire közep rendű apro es kasa, nehol öreg szem jofele gyöngyökből allo Parta, mellyben vagy on öt fekete fejer zomanczos arany boglar, mindenik boglarban egy egy rubint foglalva.
10. Egy kilencz nagyobb és kissebb viragokbol s egy r[—]⁸²³sinorozasbol allo darab jofele fejer gyöngyes galler, benne kek es fejer zomanczal készült negy dombos arany boglarocska, mindenikben egy egy kicsin rubint foglalva.
11. Het rend apro szemű nyakra valo jofele fejer gyöngy.
12. Egy jokora es többire aprobb jofele fejer gyöngyel készített csipkes ujmodi áll haj.
13. Egy közepiben liliom formara, kerületiben penig mas viragokra készített, többire apro, nehol öreg szemű fejer jofele gyöngyből allo Főkötő, mellyben vagy on nagyobbacska es aprobb fejer s fekete kek zomanczal készült három formaju tizen három arany boglar.
14. Egy Tizenhet rendből allo közep szerű veres Klaris öv.
15. Mas csipkes es szalas agas viragokkal aprobb s nehol nagyobb szemű vekony ezüst sodrassal készült Klaris öv.
16. Három arany gyűrűk, mellyek[ne]k kerületi fejer, fekete s veres zomanczok, edgyik[ne]k kerületiben vagy on tizenegy apro rubint, kerületiben is egy hija vagy on, a közepiből is ki eset, a masodikban vagy on három rubint, az harmadik maga is kissebb a Többinel, roncsolodot rubint is egy vagy on benne.

Köntösök

Egy karmasin szin viragos barsony szoknya, három rend egy tenerni szelessegű kötes egymas melle varva rajta, es egy rend ezüst galand.

Egy Karmasin szin hasonlo viragos barson rövid Mente, egy tenerni szeles, es egy rend ezüst kötes rajta, kerületin egy rend ezüst galand, tizenhat fejer szkofiom gombok a mellyin, a ket elein hijas mál, az hatullyan penig hijuzhat belles vagy on.

Ezekhez hasonlo Karmasin szin barsony váll, ket ujni szelessegű dupla arany csipke rajta.

Egy karmasin szin Kamuka barsony szoknya, három ujj szelessegű gyenge ezüst kötes es egy rend ezüst galand rajta. Ehez valo vall negy rend keskeny ezüst kötessel.

Egy koczkas viragu Velenczei zöld kamuka szoknya, negy sor ritka viragu elegyes, negy ujj szelessegű kötes, es egy rend arany galand rajta. Hasonlo elegyes ket rend kötessel készült váll, husz bokor ezüst kapsokkal készítve.

Egy apro Tiszta arany viragu kek kamoka szoknya, egy tenerni szelessegű arany kötes es egy rend arany galand rajta, hasonlo készületű elő ruhaval edgyütt.

⁸²³A papír szakadása miatt olvashatatlan szövegrész.

Egy viragos koczkas ég szín kek kamoka rövid mente, arany fonalbol valo gombok, es egy rend dupla arany csipke s egy rend arany galand rajta, egeszsen nestel berelve.

Egy haj szín Kanavacz viselő szoknya, egy rend szeles elegyes kötes s egy rend galand rajta.

Egy viragos arannyas Tarczanella Karmasin szín va[—]⁸²⁴ket rend dupla arany csipke rajta, az honyallya penig egy rend huszonnyolcz par arannyas rosas ezüst kapcsokkal keszítve.

Egy sűrű arany viragu haj szín materia vall, Tizenkilencz par kerek ezüst kapocs es ket rend arany galand rajta.

Egy fa hejj szín Angliai szoknya, szeles egy rend ezüst kötes s egy rend ezüst galand rajta.

Ehez valo elő ruha, egy rend keskeny ezüst kötessel es egy rend ezüst galandbol keszítve.

Egy ugyan fa hejj szín Angliai mente, ezüst paszamant gomb szarakkal, ezüst fonal gombokkal keszítve, roka torokkal premezve, es egesz roka mallal berelve.

Egy narancs szín sellyem öv, fejer Szkofiom sűrű gombozasokkal.

Egy sarga, fejer es kek sellyemből rosason csipkesen s viragoson szőtt török kaphtany sellyem Paplan, a kerületin Karmasin szín Kanovacz.

Egy gyenge arany viragu, es ismet sellyem viragos zöld Atlacz paplan, a kerületin veres Taphota.

Egy sarga s fejer es megyszín Tarka viragu szőr materia Paplan, a kerületi veres Bagazia.

Egy Karmasin szín es eg szín kek Taphotabol valo öt szely Supellat.

Egy nuszt Kesztyű.

Penz in specie husz Arany.

Ezen Listaban specifice le irt mindenfele jokot es Arannyakat nehaj Tekint[etes] N[e]mz[e]t[e]s Bernald Janos Ur Özvegye, Tekint[etes] N[e]mz[e]t[e]s Kun Sofia Aszszony eő K[e]g[ye]lme Tekint[etes] N[e]mz[e]t[e]s Bodoki Miko Miklos Uram[na]k elocalt Leanya[na]k, Bernald Kristina Aszszonnak, mi előttünk s mi általunk Keziben ada, mellyeket eő k[e]g[ye]lme magaval Bodokra el is vitt, mind ezekről azert adgyuk szokot pecseteink es Subscriptionk alatt valo Levelünköt fide n[ost]ra mediante

Szilvasi Boldisar m.pr.

Also Csernaton 13 Aprilis [1]730.

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 62. – Alsócsernátoni Bernáld család levéltára

Fasc. I (1630–1747), 96–98.old.

⁸²⁴A papír szakadása miatt olvashatatlan szövegrész.

A családi osztozkodás alkalmával 1743-ban tanukihallgatás is készül a perefernumban kapottakról. A tanuk egyike, Bethlen Borbála így vallott: *”Minden ezen Listában megirt arany miveket, eötves és gyöngyös portékákat magam kezemmel raktam az asztalra, én is öltöztettem fel beléjek Meny Aszszonynak Bernáld Kristina Aszszonyt, ugy a Karmasin szin bársony szoknyában is, sőt még a gyöngyös főkötőt is én magam adtam a Nyuszolyo Aszszonynak, s minden ezen Listában meg irt köntösököt magával el vitt eő Kglme, effelett tisztességes ágyi ruhákat, fehér abroszokat és tángyér keszkenőket türedékkal, egyszoval olyan nász ruhát adtak eő kglmének, amelly Uri rendhez illendő lehetett, sőt még egy ezüst kannát is láttam, hogy a ládájában tevének, két párnasákat is ugy megraktak, hogy alig köthették be.”*(Idem, Fasc.II, 88.old).

ILLYEFALVI(?)⁸²⁵ GERÉB BORBÁRA PARAFERNUMA, 1739

Ano 1739 Die[bus] 8 Juny Geréb Borbara Aszszonynak Ferhez adott Portékája[na]k Laistroma e szerent következik.

Adot az Aszszony eő kegyelme Sajos Abroszokat 22

Ugjan Sajos Azztal keszkenőket 30

Tangjer töröltött 20

Ebből 17 varrott, 3-rom közönséges

Varrott Lapedött 5

Paraszt Lapedött 21

Varrott Lapedött 5

Vánkos haj 10

Paplan 2

Ször Tarka matéria Superlat 1

Egj Fejer Aranyos Szoknyat zöld Barsony vallal arany kötessel.

Egj kek virágos atlacz Szoknyat 3-rom rend arany kötessel

Melly tartot hasonlott atlaczot egj rend kötessel

Egj narans Szin Creditor Szoknyat mely Tartostol

Egj viselő tetczin Anglia Szoknyat vallastol

Egj karmasin szin simma Barson Melet arany kötessel Nyestel Bellettet

Egj kasornya szin Anglia Mentet ezüst paszomantost Muszka országi fejer Belessel

Egj karmasin Szin Selyemmel s Arannyal varrot Gyolcs halo ing

⁸²⁵ Az említett periódusban a Geréb családnak volt csíki (csicsói), illyefalvi és árapataki ága. A környező iratok szerint leginkább az illyefalvi ág parafernumlevelére gyanakszunk.

Egj zöld Selyemmel s aranyal varrot Gyolcs halo ing
 Egj Fekete Selyemmel varrot halo ing
 Harom paraszt halo ing
 Elő ruhákat 15
 Inget Gyolcsot 9
 Potyolatot is 9
 Atlacz Fatyol inget 2
 Totos Fatyol fő kötött 4
 Arany kötésekkkel es Pantlikakkal késziteteket
 Nyakra valo Selyem kezkendőt 4
 Hat rend jo féle nyakra valo Gyöngyöt
 Ugyan mas rend Granattal füzött 9 rend jo fele Gyöngjött
 Egj Nyakra szoritott és rubintos Boklar jo fele Gyöngjel elegjesleg füzöttet.
 Egj jo fele Gyöngjös Gallert ezüst sodrassal elegjest
 Pantlika rosat kettött jo fele Gyöngjel füzöttet, rubintos Boklarral 2-töt
 Egj par keze valo patlikan egy par rubintos boklar rajta
 Ugjan egj Boklarban 5 Smarakd
 Derekalt 3
 Vankost 6
 Egj veres Claris, Claris 40 rendből allo övett

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár
F. 74–Cserey kollekcio, Fasc. XXXIII,
Geréb család iratai, 21–21 verso old.

ILLYEFALVI(?) GERÉB KATHI PARAFERNUMA, XVIII. SZÁZAD ELSŐ FELE

Gereb Kathi Tens Aszszonyal adott Clenodiumok[na]k rendi
 Egy zöld Sima Barson Szoknya, egy rend paszomant és harom rend kötés rajta, hozza valo és hozza hasonlo Vallal edgjütt.
 Egj naranszin Ezüstös Sellyem Szoknya, egy rend kötés és két rend kötés rajta. Hasonlo Vall és mej tarto, hejza valo.

Egj kék Kreditor Szoknya, egj rend paszamánt es egy rend Szelles Kötes rajta, hozza vallo vall, kötő és mej tarto hozzájuk.

Egy tesszin Virágos karton Szoknya, egy rend ezüst Galand és kötés rajta.

Egy tarka Tafota Szoknya, egj rend Aran keskeny kötessel, vallaval es előruhajaval s mejtartojával edgjütt.

Egj viselo fel Selyem Szoknya pantlicaval, hozza valo vallaval és kötejével edgyütt.

Egj Karmasin szin Velencei Barsony mente szeles elegyes kötes rajta, egészen Nestel Bellet és Premezett.

Más kék Anglia Poszto Mente Szelles Sarga Ponczis van[?] rajta, arany sinoral, Szürke Berlessel berelve es premezve.

Egj Aranyal varrot kerek Süveg.

Egj Selyem paplan, a közepe karmasin szin Viragos Poszto, kerül kék Egszin Tafota.

Mas Paplan fel sellyem, kerül naran szin bagazia.

A Harmadik tarka szőr materia, kek Bagazia körülötte.

Egj Supellat, Kamukabol valo, Sarga Pantlikaval czifrazva.

Egj rendbeli Agyra valo, Karmasin Seljemmel Varrot.

Más rendbeli Agyra valo tenger Szin Selyemmel és czernaval varrot.

3-dik rendbeli Agyra valo Eg Szin Selyemmel fejeresen Varrot. Agjra valo kendejivel edgjütt.

4-ik rendbeli Agyra valo, fekete Selyemmel fejeresen varrot, tandgyeral[?] együt.

5-tödik rendbeli Agyra valo ugyan fekete sellyemmel fejeresen varrot, hozza valo Kendezevel edgyüt.

6-dik irason utan Varrot Agyra valo elegyes Selyemmel varrot kenderel edgjütt.

7-dik rendbeli Agyra valo Karmasin Selyemmel gyengen aranyozva varrott.

8-dik rendbeli agyra Valo fejeres Czernaval varrott.

9-ik rendbeli ismet fekete Selyemmel varrot agyra valo.

10-dik rendbeli agyra valo fejer és formán töltöt reczés.

11-dik rendbeli ismet reczes agyra valo.

12-dik rendbeli agyra valo ugjan reczes krataral[?] töltött.

13-dik rendbeli agyra valo közönséges.

Két Lengyel Országi Hosszu Abrosz.

4-mo két Lengyel országi rövid Abrosz.

Háznál szöt 3 kurta Abrosz.

8 tellyeseb kurta Abrosz.

Egy Lengyel országi Abrosz.

Igen Vekony Kamuka asztal keszkenyő 6.

ALBISI BARABÁS MÁRIA PARAFERNUMA, 1749

Mi, ez ide alább való dologban kik adhibealt Személlyek vagyunk, adgyuk ezen irásunkot in futura testimonio, quod in hoc A[nn]o p[rae]senti 1749, die 12 Januar a melly Bonumokat, seu parafernumokat N[eme]s Kézdi Székb[en], mostan K[é]zdi Vásárhellyen resideáló T[ek]i[n]t[e]t[es] Albisi Senior Barabás György ur eő k[e]g[ye]lme édes leányával t[ek]i[n]t[e]t[es] Barabás Mária Aszszonyal férhez menetele alkalmatosságával magával el vinne, hogj azokat Specificálnok, annotálnok, mind azokat annotáltuk, specificálván conscribáltuk, modo sequenti.

1. Egj ujj paplany, zöld Sellyem materiabol, Közepe Aranyos, a széllye teczin mater[ia].
2. Más egj ujj viselő paplany, közepibe kék tarka materia, szélye veress tarka materia.
3. Kamuka himre szőtt 3 derekally héjastol edgyütt kék színűek.
4. Hat paraszt vánkös.
5. Egy ujj dufla szőnyeg.
6. Két Kilin, itt szőtt mindenik, ujj, itt szőtt Székely kilin.
7. Egj karton Sárga rojtal egész Superlát, ujj.
8. Botbeli gyotsra aranyal s karmasin Sellyemmel varrott egj pár lepedő, egj pár ahoz való vánkös hejjal, ugjan hozzája való s hasonlo kendővel edgjütt.
9. Második pár veress Selyemmel, Botbeli gyots a vánkosa, mellynek allya len vászonbol, ahoz valo Két vánkös héllyal edgjütt.
10. Két tarka: sárga, kék, violaszin, zöld, tetczin Selyemmel botbeli gyotsra varrott vánkös helly.
11. Veress Sellyemmel varrott fejer czérnával töltött két lepedő, két vánkös héj, len vászonra varrott.
12. Kék Sellyemmel varrott fejer czérnával töltött gjapott gjolts, két lepedő, két vánkös.
13. Egj pár fekete Selyemmel, fejer czérnával töltött gjapott gjoltsra varrott két lepedő, két vánkös héj.

14. Egj pár lepedő, tót varrással varrott fejéres gjaott gyots két vánkös héjával edgjütt, hasonlo.
15. Egj pár fejer reczés lepedő, gjaott vászon, két vánkös héjával edgjütt.
16. Más pár reczés lepedő, gjaott vászonra tsinált két vánkös héjával edgjütt.
17. Még más ahoz hasonlo egj pár, két vánkös héjával edgjütt.
18. 3-dik pár ugjan reczés gjaott vászonra tsinált két vánkös hejával edgjütt.
19. 4-dik az is hasonlo, vánkös héjával edgjütt.
20. Két paraszt gjots lepedő Zabolai gjotsbol, hozzá való két vánkös héj fekete Sellyemmel varrott.
21. Két veress Sellyemmel, fejer czérnával töltött len gjots vánkös héj.
22. Két vánkös héj, kék Sellyemmel varrott, fejer czérnával töltött gjaott gjots.
23. Egj Lengjel Országj hosszu egj Szélly abrosz, ujj Virágos.
24. Más egj asztalra valo egj szélly ujj Lengjel országj abrosz.
25. Őt Kamoka himre szőtt egj egj asztalra valo len vászon abrosz.
26. Ujj sávös gjaott abrosz kettő.
27. Tiz ujj asztal keszkenő, Kamoka himre szőtt.
28. Más tiz ujj Kamoka himben szőtt asztal keszkenő allább valo.
29. Ismét tiz Sávös ujj.
30. Zöld Sellyemmel varrott két Kendő Zabolai gjotsra.
31. Egj fejer czérnával varrott gjaott gjots kendő.
32. Egj fejer czérnával varrott gjaott vászon kendő.
33. Egj veress fejtővel fejer czérnával varott gjaott Kendő.
34. Két gjaott vászon Kendő fejtővel által ötőgetett.
Köntösök
35. Egj kék Kanavátz Szoknya elegjes arany ezüst kötéssel Szoknya.
36. Más Veress Kamoka, szellyes elegjes kötés rajta, ahoz való elő ruhájával, vállával, füzeivel ahoz valoal edgjütt, abba egj paraszt kendő.
37. 3-dik egj kék kamoka szoknja, elegjes kötés széles rajta, ahoz valo viola szín bársony vál, mellyen öt rend szélyes ezüst tsipke rajta, 23 pár ezüst Kapots rajta.
38. Egj zöld Angliai poszto szoknya, két rend arany tsipke rajta elegjes, hozzá való zöld kamuka vállal, öt rend arany kötés rajta.
39. Egj fél Sellyem Szoknya, vulgo: creditor, ahoz veress kamuka váll, 3 rend ezüst kötés rajta.
40. Egj ujj tarka materia Szoknya vállastol edgjütt.
41. Egj zöld viseltes angliai poszto váll, ezüst tsipke rajta.

42. Más szekfűszin aranyas materia váll, két rend aranyas ezüst kőtés rajta.
43. Egj ujj violaszin Bársony mente, körülötte arany paszományt, arany tsipkével, két mellyin tulipánt, Szkofiumbol tsinált Klárisos gombok, egész Nestel bérlett mindenütt.
44. Más Karmasin szin Angliai posztobol ujj mente, körülötte arany s ezüst kőtés, róka torokkal prémezett, s róka mállal bérlett egészen.
45. Más szekfűszin Angliai mente, körülötte ezüst galand, ezüst paszomant körülötte, mellyin oldal petsenyés roka torokkal prémezett, rokával bérlett.
46. Egj Sárga Sellyem Keszkenő, nyakra valo, aranyas.
47. Két melly nyomtató, edgjik aranyas materia, arany paszománt rajta, másik Selyem ezüst kőtéssel.
48. Egj virágos fátyol elő ruha.
49. Más vékony afféle.
50. 3 fátyol elő ruha ujj reczések.
51. 5 Bótbeli férfi gjots ing ujj Németes.
52. Egj párnasák Brassai posztoból tsinált vászonnal bérlett.
53. Két virágos fátyol Asszony ember ing.
54. Más egj retze fátyol.
55. 6 sing virágos fátyol, főre való, fekete.
56. Más virágos 3 sing fátyol, fekete boriték fátyolnak való.
57. Boriték fátyol ujj.
58. Más boriték fátyol, viseltes.
59. Egj tarka viselő szoknya, ahoz egj váll.
60. 4 zöld festékű ládát.
61. Egj veress Kaláris öv, 44 szál.
62. Egj pár kézre való kaláris.
- Jó féle fejér gjöngj
63. Jó féle fejér gjöngj Nro szál 7, két ezüst karika a végén.
64. Egj jóféle gjöngjös pártá, 3 arany boglár rajta Kőves.
65. Egj arany Médáj jo féle gjöngjös, arany fitzegő rajta, az allya jóféle gjöngjből tsinált.
66. Egj pár fülbe való ezüst aranyas függő.
67. Más pár fülbe való függő, mellynek a Kassa arany, a kettőben 10 rubint, 6 szem jo féle gjöngj benne.
68. Kézre aranyas boglár kővekkal Nro 10.
69. Homlok pártá jo féle gjöngjel füzött, mellyen 6 Szkofiumbol tsinált aranyas 7 boglár.
70. Egj ezüst Kalán.

71. Egj arany gyűrű, kibe vagjon öt rubint kő.
72. Egy totos főkötő, tiszta aranyal varrott, medgjszin bársonyra tsinált.
73. Más totos főkötő tetczin pántlikával s arany tulipántal tsinált zöld tafotára.
74. Egy borzos fejr recze fátyol főkötő.

In Summa 18 ing viselő botbeli gyots, és len vászonbol állo elő ruha Nro 10, négye botbeli, a többi lenből álló.

Ezen már fen notált és specificált Paraphernumok avagy is Bonumok P[rae]sentiánkban meg irattatván, Kiket előnkben producálának, melyeket említett Barabás György ur és eő k[e]g[ye]lme felesége, Székelly Ersébeth Aszszony, ugyan említett édes leánya, Barabás Mária Aszszony p[rae]sentiájába kezéhez is resignálának, mellyről mi is fide n[ost]ra mediante attestálunk pro futuro testimonio, ugjan Barabás Gjörgj ur eő k[e]g[ye]lme K[ézd]i Vásárhellyi N[eme]s Házánál A[nn]o et die[bus] Loco ut supra Notatae, mellyet is Subscriptionk és szokott petsetünkkel meg erősítvén

Judices: Michael Jancso de Nagy Nyujtod pro m[anu] p[ropria].

Keresztes Moses Nobilis de Leszfalva m[anu] p[ropria].

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 74 – Csereyné kollekció

II. Fasc. 56–58. old.

KÉZDISZENTLÉLEKI KÖNCZEI ERSIK PARAFERNUMA, 1755⁸²⁶

A[nn]o 1755 die 30–a Junii N[eme]s Fejér vármegyei Karathnai, mostan Kézdi Sz[ent] léleken lako Nemzetes Köntzei Kelemen uram eő k[e]g[ye]lme kedves leányá[na]k, ti[sz]t[ele]t[e]s Könczei Ersik Asszonynak ki házasittására készítettett edgyetmások[na]k mi általunk lött Registráltatása.

1. Zöld Kamuka Mente arany kötéssel.
2. Szederjes Angliai Mente arany varással.
3. Hosszú veress Angliai Mente ezüst Francia Ispánnal[!].⁸²⁷
4. Zöld Velentzei Kamuka Szoknya Szállyes arany kötéssel.
5. Szederjes Anglia Szoknya, egy tenérni ezüst csipkével.
6. Veress tarka materia Szőr Szoknya.

⁸²⁶A kézirat a karatnai Köntzei család levéltárában található, családtörténeti és peres iratok közt.

⁸²⁷Valószínűleg *istranggal*.

7. Tenger szín virágos szőr materia Szoknya.
8. Viola szín virágos Szőr materia Szoknya csipkével.
9. Velentzei tarka virágos Sellyem materia váll három rend arany kötéssel.
10. Virágos zöld Kamuka váll három rend arany kötéssel.
11. Tarka materia szőrből álló váll.⁸²⁸
12. Uj Szkállát Szönyegh.
13. Fél Selyemből való Paplan 1.
14. Más kartonból álló Paplan 1.
15. Asztalra való Festékes nro 3.
16. Tizenhét szálból álló Szálas veres Kláris öv 1.
17. Hét szálból álló fejer gyöngy, nyakra való.
18. Köves arannyas Medálly.
19. Egj pár arany fülben való függő, jó féle gyöngjel rakott.
20. Kender abrosz Nro 5, sájosból valók.
21. Gyapott hosszú tizennégy Singből álló abrosz nro 1.
22. Sájos hosszú abrosz nro 1.
23. Karmasin szín Selyemmel varrott aranyal töltött egj pár lepedő, ahoz hasonló egj pár vánkoss hajjal.
24. Egj pár veress Selymes ágyra való lepedő, ahoz való egy pár vánkoss hajjal.
25. Egj pár zöld selymes [ágy]ra⁸²⁹ való lepedő ahoz való egy pár vánkoss hajjal.
26. Egj pár reczés ágyra va[ló Le]pedő⁸³⁰ ahoz hasonló egj pár vánkoss hajjal.
27. Egj pár reczés ágyra való lepedő ahoz hasonló egj pár vánkoss hajjal.
28. It[em] egj pár reczés ágyra való lepedő ahoz hasonló egj pár vánkoss hajjal.
29. Egj pár borzos ágjra való lepedő ahoz hasonló egj pár vánkoss hajjal.
30. Egj hosszú paraszt gjólcs lepedő.
31. Rövid gjólcs paraszt lepedő nro 2.
32. Kender lepedő nro 4.
33. Asztal keszkenyő nro 40.
34. Darakaly haj tarkák nro 6.
35. Slaér portzolat Ing nro 2.
36. Len gjólts Ing bóltbeli nro 2.
37. Gyapot gjólcsból való Ing nro 8.
38. Házi Len gjólcs Ing nro 5.

⁸²⁸Olvashatatlan kihúzott írás előtte.

⁸²⁹Kiszakadt laprész.

⁸³⁰Kiszakadt laprész, a hiányzó rész kikövetkeztethető.

39. Stáer potyolat elő ruha nro 1.
40. Gyapot potyolat elő ruha nro 4.
41. Vásáros gjólcs elő ruha nro 4.
42. Házi len gjólcs elő ruha nro 4.
43. Paraszt vánkös hajjak nro 4.
44. Derekalýok nro 3.
45. Vánkösök apróstól nro 9.
46. Ládák nro 3.
47. Selymes és bojtos Kendők nro 7.
48. Aranyal elegy Selyemmel varrott keszkenýök nro 2.
49. Nyakra való Kamuka Keszkenýő nro 1.
50. Fekete selyem atlacz keszkenýő nro 1.
51. Egj pár ágyra való tótos lepedő, egj pár ahoz hasonló vánkös hajjal.

Az fennebb le irt positiók alatti nevesztetett edgyetmássokot hogj mi előttünk titulált Köntzei Kelemen uram eő k[e]g[ye]lme az megh nevezett édes Leányá[na]k, T[ek]i[n]t[e]t[es] Köntzei Ersik Asszonynak ki házasíttására adta *olly Conditiókkal, hogj ha az I[ste]n ez világból ki szólíttja és semmi gjermeke nem marad, mind azon edgyetmássok T[ek]i[n]t[e]t[es] Köntzei Kelemen Ur[na]k vagj az eő k[e]g[ye]lme Gyermekeinek redeallyanak, és azokból semmit is másnak ne legalhasson^{*831}, azokról mi is az mi igaz hitünk szer[int] attestalunk. Signatur Sz[ent] Lélek, A[nn]o et die[bus] ut Supra.

Imets László, Kézdi Sz[ent] léleki nemess Személy m[anu] pro[pria].

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 52 – Karatnai Köntzei család levéltára

Fasc. III, 79–80. old.

KILLYÉNI SZÉKELY KRISZTINA PARAFERNUMA, 1774

Anno 1774, Die[bus] 10–ma Augusti Tekintetes Killyéni Székely Krisztina Asszony, néhai Tekintetes Székely László Ur Hajadon Leánya, megh nevezett édes Attyának Házából, Isten rendeléséből és az Atyafiaknak megh egyezésekből Angyalosra, T[ek]i[n]t[e]t[es] Losontzi Ferentz Uramhoz menvén a páros életnek követésire, vitt el magával illyen Parafernumokat:

⁸³¹ A két csillag közti rész a szövegben is csillaggal beékkelt lapalji kiegészítés.

1. Három Mentét; első Vadgalamb szín Anglia arany készülettel, roka torkos. 2–dik Frantzia fekete posztóból való, bárány bőrrel készült. 3–dik Szederjes, Szőr materiából való hosszú Suba, roka mállal prémezett és bársony bőrrel bérlett.
2. Öt Szoknyát; Első Lazur szín Sellyem Kréditor. 2–dik Fél Selyem tarka. 3–dik Lang szín jo féle szőr materia. 4–dik kék, habos szőr materia. 5–dik Fekete Szőr materia.
3. Négy vállat, első Lazur szín mór ezüst tsipkével készült. 2–dik Szekfűszin kamuka ezüst Czánkennel[!]. 3–dik kék Sellyem kréditor ezüst tsipkével. 4–dik Fekete sima Szőr materia.
4. Négy tollu Derekalyt. Hat tarka Derekaly héjjat négy nyüstöst.
5. Három Paplant, egyik Sellyem tafotával valo, kettő Karton, egyik ujjabb, a más avadagabb.
6. Tizenkét vánkosoikat, kilentz nagyot, három kitsint.
7. Tizenkét selymes párna hajakot, egy pár karmasin Selymest, két pár zöld selymest, effelett három kitsin pántlikás párna hajakot.
8. Lepedőket; egy pár karmasin Selymest, egy pár zöld Selymest, egy pár elvegyes selymest, kettőt tótost, kettőt tsipkést, hármát simát.
9. Abroszokat; vékony Abroszt hetet, kettő benne tótos, vastag Abroszt hármát.
10. Öt Kendőt; négy vékonyt, egy vastagot.
11. Tizennyoltz Asztal keszkenőket, mind baratzk magosokat.
12. Öt pár vékony bólti gyolts Ingullyokot, egy pár benne kotzkás potyolat.
13. Elő ruhákat; négy vékony bólti gyoltsból való, és egy kék selyem tafota.
14. Nyakra való készületeket, egy medájjal és német gyönggyel ki tsinálva. Más kilentz ezüst boglárral meg aranyozva és jó féle kövel, medájjal tsinált. Nyoltz rend ezüst lántzot.
15. Kézre való egy pár ezüst tsattot.
16. Egy Arany Gyűrűt Cseh gyémántost, melly legalábbis négy aranyokat érő.
17. Nyakra való keszkenyőket, egy kék Sellyem ezüstöst, más Langszin jó féle Sellyem.
18. Fátyolokat. Egy fekete Sulytásos, kettő fejr.
19. Gyenge Selymeket. Egy Sárga Sellyem, egy Fekete Sellyem tafota, egy langszin Sellyem.
20. Négy pár fülbe valokot; első arannyas jo féle kövel, 2–dik Német gyöngyből való, 3–dik Fekete tső gyöngyös, 4–dik Ezüst.
21. Négy Festékeseket, és egy Asztalra való Festékest.
22. Négy pár késeket; három pár tarka nyelvű, a negyedik fekete.

23. Ón edényeket, egy gyertya tartót, egy só tartót, egy ejteles kannát, négy ón kalánt.
24. Négy Ládát; egyik nagy, Dio héjjal festett, kettő zöld festékű, 4–dik fejr.
25. Könyveket; Egyik Aranyas Soltár, más Lelki hodolás, 3–dik Lelki fegyver, 4–dik Kegyelem szövetsége.

Melly fellyebb meg irt Parafernumokat maga Tekintetes Székely Kristina Aszszony mi velünk Regestrálván, mi is igaz hitünk szerint meg irtuk és futura pro cautela, tulajdon

subscriptionkal és szokott petsétünkkel meg erősítettük, Signatum Sepsi Sz[ent] György, Anno, Die, Locoque ut Supra.

Gabriel Kováts, p[ro] t[empore] Scholae et Stephanus Bora de Szemerja, mint
 Illustris Collegii N[agy] Enyed
 R[e]f[orma]ta Sepsi Sz[ent] Györgyiensis Rector Civis Togatus et Alumnus

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 75 – Múzeumi dokumentumtár

Fasc. VI(1751–1780), 198. old.

GIDÓFALVI KÖVÉR JUDIT PARAFERNUMA, 1774⁸³²

Anno 1774 die 8-va Maji Gidófalvi Kővér Damokos Ur Testvér Hugát emarítálni akarván, T[ek]i[n]t[et]es Kővér Judit Aszszonyt, magához hivata minket alább Subscribalandó Személyeket, hogy meg nevezett Húgának Parafernale Bonumait limitálnok és Conscribálnok, mellyek Következnek e szerint:

1.	Találtatik egy kék Arany Varrásos, egy újjni szélességű arany paszamán- tal készült Ruha torokkal prémezett, és egészszen Róka mállal béllett Mente	50, 00
2.	Egy Szekfűszin Aranynyas Sinóros és gombos Róka Torokkal prémezett, Róka Mállal és bárány bőrrel béllett vásott Mente	16, 00
3.	Egy Hammu szín Suba, Róka Mállal és bárány bőrrel bérlett	10, 00

⁸³² Anyakönyvi bejegyzés: 1774 die 10 Maji. *Eskettem őszve Titt. Jantsó Elek uramot Gidófalvi Titt. Kővér Judit Aszszonnyal.* (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105/344 – Gidófalvi református esketési anyakönyvek, 1767–1817, 55. old.)

4.	Egy kék szín Creditor, kék bagaziával béllett szoknya	26, 08
5.	Egy kék Sellyem Múr, Arany Kötéssel Készült Posoni Váll	16, 00
6.	Egy zöld Sellyem Traket Arany Kötéssel készült Magyar Váll	7, 00
7.	Egy kék Sellyem Traket ezüst Keskény félpaszamántal készült Váll hasonló melly tartoval együtt	4, 00
8.	Egy Aranyas Sellyem Keszkenyő	7, 00
9.	Egy kék Tafota elő Ruha	4, 32
10.	Egy fejr ezüstös Nyakra való Keszkenyő	2, 04
11.	Egy fekete Tafota Nyakra való Keszkenyő	
12.	Egy Aranyal töltött Fekete Nyakszorító	1, 00
13.	Egy gyólt Fe[---] kék, Veress Sellyemmel varrott, Tászlival Készült Rokollya	6, 00
14.	Egy Fejr Tászlis gyólt Rokollya	4, 00
15.	Egy Veress Selyem Paplan, a Középe Veress a Széllye Zöld Kamuka	15, 60
16.	Egy tarka Karton paplan	5, 50
17.	Egy viseltes Karton Paplan	
18.	Egy Dufla Asztalra valo Szőnyeg	
19.	Egy viragos szőr Materia Szederjes viseltes Szoknya	
20.	Egy kék Dufla Sellymes Materia Szoknya	10, 00
21.	Egy viseltes Kék Kamillát Szoknya	10, 10
22.	Egy Asztalra való Festékes Középe Kék Széllye Veress	2, 00
23.	Egy Tarka Festékes	1, 00
24.	Egy viseltes hasonló tarka Festékes	0, 72
25.	Egy Fekete Festékes	0, 84
26.	Egy Nyakra való Fejr jó féle gyongy	8, 00
27.	Egy ezüst haj Tő	2, 64
28.	Két Asztalra valo Kender Himes Abrosz	2, 40
29.	Egy Baratzk magos Himes Abrosz	1, 00
30.	Egy viseltes Himes Len Abrosz	
31.	Egy Kötéses gyapott Abrosz	1, 20
32.	Egy Himes Len Abrosz	1, 20
33.	Egy gyólt Lapedő	1, 35
34.	Egy pár karmasin Sellyemmel varrott Len gyólt Lapedő	8, 40
35.	Egy pár zöld Sellyemmel varrott gyólt Lapedő	2, 50

36.	Egy pár Tótos Fejű gyólts Lapedő ujj	
37.	Egy pár gyólts újj Lapedő paraszt	4, 24
38.	Egy pár gyapott Lapedő paraszt	2, 70
39.	Egy pár Retzés gyapott Lapedő viseltes	2, 00
40.	Vagyon három Derekally	17, 00
41.	Egy kitsin viseltes Derekally	
42.	Hat nagy Vánkos, kettő kised	6, 60
43.	Öt Vánkos egyike ezek[ne]k bőr	
44.	Egy pár Vánkos Haj Karmasin Szin Sellyemmel varrott görög gyólts	3, 12
45.	Egy pár Tótos Vánkos Haj	
46.	Két pár Retzés gyólts Vánkos Haj	
47.	Négy pár gyólts Vánkos haj paraszt	8, 08
48.	Két pár tarka Vánkos Haj	3, 40
49.	Egy Fekete Fátyol	4, 20
50.	Egy darab gyólts 10 Sing	3, 00
51.	Más darab gyólts 39 Sing	5, 85
52.	Egy darab gyapott Vászón 40 Sing	6, 00
53.	Tíz Sing Asztal Keszkenyő	3, 40
54.	Asztal keszkenyő Nro 12.	2, 64
55.	Egy Ón Tál és egy Ón palatzk	
56.	A Komollai gabonának árra	136
57.	Egy Tinó árrából Flo. 22. Dr. 50	
58.	Kész pénz vagyon Flo. 20 Dr. 00	
59.	Két kosár Méh	
60.	Egy két Esztendős barna Tehén Tinó	
61.	Ros vagyon Cub. 11	
62.	Haritska vagyon cub. 3.	
63.	Derekally Haj Nro 8.	9, 00
64.	Zöld Festékes Láda Lábas Nro 2	5, 40
65.	Három pár gjolts Ing ujj, mellyek ut retulit Dna Juditha Kővér <u>érnek</u>	<u>3, 00</u>
Summa		446, 42

Ezek a fellyebb meg irt Paraphernale és egyéb Bonumok, hogy a meg irt mód szerint Limitaltattak mi általunk, accedalvan pro Supplex ento[?] nemelly betsületes ahoz értő Aszszony Embereknekis Limitatiojok Gyólts és Vászón némű egyetmás iránt, hogy t. i. Menyibe Készültek és állanak. Ezekre T[ek]i[n]t[e]t[es] Kővér Domok[os] Uris accedala és

agnoscala. Melly Dolog mi e[lő]ttünk és mi általunk így menvén végbe, megirtuk miis a mi igaz Hitünk szerint tulajdon kezünk írásával és szokott petsétünkkel meg erősítvén, Futura pro Testimonio a Parsok[na]k kiis adtuk Anno die in parissis adnotatis. Pago Gidofalva Aedif[icata] Nobilis D[omi]ni Dominici Kővér de Gidófalva.

Correcta per nos

Sepsi Zoltánban residealo Al Torjai Benkő Mihály Nemes Személy m[anu] p[ropria].

Gidófalvi Jantsó Gábor a Gidófalvi Ref[ormátus] Ekk[lesi]ának Fungens Predikatora és V[enera]bilis Sept[em] Tractusnak Hites Ass[ess] ora.

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65 / 7 – Kun család levéltára

Fasc. III. (1752–1798)

PAPOLCI BEDE ÉVA PARAFERNUMA, 1776⁸³³

Anno 1776 Die[bus] 28 Febr[uar] mi mostan Orbai Székb[en] Papoltzon lako Nagy Borosnyai Nehai Bede Tamas ur megh hagyatott özvegye Jáno Rebeka Aszszony fiaival és liányival, Ugymint Barabás és Mátyás, Kis Simonné Éva és Judit mind enyin le ereszkettek enyire, hogy atyafiságoson lenne tuttokra jövendő Nonputaromokra nézve resz szerént az, hogy Éva miket vit s viszen az firje Kis Simon Urnak hazához, egy szoval minden féle fel kelthető jokat amelyeknek rendi ekkeppen következik.

1.	Harom ketske tizenkettő Sustakot ér egyik egyik	
2.	Egy paplan válor flo. hung.	6, 50
3.	Két Derekaj válor flo.	12
4.	Hat vánkoss valora 4 hajakkal együt flo.	9
5.	Egy uj Totos lepedő ⁸³⁴ valora flo.	3
6.	Egy sejmes lepedő es egy to[---]s ⁸³⁵ négy sejmes vánkoss hajjal flo.	13
7.	Négy Derekaj héj, kettő ve[---]ses ⁸³⁶ , kettő kékes, flo.	8
8.	Abrosz öt, egy viragos to[---] ⁸³⁷ , négy sáoss, valora flo.	9
9.	Egy kender lepedő Dinar	48

⁸³³ A hozománylevél két példányban maradt fenn, mindkettő a Barabás Samu kollekcióban van. Egyik példány nagyon nehezen olvasható, az átírás alapjául az olvashatóbb példányt vettük.

⁸³⁴ Kihúzza: *lepedő*.

⁸³⁵ Kiszakadt laprész, *totos*.

⁸³⁶ Kiszakadt laprész: *veresses*.

⁸³⁷ Kiszakadt laprész, *totos*.

10.	Három kendő kető gyapo[---] gy ⁸³⁸ kender, valora flo.	1
11.	Egy Uj mente megy szín ara[---]as ⁸³⁹ készületü roka torkos, valora flo.	60
12.	Egy viselő mente sárga készülettel, valora flo.	14
13.	Négy Szoknya, egy sejem két lang szín, valora flo.	15
14.	Egy kék virágos szoknya, valora flo.	8
15.	Egy zöd sojtásos szoknya, valora flo.	6
16.	Egy fláner tarka szoknya, valora flo.	3
17.	Egy gyolts rokoja, valora flo.	3
18.	Gyots vasznat harmintz [---]et ⁸⁴⁰ valora flo.	5
19.	Két vál, egyik megy sz[---] ⁸⁴¹ , a másik kék lang szín arany készületekkel valok, kettőnek valora flo.	11
20.	Két mej tarto sejem, valora Denar	68
21.	Egy lájbli langszin sejem, valora flo.	2
22.	Előkötő 8 darab, ket [--]ots ⁸⁴² , három három szél flo. 4. egyik előruha sejem setét langszin valora flo.	5
23.	Két seljem nyakruha, valora flo.	2
24.	Két fejér len nyakruha len valora flo.	1, 30
25.	Négy sebbe valo keszkenők, kető fejer, kető tarka, valora flo.	1
26.	Ing Numero 8, valora flo.	6
27.	Öt asztal keszkenyő, valora flo.	1, 20
28.	Főre valo fátyol fekete egy három sing, valora flo.	3
29.	Egy Barna lo, valora flo.	10
30.	Egy három esztendő Tehen, valora flo.	12
31.	Készpénz Bor főző Üstre flo. hungaricales vit.	12
32.	Mé négy kosáral, valora flo.	12
33.	Egy sertés göje valora flo.	2
34.	Négy láda, valora flo.	4
35.	Készpénz insuper a mej adosság Papotzi födes Bálintnál 50 magyar forint interressivel vagyon, abbol adatik Evának mejel kontentais legyen flo. 35 a mejelis exurgál minden fele pertzeptumai ad flo. 300 den. 36 id est haromszáz magyar forintokra és 35 pénzekre.	

⁸³⁸Kiszakadt laprész: *gyapot, egy.*

⁸³⁹Kiszakadt laprész: *aranyas.*

⁸⁴⁰Kiszakadt laprész: *singet.*

⁸⁴¹Kiszakadt laprész: *szin.*

⁸⁴²Kiszakadt laprész: *gyots.*

Ezen fejel regystrált jokot mi minyájon kik feljeb emlékezetb[en] vagyunk, atyafiság[os] egyezésből a fen meg irt esztendőben s napon ugyan az [m]agunk Orbai Székb[en] Papoltzon lako házunknál ki adtuk meg irtuk s hejbe hagytuk s kezünk írásával megerősítettük jövőendőbeli tanubizonysagnak okáért.

Bede Mátyás Nobilis de N[agy] Borosnyo.

Bede Barabas Nobilis de N[agy] Borosnyo

Bede Judit

Bede Éva

Coram me Sigismund Bede Nobil[is].

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 78–Barabás Samu kollekcio, 17-es lelt.

Papolci Bede család levéltára, II-es fasc.

KOVÁSZNAI[?] GOTZ JUDIT KÉSEI PARAFERNUMA, 1784

En előtem ide aláb subscribalt Szemelj elöt tön az öreg Gotz Miklosne Aszonyom Vajna Klára illyen beszélgetest meg elteben midön volna igen Nehez betegsigben hogy mi az mi leányunkot Juditot semivel ki nem ruhazhatuk mint hogy tehetsegünk nem volt reja hogy ki ruhazhasuk mert azert hogy amit kereshetünk mind joszagba hántuk ara Nezven hogy had legyen inkab joszagbol es amig Sandor Fiam az Colegyomba volt ő ráis sokot költötünk es ere Nezve Nem volt modunk bene, hogy ki ruházhassuk, oda sem volt modja hogy szolgálhasson mert tsak ő volt egyedül az háznál mind beres mind pedig szolgáló, az mi az ruhazat dolgat illeti pedig, mentet tsinaltatot az Urával es egyeb minden féle portekakot az Urával Jantso Josephel alitot ki anak utana hogy ferhez ment, hanem egy lepedöt adtam neki, azis a Nagy Anyatol maradot, joszagot pedig vetünk az öreg boldogult kimult Uramal senior Gotz Miklossal 64 forint érőt, mind ezekbül az also joszag anyai jus, a Kerek eger fejen ket darab szanto föld, a Bogdanok kertiben egy darab, a Damosba egy darab, a Balog Joseph kertire jövőben egy fel ál[!]⁸⁴³, a Kis mezőben az Gyertjános alat egy darab, mely szerent az it fen Sptificalt Joszagat es szanto földeket en előtem valá az maga szaja nyelvevel az sulos betegsegeben hogy ezek mind az maga hazul hozotja volt, eben nem volt az Nehai boldogul ki mult Uramnak semi kereseti mert ez nekem mind reszembe jutot volt.

---

⁸⁴³Valószínűleg az ár mértékegység háromszéki régi megnevezése.

Melly dolog en előtem ugy menven veghez enis fel irt az en igaz hitem szerint es
Subscriptional megis erősitetem Anno 1784, 27 Januarii

Joseph Deme, corpl.

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 78 – Barabás Samu kollekció

18-as iratcsomó, Nagyborosnyói Bede család levéltára

Fasc. III. (1781–1792), 34–34 verso.

GELENCEI CSOMA MÁRIA PARAERNUMA, 1785

Nemes Háromszék Vármegyében Gelentze Falvában Lakó Nemzetes Csoma Joseph Uram,
mint Majorennis Atyafi az Testvér hugát Csoma Mária Aszont Férhez adván, ugyan azon
Vármegyebéli Hatolykai Nemzetes Kozma Joseph uramnak, kik is mint vér Atyafiai az
időnek rövid volta mián Léptek olly Atyafiságos egyezésre, hogy az el vivendő Ládák Kultsai
maradnának az Majorennis Atyafi Ti[sz]t[ele]t[es] Csoma Joseph uram Kezénél s az után két
betsületes Nemes Személyeket egyenlő akaratbol requirálnának a ki előtt ez el vitt
Parafernalis portekak producaltatnának az három Ládákbéli Portékákkal együtt Hatolyka
Falván, és az aláb irt két requisitusok által conscribáltassanak és assimáltassanak, ezek szerint
in Anno praesenti 1785 Die 9-na Mensis January minket ide aláb meg irt és Subscribált
Szemelyeket a Fen meg irt Két Testvér Atyafiai Ugy mint Ti[sz]t[ele]t[es] Gelentzei Csoma
Joseph Ur és Testvér huga Csoma Mária Aszony együtt requirálának hogy a mostani Férhez
menetele alkalmatosságával ide Hatolykára elhozot Parafernumait Conscribálnánk, miis azért
az fenn irt Két Testvér Atyafiuknak Kéréseknek engedelmeskedvén, és az Következendő
Januarius holnapjának 10-dik Napján Cir[citer] 8 órakor tájban compariáltunk Hatolyka
Falvában Lako Nemzetes Kozma Joseph Uram Nemes Lako házához, az holot is maga Csoma
Mária aszony jelen Léven, és oly declaratiot tön mi előttünk, hogy az Ládák Koltsai
Ti[sz]t[ele]t[es] Csoma Joseph Uramnál volnának azért mig azokkal el érkeznek nem lehet
meg nyitani, hanem ami azokon kívül volnának azokat conscriptiora nem botsassa, és nem is
adgya fel, mely szerint hogy az Testvér Atyafia Ti[sz]t[ele]t[es] Csoma Joseph uram nem
léven jelen, Ti[sz]t[ele]t[es] Csoma Mária Aszony amint fel adta az Portékákat és maga
Appreciálta a szerint miis amint ide alabb következik meg irtuk.

Primo Az Agy nemü Portekákat a szerint adta fel ugy mint

4 Derekajok hajastol in et ad Flo.	12	
10 Tisztességes Vánkos Párnak hajastol ad	10	
3 Paplanok egy selyjem tafota veres	8	
a más karton	6	
az 3-dik Viseltes Veres Karton	4	
2 Kötöt Festekes	4	
6 Lapedők Agyra valok	6	
1 Egy Tisztességes habos Szinû, Veres materiabul alo Suba mente Vekony Roka torakbol	14	
1 Egy Rövid aszony ember mente zöld Anglia Posztubol	14	
2 Váll, 1 zöld, a más kék Virágos	8	
4 Szoknya egy veres Tafota	6	
más zöld	12	
az harmadik Vereses tarka	3	
4-dik Veres habos materia	3	
1 Veres Sellyem elő Kötő	2	
3 Sellyem Keszkenyők	2	
1 Egy Ezüst Lántz Nyakra valo 7 szálbol álo		3
6 Asztalra valo Abroszok	5	
18 Asztalra valo Keszkenyők	2, 40	
3 Ládákot egy bőrös	2	
más régi zöld Festekû	0, 60	
az harmadik Fejer festeketlen	0, 40	
		127, 48

Mely portekaknak Conscriptioja Ti[sz]t[ele]t[es] Csoma Maria aszonynak fel adása és appratiatioja szerint hogy mindenekben így ment végben arról adgyuk miis az mi tulajdon Kezünk írása és szokot petsetünk alat költ testimonialis Levelünköt Fide nostra mediante.

A[nn]o Die[bus] ut Supra.

Contrat per nos in Linia una in hoc voc. alab irt

Emericus Cseh, Nobilis de Szentkatolna

Franciscus Elekes Nobilis de Sz[en]t Katolna

Ezen fenneb és tul meg irt munkát midőn Subscribaltuk volna és szokot Petsetünkkel Corraboralni akartuk volna Super Veniala Ti[sz]t[ele]t[es] Csoma Joseph Uram és az Ládák Kultsait is el hozván magával és meg olvasá ezen fenneb és tul meg irt Parafernumok

Conscriptioját, de nem lön Contentus a fen irt Portekaknak Specificatiojaval és azoknak profigált árrakkal, mivel praetendálván többeket is melyjeokról még emlékezet is Nintsen, és az árra is az magától elő adot portekaknak in Levissimo Calculo nem praefigaltatot volna ezek szerint, az Ládák Kultsait elő ada Ti[sz]t[ele]t[es] Csoma Joseph Uram hogy az Záros Ládabeli Portékák is inventaltatnának, mely szora Ti[sz]t[ele]t[es] Kozma Joseph uram maga Felesegevel Csoma Mária aszonyal ilyen Feleletet tön: Legyen Contentus az Felesegetől Specificalt Portékákkal és azok[na]k profigalt arrakkal, mert meg nem engedi azoknak Nézetit és Specificatioját s annál is inkább praefigalt arrakat ezek szerint Ti[sz]t[ele]t[es] Csoma Joseph Uram által ada Sub protestatione Ti[sz]t[ele]t[es] Kozma Joseph Uram Feleségének Csoma Maria aszonynak a magánal reservalt záros Ladaknak Kultsait, hogy de jure is az Ti[sz]t[ele]t[es] Kozma Joseph Ur házához vitt portekákat specificatioul meni meg kíványa. Mely Fenneb meg irt dolog hogy mindenekbe e szerint ment végben, arról adgyuk miis az mi tulajdon Kezünk írása és szokot petsetünk alat Költ Testimonialis Levelünköt Fide Nostra mediante in Anno Die[bus] supra Notato.

Correcta per nos.

Emericus Cseh Nobilis de Szentkatolna

Franciscus Elekes Nobilis de Szent Katolna

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 406–Csoma család levéltára, 399-es lelt. sz. 55–56.

KANTAI ENDES ÉVA PARAFERNUMA, 1786⁸⁴⁴

Anno 1786 Die[bus] 5–ta Februarii Meg szolita minket Nobilis Endes Mihaly Uram ide aláb Subscribalando Szemellyeket a végre, hogy a melly nász gunyát ad az Leanyanak, Endes Éva Asszonynak, irnok meg, tudni illik.

1.	Ket Derekalyt három hellyal	11 Flor
2.	Hat nagy Vánkos, három kisebb hellyakal, két rendbeliekel együt	24
3.	Nyoltz Lapedők ¹²	
4.	Egy paplan Sellyem középpel, mellyben a Legenynek ugy mint a vőmnek hét forintja all nekem is	7
5.	Három Szoknya, melly meg ér	12
6.	Ket Selyem Lajbi	5

⁸⁴⁴A kézirat a karatnai Köntzei család levéltárában található. Hátoldalán felirata: *Az Lakatos Josefné Eva Parafernális Listája.*

7.	Ött Abrosz	5	
8.	Egy Subat	20	
9.	Egy mellyre valo bundat Selyem kamuka nagy ezüst kaptso	15	
10.	Két Selyem elő ruhat	5	
11.	Két Selyem Keszkenő		4
12.	Ket rokolya	5	

Melly in Summa 124

Ezekon kívül még maga keresete vagyon holmi apros font szót dolgok, mellyeket maga munkaja gyanánt adnak a Szülei, ugy mint ingeket, ing alljokot, kendőket s több a féléket.

Mellyeket mi előttünk az irt Endes Mihály Uram és Felesége Soff Anna Asszony elé mutogatván, ada az Leányának, Évának perefernumul, mellyről atestalunk bona fide. Kanta, Anno die ut supra.

Kantai Rátz Joseff m[anu] [pro]pria	és Kantai Rátz Daniel m[anu] [pro]pria
nemes Szemely	Nobilis

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

Fond 52 – Karatnai Köntzei család levéltára

Fasc. IV (1771–1790), 170.old.

PAPOLCI BEDE ÉVA PARAFERNUMA, 1786⁸⁴⁵

Anno 1786 die vigesima 4–ta Septembris aláb Nevünköt le iro Személyeket el hivatának Nobilis Bede Barabás és Mátyás Uraimék és Bede Judit Aszszony, hármon egy Testvér Atya Fiaak minket illy Dolog véget, hogy Férhez akarván mení, egyenlő akaratbol kívántok mind harman írásba tenni, mit viszen el Férhez. Melyeknek rendi e szerint következnek.

1. Egy veres ánglia mente arany készüetel, fonolos[?]
2. Egy kék nyestes mente arany készüetel.
3. Egy fekete mente bárány bőrel.
4. Egy szoknya kek hobos materia.
5. Ismét egy tarkas veres materia szoknya.

---

⁸⁴⁵A perefernumlevél két példányban maradt fenn, egyik példány valószínűleg későbbi, tisztább átírás.

6. Megint szoknya egy ződ tsikos matéria.
7. Ismet szoknya fekete hobos matéria.
8. Ismet fekete rasa szokna.
9. Megint ugyan tsak egy tarka flaner szoknya.
10. Megint egy kék rása szoknya.
11. Megint egy nyomtatot tyolts[!]⁸⁴⁶rokoja.
12. Megint egy fejer tyots rokoja.
13. Ismét egy ferjes[!]⁸⁴⁷gyots rokoja.
14. Ismet ugya[n] egy fejér gyapot rokoja.
15. Ismét azon gyapot rokoja.
16. Megint egy vala selyem lang szín arany készületel selyem fűdzövel.
17. Mej tarto seljem veres arany keszülettel.
18. Zöld vál Hobos materia.
19. Mejtarto zöld.
20. Lájbi sejem kék ing ujjokal együt.
21. Fekete Lájbi Hobos.
22. Kék Lájbi hobos.
23. Fejer gyolts Lájbi.
24. Seljem Karintza lang szín.
25. Len karintza.
26. Gyolts Karintza in Summa 4 négye.
27. Nyakruha seljem három 3.
28. Hamlok kötő egy.
29. Joféle veres gyöngy 5 szál.
30. Gyürü ezüst egy.
31. Két pár fülbe valo.⁸⁴⁸
Seljem pántlika 2 sing.
Mente kötő ezüst.
Nyak szoritto 2-tő, kettő, fátyol, egyik pántlika.
Fejér fátyol egy.
Gyolts ing 9-lentz kilentz.
Varot gyolts lepedő veres sejemel egy.
Gyolts lepedő gyapot egy.

---

⁸⁴⁶Gyolcs.

⁸⁴⁷Fehéres.

⁸⁴⁸A számozás itt félbeszakad a kéziratban.

Párnahéj gyolts varot egy par Sejmes.
Párna hej gjopot egy pár totos.
Gyolts parnahéj varrot egy pár.
Lepedő fej nélkül gyapot egy.
Szösz Lepedő egy.
Kender egy lepedő.
Abrosz himes Kender 4 négy.
Abrosz gyopot egy.
Abrosz len totos egy.
Derekaj héj 3-rom kender veres totos fejel három.
Kendő gyapot 1 egy.
Párna héj kettő gyapot.
Gyapot elő ruha egy.
Asztal keszkenyő négy himes kender.
Nyakruha gyolts egy.
Sebbéli ruha 3-rom három.
Len ruha sejekkel varrot egy.
Fejre valo keszkenyő négy gyapot.
Kender vászon 6 sing hat.
Gyapot vászon nyoltz sing 8.
Szösz vászon két sing.
Len főre valo ruha kettő.
Gyolts főre valo egy kendő.
Nyakra valo ruha 3-rom fél három fél.
Nimetes ing egy gyolts.
Kendő gyolts kettő.
Egy lepedő fej veres totos.
Két keszkönyő fél viselt.
Két pár inguj fél viselt.
Ingaj szösz egy.
Asztal Keszkenyő három.
Gyapot fono orso egy.
Tsöllő orso egy.
Ruha szövő nyist egy.
Kapots vála valo egy valra.

Hatodfél sing totos csipke.
 Két darab Kendő fej forma.
 Gyöngyös párta egy.
 Bunda zöld hobos materia szürke nyulas.
 Két pár ujjos irha kesztyü.
 Egy fejer nyakruha.
 Egy fejre valo gyots ruha.Egy bolti tarka nyakruha.
 Egy gyapot költséges ruha.
 Két darab kender fonal.
 Lepedő szösz kettő.
 Négy gomoja fonal kender.
 Szösz ingaj hat.
 Veres sejem kar kesztyü.
 Szösz vastag abrosz egy.
 Asztalkeszkenyő három totos.
 Fél viselt Vánkos hej egy.
 Gyolts vászon [—] fél sing.
 Egy ingre valo Gyapot vászon.
 Két költséges tarisznya.
 Ing egy gyolts.
 Timbora.
 Borda hat.
 Boti kefe egy.
 Tészta vago egy.
 Két szösz Lapedő.
 Párta egy⁸⁴⁹.
 Két nagy Láda másfél singesnél hoszszabatska egy fertályal egyik, az másik két
 singes.
 Impressum egész egy.
 Borda öt.⁸⁵⁰
 Négy gomoja fonal szösz.⁸⁵¹
 Két fél viselt lájbi.
 Fekete karintza egy.

---

⁸⁴⁹Lap oldalára bejegyezve.

⁸⁵⁰Utólag kihúzva.

⁸⁵¹Ez is utólag kihúzva.

Tükör nagy egy.
 Viselő keszkenyő kettő.
 Ing aj egy.
 Kalap fekete egy.
 Karintza viselő egy.
 Ing gyapot uj három hitvánab három.
 Gyapot füsü.
 Hat darab gyapot fonal egy font.
 Egy pár irha kesztyü.
 Egy gyapot ing.
 Két fél viselt ing.
 Három skatulya aprosággal töltve.
 Derekalj 3-rom.
 Párna 8.
 Tarka nyomtatot lepedő, agjra valo festekes 3rom.
 Poson Balint Nobilis.
 Földes Ferentz gyalog katona.

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár
F. 78 – Barabás Samu kollekció
18-as iratcsomó, Fasc. III (1781–1792)
Nagyborosnyói Bede család levéltára, 64–65. old.

KÉZDIVÁSÁRHELYI RÁTZ MÁRIA PARAHERNUMA, 1787⁸⁵²

Anno Praesenti 1787 Die 10-ma Novembr[is] Parantsolatott vévén mi, alább Subscribáltak a mostani Compania Commendans fő Hadnagy Úr eő N[agy]ságától, ugy Ti[sz]t[ele]t[es] Biro Szöts Sámuel Úr Ő Kegyelmetől is, hogy néhai Rátz János Úr Leányának, Rátz Mária Aszszonynak minden némû Paraphernumait irásba tegyük, a mely következik így:

⁸⁵² Anyakönyvi bejegyzés: “1787 die 26-ta 9-bris N. Borosnyói Tek. Bartha Sándor Úr és Kvhelyi Rátz Mária Aszszony én előttem és Tek. Bartha József és Tzofalvi Tzán József Urak előtt önként contrahálák Házassági egybe kelések felől ugj hogj mindenik mostani Reformáta vallásában kívánja egymást meg maradni. Copuláltatának is azon orában a Titulált Urak és Feleségek, ugj szintén Rácz János és Kristina, Nemes Kovács József Notárius Uram özvegye előtt, minthogy már ez előtt a 3szori proclamatio meg volt.” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 613 – Kézdivásárhelyi esketési jegyzőkönyvek 1734–1845, 14 verso).

1.	Egy Prizér Hammu Szin Materiából Valo Suba Nestel	36 Rf.	
2.	Egy viselő boroszlány virág szin Hobos Matériából valo, más fejjér Nyul bőrrel Prémezett, Bárány bőrrel bérlett Suba		16
3.	Két Sellyem Lajbi Arany Czángellel, egyik kék színü, a más törött vér Szinü	10	
4.	Két Sellyem Szoknya, Kék az egyik, a másik Gránát Szin, mindenik Ujj	36	
5.	Egy Prizel Szoknya, Gyöngy Szinü	10	
6.	Elő Ruha egy Rosa Szin	6	
7.	Egy Musul elő ruha fejjér	16	
8.	Egy Metélt Széllyû Elő ruha	2	
9.	Egy Fejér elő ruha	2	
10.	Patyolat elő ruha kettő	3	
11.	Egy fekete Virágos Fátyol elő ruha	4	
12.	Kilentz Rokoja	34	
13.	Huszonkét Nyak Keszkenő	30	
14.	Ingujj Aszszony Népnek való		8
15.	Aszszony Embernek Valo Ing	6	
16.	Fő kötő 6	12	
17.	Egy főre való Fátyol Fekete	4	
18.	Négy Pár Kestyû	2	
19.	Négy Sing Aranyos Pántlika	4	
20.	Három Sellyem Váll	6	
21.	Egy fejjer Krábli Lájbi	1	
22.	Arany Gyürü kettő	10	
23.	Nyoltz Szál Fejjér Bélla Gyöngy	2	
24.	Jó féle Gránát Gyöngy 12 szál	12	
25.	Ezüst Portéka	4	
26.	Darakallyok Vagynak 4	27	
27.	Hejjastol együtt 10 Vánkos	15	
28.	Paplan kettő Kartonbol valók	15	
29.	Lepedő 10	10	
30.	Festékes 2	2	
31.	Abrosz 6	12	
32.	Asztal Keszkenő 20	4	
34.	On Tángyér Másfél Tuttzin	9	
35.	On Tál, 2-t adott Rátz János Ő K[e]gy[el]me		3

36.	Sebbeli Arany Ora	36
37.	Gyolts, Gyapott és Len Vászón 200 Sing	50
38.	Pálinka Főző Üst, 1 Csős Csebrestől	10
39.	Lombik	5
40.	Cselekedő Üst 1 Nagy	5
41.	Keveréses Kád 5	2
42.	Egy Kufert vagy bőrös Láda	8
43.	Szalonna 3, öt Avas hájjal együtt	25
44.	Sertés 7. Nb. Az egyik Sertést Készen meg hizlalva vissza küldi	20
45.	Buza 6 köből	24
46.	Asztal 3	5

A Fenn megirt Paraphernumai Ifju Aszszony Rátz Mária Aszszonynak a miképpen per specifico fel adattak magától Ő Kegyelmetől jelen létébe Testvér Báttjának Rátz János ō kegyelmének és Kováts Rebeka Aszszonynak. Mi igaz hűtünk szerént meg irtuk jövőendőbeli bizonyosság okáért, mellyet nevünk Subscriptiojával meg erősítettünk a fenn megirt Esztendőben és Napon.

Anno ibidem Die vero 24-ta November.⁸⁵³

Egy Ón Sótartó

Egy Szoknyának való Flaner

Három Ládához festék 2, Kotsi 1

Könyvek Impressum 2, Imádságos Könyv 1, Hármás Historia 1.

Szántó Föld 1 Hold a Torjai határba, Csijános Nevü Lábban a melly ad Interim a Fiak kezín marad, curalják, harmadát a Fructussának minden időn tartoznak által adni a Leány Testvérjek[ne]k.

Egy Teglazo Réz, Mangorlo

Egy Cserge Bágyi

Hét pár Kés

Egy gazdálkodó nagy Ón Kalány

Egy Vas Sir Fogo

Egy Vas Rosta

Egy Koppantó

Egy Szűrő Kalány s hozza való villa

Két Réz Gyertya tartó

Egy Láb Seb[?]

---

⁸⁵³ A kéziratban 9.

Tizen Négy Csávállott Bárány Bőrök
 Egy Lábas forgó Hus süttö Nyárs
 Anglia Posto mentenek valo 5 nimet forint
 Egy Gyapot Feszú, 4 Susták
 Két ágy takaro 10 Susták
 Egy veka meg egy fél véka 4 garass
 Kováts Ferentz Kézdi Vásár helljnek hütösse
 Benkő Bálint Kézdi Vásárhellyi hütös Civis

*Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár
 F. 75–A Székely Nemzeti Múzeum
 dokumentumai, VII. Fasc. (1781–1794), 104–
 104 verso.*

KÉZDIVÁSÁRHELYI FÜLÖP JUDIT PARAFERNUMA, 1798⁸⁵⁴

Ez mostan fojo 1798–dik Esztendőben novembernek⁸⁵⁵ 5–dik napján requirálván minket eléb Subscribenseket ide valo Kézdi Vásárhellyi Fülöp István és felesége Jantso Judit Aszszony a végre, minthogy édes Leányokot Fülöp Juditt Aszszont férhez adván ide valo Kézdi Vásárhellyi Nagy Zakarjás ökegyelmének, de mint hogy hirtelen esvén a dolog, hogy Nagy Zakorjás ökegyelmének a Frantzi Háboruba keletett menni a porontsolat szerint, azért a porofernum és egyéb bonumok kiadása ki nem adatatott volt, azért most mi előttünk ki adatatottván mind külső, mind belső bonumokat ugy parafernumokat a mellyek rend szerint így következnek.

1.	Vagyon egy fekete barány bőrös mente, fekete belesel, ezüst Gombokal készítve	40
2.	Egy plizer Suba, nyestel premezet	48
3.	Egy báranbőrös Suba kék poszto	17
4.	Egy Szederjes Köpenyeg, ezüst sinoros	30
5.	Egy zöld seljem szoknya, virágos	17
6.	Egy plizer Szoknya	13

⁸⁵⁴A kézirat a kézdivásárhelyi Fülöp család levéltárában található, közvetlen szomszédságában földcserékről szóló jegyzőkönyvek vannak.

⁸⁵⁵A kéziratban: 9bernek.

7.	Egy fekete hobos Szoknya	7	
8.	Egy sima materia Szoknya	5	
9.	Egy fláner Szoknya	6	
10.	Két gyolts rokoja, egyik tarka		6
11.	Két sejem elő ruha, egyik fekete, egyik [—] ⁸⁵⁶	12	
12.	Két virágos fejr elő ruha	12	
13.	Egy bunda, nyestes, arankötesel, és egy fekete virágos sejem ezüst Keszületel	45	
14.	Három Lájbi, sejem egyik ezüst keszületes, a keteje simma		12
15.	Négy ing, keteje potyolat, keteje bódbeli	12	
16.	Három elő ruha	5,50	
17.	Hat Keszkenyő, kető patyolat, három sejem, egy törökös	13	
18.	Egy asztalra valo Totos	5	
19.	Egy ujus Lájbi, uri színü	5	
20.	Joféle gyöngy, nyoltz szál ezüst kapots, két pár kestyü, négy pár kés	8	
21.	Egy arany Karika, Ujban valo		2,50
22.	Ket türedék gyolts, 80-van sing hat font gyapot fonal	26	
23.	Hat Férfi ing, hat Lábra valo	18	
24.	Hét fejrénep ing, ing ajjal egygyüt	17,50	
25.	Tiz abrosz	15	
26.	Négy Lapedő	5	
27.	Egy Ágyteritő, tarka	4	
29[!]	Egy Lapedő bódbeli gyolts Sejemmel		4
30.	Egy totos Lapedő, hosszu aju	2,50	
31.	Öt pár Sejemmel varrot vankos hej és egy viselő	21	
32.	Hat főre való Kendő, kettő bódbeli, három Keszkenyő, egy gyolts	15	
33.	Négy Kendező Kendő		2
34.	Négy Asztal Keszkenyő	2,50	
35.	Három Darakaj ött hajakal	32	
36.	Két paplany, az egyik gyapotal, a más szörrel	20	
37.	Tizen egy Vánkos tarka héjakal	23	
38.	Tizen négy Sák	7	
39.	Egy türedék vászszon, 26 sing	2	
40.	Hét Surtz és egy hamas Lapedő, nyoltz Asztal Keszkenyő és Két tarisnya	2,50	

⁸⁵⁶Szakadás miatt olvashatatlan.

41.	Két Ontál és nyoltz tángyér	12
42.	Egy réz Lábas Fedejével, egy réz ivo csésze és egy réz gyertya tartó	3,50
43.	Egy ejtel hodik[?] és egy fél ejtel	1,50
44.	Vagyon vintzi kana 8 es három tál	2,28
45.	Három Láda, kető festett, egy Kalmár Láda	12
46.	Két pálinka főző üst	40
47.	Egy borjus Teheny	20
48.	Tizen ött kőből gabona	18
49.	Egy fél ál Szántó földett a város Határon a Mágori Cserire jövő Lábban a város fölgye vicinumjában, a melly ál 50-ven forintokban	50
50.	Vagyon a város határán az Ebres nevezetű Lábban egy negyed fél vékás Szántó földett a Balog Ferentz vicinumjában	50
51.	Minek előtte ferhez nem ment, volt záz forintya, a melly mais meg van	100

Egész Summa 849,28

Melly parafernum irás hogy mi általunk, fejel meg irt mod szerint ment végbe, irtuk meg a mi igaz Hitünk szerent, mellyet nevünk subscriptiojával és petsétünkkel meg erősítettünk jövőendő bizonyságul, a fen irt esztendőben és napon.

Jantso András m.pr., Kézdi Vásárhelly városának hütös Senátora

Jantso Péter káplár

Nagy Móses, k. Vásárhellyi hütös Személly.

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F.65/38 – Fülöp család levéltára.

Fasc.II. (1703–1800), 111–112 verso old.

JANTSÓ SIGMONDNÉ ANTOS MÁRIA PARAFERNUMÁNAK VISSZASZOLGÁLTATÁSA, 1799

15 Juli 1799 költ D[e]l[i]b[e]r[a]tum szerint ki fizetni.

Jantso Sigmondné Antos Mária paraphernalis Jovai mellyek meg íteltettek.

1.	26 Veder Turo, 20 ejtel Orda, 20 Gyapju	29, 60
2.	Három Sertés ott maradt, in Natura kíványa visza	
3.	Egy kerék nagy vas karikával, ezt is viszsza kívánnya.	
4.	Kilentz Vedres boros hordót in natura	

5.	Egy Tilót		
6.	Két tsebret és egy kártyát		
7.	3 Férfi ingért fizessen	9	
8.	3 Lábra valóért	3	
9.	Két keszkenyőért	1, 20	
10.	Négy Lepedőért	4	
11.	Négy párna hajért	2	
12.	Két kendező kendőért	1	
13.	Két hoszszu Abrosz	2	
14.	Négy Asztal keszkenő		1, 60
15.	Két vastag Abrosz	1	
16.	Két vastag kendő	0, 50	
17.	Egy bárdot agyon viszsza		
18.	Négy pár nyüstöt adgyon viszsza		
19.	Cselédinek kilentz inget adot	9	
20.	” kilentz Gagyáért	4, 50	
21.	Szolgáloknak hat inget	6	
22.	” Négy pendej	2	
23.	” négy előruha	3	
24.	” Egy Gyolts és Kender Rokoja		5
25.	Fejire valo	1, 56	
27[!] ⁸⁵⁷	Mejire valo		3, 54
28.	Két pár Tsizma	4	
29.	Hájára melyeket vett két mását	5	
30.	Két kalap kell	3	
31.	Schlafrokja estevére adja viszsza		
32.	Egy Láda maradt adja viszsza		
33.	Szolgálo béri	8	
34.	Dagaszto Tekenőt adja viszsza		

109, 50

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

---

⁸⁵⁷Elvétett számozás.

FELSŐCSERNÁTONI RÁKOSY TRÉSIA PARAFERNUMA, 18–19. SZÁZAD FORDULÓJA

Spetificatio Perefernalis

Azon jokrol, melyeket magával [visz] F[első] Csernátóni Rakosy Trésia ugan az irt falubéli
Lovas Katona Beke Lászlóhoz. Melyeknek rendei így következnek.

Darab	Nevei a Portékának	Fl.	Kr.
1.	Vagyon itten F[első] Csernatonb[an] Eszakrol a Gy[alog Katona] Rakosi Laszlo által arendaltatott titulus alatt birando Jozság, Délről a Fekete Joseff- ne Suctesorai [!]	100	
2.	Vagyon a F[első] Csernátóni Nagy Határba Délről a Köher [?] gyepe Eszakrol a Hogasszer Gyepe között egy 10 vékás Szántó föld	100	
3.	Vagyon az Al Csernátóni határba völgy másad Lábba a Baritz András Szomszedságába egy 5 Vékás Szántó föld mely Szántó Földek örökösön Által adatotnak	50	
4.	Vagyon a Közepső határba a harap gyepe melet egy 5 Vékás Szántó föld örökös		50
5.	Vagyon a F[első] Csernátóni Kis határba fel hagoba Eszakrol a Gy[alog] K[atona] Szabo Joseff Delről a Rakosi László Szomszedságába egy 4 Vékás Szántó föld örökös	40	
6.	Vagyon 2 Tehen egyik bornyuval a másik Medű	40	
7.	Vagyon 5 Juh	13, 30	
8.	Vagyon egy nagy Sertes	4	
9.	Vagyon egy bor főző üst Csős Csebervel	35	
10.	Vagyon egy Lugzo Üst	8	
11.	Vagyon egy Nyestes Suba	40	
12.	Vagyon egy Szederjes Kopenyeg	25	
13.	Vagyon egy festet Ágy	3	
14.	Vagyon három Darakaj 6 hajakal	40	
[15]	Vagyon 14 Vankos 28 hajakal	50	

[16]	Vagyon 3 Paplan	50	
[17]	Vagyon két vestékes[!]	10	
18.	Vagyon 5 Lapedő ezek közül 3 Gyolts	25	
19.	[---] ⁸⁵⁸		
20.	Vagyon ket Láda egyik nagy a másik kisebb	6	
21.	Vagyon egy sejem Szoknya	30	
22.	Vagyon Rokoja három Kartonok	30	
23.	Vagyon elő ruha 21-o, egy sejem Lajbli	13	
24.	Vagyon meg ket tarka rokoja	10	
25.	Vagyon abrosz 8, asztal keszkenő 10		20
26.	Vagyon kendező kendő 10	4	
27.	Főre valo keszkenő 7	40	
28.	Kézbeli keszkenő 6	6	
29.	Vagyon gyapot vaszon 50 sing, kinder vaszon 50	20	
30.	Vagyon gyolts 60 sing	12	
31.	Vagyon négy nyüstös vaszon 100	10	
32.	Vagyon egy Kaszten	12	
33.	Vagyon egy asztal	5	
34.	Vagyon 4 egyes szek egy Pár Gyertya tarto Rezek	6	
35.	Vagy[on] egy Pár Gereben egy nagy Kötő Lántz egy héhej egy Kapa egy Aso egy véka és egy fel veka egy Sütő tekenő 4 kisebb tekenő, 2 kádak, 2 Lórosta	15	
36.	Vagyon egy Nyárs egy vas Sir alá valo lészűrő egy torma Reszelő egy vas kalán	4	
		Summa	905, 30

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár
F. 65 / 26 – Alsócsernátoni Beke család
113-as leltár, 33. old.

BÖLÖNI BODA ILONA PARAFERNUMA, 1801⁸⁵⁹

⁸⁵⁸ Kimaradt a 19. szám alá szánt javak felsorolása az eredeti szövegben.

Parafernum

Az Nehay Ferentz Joseph Felesegenek Boda Ilona Aszszonynak Mostan Siko Janos ő
Kegyelmehez Viendő Bonumjairol.

1.	Az mostan Járo Két ökörben ad	22
2.	Két darabb Szánto földben és egy Darabb szena füben ad	10, 25
3.	Egy fejős Juh vagyon	2
4.	Egy Sertés, vagyis másképpen Disznó	4
5.	Egy Tollu Derekaly	8
6.	Hét Vánkoss avagy Párna	10, 25
7.	Tizen négy Vánkos helyak	10
8.	Két Derekaly héjak	3
9.	Négy Lepedők, eből kettő varrott és kettő Sima	6
10.	Egy báránybörös Fekete Mente	18
11.	Egy Fekete Báránybör Korsok[!] ⁸⁶⁰	12
12.	Négy Szoknyák, ezekből egy materia és 3rom Rassa	22
13.	Negy Melyrevallok, eből egy Seljem, 2tő Matéria és egy Báránybör	26
14.	Negy Rokolják, eből egy Pontz és 3rom Gyapott	9
15.	Négy elő Ruhák, melyből egy Materia, egy Lengyolts és Kettő Gyapott	6
16.	Negy Sehelyem Ruhák vagyis Keszkenyők	8
17.	Kétt Asztalra vallo Abrosz	4
18.	Felyre vallo Kendő Harom	5
19.	Két Ládák	5
20.	Negy Festékesek	8
21.	Egy Bagyi Cserge	5
22.	Egy Viselő Fekete Zeke	3
23.	Egy Pálinka Főző üst	14
24.	Egy Nagy Lugzo Üst	5, 9

Summa 226, 9

Sig[natur] Böllönn die 2dik 7mbri 801.

Siko István Gy[alog] Sz[abad] Katona

---

⁸⁵⁹ Anyakönyvi bejegyzés: „4-ta Sept (1801) Nms és Vitézlő Sikó Jánost (eskettem) Őzvegy Ferentz Josefnével Boda Ilonával.” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 105 – Bölöni unitárius vegyes anyakönyv 1739–1837).

⁸⁶⁰Kozsok.

KÉZDIMARTONFALVI BARTÓK MÁRIA PARAFERNUMA, 1801

A mostan fojo 1801-dik Esztendőben böjt más havának 22-dik nap[ján] hivatván bennünköt aláb subscribált Személyeket itten Nemes K[ézd]i Székben Mart[onfalván] lako Nemes Bartok Imreh Ur és Felesége Vajna Annaszony[!], hogy minek utánna az I[ste]n szerentsét mutatott volna Kedves Leányoknak Bartók Mária Aszszonynak férjhez menetele aránt, hogy t[udni] i[llek] Ikafalvi László István eő kegyelméhez menne házastársul. Melly szerint kívának házhoz oda vivendő minden nemü parafernumait pro futura cautela írnok fel, fel is írok minek utána mindeneket meg mutatván és Estimátorok is jelen levének, akiknek neveiket alább le irtuk. Eszerint adattatának fel következőképpen.

1.	Két esztendős ökör tinok	14	
2.	Két üdő marhák	16	
3.	Öt kosár méh	30	
4.	Egy hoszszu bunda	60	
5.	Egy ujjos Koppenyeg	25	
6.	Egy kék sujtásos sejem Szoknya	28	
7.	Más Fekete Kréditor Sejem Szoknya	25	
8.	Egy verdragon szín sejem tafota szoknya	15	
9.	Egy simma veres szoknya materia	6	
10.	Egy sejemmel kivarrot potyolat rokoja		10
11.	Egy Gyolts rokoja, az ajja Sejemmel kivarva	8	
12.	Egy bolti Simma rokoja potyolat	10	
13.	Egy potyolat apró sujtásos rokoja	7	
14.	Egy potyolat rakott rokoja	8	
15.	Egy komertuk[!] rokoja		8
16.	Egy Tottol vett potyolat varrott előruha	9	
17.	Két elő ruha virágos bolti	10	
18.	Egy házi rakott potyolat elő ruha	5	
19.	Két sujtásos elő ruha	7	
20.	Két sujtásos ajju elő ruha	8	

21.	Egy fekete sejem előruha	7, 50	
22.	Három bolti potyolat keszkenők	19	
23.	Agy Arannyal kivarrot bolti Keszkenő		6
24.	Három negyvenes keszkenyők potyolatok	10	
25.	Ugyan három potyolat keszkenyők	8	
26.	Két gyolts keszkenyők	3	
27.	Egy Török keszkenyő	3	
28.	Két Májlendi keszkenyők sejmek	12	
29.	Egy virágos Sejem keszkenyő	3	
30.	Két arany gyűrű, egyik fejes, más karika	20	
31.	Egy pár arany függő	20	
32.	Jóféle gránát gyöngyök	17	
33.	Egy sejem mejjre valo nyesttel, arany kötéssel		26
34.	Ugyan egy sujtásos mejre való	5	
35.	Egy kék sejem lájbi	5	
36.	Két lájbi, egy verdragon szín s fekete	5	
37.	Egy sejem kalap		5
38.	Hat ezüst kalán	32	
39.	Egy tükör atzéllas	7	
40.	Öt Derekaj két két hejjal	75	
41.	Tiz párna két két hejjal	50	
42.	Három kis párna sejem hajakkal együt		9
43.	Egy kámerrok ágyterittő	4	
44.	Egy fejr patyolat ágy terittő	6	
45.	Egy karmasin paplan, kék a széle, sejem a fele		25
46.	Egy szalma szín selyem paplan, kék a széle	30	
47.	Ugyan egy sejem paplan, jo féle karton a széle		15
48.	Egy sejemmel és aranyal ki varrott gyolts lepedő	8	
49.	Két fekete sejemmel ki varrott lepedő	12	
50.	Egy fejr Sejemmel ki varrot gyolts lepedő, mind a két vége varrott	12	
51.	Egy kék sejemmel kivarrot lepedő gyolts, mind a két fele ki varrot	10	
52.	Két paraszt gyolts lepedő	7	
53.	Két gyapot lepedő	6	
54.	Két hoszszu len abrosz	10	
55.	Ugyan egy hoszszu gyapotas abrosz	4	

56.	Tiz len rövid abrosz	30	
57.	Huszon kilentz asztal keszkenyő len	18	
58.	Tizen két kendező kendő	12	
59.	Három darabban lévő Sáknak való, más négy nyüstös két száz ötven sing	30	
60.	Két száz sing kender vászon	24	
61.	Hatvan sing gyapot vászon	18	
62.	Harmintz sing buza száraszto	2	
63.	Husz sing gyapot vászon	6	
64.	Egy superlátos festet ágy	3	
65.	Három láda festetek	9	
66.	Egy simító réz	4	
67.	Kéz pénz	40	
68.	Száz sing gyolts		36
69.	Hat férfi gyolts ing	18	
70.	Hat gyapot lábra valo	9	
71.	Egy maga szőt rokoja tiszta fejtőből valo	5	
72.	Egy osztováta	4, 34	

Summa 1104, 84

A kik a fen le irt parafernumnak Estimátorai voltak, ezek voltak: Rákosi Lászlóné Aszony Ratssa Judi ugyan Leányával Mária Aszszonyal, Bartok Beniámne Albert Mária Aszszony és Bartok Elekné Kotsis Éva Aszszonyok mind itten K[ézdí] Székben Martonf[alván] lakok. Miis szemeinkel látván az előnkben adatott parafernumokat a szerént meg irtuk igaz hitünk szerént tulajdon Subscriptionkal és szokot petséyeinkkel meg erősítvén a fen említett Esztendőben, napon és háznál.

Kováts Josef m[anu] pr[opria] K[ézdí] Martonfalvi nemes és

Kupán Ferentz m[anu] pr[opria] Martonf[alvi] gy[alog] Katona.

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65 / 24–Martonfalvi Bartók család levéltára

107-es leltár 86-87.

ALSÓCSERNÁTONI LÁSZLÓ ANNA PARAFERNUMA, 1802

Specificatio

Az Nemes Huszár Regy[ment] Obsist. Divisio 2 escadriomban Also Csernátonban az néhai Huszár László Péter Hajadon leányának László Annának parafernumáról az mellyek így következnek rend szerint

No. Az Parafernale Joknak Nevei

1.	Vagyon egy materia Habos hosszu bunda roka torokkal	20
2.	Vagyon egy szederjes Poszto köpenyeg	16
3.	" egy plizer szoknya	12
4.	" hat gyots Rokoja	22
5.	" egy viselő rokoja	2
6.	" kétt sejem mejre való	8
7.	" 8 ing 5 ing ally	10
8.	" egy sejem elő ruha 6 gyots elő Ruha	18
9.	" két sejem keszkenyő	6
10.	" egy ujos lájbli	2
11.	" hét fejre valo keszkenyő	14
12.	" hatt sébbeli keszkenő	3
13.	" 3rom Darakally 5 Hajjal	30, 30
14.	" kilentz Párna 7 pár Hajjal	22
15.	" két sejmes lepedő 6 viselő lepedő	13
16.	" egy paplan karton	6
17.	" egy tarka ágy terítő	3
18.	" 3rom Festékes	6
19.	" egy fejer ágy	1, 20
20.	" két festett Láda	7
21.	" hatt abrosz	6
22.	" 4 asztal keszkenyő	2
23.	" 36 sing zsáknak valo négy nyüstös Vászón	6
24.	" egy buza szárasztó /ponyva/	3
25.	" 4 kendező kendő	2
26.	" 20 sing gyots	4, 80
27.	" egy pár uj csizma	3
28.	" kész pinz	20

29.	”	egy kád, egy lugzó dézsa, 4 cseber, 3rom Tekenyő, egy véka	3, 40
30.	”	12 Bokáj, 12 Cserep Tángyér, 4 Tál	1, 50
31.	”	kétt darab marha	30

Summa 302, 90

Ezekon kívül excesio Szerint életben lévő édes anya László Péterné asszony ad meg nevezet Hajadon Leányának 3rom hasábatya[!] szántó Földekett az mellyek eszerint jönnek egyik az also Csernátoni Kismezőben az nyirtető Cub. 1. az másik az also Határban az völgyön tul az Torjai uton kívül Cub. 1. a Felső Határban a Harmadlábba Cub. 1. az melly szántó Földek örökségek. Ezen fenneb irt Specificatio az meg nevezett Személyek[ne]k az mint nekünk fel adatott mindenekben aszerint megirtuk az mellyet az mi igaz Hitünk Szerént Subscriptionkal is meg erősítettünk in anno Curenti 1802 Die 29. Maji itten also Csernátonban az özvegy László Péterné eő kegyelme Házánál futuro pro testimonio.

Csiky Lázár m[anu] p[ropria] és Balogh Aron m[anu] pro]pria
káplár Futásfalvi Gyalog Katona

Pozsony Ferenc gyűjtésében és tulajdonában.

BÖLÖNI SIKÓ JUTKA PARAFERNUMA, 1803⁸⁶¹

Anno 1803 die 15-ta Aprilis Bölöni Lovas Katona Siko István eő Kegyelme Leányának Jutkának Gy[alog] Katona Kozma Miklos eő Kegyelme mellé vivendő Parafernumai következnek e szerént.

1.	Egy Hoszszu bunda	25	
	Egy fekete mente	20	
	Egy seljem mejre valo és egy fekete teve szőr	10	
	Szoknya négy, kettő Materia, kettő pedig rása szederjes	25	
	Fersing ött, négy gyapot, egyik gyolts	16	
	Innepekre valo ing hatt, ezeken kívül minden napiak	16	
	Seljem keszkenyő négy		11
	Viselő keszkenyők segesvári gyoltsbol valok	9	
	Kézbeli keszkenő négy	5	

---

⁸⁶¹ Anyakönyvi bejegyzés: „1803. eskettem meg ezeket(...) 25 Apr. N. V. Kozma Miklost Siko Jutkával.”
(Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 105 – Bölöni unitárius vegyes anyakönyvek 1739–1837, 33 verso).

Asztal keszkenő Nyoltz	4
Sák köblös tiz, négy nyüstösök	5
Tarisnya négy	1
Csizma kétt pár	6
Derekaj kettő, három négy nyüstös héjjával	25
Vánkos hatt, tizen hatt héjjával	12
Lepedő négy	8
Egy tserge	4
Festékes kettő	6
Abrosz asztalra valo négy	4
Kendő négy	2
Láda kettő és egy szekrény	6
Gyapot fono kerék	1
Forrozo kád	1
Egy Cseber	0, 24
Tüzsze valo üst	5
Só-tarto	0, 36
Gyakor szita	0, 60
Torma reszelő	0, 24
Tölcsér	0, 24
Gereben egy, Héhel egy	1, 20
Tekenyő három küsseb, és egy dagasztó	2
Fa tángyér tiz	0, 40
Szegre valo lazuros korso nyoltz	1
Rész gyertya tarto	0, 50
Egy nagy Südő malatz, kettő kisseb	6
Gyapot vászon 25 sing	6
Kész pénz vagyon	4

Summa fl. 278 Den. 78

Ezen meg irt Parafernumnak el vitelit akarom

Siko Istan m[anu] p[ropria]

Mü előttünk

Pál Joseff Milit[aris] Biro

Varga Ferencz m[anu] pro[pria] Hites notarius

KÉZDIVÁSÁRHELYI FÜLÖP REBEKA PARAFERNUMA, 1803⁸⁶²

Ezen folyó 1803-dik Esztendőben Novembernek 13-ik Napján a Nemes Compagniai C[ommando] Palugyai Kapitány úr facultatiojából Senator Hanko Laszlo ő kegyelme Hazassági páros életre el szánván magát. Kérvén minket alább subscribált regiusokott, hogy Kézdi Vásárhelyi Fülöp István ő kegyelme Hajadon Leányának Rebeka Aszonynak adando Parafernumait a következőkben irtuk fel:

1.	Vagyon egy fekete Mente ezüst gombval	40
2.	Vagyon egy Kamertsuk[?] Nyestel készült Suba	50
3.	Vagyon egy Troppai posztoból készült ujj Köppenyeg	25
4.	Ugyan egy viselő Suba Bárány bőrös	15
5.	Vagyon egy seljem nyestel és elvegyes Arany és Ezüst kötéssel készült	35, 40
6.	Vagyon két selyem Lájbi Aranyas készülettel, 8, 20, ugyan egy ujj Lájbi Seljem	1, 40
7.	Egy metzszin tsépes Sejem Szoknya egy virágos fejér elő ruhával együtt	30
8.	Vagyon egy plizer Szoknya egy sejem elő ruhával	16, 40
9.	Ugyan egy fekete mor Szoknya hozavalo elő ruhával	21, 40
10.	Egy fejtöből szöt rokolya és egy Musulin előruha	8, 20
11.	Egy fláner Szoknya egy tarka előruhával	8, 20
12.	Ugyan egy flaner Szoknya egy vereses elő[uhával]	7
13.	Egy tarka rokolya, kék elő ruhával együtt	4, 10
14.	Vagyon 12 Keszkenyők, azok közt kettő Sejem, a többi bolti keszkenyők, mindössze	27
15.	Vagyon négy boltbeli fejérnép ingek	7
16.	Ugyan ismét 9 fejérnép golyts ingek	10
17.	Vagyon 8 ingek	8
18.	Vagyon 7 Férfi ujj ingek 6 Lábravalokkal	27

⁸⁶² Anyakönyvi bejegyzés: "1803. November 14. Hankó László Senator Fülep Rebekával, Senator Fülöp István leányával." (esküdt). (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 613 – Kézdivásárhelyi református esketési anyakönyvek 1734–1845, 25 verso).

19.	Vagyon 60van sing gyolts	18
20.	Ugy egy darab vászony	3, 30
21.	Vagynak 8 Abroszok és 6 Kendező Kendők, ugy 6 Asztal Keszkenyő takaró ruhákkal együtt	26, 18
22.	Vagynak 8 Lepedők, 4 viselő, egy pár seljmes, egy fel tótos, egy csipkés	26
23.	Vagyon három Derekaly helyyak	13
24.	Vagyon 5 pár Vánkos héljak, azok közül négy pár seljmes	18
25.	Három derekalj also heljakkal	30
26.	Vagynak 9 nagy Vánkosok, 2 kitsinke also tarka helyakkal együtt	29
27.	Egy tarka Ágy terítő	8
28.	Vagyon egy seljem Paplany és egy flaner	30
29.	Vagyon 15 Sákok és egy új Vászony Ponya	10
30.	Vagynak 12 On tángyérok és két leveses tál és egy réz gyertyatartó, 3 pár kalányok	25
31.	Három Láda	15
32.	Vagyon egy Pálinka Főző ujj üst és egy tselekedő	45
33.	Vagyon egy tisztáló fazék	1
34.	Vagyon egy tsős tseber két keveres káddal és borítottjával egy, 3 tseber, 2 kártya	5, 20
35.	Két Tekenyő, 2 Lapito	1
36.	Tizenkét köből rozot és kétt köből szaladott	44
37.	Szántó földre adnak	108, 20
38.	Egy öreg tehent	30

Summa Summarum 838, 18

Ezen Pharafernumnak valóságos léte eszerint ment légyen véghez, arról a mi igaz Hitünk, szokott petsétünk, neveink rá tételével erősítettünk a lennebb meg irt Eszt[endő] és Holnapban

Jantso Péter m. pr. v[ice] notarius

(pecsét)

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65/38 – Fülöp család levéltára

132-es leltári szám, III-as fasc. 1–2.

Kézdivásárhelyi Fülöp Rebeka parafernális javainak szétosztása, 1806

Inventarium

K. Wassarhelyen Gyalog Katona részen magyistratualis senator Hanko Lászlónak néhai Felesége Fűlőpp Rebeka az mostani 1806-ik Esztendőben Octobernek 5-dik Napján Testamentum nélkül hátra hagyván minden maga Bonumat az kiseded Rebeka Leányára kiis

11 Holnapus ugy mint:

Kész Pénz nintsen

Arany és Ezüst nintsen

Az Egyetmás Darabok es egyeb féle Portékák:

<i>Egy Fekete posztobol valo mente 38 ezüst Gombokkal</i>	<i>30</i>	
<i>Egy Asszonyi Bunda Nyestes Készülettel</i>	<i>102</i>	
<i>Egy Köppenyeg vászöld szín Posztobol</i>	<i>18</i>	
<i>Egy Kék posztobol valo viseltes Mente</i>	<i>10</i>	
<i>Egy Warrot fejérnépi Lajbli őtt pár aranyal üttetet ezüst Kapsokkal</i>	<i>29</i>	
<i>Egy Arany Készülettel Seljem Lajbi</i>	<i>2</i>	
<i>Egy Warrot Seljem Lajbli</i>	<i>1</i>	
<i>Egy Granat Seljem Szoknya</i>	<i>12</i>	
<i>Egy Viola Sziny Seljem elő Ruha</i>	<i>3</i>	
<i>Egy Fekete morr Szoknya uj</i>	<i>6</i>	
<i>Egy Musulin elő Ruha</i>		<i>1, 30</i>
<i>Egy Flaner zöld szoknya</i>	<i>3</i>	
<i>Egy nagy Seljem viragos Ruha</i>	<i>2</i>	
<i>Egy Fekete Seljem elő Ruha</i>	<i>2, 30</i>	
<i>60 Sing Gyapotbol valo uj Vászón a 15 xr</i>	<i>12</i>	
<i>8 Asztalra valo Abroszok</i>	<i>8</i>	
<i>2 Uj Kenderből valo Lepedők</i>		<i>2</i>
<i>3 Nagy varrot Seljmes Lepedők.</i>	<i>6</i>	
<i>8 Darab Ki varrot Wánkos hajak Gyolts vászonból</i>	<i>16</i>	
<i>2 Darakajok</i>	<i>10</i>	
<i>7 Wánkosok</i>	<i>7</i>	
<i>1 Ágy Takaro Kek Seljmes vagy Paplan</i>	<i>10</i>	
<i>1 Tutzet Kitsin Onn tangyerok</i>		<i>12</i>
<i>2 Nagy ontálak</i>	<i>4</i>	
<i>1 Nagy Láda</i>	<i>3</i>	
<i>1 Kitsin Láda</i>	<i>1, 30</i>	

I Palinkafőző üst Sisakval együtt

20

I Rez cselekedő üst mosni való

3

Summa 266, 30

Két száz Hatvan hat forint és 30 xr. Ezen kívül ad az Atya az Árvának melyet az Házasságkor kapot mint Parafernalis Bonumot az melyet az Árvának Jovára és hasznára hagy és ezen pénz az maga Kezénél vagyon.

Ezen felvételben jelen lévén Fülöpp István és Felesége meg holt árvának anyja Jantso Judith ezek pediglen testificalják, hogy nem volna több a mint Hanko László fel adta, kivévén valami Aproságok, mely sükségtelennek hagyattatik a fel adás meljeket Fülöpp Istvánn a meg holt Leányának adot férhezmenetelkor, ennek előtte hogy az familliai Portékákot hogy ne adattassanak el, mert Szégyenlik hogy az familliai Portékák idegen kézre botsáttassanak, hanem az itten ki tett betsü szerent melyet ő Parafernumban adot volt 100 főtal erette többet ad, így annalis inkább a Nemes Regiment ezen Parafernalis Jovokot Fülöpp Istvannak oly meg jedzésvel által engedi, hogy 366 Rf 30 xr. kez penztz le fog tenni az árvának hasznára 366 f. 30 xr.

Azon Adosság a melyet Hanko László maga it meg ösmer

182 f. 20

-----
548 f. 50xr

Öttszáz negyven nyoltz Renes forint és 50 xr, melyet a Ti[sz]t[ele]t[es] Darsnek Kapitány Ur[na]k Compagniája fel vegyen és Ismét azon Pénzt mint más árvákét Elocálni lehessen az Árva Részire

Sign[atur] K. Vásárhely die 14 Octombris 1806

Fülöpp István

Judith Fülöpp

Toth Samuel jub. Strásamester

Hanko László

Lukáts Zászlótarto

Turnanek főhadnagy

Auditor.

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65 / 38–Fülöp család levéltára

132-es leltár, III-as fasc.(1803–1872), 13–13

verso

SEPSISZENTKIRÁLYI SZÁRAZ TERÉZIA PARAFERNUMA, 1806

In Anno 1806, die 11-a Maji Sepsi Sz[en]t Királyi Huszár Katona Száraz Mozes Leánya, Száraz Therésia parafernumainak Specificatioja és Pénzbeli Estimatioja, melyek rend szerint így következnek.

A Portékák minőségek

Elsőbennis feljegyezt[e]n[e]k az öltöző Ruhák rend szerint

1.	Egy tisztességes Suba Matéria	30	
2.	Egy Köppenyeg	20	
3.	Egy Selyem Mejre valo	18	
4.	Egy Selyem Lájbli	3	
5.	Selyem Keszkenyők Nyakra valok 3rom	12	
6.	Főre valo Keszkenők 2 Batiz, 4 más viselők	7	
7.	Kézbeli Keszkenők 5	5	
8.	Materia Szoknyák, Flánér 2tő		22
9.	Selyem elő Ruha 1, Batiz 1, Házi Szóttek fejéres s tarka 5	17	
10.	Ujjas Lajbli Poszto 1, Serített 2tő	5	
11.	Rokolya serített 2tő	10	
12.	Más Rokolyák 3rom Tarka s fejr	6	
13.	Ingek gyoltsok 8, hozzá valo anyi ojjokkal	8	
14.	Kézbe valo Kesztyük 2tő	1, 30	

Ágyi Készületek

1.	Derekaj 3rom, rája valo két párna héjakkal	60
2.	Párnák 6 nagy, kitsin 2, négy pár Totos, négy pár Tarka hajakkal	28
3.	Paplany 1, hozzá valo fejr Lepedők 2tő	12
4.	Egy Kotzkás Ágy takaro, két viselő Leplekkel	7
5.	Kender Szösz Leplek 4	4
6.	Festékes 3rom, 2tő Kötött, 1 sima	12

Asztalra valok, ugy egyéb házi eszközökre valok

1.	Asztalra valo Abroszok Baratzk magos 8, Asztal Keszkenők 4	12	
2.	Viselő Abrosz 2tő, által vető 2tő, Tarisnya 2tő. takaró ruha 4	3, 20	
3.	Egy gyolts Kendő, kendező kendők 7		3
4.	Négy nyüstös Sákok 10, egy Surgyé	7	
5.	Csizma 2 pár ujj, egy jó Czondra	10	

6.	Egy tisztességes nagy Láda	5
7.	Egy réz merített ivó	1
8.	Gyolts 25 sing, gyapottas vászon 30	16

Két Tulok, egyik ökör, 2 esztendő, egyik Tehény 3rom Eszt[endő]

Ami nézi az Örökséget amely Fiut és Leányt illet, mind az Attya mind az Anyja részéről a Szülék holta után az osztály mutassa meg, mi jut.

Summa 369

Mely dolog költ a fenn irt Esztendőben és Napon Sepsi Sz[en]t Királyban a Lovas Katona Száraz Moses ő kegyelme házána én előttem itten Subscribált személy előtt.

Jantsó István m[anu] pr[opria], Comp[ania] Notáriussa

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65 / 53– Szentkirályi Száraz család iratai, 168.

SEPSISZENTKIRÁLYI KIIS ANNA PARAFERNUMA, 1806

Sepsi Sz[en]t Királyi Gyalog Katona Kiis Antal Leánya Kiis Anna Parafernalis jovai Specificaltattak in Anno 1806 die 19-na Mensis Maji im ez aláb meg irtak szerint.

Nro	A portékák minemüségai így következnek	Est.
1.	Két Ládák	11
2.	Egy Materia Suba	40
3.	Egy Köppenyeg	24
4.	Egy Sellyem Mejsrevaló	10
5.	Egy Prizer Szoknya, más ismét Matéria kettő	20
6.	Egy Karton Rokkolya	7
8.[!] ⁸⁶³	Selyem elő ruha 1, Musulin 1	20
9.	Más féle elő ruhák Tarkák, siritettek s fejérek 6	18
10.	Selyem Lájbli	2, 30
11.	Selyem Keszkenők 3rom	10
12.	Főre való keszkenők Batiz 2tő, Házi Szöttis 2tő	11
13.	Nyoltz Ingek hozá való ajjakal	8, 10
14.	Ujjos Kesztyű 2 pár	1, 30
15.	Kézbéli Keszkenők 5	5

---

⁸⁶³ Az összeírásból kimaradt a 7-es szám.

16. Két pár Csizmák

Ágyi portékák következnek

17.	Egy Paplany, két Festékes	14
18.	Lepedők Gyolts 1, Gyapottas 2tő, Tarka 1, Kender 2	14
19.	Derekaj 2tő, négy rája valo hajakkal együt	40
20.	Párnák 6 nagy, 2tő Kisseb, 22 rája valo hajakkal	30
21.	Surgyé 1 Kender	1, 30
22.	Abrosz sájos 2, Baratzk magos 6	16
23.	Asztal Keszkenők 8	4
24.	Kendező Kendők 8, melyek közül Gyolts 1, Gyapotak 5, Kender 2	10
25.	Nyoltz Sákok, négy nyüstbe szóttek	7
26.	Egy által vető, három tarisnyák	1, 20
27.	Husz sing gyolts, harmintz sing gyapottas vászon	14
28.	Egy fejős Tehény kitsin Borjával	60

Summa 420

Mely Specificatiok a fel adás szerént meg irtam igaz jo Lelkem ismereti szerent a fen irt Esztendőben és Napon Sepsi Szt. Királyban a Gyalog Katona Kis Antal Uram Házánál melyet tulajdon Subscriptional meg erősíttek.

Jantso István m[anu] pr[opria] Falu Notariussa

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65 / 53 – Szentkirályi Száraz család levéltára, 169.

KÉZDIVÁSÁRHELYI FÜLÖP ANNA PARAFERNUMA, 1809⁸⁶⁴

Ano 1809 die 11-ma Februarii Kézdi Vásárhelyi Senator Fülöp István ök[egye]lme Hajadon Leánya Fülöp Annának Tott Istvánhoz valo férhez menetelével vittendő Pharafernumai az ide alább meg irt positiók szerént lesznek a melyeket is édes szülei adnak

1.	Egy plizer nyestes Suba	80

---

⁸⁶⁴A perefernumlevél a kézdivásárhelyi Fülöp család adásvételi jegyzőkönyvei, földcseréről szóló papírai közt van. Anyakönyvi bejegyzés az esküvőről: "1809. 30-a Januarii. Tót István, Tot Sámuel ő kegyelme fija Fülöp Annával, Fülöp István öklme Leányával." (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 613 – Kézdivásárhelyi ref. esketési anyakönyvek 1734–1845, 29 verso.

2.	Egy köppenye Szederjes	60	
3.	Egy báránybőrös Suba kék poszto	40	
4.	1 Csépes Creditor Szoknya granatszin	25	
5.	3 Szoknyák egy fekete teveször, egy plizer és egy poszto	60	
6.	2 Rokollya egyik Tarka Karton a más szótt tarka	12	
7.	2 Selyem elő ruha egyik fekete a más zöld	25	
8.	2 Fejér Potyolat előruha virágosok	16	
9.	5 Előruha ketteje Kardon a más három szótt	15	
10.	3 Sejem Lájbi egyik arany készülett a más kettő simma	20	
11.	1 Plizer ujjos fejérszép Lájbi	5	
12.	3 Sejem Keszkenyők nyakra valók	20	
13.	3 Tarka keszkenyők gyolts virágosok		10
14.	3 Főre való Potyolat Keszkenyők virágosok	18	
15.	7 Férfi ingek gyoltsok		35
16.	6 Gyolts Lábravalok	10	
17.	12 Fejérszép ingek, ebből nyolc házi gyolts négy Boltbéli gyolts	25	
18.	8 Darab fejérszép ingaljak	10	
19.	7 Kendező kendők	6	
20.	8 Darab Abroszok, Asztalra valók s ött Asztal keszkenyők		30
21.	5 Lepedők ágyra valók, kétféle Tarisnya, négy takaró ruhák	10	
22.	10 Sing gyoltsok	24	
23.	2 Paplany egyik uj Sejem a más Flanér viseltes	55	
24.	3 Lepedő varrott Seljmes egyik Totos	20	
25.	6 Derékaly Héjjak	40	
26.	Három pár varrott vánkoss héjjak Seljmesek	21	
27.	Hét pár vánkoss héjjak ezek közül 3 pár Tarka, másfél pár fehér gyolts simmák, másfél pár madaras seljmesek, egy pár kitsin		25
28.	9 Vánkossok és kétféle kitsinke ujjok	24	
29.	Három Derékalyok ujjok	36	
30.	Egy Karton ágy terítő egy Cserge	16	
31.	Tizen három Sák és egy ponya	13	
32.	Három Ládák egy nagy festett záral együtt, egy kisebb hasonló moddal a 3-ik fehér Lada		21
33.	Egy pálinka főző üst és egy cselekedő üst	70	
34.	Kétféle kevereses kád bontójával együtt, két kártya, egy Ajboros Hordo	13	

35.	Egy Tutzet On Tángyérok	24
36.	Egy réz gyertya tarto, egy cserpenyő, egy torma reszelő, egy tutzet badok Kalán	6
37.	Egy Három Esztendős Teheny	35
38.	Négy köből ősz gabona, hatt köből Tavasz	66
39.	Egy öttven fontos Szalonnát	15
40.	Egy Tisztáló fazek nagy és egy Sütő Tekenyő	2
41.	Jóféle veres gyöngy is egy in praesentam	7

Summa Rft 1065

Mely Pharafernalis jok mindkétt részén lévő Atyafiak jelenlétekben vitettvén és iratott légyen fel arról miis a mi igaz Hitünk szerént bizonyittunk Ano Die ut m. praesentissis.

Jantso Péter Kézdi Vásárhely[ne]k V[ice] not[ariussa]

Toth Sámuel m[anu] pr[opria] juratus

Nagy Zakariás m[anu] pr[opria] Káplár

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65 / 38–Fülöp család levéltára

132-es leltár, III-as fasc.(1803–1872), 18–19.

FELSŐCSERNÁTONI KÖLÖNTE TERÉZIA PARAFERNUMA, 1809

Specificatio Parafernor[um]

Melyeket viszen magával felső Csernátoni Lovas Katona Néhai Kőlönte Ferentz Leánya Terézia hajadon leány férjhez menni szándékozván ugyan felső Csernáton 44dik Ház Nro. Közember Gy[alog] Katona Torjai Gábor eő Kegyelméhez mind ketten Reformált Religión Lévéők.

Melyeknek rendi így következnek

1.	Vagyon a Nagy Mezőben egy köblös föld, vicinusa alol Beke Pál feljel Márton György	80
2.	Vagyon a középső Mezőben a Kuton feljel Cap. Cub. 1. vicinusa alol Beke Márton feljel Mátyás Istvánné	80
3.	Vagyon a Kis Mezőben az Ikafalvi ut alatt Cap. metr. 3. vicinusa Délről Kőlönte Márton jung az ugyan buzával bevetve	80
4.	Kész pénz vagyon	50

5.	Vagyon három bárányzó ju	36	
6.	Vagyon egy három esztendő tehén	40	
7.	Vagyon egy föld az alsó Horgas szerben Vicinus alol a Damokos föld feljel Beke Márton, ez megyen Subára cap. cubyt 50 forintba	50	
8.	Vagyon egy szederjes köpenyeg jo	40	
9.	Vagyon három derekaj hat hajakkal	52	
10.	Vagyon 8 Párna Tizenhat hajakkal	66	
11.	Vagyon egy Paplany, három festékes, két gyolcs lepedő, 3 kender	45	
12.	Egy ágyterítő és egy ágy	14	
13.	Vagyon Két láda	11	
14.	Vagyon két szoknya	22	
15.	Van egy Karton szoknya és három fejtő rokoják	42	
16.	Vagyon három viselő Rokoja	9	
17.	Vagyon egy sejem elő kötő egy patyolat 4 tarka	33	
18.	Vagyon hat abrosz, Kendező kendő 6		18
19.	Vagyon két selyem, egy Török ruha, Bóti 3, házi gyolcs 3	40	
20.	Vagyon hat kézbeli Keszkenő		15
21.	Egy selyem, egy materia lájbli	9	
22.	Vagyon gyapott vászon 50 sing, kender vászon 50 sing, más vég 66 sing	80	
23.	Egy ponyva 16 sing	5	
24.	Egy tükör	1, 20	
25.	Vagyon négy köből Haritska	24	

Summa 942, 20

Mely Parafernalis Specificatio, hogy mindenekben a fen irt pontok szerint ment légyen végben, arról igaz hitünk szerint subscriptionkal erősítünk s így felcsernátón 7 february 809.

Beke Márton m[anu] p[ropria]

Kölönte Márton m[anu] p[ropria]

Falus Biro

Gy[alog] Katona Hütös

Pozsony Ferenc gyűjtésében és tulajdonában

GIDÓFALVI IMREH ANNA PARAHERNUMA, 1811⁸⁶⁵

A[nn]o 1811 Die 14 Maji, Gidofalvi Néhai Tiszteletes Imreh Ferentz Uram Leánya Imreh Anna Paraphernumának számai betsü szerent következnek ezek szerint

1.	Egy Nyestes Hoszszu, dupla Materia Suba	150
2.	Egy Köppeneyeg	40, 30
3.	Egy Hoszszu Poszto Köntös	60
4.	Egy Sellyem Hoszszu Köntös	64, 50
5.	Két tarka es egy Fejér maga szött ujjos Köntösök	130
6.	Egy rövid kurta Jó féle Nyestel készült köntös	25, 40
7.	Negy fejtő Rokollya, és egy Franel Szoknya	96, 49
8.	Egy Hoszszu Fekete Sellyem elő ruha	30
9.	Három Házi Fejtős elő ruha	29, 10
10.	Egy Lenbatiz elő ruha	20
11.	Egy Gázmér és egy Sellyem Keszkenyők	100
12.	Egy Varatos Totos fejér Keszkenyő	50
13.	Egy sujtásos Totos d[et]to	15
14.	Egy fejér d[et]to d[et]to	80
15.	Nyoltz Házi Gyolts Keszkenyők	80
16.	Egy Ágy festve	30
17.	Három Derékally Hajjastol	180
18.	Két Gyoltsos Derekally Hej	60, 30
19.	Tizenkét Vánkos Hajastol	180, 40
20.	Ugyan Fejtős tizenkettő	90, 20
21.	Három Paplan, egy Sellyem, kettő Karton	120
22.	Hat Lapedők, Kender, s három Gyolts	98, 15
23.	Egy Ágy terittő, fejtőből	39
24.	Egy Kaszten három fiokjával	74
25.	Egy Láda zárastol	20
26.	Egy kis Bársonos kis Láda	16
27.	Huszon negyes Gyolts 100 Sing	300
28.	Ugyan Késkenyebb 50 Sing	200

⁸⁶⁵ Anyakönyvi bejegyzés: „Imreh Anna, néhai volt Bodoki Ref. Pap Tiszt. Imreh Ferentz Úr Leánya öszve köttetett a Létzfalvi Ref. Oskola Mesterrel Szabó Ferentzel Tiszt. Jantsó Áron Úr által Majus. (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105/344, Gidófalvi ref. Esketési anyakönyvek 1767–1817, 91. old.)

29.	Gyapot vászon 100 Sing	160
30.	Kender vászon 160 Sing	160
31.	Sáknak valo 80 Sing	64
32.	Hét Abrosz, egy bolti, Hat baratzmagos	80
33.	Tizenhat asztal keszkenyők	30, 25
34.	Tiz kendező Kendők	20
35.	Egy Onn Taál és három Tángyér	20
36.	Egy Tehén	200
	Egy Ökörnek az árra	100
37.	Három darabb zállagos Szánto Földek	100
38.	Egy Teglázo Réz Vasastol	8

Tota Summa 3141

Ezen fenn Specificalt Jok bétsültettek Tiszteletes Néhai Jantso Gábor és Balog Gábor Uraimék Özvegyik által, én pedig a szerint igaz hitem szerént meg irtam a fenn irt Esztendőben, Napon Gidofalván, özvegy Tiszt[eletes] Imreh Ferentzné Aszszony Házánál.

Gidofalvi Imreh István m[anu pro]pria

Folytatás

	Egy Átalag Pálinka 6~hat Veder, Kupája 5~öt Rfor leszen	240
40.	Adosság 209 Rfor. Kézpénz 10 Rf.	309
	Egész Summa	3690, 9
41.	Egy Láda zárastol	17

[Hogy ezen] két Lapokon meg irt Paraphernál Jok Házamhoz [jö]ttek in natura

Gidofalvi 16a Maji 1811

Szabo Ferentz m[anu] pr[opria] Létzfalvi R[e]f[o]r[matus] Osk[ola] Mester

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 89 – Tuzson János kollekció, II-es Fasc.

(1800–1857), 35–36.

ZABOLAI VAJNA ANNA PARAERNUMA, 1814⁸⁶⁶

Fregex[?] kapitany ur ő nagsaga companiajaban

Az 32-dik numerus alatt lévő Nemes Orbaji Székben Zabolán lakó gyalog katona Csekme Mózes Vészi magának Ugyan Zabalán lakó Providus Vajna János hajadon Le Anyát Vajna Anát az kinek is paraernumai következnek Ezek szerint.

1.	Vagyon egy festet Láda melj ér	for.	10
2.	Vagyon Egy kiseb Láda melj ér	for.	4
3.	Vagyon két derekaj két héjal mej ér	flor.	20
4.	Vagyon Nyoltz párna 16 héjal Négy tarka fejtős Négy gylts mej ér	flor.	40
5.	Vagyon két paplany kartony Egyik a más szöt meg ér	flor.	20
6.	Vagyon két festékes megér	flor.	10
7.	Vagyon Egy Tsutár[?] Egy Ágy terítő tarka	flor.	8
8.	Vagyon hat lepedő varot melj ér, Nég[y] paraszt lepedő meg ér		19
10[!] ⁸⁶⁷	Vagyon öt Abrosz, borotz magos melj ér		12
11.	Vagyon hat kendő kender melj ér		6
12.	Vagyon hat takaro Ruha mej ér		3
13.	Vagyon Egi pár Sák meljér		1, 12
14.	Vagyon Egy Köpenyeg fetragony fény mej ér		40
15.	Vagyon két Szoknya Egy fláner az más Plizer megér		14
16.	Vagyon Négy Rokoja kető tarka fejtős, kető fejer Gylts megér		22
17.	Vagyon öt Sortz kető tarka fejtős kető fejer Egy fekete		20
18.	Vagyon két Lájbi Egy kurti		12
19.	Vagyon két Ruha meljér Egyik Sejem a másik Szatén[?]		10
22[!]	Vagyon még nyoltz keszkenyő három fetős kotzkás a töbi tsak fejtösszejű		22
23.	Vagyon Egy kana, Egy tötsér Egy fogas Egy karjos pad Egy ágy meg ér		6
24.	Vagyon Négy Tángyér fél poltzerlany 7 bokáj Négy plé kalány		1, 12
25.	Vagyon három kalongya kender		3
26.	Vagyon Tizenyoltz sing gylts		10
27.	Vagyon Egy Pálinka Főző Úst Egy gyuro tekenyő		40, 30
28.	Vagyon Négy lud Négy tyuk		4

⁸⁶⁶ Anyakönyvi bejegyzés: „13-a Xbris (1814). Gy. Kat. Csekme Mosest (eskettem) ez előtt Moldovában ment Gy. K. Csekme Gábornak feleségétől Tanko Klárától való fiát Vajna Gábor hajadon leányával Annával. Gy. K. Csekme Tamás, Prov. Csákány Mihály, Poson Mihály, Szabó Ádám, Kováts István és feleségeik jelenlétekben.” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 716 – Zabolai református vegyes anyakönyvek, 109. verso.)

⁸⁶⁷ A hozománylevélben elvették a számozást.

29.	Vagyon két Tehény Egy bornyúzó meg ér	120
30.	Vagyon két Sertés megér Egy malatzával	20
Mint Summa Rénens forint		509, 22

Melj pera fernális minden bizonnyal Ezek szerint menvén véghez Mü is meg írtuk ami Igaz hitünk szerint Zabalán az Vajna János Uram házánál meg irtuk És Nevunk alája Irásával meg Erösítettük az 1814dik Esztendőben detzembernek 5dik napján.

Császár Dániel Zabalai gyalog katona [aláírás]

Székal Ferentz [aláírás]

Vidi Fischer [aláírás]

Dr. Pozsony Ferenc gyűjtésében és tulajdonában.

GIDÓFALVI KÖLES ERSIK PARAFERNUMA, 1814

Néhai Köles János Ők[egye][me] Leányának, Ersiknek parafernumai következnek e szerint.

1.	Vagyon 1 poszto Suba és egy Szederjes Köpenyeg	60
2.	3 Derekaj hozzávalo hajakkal, 8 vánkös, 2 két hajakkal	120
3.	2 Szoknya, egy karton	20
4.	Egy Selyem elő ruha, 2 Selyem ruha	30
5.	Egy Gyolts Lapedő, 1 festékes, 1 Cserge	18
6.	Kész Pénz	35
7.	Öt köből Ros, 2. ½ köből Buza, 1. ½ köből Árpa	85
8.	Két köből haritska, öt köből Zab	24, 24
9.	Öt nagy juh	25
10.	Egy Sertés	4
11.	Egy nagy Láda, egy pohárszék, egy Ládás pad	11
12.	Egy ágy	4
13.	Két Üst	10

Summa 446. 24

Ezen küül vagyon egy Szép bennvalo jószág, és a Gidófalvi három határba 14 Köből féreje Szántó föld és a Gidófalvi Réten 2 Szekérre valo Széna fűhely.

Mely fen nevezet portékák és Szántó földek, jószág és Széna fű hogy a fenn meg irt mod Szerint légyenek arról a mi igaz hitünk szerint bizonyágot tészünk az most folyo 1814-dik

Eszterházyban a Lovas Katona Orbány Sigmond őkegy[elme] Lakó Házánál itten S[epsi]
Gidófalván.

Orbány Sigmond m. pr. és Vitályos Josef m. scr.

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65 / 42 – Fotosi Imreh család levéltára

(1797 – 1870), 17. old.

OZSDOLAI HUTZÁN BANDI GYÖRGY NÉHAI FELESÉGE PARA-FERNUMÁNAK ELÁRVEREZÉSE, 1814

Lititacionalis Specificatio

Az Osdolai Hutzán Bandi György Néhai Feleségének el maradt árvai Joseph, János, Julis, it
soká számokra tanálható Parraforumát el adatván, melyek így következnek:

1.	Egy Derekaly	3. 30
2.	Ugyan egy derekaly	5
3.	Egy pár Vánkos	2
4.	Ugyan egy pár Vánkos	1. 30
5.	Két kitsin Vánkos	0. 20
6.	Egy Derekaly szély	1
7.	Egy sejmes Vánkos Szély	1. 30
8.	Egy Varrott Vánkos Szély	1
9.	Egy Paplany	4
10.	Egy Selyim Lajbli	1. 30
11.	Egy Selyim Ruha	1. 30
12.	Egy Selyim elő ruha	5
13.	Egy Kordon Rokoja	1. 30
14.	Egy Himes Abrosz	1. 30
15.	Egy Köpenyeg	16
16.	Egy Festékes	3. 30
17.	Egy Sejmes Lapedő	3
18.	Egy Gyolts Ing	0. 40
19.	Egy Lada	3

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

MÁLNÁSI INTZE BORBÁRA PARAFERNUMA, 1815 KÖRÜL⁸⁶⁸

A Málnási Reformatus Papp Keresztes Josef Uram Pappi házábanál 1801-től Augustusnak 2. Napjától fogva testamentaliter ő Kegyelmére lévén bizottatva [Intze Borbára]⁸⁶⁹, mind eddig gondját viselte. Most már nemes Sepsi Széki Sepsi Szent Györgyi Ifiju Legény Gyárfás Josef Uram magának akarván Hazas Tarsul venni, kinek is Perafernale [javai] ez szerent Következnek.

1. Egy ben valo Joszág a mely vagyon a Benedek András és Szabo
Daniel közöt lévő Joszágának Nap nyugoti, vagy is Benedek András
mellet levő fele része
2. Az Harom hatarban Szantó földek in Summa metreta 46
3. Derekaj 3 hat hejjal 65
4. 10 Vankos két két hejjal, fele gyos[?] ⁸⁷⁰, fele tarka 50
5. 7 lepedő, 2 gyos, egy gyapot kotzkás, 4 Kender 35
6. 6 Baratz magos abroz 24
7. 1 Suba 30
8. 1 Sejem Szoknya előruhaval együt 38
9. 2 tarka rokoja Karintzaval együt 20
10. 1 fejer gyos rokoja előruhaval együt 10
11. 3 rokoja Karintzaval együt 20
12. 9 Ruha, kettő fejre valo, 5 Kotzkás, 1 Sejem, 1 törökös 30
13. 2 Lajbi materia 6
14. 1 Kurti 6
15. 2 Kendező kendő 2
16. 4 Keszkenyő, 2 hímes, 2 himtelen 2
17. 6 zsak, egy átalvető 7
18. 2 Vestékes ⁸⁷¹ 12

⁸⁶⁸ Anyakönyvi bejegyzés: „1815. 9-a Aprilis. Intze Borist a Néhai Kanyo Mária Aszszony Leányát Sz. Györgyi Huszár Gyárfás Joseffel, Néhai Gyárfás István Uram Fiával az oltszemi tiszteletes Nagy Lázár Úr által, Gyárfás Trombitás úr és Vásárhellyi Jakab Uramék jelen léteken. (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 432 – Málnási református anyakönyvek 1757–1834, 50 verso).

⁸⁶⁹ A nevet kifejeztették a hozománylevélből, de a környező peres iratokból, amelyeket a hozománylevél végén közlünk, egyértelműen látható a férjhez adandó lány neve.

⁸⁷⁰ Bizonyára a *gyolcs* nyelvjárási formája.

19.	2 Láda	8
20.	1 Kad egy tiszta tseberrel, két tekenyővel	7
21.	2 Gabona tarto kas	8
22.	Egy fa mosár, egy osztovata, egy Asztal	12
23.	Egy kis rész üst	6
24.	3 pár kés és egy Kaposzta vago kés	2
⁸⁷²	Egy sertés	9
25.	Két onn tál és 3 on tál	24

Suma 433

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65 / 48 – Árkosi Rafai család

levéltára, 147. lelt, III. fasc. 1.

Instructio Admonitoria Certificatoria

Nagy Batzoni Tiszteletes Keresztes Josef Uram, mostani Málnási Református Pap Uramat, Néhai Kanyó Mária aszszonynak Törvényes Házasságból született Leánya Intze Borbára, mostani S[epsi] Sz[en]t Györgyi ifjabb Gyárfás Joseff Civis Huszár eőkigyelme Felesége, mi általunk Törvényesen admoniáltatja, az iránt: hogy jól tudja Tiszteletes Uram, hogy fenn irt Intze Borbára aszszonynak édes anyja, néhai Kanyó Mária Aszszony a Tiszteletes Uram Házánál meg halálozván, feles fel kelhető javai maradtanak a Tiszteletes Uram Kezénél és Házánál, amellyek még akkor arra ki rendeltetett emberek által Inventáltattanak. Ezekből némellyeket ugyan az irt Intze Borbára aszszonynak kezére adott Tiszteletes Uram, de nagy része ezeknek az portékáknak még Tiszteletes Uramnál vagyon, azért egész Tisztelettel, általunk az exponens Aszszony Kéreti, és admoniáltatja Tiszteletes Uramat, hogy fenn irt Néhai Annya még Tiszteletes Uramnál hátra maradtott jövait ökigyelmének, mint Néhai Annyának egygyetlen egy gyermekének kezére adni ne terheltelessék. Mellyet ha tselekeszik Tiszteletes Uram, az exponens Aszszony háládatoson meg Köszöni; ha pedig nem, a Tiszteletes Sepsi Reffor[mátus] Esperest Ur Kezünkbe Lévo petséjének erejével Certificaljuk Tiszteletes Uramat a Közelebb esendő T[iszteletes] Papi Törvényes Székre az exponens Aszszony képében, az holott fenn irt praetensioját erre tett és terjedő Költségei és fáradságaival meg keresni el nem mulatja. Et protestatur.

---

⁸⁷¹Festékes.

⁸⁷²Véletlenül elmaradt a számozás.

Testamentum a fenti Intze Borbára részére, 1801.

Anno 1801-dik Esztendőben 15-dik Septembris⁸⁷³ Tisztelendő Esperest Nagy György Ur Porontsolatyából ki rendeltetvén néhai Tiszt[eletes] Besenyei Kanyo Mária Aszszonynak halála után maradt Portékáinak fel írásokra és Számba vételekre, az fellyeb irt Napon elmentünk Málnási Tiszteletes Keresztes Josef Uram Papi Házához, az holott is az előnkbe adatott Portékáknak Specificatiojok e szerint Következnek, mellyek néznek meg halálozása után elmaradt árva Leánykájára Intze Borbárára.

1.	Derekaj	3
2.	Derekaj haj 5 tarka, kettő fejr, mind Negy Nyüstös	7
3.	Vánkos vagy Párna	8
4.	Vánkos vagy Párna haj kettő fejr Selymes, totos kettő, retzés totos Kettő, Kék Selyemmel varrott négy, zöld sárgás totos fejr, és Karmasin Sellyemmel meg került, Nyoltz tarka Szőtt egyben szakadozott, Summa	18
5.	Egy Gyolts fejr Selymes fejr totos retzés körül meg Került Lepedő és a feje Karmasin Sellyemmel meg van Kerülve, Szine hagyott, egy Gyapot totos fejr Lepedő, Egy tiszta Gyapot, Kettő egész Kender, egy Szőttes tarka, Summa	6
6.	Kopornya szín Priser Suba ujj Nyestes	1
7.	Mente egy arany Keszűlettel, roka torokkal Premezett, Szekfű színű, más báránbőrrel Premezett fekete Mente viseltes	2
8.	Festékes kettő és viseltes	3
9.	Abrosz egy bors himes, hat Sajos, egy bolti, egy Simma	9
10.	Asztal Keszkenyő 10 Sájos, Kettő bolti s egy Simma	12
11.	Egy Granit szín Selyem Szoknya, egy vad Galamb szín, egy fekete Szoknya Materia, Suma	3
12.	Fekete zöld Kekes fláner Sing	6
13.	Kék Sellyem Lájbli uj	1
14.	Egy szekfű Szín Poszto ezüst Czanklis váll, mely tarto nélkül, más veres virágos Sellyem, arany Czanklis, Színe hagyot váll melly tartoval	2
15.	Egy Langszin és egy fekete elő ruha, Summa	2
16.	Fejr elő ruha gyolts kettő, egy gyapot és egy Kender viseltesek	4
17.	Selyem Nyakra valo ruha fekete rojt körülölte ujj egy, Király szín	

⁸⁷³A szövegben 7bris.

	<i>fekete tsipke Kőrüllőtte viseltes</i>	2
18.	<i>Fekete virágos fátyol</i>	1
19.	<i>Serített tarka Szótt Rokoja Viseltes</i>	2
20.	<i>Szederjes viseltes Köpenyeg</i>	1
21.	<i>Gyapot Vászón Sing</i>	36
22.	<i>Kender fonal rövid Motollára Darabb</i>	8
23.	<i>Vass Sir alá valo</i>	1
24.	<i>Vass Serpenyő egy</i>	1
25.	<i>Nyárs egy Nagy egy Kissebb</i>	2
26.	<i>Lapos élű fésze</i>	1
27.	<i>Pátzalló Ujj Héhell</i>	1
28.	<i>Gereben egy Páár</i>	1
29.	<i>Csonka Nyelű Vaskalán</i>	1
30.	<i>Vass Matska</i>	1
31.	<i>Gyapot fonó és tsellő Kerekék, hozzá tartozóval</i>	2
32.	<i>Osztováta tekerő nélkült</i>	1
33.	<i>Tenyeres tsőllő</i>	1
34.	<i>Pintze tok béli Üveg, egy egy ejtelesek</i>	3
35.	<i>Két On táll, s három on tángyér</i>	5
36.	<i>Kád egy Küsdett Ser főző, egy forrazó jo, egy Kopasztos régi, ontorájais meg törött, Suma</i>	3
37.	<i>Cseber Kettő haszonvehetetlen, egy jo és egy Kisdeg haszonvehető Cseber, ki szakadott egyik Füle</i>	4
38.	<i>Buzás Kass Kettő kettős, egy egygyes haszon vehető</i>	3
39.	<i>Kender mag és Borso tartó Kissebb Kasok</i>	3
40.	<i>Úst egy Kűsdeg majd Ujj, egy Nagy el fül nélkült</i>	2
41.	<i>Ládás asztal Kerek</i>	1
42.	<i>Viseltes Karjos festet Pad</i>	1
43.	<i>Két viseltes egyes Szék</i>	2
44.	<i>Egy régi toltarto</i>	1
45.	<i>Két Brassoi Záros Láda viseltesek</i>	2
	<i>N. B. az egyiknek belől írása ez vagyon: K. M. 1778</i>	
46.	<i>Egy fejér ágy</i>	1
47.	<i>Etzetes Hordo viseltesek</i>	2
48.	<i>Rosta kettő haszontalanok</i>	2

49.	<i>Egy fél gyakor Szita</i>	1	
50.	<i>Egy fertallyos Pléj Kanna</i>	1	
51.	<i>Tekenő egy Nagy Szarvas, dagaszto, egy kissebb Kaláts dagaszto, és egy Laska gyuro mindenik egy Kóbál</i>	3	
52.	<i>Nyűst két Gyapju egy Szemes, mindenik jo</i>	3	
53.	<i>Tiz hitván Négy Nyűstős Sák</i>	10	
54.	<i>Tűkőr fiokkal</i>	1	
55.	<i>Kestyű Két Páár ujjos bőr, egy fekete kötött Sellyem</i>	3	
56.	<i>Egy Basiliaji Biblia, mely ki jött 1751-ben, Viseltes</i>	1	
57.	<i>Kiss Gergelly Uram Agendája viseltes</i>	1	
58.	<i>Bujdosás, Emlékezet Kőve viseltes</i>	1	
59.	<i>Egy tábla nélkül valo Soltáros könyv</i>	1	
60.	<i>Két Lo után valo derék Szeker</i>	1	
61.	<i>Egy So tarto</i>	1	
62.	<i>Egy asztallra valo So tarto fejr üvög</i>	1	
63.	<i>Egy Iskatullya</i>	1	

Melly ide fennebb Specificalt Portékákat Szám szerint és egyenőgyen elő adván Tiszteletes Málnási praedicator Keresztes Josef Uram, és miis meg nezegetvén, és Szamba vévén hitelesen fel irtuk és a Ládákba bé rakhatokat bé raktuk s Petsétünkkel bé is zártuk, mellyről a mi igaz hitünk szerent bizonyyságot tévén, Petsétünk s Nevünk le írásával meg ekesitjük.

Anno 1801, 15-dik 7bris, Sig. Málnás

Erődsdi Bálint Bodoki Refor[matus] Pap és Hűtős Assessor, és

Bitai László, Zalani Ref[ormatus] Pap

NB. Légelly Kettő

Ugorka Sozo Kisdeg Űveg 1

Kilentz fertalyos Palinkás Űveg 1

ezek kin maradtak volt.

Hogy ezen Copia az Originalisbol szorol szora igazan le iratot, aztot az én igaz hitem szerent bizonyittom s nevem all írásával meg is erősitem, Sepsi Sz[en]t Györgyön die 17-mo 7ber 815.

Császár Josef, S[epsi] Sz[ent] Györgyi V[ice] Notarius

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65 / 48–Árkosi Rafai család, 147-es lelt. sz.

III. Fasc. 8–9.

ZABOLAI SZABÓ JÓZSEF HAJADON LÁNYÁNAK PARAFERNUMA, 1815⁸⁷⁴

[---]1-ma Februarii Zabo[---]

Szabo Josef Hajadon Leányának [---] [Para]fernumai, a melyekis következnek

1.	Vagyon egy Tehén amely ér	[---]	
2.	Egy Sertés ér	[---]	
3.	Egy Szalonna ér	[---]	
4.	Egy Roka Torkos uj Suba ér	[---]	
5.	Egy Kőpenyeg ér	60	
6.	Két Paplan ér	40	
7.	Egy Poszto Szoknya ér	28	
8.	Más Hobos Szoknya és ugyan egy Fláner	30	
9.	Három Tarka Rokoják		20
10.	Potyolat Fejér Rokoja	10	
11.	Egy Selyem előruha, más 4 elő ruhák		35
12.	Egy Selyem Lájbri s más két materia Lájbik	20	
13.	Két Kurti, egyik Poszto, a más Fláner	16	
14.	Ingek 6 ajjastol együtt		10
15.	Két Batiz Ruhák	16	
16.	Négy más fejre valo Ruhák	16	
17.	Egy selyem Ruha s más bolti Ruha	15	
18.	Hat kézbe valo Keszkenyők	18	
19.	Két pár ujjas Kesztyük	3	
20.	Egy Kalap	1	
21.	Egy Láda uj, más avadag	11	
22.	Egy Ágy	3	
23.	Két Derekaj két két Hajjal	50	
24.	Kilentz Párnák két két hajjal, gyoltsok	10	
25.	Két Lapedők Két fejjel, s más 4 fejér Lapedők	28	
	[-----] Fetsékes	20	
	[-----] Teritő	20	

⁸⁷⁴A parafernumlevél töredékben maradt ránk, a lap felső fele hiányos. Az 1815-ös évszámra egy hátán lévő évszámból következtethetünk.

[-----]	20
[-----] Kendező kendők	4
[-----] Takaro Ruhák	1
[-----]	6
[-----]Méh	10
[-----] Kalányok, egy Tükör	2
Egy Köből Ros	12
Egy Lapos Szántovas	1
Egy Kitsin üst és egy vas nyárs, Cserpenyő	10
Egy Asztal, egy dagaszto tekenyő, két egyes Szék	10
Summa	726, 30

Mely Parafernumot hogy az feladás szerint irok meg a mi igaz hitünk szerint, azt bizonyitjuk nevünk alá írásával Zabolán a fen irt Eszt[endőben] és Napon.

Mihály András Ref[ormátus] Oskola Mester

Csekme Josef

Hadnagy Josef

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 75–A sepsiszentgyörgyi múzeum

dokumentumgyűjteménye, IX. fasc. 108.

KÉZDIVÁSÁRHELYI ÖZVEGY HANKÓ ISTVÁNNÉ JANTSÓ ANNA PARAFERNUMA, 1816⁸⁷⁵

Ezen jelen valo 1816-dik Esztendőben Pünköst Hava 3-dik Napján Isten Ő Szent Felsége rendeléséből el választván Fülöp Sámuel az Fülöp István Uram Fia jövőendő béli Házasság társul néhai ifiab Hanko István özvegyét, úgy mint Jantso Ferentz Uram Leányát Jantso Annát Akit is előttünk egyik a másiknak a régi szokás szerént a Mátka jegyet meg adák, ennek

⁸⁷⁵A perefernumlevél a kézdivásárhelyi Fülöp család levéltárában található, az állami levéltárban, peres iratok közt. Anyakönyvi bejegyzés az esketésről: „1816, 6 Junii. Fülöp Sámuel, István fia (esküszik) Jantsó Annával, nehai Hanko István özvegyével. A nem erőltetett Házasságról Bizonyosságok Jantsó Péter Senator és Jantso János Strása Mester.” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 613 – Kézdivásárhelyi református esketési anyakönyvek, 1734–1845, 36. old.)

következéséül a Meny Asszonynak mi általunk Parafernumai a következőleg jegyeztetnek fel Ily rendel

1.	Vagyon egy Nyestes Priser Suba és egy szederjes Bárán bőrrel viseltes	100
2.	Vagyon egy uj Köppenye és egy Viseltes	130
3.	Vagyon két Selyem Szoknya egyik Virágos a más Sima	100
4.	Vagyon ugyan Három Matéria, egyik fekete a második megy szín a harmadik simma	60
5.	Vagyon négy elő ruha, 3rom Sejem a negyedik Potyolat feje	70
6.	Vagyon egy Veres Gázmer ruha egy Fekete rojtos sejem, egy tarka Bokrétás sejem, egy ég szín virágos rojtos sejem egy törökös kéz beli, 5 darab	60
7.	Ugyan van 4 ruha, egyik varrot Pergát virágos, egy selyemmel varot virágos feje, egy feje varrott, egy sima feje	50
8.	Ugyan Három Selyem Lajbi	30
9.	Ugyan Három Derekaj három pár varrott helyyal	150
10.	Ugyan Tizenegy Vánkos tizen egy pár helyyal	100
11.	Ugyan Egy Sellyem Paplan egy pár totos varot lepedő	40
12.	Ugyan Hét abrosz Sájos és totos	35
13.	Ugyan Hét kendező kendő, hét Asztal keszkenő	31
14.	Ugyan Egy darab Gyots 30 sing, egy darab kender vászon 20 sing	36
15.	Ugyan Három font gyapot fonal	15
16.	Ugyan Nyoltz kender tarisnya	4
17.	Ugyan Tizenkét Uj Zák[!] és Nyoltz viseltes	12
18.	Ugyan Hat kender lepedő és három viseltes	20
19.	Ugyan egy Ponya és egy mag vető	5
20.	Ugyan Hat férfi Ing, kettő pergát gyolts, 4 házi gyolts és hat Lábra való	60
21.	Ugyan Hét Fejé né Ing ajjostól	30
22.	Ugyan Három Festett Láda záral együtt	40
23.	Egy Kalmár láda vasas és záros	15
24.	Tizen Három on Tángyék	35
25.	Ugyan Egy néhány Tál kantsoval együtt	6
26.	Ugyan Egy Téglázó réz, egy réz mosár, öt réz gyergya tarto, egy tutset plé kalán, három réz Hamuverő	30
27.	Ugyan két tűkőr	20
28.	Ugyan két egedbor főző Űst és két Tselekedő	100
29.	Ugyan négy Kád, Csős Cseber, viz hordo Cseber, kárgya, lapitto, Tekenő	30

30.	Ugyan egy rez Lábas egy réz Tepsia egy vas Lábas egy Nyárs, egy Fejsze, egy vas Kalán	10
31.	Ugyan négy Cserge, három ágy terittő	40
32.	Ugyan egy Festett Ágy	8
33.	Ugyan Ötvenhárom Német Forint Huszas és tallér pénz	
	Ugyan a maga valóságában egy Császári Arany 4 f. 30 x	57, 30
34.	Vagyon husz ezüst gomb fejer nep Mentere valo, Nyots szál veres joféle gyöngy 20	
35.	Vagyon egy Tehen borjustól	150
36.	Vagyon Kilents kőből roz, három kőből Arpa	150
38[!].	Kesz Penz Bángoban vagyon	60

Következnek a Jóságok

1. Vagyon a Szalai Utsában egy ben valo Fundus Minden rajta valo épülettel együtt
Ugyan vagyon itten a Kanta felé le menő Utsában az ugy nevezet Csigonak Utsájában egy fundus épülettel együtt
Ugyan vagyon a Csernátoni kapu fele ki menő utnál egy vetemenyes kert
Mely jóságokkal egy Sára nevezetű Testvére a mely Dolog tehetetlen ezen Jóságnak a fele része ezé a mig él a fele mint egy kétt ezeret meg ér 2000

Vagynak Szántó Földek

1. Vagyon egy két köblős Föld bé vetve a torjai Határba a Kosojában 300
2. Vagyon a Hoszu Lában a Város Határán bé vetve egy fél ál 300
3. Ugyan vagyon a város Határán az Ebrezen bé vetve rozal egy fél ál 300
4. Vagyon a Kantai Határon egy Parag egy Portsio Szekére valo Széna 100

Suma 4909, 30

Mely Parafernumi fel írás Hogy mi általunk ment legyen végben miis meg irtuk a fel adások szerent a mi igaz Hitünk szerent a fenebbi Esztendőben és Holnabban meg irt Mod szerént és Nevünk alol irt Subscriptionkal meg is erősítettük.

Nagy Zakariás
orátor

Szőts Josef
esket rend Notáriussa

Látta Moritz mp. Kapitány

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65 / 38 – Kézdivásárhelyi Fülöp család

NAGYBOROSNYÓI MÁGORI ANIS PARAFERNUMA, 1818

Ezen aláb irt Mod szerent Következnek az Nehai Mágori Samel Leá[ny]anak Magori Anisnak az Parafernále ruhái az 1818-dik Esztendőben Juliusnak 26-dik Napján Ugy mint

1.	Vagyon egy Materiából álo Suba fajin	78
2.	Egy zöld Posztobol tsinált fláner Beléses Köpenyeg	35
3.	Van Ket Poszto Szoknya	18
4.	Egy Karton rokoja van	10
5.	Van Kilentz Gyolts rokoja Kető fejer hat tarka	60
6.	Van tiz elő ruha egy Seljem, egy fejer, nyoltz tarka gyolts	50
7.	Vagyon nyoltz Ing bolti[?]	6
8.	Öt Ing aly vagyon ordinare vászonbol	3
9.	Vagyon feljre valo ruha tiz, három batiz, egy Pergat, hat fejer gyoltsbol tsinált	34, 20
10.	Tiz[?] ⁸⁷⁶ Kéz beli Keszkenyő tarka gyolts	16, 10
11.	Egy Gázmer ruha és egy Sejem	15, 20
12.	Vagyon Ket Kurtitson, egyik Materiából, az másik takáts	6, 20
13.	Egy Seljem Lajbi van	5
14.	Két Karton Lajbi	3, 10
15.	Abrosz van négy, egy Baratz magos, kető himes, egy ordinale	5, 20
16.	Vagyon nyoltz takaro ruha Kender Vászonbol	2
17.	Het kendező kendő Kender Vászonbol álo	3, 30
18.	Vagyon negy tarisznya Kender Vászonbol álo	1, 30
19.	Egy nagy Lada vagyon fajin	13
20.	Egy Ládás pad vagyon	2
21.	Vagyon ket tulubol álo Derekalj ket heljával	40
22.	Nyoltz Vánkos van 16 heljával együt, tarka gyoltsok	30
23.	Van Egy tarka Ágy teritő gyolts	8, 20
24.	Van egy Salma Surde	1

⁸⁷⁶A papíron lévő tintafolt miatt bizonytalan az olvasat.

25.	Negy Kender Lapedő Van, azon kívül egy totos gyolts Lapedő	7
26.	Vagyon egy Karton Paplan ⁸⁷⁷	
27.	Egy festekes van	14
28.	Vagyon Egy nagy Cserge	5
29.	Nyoltz Nagy Sák van	8
30.	Egy Tehen negy Esztendős van	50
31.	Ket Sertés van	4
32.	Vagyon Ket Karjos Szek	2, 10
33.	Vagyon egy nagy Ágy	6
34.	Vagyon egy hehel	0, 30

Summa 548, 40

Ezen feneb irt Parafernále Mi általlunk Estimáltattak és meg Irtuk az mi Igaz hitünk szerent és neveink al Irássával is meg erőssittünk Iten Sepsi Székben Nagy Borosnyon Gyalog Katona Kis Joseff Lako Házánál az fen Irt napon és Esztendőben

Nagy Borosnyai Ferentz Joseff Káplár S[aját] K[ezűleg] és
Jákó Dániel Fel dobolyi Jub[iláris] Káplár

Pozsony Ferenc gyűjtésében és tulajdonában

KOVÁSZNAI BUTYKA ANNIS PARAFERNUMA, 1823

Parafernális Specificatio

Ezen foljo 1823-dik Esztendő junius 20-dik napján N[e]mes Orbai Szeki Kovásznai Ifju Legén Gy[alog] Kat[ona] Csutak Mihálj veni akarja Feleségül ugjan Orbaji Széki Kovásznai L[ovas] Katona Özvegy Butyka Ferentzné Aszony Hajadon Liányát Ugy mint Butyka Anis aszont Meljre nézve az Butyka Anis Pere fornumai Mi általunk irattatnak e szerent:

1.	Derekalj 3-rom 6 Heljával	30
2.	Párna Tiz 20 Heljával	25
3.	Paplany egy, Cserge egy, Festekes 2-tő	27

---

⁸⁷⁷ Az ára tévedésből elmaradt.

4.	Ágy Terített egy, Gyolts Lapedő 2-tő, Szösz Lapedő 6	20	
5.	Láda 2-tő	8	
6.	Gyolts Hatvan Sing, Gyapot vaszon Két száz Sing	84	
7.	Kender Vászón 50 Sing és negy nyüstös vászon 60 Sing	19	
8.	Asztalra való Abrosz Gyapot 6. Kender Abrosz 3-rom	12	
9.	Asztal Keszkenyő 4, Kendező Kendő 8	6	
10.	Takaro Ruha 4, Sák 8	6	
11.	Suba egy Nestes, Köpenyek egy Szederjes	93	
12.	Szokna egy, Rokolja 7, egy pergát és ött Gyolts	48	
13.	Elő Ruha 8, egy Seljem, 2-tő pergát és 3-rom Gyolts	28	
14.	Lajbi 2-tő, egy Sejem és egy Karton	6	
15.	Főre való Ruha 5, Kettő pergát és ött Gyolts	48	
16.	Nyakra való Ruha 4, Három Sejem és egy Zöld	25	
17.	Kézbeli Ruha 5	5	
18.	Egy Tehen Kitsin borjával, Megint egy Teheny 2 Esztendős		45
19.	Két Ökör Tinó 4 Esztendős	60	
20.	Sertes egy 2 Esztendős és egy fél Szalonna	4	
21.	Egy Kitsin Üst, egy Serpenyü és egy Tormareszelő	8	
22.	Egy Gyertyatarto, 6-odik Szita, 2-tő Rosta 2-tő ⁸⁷⁸	1	
23.	Tekenyő Kettő, egy dogoszto és egy Gyuro	1	
24.	Ros 2 Kőből, Török buza egy Kőből, Haritska egy kőből	15	

Summa Flor. Rénes 589

Melj Perefernális Spetificatio hogy miáltalunk a fen irt mod Szerent ment legyen végben
meljet miis jól meg vizsgálván a fen irt mod Szerén[t] tanáltunk arról igaz Hitünk szerent
bizonyítottunk.

Vajna Gábor Gy[alog] Kat[ona] és Betsek Tamás L[ovas] K[atona]

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 79 – Csutak Vilmos kollekció

Fasc. I. – Kovásznai Csutak család

levéltára (1613–1895), 160. old.

ÁRKOSI LŐRINTZ ANNA PARAFERNUMA, 1825⁸⁷⁹

⁸⁷⁸ A 2-tőt véletlenül kétszer írták, vagy kifelejtettek a szövegből egy szót.

⁸⁷⁹ Nem szerepel sem az árkosi unitárius és református, sem az uzoni református anyakönyvben.

Parafernalis Consignatio

Melyben Árkosi születés Lőrincz Anna Parafernális javait alol irtak fel jegyeztük kiis Uzoni Gyalog Katona Kováts Antalhoz valo Ferjhez menetelét határozta, a Parafernalis jok ezek.

1.	Egy Köppenye	25
2.	Nagy Roha hozzá valo Surtzokkal	20
3.	Egy Szoknya	5
4.	Takáts Kurti	2
5.	6 fejre és nyakra valo Keszkenyők	18
6.	20 Sing Gyolcs	4
7.	Két Abroz, 4 Kendők	2
8.	Két Derekaj két két Hajakkal	16
9.	Ött Párnák két két hajakkal	10
10.	Egy Tserge	6
11.	Két Lapedők	4
12.	Egy Ágy Terittő	2
13.	Két Láda Zárakkal	9
14.	Egy pár gyapot Fésü	2, 30
15.	Egy gyapot fono kerék, egy ventser[?] ⁸⁸⁰	1, 30
16.	Egy Tekenyő	0, 30
17.	Egy Ágy	1
18.	Egy Viz tarto Kartya kannával	0, 30

Summa	129

Mely Parafernális Consognatit specifice irtunk meg az Huszár Nagy Jos[ef] Káplár Uram Sellér Házánál Kökösbén a mi igaz hitünk és jó lelki esméretünk szerént és nevünk alája irásunkalis meg erősittsük.

Uzoni Nagy László m[anu] pr[opria]

Uzoni J[ubilaris] K[áplár] Zajzon Bálint

A[nn]o 1825. 9a Au[gusti]

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

---

⁸⁸⁰Bizonytalan olvasat. A venceser szalmazsák szerű heverő alkalmatosságot jelent.

iratai 10.

ALBISI VÉG REBEKA PARAERNUMÁNAK VISSZAADÁSA, 1827

Alább irt ezennel meg ismerem, hogy a maji napon, ugy mint folyó 1827-dik Esztendő Május 24-dik Napján Albisi N[eme]s Baktsi Joseff Sogoromtol az edes Anyam Veg Rebeka paraernumát, a melyeket mostoha Aatjám Bajka Mosestől az irt sogorom Kezére vett volt, maji napon kezemre vettem ily rendel.

1.	Egy nagy Láda Záros	10
2.	Egy Derekaj	8
3.	Egy Derekaj haj	2
4.	Negy vánkös	6
5.	Két vánkös hej seljmes	3. 15
6.	Két vánkös hej tarka	2. 15
7.	Egy pergat ruha	1. 30
8.	Egy sejem lajbri	1. 30
9.	Egy Agj terittő	1. 30
10.	Egy gyolts Lapedő	3. 30
11.	Egy gyapot abrosz	1. 30
12.	Egy kender Lapedő	1. 30
13.	Egy festekes	4
14.	Harom sing gyolts	1. 30

Summa 48 Rft.

Mely fen irt portekakat hogy effective kezemre vettem s ezek mellet még egy on tangyert es egy bogos vankos haját s egy Ladara valo zárt a melyeket nem specificáltak az által vetelkor csak ugyan az irt Sogorom által ada a fen irt Specificált jokat, aztot tulajdon Subscription alatt jó lelkem ismereti szerint bizonyítottam Albisba az irt esztendőbe és napon.

Petro Barabás

Véghe István

FELDOBOLYI SZÉKELY ANNA PARAFERNUMA, 1829⁸⁸¹

Parefernalis Specificatio

Papoltzi Gyalog Katona Efectivus Csorja Péter Házassági Eletre Szánta Magátt ide valo Fel Dobolyi özvegy Székely Ferentzné Aszony Leányával Székely Annával, kinek is utána Járandó javai így következnek

No	Nevei a Portékáknak	Árra
1.	Három Nagy Tehen, két Borjak Esztendősök	80
2.	Egy uj Nagy Szekér minden készületjivel	20
3.	Egy uj küs Szekér az is minden készületjivel	13
4.	Egy uj Eke vasaival és hozá járandó Tajigával	7
5.	Egy kötő Lántz	4
6.	Egy Rámás Fűrész	1
7.	Két Furu, egy erdőllő Féjszi, egy vesző vágo Féjszi	3, 36
8.	Egy Lugzo üst, Egy uj pálinka Föző üst	36
9.	Egy uj Suba, egy uj Köpenyeg	110
10.	Egy Ágy	1
11.	Három Tulu Derekalj 6 Hajával	58
12.	Egy Ágy Takaro Kordon, egy pédig Tarka kotzkás	13
13.	Egy Brasai Cserge	7
14.	Egy Gyapot Lapedö varott Fejel	2
15.	Egy Gyolts Lapedö két sejmes Fejel	4
16.	Négy Lapedö 6–6 Karikások	10
17.	Hatt Baratzmagos abrosz, 2tő két nyüstös	15
18.	Kendező Kendő Hatt	2, 24
19.	Atal vető kető, öt Tarisznya	1
20.	Sák 6 Karikás 24, mind uj	24

⁸⁸¹ Anyakönyvi bejegyzés: „1829. Febr. 24. Papoltzi Gyalog Katona Ns. És Vitézlő Csorja Péter ő kegyelme fiát, ifju legény Csorja Pétert (eskettem) Fel Dobolyi Gy. Numerus alatt lévő Özvegy Székely Ferentzné Aszszony leányával, hajadon Székely Annával, minek utána mind itten, mind pedig Papoltzon három egymás után következő Vasárnapokon ki jelentettek volna, minekutánna a Nemes Regementtől való szabadságikot bé mutatták volna, a két részen való szülék ebben való meg egyezések írásával, és minek utána meg kérdezettek volna az alább irtak előtt, hogy nintsené valami erőltetés házassági egybe kelésekben, és azt felelték, hogy nintsen, Copuláltam sokaknak jelen léteken. Bodola Antal consistor, Szabo Joseff secr., Jako Antal. (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 296, Feldobolyi ref. Anyakönyvek 1797–1839, 74 verso – 75).

21.	Láda három, mind jó zárokal	9, 6
22.	Hatt Takaro ruha, Egy Száraszto uj ponya	2
23.	Gyolts 80 sing, Kender vászon 62 sing	39, 30
24.	Gyapot vászon 47 sing, hat karikás sáknak v[al]o 40 sing	22, 6
25.	Före valo Keszkenő pergátt 6, Gyoltz kető	36
26.	Tarka Szött ruhák kétt nagy, küsebek is kétt	15, 20
27.	Hétt Tarka Rokolya, Elő kötő nyoltz	47, 30
28.	Egy Szoknya, Egy uj Zeke	9
29.	Két Lajbi, két Kurtints	6, 30
30.	Kétt festékes	3
31.	Egy uj osztováta, Egy gyapotfono kerék	4, 36
32.	Egy fonal vető, Egy pár gyapot fesu	4
33.	Két hehel, Egy pár Gereben	1, 33
34.	Harom Rosta, Egy Gyakor Szita, Egy Szorvas Tekenő	2, 6
35.	Négy Kas Gabonás	3, 20
36.	Egy Szalona, Egy háj	12
37.	Egy Sertés nagy	6
38.	Öt pálinkás Hordo Csere fábol	3
39.	Egy három águ vasvila, Egy Kapa, 2 Salo	3, 30

Summa 695, 57

Ezen Feneb irt Parefernalis Specificacio hogy általunk alab Subscribáltak Felvetük és Megirtuk E folyo 1829dik Esztendőben Januárius 31dik Napján a mint Előnk adatott a mi igaz hitünk szerént.

Bodola Antal m[anu] p[ropria] falusi Notar[ius]

Jáko Dániel m[anu] p[ropria] Jub[ilaris] Káplár

Witdai[?] Kapitan

6-ta Febr[uar] 829.

Dr. Pozsony Ferenc gyűjtésében és tulajdonában

GIDÓFALVI MAROJÁN RACHEL PARAFERNUMA, 1829⁸⁸²

---

⁸⁸² A parafernumlevél egy példányban maradt fenn a fotosi Imreh család levéltárában, birtokosztások, az Imreh család fotosi és gidófalvi jószágairól szóló tanúkihallgatások, földcserék és adás-vételek közt. Anyakönyvi bejegyzés: "1829. Martius 31-ikén Fotosi Özv. Gy. Katona Imreh Sámuel és Maroján Gábor L. K. hajadon leánya Rákhel, a kik a non Coactorol Fotosi Gy. K. Baló Elek és Berde Sigmond Káplár ő klmek előtt ki kérdeztetvén, a Szükséges Szülői Consensus mellett, semi kényszerítés nem fedezteték fel, s következőleg őszve is esketettek háromszori rendes ki hirdetés után." (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105/345 – Gidófalvi ref. esketési anyakönyvek 1818–1841, 63. old.)

Anno 1829-dik Esztendőben, Mártziusnak 14-dik Napján Nemes Sepsi Széki Fotosi Nemes Székelly Gy[alog] K[atona] Imre Sámuel eő kegyelme jövendőbéli élete Párjának el jegyzé ugyan N[eme]s Sepsi Széki Gidofalvi Maroján Ráchelt Nemes Székel Maroján Gábor eő Kegyelme Leányát, melly nevezet Ráchel Paraphernumai következnek e szerént.

Nro. Nemei a Paraphernále Joknak

betsüára

1.	Wagyon Egy Ágy	4	
2.	Wagyon Két Dorokaj, két hejakal mind tarka		16
3.	Wagyon Nyoltz Párnák, két két hajakal két pár fejér		32
4.	Wagyon Egy Cserge, egy pár festékes	14	
5.	Wagyon Ágyra valo Lepedők öt, egy tarka, egy sejmes, három fejér		14
6.	Wagyon Asztalra valo Abroszok öt	12	
7.	Wagyon Négy Kendező Kendők	2	
8.	Wagyon Két Asztal keszkenő, három Takaro ruha	1, 30	
9.	Wagyon Harmintz Sing Gyapot Wászon	9	
10.	Wagyon Harmintz Sing Gyolts Wászon	9, 30	
11.	Wagyon Hetven Sing Sáknak valo	14	
12.	Wagyon Két Láda, egy Nagy, egy Kitsi	5	
13.	Wagyon Öt Rokoják, egy fejér, öt fejtős, egy Szoknya	30	
14.	Wagyon Öt Karintzák, egy sejem, egy fejér, egy Pergát, három fejtős	18	
15.	Wagyon Kilentz Ruhák, három főre valo, hat Nyakra valo	22	
16.	Wagyon Két Kurtuj, egy Kitsi Lájbi, egy Kitsi Bunda	12	
17.	Wagyon Egy Kendő Szeg, három pár Cserép tángyér, két pár Eveg korso	4	
18.	Wagyon Egy Poszto Szederjes Suba, egy Zeke	30	
19.	Wagyon Egy Tehény Borjuzo		25
20.	Wagyon Egy Sertés	4	
21.	Wagyon Egy pár Szék		1, 30
22.	Wagyon Egy pár Kalán, egy Rostát, egy Etzetes Hordott	1, 15	
		Summa	280, 45

Melly fen meg irt Dolog hogy mindenekben a fen meg irt mod szerént ment légyen végben, erol mű is, a mi igaz Hitünk Szerént bizonságot tészünk a fen meg irt Esztendőben és Napon az Maroján Gábor eő Kegyelme Lako Házánál

Berde Sigmond káplár

Balog János

Orbány Samuel L[ovas] K[atona].

Lejegyezte Szőcsné Gazda Enikő
Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár
F. 65 / 42 – Fotosi Imreh család levéltára
(1797 – 1870), 43. old.

ZÁGONI KISANTAL SUSÁNNA PARAVERNUMA, 1829⁸⁸³

A folyó 1829-dik Esztendő November 27-kén alább irtak által Specifica fel jegyzettek az Gy[alog] K[atona] Kissantal Susánna parafernálissai a Következendőkbe, úgy mint

1.	Két Derekaj két héjjal	26
2.	Kilentz Párna Kilentz héjjal	29, 15
3.	Két ágy terítettő, egy gyolts, egy Gyapott	7
4.	Három Kender Lapedő	3
5.	Egy Cserge és Két Festékes	12
6.	Egy ágy	2, 15
7.	Három Gyolts tarka rokoja, egy Karton, egy Pergált	34
8.	Egy Felleget Ujj Szoknya	6
9.	Egy sellyem elő ruha, egy varrott és egy sima pergál	27
10.	Egy veres tarka elő ruha, 3 kék tarka	12
12.[!] ⁸⁸⁴	Három pergált Főre való Keszkenyő, 1 varrot, 2 simma	15
13.	Egy Sellyem rojtos Keszkenő és egy Karton rojtos	15
14.	Négy Gyolts nyakravalo Keszkenő	6
15.	Négy Fejér és egy veres Kézbeli Keszkenő	7
16.	Hat Gyolts Ing, 5 ing ajj	13
17.	Hat Kendező Kendő, Hat takaró ruha	8
18.	Két Asztal Keszkenyő	3
19.	Négy Sák	1, 36
20.	Egy Köppeneg	25
21.	Két Kurti, Három Lajbli	19
22.	Három Abrosz	3

⁸⁸³ Anyakönyvi bejegyzés: „1830. márc. 30. Barátosi P. Özvegy Bibó Mihály vette Zágoni Gy(alog) K(atona) Kisantal Susánnát kikis ketzer ki hirdettetvén – egy harmadikrol Esperesti Dispensatiót nyervén – fel kérdeztettek és azt felelték hogy egymáshoz való tiszta szeretetből kelnek össze. Bizonyosságok: Bogdán Ferentz és Hatházi József. (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 698 – Zágoni református vegyes anyakönyvek, 76 verso.)

⁸⁸⁴ Tévedésből rosszul írt sorszám.

23.	Egy Láda	5
24.	Egy Palinka főző Üst	28
25.	Két Cseber	0, 36
26.	Egy dagasztó Tekenő és egy Gyuro Tekenő	1, 30
27.	Mosogató Medentze	0, 24
28.	Egy Pálinkás Hordo	0, 42
29.	Gyapott Fono Kerék	0, 36
30.	Egy üveg tartó s egy Kendő szeg	0, 30
31.	Három pár Kés s egy más nagy Kés, 6 pléh Kal[án]	1, 42
32.	Egy Féjsze, egy Kapa, egy Sarló	1, 24
33.	Négy Borda, két pár nyuszt	1, 26
34.	Egy Sertés	10

Summa 305, 50

Mely fenn irt és Specificált Parafernális portékákat hogy a mint fel adattak és Szemünkkelis láttuk, azoknak arókat illendően fel vévén, irtuk meg a mi igaz hitünk szerint neveink all irásával meg erősítvén Zágonban a fenn irt esztendőben és Háznál.

N[eme]s Vajna András

Gotz Josef

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 30–Orbai széki iratok, 2 / 77

(1836–1840), 67. old.

ZÁGONI KISANTAL SÁRA PARA-FERNUMA, 1830

Mi alább irtak, e folyó 1830-dik Esztendő Julius Honapja 4-ik Napján Kérésére Örökös Absittal elbocsátott Szabo Antal eő kegyelmének, ell mentünk itten N[eme]s Orbai Székben Zágonban Gy[alog] Katona szám alatt levő Kisantal Sára Aszszony lakó Házához, a Kitis fenn említett Szabó Antal magának jövődöbeli Házas Társul ell jedzett, hogy Kedves Portékáit betű szerint a Felsőbb rendelések Nyomán fel irtok, a mellyet meg is irtuk e következőleg

1.	Két tolu darak ally felső Hajával edgyütt	20	
2.	Nyoltz Vánkos egy egy felső Hajával edgyütt	24	
3.	Két festékes és egy Ágy terített gyolts		14
4.	3-om Kender Lepedő és 4 Abrosz	8	

5.	Egy Szederjes Brassai Posztobol Készült Köppenyeg és Zeke	26
6.	Két Kurti, edgyik Karton, a más házi Szőtt	3, 48
7.	Négy Rokoja, hárma tarka, egy Fejjér Gyolts	15
8.	Négy elő kötő, hárma tarka, egy pergát varrot	16
9.	Négy sing gyolts és 4 ingally	5, 16
10.	Négy főre való ruha, ketteje karton, ketteje pergát	14, 12
11.	Négy kézbeli ruha, 3-rom Kis Lájbi és egy Kis bunda	7, 22
12.	Egy Fláner Szoknya	5
13.	Négy kender Kendező Kendők s 6 Takaro Ruhák	2, 40
14.	Negy Zsák egy átalvető	2, 30
15.	Egy pár Kordovány Ujj Csizma	4
16.	Egy Láda Lyukas Koltsal	4, 30
17.	Egy Ágy	3
18.	Egy dagasztó, gyuró, szappanyozó és mosogató Tekenyő	2, 40
19.	Két Szita, edgyik gyir, a más gyakor és egy rosta	1, 45
20.	Egy gyapott fono Kerék	1, 12
21.	Két fejsze, egy Kapa és egy Sarlo	2, 30
22.	Egy Vaskalány, egy Pléh töltsér	0, 50
23.	Három Kád, egy Cseber, fonalvető fogas	4, 50
24.	Egy Szék, Sótartó, egy üveg ablak	2, 30
25.	Egy etzeteshordo etzettel edgyütt	3
26.	Két Lapitto, 2 Porong és 7 Borda	2, 6
27.	Két Nyüst, egyik Szemes, a más Vászón	0, 45

Suma 198, 23

Ezen ide fenn Specificalt Portékákat, a fel adás szerént, kit kit a magok betsek szerént meg
betsültük, és minden hozzá tétel, és ell vétel nélkül, a mi igaz hitünk szerént felis irtuk
jövendőbéli tanu bizonyságul; a mellyet Nevünk all írásunkkalis meg erősítettünk a fenn irt
Napon, Esztendőben és Háznál

Ifjabb Mannai István m. a.

Prov. Barabás János m. a.

Veres István Zágoni Evang. Református. Rector

Barátoson, 8-va July [1]830.

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 30–Orbai széki iratok, 2 / 77

BÖLÖNI KOVÁTS ANNA PARAHERNUMA, 1831⁸⁸⁵

Paraffernálissa

Gyalog Renden lévő Kováts Annának ez szerint következik.

Szám	Portékák nevei	Betsüje
1.	Két Derekally 4 Hajakkal	24, 16
2.	Hat Párna 12 Hajakkal	30
3.	Egy Bágyi Cserge	8
4.	Egy Festékes, Két ágy Takaro	10, 5
5.	Három fejer Lepedő	8, 15
6.	Egy Szalma Zsák	2
7.	Három Kalotyás Abrosz, négy Asztal keszkenyő	8
8.	Három kendező kendő, hat zsák	8, 30
9.	Egy Nestes Bárán bőrrel bérlett Suba	40
10.	Egy Kurtéssen, három Lájbli, egy kurta bőr bunda	6, 15
11.	Két Szoknya, egyik felleges, másik tsikos	10
12.	Öt Fersing, Hat elő Ruha	39, 6
13.	Hat főre, nyakra és kézbeli Keszkenyő	14
14.	Három Innepi Ing	6
15.	Egy pár Csizma	3
16.	Két Láda, egyik nagyobb, másik Kissebb	7
17.	Egy pár Gereben, 1 Cseber, 1 Kád	3, 36
18.	Egy Ágy	2, 20
19.	Két ökör, Tulok 2, Esztendősök	40
20.	Egy Juh bárányostol	8
21.	Egy esztendős Süldő Sertés, egy Kas Méh	13
22.	Egy kis Űst tüzre járo, egy Kanna	6, 30

---

⁸⁸⁵ Anyakönyvi bejegyzés: „1831. Copulaltam 9-a Januar H. Siko Elek 23 eszt(end)ős ls Kováts Anna Gy. K. Kováts István hajadon Leánya 20 esztendős, mindketten unitaria valláson lévő, és szülőknek hirekkel és akarattyokkal egy mással házassági páros életre lépni kíváno Ifiak, Fassiot tettenek az erőltetés nemlétéről harangozo Máté András és Bodosi Sándor Regiusok előtt – proclamáltattak 9a, 16a és 17a Januarii, Copulaltattak 18va ejusdem.” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 105 – Bölöni unitárius vegyes anyakönyvek 1739–1837, 60. verso).

Melly Parafternum mi előttünk Confrontáltatván, és mü általunk megis Betsültetvén, Irtuk meg miis a mi jó Lelki esméretünk szerént. Bölönbe Januar 8-kán 1831.

Siko András m[anu] p[ropria] Biro

Bako István Notar[ius] m[anu] pr[opria].

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65 / 51–Bölöni Sikó és Kandal család

levéltára, 155-ös lelt. sz. V. Fasc. 21.

SZÖRCSEI DÓNÁTH ERZSÉBET PARAFTERNUMA, 1832⁸⁸⁶

E folyo 1832–dik Esztendőben Martiusnak 28-dik Napján Edes Lajanyomot Donáth Ersebetett fernek adtam Dalnoki Tekintetes Veres Balint Urnak, a kinek is Parafternumaban ferje, tisztelt Veres Balint Ur Jelenletiben adtam s előtte irattam fel ez ide alab irt coramitens Szemellyek előtt az előb irt Esztendőben Aprillisnek 29-dik Napján kezehez vette fen tisztelt Veres Balint Ur felesége Parafternumajit, a Donath Ersebetett a maga valora szerint a mikeppen fel iratott el is költöszette mindeneket a Felesegivel edgyütt.

1.	Két jármas Tulkokott őtt Esztendősökött	120
2.	Ket Tehenett két kitsin Borjaval	70
3.	Ket Nagy Sertest negy malatz[k]ajával	16
4.	Ket kett Esztendos Tsitkokot	40
5.	Egy vasas Szekeret	80
6.	Az Erdősben egy het vekas Szanto földet Mellynek szomszedgya delről Bitaji Karoly, Eszakrol magam Jobbagyom Földgye azaz Jako Jánose	100
7.	Bortzfalván egy Hat vekás Szanto Földet, mellyet a feleségem Bogdány Susanna hozott maga valóságában által adom.	

⁸⁸⁶A perefternumlevél két példányban maradt fenn a szörcsei Dónáth család levelei, iratai közt. Első példány a piszkozatnak tűnik, második példány tisztább, olvashatóbb formában ugyanaz a szöveg. Anyakönyvi bejegyzés: "Házasodtak az 1832-ik esztendőben: 21-a Martii. Kézdi Széki Dálnoki Titt. Veres Bálint Ur 32 esztendő Titt. Veres Ádám Ur fia (Kézdi Esperest Jantso Áron Ur Dispensatiojánál fogva), és Szörcsei Tiszt. Donáth Ersebet Kiss Aszszonyal az Orbai Esperest Kelemen Josef Ur Dispensatiojával, minek utánna a Dálnoki Helybéli Pap Ur a Fel Kérdezésről írásban Veres Ádám Ur maga és Felesége subscriptioja által bizonyított, ugy Titt. Donáth Elek Ur is élete párjával nem ellenzették az ösze kelést s az említett Ifjak is egymáshoz valo Szereteteiket jelentették Copuláltattak bizonyok előtt. Bizonyságok: Titt. Dálnoki Hadnagy Josef, Titt. Lázár Andor, Kovásznai Bogdán Miklos Urak előtt." (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 590, Szörcsei református anyakönyvek 1827–1886, 71).

8. Az Also Hatarban egy Földet mellyről mostan Arendaban birok s Birtam, által adom a mig az Arendát birhatom.
9. Dereajt öttött, ket kett Hejaival, gyapot fonallal es gyapott fejtővel ontokozva 70
10. Tizen Hat Parnakott ket kett Hejával, Mellyeknek hattya Pergát, 24 Gyolts, a többje viselős, ezen Parnakott szőtt és viselni valo Parnahajak ennek 50
11. Mostoni vilagi ekessege ezen feneb irt parna Hajaknak ekessegeji ennek 12.30
12. Paplant Harmat, edgyik Sejem, a masodik Sejem közepü, harmadik egész Karton 65
13. Öt Gyolts Lapedött es egy Pergátott, Gyapottast hatott, kendert nyolczat, melyek ennek 50
14. Agyat kettőt 10
15. Egy Poharszek, köntöstarto mellyet 14.30
16. Egy ki huzo Asztalt 10
17. Ket hoszszu Abroszt edgyik Boti a másik hazi szőtt 28.30
18. Mas fele Abroszokott, Kurtákot, Lenes es gyapottasokot nyoltzat mellyek ennek 30.30
19. Kender Abroszokott Barotz magosokot nyoltzat 18
20. Negy Tseled Abroszokott 8
21. Ket Rez Gyertya tartokott koppantojával 10
22. Tiz pár Keseket hozza tartozo on Kalanyokkal 8
23. Egy Rez Mosarat ütejjel 6
24. Egy Asztalra valo Portzelanokot Kaves Fintsiakkal, egész keszületivel 2
25. Egy asztalra valo Szőnyeg 12
26. Asztal Keszkenyökott tizen Nyoltzat, melyek ennek 15
27. Egy Kanapej hat szekivel, töltve, Karton huzajival es egy Kitsin Asztalkajával 60
28. Egy Kaszten eger fábol karja es Rez fogantyujával 37
29. Gyoltsot 160 singet, Huszas és Tizennyoltzas bordában szöve, es meg Huszonhat Singet mellek in Summa tesznek Száz Nyoltzvan hat singet es singe er most huszonhet Krajtzarokott
30. Gyapot Vasznat 158 Singet, melynek singe ér 15 Krajtzárokott.
31. Kender vasznat 152 Singet, melynek Singe er Tizenket Krajtzarokot.
32. Szösz vasznat 60van Singet, mellyeknek singe er Kilentz Krajtzarokot
33. Saknak valot, 70ven Singet, ennekis Singe er Tizenket Krajtzarokot.
34. Sakokott 12-tőt, mellyeknek edgyike edgyike er ötven Krajtzarokott

35.	Egy Szaraszto ponjat, husz singből allot, mely er keszen	6
36.	Gyapott ala valo Kender fonalat, Nyoltz mejjeből allot, mely er	8
37.	Kendező Kendőtt Gyapottast Nyoltzat, Lenest Kilentzet mellyek érnek	19
38.	Tseled Kendező Kendőtt Tizenkettőt, mellyek ernek	6
39.	Takaro ruhakott 12tőt, mellyek érnek	3.36
40.	Egy Nagy Ertz Lugzo Üstött es kitsin ertz üstött felvasazva	13.30
41.	Egy Tserpenyött	1
42.	Egy Nyársat es egy Vaskalant	2
43.	Egy Szekerbe valo Terittő Poklotzott	2.30
44.	Negy Nagy Keszkenyökött, Totoktol vasalottakott mellyek ernek	40
45.	Egy Sejem Köntöst melj er	42
46.	Egy veres Köntöst, mostani modit mely er s készült	13
47.	Egy Karton köntöst, mostani modit, melj Készült s er	13
48.	Ezen fenneb irtakon kívül Harom karton viselő Köntösökött és töb Hazijakot mellyeknek valorat nem teszük.	
49.	Egy Falra valo Nagy Tükrött, mely er	5
50.	Ket Agy Teritökött, edgyik Karton, a masik Hazi Szött, ernek	13
51.	Egy Szalonna minden hozza tartozojaval edgyütt melly er	26
52.	Egy Hoszszu Bunda, medvevel premezet	60
53.	Egy Nagy Lada Zarjaval edgyüt készült s er	7
54.	Egy Sejem Keszkenyöt, mely vetetett 12ket Reneses Forintokkal es mostis uj le van az ara	12
55.	Egy Sütő Tekenyöt, nagyot, Tseledeknek valot, mely er	2
56.	Egy lugzo Tsebret, egy Tiszta Tsebert, egy Tejverő Desat, mellyek mind ujjok s ernek	1.15
57.	Egy Szűrő Szitátt, Tseled kenyer ejteni, és egy fejr kenyer ejteni valo Szitakott, ujjakott, mellyek ernek	1.15
58.	Rostatt hatott, er	36
59.	Egy fejr Kenyer Dagaszto Tekenyött, és más aprob gyuro Tekenyökött	1.3
60.	Sebbeli Keszkenyököt negyet, mellyek ernek	6
61.	Egy Rez Teglazo vasat a benne levő vasaval	10
62.	Öt Köből Rosot es egy Köből Buzat Tisztatt, mellyek öszve veve mennek es ernek	30
63.	Ket veka Fuszujkat	4
64.	Ket veka Lentset melly er	5

65.	Ket veka Kölest mely ér	3
66.	Kész pénosz Donath Istvánnénál	10
67.	Ismet Mas helyen kesz penzt	30
68.	Negy Kas mehet, melyeknek edgyike edgyike tiz forintokat ér, öszve[se]n in Suma megyen	40
69.	Maganal kesz penzt	50
70.	Egy Kementzere valo Tsempet ujjot a mely Zabolan vasaroltatott	3

Ezen specifikalt Jokot önkentesen jo akaratombol feleségem Bogdany Susannaval adtuk edes Lejanyunknak Donatt Ersebet mostoni Dalnoki Veres Balintne Lejanyunknak, mellyet Irtunk s Irattam meg Jövendő beli Bizonyosagul Szörtsen a magam Lako Hazamnal ezen Esztendő Aprillis 29–dik Napjan

Donat Elek

Mielöttünk Szörcei Donát Lajos

Da[l]n[o]ki Lazar Antal.

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65/I – Szörcei Dónáth család levéltára

Fasc. VI. (1821–1845), 89–91 verso.

1835–ben Dónáth Erzsébet követeli vissza a perefernumát: *Tekintetes Nemes Tiszti Hivatal! Öt esztendőket töltöttem Férjemmel, Dálnoki Nemes Veres Bálintal, mellyek tsak nem minden napi rongáltatásaim –lövessel s egyéb gyilkoló eszközökkel– általa lett megtámadtatásaim, és fenyegetetéseim miat, gyakorta tsak nem életem veszedelmeivel töltenek el – reám nézve igazán siralom esztendei valának. Nem tzélom T[ek]finte[t]e]s N[emzete]s Tiszti Hivatal, férjemnek különös esetekkel meg jegyzett törvénytelen ki tsapongo életét merőben fel fedezni, és a T[ek]finte[t]e]s N[emzete]s Tiszti Hivatal által arra nézve illő büntetést eszközölni, ettől házassági hívségem tartoztatt el. De mivel ezen házasság által szülőim Házától és kenyerektől meg fosztattam –magamnak pedig semmi birtokom miből éllyek nincsen– és a Férjem közelebről is a maga Házától ugy üldözött el, minden hibáimon kívül –hogy nem tsak, hogy nékem semmi élelmet nem ad, de sőt tulajdon parafernalis és egyéb Jovaimotis eltartotta– s mikor utánnok mentem, ekkoris fegyver ragadva üldözött el –holott az előtt ki adásokat meg ígérte volt– a mint mind ezek az A és B betűk alatti hiteles Mutatványaimbol meg estenek, mind ezekhez képest*

Könyörgök alázatosan a T[ek]finte[t]e]s N[emzete]s Tiszti Hivatalnak, mivel említett Férjem pusztító itkányossága miat nála lévő Jovaim veszedelembé vagynak, s nékem még a

sints, a mivel változzam, sem Házam a hova magam meg huzzam, sem pedig jövedelmem, a miből élhetnék, méltóztasson a T[e]k[inte]t[e]s N[emzete]s Tiszti Hivatal meg nevezett Férjemmel tulajdon parafernalisom s egyéb oda vitt Jovaimot ki adatni – nem különben a Hazai Törvények értelmében Férjem Jovaiból nékem szakasztatni poroncsolni. Mely kegyelmekért ujjabbanis instálván, alázatos tisztelettel vagyok a

Tekintetes Nemes Tiszti Hivatalnak

alázatos Szolgálója

Donáth Ersébeth Dálnoki N[eme]s Veres Bálintné

(S.Á.Lvt, 65/I, fasc. VI (1821–1845), 113–113 verso)

BÉLAFALVI TUZSON ERZSÉBET PARAFERNUMA, 1832

Specificatio

Mindazon Parafernális jokrol melyeket férjhezmenetelével viszen magával néhai Bélafalván lakó Tuzson Erzsébet hajadon leány az ugyan Bélafalvi Gyalog Katona Gál Ferentzhez melyek ide alább így következnek:

1.	Vagyon két darakaly négy hajakkal melyek érnek együt	28
2.	Vagyon 11-egy párna megérnek együtt 22 hajakkal	38
3.	Vagyon egy ágyterítő	2, 30
4.	Egy ágyra való cserge megér	10
5.	Ágyra való lepedő három megérnek	6
6.	Vastagabb ágyra való sikajtyus 5 megér	4, 12
7.	Egy ványolt lepedő megér	5
8.	Vagyon három rudra festékes megér	6
9.	Egy nagy és egy kisebb láda megér	6
10.	Egy Pajta[?] szoknya selyem előruhával megér	18
11.	Egy karton rokolya előruhájával ér	6
12.	Egy fejr rokolya hasonló előruhával megér	4
13.	Egy fejtős rokolya előruhájával megér	5
14.	Egy láng szín fejtős megér	4
15.	Egy agy megér	1, 30
16.	Vagyon egy veres feleges rokolya előruhájával	4, 30
17.	Vagyon egy veres rokolya előruhájával megér	5

18.	Egy fejtős rokolya előruhájával megér	5	
19.	Vagyon 5 bolti ruha megér	10	
20.	Vagyon három szöttes keszkenyő megér	2, 30	
21.	Vagyon három fejtős keszkenyő megér	2	
22.	Vagyon 5 bolti keszkenyő megér	9, 30	
23.	Vagyon 2ét selyem keszkenyő megér		6
24.	Asztalra való abrosz 8 megér	14	
25.	Vagyon 7 kendezős és 7 asztalra való megér		4
26.	Vagyon 40 sing gyolts	8	
27.	Vagyon gyapot vászon 40 sing	6	
28.	Vagyon sikajtyus vászon singe per 6 x	5	
29.	Vagyon 20 sing vászony ér	2	
30.	Vagyon egy spencel és egy kiss lajbi megér	4	
31.	Vagyon egy posztó suba megér	22	
32.	Ugyan egy Posztó köpenyeg megér	22	
33.	Vagyon egy fekete tzondra megér	4	
34.	Egy pálinka főző uj üst megér	25	
35.	Vagyon egy asztal és négy Karos szék megér	5	
36.	Vagyon egy rosta és egy szita megérnek	0, 50	
37.	Egy pár gerebeny és egy léhely megér	1	
38.	Egy forrázó kád, és egy tekenyő együt megérnek	1	
39.	Két öreg juh megér	12	
40.	Egy Borju 2dik Esztendő[s] megér	15	
41.	Egy gyapot fonó tisek[?] megér	1	
42.	Ugyan egy tyukot egy süldőt mely megérnek		6
43.	Utoljára vagyon az Esztelneki határon a rétre menő lábban egy zálogos föld mely vicinusa felyel Kurtapataki Páll Miklós, más felől Petőfalvi Kántor Tuzson Elek mely szántó földet agazsált[?] volt az leány Édes atya életpár jával Kádár Kalárral	7, 30	
44.	Ugyan egy szántóföld a kurtapataki határon a borozdában 3rom vékás melyet Tuzson Erzsébet agazsált zálogjára	22	

Mely Parafernális jokat aestimatio fel visen meg irtunk mi is a mi igaz hitünk szerint neveink
aláírásával megerősítvén itten Bélafalván folyó 1832ik Esztendőben február 16án.

Látta Göde Antal m[anu] p[ropria]
Pollyáni Káplár

Látta Polyán 19dik febr.
Benedek Kapitány m[anu] p[ropria]

Pozsony Ferenc átírásában.

PAPOLCI BEDE ÁGNES PARAHERNUMA, 1832⁸⁸⁷

Ezen 1832-ik esztendőben Januariusnak 11-kén Requisitiojokra N[agy] Borosnyai Papoltzon Residealo Tek[intetes] Bede Tamás Urnak és Hites társanak, Tekintetes Bede Károly Urnak itten Papoltzon a Tekintetes Bede Tamás Úr házában meg jelenvén mind két részről, t[udni] i[llek] Bede Tamás Úr egy részről, más részről Bede Károly úr úgy nyilatkoztatták ki magokat, hogy a mint a Bölts ISTEN rendelkezéséből a közeleb mult 1831-ik esztendő[ő] December holnapja 26-ik napján tisztelt Bede Károly Úr tisztelt Bede Tamás Urnak nagyobb leányát Ágnes Kis Aszszonyt el vette, az akkori szoros környül állások nem engedvén a tisztelt hajadonnak vele járandó paraphernale jóvairak fel iratását – most azért mind két felek egyet értve az eljegyeztetésekor tet ígéretük szerént a tisztelt édes Atya és Anya önkéntes magok el határozásából Agnes Léányoknak adando Ingo és Ingatlan paraphernale jokat az alább irt rendel adák fel.

A Joknak Nevek és Számok

Betsárrok

1.	Kézdi Székben Létzfalván vagyon Nemes Benedek Sámuelnél 100 ~ száz magyar forint, melyet néhai Bede Barabás Úr adott volt költsön, ezt eszten dei hátra lévő érdekével	93, 20
2.	Egy Tehen vételire ad pénzt	40
3.	Egy pálinka főző üstre	25
4.	Egy küsdég lugzo üst és egy puliszka főző	14
5.	Egy kötő Lántz mely zállog öt forint	5
6.	Egy erdőlő fészki–zállog egy forintig	1
7.	Egy festet ki huzo Asztal nagy	6
8.	Hat festet székek	12
9.	Egy Kaszteny Diófa furnellal	35

⁸⁸⁷ Anyakönyvi bejegyzés: “1831. dec. 26. Nblis Tkts Bede Károly, ujp. B. Elek Úrnak nehaj b. élete társától Kontz Rákhel ifi asztol született fia és Tkts Bede Ágnes kis aszszony, Bede Tamás Ur(na)k Bedőházi Therésia asztol született leánya. Bizonyosságok: Oskola Rector Barabás Sámuel, Imreh Josef, Kelemen György fiatal Consistorok. Dispens. Mellett. (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105/518 – Papolci esketési anyakönyv 1831–1889, 155. old.)

10.	Két nagy Ládák festet	10	
11.	Két festet fa átyak	7	
12.	Három gyuro és Dagasztó Tekenyők, 4 szita, két rosta	6	
13.	Két Kád, három cseber, egy Lugzo, gyapot fono kerék	5, 50	
14.	Egy nyárs, egy vaskalán, egy placsinta sütő, serpenyő	2	
15.	Két réz tál, 12 portzellán Tángyér Kolosvári	4	
16.	Egy tutzet ón Kalán, egy tutzet atzél kés	10	
17.	Egy Leveses Kalán, egy pár réz gyertyatartó, téglazo réz	9, 40	
18.	Egy tükör, egy kapa, egy sorlo, egy fertályos kanna		4, 30
19.	Tizenkét abrosz házi Szőttek, 6 gyapot, 6 Kender	33	
20.	Asztal keszkenő Huszon négy	12	
21.	Tizenkét gyapot kendők	12	
22.	Tizenkét kender kendő	6	
23.	Öt tollu Dereakajok 10 hajokkal, 5 gyapot, 5 kender	75	
24.	Tizen ött párna 30 hajokkal	52, 30	
25.	Hat gyolts Lapedő, hat gyapot	15	
26.	Karton Ágy terítő egy, egy Házi szőtt és egy fejr	17	
27.	Egy negyedik viselő ágy terítő	3	
28.	Három paplan, egy Sellyem, egy Sellyem közepü, 1 Karton		50
29.	Egy Mátrátz	2	
30.	Tizenkét Takaro ruha	3, 36	
31.	Tizenkét Zsák, tizenkét tarisnya	9, 36	
32.	Egy Asztalra valo Szőnyeg	4	
33.	Egy pokrotz Cserge	2	
34.	Egy Hoszszu Bunda nagy gallérral, medvés	70	
35.	Egy Sellyem köntös	30	
36.	Hat rend karton Köntös	30	
37.	Egy fejr pergalt Köntös	8	
38.	Házi Szőt három	12	
39.	Két Takáts Rokoja	6	
40.	Egy fejr Rokoja	2	
41.	Egy Szoknya	4	
42.	Egy Sekerő[?] Sellyem elő ruha	5	
43.	Két tarka elő ruha	2	
44.	Egy sellyem nagy és kis keszkenyők	15	

45.	Négy nagy rojtos Keszkenők	30
46.	Nyoltz Bolti kiseded keszkenők	10
47.	Egy Sellyemmel varot keszkenő	3
48.	Hat Seb Keszkenők	3
49.	Öt Szálbol álló granát gyöngy	25

872, 2

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 78–Barabás Samu kollekció

Fasc. VII–Bede család levéltára (1817–1855), 126.

BESENYEI BABOS ANNA PARAERNUMÁNAK HELYESBÍTÉSE, 1832

A mostan folyo 1832-dik Esztendő october 23-dik napján én aláb irt előtt Besenyei Babos Sándor Ur özvegye Bartok Susanna Aszony vejével ifjab Szentiványi János Urral a Tiszt[elekes] Felesége Babos Anna Aszonyal az nem régibe el enyészet 1829-dikbe 25-dik Decemberbe iratot Parafernalis levelekben holmi heanyoságot tanálván, kívánták meg jobittani mellyet én előttem mindketten önkéntes akarattyokból eszerént vallának, hogy tudni illik

Nro. 4-to. Van irva hat Lepedő, melly hejjet adtak ötöt.

Nro. 6-to. Van két viselő lepedő, mellyért nem mutat semmi.

Nro. 9-o. Van 8 kendező kendő melly hejjet ment hat.

Nro. 10-mo. Van négy tarisnya takaro ruhákal, nem ment egy is.

Nro. 12-o. Ötven sing gyolts van irva, nem ment egy is.

Nro. 13-o. Van irva ötven sing kender vászon, melly hejjet ment 35 sing.

Nro. 15-o. Van egy tucet kalány és egy tucet kés, mellyek hejjet ment fél tucet.

Nro. 17-o. Van egy falra valo tükör melly nem ment meg.

Nro. 24-o. Van két láda irva, ment csak egy heljette.

Ezek mellet azon parafernalisban ígért 500 Rénens forintokat mellyekben az Uzoni határon három darab szánto földet kötöt vala belé ezennel párátis kifizettem a tisztelt Babos Sándorné Aszony vejének ifjab Szent Iványi Janos Urnak és Leanyának Babos Anna Aszonynak ugy mint a pákai jóságbol jutando részt.

A melly fenneb irt hibák meg igazittása hogy mindenekben aszerént ment legyen végbe, én előttem és általam, arról adom ezen bizonyitto írásomat jövőendőbéli bizonyságul a fen irt napon és Esztendőben itten S[epsi] Uzonba a Babos Sándorné Bartok Susánna Aszony Házánál.

Bartok János m[anu] pr[opria] Nemes. Személy.

1. 10 párnát husz hajával, egy rend boti, a más maga szót
2. 3 Derehaj hat hajával
3. Két paplany, egyik sejem, a más karton
4. Van öt lepedő írva
5. Egy kotzkás agy terítő es egy fejr ág terítő
7. Egy tutzet asztal keszkenyő
8. Három boti abrosz, egy viselő
9. Hat kendező kendő
11. Negyven öt sing zsaknak valo
16. Egy rez gyertyatarto
17. Egy falra valo tükör
18. Egy viselő medvés bunda
19. Negy rend viselő kendők
20. Egy ket fioku kaszten záral együt
22. Egy pár nagy sertést
23. Négy bárányos ju
24. Egy láda
25. Egy festet ág.

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 77 – Gödri Ferenc kollekcio XIII-as fasc.

Szacsvai Budai Ferenc iratai, II / 79

SEPSIMARTONOSI NAGY JULIÁNNA PARAFERNUMA, 1833⁸⁸⁸

---

⁸⁸⁸A hozománylevél két példányban maradt fenn a fotosi Imreh család birtokosztási, földcseréről szóló, adásvételi, tanúkihallgatási stb. iratai között.

A folyó 1833-dik Esztendőben Octóbernek 19-dik Napján Sepsí Fótosi Nemes Székely Gy[alog] K[atona] Falka Ferentz el jegyzé jövendőbéli Élete párjának ugyan Sepsí Martonosi Prov[ida] Nagy Juliannát, melly nevezett Juliánának Pharafernumai következnek eszerént.

Pharafernum Betsű Szerént	Fl. xr.
1. Egy Ágy festett	3
2. Két Darokaj két két Gyapot Hajakal	30, 30
3. Hét Vánkosok, öt nagy, kettő kisebb, két két Hajakal	18, 30
4. Egy Cserge uj	7
5. Három Lepedők, egy Gyots, kettő Kender	6, 30
6. Egy Láda uj	5
7. Három Rokokák, kettő fejtős, egy Gyots	12
8. Három elő Ruhák, egy Boti, kettő fejtős	6
9. Négy Ruhák, Kettő főre való és Kettő Kiseb	6, 30
10. Egy Kőpenyeg	25, 30
11. Egy uj Zeke	6, 30
12. Egy Kurti kék, és egy köből Gabona	8
13. Két Abrosz, három Asztal Keszkenő, három kendők	6
14. Négy Sák, egy átal vető	4, 10
15. Egy Osztováta, és egy pár Szék	4, 30
16. Egy Pohár Szék	10
17. Két Tekenő, egy nagy és egy kisebb	1
18. Egy Kapa és egy Sollo	1
19. Egy Gyapot Fésű és egy Tükör	2

Summa	164, 10

Melly fen irt Pharafernum, hogy mi általlunk iratott, arol mi is a mi igaz hitünk szerént bizonságot tészünk, és Neveink alája írásunkal meg erősítjük, a fen irt Napon, Esztendőben, a provid[a] özvegy Nagy Istvánné eő Kegyelme Lako Házánál.

Bak Moszes Gy[alog] K[atona] m. pr.

Gáspár Aron Gy[alog] K[atona] m. pr.

Csulak Sigmond biro m. pr.

Csulak György Hütös X

Berde Sigmond Stations Commandánt m. pr.

Csulak Imreh Hütös X

Fejes Ferentz subbsi Hütös X

Intze György juni[or] Notárius m. pr.

Vidi St. György am 9. 9-ba 833

LÉCFALVI SZABÓ ZSUZSÁNNA PARAFERNUMA, 1834⁸⁸⁹

Másolat

Paraphernalis Specificatio

Azon Jokrol melyeket Letzfalvi meghalálozott Oskolamester fell Csernátoni születésű Szabo Ferentz hajadon Leánya Susána kiis Gidófalvi huszár Strásamester Vitályos Antal Urhoz ferjhez menni szándékozott, így következnek

Nro	Neve a Portékáknak	Betsü
1.	Négy Derekaj két két hajakal	80
2.	Tizen hat párnák 32 hajakal	80
3.	Egy Selyem Paplan	30
4.	Két Karton Paplanok	25
5.	Négy gyolts lepedők	12
6.	Két kender és hat gyapot Lepedők	16
7.	Egy karton, egy fejr ág takarok	10
8.	Hat abroszok	20
9.	24 asztal keszkenők	24
10.	12 Kendező Kendők	12
11.	60 Sing Gyolts a 30 xr.	30
12.	80 sing gyolts a 24 xr.	32
13.	50 sing gyapot vászon	20
14.	100 Sing Sáknak valo vászon a 12 xr.	20
15.	Egy Medves bunda	70
16.	Egy Selyem és egy Sakonét Köntösök	40
17.	Két Karton Köntösök	15
18.	Egy fejr Köntös	8
19.	3 házi Szót Köntösök	15

⁸⁸⁹A hozománylevél a Vitályos javak elkobzásáról szóló, német nyelvű periratok között található. Anyakönyvi bejegyzés: "1835. mart. 12-én. Gidofalvi Nemes Sz. Lovag Örmester Vitályos Antal vette N. Szabo Susánnát, a Fel Csernátoni születésű de Letzfalvi Ev. Ref. Oskola Mester Imreh Annától valo leányát. (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105/421 – Lécfalvi ref. anyakönyvek 1810–1843, 31 verso).

20.	Két Selyem Keszkenők	25
21.	Egy Cirkász Keszkenő	12
22.	Két Kazimér Keszkenők	15
23.	Egy asztal, egy Kanapé, 6 kötöt Székek és két faágyak	60
24.	A Köblön vetet ősz gabonának a fele, 4 1/2 köblön vetet	40
25.	Hét köblön vetet tavasz gabonának a fele 3 1/2 köblön vetet	20
26.	A Gidofalvi három határba 25 köből féreje szántó földek, 4 szekérre valo széna rét, 3 benvalo Jozság, melyek Imre Miklos gr[a]nitz Procator Urtol vétetet	2000
27.	Felső Csernátonba fíjat Leányt illető atyai fekvő jok ára	4000

Öszvesen 6731

Mely fenn irt Paraphernális Jok hogy a fenn irt mod szerént mi általunk irattanak és
betsülttettenek meg, arol miis jövendőbeli bizonyyságot teszünk, neveink alá írásával meg
erősítve Létzfalván, május 19-én 1834.

Idősb Bodor Antal m[anu] pr[opria]

Sipos Sámuel m[anu] pr[opria]

Vidi Baky Kaplar

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 89 – Tuzson János kollekció

III-as fasc. (1834–1859), 1–1 verso.

SZACSVAI BUDAI JULIÁNNA PARAERNUMA, 1834

Paraphernale Jovai N[eme]s Budai Juliánnának, melyek megjegyztettek jövendőre valo nézt
Ezen folyo 1834-dik Esztendőben Febr[uár] Holnapja 11-kén, midőn N[eme]s Mihály Joseffel
házassági életre lépet.

1. Hat evő, Hat Káfés, és egy Táj merő ezüst Kanalok B.F.L.M. Jegyek alatt, s Két
Kávészó asztalra valo keszkenők
2. 10 rend vegyített apróbb és nagyobb jóféle gránát gyöngyök, négy rend kláris és öt
arany gyűrűk
3. Hat pár kések fa nyelekkel
4. Egy pár Réz Gyertyatarto, nagyobb, és egy pár őszve járo kisseb, egy pár réz
Koppantokkal edgyüt, és egy kerek Tükör
5. Egy Téglázó Réz, egy rézmosár

6. Két Sellyem Köntös, egy musulin, egy karton, egy viseltes sakínét, egy fehér s két viselő Karton köntösök
7. Négy pergált, 5 szóttos rokolyák és egy Sakínét, mindössze 10 darab
8. Tizen egy pár Strinpfli, egy pár uj paputtsal
9. Tizen három ing
10. Három Selyem, egy fél czirkás, egy Kázimér, egy Táklér és 3 Seb Keszkenyők
11. 4 Derekaj, 12 párnák, két két rend rá huzo hajakkal a párnák, a Derekaj egy rendel, 3om paplanok, egy tiszta Selyem, egynek a közepe sellyem, a 3-ik Tiszta karton, 3om Ágy Terítők, egy fehér varrott, kettő bóti Karton, 6 pergált Gárnéros párna hajak
12. Kilentz Gyolts lepedők, négy Gyapott, 11 Kender lepedők, mindössze 24
13. Tizenkét Kendők, fele len és fele kender
14. Tizen egy Tángyér Törlő
15. Hat nyoltz nyüstös abrosz, kettő baratzk magos, Asztal keszkenyők mind össze 48, Tseléd abrosz négy
16. Széllyes Gyolt 30-as vagyon 62 sing, 16-os 60 sing, 90 sing kender vászon, 30 sing Szösz vászon, sák[na]k valo 30 sing
17. Egy czirkás medve bőrös téli Bunda, s egy viselő, ugyan Medvés
18. Két Gyolts rokolyának valo
19. Két ponyák, vagy buza szárasztók, két átalvető
20. Egy Kanapé, 6 ahoz valo Székek, egy 3om Fiokos Kaszten, egy kis kerek asztal, egy 3om Fiokos üveges almárium és egy Köntös Tarto, egy nagy Fehér Láda, ha hazajönnek, ezeket készen, hanem pedig 200~két száz válto Forint fizettetik érettek.
21. Egy Lengyel Szekér, egy pár Magyarországi uj hám, Kantár és Sallangjaival edgyüt, azok helyett 120~száz husz válto Forint mellyet Ur napkor kézre ad az Édes atya
22. Egy Bival Tehénért 80~nyoltzvan válto forint, ez fizetődik Szent György napkor
23. Egy pár elő hasu tehenkék, edgyik az első borjával, a másik most borjuzo
24. Egy Belső Jozság itten Szatsván, a mellyen most Isán János lakik, mind egy 23 véka Féreji föld, Mely Jozságnak egy 4ed vagy 5öd része avitikum lévén, Titulo Dotis parapherni adjuk, a többi részét mind tulajdon szerzeményt adjuk. Hogyha pedig tractus temporis a fiak által háborgattatnék, légyenek kötelesek a fiak 500~ötszáz Conventios forintokott légyenek kötelesek fizetni.
25. Ezen Jozsághoz járandó Szatsvai 3om Határookban lévő 9 köből féreje földeket adjuk hasonló jussal, és Titulussal a Leányunk[na]k, mely földek[ne]k hollétét, és kik szomszédságában, maga az Édes Atya maga kezeivel fel fogja jedzeni, s mind hogy ez tiszta aquisitumunk, eztett adjuk örökös jussal.

Mely fen meg irt jokott hogy az édes Atya T[ek]i[n]t[e]t[es] Budai Ferentz Ur, az édes Anya T[ek]i[n]t[etes] Lajos Mária Ifi Aszszony, mind kedves szerette Leányok[na]k szülöi szeretetekből adták, és előttem felmutatván, minden a hogy fel iratott aszerént kezéreis adatott, kivéven a meg jedzettekért, a mellyeket most nem vihetnek, és az a helyyet a meg nevezett pénz Summa ki fizetésre terminus tétetett, mellyet az én igaz hitem szerént irtam a fen irt Esztendőben és napon Szatsván a T[ek]i[n]t[e]t[es] Budai Ferentz Ur Curialis házánál.

Magyarosi Magyarosi László m[anu] pr[opria], N[eme]s 3om Szék Hütös Assessora
Létzfalvi Mihály Joseff T[ulajdon] keze[vel]

1834-ba az 120 R[énens] ftokot a Lo árrában meg adtam.

1835-ben A Bival árrában váltottam a Tolvaj Szeg nevü Kaszallot, abba adtam 80 Rft.

A Földek eszerént mentek: a Felső Határban a Gyarmatitol vett Kárhágora menő Föld.

A Közbelső Határban a Felső Csere között az Dél felöl valo széjjen másfél föld.

Az Also Határban a Szeredő Széjjén a Falué mellett, és a Szeredő orron az enyim és a Gyárfás Miklosé között.

Az Letzfalvi Határon levő földért két évben magot Gabonából emberének ezennel mind őszt, mind tavaszt magon vettettem bé.

1835-ben adtam egy Tüzre valo értz üstött.

1836-ban adtam hat köből Buzát pálinka főző Üstre s vett is.

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 77 – Gödri Ferenc kollekció, XIII-as fasc.

Szacsvai Budai Ferenc iratai, II / 107–108.

DÁLNOKI TELEKI KLÁRA PARAFERNUMA, 1835⁸⁹⁰

Ezen folyo 1835-dikEsztendő Januárus 18-dikán⁸⁹¹ minket subscribáltakot a midőn is el hivattunk volna itten Dálnokon Nemzetes Husz[ár] Katona Jubilalt Káplár Teleki László Uram Házához a végre, hogy Mátisfalvi Nemes Betző István ur ifju legény eljedzette Légyen az említett Dálnoki Teleki László eő Kegyelme⁸⁹² hajadon leányát Klára[t].⁸⁹³

Melly Parafernális Jok így következnek:

F. Sz. Parafernalis Jok

Ft Kr.

⁸⁹⁰A hozománylevelet Kósa Szánthó Vilma és Pozsony Ferenc egyaránt lejegyezte. Sajnos, egyikük sem írta le, hol található a levél eredeti példánya. Így kettejük átírását összevetve jegyeztük le.

⁸⁹¹A Pozsony átírásában *18diknak*.

⁸⁹²A Pozsony átírásában *eő kegelme*.

⁸⁹³A Pozsony átírásában *Klára aszszonyt*.

1.	Vagyon egy pár négy esztendő Tulyok ⁸⁹⁴ a melly meg ér	80
2.	Vagyon egy Szeriben Folyató Tehén, 3 Esztendő	25
3.	Két Sertés	15
4.	A Dálnoki Felső Határban Vizre menőben Cap. Cub. 1, vic[inusa] észak felől Gy[alog] Kat[ona] Abod György, Délről Bakk Mária, a melly nevezett föld tsupa Leany[t] illető	130
5.	Ugyanazon határban a Sajgaja Uttyánál 3 vékás, melynek vic[inusa] Északról Teleki Lajos, Nyugotról ⁸⁹⁵ Veress Dávid Ur	60
6.	Az albisi határban a Külső Hordo utra fordulója a Köles szer lábban vagyon egy 4 vékás rossal bévetve, a mely örökség illeti	100
7.	A belső Hordo ut fordulóba a fenek Kertek alatt, vic[inusa] Nap nyugotról Teleki Áron, Nap Keletről Máté ⁸⁹⁶ Anna a melly örökség illeti kaszálóval együtt, Cap. Kub.4	100
8.	Vizre menőben van Sajgó Hat [árral] egy borozdán, melynek a termésit az következő 1836-dik és 1837-dik esztendőben által adódik melly két esztendő első fele után a nevezett Teleki László uram nevére vissza marad mind maga öröksége.	59
9.	Az albisi teritoriumban vagyon egy deserta[?] ⁸⁹⁷ Jóság, mellynek vicin[usa] Északról Barabás István Káplár Jósága, Délről N[eme]s Czerjék ⁸⁹⁸ Antal Ur nevezett Jóságnak Délről való fele része fenn nevezett Kláráé, a melly örökség illeti	100
10.	Vagyon egy bor főző üst minden hozza tartozandokkal	45
11.	Egy tüzre való üst	6
12.	Vagyon egy Bunda Vikler	70
13.	Egy Brassai hét ⁸⁹⁹ Petsétü Szederjes Köpenyeg ér	18
14.	Egy hosszú Sellyem Köntös kreditor és egy Bogar hátban hajtva	69
15.	Vagyon Házi Szött fejtős Köntös kettő	12
16.	Vagyon Sellyem Keszkenyő Kotzkás	9
17.	Vagyon Pergal és Karton Keszkenyők 5, érnek	15
18.	Vagyon egy bolha szín Sellyem elő kötő	3
19.	Harom Derealyok két-két hajakkal négy nyüstbe Szöttek Veres fejtővel	

⁸⁹⁴ A Pozsony átírásában *Tulykok*.

⁸⁹⁵ A Pozsony átírásában *Teleki Lajos ur, Ny. Veress Dávid*.

⁸⁹⁶ A Pozsony átírásában *Máthé*.

⁸⁹⁷ A Pozsony átírásában a *deserta* szó hiányzik.

⁸⁹⁸ A Pozsony átírásában *Czirják*.

⁸⁹⁹ A Pozsony átírásában *két*.

	az egyik rend, a más kék fejtővel, mind újak, ér	60
20.	Tíz nagy párnák és két kitsin ⁹⁰⁰ ezeken mind két hajak, az egyik rend Bergát a más rend tarka házi Szöttek	62
21.	Két paplany egy sellyem más Karton ujjok ⁹⁰¹ érnek	35
22.	Egy karton ágy terített ujj	71, 25 ⁹⁰²
23.	Hat Szambol álló lepedők egy Bergal 5 Gyapot	24
24.	Vagyon egy Matrasz Surdeval	7
25.	Vagyon két ágyak érnek	11
26.	Vagyon Egy Kaszten 3 kihuzó Zárókkal és 1 festett láda	25
27.	Egy ujj festett asztal és 4 kötött székek	12, 20
28.	Két Hosszu asztalra való abroszok, egyik himes a más kender, 3-rom kisebbek	14, 36
29.	Hat asztal keszkenyők	4
30.	Egy vetőlősön Szött asztalra való	12
31.	Hat pár kések kalányokkal	4
32.	Egy nagy tükör	6
33.	Egy téglázó réz, egy pár gyertya tartó, ez is réz, kopantóval	10
34.	12 kendező kendők, 1 gyolcs, 2 gyapot 9 kender	11
35.	50 sing, 40 sing gyapot vászon, 60 sing kender vászon	51
36.	Hetven sing sáknak való, négy nyüstben szött, Egy nagy Ponya ⁹⁰³	20
37.	Egy dagasztó Tekenyő gyuróval, egy szita s egy rosta egy gyapot füsü	4, 36
38.	Fél tüzet ⁹⁰⁴ Portzelán tágyér, két kisebb tányér	5, 5
39.	Egy öt vedres etzetes hordó tele etzettel	5
40.	Egy Kanna, egy torna reszelő	0, 50
41.	Egy köből tiszta Búza	8
		1333

Ezen Spetificalt Perefernális Jok mellyek érdem szerint általunk meg irattak⁹⁰⁵ melyet feladás
Szerint mi is felirtunk mellyről igaz hitünk Szerint bizonyosagot teszünk nevünk ala irasunkkal
megerősítvén a fenn irt⁹⁰⁶ esztendőben napon és Háznál

Albisi Barthos József

Dálnoki Imreh Ferentz m. p.

⁹⁰⁰ A Pozsony átírásában *kitsik*.

⁹⁰¹ A Pozsony átírásában *ujjak*.

⁹⁰² A Pozsony átírásában *7, 25*.

⁹⁰³ A Pozsony átírásában *ponyva*.

⁹⁰⁴ A Pozsony átírásában *tüzet*.

⁹⁰⁵ A Pozsony átírásában hiányzik a *meg irattak* rész.

⁹⁰⁶ A Pozsony átírásában *azt megirtuk esztendőben*.

huszár juby[laris]Káplár

a markosfalvi commandans

Ezen parafernalis megirt Szántó földeket az édes anyám részein valót az Engemet megillető
részembe vettem által s adták minden summa nélkül,

N[eme]s Betző István

Teleki Kalári

*Kósa Szánthó Vilma gyűjtésében és
átírásában.*

FUTÁSFALVI GYÖRGYJAKAB TRÉSIA PARAFERNUMA, 1835⁹⁰⁷

Perefernál Specificatio

Kézdi Futásfalvi Lovas Katona Györgyjakab Moises Leányának, Györgyjakab Trésiának
minden Jovairól, ki is tsak ugyan Futásfalvi Lovas Katona Ambrus Dávidhoz Házassul el
jegyeztetvén, e folyó 1835-dik esztendő Februarius 7-dik napján, így következnek:

Szám	Nevei a Joknak	Betsüje
1.	Egy Brassai Szederjes Suba, bárány bőrrel béllet	25
2.	Egy Brassai, 3 petsétű Szederjes Köpönyeg, fehér fláner bélléssel	30
3.	Egy fekete Zeke	6
4.	Két Kurti, egyik karton, a másik pilizer	7
5.	Két Selyem Lájvik, egyik kék karton, a másik kender vászon bélléssel	6
6.	Egy szélyes batiz ruha, egy kaper és egy Simma pergát ruha	11
7.	Egy Fekete földű, kék virágu és rojtu Nagyruha, 3 singes	10
8.	Egy sárga földű és rojtu ruha	6
9.	Egy kék Ruha, veres virágos	3
10.	Ismég egy sárga rojtos ruha	3
11.	Hét darab bóti Keszkenyők	6
12.	Egy Kapornyán ⁹⁰⁸ Szin poszto Szoknya és egy bolha szin selyem előruha	22
13.	Egy flaner viselő Szoknya és egy kékes tarka elő ruha	3
14.	Egy csépes Karton rokoja, veres előruhával együtt	12
15.	Egy fehér pergát varrot rokoja, fehér kapér elő ruhával	12
16.	Egy vereses tarka kotzkás rokoja, elő ruhájával együtt	6
17.	Kék és veres maga szötte rokoja, elő ruhájával	8

⁹⁰⁷ Anyakönyvi bejegyzés: „1835. febr. 22. Futásfalvi Györgyjakab Trésia, Ambrus Dávid (kötöttek házasságot).
Szülők: Györgyjakab Balás és Ambrus Anna – Ambrus Moyses és Balog Márta. Futásfalva. (Sepsiszentgyörgyi
Állami Levéltár, F. 105 / 33 – Futásfalvi r. kat. anyakönyvek, 103. verso)

⁹⁰⁸ A kapor régies elnevezése.

18.	Kék veres siritett rokoja, elő ruhával együtt	8
19.	Egy kékes tarka rokoja, ződ karton elő ruhával	6
20.	Hat darab gyóts Ingek, bóti ujjakkal	12
21.	Hat darab viselő Ingek, fejrénepiek, és 6 darab kender Ingaljal együtt	12
22.	Egy pár Kordovány Csizma	4
23.	Egy festett Ágy	[---]
24.	Két Derekajók	20
25.	Hat darab derekaj héjjak, 4 kékestarka, 1 fejr és egy kékes tótos fejr	24
26.	Kilentz darab párnák nagyok és egy kitsinke	25
27.	Párna héjjak, egy pár sejmes, egész 6 rft, egy pár karton per 3 f. 30 xr., két pár lapér tászlival 8 rft, egy pár fejr tótos per 3 rft, ezek mind gyolts ajjokkal. Egy pár kékes fejr gyapot vászon ajju per 3 rft, egy kitsid Totos fejr párnahéj per 30 xr és 12 darab kekes tarka parna héjjak per 18 rft, melyek tesznek	42
28.	Egy veres sejmes Totos fejr gyolts ajju Lapedő	8
29.	Egy fejr Lapér tászlis fejr gyolts ajju Lapedő	5
30.	Két darab Kender Lapedők	10
31.	Egy veres Karton paplan szösz töttéssel	10
32.	Egy Brassai Cserge	8
33.	Egy tarka ványolt pokrotz	8
34.	Egy darab tarka ágy teritő	6
35.	Harom darab gyapot abroszok, Baratz magosok	9
36.	Egy hoszu abrosz Lenből való	5
37.	Három darab kender abroszok	5
38.	Két darab boti asztal Keszkenyők	2
39.	Négy darab asztal keszkenyő vagyis takaro ruha	1
40.	Két darab gyots és Negy darab Kender kendők	4, 30
41.	Kilentzven sing fejr gyolts, Singe per 18 xr.	27
42.	Harmintz Három Sing gyapot vászon és 40 sing vászonra való fonal	18
43.	Százhuszonhat sing Kender vászon	25, 12
44.	Száz hatvan sing négy nyüstös vászon	32
45.	Két ládák vas zárok és sarkokkal együt	6
46.	Egy festet Pohár szék vas zárral együt	6
47.	Egy festet pad	1

47[!] ⁹⁰⁹ .Egy pár egyes szék	[---]
48. Egy festet So tarto	0, 30
49. Egy Réz gyertya tarto	5
50. Egy Torma reszelő, egy fertályos pléh kanna és egy töltsér	1, 30
51. Tizen négy darab pléh Kalánok	1
52. Egy Rámás Tükör és egy üveges Kép	1, 30
53. Egy gyapot fonó kerék, egy pár gereben	3
54. Egy etzetes Hordo, 5 vedres	1. 30
55. Egy kisdeg Sütő tekenyő, és 2 kisebb feresztő tekenyők	1
56. Egy Gyakor Szita és egy Rosta	1
57. Egy Pálinka főző Üst, Csős Csebrivel, és egy forózó Káddal	39
58. Egy másfél esztendő Sertés, artán, megér	6
59. A Felső Torjai Határon az Innentső bertzen egy Véka és 5 kupa féreje Szántó föld, mellyet maga tulajdon kezivel vásárlot Györgyakab Trésia, ennek vici[nusa] nap Keletről Ambrus György, nap Nyugatról Proteus	11, 40
60. Ugyan a Felső Torjai Határon a Bértzen, vicinussa Nap Nyugaton a F[első] Torjai Ecclésia földé, cap[italis] met[réta] 2 1/2 id est harmadfél vékás szántóföldet a tulajdon keresetiből Mártonfi Anna Aszszony az édes Leányának Trésiának, oly Határozással ada, hogy a ki váltáskor is a zállag Summának fele része légyen a Trésia Leányájé, az az	25
61. Ugy az Édes Anya Györgyakab Moisesné Mártonfi Anna Aszszony ada Tresia Leányának egy kis Pityoka Ugarat itten Futásfalván a Sántz nevü helyben, vicin[usa] Nap Keletről Maga az edes Anya, és gyermekei, Np Nyugatról Ambrus Moisesné Balog Mártha, eztet adá örökibe per	[---]
62. Tiz darab Cserép tál és annyi tányér, és 10 darab bokájok	2
63. Négy darab üvegek, egy másfél kupás, 1 kupás, fél kupa, 1 fertály	1
64. Három darab bordák	1

Összesen Summa 628, 52

Mely fenn meg irt Perefernális Joknak fel írása és még mellettünk lévő Négy betsületes és ahoz értő Fejérnépnek meg betsültetései Uttya Modgyán ment légyen végben, arról igaz Hitünk szerint Tészünk bizonyságot, tulajdon Neveink alája írással meg erősítve, Petsétünköt eleibe tévén ki adtuk az elől meg irt Esztendőben, Napon, a Huszár Néhai Györgyakab Moises Özvegye Mártonfi Anna Asszony lakán.

Futásfalvi Gyalog Kat[ona] Ambrus András

⁹⁰⁹Elvétett számozás.

FUTÁSFALVI HAMAR SÓFIA PARAFERNUMA, 1837⁹¹⁰

Anno 1837-ik Ezt[endőben] November 9-iki napján futásfalvi Husz[ár] Györgyakab Aron élete párjának Ugyan Futásfalvi Hu[szár] Jubillátus Káplár Hamar Antal Leányának Sofiának Perefernális Specificatioja, és azon ingo és ingatlan jok, melyek tanáltattnak. U. m.

1.	Egy tisztesseges Szederjes poszto Suba	30
2.	Ugyan még egy kurta poszto Suba	10
3.	Egy szederjes poszto köpenyeg	40
4.	Egy sárga Szin Seljem Szoknya	10
5.	Egy seljem előruha	10
6.	Egy fejr vaper rokoja elő ruhával	8
7.	Egy szöd karton rokoja elő ruhával	7
8.	Egy veresses tarka rokoja elő ruhával	10
9.	Egy Sponyolit Szoknya	4
10.	Egy veresses rokoja elő ruhával	5
11.	Egy seljem kurtira pénzt	10
12.	Egy seljem lájbi	3
13.	Vagyon három fejr keszkenyő	6
14.	Ugyan két rojtos keszkenyő, veres és zöd	9
15.	Vagyon három pergát ing és három gyolts	3
16.	Vagyon hat ingaj	2
17.	Vagyon hét baratzk magos abrosz, egyik hosszu, a más hat kurta, amelyek gyapotbol valók	16
18.	Ugyan hat asztal keszkenyő gyapot	4
19.	Vagyon hat kendező kendő	3
20.	Vagyon két festett láda, egyik nagy, a más kitsin	7
21.	Egy festett ágy	4

⁹¹⁰ Anyakönyvi bejegyzés: „1837. nov. 28. Futásfalvi Hamar Sófia, 20 éves és Györgyakab Áron, 24 éves, R. Kat. Tanuk: Franciscus Lukáts et Anna Török. Num. Praevie instuti et confessi a communicati: Josephus Mátyás, Theresia Györgyakab. (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105/33 – Futásfalvi r. kat. anyakönyvek, 108.)

22.	Vagyon három Derekaj, hat hajakkal	40	
23.	Ugyan vagyon tizen öt Vánkos ket ket hajakkal	40	
24.	Vagyon egy pergát lepedő és egy gyolts	5	
25.	Ugyan öt kender lepedő	5	
26.	Vagyon egy karton paplany seljem középpel		16
27.	Vagyon két Brassai Cserge	14	
28.	Vagyon egy takáts ágy terittő	5	
29.	Vagyon rész gyertya tarto	1	
30.	Két ontángyér	2	
31.	Egy fejős tehent borjustol	50	
32.	Három juhok, egyik berbets	8	
33.	Ket sertest, egy hizot és egy rideget	10	
34.	Egy erdőllő hoszu lántz	5	
35.	Egy nagy feszit	1	
36.	Torma reszelő töltsér kanna	1	
38.	Egy nagy kád		
		Summa	421

Tanaltatnak aquiralt Szánto földek es ben valo Jozzagok amelyekből a többi testvérekkel a maga része szerint valot meg kapja, de mint hogy a töbi testvérek is kaptak részt azon aquiralt jokbol, ugy Sofi Leányának is ad a maga részébe.

Vagyon Sofia Leanyomnak Kapitalis Kész Pénz 1269 R[ajnai] for[int] Váltó Cédulába, az mely pénz interesre ki vagyon adva, a N[eme]s Svadran[?] numerussába, de ezen 1269 R[ajnai] forintoknak az interesse az Atyának Hamar Antalnak vagyon signálva a Felsőbségtől amig Szerentse tanálja a Leányát.

Mely fen irt Perefernális Specificationak a maga valossága miáltallunk ment vegbe, arrol teszünk bizonyóságot a mi igaz hitünk szerént tulajdon neveink alá írásával meg erősítve a fen irt napon es Esztendőbe.

Máttyás Joseff

Lukáts Ádám Káplár

Sikó János gy[alog] katona

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 83 – Sándor Gábor családi levéltára,

II-es fasc., 89–90. old.

GIDÓFALVI CSULAK JULIÁNNA PARAHERNUMA, 1837⁹¹¹

Parafernalis Specificatio

Gidofalvi Gy[alog] K[atona] Szám alatt lévő Csulak Josef hajadon Leányának Juliánnának Parafernalis jövai, mellyekkel Házassági életre elkötelezvé magát Fotosi Gy[alog] K[atona] Imreh János ökel[mé]hez, betsű szerent így következnek.

Nro.	A Portékák Nemei	Betsű ár
1.	Vagyon két Derek aly, két két hajakkal	30
2.	Vagyon Tíz Nagy Párnák, két két hajakkal	32
3.	Vagyon Két ágy terítettök, egyik Takáts, a más gyolts	9
4.	Vagyon egy Paplan	14
5.	Vagyon egy Brasai Cserge	9
6.	Vagyon Két Kender Lepedők	4
7.	Vagyon Hat Abroszok, 3 Gyapot, 3 Kender	17, 30
8.	Vagyon Hat Kendező Kendők	3
9.	Vagyon Hat takaro ruhák	2
10.	Vagyon Egy asztalra valo Festékes	4
11.	Vagyon Száz sing Gyolts, Singe per 18 Kraj[cár]	30
12.	Vagyon Hatvan Sing gyapot vászon, singe per 12 kr[ajcár]	12
13.	Vagyon Ötven sing Zsáknak valo vászon, s[inge] per 9 Kr[ajcár]	7, 30
14.	Vagyon Egy Festett ágy	5
15.	Vagyon Egy Kazten Láda	10
16.	Vagyon Egy más nagy Láda	5
17.	Vagyon Öt Rokoják	25
18.	Vagyon Három hosszú Köntösök, egyik felpergát	15
19.	Vagyon Egy Szoknya, egy Merino Kurti	10, 30
20.	Vagyon Egy Selyem Kurti, egy Sellyem elő ruha	15
21.	Vagyon Három főre valo ruhák rojtosok	18
22.	Vagyon Egy más főre valo vapir ruha	3
23.	Vagyon Két házi Szőtt és egy Karton elő ruhák	7, 30

⁹¹¹ Anyakönyvi bejegyzés: „1837. Martius 5-én Nemes Székely Gy. K. Özvegy Imreh János, és Ns. Székely Gy. K. Csulak Joseffnek Útő Deborától törvényes Házasságból született hajadon Leánya Juliánna jövendő Házasságokra nézt betsületes Halgatoim Gy. K. Majorán Sigmond falusi polgár, és L. K. Vitályos Moses ő Klmek előtt, a Flgs K. K. Rendelés szerint de non Coactione ki kérdeztetvén, semmi erőltetés fel nem fedeztetett, sőt mindenik fél lépését szabadon, önkéntesnek nyilatkoztaták ki, s a nevezett Leányzonak szüléi is meg edgyezéseket jelenték. Mi előttünk Vitályos Mozes m. pr. L. K., Maroján Sigmond m. pr. (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 345 – Gidófalvi református esketési anyakönyv 1818–1841, 94. old).

24.	Hét nyakra valo Keszkenők, kettő Selyem, 3 Szőts, kettő Bolti	14, 30
25.	Egy Medvés Bunda	60
26.	Egy Szederjes három petsetű Köppenyege	35
27.	Egy Zeke	5
28.	Egy öt eszt[endős] Tehén	40
29.	Négy Juh	20
30.	Két Sertés	12
31.	Egy Zálagos Föld Contractussával mellyen áll	100
32.	Egy más z[álagos] Föld C[ontractussával] mellyen áll	35
33.	Egy Gyapott Fono kerék	1
34.	Egy festett Poharszek	8
35.	Egy Tűzi Úst	8
36.	Egy Gyapot Fűsű	2, 30
37.	Négy Karjos Székek	4
38.	Két Kőből Ros, 1 Kőb[öl] Buza, 2 Kőb[öl] Árpa	23, 40
39.	Hat pleh Kalán, 6 pár Kés	3, 6
40.	Egy Szita, 1 Rosta	<u>1</u>
		Summa 654, 48

Hogy ezen fen Specificalt Parafernale jok mi általunk irattattak és betsültettek a szerént a mint felyeb meg vagyon irva, arol a mi igaz hitünk Szerent teszünk bizonytságot, tulajdon neveink alol irásával meg erőssítve, a folyo 1837ik eszt[endőben] Mártius 4ik Napján Gidofalván a Csulak Josef lako Házanál.

Jantso Sámuel m[anu] p[ropria] Com[munitás] Birája

Witállyos György m[anu] p[ropria] F[alusi] Notar[ius]

Vitállyos József m[anu] p[ropria] N[eme]s Székelly

No. 170 Visi Sz. György um 6 marz. 837 Covellius[?] főhadnagy

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65 / 42 – Fotosi Imreh család levéltára

72–72 verso.

PAPOLCI CSORJA SÁRA PARAFERNUMA, 1837

Nemes és Nemzetes Papoltzi Csorja Péter Uramnak hajadon Leánya Csorja Sára Férhez menvén Nemes Hunyad Vármegyében Rákosdon Lako Váradi Moses puskamives Ökegyelmehez, melynekis Perefernalis Jovai így következnek

	Nevei a Portékáknak	Rf. Xr.
1.	Vagyon egy Tehén	45
2.	Vagyon egy Medvés hoszszu Bunda	33
3.	Vagyon egy Nagy Láda záros	5
4.	Vagyon egy Paplan	9
5.	Vagyon egy Brassai Cserge	7
6.	Vagyon két Tulu Derekalj két hajakal	28
7.	Vagyon 8 Nagy Párna két kitsinke	28
8.	Vagyon 8 Fejér Párnahélj Gyolyts Sejmes fejjel 2 pár, a többi sima	14
9.	Vagyon egy Tarka Agy Takaro	5, 30
10.	Vagyon négy Kender Lapedö	8
11.	Vagyon Két fejér Gyolts Lapedö Seljmes Totos fejekkel	13, 20
12.	Vagyon 48 sing gyolts	16, 30
13.	Ismét 13 sing Kender Vászón	3, 15
14.	Vagyon egy Kender vaszonbol valo Surdé	2, 24
15.	Vagyon 4 Köntös kettő Karton, kettő szőt tarka	44
16.	Vagyon 2 fejér Rokoja, egy Karton, 2 Tarka	18, 36
17.	Vagyon 2 Két[!] előruha Tarka, 3 Karton, 1 fejér pergát	10
18.	Vagyon 6 Gyolts Ruha Kotzkások	6
19.	Vagyon 7 Ruha, 2 Seljem, kettő Rojtos, 2 fejér, 1 nyomtatot	22, 20
20.	Vagyon 5 Sebbeli Keszkenök	2
21.	Vagyon 2 Nyakravaló Fejér Ruha	1, 18
22.	Vagyon 1 Seljem kurt[!] ⁹¹² , 1 Karton Ujjos	13, 12
23.	Vagyon 1 Darak bunda	1, 15
24.	Vagyon 11 Nagy Sák, 7 Tarisznnya	13
25.	Vagyon 8 Abrosz, 4 Takaro ruha	8, 36
26.	Vagyon 12 Kendező Kendő	4, 50
27.	Vagyon 1 Palinka főző Üst, 1 Értz Üst	31
28.	Vagyon 1 Pátzollo Héhel, 1 pár Gyapot Fesü	4, 12

⁹¹²Kurti, nyilvánvaló elírás.

29.	Vagyon 1 szürke Zeke, 1 Gyir Szita	4, 30
30.	Vagyon 3 Borda, 1 bors törö	1, 18
31.	Vagyon 16 Juharfa Tángyér, 13 Fa Kalán	1, 37
32.	Vagyon 12 Plé Kalány	1, 6
33.	Vagyon 2 Festékes	6, 30

Suma	423, 31

Ezen fenneb irt Perefernális Specifikatio hogy általlunk alab sub scribáltak fel vettük és meg irtuk e Follyo 1837dik Esztendőben Juniusnak 1 Napján itten Papoltzon a Csorja Peturam Lako Házánál a mint előnkben adatot a mi igaz hitünk szerént.

Csorja Illyés m[anu] p[ropria] Papoltzi Nemes Személly
Bajka Josef m[anu] p[ropria] Papoltzi Notarius

Dr. Pozsony Ferenc gyűjtésében és tulajdonában

KÉZDIVÁSÁRHELYI BODÓ ANNA PARAFERNUMA, 1837⁹¹³

K[ézd]i Vásárhelyi ifilegény Civis Erdő András Ő Kegyelme el jegyezvén magának jövőendőbeli Házastársul ugyan ide való Civis Bodó András Ő Kegyelme hajadon Leáynát Bodó Annát, melynek Következésiben mind azon ingo és ingatlan Jokat a melyeket az említett edes Atyától magával viszen, Keresekre a Következendőkben irtuk meg. U.m.

1.	Vagyon egy tiszta Selyem es egy Karton paplan, egy Karton Ágytakaro, Két Derekaj két két Sikotyus héjakkal, Tizen két Párna ugyan két rend héjakkal, az egyik rend Takáts, a más Selyemmel ki varot fejér, és négy lepedők, ezek együtt meg érnek	400
2.	Egy hoszu festet, egy Kalmár és egy kis Láda zárokkal	14
3.	Egy Levantin Selyem és egy Plizer Kis Suba Nyestes	80
4.	Egy Szederjes Mártzelin Selyem Szoknya ugyan ilyen elő ruhával együtt	30
5.	Egy tsepes Selyem Szoknya Karton elő Ruhával együtt	19
6.	Egy zöld Poszto Szoknya Karton elő Ruhával együtt	19
7.	Egy Kávészín Karton Rokoja ugyan ilyen elő Ruhával	9
8.	Egy Zöld Karton Rokoja előruhával együt	7
9.	Egy rend veres és egy rend Kávé szín Karton Viseltes	8

⁹¹³ Anyakönyvi bejegyzés: "1837. mart. 13-án Erdő András ifju és Bodó Anna hajadon (esküdt). Nem erőltetésről bizonyok: Nagy Jákob, Bodó Sámuel." (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 613 – Kézdivásárhelyi ref. Esketési anyakönyvek 1734–1845, 54. old.).

10.	Egy rend Masina fejtőből szőtt Tarka	14
11.	Egy rend Szeles fele Takátsból	7, 10
12.	Egy rend Szötes Viseltes	3
13.	Egy kávészin és egy fekete Selyem és egy briner kurti	35, 30
14.	Egy karton Spentzel Kávé szín	6
15.	Egy fekete Levantin, egy Kotzkás rojtos és egy Veres rojtos Selyem Kesz- kenő	36, 40
16.	Egy veres Czirkás, egy fehér Varot és Három nagy rojtos keszkenő	30
17.	Hat fejérnép ing ingajal együtt és négy kender Surtz	20, 30
18.	Három kis Lájbi, Kettő Selyem és egy briner	7
19.	Hat fejérnép ing ingajal együtt és négy kender Surtz	20, 30
20.	Hatvan sing gyapot Gyolts	30
21.	Négy asztal keszkenő	3, 10
22.	Hat kendező kendő, kilentz takaró ruha és három tarisznya	12, 30
23.	Ött abrosz	7, 55
24.	Egy pergát férfi ing	4, 50
25.	Tizenkét uj Sák	10
26.	Vagyon három font gyapot fonal és egy darab kender fonal	8
27.	Egy Bárson sapka	2, 30
28.	Három sor veres és négy sor fekete gyöngy	3
29.	Két aranyos szélü ivó pohár és egy fél tutzet kés	3
30.	Tizen négy darab ohn tángyér, egy ohn Kantsó, egy Ohn gyertyatarto, egy Téglázo réz és egy réz mosár	27, 30
31.	Két uj réz gyertya tartó	3, 20
32.	Egy Dio fa rámájú Tükör	4
33.	Egy ejtel, fél ejtel, fertály, fél fertáj, egy Torma reszelő és egy töltsér pléhből	5
34.	Egy Vas Lábos, Két nyárs, egy vaskalány, egy laska retzéző és egy Lámpás4	
35.	Egy 5 Kártyás Pálinka főző Üst Csős Cseberrel, három Káddal, Csibrekel és Kártyákal együtt	45
36.	Egy három Kártyás Cselekedő Üst	20
37.	Tiz Köből Gabona, Nyoltz köből elegyes Árpa s két ros	30
38.	Két tekenő, egy sotarto és két Lapitó	2, 30
39.	Egy boriuzo Tehén	80
40.	Két Nagy és három Küsdek Sertés	50

41. Iten K[ézdí] Vásárhelyen vagyon említet Bodo András Ő Kegyelmének
a Bodók Udvarán az említet Bodó András Ő Kegyelme Lakó Háza Végében
egy darab pusztá Joszága, Melynek egy részét iratá a nagyob Leányának
Máriának és a más részét agya Annának mely meg ér 400
42. Itten K[ézdí] Vásárhelyen vagyon a Stabnál a Szotyori Ferentz Strása
mester Ur és a Nagy János Ő Kegyelme Szomszédtságokban egy Csűr
kert, melynek hoszan felét adá Bodó András Ő kegyelme a mostan
férhez men[en]dő Leányának Annának mely meg ér 100
43. Ezen felyébe Csűr kertbe vagyon egy Csűr Zsendejel fedve, mely épületnek
hason felét is adá Bodo András Ő Kegyelme Ana Leányának, a más felét
pedig hagyá meg Judit Leányának mind azon által oly formán, hogy ezek
tartozzanak említett Bodo András ő kegyelme Vejének, Kováts Josef
Őkegyelmének fizetni 41 az az Negyven egy R[ajnai] Forintokat Betsi
Váltoban megy Summával többször említett Bodo András Ő kegyelme
Vejének mostan in actu tartozik a Csűr építés Költségében, az Anna része
ily formán meg ér 75
44. Továbbá ada egy fél ál szántó földet a felső Csernátoni Határban K[ézdí]
Vásárhelyi Bodo István és Balog János szomszédtságokban, e meg ér 300
45. Ugyan egy három vékás Szántó Földet az Alsó Csernátoni határban
a K[ézdí] Vásárhelyi Bodó János és Kantaji Kováts Tamás őkegyelmek
Szomszédtságokban, e meg ér 150

Summa 2136, 45

Mely felyebi Paraphernumot hogy mindenekben az előnkben adott mód szerint irtuk meg s
tulajdon Subscriptionk s szokott petsétünkkel meg erősítettük itten K[ézdí] Vásárhelyen a Bodo
András őkegyelme mostani lak házánál 1837-be Martius 7-én, ezenel bizonyittyuk Sign[atur]
ut Supra

Kováts Josef Gy[alog] Katona

Toth Sámuel K[ézdí] Vásárhelyi Civis

[-----]⁹¹⁴

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 75–A sepsiszentgyörgyi múzeum

dokumentumai, X. fasc. 152–153.

---

⁹¹⁴Olvashatatlan aláírás.

KÉZDIVÁSÁRHELYI JANTSÓ RÓZÁLIA PARAFERNUMA, 1837⁹¹⁵

Ezen folyo 1837-dik Esztendőben februáriusnak 23-ik Napján itten K[ézd]i Vásárhelyen Szóts Josef Jó Káplár a maga önkéntes Szándékából el Szánván magát az Házassági életre, az szüléknek és atyafiaknak egyenlő akarattyokból ide való Jubillátus Strásamester Jantso János ur hajadon leányát Rosáliát – az kik is Isten segedelméből az két részen való Szüléknek és atyafiaknak akaratyokból – eljöttünk alat neveinket le irtak mellénk fel vet aszony Személyekkel, hogy az irt Jantso Rosalia után adando Parafernalis Jokot írnok meg szorol szora Jövendőbéli bizonyságul, melyeknek rendi így következnek.

1.	Negy derekaj, Tizenkét Nagy és három kitsi vánkoso also és Felső hajaival együt, egy Selyem és egy Karton Paplanyok, egy Törökös, egy Takáts agy teritők, egy Pergát tászlis és egy varrot lepedők, együt véve érnek	1000
2.	Egy Káve Szin Selyem nyestesbunda	160
3.	Egy zöld plizer Suba	50
4.	Egy martzelin Selyem iberok	70
5.	Két Karton és egy spanganét iberokok	60, 30
6.	Egy Káv szin pentzli[?] Szoknyájával és elő ruhájával együt	70, 30
7.	Egy briliánt Selyem Szoknya Sárig Selyem surtzal és egy Bolha szin selyem mányika	65
8.	Egy mosolin Karton rokoja Surtzával együt, egy kék mártzellin mányikával	30, 45
9.	Egy veres fa olajos Karton rokoja Surtzával együt, egy hozzávalo Spentzel	45
10.	Egy rosa szin Karton rokoja elő ruhájával	10, 15
11.	Egy takáts Rokoja három elő ruhával	15
12.	Négy kitsi Sellyem Lájbik, melyek közül kettő ezüst kötéssel	20
13.	Egy Káv szin selyem Keszkenő	30
14.	Egy Kotzkás Selyem ruha vereses	20
15.	Egy kék Táklés Keszkenyő	20
16.	Egy veres teve szőr ruha	15
17.	Egy kék gazimer ruha	7, 30
18.	Egy Virágos Táklés Keszkenyő	7, 20
19.	Két Sellyem nyak ruhák melyek közül az egyik Sárga a más vereses	12

⁹¹⁵ Anyakönyvi bejegyzés: „Az 1837-ik évben házasodtak február 27-én: Szócs Jósef özvegy és Jancsó Rósalia hajadon. Nem erőltetésről bizonyságok: Turóczi János, Kökösi Moses.” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105/613 – Kézdivásárhelyi ref. Esketési anyakönyvek 1734–1841, 54. old.)

20.	Hat kézbeli keszkenyők	5, 20
21.	Két pár Kestyük	3, 10
22.	Egy ezüst lántz két szál, és négy féle színű gyöngyök, melyek közül az egyik jó féle, három ezüst arany füstös gyűrűk és egy éveg ládatska	40
23.	Nyoltz hoszu Fejérnép Ingek, két pergát Ing uj egy also rokojával egjüt	39, 50
24.	Nyoltz férfi ingek, melyek közül pergát Kettő Lábra valaival egjüt	55, 40
25.	Tizenkét Lepedők gyoltsok	55
26.	Tiz abroszok, egy Közüllök hosszu, Kettő boti	40
27.	Tizen négy asztal Keszkenyők	16, 15
28.	Nyoltz gyapot vászon kendező Kendők	8
29.	Egy Bádi ⁹¹⁶ Cserge	7, 30
30.	Három viselő abroszok, négy tarisnyák és hat takaro ruhák	12, 30
31.	Négy kender lepedők	12, 30
32.	Harmintz Sákok, egy nagy ponya és egy magvető	45
33.	Egy nagy on Csésze leveses, két nagy füles on tálak, két kitsi on füles tál, két lapos nagy on tál, Tizen nyoltz on tángyérok, két on so tartok, egy leveses Kalán	50, 50
34.	Egy Réz mosár, Két vasával, egy Tiglázó Réz, két réz gyertya tarto Kopantojával	30
35.	Hat pár kések, 12 on Kalán	6, 30
36.	Egy Tátza veres	4, 30
37.	Egy leveses Csésze, 12 portzelány tángyér két fintsiákkal	4, 9
38.	Egy ejtel, fél ejtel, fertáj, fél fertáj, két töltsérek, egy torma reszelő és egy bors tarto	10
39.	Egy vas lábas, egy hus alá valo, egy platsinta sütő, egy serpenyő, egy vas áso, egy kapa, egy nyárs, egy vaskalány, egy tekenyő vakaro, egy abárlo villa, két vas gyertyatarto koppantojával	15
40.	Egy nagy tükör és kasztenra valo tükör	9, 30
41.	Egy veres esső tarto	7
42.	Egy politerozot Kaszteny készületeivel	35, 30
43.	Egy nagy, egy kisebb festet ládák, ugy egy Kalamár láda Zárjával és sarkaival együt	25
44.	Egy pálinka főző üst és egy tselekedő üst	49
45.	Három Kadak, két esős Cseber, három vizhordo csebrek, négy Kártyák,	

⁹¹⁶Bágy udvarhelyszéki falu híres csergeszövő központ volt. A Bádi elírás biztosan ezt a helységet jelöli.

	meregetők, egy Sütő tekenyő, és három kisseb, három Kad boritok, négy Sziták, két rosta, egy véka és fél véka és két lapittok	12
46.	Egy tehény	50
47.	Egy szalona 70 fontos	21
48.	Egy Kősó	5
49.	18 Köből ros, 2 Köből buza, 10 köből árpa	116, 24
50.	A város határán a Herbát nevű lábban egy fél ál 5 vékás Szántó föld, vicinussa délről özvegy Szóts Josefné, északról az édes atya	300
51.	A Torjai határba hosszuba Két Köblös, vicinussa napkeletről az édes atya, Nap nyugatrol Nagy Mozes Egyházfi	325
52.	A Felső Csernátoni határba a Fasro[?] Kövinél egy 10 vékás, Vicinussa N[ap] Keletről ifjab Turotzi Mozes, N[ap] Nyugotrol also Csernátoni Farkas István ur, mely vagyon bévetve	250
53.	Egy veteményező hely az Hanko László biro Csüre mellet, egy Hold Szántó földnek az Hatod részit az Márkos falvi uttol kezdve, a második mérés ⁹¹⁷ vicinussa N[ap] Keletről az édes atya, N[ap] Nyugotrol ifjab Turotzi Mozes oly fel tétellel, hogy az osztozo atja fiak tartoznak az egyik másikának törvényes utat adni ki végig a Hatojkai uttol az Márkosfalvi utig.	300
		Summa Summarium 3675, 58

Mely fen meg irt Parafernális jok hogy mindenekben a mellénk fel vet aszszonyi Személyjekkel, az mi igaz hitünk szerént irtuk meg, melyet nevünk leírásával és szokot petsétünkkel meg erősítettünk.

Szóts András m[anu] p[ropria] Jubilatus Káplár

Kováts Aron Káplár

[?]⁹¹⁸

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65 / 16 – Kézdivásárhelyi Turóczi

család levéltára, 92-es lelt. sz., II.

fasc.

84–85 verso

ZABOLAI CSEKME JULIÁNNA PARAFERNUMA, 1838⁹¹⁹

⁹¹⁷Mérés.

⁹¹⁸Olvashatatlan aláírás.

Nemes Orbai Széki Zabolai Gyalog Katona ifjab Csekme Moses hajadon Leányának Csekme Juliánnának Parafernális jovai e szerint következnek

Vagyon egy szederjes Poszto Suba melly ér	30
Ugyan van egy Szederjes köpenyeg is	30
Vagyon két Darakaj két hajakkal	20, 30
Vagyon tizen egy Vánkosok két két hajakkal	24, 50
Vagyon négy házi szőt lepedők	8
Vagyon egy Cserge	10
Egy tarka ágyterittő is van	4
Vagyon egy Ágy	3
Van egy Fejer Pergátt Rokoja elő ruhával edgyütt	10
Ugyan vagyon négy hazi szőtt rokojak előruhájival és még egy az ötödikis hazi szöttes	40
Vagyon négy főre valo ruhák, ketteje fejer pergátt, ketteje fekete földü rojtos	20
Vagyon három kézbeli keszkenők boti	3
Vagyon egy Merinok kurti	6, 10
Van három kis lájbik és egy Bunda ujavall	8, 30
Van öt abroszok, kik közül egy baratz hímes	10
Ugyan öt kendező kendők és hat takaro ruhák, két asztal keszkenők	10
Van egy Láda és egy ladás pad festve	7
Vagyon egy Égetbor főző Üs[t] tsős Csebrével kádall és egy katlan eleibe valo plé	32
Ugyan egy tűzi Ertz üstis van	5
Vagyon egy Kendőszeg rajta valójával edgyütt	1, 6
Vagyon egy kanna és egy torma reszelő	1
Vagyon Csere átalag	2, 15
Vagyon egy Dagaszto tekenő, két szita, egy rosta	3, 18
Vagyon ötven si[n]g Vászón hat karikás	10
Van egy badik Gyertyatarto és egy ollo	0, 30
Egy pár Uj Csizma	4, 30
Vagyon egy Joszág a Kapitány Ur kapujánál, mellyen fekszik a hajadonnak	75

⁹¹⁹ Anyakönyvi bejegyzés: „1838. Márc. 13. Demes Ferentz (szülői Demes Ferentz, Baroti Juliánna), Gy. Kat. 30 éves – és Csekme Juliánna (szülői Csekme Moses és Vajna Anna), 22 éves. 3 hirdetés. A század kormány engedelmével. Fekete Moses Cath. Cántor, Németi Sámuel, Mátyás Tamás és Hadnagy Dániel bizonyságok alatt.” (esküdtek). (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 719 – Zabolai református esketési anyakönyvek, 4. old.)

Ugyan van egy Föld három Vékás a közepső mezőbe, ezenis Zálag Summa van 20
 Csekme Moses Édes Attya hitvessével, ruházattya potlásába ád egy három vékás
 szánto földet a Csere Mező Borkut nevű helyen 25 azaz huszonöt R[ajnai]
 forintokbaoly formán hogy akármikor is a vérek amíg a summát le nem teszik,
 mint ruházat potlást, hozzá ne juthassanak

Van egy kapa és egy Vas nyárs

25

1

Summa 428, 9

Ezen fen meg irt Parafernálist hogy mindenekben amint nekünk fel adták és mutatták, irtuk
 meg bizonyittyuk neveink alirásávalis meg erősittyük a Gy[alog] Katona ifjab Csekme Moses
 házánál Zabalán az 1838-ik Esztendőben Februárus 25-ik Napján.

Baroti Josef m[anu] pr[opria]

Németi Sámuel

Bod László m[anu] pr[opria] Zabolai Leány Oskola tanító

Láttam Zabolán Mártius 3-dikán 1838, M[-----]⁹²⁰ Kapitány m[anu] pr[opria].

Dr. Pozsony Ferenc gyűjtésében és tulajdonában.

BESENYEI[?] BABOS SUSÁNNA PARAFERNUMA, 1839

Paraphernalis Specificatio

Azon Jokrol, Mellyeket Tekintetes Néhai Babos Sándor Ur özvegye, Bartok Susánna Aszony
 Férhez menendő Leányának Susannának önkéntes Akarattyaából adott, ugymint:

1. Egy tisztességes Hoszu Bunda, mellynek meg szerzésiért által adatik Orbai Széki
 Pákéi Lenkert, mellynek V[icinus]a Északrol Odorján Antal Ur, a Kiis mező, Délről
 Bedőházi Atyafiak, hatvan az az 60 R[ajnai] váltoforintokban olly feltétellel, hogy az
 említett kertet Susánna Bekességesen birhassa miglen az irt Sumát kezéhez vészi,
 azonban ezen kertből a Bundára valo Summán kívül mind örökségből 3 mada⁹²¹
 Tulajdona.
2. A Rétkertre menő Jozságot, mellynek V[icinus]a Északrol Bartha Sigmond Ur, délről
 G[yalog] K[atona] Jano Mojses Successorai. Mellyet 500 az az ötszáz R[ajnai]
 váltoforintokat által adtam. Mivel a Töbi férhez ment Testvér is ehez hasonló Summát
 kapot, ezen kertet ha ki váltaná valamellyik Leány Testvér, mégis Susánna Leányomot
 mind örökségből, Részesnek hagyom.

⁹²⁰Olvashatatlan név.

⁹²¹Nyilvánvaló elírás, a *maga* helyett.

3. Három Derekaj, 5 Derekaj Hely
4. Tiz Párna, tizen hat párna hely
5. Egy paplany
6. 5 Takarodzo Lepedő
7. Két Ágy Takaro
8. 10 Sák
9. 5 Abrosz
10. 12 Asztal Keszkenyő
11. 8 Kendező kendő
12. 4 Tarisnya
13. 4 Takaro Ruha
14. 1 Ládát
15. Egy Ágyot
16. Egy Tükör Tisztességes
17. Egy Réz gyertya tarto

[-----]⁹²²

[---]irtuk, menvén végben mindenekben, arról miis következendő bizonyságul Tulajdon subscriptionkal meg erősittyük a mostan folyó 1839. Esztendő majus 27-dik napján az t[ek]i[n]t[etes] Babos Sándorné Aszony Házánál.

Ifjab Szentiványi János, ab origine Dalnoki N[eme]s Személly, és
Kováshnán lako Nemes Kováts Sigmond m[anu] pr[opria]

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár
F. 77–Szacsvai Budai Ferenc iratai
XIV. fasc. 11–11 verso.

LEMHÉNYI VERES MÁRIA PARAFERNUMA, 1840⁹²³

⁹²²Szakadt laprész, sorok hiányoznak.

⁹²³Anyakönyvi bejegyzés: „1840. sept. 21. Georgius Kelemen Parochus (esketi) Antonius Gáll, Annor. 22, R. Cath miles equestr. Lemhény És Maria Veress, Annor. 21, R. Cath. Miles equestr. Lemhény. Testes occasione

A most folyó 1840-ik esztendő augusztus 10-én felirattatott az lemhényi lovas katona Gál Antal mátkájának gyalog katona Veres Mária asszonynak az parafernális spetificatioja, melyek rendi ide alább mód szerint következnek:

1.	Tanáltatik egy szederjes suba, megér	30
2.	Ugyan egy szederjes köpenyeg	30
3.	Vagyon egy fekete cedele	5
4.	Tanáltatik egy barassói cserge	6
5.	Ugyan vagyon két festékes, újok	10, 30
6.	Vagyon egy bóti ágyterítő és egy fejér	10
7.	Tanáltatnak két derekaljok 3 hékukkal	20
8.	Vagyon 12 vánkös 24 hékukkal	35, 50
9.	Tanáltatnak öt lepedők: egy sejmes, 4 szösöz lepedők	7
10.	Tanáltatik egy festett ágy	2, 30
11.	Tanáltatnak 4 abroszok: kettő gyapot, kettő kender	3
12.	Vagyon 6 asztalkeszkenyő: öt gyapot, egy kender	3
13.	Tanáltatnak 6 kendező kendők	5, 30
14.	Tanáltatik 66 sing gyolcs vászony	18
15.	Vagyon gyapot vászon 20 sing	6
16.	Tanáltatik sáknak való vászon 25 sing	3, 30
17.	Ugyan vagyon kendervászon és csepü [vászon] 30 sing	4, 30
18.	Tanáltatik egy szoknya seljem előruhával együtt	11
19.	Vagyon egy rend karton gúnya, egy rend fejér boti	18, 15
20.	Tanáltatik egy rend veres masina gúnya	15
21.	Tanáltatik két rend szöttes vereses gúnya	17
22.	Vagyon három rend tarka gúnya előruhával	15
23.	Tanáltatnak kurtik: egy seljem egy ménéros[?]	15
24.	Vagy[on] két ujjos: karton, egy veres kicsi lájbi	6
25.	Vagyon két boti fejrevalo keszkenyők	15
26.	Ugyan vagyon három boti keszkenyők: egy sárig, egy veres, egy tűszin	8
27.	Tanáltatnak két fejér, fejrevaló keszkenyők	10, 30
28.	Vagyon egy sejem ruha, egy veres boti	2
29.	Vagyon két szöttes keszkenyők	3

Copulationis: Georgius Sigmond, Antonius Bitai. Testes liberi consensus: Georgius Sigmond, Ludovicus Felszegi. (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 397 – Lemhényi római katolikus anyakönyvek 1817–1843, 75 verso).

30.	Vagyon két uj láda	10
31.	Vagyon egy festett asztal, egy pár festett szék	4
32.	Tanáltatik egy új puliszkafőző üst hozzá tartozandó portékával	30
33.	Tanáltatik egy bádok kanna, egy reszelő, egy tölcsér, egy bádok gyertya tartó	1, 30
34.	Vagyon egy tutzet pelékalány, tartóval együtt	1
35.	Vagyon egy gyapot fonó kerék, egy vasnyárs és egy lapocka	2, 20
36.	Vagyon egy sütőtekenyő, egy küsebb	0, 30
37.	Tanáltatik két szita, egy rosta, egy szűrőszita	1, 30
38.	Tanáltatik egy pár kerebeny[!], egy salló	0, 50
39.	Tanáltatik egy négy esztendős tehény, küs bornyával együtt	50
40.	Tanáltatik két jú	8
41.	Vagyon egy sertés, mely megér	8
42.	Tanáltatik készpénz	25
Summa		479, 55

Mely parafernális spetificatio, mely mindenekben a fenn megirt mód szerint ment és vitetett végben arról mű is adjuk ezen hitelesen költ bizonyító írásunkot, a mi igaz hitünk szerint, melyet tulajdon nevünk aláírásával megerősítettünk, a túl irt napon és esztendőben.

Veress János

Simon György jubilátus káplár

Láttam Bereckben, augusztus 14-kén 1840-ben, Botár Ödön százados

Láttam, Kelemen György, plébános

*Kósa Szánthó Vilma gyűjtésében és
átírásában.*

PÁKÉI BOGYÓ ÁGNES PARAFERNUMA, 1840⁹²⁴

1840-k év December 12-k Napján, Orbai Széki Pakai Lovas Kotona Bogyo Mihálj ökegyelme hajadon leánya Bogyo Ágnes

Perefornuma

1.	Két láda	8
2.	Abrosz hat	5

⁹²⁴ Anyakönyvi bejegyzés: „1841-ik Évben párosodtak? Januarius 5. Demes Sigmond Gy. K. Zabolai, 23 éves és Bogyo Ágnes L. K. Bogyo Mihályé Porsolt Rebekától 20 éves. Hirdetés mellett, ns. Század szabadságával. Tanúk: Kovásznai Butyka Ferentz gy. K., zabolai catholicus Kántor.” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 507, Pákéi református anyakönyvek 1779–1843, 48 verso).

3.	Kender lepedő 5, kettő gyólt	10	
4.	Hat kendő, hat ásztal keszkenő	7	
5.	Tíz Zsák, két tarésnya, ött takaro ruha	11, 12	
6.	Husz Sing gyólt Vász	6	
7.	Gyapot Vász husz sing	6	
8.	Kender Vász harmintz sing		6
9.	Köntös ött	30	
10.	Rokollya három, Elő ruha hat		24
11.	Két Szoknya Flaner	10	
12.	Két Kurti merinot, harmadik Poszto	10	
13.	Rojtos ruha négy	20	
14.	Főre valo Ruha négy	7	
15.	Nyakra valo Ruha hétt	5	
16.	Kitsid lájbi három	3	
17.	Egy Suba	50	
18.	Egy Zeke	4	
19.	Derekaj három, kétt kétt hejaival	30	
20.	Párna tizen kettő kétt kétt hejaival	30	
21.	Ágy takaro kettő	10	
22.	Egy festékes, egy paplan	10	
23.	Egy Ágy	3	
24.	Egy Kalán tarto fogos 18 kalannal	2	
25.	Egyes Szék négy	2	
26.	Egy tüzre valo üst	4	
27.	Egy dagaszto, egy gyuro tekenő	2	
28.	Két Szita	1	
29.	Egy torma reszelő, egy fono kerék	1	
30.	Egy gyapot fész	3	
31.	Egy tűkőr	1	
32.	Egy Sertés, két esztendős hizot	16	
33.	Egy kőből buza	6	
34.	Fuszujka egy Véka, borso egy véka	2, 12	
35.	Egy Kapa, egy Sollo	0, 50	
36.	Egy palinkós átalag	0, 30	
Öszvesen		344, 44	

Mely pereformalis Jok itten Orbai Székben Pákéban a nemes Lovas Kotona Bogyo Mihály ökegyelme lako házánál, az édes attya Bogyo Mihály és édes anyja Baratosi Porsolt Rebeka asszony jelen letekben s fel adásaikból miis fel irtuk arrol bizonyitunk igaz hitünkkel a fen irt Helyen Napon és évben.

Kovásznai Butyka Gáspár

Zabolai Demes Joseff m. a.

Kovásznai Butyka Ferentz

Láttam Zabolán December 15-kén 1840-be

Cavellus [?] Kapitány

Láttam Márkusfalván 29-dik Dec. 1840.

Czintula Kapitány.

Pozsony Ferenc gyűjtésében és tulajdonában

FELTORJAI KERESTES JULIÁNNA PARAFERNUMA, 1841

Parafernalis Specificatioja

Fel Torjai Gyalog Katona Nehai Kerestes Joseff ökigyelmének hajadon Leányának Kerestes Juliánnának a Mely Következik ezen folyo 1841. Esztendőben Januariusnak 4-ik Napján ugy mint

1.	Vagyon egy Fejer agy meg ér	2
2.	Vagyon Ket Darakaj hej nélkült meg er	12
3.	Vagy ket Darakaj hejak meg ernek	10
4.	Vagyon 8 parna hejakkal 2 Fejer a Többi tarkak	24
5.	Vagyon 3 Kender Lapedő 1 Fejer Gyolts Sejmes	8
6.	Vagyon egy Karton Paplany meg ér	10
7.	Vagyon egy Ágy terittő Takáts tarka meg ér	5
8.	Vagyon egy Festekes meg ér	4
9.	Vagyon egy salma darakaj	1, 30
10.	Vagyon ket Főre valo Ruhák meg ér	10
11.	Vagyon 4 apro Ruhák meg ernek	6
12.	Vagyon 4 Ing Ingajjal edjüt meg ér	10
13.	Vagyon 6 Rokoja Soltzal edjüt	45
14.	Vagyon egy Kék Lajbi	1, 30

15.	Vagyon Két pár Csizma	5
16.	Vagyon egy festet láda meg er	4
17.	Vagyon 30 sing gyolts	9
18.	Vagyon 3-om abrosz 4 asztal Keszkenyő	12
19.	Vagyon 4 Kendező Kendők	4
20.	Vagyon egy festett Kendő Szeg meg ér	1, 30
21.	Vagyon 12 darab Cserep edeny	1, 30
22.	Vagyon 2 Tekenyő edgyik nagy a más Kitsin	2
23.	Vagyon 1 Rosta egy Sita egy Torma Reszelő	2
24.	Vagyon egy nagy Cseber meg ér	-30
25.	Vagyon 6 Plekalány 3 kes vilastol	1, 30
26.	Vagyon ket veka ferejü Föld a Szent Ilonai tanorokban Mellynek vicinusa Felyel Gy. Katona György Samuel, alol Gyalog K. Kováts Joseph Kaplár	<u>25</u>

Summa 217

Hogy ezen feneb irt Ingatlan Jovai Darabontként elő Hozatván Kerestes Juliannanak Ket
betsületes aszonyok meg aestimaltak Eszerént meg irtuk Igaz Hitünk szerent tulajdon
Subscriptionkal is meg erőssitvén Fel Torján a fen irt Esztendőben Napon a Kerestes
Josephne lako házánál.

Veres Janos m. a.

Kováts Joseph m. pr.

Gy. Katona

Káplár

Láttam Sitter m. pr.

Százados

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

*F. 53. – Cseh család levéltára, Fasc. VIII. 8-as
lelt. sz., 21. old.*

NAGYBOROSNYÓI BARTHA KLÁRA PARAFERNUMA, 1841⁹²⁵

⁹²⁵ Anyakönyvi bejegyzés: „1841. május 17. Léczfalvi Tt. Sipos Sámuel 38 éves és Gy. Bartha Klára 19 éves.
Nem kényszerítem. Kikérdezési tanúk: Ns. Kónya Áron megyeb. És Szőcs Sámuel not. Esketési tanúk: Gy.
Bartha Elek, Pál és mások. (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105/145 – Nagyborosnyói ref. Vegyes
anyakönyvek 1828–1858, 49.).

Parafernális Specificatioja

Nemes Sepsiszekben, nagyborosnyói, gyalog szám alatti Bartha Antal hajadon leányának, Klárának, kit is szándékozik jövődöbéli házastársul elvenni Kézdi széki lécfalvi lovas katona rendű Sipos Sámuel, melyek az alább irt módon következnek:

F. sz.	Nemei a portékáknak	becsü ára váltóban
1.	Vagyon három derekaj két-két hajakkal	36
2.	" tizenöt párna két-két hajakkal, ezek közül 12 nagy, három küsebb	37,
30		
3.	" egy takács ágyterítő	5
4.	" egy fejr pergál ágyterítő	5, 30
5.	" egy selyem közepü karton paplan	12
6.	" egy más karton paplan	7
7.	" öt fejr lepedő	6
8.	" hét abrosz, ezek közül 5 barackmagos, 2 kender	14
9.	" nyolc asztal keszkenyők, himesek	5
10.	" nyolc kendező kendő	6
11.	" négy takaróruha	1, 12
12.	" négy tarisznya és egy atolvető	5
13.	" hat zsák	6
14.	" hatvannyolc sing zsáknak való vászon	13, 36
15.	" negyvenöt sing gyolcs	13, 30
16.	" hatvan sing kendervászon	12
17.	Négy köntös, ezek közül három karton, egy szöttes	32
18.	Egy szöttes rokolja, egy karton elő ruhával	7, 30
19.	Egy szoknya	1, 30
20.	Egy kurti	2
21.	Három főrevaló ruha	15
22.	Három nyakra való ruha	6
23.	Két kézbeli keszkenyő	1, 40
24.	Egy másfél suba	50
25.	Egy fejr kézbeli keszkenyő	1
26.	Egy festett ágy	3
27.	Egy kihúzó asztal	5
28.	Egy kaszten	12
29.	Egy festett láda	3

30.	Egy pohárszék, festett	6
31.	Vagyon egy kanapéj	3
32.	Egy pár karjas szék	2
33.	Egy lugzó cseber lug alávalóval	36
34.	Egy dagasztó, egy bevető és egy mosogató tekenő	2
35.	Két szita, egy rosta	1, 30
36.	Egy pár gereben	0, 36
37.	Egy réz gyertyatartó	1
38.	Két pár kés villával, és hat kalány	2, 30
39.	Egy bádik[!] gyertyatartó	1, 60
40.	Egy placsinta sütő	1
41.	Egy tölcsér	0, 12
42.	Egy lugzó üst	9
43.	Egy szüvőszék hozzá tartozandóival	3
44.	Egy vaskalány	1
45.	Egy köből rozs, egy köből törökbúza és egy köből árpa	10
46.	Egy szalona hájjal együtt	25
47.	Egy kas méh	10
48.	Két négy esztendősz tulok	130
49.	Három sertés	21
50.	Egy kötőlánc és egy fejsze	5
51.	Egy kisdud pusztai jószág Borosnyón, szomszédjai n[ap]keletről Bartha Mihály, n[ap]nyugotról Bartha Pál	150
52.	Egy darab 3 vékás szántóföld a Cofalvi alsó határon Várhegy alatt, szomszédja délről N[eme]s Csia Sámuel, északról Csia Ferencz	75

Összesen: 782, 28

Hogy ezen fenn specificált ingó és ingatlan jók mi általunk alatt irtak által, minden hozzátétel és elvétel nélkül a fenti módon becsültetvén iratott legyen meg, arról neveink alá írásával megerősítve bizonyosságot teszünk, folyó 1841 év, május 15. napja.

Bodor Antal, gyalog katona

Bartha Domokos gyalog katona

Kónya Elek, nemes személy

Látta Barátoson, 16-ik máji, 1841 [?]⁹²⁶ kapitány

---

⁹²⁶Olvashatatlan név.

Látta: [?]⁹²⁷

Vidi: Marcant kapitány

A 48. szám alatti tulok helyében, egy csitkózó kanca hagyatott meg az özvegy számára, mely 50 pengő forintokkal becsültetett az inventálás alkalmával.

Lécfalván, 28. 4. 1856.

Debretzi [?]

*Kósa Szánthó Vilma gyűjtésében és
átírásában.*

PAPOLCI CSORJA ANNA PARAFERNUMA, 1842⁹²⁸

Kérésére Orbai Széki Kovásznai Gy[alog] Kat[ona] Ífjabb Csutak Andrásnak⁹²⁹ el mentünk ugyan Orbai Székben Papoltzon a Gy[alog] Kat[ona] Csorja Péter⁹³⁰ ökögyelméhez a hol is nevezett Csutak András a ki Isten Parancsolatyánál fogva Páros életre szánta magát és feleségül az irt Csorja Péter ökögyelme Leányátt Annátt alol irtak előtt Kéz fogás által el Jegyzette és az el jegyzett Csorja Annának Edes Attya és Edes Annya Parafernumba e következőket ígérnek:

Portékák Neveik	Betsü árra
1. Egy Nagy más fél Bunda	50
2. Egy Szederjes Köpenyeg bársonyos nyakkal	35
3. Egy Pálinka főző Üst hozza tartozóival együtt	28
4. Egy tüzre való Kitsin üst	3
5. Egy festett ágy	2
6. Kétt Derekaj Négy hajjal	30
7. Tizen kétt párna kétt kétt hajjal melyből Kilentz Nagy, 3rom Kissebb	30
8. Kétt ágy terített egyik fejr a más Kékes fejtő	8
9. Hétt Lepedők a melyből egy gyapott s hatt kender	8
10. Egy Selyem közepű paplan	12
11. Megint egy Karton paplan	9
12. Egy festékes	2

⁹²⁷Olvashatatlan név.

⁹²⁸Anyakönyvi bejegyzés: „1842. November 8. Gy. K. Kovásznai Csutak András 25 éves és Gy. K. Csorja Anna Péternek Mágori Annától való lánya, 18 éves. 3szori hirdetés. Regiment eng. 2a 9ber. Bizonyok: Lötsei István és Bogdán N. tiszt úr.” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 518 – Papolci református vegyes anyakönyvek 1831–1889, 189.).

⁹²⁹A név aláhúzva.

⁹³⁰A név aláhúzva.

13.	Egy nagy és egy Kissebb lada	9
14.	Ötven Sing gyolts	15
15.	Ötven Sing gyapott vászon	12, 30
16.	Ötven Sing Kender vászon	10
17.	Hatvan Sing Hatt Karikás Zsáknak valo	9
18.	Nyoltz kész Zsák	5
19.	Négy tarisnya és egy atal vető Kenderek	1, 30
20.	Nyoltz Abrosz melyből Kettő gyapott Hatt Kender	10
21.	Nyottz Kendező Kendő	2
22.	Négy Asztal Keszkenő Tiz takaro ruha	3
23.	Három Hoszu Köntös melyből egy Karton Kettő Szöttes	21
24.	Hétt Rokoja és egy Selyem elő Ruha	44
25.	Egy Fláner Szoknya	4
26.	Egy zöld Matéria Kurti bársonyal	7
27.	Kétt Karton Dukki	5
28.	Egy kis Lajbi	1
29.	Egy veres Czirka Ruha	9
30.	Egy fekete Karton Ruha	6
31.	Egy gyapott Táklétt	5
32.	Egy sárga Karton Ruha	5
33.	Egy fekete Ruha a széle varrott	5
34.	Egy Kotzkás Selyem Ruha	3
35.	Egy fejéres Karton Keszkenő	5
36.	Egy Ször viragos Szélü ruha és egy faolajos Keszkenő	5, 30
37.	Négy Szöttes Kotzkás Keszkenő	4, 25
38.	Kétt kézbeli Keszkenő	1, 40
39.	Egy osztováta hozzavaloival	8
40.	Egy festett Pohárszék	5
41.	Egy Torma reszelő, egy Kanna, egy Tölczsér, egy Tutzet pléh Kalán, egy Réz gyertya tartó, egy Tégláló réz vasaival együtt öszvesen	6, 52
42.	Egy hoszu Kendő Szeg	0, 40
43.	Egy Tükör	1
44.	Egy Dagaszto tekenő, egy Kisseb gyuro tekenő és egy mosogato tekenő, egy szappanyozo tekenő	2, 36
45.	Egy Rosta, egy Szita	0, 30

46.	Kétt pár egyes Szék melyből egyik pár festett	1, 40
47.	Kétt ökör	100
48.	Kétt Sertés	13
49.	Egy Juhott bárányával	6, 30
50.	A Felső Mezőben az Asztag Láb nevezetű helyen egy Három véka féréjü Zallagos földett zállag sumája	30
51.	Nyoltz véka Rosott	6, 40

A fen irt 51 Számok alatt valo Jokott a Nevezett Csorja Péter és Felesége Mágori Annával együtt Ön kéntesen édes Leányoknak Annának igirének és előttünk kötelezék magokott, hogy meg is adják Mellyett miis a fel adások szeréntt irtuk meg Hitünk és Tulajdon Nevünk all irásával bizonyittunk Papoltzon a Csorja Péter ökegyelme lako Házánál 1842-ik Evben October 16öik Napján

Kovásznai Ifj[abb] N[eme]s Bogdán Joseff

Kis Joseff m[anu propri]a Nemzetes Személy

Pozsony Ferenc gyűjtésében és tulajdonában.

SZACSVAI BUDAI KLÁRA PARAHERNUMA, 1843

Paraphernális jövai Leányunk Budai Klárának, mellyeket e jelen 1843-ik év Martius hó 19-én Férhez mente alkalmával vejünk, Nemes Ifj. Balog Elekhez viszen a következendőköt, Szacsván azon belső Telek, mellyen Földész Gyalog Szekeres Modi György lakik a Templomnál lévő Tanorok kapunál, mellyen van egy két emeletű zsendellyes ház, az also Ko[?] minden kességével, ablakokkal és minden kességével, ablakokkal és mindennel, az felső borna ablakok nélkült, ehez a Szatsva 3om Határookban anyi föld mind Mihály Josefné Leányomé, u. m:

A Felső Kornyil mezőben a Lisznai uton felyül a Köz Bérczre menőben, Délről a Falu Földgye, Északról Gy[alog] K[atona] Darabont Gábor szomszédságokban, három egy Borozdán, mind egy 10 vékás.

A Középső Mezőben a Felső Csere Között, Délről Mihály Josefné Leányom, Eszakrol Földészem Tot István, mind egy 11 vékás.

Az Also Mezőben az Illyes Bérczin Egerpataki Határon, Délről Földész Szylvási Ferency, Északrol Egerpataki Huszár Izsák Györgyék 5 1/2 vékás, a Szeredő arron napkeletről Leányunk Mihály Josefné, napnyugotról Földészünk Fazakas László, 5 vékás – ezeket az

joszággal edgyütt ugy adgyuk, hogy ha kitől Isten őrizzen, Fiaink azokba háborgatnák, tsakis mi után 500~ötszáz pengő r[ajnai] for[in]tokot le fizetnek juthassanak hozzá, addig nem.

Következnek a portékék, illy rendel

1.	Hat ezüst Kanál evő, hat kávé ezüst kanalak, egy Tej merő ezüst kanál, mellyeken B.J.L.M. betűk vannak, öszvesen darab 13	13	
2.	Hat rend jo féle Gránát Gyöngyök	6	
3.	Arany Gyűrűk öszvesen 3	3	
4.	Fülbe valo ezüst egy pár	2	
5.	Egy ujj Lengyel Szekér két járo loval, párnás hámokkal, minden késségivel, üléssel	3	
6.	Egy pár ökör, vasas Talpu egész vágásu Szekérrel, minden készségeivel	3	
7.	Egy Borjus Tehen Ünő Borjával és egy két Esztendő Tehen	3	
8.	Egy eme négy malattzával	5	
9.	Egy pálinka főző üst ujj	1	
10.	Egy Lugzo vagyis Tüzre valo értz üst		1
11.	Egy köntös Tarto	1	
12.	Egy Kaszten	1	
13.	Egy Diván	1	
14.	Egy üveg Almáriom két fiokkal	1	
15.	Egy Festet Ágy	1	
16.	Hat politérozot Szék	6	
17.	Egy kitsi asztalka politerozva		1
18.	Két pár Réz Gyertyatarto 2 Koppantokkal	4	
19.	Egy Kávé őrlő darab	1	
20.	Egy nádméz tarto, egy porcellán ibrik kávénak	2	
21.	Hat pár Finsia	12	
22.	12 porcellán Tángyér, egy Leveses Tál, lapos Tál	14	
23.	Egy szosznak valo csésze porcellán	1	
24.	Hat pár kés	12	
25.	Egy vas nyárs, egy abállo villa, egy vas kalán, egy tansirozo ⁹³¹ Kés		4
26.	Szitákra, Tekenyőre, Csebrekre adtam 10 ezüst huszast, 26 xrokot		
27.	Egy réz mozsár ütővel, egy téglázó réz két vasával	5	
28.	Egy pár fáin Karafina s egy pár ordinále, hat mettzet cseh poharakkal,		

⁹³¹Trancsírozó.

	melyből 4 arannyas, egy pár rossolisos pohar, és egy só Tarto	13	
29.	Tizenkét kések alá valo pattok	12	
30.	Egy Tátza	1	
31.	Egy nagy láda portéka tarto Festet	1	
32.	Egy három lábu vas lábós, egy réz Krasztrolj vas Fedéllel, egy placinta sütő	4	
33.	Egy réz meregető, 1 Torma reszelő	2	
34.	Szellyes Osztováta minden Késségével	1	
1. ⁹³²	Vikler, uj Bunda és egy viseltes Vikler, egy kék selyem kalap	3	
2.	Sellyem köntös kettő, Musulindele 1, Karton 3	6	
3.	3 Fejér, 3 Tarka rokoják	6	
4.	Keszkenyők, Nagy szőr 1, Táklét 2, Sellyem 1	5	
5.	Zsebbeli keszkenyő	8	
6.	Felvevő Ing	10	
7.	Két pár paputs, 1 pár Csizma	6	
8.	Strinflí hat pár	12	
9.	Derekaj 4 Héjjastol	8	
10.	Vánkosok v. párnák 12, két két rend hejjal	36	
11.	Lepedő 12 Gyolcs, 12 Kender	24	
12.	Két tiszta Sellyem, 1 karton paplanyok	3	
13.	Ágy terittő kettő karton kettő fejér pergált	4	
14.	3 nyoltz nyüstös, 3 Baratzk magos abroszok	6	
15.	Asztal keszkenyő 24, 8 nyüstös, 12 ba[ratzk] magos, öszvesen	36	
16.	Baratz magos viselő vastag asztal keszkenyő	6	
17.	Kendőző kendő 6 nyoltz nyüstös, 6 Baratzk magos	12	
18.	Ugyan kendő két nyüstös	6	
19.	Egy 8 singből álló Kaláka abrosz és négy kised cseléd abroszok	5	
20.	Tángyér törlő	12	
21.	Általvető két pár	2	
22.	Vászon Tarisnyák	6	
23.	Cseléd Takaro ruhák	8	
24.	Tizenkét uj hat karikás négy nyüstös zsákok	12	
25.	Két buza száraszto ponyák	2	
26.	Egy festet edgyet másnak valo Láda zárral edgyütt	1	

⁹³²Mivel új tárgytípusok összeírása kezdődik, a hozománylevélben a számozás újból kezdődik.

Vászon nemük

1. Széllyes gyolcs, 30-as 62 sing, 16-osgyolcs 60 sing, kender vászon 60 sing, ezen három pontok alattiak most ez uttal nem mennek, hanem ez évben meg adatik.
2. 30 sing szösz vászon, 32 sing zsák[na]k valo.

A Gerendkereszturi Jozság N[eme]s Torda V[árme]gye also Kerületében fiat Leányt egy aránt illető lévén, annak akár Haszonbérbe légyen, akár más modonn használt, aszer[int] annak jelenleg hét felé kel menni mind hét Gyermekreinkre, tehát ez orától fogva az végső osztályig által adom a Heted részt évenként át venni. Ezt p[e]d[ig], úgy a többieket is miket meg irtunk olyatén anyai szülei áldással adgyuk, hogy az Isten Leányunkat Klárát vejünk Balog Elekkel éltesse, lépéseikben adgyon áldást, szerencsét, s mind addig használják, mint tulajdonokot, mig az Isten élteti Leányomot, az Egek ura gyümölcsöztesse, hogy unokáinkis, kiket a Teremtő adgyon, használhassák. Költ Sepsí Székben Szatsván, tulajdon nemesi lakunkban 1843-ban Aprilis holnap 23-án, mit is al írásunk által vételekkor állandóan kiisadtuk.

Bölcsői Budai Ferentz m[anu] pr[opria] N[eme]s Személy Apa

Lajos Márija

Az Modi György lakta Jozság helyébe ha Kis Sigmond Árváitól ki nyerjük, mint hogy tiszta igazunk van hozzá, akkor azt fogjuk által adni.

Budai Ferentz m[anu] pr[opria]

Hogy a pontokon meg irt portékákat, s az 1-ső pont alatti szövekeken kívül minden egyebeket kezünkhöz vettünk, elismerjük.

Ápr[ilis] 18-án 1843.

Balog Elek t[ulajdon] keze

Budai Klára

A széjes gyolcsot elvetem 1844 December harmadikán.

Budai Klára

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 77 – Szacsvai Budai család. XIV. fasc.

51–52 verso.

ALSÓCSERNÁTONI NÁNÁSI JUDITKA PARA-FERNUMA, 1844⁹³³

(Specificatio)

⁹³³A hozománylevelet Pozsony Ferenc és Kósa Szánthó Vilma egyaránt lejegyezte, kettőjük átírását összevetettük.

Azon jok[na]k nemei, melyeket alsócernátoni lovas katona Nánási László és hitese neje, László Anna asszony⁹³⁴ ad édes leányának⁹³⁵, Nánási Juditkának, mejekeket magával viszen Bucurestbe⁹³⁶ Erdély országi, Háromszéki⁹³⁷, sepsiszentgyörgyi⁹³⁸ Téglás Istvánhoz, mint eljegyzett mátkájához 1844-ben apr[ilis] 29-én.

1.	Vagyon készpénz ⁹³⁹	330
2.	Vagyon két nagy és egy kisebb láda, ér	18, 30
3.	Három derekalj, hat hajakval ⁹⁴⁰	⁹⁴¹ , 54
4.	Tizennégy páma 28 hajakval	70
5.	Egy seljem és egy karton paplan ⁹⁴²	37
6.	Négy ágyterítő: kettő karton, kettő szőtes ⁹⁴³	25
7.	Tizenöt lepedő: 10 gyolcs ⁹⁴⁴ , 5 gyapotvászon	45
8.	Nyolcvan sing gyapjűvászon, száz sing gyolcs ⁹⁴⁵	60
9.	Tiz abrosz ⁹⁴⁶	30, 30
10.	Tizenhat gyapot kendő	10
11.	Tizenhat asztalkeszkenyő ⁹⁴⁷	13, 20
12.	Egy vikler [bunda]	100
13.	Egy kurta suba	10
14.	Egy seljem, egy szőr, és 12 bolti köntöse ⁹⁴⁸	240
15.	Két seljem és öt más nagy keszkenyők	60
16.	Egy tükör	5
17.	Két réz gyertyatartó réz koppantóval ⁹⁴⁹	5
18.	Két tucat kés villástól ⁹⁵⁰	5
19.	Egy nagy üst tüzi ⁹⁵¹	5
20.	Egy tucat pelé evőkanál ⁹⁵²	4

⁹³⁴Pozsonynál *asszony*.

⁹³⁵Pozsonynál *leánya*.

⁹³⁶Pozsonynál *Bukurestbe*.

⁹³⁷Pozsonynál *Három Széki*.

⁹³⁸Pozsonynál *Sepsi Sz. Györgyi*.

⁹³⁹Pozsonynál *Kész pénz vagyon*.

⁹⁴⁰Pozsonynál *hajával*

⁹⁴¹Pozsonynál *54*.

⁹⁴²Pozsonynál *Egy sejem paplan és egy karton*.

⁹⁴³Pozsonynál *kető karton, kető szőtes*.

⁹⁴⁴Pozsonynál *10 gyolts, öt gyapot vászon*.

⁹⁴⁵Pozsonynál *Nyoltzvan sing gyapot vászon, 100 sing gyolts*.

⁹⁴⁶Pozsonynál *abros*.

⁹⁴⁷Pozsonynál *asztal keszkenő*.

⁹⁴⁸Pozsonynál *köntös ér*.

⁹⁴⁹Pozsonynál *koppantokval*.

⁹⁵⁰Pozsonynál 19-es szám alatt *Egy féltutet kés vilástól*.

⁹⁵¹Pozsonynál *Egy nagy tüzi üst*.

21.	Egy pár csizma, egy ⁹⁵³ pár topánka	9
22.	Egy téglázó réz két vassal ⁹⁵⁴	5

1130, 10

Hogy ezen parafernális jók általunk a maga valóságos értéke szerint vétetett fel és iratott meg arról igaz hitet neveink aláírása és szokott pecsétünk erőssége alatt bizonytságot teszünk itten Alsócsernátonban az 1844. év április havának 29-ik napján.

Szotyori Mihály N[emes] Székely Alsócsernátoni Cseh Máté, közönség jegyzője

Láttam: Pünkösdi Had[nagy]

Láttam Márkosfalván Április 30-án, 1844. B. Marcant százados.

*Kósa Szánthó Vilma gyűjtésében és
átírásában*

ALSÓCSERNÁTONI CSEH KATALIN PARAFERNUMA, 1844

Mű, alól neveinket le irtak adjuk tudtokra mindenkinek, hogy e folyó 1844-ik év Május holnapja 30-ik napján, midőn volnánk itten Al-Csernátonban oda való Özvegy Farkas Ferenczné N[emes] Szaniszló Borbára Úr aszony házában, meg találának Nyujtodi, de most Gelenczén lakó N[emes] Jantsó Antal Úr kedves nejével N[emes] Cseh Katalin Aszonnyal az iránt, hogy irt Cseh Katalin aszonynak azon felkelhető Jovait, melyeket irt Férjhez menetele jelen alkalmával viszen, jövődöbeli hiteles hiteles tudomás végett jegyeznek meg és írják fel, ehézképest imigy következnek azok, viszen t[udni] i[llek]:

1. Egy posztó bőrös viklert
2. Négy derekajt, egy bolti, 3 szöttes egy-egy hajjal.
3. Tizenkét párnát bóltit, két két hajakkal.
4. Négy paplant: két selyem, egyik ujj, a más fél viseltes; két karton, az egyik ujj, a más fél viseltes.
5. Két fekete festett ágyfát.
6. Hat gyólt lepedőt, a négy gyapott vászon lepedőt és egy pergált lepedőt.
7. Két ágytakarót: egyik fehér varrott pergált, a másik karton.
8. Egy tizenkét személyre való kamuka Abroszt lenből, s egy más len takács s három baratzk magost, öszvesen ötöt.

---

⁹⁵²Pozsonynál *paksfon evő kalán*.

⁹⁵³Pozsonynál *tsizma, és egy*.

⁹⁵⁴Pozsonynál *vasal*.

9. Tizenhárom fehér kamuka len asztal kendő, és egy veres kamuka sávos asztal keszkenő, s négy takács fehér asztal keszkenők.
10. Tíz baratzk magos kendező kender kendőt.
11. Két tángyér törlőt.
12. Tizenkét veres pántlikás Zsákot.
13. Egy ponyvát, 24 singből állót.
14. Hat pár findzsiát.
15. Tizenkét porcellán tángyért.
16. Hat pár kést.
17. Hat packfon kalánt.
18. Két pár réz gyertya tartót hammuverőjével.
19. Hat packfon kávékalánt.
20. Egy pléh virágos kávékalánt.
21. Egy porcellán nádmézes pixist födelével.
22. Egy réz téglázó rezeset vas nélkül.
23. Két darab baratzk magos kender vásznat öszvesen huszonöt singet.
24. Huszonöt sing gyoltsot.
25. Harmintz sing zsáknak való kendert.
26. Egy fél viseltes selyem köntöst.
27. Két fekete festékű ládát.
28. Egy fekete festékű kis asztalkát.

Mely felírást hogy szemeink elébe adatván, miis azt a szerént irtuk meg, arról adjuk ezen tulajdon neveink aláírása és szokott petséteink erőssége alatt költ bizonyító írásunkot a fenn irt helyen és időben. Meg igazított az 1-ső l[ap] 15-ik sorban, ezen szokban: *egy egy lepedőkkel* kihuzással.

Szotyori Mihály

Cseh Máthe

Ennek így létét magam is el ösmerem. Jancsó Antal.

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 75 – A sepsiszentgyörgyi múzeum

dokumentumai, XI. fasc. 128–128. verso.

SEPSISZENTGYÖRGYI GÖDRI JULIANNA PARAHERNUMA, 1845⁹⁵⁵

⁹⁵⁵ Anyakönyvi bejegyzés: „1845. 13-a Januarii. A Ns. Székely Lovag Ezrednél nyugalmazott Fő Hadnagy Intze Lajos Úr házassági szövetségre kíván lépni S. Szentgyörgyi ev. Ref. Pap Tiszt. Gödri Ferentz Úr hajadon

Sepsi Szent Györgyi Reform[átus] Pap Tiszteletes Gödri Ferentz Ur Leányának, Gödri Juliannának, Lovag nyugalmazott Fő Hadnagy Intze Lajos Ur nőjének Menyegzői Jovai Feljegyzése

Rendi szám   Megnevezése a menyegzői Joknak   valto cz.

A benn valo Joszág és Földek

1.   A Gyalog Kapitányi Szállás melletti lako Telek, ennek dél felé része,
melyen az épületek állanak s a közön álló kut fele részével, nem betsű
hanem vásárlott árrában   2000
2.   A Gidofalva felől valo Határba tanálható Szánto földek
  - a). A Nagy Képnél, a Gyárfás István és Mihály Sámuel Ur földek közt. Hat
véka féreji   238
  - b). A Gidofalvi Utra jövőbe, Nemes Gidofalviak földjök szomszedsagokba
öt köblös   285
3.   A Kilyén felől valo Hatarba
  - a). A Szemerjai Lábba a Huszár Gyárfás Josef és Moritz Jánosné szomszéd-
ságokba   250
  - b). Ugyan ott Siko féle föld, a Sass Josef és Siko Péter Szomszedságokba,
öt vékás   140
  - c). A Horgasba Siko féle föld, a Siko János maradéki és Daczó föld közt öt
vékás   140
  - d). Szegetbe egy Kender föld, Farkas Károly Urtol zállagba, egy Köblös   85
4.   A Templom felett valo Hatarba
  - a). Hosszuba, a Nagy Beniam Pap féle föld, mely vagyon a Nagy Bénéiam Papé
és Kis familiáé között, 3 vékás   100
  - b). Debren tetején, Vajna féle föld, Kiss Miklosné és Kiss Sámuel szomszéd-
ságaik közt, Hat vékás   220
  - c). A Fel Menőbe, Gyárfás féle föld, Két köblös, a Gyárfás Dávid és Márk
Áron Urak szomszedságaikba   210
  - d). A Pap Ösvenyibe, Sipos László Trombitás és Datzó Gergely Urak szom-
szedságában Három Vékás   40
5.   A Cautioba bé tétetett pénz összege, Ékszerek és Drágaságok

---

leányával Juliannával, mi előttünk azért a nem kényszerítésről ki kérdezettve, mind ketten külön külön hogy azt felelték legyen: nints erőltetés, arról bizonyítottunk: Székely Mózes és Orbán Antal sk. S. szentgyörgyi ev. Oskolára nevelő és felügyelő. (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 579 – Sepsiszentgyörgyi ref. Házassági és halálozási anyakönyvek 1841–1866, 35 verso).

a). Kilentz Szál fejr Oriental Gyöngyök	250
b). Három Kötes Granat Gyöngy, kötese per 17 Rft	51
c). 13 probás Hat evő ezüst Kanalak és Hat ezüst nyelvű Kések és annyi vil- lák M. I. betüvel jegyezve Hat kaves ezüst Kanalak, G. F. betüvel jegyezve Egy nagy Leves Meritő Kalán G. F. betüvel, egy ezüst Nád méz pixis G. F. betüvel, átaljában 13 probások, az evő Kalánok 4 Lothosok	360
d). Két pár Arany fülbe valok, egyik ahas[?] aranyba van foglalva	25
e). Nyoltz Arany gyűrük	65
<u>Köntösök:</u>	
1. Egy kék virágos Mor Selyem Köntös	145
2. Egy fekete Maylender Selyem Köntös	104
3. Egy virágos Kék Selyem Köntös	47
4. Egy virágos Megyszin Tibet Köntös	52
5. Egy sárga és egy fekete Dalin Köntösök	75
6. Egy purdelin Köntös, készülettal együtt	45
7. Egy fejr mul Köntös	27
8. Négy Karton Köntösök, különbözö Szinüek	80
9. Egy Mor Schal atlasz féle	50
10. Egy virágos Nagy Zöld Ruha, szörböl valo	16
11. Egy veres Keszkenyő	8
12. Egy fekete Circas Keszkenyő	7
13. Egy kék barsony, veres virágos fekete közép és tarka selyem Keszkenyők	20
14. Egy Rósa szin Közep Bajader	6
15. Hat Len Seb Keszkenyők, 3 pergatt, 3 tarka Keszkenyők	17
16. Hat fejr Valisz Ferschingek Urkolással	36
17. Négy tarka fersching s két Szoknya	28
18. Satintúr[?] Megy Szin Selyem Vikler Barsonyal és Selyem bélléssel	145
19. Egy virágos Tibet Burnus	52
20. Egy bőrrel bérlett Tibet Vikler	72
21. Két Kalap, egyik atlasz, a más florentin	34
22. Egy Selyem téli Kalap	16
<u>Házi eszközök</u>	
23. Egy pár pakfong Gyertya tartó hozzá valo Kopantokal és Taczával együtt	20
24. Egy nagy Réz Mósár	12, 30

25.	Egy Teglazo, Két Vasával	9
26.	Hat Czin Tángyéro	18
27.	Egy értz üst	4
28.	Egy pálinka főző üst, hozzá valoval együtt	36
29.	Egy kisdéd fel akasztó üst rézből	7
	<u>Házi butorok</u>	
30.	Egy fekete politurozott ⁹⁵⁶ Almárium Üveg ajtókkal fel készítve	60
31.	Egy politurozott fűn ág	40
32.	Egy politurozott forniros Köntös tarto	50
33.	Egy ki vono Cserefa asztal	30
34.	Két gyöngy színre festett Ladak vas készülett	32
35.	Egy bőrös Kupfer	17
36.	Hat fejeren politurozott Székek töltve	57
37.	Egy a Székekhez hasonlo nagy töltött Diván	111,
30		
38.	Egy diván eleibe valo asztalka politurozva	25
39.	Egy fehér polituros Kaszten	37, 30
	<u>Ágyi némük</u>	
40.	Hat ujj Dereka, friss ujj tépett Tollal töltve, négy nyüstös gyapott Sikok	180
41.	Tizen nyoltz párnák, tépett pelyhe tolbol, két rend tokkal	180
42.	Tizen két Dereka héjjak, melyek közül 6 veres, 6 kékes tarka	90
43.	Tizen nyoltz pergalt parna hajak, nyoltz urkolással, a többi Csipkével, hat válsz, megint 18 párna hajak melyek közül 12-tő bolti, hat Len, hat veres Karton, és Tizenkettő házi tarka	102
44.	Hat paplan, melyből Negy Selyem, kettő Karton	116
45.	A paplanyokhoz tartozó 12 fain Lapedők, melyből négy urkolt, 2-tő Csipkés, a többi Simma	52
46.	Huszon hat Lapedők, melyből 14 gyolts, hat vékony gyapot vászon, hat pedig Kender vászon	104
47.	Hat négy nyüstös Kender Szalma sák	21
48.	Hat ág takarok, melyből 4 fejer, 2-tő Karton	52
	<u>Asztal nemük</u>	
49.	Tizen két valo Kamuka abrosz, ahoz valo 12 asztal keszkenyők	70
50.	Egy rövid kamuka abrosz	15

⁹⁵⁶Kihúzott szó: *Pohárszék*.

51.	Két hoszszu Takáts szőtte abrosz 12 Személyre	20
52.	Tizen hat más Vékony abroszok	64
53.	Öt Duczett asztal Keszkenyők, 3 Duczet fainabb, 2-tő alabb valo	52
54.	Egy veres Kávés abrosz, 2 kávék kék asztal Keszkenyők	14
55.	Negy Duczett himes Kendők, melyből 2 Duczett Takáts szőtte, 2 duczett há- zi szőttes	100
56.	Negyven Sákok, négy nyüstös, vaszonbol valok	40
57.	Négy Gabona szárasztó ponya, 100 singből valo	20
58.	Tizen két Salya himes vastag abroszok	24
59.	Huszon negy Tángyér törlok Salya himesek	20
60.	Negy atalvetők, Negy nyüstös vaszonbol	4
61.	Tizenket negy nyüstös Tarisnyák	6
62.	Tizenkét Kender takaro Ruhák	3, 36
	<u>Gyolts és vászon nemük</u>	
63.	Negy száz Sing házi gyolts, melyből 30-as 150 sing, 20-as 150 sing, 18-as 100 sing	165
64.	Hatvan Sing Len vaszon gyapotal ötve	18
65.	Száz Sing gyapott vászon	30
66.	Száz ötven Sing Kender vászon	37, 30
67.	Száz sing szösz vászon	13
	<u>Edények</u>	
68.	Két duczett porcellán Tángyerok	6
69.	Öt porcellán Talakot	4
70.	Nyoltz párfám féle aranyas findsák	16
71.	Egy pár aranyas Ibriek	12
72.	Egy ujj fali ora	12
73.	Egy Nagy Metzett üvegű Tükör	55
74.	Kések alá valo hat üveg pallok	3
75.	Egy fagylaltas pixis	3
76.	Vas lábas, Serpenyő, vas fedők, vas pleh, vas nyárs	5
77.	Hat köből tiszta Buza	42
78.	Négy Köből Ros	24
79.	Két Köből Török buza	10
80.	Két Köből Haritska	8
81.	Negy Köből Zab	9

Marhák

82.	Egy fejős Bihal bornyával	110
83.	Egy más bornyuzó bival	90
84.	Két hizott Sertés és öt Rideg	100
85.	Az orientál gyöngynek aranyból valo Zárja	17
86.	Két Csikos Csergék	10
87.	Egy Gyöngy Szinbe festett Kaszten	<u>15</u>

Öszvege 10771, 36

Hogy a fenn Specificalt menyegzői Jok előttünk részletesen elő mutattak a Szerént betsültetve jegyeztettek fel, arról mű is a mi igaz hitünk szerént tészünk Bizonyoságot tulajdon Neveink alá írásával és Szokott petsétünkkel is meg erősítve.

Ki adtuk Sepsi Szent Györgyön, Martius 2-ik Napján 1845-dik évben.

Császár Lajos Cs[ászári] K[irályi] Jegyző

Kováts Gábor m[anu] p[ropria] Sepsi Szt. György várossa R[endes] Jegyzője

Meg esmerem és bizonyítom a fenn irt Esztendőben és napon.

Intze Lajos p. Fő Had[nagy].

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 77. – Gödri Ferenc kollekció

1-es leltár, Illyefalvi Gödri család iratai

80–82. old.

COFALVI GYÖRGY TRÉSIA PARAFERNUMA, 1847⁹⁵⁷

Perefernalis Specificatio 1847-dik Január 26-ka.

Seps Széki Fell Dobollyi Gyalog határ őr Dobollyi János ifju Legény, az Isteni gondviselés tartalma szerént páros életre kíván lépni, kiis magának hites társul kíváná elvenni Orbai széki Czofalvi György Trésiát ugyan Gyalog határ őr György Elek uram hajadon leányát, kinekis mint édes Attya ugy pedig édes Anyja Deák Juliánna György Eleknő aszszony ezen aloll irt Jokot ígéré mellyek így következnek

1. Egy festet Ágy meg ér

3

---

⁹⁵⁷ Anyakönyvi bejegyzés: „1847. februárius 9. Gy. K. Doboji János Fel Dobollyi, 32 éves és Gy. K. György Trésia, 25 éves, kath. Szabadsággal. A nem erőltetésről vagy öszve esketésről Bizonyosságok: Nborosnyai Rector Györke András, Gy. K. Nagy Moses.” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105/655 – Cófalvi ref. Anyakönyvek 1835–1885, 4 verso).

2.	Három derekaj egy egy hajával	35
3.	Vagyon ismét egy Derekaj haj hat karikás	4
4.	Vagyon tizenkét vánkös, két két hajakkal	40
5.	Egy veres kotzkás ágy takaro	6
6.	Egy karton ágy teritő	4
7.	Egy fejer gyolts ágy teritű	2,30
8.	Egy fejer sujtásos ágy teritő	3
9.	Három kender lepedő	5
10.	Egy veres közepű paplan	9
11.	Egy két lomu Cserge	17
12.	Egy Festet uj Láda	5
13.	Egy kissebb uj láda	4
14.	Vagyon három Köntös egy szöttes kettő karton	15
15.	Vagyon három takáts rokoja	15
16.	Vagyon egy Sejem elő ruha	5
17.	Vagyon ismét három karton elő ruha	3
18.	Egy főre való Sellyem virágu ruha	6
19.	Ismét egy fekete földű főre való ruha	
	4	
20.	Egy veres földű nyakra való kiseded ruha	1,50
21.	Egy fekete földű nyakra való ruha	1,30
22.	Vagyon két kézbeli ruha	1
23.	Egy kurti ujj	3
24.	Egy viseltes Kurti	2
25.	Egy derék bunda	40
26.	Egy Vikler	40
27.	Vagyon két pár csizma	4
28.	Vagyon negyven hat sing gyolts	4,30
29.	Vagyon kender és gyolts vászon 28 sing	5
30.	Zsáknak való vagyon 35 sing	5,15
31.	Zsák készen 2-tő	1,40
32.	Vagyon 4 baratzmagos abrosz	8
33.	Három asztal keszkenő	1,30
34.	Vagyon 7 gyapot kendező kendő	5,30
35.	Vagyon 5 takaró ruha	2,20

36.	Vagyon egy nagy Tehén	60
37.	Vagyon egy nagy Sertés	14
38.	Vagyon egy osztováta keskeny	3
39.	Egy fonal vető	1
40.	Köntös tartó	2,30
41.	Egy festet asztal	4
42.	Négy Karjos szék	1,40
43.	Egy gyapot fesű	2,30
44.	Gyapot fono kerék	0,42
45.	Egy héhel és egy pár gereben	1,30
46.	Kápasztos[!] kád	50
47.	Egy csere hordo	1,40
48.	Egy tiszta és egy lugzo Cseber	0,40
49.	Egy ivó Kártya	0,12
50.	Egy dagasztó és egy gyuró Teknő	1,20
51.	Egy Szapanyozo Tekenő és egy mosogato medentze	0,30
52.	Három szűrő Szita, egy Tehenfejő Setár, egy gyakor és egy gyérszita, egy Désa	1,50
53.	Egy rosta	0,20
54.	Egy lugzo Űst	4
55.	Egy platsinta Sütő és egy Sir olvaszto Cserpenyő	1,30
56.	Egy vas nyárs, és egy vaskalán	1
57.	Egy ivó Kanna. Egy töltsér, egy Réz és egy bádog gyertya tartó	2.
58.	Egy Tutzet Kalán pléh, két pár kés villával együt	1
59.	Egy torma reszelű, egy Tűkőr, 24 fakalán	1,20
60.	Egy festett Kendőszeg és egy Tálos	1,30
61.	Hamu vévő	0,15
62.	Egy Kapáló Kapa és egy Sarlo	0,36
63.	Egy Téglázu Vas	1

Summa 3837,10

Ezen fenti meg irt adománnyal György Elek és Nője Deák Juliánna asszony meg irt hajadon Leányoknak, György Trésianak önkéntes jo akarattyokbol, hogy adták légyen, aztot jo lelki esmérettel írtuk meg neveink alá írásával meg erősítve a fen kitett napon és Évben, itten Czofalván Gyalog határ ör György Elek ökegyelme lakánál.

Fell Dobollyi Nagy Miháj gy. k.

Nagy Ignácz székel lovag

keresztvonásommal erősíttem György Ferentz gy. k.

A két parosulando Személy u. m. Feldobollyi Dobolyi János és Czofalvi György Trésia száz az az 100 R[énens] forint vinkulumot kötének egyik a másika között, hogy a mellyik fél fel kívánná bontani, a mátká jegyet vissza kívánná adni, a helyt álló fel bonto Személlyen Tiszt erejével a Száz Ren[ens] forintot fel vehesse vagy vétethesse, a minden utánna járulando költségek és fáradság jutalmát meg fizetni köteles legyen.

[más írással, más tintával]

E jelen 1847-ik Év majus holnapja 19-ik napján ezen fen irt Jokott Darabrol Darabbra Kezünkhez vettük minden hiba nélkült Dobolyi János férjemtől s ezennel minden Keresetemről örökre lemondok férjemre nézve. Melyet igaz hitem szerént bizonyítok a fen irt évben és napon a férjem lako házánál.

György Tresia

Láttam Barátoson Januárius 31-dikén 1847

Frauhendorff Százados.

Folyo 1847-ik Év November 6-ik napján kérésekre Czofalvi Gy[alog] K[atona] György Elek és nője Deák Juliána, ugy Fel dobollyi Gy[alog] K[atona] Dobo János és nője György Trésia ökögyelmeknek[!], meg jelentünk a végre, hogy ez előtt május Hava 19-ik napján György Trésia férjétől meg különözni kívánván, akor ezen Palaphernálisban irt portékákat darabról darabra György Elek és nője Vejeknek és Leányoknak mi előttünk kezekre is által adák minden hiba nélkül, ugy mind azon által, hogy a Szülék meg edgyezése nélkül tetemes el idegenittést mig a körülmények nem változnak, Jobra ne tehessenek, meg jegyeztük az elől irt Évben, napon Czofalván.

Csia Sándor m[anu] pr[opria] Tábla Biro

N[eme]s Szabo János m[anu] pr[opria] Falusi Jegyző

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65 / 22 – Nagyborosnyói Bartha család

*levéltára (1820–1886), 104-es leltár, Fasc. I.,
4–5 verso*

PÁVAI CSEKME KALÁR PARAFERNUMA, 1849⁹⁵⁸

Ezen folio 1849-ik Év Octobernek 23-ik Napján alább írtak kérésére Pávai L[ovas] Katona Ifju Legény Deak Sámuel eőkegyelme jövendőbéli élete párjának Csekme Kalár Hajadon Leánynak minden javait fel írrok, melyek következnek eszerént, u. m.

1.	Két derekaj két két hajjal	30
2.	8 párna nagy és két kisebb párja ugy véve 8 fl.	40
3.	Egy pár ágytakaro kotzkás	10
4.	Egy fejr ágytakaro	9
5.	Egy Brassai Cserge	8
6.	Egy paplan	8
7.	5 Kenderből szött lepedő és egy gyapott	7
8.	6 Baratz hímes abrosz és egy boti	15, 10
9.	8 törölködő kendő	6, 40
10.	8 asztal keszkenő	3, 10
11.	50 sing gyolcs singe 25 kr-ba véve	20, 50
12.	40 sing gyapott vászon singe 18 kr-ba véve	12
13.	30 sing kendervászon singe 12 kr-ba véve	6
14.	50 sing 4 nyüstös vászon singe 12 kr-ba véve	10
15.	30 sing szöszt vászon singe 10 kr-ba véve	5
16.	6 zsákot egy sákot 50 kr-ba véve és két tarisnya 50-ba	5, 50
17.	Két fláner szoknya elő ruhával együtt	16, 10
18.	4 házi szött köntös és egy karton	49
19.	3 karton elő ruha	3, 20
20.	Egy főre valo nagy rojtos teve szöszt és ugyan két rojtos fekete földü	20
21.	2 házi szött ruha	4, 30
22.	4 seb keszkenő	4, 50
23.	1 selyem laibli	2
24.	Egy tibet karton kurti és egy flaner	5, 30
25.	Egy zöd plizer suba	27
26.	Egy subára 35 forintot	35
27.	Egy pár csizma	4

⁹⁵⁸ Anyakönyvi bejegyzés: "1849. október 30. Deák Ferentznek Keresztes Ilonától való fia, Sámuel, 22 éves és Csekme Jósefnek Baló Klárától való leánya Klára, 19 éves. Egyszer kihirdetés, kétszeriért mentesség. A nem erőltetésről és egybenkelésről bizonyosság: Gál Ferentz mpr., Deák Jósef mpr." (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105/510 – Pávai esketési anyakönyv 1757–1853, 164. old.)

28.	Egy Ercz üst	3	
29.	Egy tehen 4 éves	45	
30.	Egy két éves tehen borju	12	
31.	Két sertést	9	
32.	Egy ágyat	2	
33.	Egy kaszten láda	7, 15	
34.	Egy pár egyesszék	2, 15	
35.	Egy láda	4	
36.	Egy pohárszék		5, 30
37.	Egy asztal	2	
38.	12 pléh kalány tartojával együtt	1, 12	
39.	Két tekenő	2	
40.	Fél tuczet boti kések	2, 30	
41.	Egy tükör	1	
42.	Egy gyér szita és egy gyakor, ugy még egy rosta	1, 40	
43.	Egy torma reszelő	0, 25	
44.	Egy fono kerék	0, 50	
45.	Egy gereben	0, 50	
46.	Egy vaskalán	0, 30	
47.	Két köből ros, egy köből buza	25	
48.	Egy köből zab	5	
49.	Egy sollo és egy kapa	<u>0, 55</u>	
	Summa	501, 52	

Melly fen meg írt Parafernális specifikatio hogy e szerént iratott meg, valamint meg betsültetett és előnkbe tétetett, azzal mi is a mi igaz hitünk szerént bizonytságot tésszünk és tulajdon nevünk al írásával meg is erősítsük a fenn meg írt napon és esztendőben a Csekme Joseff eőkegyelme lako házánál

Deák Josef m[anu] p[ropria]

Rethi Joseff

Kosztos Josef

Kováts Ferentz

50.⁹⁵⁹ Egy pálinka főző üstöt 25

⁹⁵⁹ Az 50. ponttól kezdődően más kézírással, látszólag utólag írták be ezt a részt.

51.	Két véka buza, két török buza	5
52.	Két véka haritska	4
53.	Egy hordod[!] etzet	4

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65 / 34 – Pávai Deák család levéltára

122-es leltári szám, I-es fasc. 20–21.

KISKÁSZONI ÖZVEGY VOLONTS JOSEFNÉ BODÓ ANNA PARAFERNUMA, 1850

Mindazon pernafernális jokrol, melyeket viszen K[ézdí] széki Kis Kászoni Néhai Volonts Josef özvegye, Bodo Anna Ugyan Kézdí Szentleleki Barra Ferentz Ő kegyelmehez, melyeket két azokhoz értő betsületes aszonyi személyek által darabonkent előadva meg betsültettek a most folyó 1850. év Április 6-dikán, amelyekis következendő módon így következnek:

Specificatio

1.	Egy kék festékü ág	2, 30
2.	Két kopotz Dereakajok	14
3.	Egy Darakaj heju	2, 30
4.	Tiz kopatz vánkösok	16
5.	Vagyon ött kotzkás vankos heju és 5 hátkarikás	8, 20
6.	Három fejer lepedők	3
7.	Egy Brasai lomos Cserge	8
8.	Három varott lepődők	4
9.	Egy vanyolt lepődő és 3-om festékesek	9
10.	Egy ujj záros láda	4
11.	Egy rend takáts rokoja elő surtzal	7
12.	Egy kék takáts rokoja fejer surtzal	5
13.	Egy tibet kurti	4
14.	Két főre valo fejer ruhák és két tarka paputsok	9, 30
15.	Két asztalra valo abroszok	3, 10
16.	Hat fejernep ingek ingujostol	11, 10
17.	Egy pár ujj kordován csidma	5
18.	Egy brasai uj szederjes zsuba	25, 30
19.	Vagyon egy szekérláda és egy kar zár nélkül	2, 30
20.	Vagyon egy ket szakoszu kas, 1 gabonatarto	1

21.	Vagyon egy ládáspad zárjával	2
22.	Vagyon egy fijókos fejr asztal	3
23.	Vagyon két kendőszeg	2, 30
24.	Két fogasok és 3 pilikalán ⁹⁶⁰ tarto, 2 tutzet pili kalán	2, 40
25.	Egy torma őllő, egy töltsér, egy kanna, egy gyertya tartó	0, 48
26.	Egy erdőllő fejszi, két kapa és egy áso	1, 40
27.	Egy falra valo tükör, két képvel	2, 50
28.	Egy solo, ⁹⁶¹ egy lehel, egy par gereben, egy ollo lapotzkával, nyársval	2
29.	Három szita és egy rosta	1
30.	Egy tselekedő Űst	3
31.	Vagyon egy kád két tsebervel	2, 4
32.	Egy sütő tekenyő és egy gyuró	1, 30
33.	Két karos székek	1
34.	Vagyon hat véka gabona, ros és árpa	10
35.	Négy kőből pityóka	9, 30
36.	Vagyon egy véka és egy fél véka	2
37.	Vagyon egy tsöllőkerék	1

Öszvesen 296, 8

Mely pernefernális specifikazio mü előttünk és általunk mindenekben ment véghez, meg irtuk miis ahogy két ahoz értő aszonyi rendek megbetsülték a mi igaz hitünk és kereszt vonásunkalis meg megerősittyük ut supra.

Lázár Elek X

Lázár Boldizsár

Szabó István X

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 76–Balázs Márton kollekcio

Fasc. XVI (1844–1855), 56. old.

SEPSISZENTKIRÁLYI KISS ANNA PARAFERNUMA, 1850

Sepsi Sz[en]t királyi volt Gy[alog] Szám alatti Kiss Gábor hajadon Leányának Kiss Annának
Sepsi Sz[en]t Györgyi Tanácsos Gyárfás Diénes urral történt mennyegzői Javainak fel irata

Folyó

⁹⁶⁰Bizonyára pléhkalán.

⁹⁶¹Sarló.

Szám	Nevei a Joknak válto Czedolaban	Betsű ár
1.	Három Derekajok két két Szöttes hajakkal	45
2.	Tiz párnák kétt két hajakkal	60
3.	Egy Selyem közepü és egy Karton Paplanok	22
4.	Lepedők három, két gyapot, egy pergát, öszvesen	16
5.	Egy ágy fa hátas	7
6.	Egy Láda	5
7.	Egy Kaszten	30
8.	Egy Köntös tartó	17
9.	Négy fa Székek	10
10.	Ötven sing gyolcs	20, 50
11.	Ötven sing kender vászon	12, 30
12.	Ötven sing sáknak valók	10
13.	Egy Vikler	50
14.	Két Keszkenők, egyik Selyem	21
15.	Két nyakruhák, egyik Selyem	5
16.	Egy pur delin köntös	20
17.	Két Szöttes köntös	16
18.	Két Rokoják	7
19.	Egy Szerbiánka	6
20.	Egy pár ökör	190
21.	Egy borjus tehén egy éves borjával	90
22.	A Köröspataki és Gidofalvi réten Szikra domb nevü helyen, vic[inussa] Északról G[róf] Kálnoki Kolonussa, délről [---] ⁹⁶² , 12 vékás	
23.	Ugyan azon helyen Zoltánka alatt, vic[inussa] Északról Döllő négy vékás	
24.	Ugyan ott Zoltánka alatt egy vékás	
25.	Az illyefalvi határon a patakra menőbe vicinussa Eszakra Kiss László, Délről Kiss Adámné bé vetve buzával négy vékás	
26.	Ugyan azon lábba vici[nussa] Délről az Ekl[ési]a földe, északról Nagy Farkas Uré bevetve rozsal négy vékás	
27.	A Site háti határba északrol Lőthe Josef Delről Pap József három vékás	
28.	Ugyan ott alább vici[nussa] Északról a reája jövő földek, Délről Kiss László, öt vékás	
29.	Négy Abroszok Kender és két Gyapott	15

⁹⁶² Az eredeti hozománylevélben nem jegyezték ide be a vicinuszokat.

30.	Asztalkendő négy	3, 20	
31.	Egy fél tudszet kés	2, 30	
32.	Egy fél tudszet Kalan	2, 30	
33.	Egy fél tudszet porcelán tángyér	2, 30	
34.	Egy hozzá valo tál	1	
35.	Egy köből rozsz	8, 20	
36.	Két vasas kerék	10	
37.	Egy tükör	2, 30	
38.	Sepsi Sz[en]t királyba Pato nevű helyen lévő örökös jószágoknak hason fele		
39.	Egy Tátza	2	
40.	Egy osztováta	6	
41.	Egy gyapotfono kerék		0, 50
42.	Egy Téglázo réz	5	
43.	Egy pár réz gyertya tarto	2, 30	
44.	Egy Szárazto	2, 40	
45.	Egy Kanna, lészürő. Egy tormareszelő	1, 15	
46.	Két Szita	<u>1, 15</u>	
	Summa	729, 34	

Hogy ezen fenn megirt perefernalis jok mi általunk mindenekben aszerént irattak meg mint a
bets árba ki van tűzve ennek egész létéről tészünk tanu bizonyságott a mostan folio 1850-dik
év Februarius 19-én itten Sepsi Sz[en]t Királyba.

Küs Benedek m[anu] p[ropria]

Küs Jákob m[anu] p[ropria]

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár
F. 65 / 48 – Rafai család levéltára
147-es lelt. Fasc. III. 67–67
verso.

KÖZÉPAJTAI SZÖTS ANNA PARAFERNUMA, 1850⁹⁶³

Parafernális spetificatioja Közép-ajtai Szöts Annának ki is szándékozik páros életre lépni Nagy-ajtai Péterfi Sándorral Közép-ajtán, április 27, 1850.

Szám	Portékák neve	
	Becsárok	
1.	Három derekajok két-két hajakkal	72
2.	Tíz nagy és két kisebb párnák	30
3.	Harminc párnahajak	45
4.	Egy paplan és két csérgék	30
5.	Egy takácsos és két fehér ágytakarók	15
6.	Negy lepedők	8
7.	Egy nagy és egy kisebb bundák	60
8.	Egy karton és egy szöttes köntösök	25
9.	Három takács, két szöttes, egy karton és egy fehér rokoják	42
10.	Két szoknyák	21
11.	Egy posztó és egy karton ujjos lajblik	7
12.	Egy sellyem és két más féle kurtik	22, 10
13.	Nyolc előruhák, melyekből kettő sejem	23
14.	Három nagy és hat kisebb keszkenyők	36
15.	Egy sellyem keszkenyő	5
16.	Hat abroszok	26
17.	Tizenkét asztal keszkenyők	12
18.	Hat kendező kendők	3
19.	Hatvan sing gyapot- és kendervászon	10
20.	Kasztenláda	16
21.	Egy festett láda	6
22.	Egy ágy és egy pár karosszékek	8
23.	Egy kanapé	4
24.	Két kádak	8
25.	Egy nagy és kisebb csebrek	3, 20

⁹⁶³ Anyakönyvi bejegyzés: „Péterfi Sándor unitar. És Szöts Anna nőilen egybe kelendők Junius 27-én ki kérdeztettek hogy nem erőltetie valaki, azt felelték senki sem de tiszta szeretetből párosodnak. Ki kérdezte és Copulálta Julius 9-én Benkő Sámuel, Intze Josef, Biro András helyb. Pap.” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 13 – Középahtai ref. Anyakönyvek 1831–1868, 39. old.).

26.	Egy dagasztó és egy más tekenyők	3	
27.	Egy pálinkafőző üst minden készségivel	37	
28.	Két tüzre való üstök	15	
29.	Egy pár réz gyertyatartók	3	
30.	Egy bádíg gyertyatartó, egy töcsér, egy kanna. Tormareszelő, szűrő		2, 30
31.	Két szita, egy rosta, héhel, gereben	3	
32.	Hat pár kés és tizenkét kanalak	7	
33.	Kisebb és nagyobb vasserpenyők	2	
34.	Egy réz mosár	4	
35.	Tíz nagy és négy kisebb zsákok	12	
36.	Egy négy esztendős tehén	43	
37.	Kész pénz egy ezer v[áltó] R[énens] forint	1000	

Öszveg 1756,

60

Melly parafernális specificatio, hogy mi előttünk általunk mindenekben a feladás szerént úgy iratott meg amint van, arról a mi igaz hitünk szerént neveink aláírása erőssége alatt bizonyyságot teszünk. Közép-ajtán, ápril 27, 1850.

Benkő Áron és

Simon István tutor

Benedek János

*Kósa Szánthó Vilma gyűjtésében és
átírásában*

BARÓTI VARGA ANTALNÉ SÁNDOR ERZSÉBET PARAFERNUMA, 1851

Parafernális Specifikátzioja

Nehay üdösb Varga Antal Hátra hagyot Nője Sándor Ersébet kitis Istennek Rendeléséből
Keván magának, jövendőbeli Elette párjául el venni Barothi Bertalan János melj parafernáli
jok következnek az aláb irt rendel.

Folyo	Megernek
Szám Nevei a Joknak	enyit
1. Vagynak Hat párnák egy rend hajjal	15
2. Két Szalmazsák	2, 30
3. Egy házi szót tarka Kender lepedő	1, 30
4. Egy uj bagyi Cserge	9
5. Egy Kender lepedő	1
6. Két ág egyik nagyob a más kisseb	1, 30
7. Két ládás pad	3, 30
8. Két festet záros ládák egyik nagyob más kisseb	6
9. Két Kád a nagjob fenyő a Kisseb Csere	5
10. Két Csebrek egy nagyob és egy kisseb	1
11. Egy festet Kendőszeg teli edenyel	2
12. Egy üvegtarto üvegestől	1
13. Egy kistükör	0, 30
14. Egy Kalántarto nyoltz plék[al]ánnal	0, 50
15. Egy fel akasztó pohárszék	1, 30
16. Két tüze járo üst egy nagyob és egy Kisseb	12
17. Egy abrosz Kender vászonbol és három zsák	1, 30
18. Egy seritet Takáts Rokoja elő ruhával	9
19. Egy Poszto Szoknya hozávalo előruhával	5
20. Két Bujbelék egyik Poszto a más Takáts	11, 30
21. Három főre valo ruhák	6
22. Szász Singre valo vastag fonál	10
23. Két és fél Kalongya Kender	6, 30
24. Két Szita egy Gyakor egyik gyér	1, 30
25. Két tekenyők egy Dagasztó és egy Gyuro	1, 30
26. Negy Lapittok	1
27. Egy erdőlő fejsze	1, 30
28. Vagyon három Kapa és két sallo	3
29. Egy Vasnyárs és egy Vas lapotzka	1

30.	Egj Tormareszelő és egy töltsér	0, 30
31.	Két köből törökbuza	16
32.	Két Köből Pityoka	<u>3, 20</u>
	Summa	133, 40

Hogy ezen Parafernálé jok mindenekben a fel adások szerint irattak meg, arol tészünk tano bizonságot Barothon Januarius 15-dikén 1851-ben

Gál Josef m[anu] pr[opria]

Balás István m[anu] pr[opria]

Jakab Ferentz m. a.

Látta [---]⁹⁶⁴

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65 / 28 – Baróti Birtalan család

116-os leltár, 43–43 verso.

COFALVI GYÖRGY TERÉZ MÁSODSZORI FÉRJHEZMENETELEKOR VITT PARAFERNUMA, 1852

Follyo 1852. Év május 21-kén itten a Sepsi Szent Györgyi Kerület N[agy] Borosnyo alkerületibe N[agy] Borosnyon – oly véget szollitta meg minket alol irtakot N[agy] Borosnyai Ifju legény Bartha Josef, mivel nősülni kívánván Czofalvi György Teréz asszonnyal, meny jovait illendő árba lelki esmeretesen írnok fel – mely meny jovak következőleg soroltatnak elé.

Sz.	Meny jovak nevei	Ár
1.	Egy hátas festett ágy	6
2.	Megint egy festett ágy	3
3.	Egy pár szalma zsák	5
4.	Három Derekaj két két héjjal	50
5.	Tizenkét Párna két két hajával	78
6.	Egy Takáts ágy takaro	6
7.	Egy karton ágy takaro	5
8.	Két fejr ágy takaro	6
9.	Egy pár paplan	12
10.	Három Kender Lapedő	9

⁹⁶⁴ Olvashatatlan aláírás.

11.	Három Baratzk magos abrosz	12
12.	Egy pár viseltes abrosz kender	4
13.	Nyoltz kendező Kendők	7
14.	Hét takaro ruhák	3, 30
15.	Négy asztal kendők	2
16.	Három Köntös egy Karton kettő Szőttes	18
17.	Egy pár Rokoja viselő	10
18.	Két fejér Rokoja	6
19.	Három elő ruhák, egyik Sellyem kettő karton	6
20.	Egy Szoknya	4
21.	Két kurtik. Egyik sellyem más poszto	12
22.	Három nagy fejre valo Ruhák	15
23.	Ött kisebb ruhák egy szőttes a többi bolti	10
24.	Egy Vikler Bunda	35
25.	Negyven Sing gyolts vászon és 15 sing gyapott vászon	15
26.	Huszon három sing kender vászon	4, 36
27.	Zsáknak valo 20 sing	4
28.	Nyoltz Zsák	4, 48
29.	4 Kisdéd Tarisnya	1, 40
30.	Két festett Ládák	8
31.	Egy köntös Tartó	4
32.	Egy asztal Festett	6
33.	Egy Kanapé s négy szék festettek	8
34.	Egy osztováta	3
35.	Egy vető	1
36.	Egy Káposztás Kád és két cseber	3
37.	Egy dagasztó Tekenő és két kisebb s két lapító	3
38.	Egy szappanyozó tekenő, egy kártya egy Törő és Tiló	1, 30
39.	Egy fonó kerék	0, 20
40.	Egy lugzó üst, két cserpenő, Tötsér, Kanna, Tormareszelő, nyárs, két Sorlo, egy kapa, egy héhel, egy gereben, egy gyapot füsü	10, 30
41.	Három szita, egy rosta	2, 30
42.	Hat pár kés és villa, kalán is hat pár	2
43.	Egy pár gyertyatarto, egy réz, a más bádog	2, 30
44.	Egy Tükör	0, 25

45. Négy köből, 1/2 köből Ros, két véka Török buza, 1 véka 1/4 rész vek. Fuszujka 27, 30

46.	Egy Sertés	6
47.	Ismét két Sertés	8
48.	Egy Tehén borjujával	100
		Öszveg 554, 49

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65 / 22 – Nagyborosnyói Bartha

család levéltára, Fasc. I. (1820–1886)

104-es leltár, 8–8 verso oldal

KÖPECI BAGOTAI REBEKA PARAHERNUMA, 1852⁹⁶⁵

Köpetz 1852. die 26-a Marz

Pharaphernalis Specificatio

Köpetzi hajadon nő Bagotai Rebeka részére kiis Isten rendeléséből szándékozott menni ugyan köpetzi ifju Legény Benkő Sámuelhez kinek is magával viendő Jóvai az alább irtakba irattak öszve.

Ssz.	Becsárr váltó Czedulában	Rf.
1.	Két derekalj két rend hajaival, kilentz párnák, két rend hajakkal öszvesen	60
2.	Ágy takarok egy takács egy fejér, pergat kettő, egy bagyi Cserge	28
3.	Főre valo ruhák negy darab ének	10
4.	Fel vevő öltönyök öszvesen	30
5.	Egy téli bunda	25
6.	Házi eszközök fa néműek	28
7.	Egy tűzi Űst	12
8.	Egy tinó túlok, két Sertés es kisseb kettő ének	30

⁹⁶⁵ Anyakönyvi bejegyzés: „Benkő Sámuel ifju legény 23 éves jelentvén házasságra lépni kívánó szándokát Bagotai Josef leányával Rebekával, alul irt bizonyok előtt az erőltetés és kényszerítés felől ki kérdeztettek, de semmi illyes a felek közt nem nyilvánult, hanem csupán az egymás iránti tiszta szeretet és hajlandóság – atyafiságot pedig a bizonyok semmit se tudnak a felek között. Köpeczen Aprillis 13-án 1852. Ki kérdeztem: Zsigmond Ferencz helybeli pap. Benkő Sámuel ifju legény Bagotai Rebekával, háromszori törvényes kihirdetés után ugyan azok jelen létiben, kik előtt szerelmet vallottak öszve eskettetett a páros életre a T. papi háznál Áprill. 13-án 1852. Jelen létükbe: Kiss János mpr., Balás Péter Consistor. Zsigmond Ferencz helybeli pap által. (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 196, Köpeczi református anyakönyvek 1846–1867, 54 verso.)

9.	Egy kosár méh	15
10.	Egy fias Júh	12
		Öszvesen 250

Hogy ezen paraphernalis Specificatio minden pontyaira nézve mielőttünk keletkezett mellyet neveink alá írásával tanusítottunk Kőpetzen az elől írt napon és esztendőben

Balás Péter Biro

Kiss János m. pr. Falusi Jegyző

Látta Cs[ászári] Kir[ályi] Nagyajtai Al Biztosság Nagyajtán Áprillis 8-án 1852.

Barruh Márton

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

*F. 65 / 36 – Köpeczi Égető és Benkő család
levéltára (1682 – 1872), 205 – 205 verso.*

OSDOLAI DAKA ÁGNES PARAFERNUMA, 1852

Parafernalis Specificatio

Mindazon fekvő és felkelhető Joknak le írásai, Meljeket viszen Magaval Osdolai birtokos Daka Antal ő[kegyel]me hajadon leánya Ágnes – Ugyan Osdolai ifj[ú] Szóts Károlyhoz, sor szerént így következnek az alábbiak szerént:

1.	Vagyon kétt Darékaj kétt kétt hajakkal, érnek	45
2.	” tizen négy párnák kétt kétt hajakkal	80
3.	Két seljmes Ágyra valo Lapedő	8
4.	Egy Beretzki Cserge	16
5.	Három festékes	15, 30
6.	Egy ványolt lepedő	13
7.	Kilentz ágy lepedők	10
8.	Egy takáts ágy terítő	5
9.	Egy Paplan	10
10.	Egy festett ágy	3
11.	Kétt Szederjes Subba és Köpönyeg	75
12.	Egy fekete Czedele	7
13.	Kétt rend testi öltönyök Előruhájával	37,
	30	
14.	Kétt flánér Szoktya[!], három rend öltön	41, 30

15.	Nyoltz főre valo Kesztkenyők, tiz kisebb Keszkenyők	68
16.	Három Seljem lájbi, Négy kurtik	40
17.	Kilentz Asztalra vallo Abroszok	24
18.	Tiz ortza Kendők, tizen egy asztal Kesztkenyők	22
19.	Nyoltzvan két Sing Gyolts és hatvan Sing kender vászony	46
20.	Egy festet láda vass zárjával, egy asztal és egy láda	19
21.	Egy pár karos szék Szeszli, egy ladás pad	13, 30
22.	Egy festet kendő Szeg, egy üveg tarto, hat pár kés villa	6
23.	Negyven hat Sing Szösz vászon	9, 30
24.	Egy tutzet pelé kalán tartajával	1, 30
25.	Egy osztováta hozávallojával	5
26.	Egy pállinka főző Üst hozávalojával	40
27.	Ugyan egy tűzre valló Üst	4, 30
28.	Három tekenyő, kétt Szitta, egy rosta	6, 30
29.	Egy Kapa, egy Sollo, ⁹⁶⁶ egy pár gerebben, 1 vassmacs[ka], egy léhelj	5, 30
30.	Egy nagy tükör, két képp, 1 torma öllő, 1 tötser, 1 gyertya tarto, egy kanna, egy fejszi, egy köttő lántz	19, 30
31.	Két Négy éves tullok	220
32.	Három Sertés és három Juhok	51,
33.	Egy köből Buza, Négy köbből Rozs, három köbből Árpa, Kétt Köbből Zabb, egy véka Kölles, Kétt Köbből Török Buza, egy véka főzelék, egy véka Kendermag	64, 30
34.	Tizen egy Zsákok	11, 30
35.	Vagyon a felső mezőben a Kétt Nyir nevezetű lábban egy köből férejü Szántó föld Meljnek Szomszédgya Keletről Albert János, Eszakrol Tott Antal árvái – Ugy nem küllöbben ezen föld Contractusában Meg vagyon még irva egy két véka férejü szántó föld itten az Osdolai alsó Mezőben a Kükörtsös nevezetű heljben Meljnek Szomszédgya Keletről Zsögön György, Nyugatról Tott Ferentz ök[egyel]mek – ezen két darab Szántó földnek a Contractus tartalma szerent Zállog summája kilentzven három forint	93
36.	Megint vagyon a középső Mezőben a vén Szir nevezetű heljen egy három véka férejü Szántó föld – meljnek Szomszédgya Keletről	

⁹⁶⁶Sarló.

	Fábián Joseff Ur, Nyugatrol Borbát János, ennek zalog sumája	70
37.	Még a Hillibbi Fügő nevezetű heljen egy Szerződésre egy véka féreű Szántó, Szomszédgya Nyugatrol Szerrény Jozeff a Kontrakos tartalma szerént zállog sumája	16
38.	Hatoljkán az örökségből ki szakasztva a Külső felin egy darabb Joszág részt adok a fiam Lajos beli egy résziből kilentz évekig	35
39.	Az osdolai Erdőn a Szánt nevezetű helyen Minden Esztendőben a fiommal Lajosai Nyoszolya mind tiszta Szerzeményü bab	6
40.	Három kalannya Kender	6
	Öszvesen	1299, 33

Melj tul és fen meg irt Parafernállis Specificaltio hogy Mü előttünk és Általunk vétetett
végben aztat saját neveink al írásával Meg erősityök itten Osdolán a tul is irt Daka Antal
ő[kegyel]me Lako házánál október 12-n 1852.

Bögözi Imre eskütt

Bögözi Gyárfás eskütt

*Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár
F. 75–A sepsiszentgyörgyi múzeum
dokumentumgyűjteménye, XII.
fasc. 103–104.*

UZONI GIDÓFALVI SUSÁNNA PARAFERNUMA, 1852–1860 KÖRÜL

Feljedzése azon parafernális jóknak, melyeket kapott Gidófalvi Susánna, Bétsi Vajna Tamás
urhoz lett férjhez menetelével:

A., Kézpénz

Kézpénz váltócédolában négyezer 4000

Melyből a néhai I. Szabó Tamás úr által részint I. Vajna István úr részint I. Vajna
András uraktól zálogosított szántó és kaszáló mindöszve 28 köből férejú földeket 2650,
kétezerhatszázötven rft.-kal váltóba I. Vajna Tamás úrtól és nőjétől azaz zálogos
edgyezményekre ugyan a más napon történt felírások és bizonyságok szerint.

B. Arany és gyöngy némük

Nyak és kézre való ékek

1. Egy arany lánc, nyom 16. 3/4 aranyat 210

2.	Egy arany (dráklét)	70
3.	Egy arany gyűrű, melybe 4 gyémán és a közepin rubint kő van	70, 30
4.	Más arany gyűrű, közből egy gyémán, körül apró gránát kövek	12, 30
5.	Más arany gyűrű 3 gránát, 6 gyöngyszemmel	12
6.	Más aranygyűrű, 1 kláris, 4 gyöngyszemmel	10
7.	Más arany gyűrű 1 zöld, 2 veres rubint [kövekkel]	10
8.	Más arany gyűrű 2 veres, 3 zöld, 3 feje szemmel	7, 30
9.	Egy recés arany karika	5
10.	Más recés arany karika	2, 30
11.	Más arany gyűrű közből feje, egy felébe zöld, más felől kék emanírojos kövekkel	10
12.	Egy pár arany fülbevaló, gránát gyöngy benne	30
13.	Más pár arany fülbevaló, kláris benne	27
14.	Más pár arany gyémántos fülbevaló	25
15.	Más pár aranyba foglalt haj fülbevaló	10
16.	Más pár aranyba foglalt fülbevaló	5
17.	Egy mejtő bross	12, 30
Gyöngyök		
18.	24 szem jóféle gránát gyöngy	60
19.	Más apró gránátból, arány csattal	40
20.	Más nagyobb szemű gránát gyöngy	20
21.	Más hasonló gránát gyöngy	25
22.	Három sing kláris gyöngy	30
23.	Más forgács kláris gyöngy	20
24.	Egy hajkégyő arany csattal	25
25.	Egy selyem sinoron fityegő pesma, aranyba foglalt	25
26.	Egy nyakra való ezüst lánc	10
C., Ezüst némű		
1.	Egy pár ezüst gyertyatartó, 36. 5/8 lat, latja 4 fr. 15 x.	155, 30
2.	Két ezüst ibrik, 74 lat, a. 4 f	296
3.	Ezen két ibrik két füle fából	3
4.	Egy nadméz tartó, 34 lat, a. 4 f	136
5.	Egy leveses, egy becsináltas és 12 evőkalán, 69 lat, 3 f.	248, 24
6.	Tizenkét kafféskalán és egy meregető, 18. 3/4 lat, a. 6 f	375, 60
7.	Egy Nádméz porozo 6 1/2 loth a 4 frt 30 kr	29, 15

8.	Tizenkét pár Elefán Csontnyelű Kés	25
9.	Négy Paffont gyertya tarto 2 Koppantoval	20
D. Jo féle Bétsi Edén		
1.	Egy Leveses Fazék	5
2.	Két Szoszos csésze Talastol	4
3.	Egy Leveses Tál	2
4.	Két kerek Tál	5
5.	Két Mél Tál	4, 30
6.	Két négy szegű Tál	4
7.	Két ovális Tál	5
8.	30 Darab Tángyér – melyből 6 Leveses	18, 27
9.	Két Só tarto	1, 20
10.	12 Kékes Stráfos Kaffézo Finsia	12
11.	Két fekete kő Ibrik	5
12.	Két Tejes Lábas fedőstől	4
13.	Két sárga arannyas korso	10
14.	Egy pár aranyas Chinai portzellán finsia	5
15.	Más 3 pár aranyas Oláh or(szá)gi Finsia	3, 45
E. Üveg Edények		
1.	12 Egyés fél fertályos Metzet Karafina	5, 12
2.	12 Bor ivo Pohár	2, 24
3.	12 kis Pallo	3
4.	12 Só tarto	3
5.	2 virág tarto Pohár	3
6.	1 Fél Kupás aranyvirágos metzet vizes Pohár	2, 30
7.	1 Veres metzet vizes pohár	5
8.	Más Metzet aranyas vizes Pohár	2
9.	Más elé járo vizes metzet Pohár	1
10.	2 Metzet elé járo vizes pohár	5
F. Réz és Pléh és Vas Edények		
1.	Egy Téglázó Réz 2 vasával	6
2.	Egy réz Mosár Törőjével	7
3.	Egy mosdo Tál Kannástol	4
4.	Egy fekete nagy Tátza	4
5.	Más vén Tátza	1

6.	Egy üst	7
7.	2 Retzés forma	12
8.	Egy simma forma	4
9.	Egy lapos Tepsia	2
10.	Egy nagy és egy pátzolo Héhel	1, 26
11.	Egy pár Gereben	0, 50
	G. Köntös	
1.	Egy Vikler Bunda	102, 25
2.	Más Vikler Bunda	58, 30
3.	Egy viseltes Magyarinka	5
4.	Egy viseltes Kalap	5
5.	Más viseltes Vikler	2, 30
6.	Egy fekete Sellyem Köntös	115
7.	Más fejr Strofes Selyem Köntös	124, 20
8.	Egy Rosa szín Musuliner Köntös	27
9.	Más Fulár Köntös	20
10.	Egy Purdölén veresses Köntös	30
11.	Más zöld Purdölén Köntös	15
12.	Egy Tibéd Iberok	30
13.	Egy Fejr Hárásus Köntös	10
14.	Más Honni Házi Szött Köntös	8
15.	Egy Kotzkás Schraflog	5
16.	Egy sellyem viseltes Gallér	2
17.	Egy Ujj Nagy Keszkenő	35
18.	Más Ujj Nagy Keszkenő	20
19.	Egy Esárp	38
20.	Egy viseltes Bajadér	1, 30
21.	Más kitsi Fél Keszkenő Selyem	1, 40
22.	Egy Nárasus veres Keszkenő	6
23.	Más Viselő nagy Keszkenő	3
24.	Három Surtz	3
25.	12 Egyforma Len Seb Keszkenő	19
26.	5 Másféle Seb Keszkenő	5
27.	10 Fejr Fersing	25
28.	2 Tarka Fersing	10

29.	1 Szoknya	2, 30
30.	1 Kender Rokoja	2
31.	7 Háló Rékli	22
32.	9 Háló Főkötő	4, 30
33.	30 Pár Strimfli	50
34.	3 pár Topánka	6
35.	2 Pár Paputs	3
36.	24 Fejélnép Ing	120
37.	⁹⁶⁷	
38.	3 ½ Sing Krispát Szin széles Pántlika	2, 30
39.	3 sing fehér pántlika	2, 30
40.	3 sing veresses Kotzkás pántlika	2, 6
41.	3 sing sárga virágos pántlika	0, 45
42.	Egy Bársony Fő ék	1, 40
43.	Egy pár Ujj	2, 30
44.	Egy belső Smizétli vagy Ing	3
45.	Négy Smizétli	4
46.	Egy Tulándli Bajadér	10
47.	Egy Blond Bajadér	15
48.	Egy ujj Füdző Lájbli	12, 30
49.	Más avatag Dtto	5
50.	Egy teveször Sál	25
H. Asztal Némü		
1.	5 Kamuka Abrosz és ahoz 5 dutzet asztal Keszkenő	250
2.	7 Takáts szötte Len abrosz ahoz 7 Dutzet asztal keszkenő	175
3.	3 Ujj Fáin Kaffézó abrosz	25
4.	4 Takáts szötte len Kaffézó kissebb abrosz	10
5.	6 veres osonyázó Kaffézo asztal keszkenő	3
6.	Egy csipkés öltöző asztal terittő	8
I. Ágy Némü		
1.	Hét Derekaj	105
2.	22 Selymes végü Párna	220
3.	14 Derekaj héj	140
4.	22 Karton Párna Héj	44

⁹⁶⁷ Sűrűn kihúzott sor, olvashatatlan.

5.	12 Len párna héj, melyből 9 csipkés	37
6.	15 Pergát urkolt párna héj	46, 53
7.	12 Vallér Párna héj, melyből 6 Csipkés, 6 Urkolt garnérral. NB. Ezekből 6 gombos, a többi mind Kötővel	24
8.	5 Sellyem Paplan – Pántlikások	250
9.	2 Karton Paplan – Gombosok	25
10.	2 Sellyem ágy terittő	80
11.	2 Fejér ágy terittő, edgyik urkolt, a más tsipkés	40
12.	11 Gyolts Lapedő	30, 25
13.	10 Len lepedő, ebből 4 Tászlis	42
14.	11 Pergát Tászlis Lapedő	55
15.	7 Kender Lapedő	14
16.	2 Pergát Firhang	12
17.	11 Kamuka Kendő, melyből 8 csipkés	33
18.	23 Len Kendő – Takáts szőttes, melyből 9 tsipkés	46

K. Vászón Némű

1.	Egy Vég Gusajon font vékony gyolts 60 sing	30
2.	Egy vég Gusajon font vékony gyolts 50 sing	25
3.	Egy vég Gusajon font vastagabb gyolts 60 sing	30
4.	Más vég kereken font széles gyolts 90 sing	37, 30
5.	Más vég Masina gyolts 35 sing	17, 30
6.	Más vég keskenyebb gyolts 68 sing	20, 24
7.	Egy vég Gyapott vászon 50 Sing	15
8.	Egy vég Baratzmagos abrosz(na)k valo 16 sing	4, 48
9.	Más Baratzmagos Kender vászon 35 sing	9, 30
10.	Egy vég Kender vászon 44 sing	8, 48
11.	Egy vég Kender vászon 40 sing	8
12.	Egy vég Kender vászon 52 sing	10, 24
13.	Egy vég Tángyér Törlőnek valo 42 sing	8, 24
14.	Egy vég sárgás sáknak valo 88 sing	17, 36
15.	Más vég kékes sáknak valo 60 sing	12
16.	Egy darab Szösz vászon 16 sing	1, 38
17.	Meg tsinálva Sák 42 – 178 ½ sing	35, 42
18.	Cseléd abrosz Készen 8 – 52 ½ sing	10, 30
19.	Tángyér törlő Készen 30 – 75 sing	15

20.	Átal vető Készen 4 – 16 sing	3, 12
21.	12 Tarisnya, 2–2 sing – 24 sing	4, 48
22.	8 Zatsko 3 sing	0, 36
23.	3 Szarazto ponyva 66 sing	13, 12
24.	3 Mag vető 30 sing	6
25.	4 surdé 56 sing	11, 12

L. Házi Butorok

1.	1 Diofa Kanapēj hozza valo 8 Székkel	206, 24
2.	Két diofa ágy	70
3.	Egy diofa Kaszten	40
4.	Egy Diofa Kanapej eleibe valo kis asztal	27, 30
5.	Egy diofa Ramaju Faragot Tükör	50
6.	Egy Cserefa ki huzo ebédlő asztal 8 Táblával	50
7.	12 Festet Deszka szék az ebédlőbe	20
8.	2 Kredenz Üveges Almarium az ebédlőbe	30
9.	Egy Köntös tarto Lagirozot Almarium	35
10.	Egy Ágy nemüs Láda	10
11.	Más vász nas Láda Festet	5
12.	Más vász nas Láda festet	5
13.	Egy régi bőrös vasas Kuffer	10
14.	Egy schatuj belől Tükör benne	20

M. Marhák és Gazda Eszközök

1.	2 Nagy Jármás Ökör	200
2.	1 Nagy Bival Tehén	120
3.	1 Kissebb 4 Esztendős bival Tehén	80
4.	2 Nagy Fejér Tehén	90
5.	Egy szántó Eke vasaival, Taligával	10

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 54 – Gidófalvi család levéltára

XIV. fasc. 47–50. old.

LEMHÉNYI MIHÁLTSA ANNA PARAFERNUMA, 1853

Parafernális Specificatio

Mel szerint mü alat irt neveinket leirt Szemelek előtt iten Lemhényben lak[ó] volt Lovag Miháltsa Elek ökigyelme Eldes Leanya Miháltsa Anna Parafernalis Jovai az alab irt mod szerint es irt következnek ugy mind

1.	Vagyon Egy nagy festet záros Láda ér	5, 30
2.	Vagyon egy festet kanapé pad, egy pár festet szék	6, 40
3.	Vagyon egy festet Ágy	4
4.	Vagyon Egy Darakaj Egy hejval	10
5.	Vagyon kilentz párnák egy egy hejval	34
6.	Vagyon egy Paplan	12, 30
7.	Vagyon egy kockás ágy terítő	4
8.	Vagyon egy ződ pilizer Suba	30
9.	Vagyon két köntös, egy veres fejtős takáts	15
10.	Vagyon egy Rokoja	4
11.	Vagyon egy nagy Csikós párna	7, 30
12.	Vagyon egy nagy vapér ruva	2, 30
13.	Vagyon két abros	3
14.	Vagyon két lepedőre valo kender fonal	2
15.	Vagyon egy font gyapot fonal	1, 30
16.	Vagyon egy sejem Lajbi	1
17.	Vagyon egy benva Josag iten Lemhényben az Alsegen, melnek somsedga nap keletről Zsigmond Család Josaga, nap nyugutrol a templom határában a telek böi rearugo sánto föld, mely somsedolt Joságnak harmadat a márton Jánosnö somsedsagában örökösön	150
18.	Vagyon egy három vékás sánto föld a Fekete ügy határában a hatul nevezet lábön, melnek somsedgya fejel Kádár Isván, alol Márton Jánosnö ostozo atyafi santoja örökség	50
19.	Vagyon a templom mezejében egy három vékás szántoföld az előlábön, somsédga alol Denes György, fejel Lukáts Antal santójanak örökösön fele termés	80
20.	Vagyon a kép határában egy három vékás föld a sárnál a nyujtodi dülőre menő lába a miháltsa mojzes somsedsagaba, ezen santoföldnek felerése örökseg, fele pedig kereset	80
21.	Vagon az Erdőn a kesken bertzen egy darab kasalo hel, melnek somsedsaga nap nyugutrol Jakab György kasaloja, egebül a falu erdeje, ezen helynek feli résit örökösön	20

22.	Vagyon egy felviseltes bersan tserge	2
23.	Vagyon egy kurts egy pár sololo[?]	2, 30
24.	Vagyon két véka vám Gabona	4
		Egesz összeg 526

Mel Parafernalis Joknak feladásai mü előttünk hogy a fen irt mod szerint mellégyen⁹⁶⁸, anak valóságáról mü is a mü igaz hitünk szerint bizonsagot tesünk és tulajdon neveink alá Irásával meg erösítvén ezen foljo 1853. Estendőben Januarius 27diken.

Mihály Ferentz maga

Lukáts György

Kövér Gáspár

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 76–Balázs Márton kollekcio

VI. fasc. 383–384.

BERECKI VATÁNG ORSOLA PARAFERNUMA, 1853⁹⁶⁹

Pharafernális Specifikatio

Azon Jovakrol, a mellyeket a Beretzk Városi Néhai Vatáng János főkáplár árvája, Orsola, mostoha apa Lemhényi T[e]k[inte]tes adoszedő Veress Alajos Úr és édes anya Veress Alajosnő született Kajtsa Katalin aszszony kezek alól egy részbe, más részbe az árvai kezelés alól mind a néhai édes Attya említett Vatáng Jánosról le maradt fekvő és kész pénzbéli Jokot a Beretzk Városi ifju legény ifjabbik Hoszszu Jánoshoz leendő férhez menetelével viszen, a melyek a következőkben fel irattak ugy mint:

1.	Egy tibét veres matéria kurti	5
2.	Egy veres földü szóttos köntös	15
3.	Egy veres szóttos, megint két tarka szóttos, mind öszve három köntösök, a melyek becsültettek	45
4.	Egy viselő tarka köntös és egy flánel szoknya	10
5.	Egy takáts köntös	16
6.	Két kartony surtzok	5
7.	Három nagy főre valo, és hat kissebb keszkenyők	30

⁹⁶⁸ Meglégyen.

⁹⁶⁹ Anyakönyvi bejegyzés: „1853. nov. 7. Copulans: Lud. Kovács Parochus. Joannes Hoszszu, Aetas 26, RC. Coelib., mil. Ped. Bereck et Vatáng Ursula 26, RC. Coelib. Mil. Ped. Lemhény. Parentes: Steph. Hoszszu–Anna Fülöp et Cath. Kajcsa. Pronunt. 23, 30 8bris, 6. 9bris. Occasione instituti liberi consensus: Ignatius Farkas et Josephus Balinth. Occasione peractam copulationis: Ignatius Farkas et Josephus Balinth. (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 398 – Lemhényi r. kat. anyakönyvek 1843–1857, 94 verso–95.)

8.	Két Derekaly két hajjal együtt	30
9.	Tizz vánkos két két hajakkal	50
10.	Két ágy takaró, egyik tarka és egy fejr	10
11.	Öt ágyi lepedők	12, 30
12.	Öt abroszok, tizenkét asztal keszkenyők	55
13.	Két kendező kendő	13
14.	Két darabb gyolts, a mely téssen 50 singet, per 25	20, 50
15.	55 Sing Zsáknak valo vászon per 12 kr.	11
16.	Egy szalmazsák	5
17.	Egy réz gyertyatartó	2, 30
18.	Egy pléh lé szűrő	0, 50
19.	Egy Léhel	0, 50
20.	Egy záros lada	2, 30
21.	Egy fekete Czedele	6

Az árvai kezelés alatt álló vagyon kész pénzben

22.	Az 1853-dik Katona évi előzetesen fel számított árvai Tabella szerint tanáztatik kész pénzben	1029, 27

Fekvő Vagyonban

23. Az árvai kezelésnél, a Beretzk Várossa Árvai Hivatalánál meg tanálando Inventariumbol ki lehetvén látni, hogy menyibe tanáztatik, azért ide fel nem vitetik mint hogy azoknak darabját és becsü összegét nem lehet tudni.

Mely pharafernális Specificatio, hogy mind ezekben a fenn Leváltak szerint vétetett légyen fel, annak így létit a mű igaz Hitünk szerint bizonyittjuk. Lemhény falvában Oktober hava 22-ik Napján a folyó 1853-dik évben Adoszedő T[e]k[inte]tes Veress Alajos Úr lako házánál

Bálint Josef

Farkas Ignácz Tanácsos

Hanko János

Vatáng Josef Tutor

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 76–Balázs Márton gyűjteményes

*Levéltára, Fasc. XVI., 248–248 verso
oldalak.*

KÉZDIVÁSÁRHELYI BODÓ MÁRIA PARAFERNUMA, 1854⁹⁷⁰

Nász adomány

Ezen jelen 1854-ik Év Januarius Hó 14-én iratot parafernális Jovai N[eme]s Kézdi Vásárhellyi Bodo Samuel Hajadon Maria nevü Leányának a kiis Isten rendeléséből Kovásznai Olosz Jánoshoz szándékozik menni, mely nász adományok e szerint következnek:

1.	Két Derekaj két rend hajakkal, 12 párnák két rend hajakkal, egyike pergát, a más Tarka, három ágy terittő, egyik pergát, a más tarka, két paplany	200
2.	Hat Gyolts Lapedők	12
3.	Hat abroszok	8
4.	Nyoltz asztal Kendő és 8 takaro ruha	5
5.	Tiz Törlő kendők	10
6.	Tiz Zsákok	4
7.	Tiz fejérnép hosszú ing	12
8.	Négy pár férfi változó	10,
30		
9.	Két szőr Köntösök	28
10.	Két más Dullanter Köntösök	20, 30
11.	Egy más karton Köntös	4, 30
12.	Három rend rokoja Surtzal együt	17, 40
13.	Egy fejer rokoja	0, 30
14.	Két sellyem kurti és egy olaion[?]	25, 15
15.	Egy sellyem vekler	40
16.	Egy más vekler	12
17.	Két nyakravaló kendők	10
18.	Egy perdelin, egy tibet, egy satin, egy szőr főre[való] ruhák	21
19.	Nyoltz fejer, 7 Tarka Sebkendők	8
20.	4 Tarisnya	1, 4
21.	16 darab Oros[?]	8
22.	Egy pár réz gyertya tartó két kopantóval	3

⁹⁷⁰ Anyakönyvi bejegyzés: „1854. januar 23. Kovásznai özvegy Olosz János – hajadon Bodó Mária. Bizonyok a kikérdezéskor: Molnár Mozes, Török János. Bizonyok az esketéskor: Szócs András nejével, Kováts Dániel, Szabó Mózes, Bodó Izra s. a. Évkora a férfinak: 30. Évkora a nőnek: 20. Dispensatio. (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105/614 – Kézdivásárhelyi ref. Vegyes anyakönyvek 1845–1865, 90 verso).

23.	Egy réz Mosar ütőjivel	2	
24.	Egy Kuposan el kezelve le egy pléh, egy torma sallo, két törkés, egy pléh szűrő, egy réz lábos	5	
25.	Egy Tükör és 4 Képek		4
26.	Egy 6 Kortyos pálinka főző Üst minden hozza tartozandoival, egy Nagy és Kissebb Tekenők, egy véka, két Lapitto, két Szita, egy rosta	50	
27.	A Torjai határon a Csijános lábba, szomszédja egy felől Bodo Áron, Jantso Ábel, egy köből férü Szánto föld	40	
28.	A Város határán a hosszú Lábba egy 3 Vékásnak fele része, szomszédjai egy felől Kerestély András, más felől Benkő János	20	
29.	A Kantai Határon a Kerek helyen egy szekérre valo Szénafü a Bodo Áron és Bedő Istvánné asszony	20	
30.	A Nap Keleti Kert mege Uttzajaban a Cseres[?] kertből hoszan mesde 6 ölet	40	
31.	Egy és fél tutzet per talláng[?], egy Kávés rend fungyiás, perhellz pixis, egy Levestál, egy Csésze, egy Sültés Tál, egy sőtartó, két aranyos pohár, két másféle.	5, 30	
32.	Két tutzet on kanal, fel tutzet Kés villa	2	
33.	4 Ezüst Gyűrök, töb Darab Gyöngyök	4	
34.	Két festet záros Ládák		6
35.	Egy festet Kaszten, egy Kalomar[?] Láda	10	
36.	Egy pár festett Székek		1
37.	Egy par Csizma, egy pár Talpruha	4	
38.	Egy tüzre valo Üst	2	
39.	Egy kisded Szalonna	2	

Öszveg 678, 54

Hogy ez fen irt Jok a feladatoknal fogva általunk irattattak fel, ezennel tulajdon kezeink alá írásával erősítettjük.

Kézdi Vásárhelyt az elől irt esztendőben

Szabó Sámuel

Csutak Lajos

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 76 – Balázs Márton kollekció

Fasc. VI. 263–264. old.

NAGYBACONI BODA JULIÁNNA PARAFERNUMA, 1854⁹⁷¹

Parafernálé jovai

Telegdibaconi Boda Josef leánya Boda Juliánnának, kit is kíván venni jövődöbeli életpárul ugyan T[eleghi] Baconi Balo Sámuel fija Balo András, melyek így következnek:

Megnevezése a portékáknak	Becsü válto cédola
1. Egy szederjes posztósuba	25
2. Négy kurti: egy selyem, egy ször új, egy selyem és egy ször, viselő	25, 30
3. Két fláner ujjos: egy karton, egy kockás szöttes; egy vizike, a más takács	12, 30
4. Két szoknya	15, 15
5. Két karton és egy takács köntös	29, 15
6. Hét rokolyák: 3 masinás, 1 karton, 1 fejer, 1 takács és 1 szöttes	38, 10
7. 11 előruhák: 4 karton, 3 takács, 1 ször, 1 selyem, 2 tarka	23, 10
8. Hat főre és nyakra való keszkenők: kettő felselyem, 4 gömböcs	32, 15
9. 13 kisebb kézbeli keszkenők	16, 10
10. 6 ingek ajjastól	12, 10
11. Két pár csizma	8
12. 6 abrosz: 4 gyapotas, egy bolti, egy kockás	21, 20
13. 7 kendező kendők: 4 barackmagos, 3 házi szöttes	12, 30
14. 3 asztal keszkenő, 7 takaró ruha	8
15. Kaszten	15, 10
16. 2 nagy záros láda	17
17. 1 festett ágy	6
18. 3 derekaj 6 hajakkal	54
19. 9 vánkös 3 rend hajakkal	70
20. 2 fejer lepedő és egy karton	14
21. 2 viselő lepedő	6
22. 1 takács lepedő	5
23. Két gyapjú lepedők	14, 10

⁹⁷¹ Az átírásból nem derül ki, hogy a Kósa Szánthó Vilma által felírt 1854-es évszám valós-e vagy nem, a parafernumlevél szövegében nem szerepel évszám. Anyakönyvi bejegyzés az esküvőről: "1854. nov. 18. Telegdibaczoni Baló András ifiu legény, 27 éves – Telegdibaczoni Boda Juliánna özvegy, 24 éves. Kikérdezés napja: nov. 18. Tanúk Ns. Keresztes Sámuel, Bardócz Sámuel. Esketés napja: nov. 18. Tanúk: Ns. Keresztes Sámuel, Bardocz Sámuel, Molnár Sámuel. Mentvény. Eskető pap: Lukácsfffi." (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 88 – Nagybacsoni ref. anyakönyvek).

24.	1 karton paplany	12
25.	1 brassai cserge és egy festékes	16
26.	1 diszke zeke	10
27.	8 zsák	8
28.	1 köből búza, 1 köből rozs, 1 köből zab, 1 véka faszujka	33, 30
29.	7 darab porcelán	2
30.	1 festett záros pohárszék	15
31.	1 festett asztal	6
32.	4 festett karjas szék	5
33.	2 festett hosszú fogas	1, 30
34.	Két kád, 2 cseber, és két kisebb cseber	10, 30
35.	Két dagasztó, 4 kisebb teknők	4, 10
36.	6 pár kés villástól	3, 30
37.	1 kapáló kapa, egy salló, 12 pléh kalán	3, 30
38.	1 bádok kupa, 1 fertályos, egy gyertyatartó, egy tormareszelő, 1 bádok szűrő és egy réz gyertyatartó	5, 30
39.	1 tükör	2, 30
40.	2 szita, egy rosta, 1 szűrőszita	3, 10
41.	1 héhel, 1 vaslábos és egy serpenyő	3, 20
42.	12 üvegkannák, 6 nagy pohár, 4 kispohár és 12 üvegkancsók	6, 10
43.	2 tüzre járó üst	15,
44.	1 öt vedres hordó tele ecettel	6
45.	1 tehény nyári borjával	70
46.	1 [db.] 4 éves csitkó	90
47.	4 nagy juh, két diszke bárány	38
48.	1 hizott, egy rideg sertés és két südő	60
49.	1 vasnyárs	1
50.	1 vas alá készített lószekér	25
51.	Pálinka főző üstre	30
Öszvesen		961, 25

Mely fenn specifikált parafernálé jók előnkbe adattakván, mi általunk külön-külön, hogy az fenn megirtak módon becsültettek legyen azt ezennel nevünk alirása által megerősittyük.

Fellbaconban, Molnár Sámuel Fell baconi birtokos

Keresztes Sámuel, megyebíró

FELSŐTORJAI SZABÓ MÁRIA PARAFERNUMA, 1854

A hanyatlásnak indult 1854-dikÉv December 22-ik napján F[első] Torján lakó Nemes Hatházi Josef Úr alol irtakot lakóházához hivatván, a holis meg jelenvén: így szolla mi hozzánk – azért hivattam önöket, hogy még Küküllő V[árme]gyében Királyfalván laktomba néhai Édes feleségem Szabó Polixéniával egy másfél Éves Szabó Mária nevű szegény leánykát vettünk fel nevelés végett magunk mellé, hogy a míg élünk mellettünk szolgáljon s vég hagyományunk szerint sorsához illőleg ki parafernizálni, de ezt nem teheté, mert közbe jövé az Emberri gyarlosághoz köttetett hajlam, F[első] Volálban lakó ifju legény Jarkó vagy Sipos Márton örök feleségül kívánnya venni s hogy jo Szándékból e vet ígéretemet tellyesitsem, azon jokat melyet adok irtok meg – mely kérésének engedve a fen tisztelt Urnak a következőkbe meg is irtuk.

Szám A jok megnevezése s betsü árok ezüst pénznembe számítva

1.	Egy Ágy ér	1, 20
2.	Egy loszörrel töltött matrutz két hajakkal	12
3.	Két Derekaj két két hajakkal, érnek	20
4.	Nyoltz Vánkos egy egy házi szót hajakkal	20
5.	Két kis fő alá valo vánkoskák egy egy hajakkal	0, 40
6.	Egy Brassai Csikos Cserge	4
7.	Egy fél viseltes karton Paplan	3
8.	Egy gyapju szövetü csikos ágyterítő	4
9.	Három kender lepedő	2, 24
10.	Egy kisdéd ezüst kávékalán	0, 24
11.	Három kender abrosz	1, 40
12.	Két közönséges nagyságu takács abrosz	1, 40
13.	12 Lapedő, mellyek közül 9 kender, 3 Baratzk magos veres széllel ellátva	3
14.	11 Szösz takaró ruhák érnek	2
15.	4 Baratzk magos asztalkendők	1, 20
16.	3 Sák és egy kis tarisnya	1, 10
17.	6 Kender Ing és két ingaj, érnek	2
18.	7 Rokoja, ugyan annyi elő ruhákkal	19
19.	Két kis lájbi, egyik sejem a másik tibet	2

20.	Két tibét kurti	2, 24
21.	Három főre való bóti ruhák	1, 48
22.	Két kis nyakruha	0, 48
23.	Két pár uj kordovány csizma	4
24.	Két festett egyes szék	1, 30
25.	Egy nyestes prémü kis suba	10
26.	Egy fejr asztal	1, 12
27.	Egy uj osztováta minden készségével	<u>2</u>

Egész öszveg 129, 32

Mely fen irt jok –melyet N[eme]s Hatházi Josef Úr kegyeskedet adni az említett örökbe betsü árrokkal együt, a mint rendre be soroltuk, azt hitünk szerint igazoljuk s nevünk alirásával erősítjük itten F[első] Torján a fen irt helyyen, Évben és napon

Csiszér Farkas

Szotyori István ref[ormátus] kántor

U. I. Egy gyapju szövetü Szoknya és két ingaj 2 r[ajnai] forint ezüst p[énz]

Továbbá a Tisztelt Kegyes Úr adot 5 pengő forintot

Tulajdon Szabó Mária által gyűjtögetett ezüst huszasokba vitt nyoltz az az 8 pengő forintot.

Szotyori István

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 76–Balázs Márton gyűjteményes

levéltára, Fasc. XVI, 111–112. old.

ALBISI CSOMOS SUSÁNNA PARA-FERNUMA, 1855⁹⁷²

Leendő ifj[abb] Elekes Ferencznő Csomos Susánna nász jovai a következők.

1.	Két festett Ágy	8
2.	Két derekaj hajával	40
3.	Hat nagy párna és két kitsid egy egy hajával	41
4.	Egy paplan	9
5.	Egy ág terittő	6
6.	Egy szalma sák	2, 30

⁹⁷² Anyakönyvi bejegyzés: „*Elekes Ferentz őspolg. 29 éves és Csomos Susánna őspolg. 20 éves. Nőtlenek. Vajna Ferenc és Barabás Pál előtt nyilatkoztatták: senkitől sem kényszerítve szeretetből lépnek házasságra. 1857. ápr. 13-án a papi lakon – Esp. Mentvény és ezredi szabadsággal (eskettek össze).*” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 27, Albisi ref. Anyakönyvek, 23 verso.).

7.	4 Kender lepedő s egy gyolts	15	
8.	Egy nagy festett láda	8	
9.	Négy rend felvevő ruha s két előruha		36
10.	Négy keszkendő, ebből egy főre való		8
11.	Négy kender abrosz	8	
12.	Hat kendező kendő s négy asztal kendő	9, 20	
13.	Negyven sing gyolcs	10, 40	
14.	35 sing sáknak való	8, 45	
15.	Egy festett asztal	5	
16.	Négy egyes szék	10	
17.	Egy kendő szeg	1, 30	
18.	Két szita s egy rosta	3	
19.	Egy kalán tartó	0, 50	
20.	Egy Tükör	1, 15	
21.	Egy lud s egy südő	7, 30	
22.	Egy fél dutzet kés villa kalán	2, 10	
23.	Egy kád	2, 30	
24.	Egy sütő tekenyő	2, 30	
25.	Egy pléh ivókanna és egy pléh gyertyaöntő	1, 10	
26.	Egy töltsér és torna reszelő	1	
27.	Egy vas lapotzka	<u>0, 50</u>	
	Öszvesen	249, 40	

Hogy a fenti nászjovak általunk irattak öszve és betsültettek meg, azt hitelesen jó lelki ismérettel igazoljuk. Albis, 28. November 1855.

Barthos Sigmond jegyző

Bak András

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 76–Balázs Márton kollekció

VI. fasc. 434.

KÉZDIPOLLYÁNI SIMON ANNA PARAFERNUMA, 1855

Felvétele

Mind azon Parafernális ingo és ingatlan javaknak, melyeket Kézdi Polyáni Simon Mihály hajadon leánya Simon Anna férjhez menetele alkalmával viszen ugyan Kézdi Polyáni Nemzetes Zonda Mihályhoz a most folyó 1855-ik év Május 24-én a melyek aláb irt Nő[!] személyek által meg betsültettek ily renddel következnek:

Folyó	A javak meg nevezése		
	Betsár		
szám		Ft.	Kr.
1.	Vagyon két festett ág	7	
2.	Három Derekaj haj nélkül	30	
3.	Kilentz Derekaj hajak, felsők és alsók	40	
4.	Tizen nyoltz párnák haj nélkül	36	
5.	Husz párna haj also, husz felső	55	
6.	Egy selymes paplan egy varott és egy más pergát lepedővel		45
7.	Két kotzkás ág terítő	7	
8.	Tiz ágyra való fejr lepedők	12	
9.	Egy Beretzki Cserge	25	
10.	Három ványolt lepedők	12	
11.	Egy Kékes szoknya két selyem elő ruhával	20	
12.	Ött rend szöttes felvevők	45	
13.	Ismét tizen négy más felvevők	98	
14.	Hét nyakra valo Keszkenyő	15	
15.	Ött főre való bói Keszkenyők	75	
16.	Egy fejr főre való keszkenyő		2, 30
17.	Két selyem és három bói ujjasok	35	
18.	Kilentz asztal Keszkenyők	12	
19.	Tizen három asztal terítők	26	
20.	Tizen kilentz Kendező kendők	9	
21.	Három festett záros ládák	15	
22.	Kétszáz nyoltzvan Sing gyolts	93	
23.	Száz nyoltzvan Sing gyapottal öltött kender vászon	45	
24.	Két Száz hatvan egy Sing kender vászon	52	
25.	Három száz tizenkét Sing sikaty[us] Vászon	63	
26.	Két Téli bárány bőrös Bundák	60	
27.	Két Fekete bárány gyapjúból készült Zekék	10	
28.	Egy festett Asztal	5	

29.	Négy festett Szék és egy festett Kanapé	16
30.	Egy Soó tartó, egy tükör és egy tál tartó	5
31.	Egy Osztováta hozzá tartozandójával	5
32.	Két pár gerebeny két léhel	1, 30
33.	Két rosta, két szita	3
34.	Egy Kapa, két réz gyertyatartó hamuverővel	4, 30
35.	Egy tutzet plékalán, hét pár kés villa	3
36.	Egy égett bor főző üst minden hozza tartozandóval	35
37.	Egy Cseber, egy kártya	0, 30
38.	Egy Cselekedő Kicsin üst	4
39.	Három köből Árpa, egy köből Búza és egy köből Rozs	45
40.	Két tehény és egy éves borju	300
41.	Két juh gyapjastól túróstól	25
42.	Egy Sertés négy malatzával	30

Összesen: 1431, 16

Mely két lapon látható 42 pont alatti felkelhető jók betsárba az ahoz értő Személyek által feladva, hogy alatt Neveinket irattak által lelkesen meg írva jövőendőül ki adtuk, itten Polyánban a túl Lapon látható Napon és Évben.

Bögözi Antal

Kováts Lajos, K[ézdí] Szt. Léleki

A Kis Tamás béli 5 Vékás földnek fele termésit adgya Testvér Bátya Simon István.

*Kósa Szánthó Vilma gyűjtésében és
átírásában.*

PÁVAI IMREH JULIÁNNA PARAVERNUMA, 1855⁹⁷³

Parafernális Specificatiója Pávai Imreh Juliánnának, a kiis szándékozik férjhez menni Zabolai Kozma Antal fiához Ifju Legény Kozma Sándor ő kegyelméhez, jövai következnek e szerint. September 8-án 1855-ben.

1. Vagyon egy ben valo jország Páván a Miskolczi urak szomszédságok közt házal 500
2. Vagyon Kovásznán egy ben valo jország az Alszegeben a Vén András és Bogdán Miklos szomszédságok közt ennek harmad részét 176

⁹⁷³ Anyakönyvi bejegyzés: „1855. September 11. Kozma Sándor ifi legény zabolai, 24 éves és Imreh Juliána hajadon 20 éves. Mentvény mellett. Bizonyok: Hadnagy László, Butyka Mihály s több mások.” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 512 – Pávai esketési anyakönyvek 1853–1900, 2 verso.)

3.	A zabolai határon a Csere mezőbe 5 öt véka féreji szántó föld	200	
4.	A zabolai Közepső Mezőbe a Petőfalvi utra menő lábban egy 3 három véka féreji szántó földet		
	150		
5.	A Barátosi Réten két Szekérre való széna fű helyet a mely forgolag biratik a pávai		
	Csia Árvákkal	200	
6.	Két hat éves ökröt	300	
7.	Három sertést egy nagy kettő kisebb		30
8.	Négy derekaly két két hajakkal	80	
9.	Tizen nyolcz párnák kilencz két két hajakkal, kilencz egy egy hajakkal	80	
10.	Vagyon három paplan kettő seljem közepű egy pedig karton viselő		40
11.	Négy ágy terítők, egy veres koczkás, három fehér pergát kettő gyolcs	22	
12.	Két Kender Lapedő	4	
13.	Egy Vikler Suba	135	
14.	Két karton köntös	20	
15.	Két karton köntös	20	
16.	Két köntösök, egyik szőr, a más posztó	43	
17.	Két szőttes Köntösök	15	
18.	Egy selymes gallér	17	
19.	Két főre való rojtos ruhák	21	
20.	Keszkenyők, három nyakra valók, négy seb keszkenyő	10	
21.	Két vizike	8	
22.	Negyven sing gyolcs, negyven sing gyapot vászon		28,40
23.	Negyven sing kender vászon, 40 sing zsáknak való	22	
24.	Tizen két nagy Sákok	12	
25.	Négy tarisnyák	1,30	
26.	Nyolcz asztalra való abroszok, egy nagy baraczmagos a többi kisebbek is baraczmagosok	19	
27.	Tizenkét kendező kendők, hat gyolcs hat kender		12,30
28.	Tizenkét takaró ruhák, hat gyolcs, hat kender	4,25	
29.	Egy kivonós furnéros asztal, hat hajtót szék, egy pohár szék üveg ajtós	50	
30.	Egy Kaszten furnéros	34	
31.	Két ládák zöld festékkel	12	
32.	Két ágyak	10	

33.	Négy üstök, egy Pálinka főző üst, egy réz, kettő értz	78
34.	Egy nagy plé serpenyő, ismét egy más	4,40
35.	Fél tuczet Kés, villa, egy tuczet plé kalány, egy nagy leveses Kalány, egy plé szűrő	7
36.	Egy nyárs, egy vas Kalány, egy torma reszelő	3
37.	Egy értz mozsár és két réz gyertya tartó, egy téglázó réz három vasával együtt	15
38.	Egy nagy tükör 3 frt, portzelány némű 6 frt, egy tálcza 2 frt	11
39.	Két sütő tekenyők egy gyuro, egy lapito, egy nagy konyha tányér	7,25
40.	Két Kád, egy Szuszék	12,30
41.	Két rozsta, két szita	4
42.	Egy pár gereben, két héhely, egy Kapa, egy sarlo	5,25
43.	Egy szekérre valo vas, egy mása és fél	64
44.	Egy osztováta széles, egy fono kerék	7
45.	Egy topánka, egy kis kalap	<u>11</u>

Summa 2504 frt és 25 kr

Hogy ezen fen irt Parafernális jok hogy mi általunk becsű áron vétetet fel és hogy mindenekben a szerént ment végbe a mint meg van írva azt minden időbe bizonyítjuk neveink alá írásával Páván a fen irt időben az Imre Elekné aszony házánál

Hadnagy László idősb zabolai

Gáspár Antal

Finna Ignázt

A Kovásznai Jozság árából meg Kapot 100 száz frtokot két Ládát, egy pohár széket, a négy tarisnyát, a két szőttes köntöst elismerem. Páván November 12-én 1856-ban.

Gáspár Antal

Kozma Sándor

A mi el maradt ezen perefernalis jobol fizetetlen meg jegyeztük

Kilentz Párna héj, hátra van 27 sing gyolcz, 40 sing gyapot vászon, 40 sing kender vászon, 4 tarisnya, Az asztal, hat szék, Pohár szék, két láda, másfél mása szekére.

Meg jegyeztük Réti József

Sidó József esküt

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65 / 95 – Pávai és étfalvi Imreh

család levéltára, 37–38. old.

GIDÓFALVI CSULAK ROZSÁLIA PARAFERNUMA, 1855

1.	Egy téli Szőr Keszkenyő	22, 30
2.	Egy Tászli keszkenyő	15
3.	Egy Gyapott keszkenyő	7
4.	Egy selyem Keszkenyő	10
5.	Egy kissebb selyem keszkenyő	4
6.	Egy Sali keszkenyő	3
7.	Egy fél selyem köntös	30
8.	Egy szőr köntös köntös	21
9.	Egy nyári köntös	17
10.	Egy más nyári köntös	15
11.	Egy fejr köntös	10
12.	Egy karton köntös	6
13.	Egy posztó vállas selyem bélléssel	100
14.	Négy Derekal, 5 derekal hajjal	80
15.	Tizenkét párnák, két két hajjal	84
16.	Egy selyem paplan pergált lepedővel	30
17.	Egy veres Tibet paplan, csipkés pergált lepedővel	20, 30
18.	Száz sing tiszta gyolcs, singét 30 krjával számítva	50
19.	Kilentzven sing gyolcs, hason(?) nemü és áru	45
20.	Száznyolczvan sing gyapot vászon, singe 24 kr-ban számolva	72
21.	Százkilenczven sing kendervászon, singe 24 kr. számítva	66, 30
22.	Harminczhat sing kender vászon singi 36 kr. számítva	19, 36
23.	Abrosznak valo hat nyüstös kender vászon 30 sing, singje harmintz krjával	15
24.	Huszonnégy sing zsáknak valo vászon singe 18 kr	7, 12
25.	Száz ötven sing zsáknak valo vászon, singe 21 kr.	52, 30
26.	Hat zsák egy frt. Harmintz krjával	9
27.	Tiz abrosz, Kettő belöllük boltbol valo, egy tiszta fejtő nyoltz nyüstös, a más hét házi szőtt nyoltz nyüstös. Tizenkét asztal keszkenyő bolti, hat asztal keszkenyő házi szőtt, nyoltz nyüstös kilentz, Tiszta fejtőből készült nyoltz nyüstös.	68, 24
28.	Nyoltz kendő házi szőtt, nyoltz nyüstös 50 krjával	7
29.	Négy kender vászonbol készült lepedők 2 frtjával	8
30.	Egy gyolcs és egy gyapot lepedők, 2 frt. 30 krjával	5

31.	Két tiszta fejr ág terittó, egyik csipkés, a más urkolt	14
32.	Két Gyolcs lepedők, urkolt táslival	5
33.	Egy Karton és egy Bécsi szótt ág terittók	14
34.	Hat pár kés	4
35.	Hat papkon kanál	6
36.	Egy leveses kanál	3
37.	Egy és fél duttset Tágyér	10, 30
38.	Egy leveses és egy sóba főttes Tál	4
39.	Egy pár réz gyertya tarto egy hamvevővel	4, 30
40.	Egy Lugzo üst	13, 30
41.	Egy vasbol valo lábas	2
42.	Egy vasbol valo zsir fogo	1, 30
43.	Egy Téglázó réz két vasával	8
44.	Egy réz mosár	5
45.	Egy kaszten	32, 30
46.	Egy köntös tarto	22
47.	Egy lagos ág	10
48.	Egy hajtott fejü hammu színre festett ág	7
49.	Egy lagos ki huzó asztal	11
50.	Egy záros festett Láda	7, 30
51.	Hat festett Szék	15
52.	Egy borított vasas talpu kicsi lo szekér	175
53.	Három pej színü lovak négy száz husz	420
54.	Egy öt éves meddü Tehen	75
55.	Egy pár egy éves Tulok	60
56.	Egy két éves Tehen bival	112, 30
57.	Egy egész vágás vasas talpu gabona hordo szekér	70
58.	Egy szántó Eke talyigával	10

Öszvesen 2022, 42

Az az kétezer huszonkét frt. És negyvenkét Kr. V(áltó)cz(édulá)ba.

Vagyon egy benn valo epületes Jozzag Patak mellett Vitalyos Gábor és Beder Pálnő jozzagi között.

Ugyan ezen a Jozzaghoz Kosztrang nevezetü helyen egy darab ültető hely Fotos alatt a Gidofalvi Felső határba, a Csiszér Mihály árvai szántojok sz(omszéd)sa)gaba a Gidofalvi also határban a Martonos patakára jövőbe, hasonlilag egy darab szántoja Szgba(?). Ezen meg irt

benn és künn valok, zállag titulusuak lévén, kiváltás esetébe a Zállag özvegy az első lapon meg irt hajadon lány Csulak Rozsáé leend, addig pedig az irt benn és künn valok birtokába leendnek.

Ezen kívül. Magyar országi de erdélyből s Gidofalváról valo eredetű Bakcsi alias Baloczi Gábor Urto l vagy on egy köt levelen a Gidofalvi három határba 5 darab szánto földem vásárolva örök áron, ezen öt darabb szánto földet irt leányom Csulak Rozsaliának ez má i naptól fogva örök és békés birtokába adom.

Vagy on ezen kívül a zágoni Pap T. T. Csiszér Gábor és Samuel Uraktól vásárolt földemből a magam szabad rendelkezésem alatt a Gidofalvi három határba három darab szánto földem egy zálog tituluson s ha életembe töttem, Csulak Györgytől kiváltandják, a zálog özvegit, ha pedig ki nem váltják, holtuk után magát a szánto földet adom a többszer irt Leányom Csulak Rosaliának.

Vagy on még a Gidofalvi also határba arokhati utat által szökőben egy darab szánto földem, ez noha örökség, de mint szabad rendelkezésem alatt alatomos szemel az érintetem leányomnak békés birtokába bocsátom.

Ezek en kívül adok két nagy Sertést negyven frtba v(áltó)cz(édulá)ba, három nagy Juhot és egy idénni bárányt harminzkét frtba v(áltó)cz(édulá)ba.

Ezen meg irt paraphernalis specificatio hogy a láthatokba általunk a szerint iratott légyen meg a mint olvashatni lehet, ezennel nevünk alá írásával bizonytságot teszünk.

Gidofalván 1855 év Majus 13-án.

Szinte László m(anu) pr(opria) és Zajzon Károly m(anu) pr(opria)

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65 / 29 – Bitai család, 15–16. old.

FUTÁSFALVI ÖZVEGY LUKÁTS MOJZESNÉ VIZI JULIANNA PARA FER NUMA, 1859⁹⁷⁴

Parafernalis Specificatio

Özvegy Lukáts Mojzesnének mely kívánkozik Gyerekab[!] ⁹⁷⁵ Áronhoz menni jövőendőbeli hitvestársul.

Portékák nevei

⁹⁷⁴ Anyakönyvi bejegyzés: „1859. márc. 7. Áron Györgyjakab, 47 Futásfalva 133 et Julianna Vizi 69, Futásfalva 130. Özvegyek. Szülők: Györgyjakab Moyzes – Anna Mártonfi, Josephus Vizi – Klára Lőrintz.

(Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105/36, Futásfalvi római katolikus anyakönyvek 3 verso).

⁹⁷⁵ Györgyjakab.

Két Derehaj hajakal.

Kilentz párna–hajakal.

Egy paplan és 5 ruha lepedő.

Egy cserge, egy gyolts lepedő. Egy tarka takaro az ágyra. Két Subba fekete boritékkal.

Asztalra valo Takaro. 5 Gyolts, 3 Fejér ruhák. 1 Almás, 1 fekete, 1 selyem mind ruhák. 1 szoknya, 1 fejér virágos varos karincza, tarka rokoja van fell vevő és levető. 1 Asztal, 2 pad, két szék, 2 kés, eczetes hordó. Két pohárszék. Egy fallra valo fogas. 1 fekete czedelle, 1 köpenyeg. 1 Vaskalán, egy nyárs. Kétt feszi, két láncz, két szekér. Két ökör. Osztováta az hozátartozokkal együtt. Szita s rosta kettő. Konyhára vallo eszközök mint kivántatik egy házhoz. Szántó földek. A bércezen egy két vékás. A bércezen egy hatvékás. A bércezen három vékás. Közep lábban egy köblös, Mihály hegyén egy két vékás. Köbe egy két vékás. Patak szagatjába 3 vékás. Magyarobokor szeginél két vékás és az elholt uram után való földeknek felle része, melyeket meg lehet látni az Contractusokból. Mely egyezményt és fen adást szorol szora irtam fell, bizonyitom.

Kelt 5. Marz. 1859-be.

Balás István.

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár.

F. 83 – Sándor család levéltára.

III-as fasc. 15. old.

Ugyanazon asszony visszaköveteli a parafernumát:

Férjhezmentem alkalmával Futásfalvi Györgyjakab Áronhoz a következő Parafernális Jokot hozám magamval:

Hordo Szekeret mely ér	6, 30
Kis Szekeret	6, 30
2 Erdőlő Lánczokat	5, 46
1 Fejszét	1, 5
1 Kitsi Fejszét	0, 40
1 Kapát	0, 40
1 Bárdot	0, 60
4 Köből árpát	6, 40
17 véka Pityokát	3, 55
3 pár nyüstöt	1, 50
1 Font fejtőt	0, 80

1 Gyapot füsüt	1, 5
1 Osztovtát	1, 45
4 Ládákot	4, 25
1 Szekérládát	0, 40
1 Ágyat	1, 25
1 Asztalt	0, 80
1 Furut	0, 20
2 Derekajat	10
9 Párnákot	8
1 Paplanyt	4, 20
1 Ágyteritöt	0, 80
1 Pokrotzot	5
2 Derekajhajakot	0, 80
1 Ládáspadot	1, 5
1 Pohárszéket	1, 5
6 Porcellán tángyért melyek érnek	0, 60
2 Zsákot	0, 70
5 Kisebb zsákot	1
1/2 véka kender magot	0, 26
1 Poszto szoknyát	2, 50
1 Selyem Surczot	1, 25
1 Katun Szoknyát	2, 10
1 Előruhát	1, 50
1 Fejér surczot	1, 25
1 Rokoját	1, 65
1 Sötétes Rokoját	1, 65
1 Lapedöt	0, 80
1 Abroszt	0, 80
1 “	0, 60
1 “	0, 60
1 “	0, 60
1 “	0, 60
1 Köpönyeget	2, 10
1 Más köpönyeget	2, 50
1 Zsubát	6, 30

8 Inget	2
7 Ingajot	1, 40
1 Fekete főre való ruhát	1, 25
1 Bornáló lánczot	0, 40
1 Asztalra való abroszt	0, 20
2 Teritőt	0, 40
12 Szál Deszkát	0, 48
3 Tyukot	0, 90
1 Ökröt	32
	Öszveg 140, 55

Továbbá közös használatra hoztam a következő szántóföldeket:

1. A Futásfalvi határon a Kovács hegy mezejébe mogorobokornál 4 véka Bardocz Páll és Pál Ferencz szomszédságokban.
2. Szénafüvet a futásfalvi határon egy Szekérre valót a Vargyasi István és Lukáts Antal szomszédságokban.
3. Szántót a futásfalvi Cserén a Lukáts András árvái és Lukáts Antal közt 5 véka firijüt.
4. Ugyan ott Balog Ignác és Márton Feri közt 5 véka férjüt.
5. Ugyan ott Páll Josef és Szász Josef árvái közt 6 véka férjüt.
6. Egy szántóföldet a Csere oldalon Mako József és Páll Josef közt, 4 véka firijüt.
7. Egy szántót a Kőbe, Sándor Josef és László Mihály közt 1 1/2 vékást.
8. Egy szántót a Mihály hegyin Karátson Jósine és Bardocz Istvánné közt, 1 1/2 véka firijüt.

Mivel az ellenfél[lel] az ő részegsége miatt pazarlásáért és a rajtam sok izben véghez vitt verekedéséért nem élheték s kénytelenítettém magam s őt asztaltól és ágyból el válni, úgy jogositva vagyok az előbb említett Parafernális Jovaimot és Birtokaimot vissza vehetni–venni, és hogy azok az én tulajdon határtalan javaim legyenek, bizonyítottam az én fő hitemmel. A mellé [---]⁹⁷⁶

Vizi Juliánna férjhez ment Györgyjakab Aronné Futásfalván.

Ugyanott

---

⁹⁷⁶ Az írás itt megszakad.

FUTÁSFALVI AMBRUS TRÉZIA PARAFERNUMA, 1859⁹⁷⁷

Perefernali Oszve Irás

Futásfalvi, volt Gyalog Katona rendű Ambrus Dávid eő kegyelme Leánya Ambrus Trésia Jovairól mellyek is az alább meg irando modon tanáltattak ugy mint

Follyo Neme a Joknak	Husztrak
Szám	becsben
1. Egy Subára kész penzt adnak a Szülők	16, 82
2. Egy hoszu kurti	3
3. Sellyem kurti	4
4. Fáin tibit kurti	2
5. Lang szín köntös	4
6. Karton köntös, és egy más karton	7
7. Két szötes tarka köntösök, az egyik vereses a másik sárga	6
8. Két Rokoják egyik karton a más vereses szötes, három elő ruha	6
9. Egy Szederjes fláner Szoknya	3
10. Egy ujj zöld sellyem rojtos ruha	2
11. Két tibit rojtos, és egy dáma rojtos keszkenyők	2
12. Egy veres Teve szőr rojtos keszkenyő	3
13. Egy magyar gyász rojtos keszkenyő	2, 30
14. Egy töltött keszkenyő	5, 40
15. Nyolcz pár fejer valtozo ing és ing ajj	2, 40
16. Egy pár Csisma, és egy pár topánka	3
17. Egy feketén festett ujj ágy és egy más festet ágy	4, 20
18. Két Szalma Surdejok	1, 30
19. Három derekajok, három viselő hajakal	14
20. Két Boti, és egy Szötes derekaj hajak	6
21. 12 Nagy párnák, egy egy tarka viselő hajakal	24, 30
22. Tizenkét párna héjak fejer pergát	5, 4
23. Két paplanok, az egyik karton, a másik kamuka selyem közepü	7, 40
24. Egy tarka pokrotz	1

⁹⁷⁷ Anyakönyvi bejegyzés: „1861. jan. 21. Simeon Páll Nobilis Agricola, Futásfalva 13, 44 éves et Theresia Ambrus nob. Futásfalva 70., 26 éves. Viduas. Parentes: Moyses Pál nob, Julianna László – Dávid Ambrus, Theresia Györgyjakab. (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105/36, Futásfalvi r. kat. anyakönyvek, 7 verso). Ambrus Terésia az anyakönyvi bejegyzés szerint 1835 december 22-én született, rajta kívül a családban még 4 gyerek látott napvilágot, összesen 3 lány kiházásításáról kellett a szülőknek gondoskodniuk.

25.	Egy szederjes tarka agy terítő	2, 10
26.	Egy pergát Lepedő, es egy taszlis gyolts lepedő	4, 62
27.	Negy darabb gyapot lepedők	3, 36
28.	Negy darabb hat karikás lepedők	4
29.	50 sing gyapot vászon	5, 4
30.	50 Sing fejer gyolts	6, 30
31.	50 Sing kender vászon	4, 20
32.	50 sing Szösz vászon	3
33.	50 Sing Zsáknakvalo Negy Nyüstös vászon	4, 20
34.	Egy hoszu kender abrosz himes	1, 26
35.	Két darabb boti Abroszok, hat kender abrosz és hat gyapot abrosz	8
36.	Ket veres, és Negy darabb fejer asztal keszkenyők	2, 20
37.	Nyoltz darabb Kenyér takaro ruha	1, 20
38.	Nyoltz darab kendező Kendő gyolts és Negy kender kendő	3, 36
39.	Egy három fijoku Kaszten	7
40.	Egy festet záros láda	2, 10
41.	Egy feketen festett asztal	3
42.	Negy hajtott hátú Szék, egy pár hamu szín, a más feketén festve	3, 36
43.	Egy hamu színü festett kanapéj	2, 52
44.	Egy rámás lapito, és egy más lapito	0, 40
45.	Egy Nagy Sütő tekenyő és két más tekenyő kisdedek	2, 10
46.	Egy Gyakor, és egy fél gyakor szita és két rosta	1, 10
47.	Egy pár gereben, és egy léhel	0, 28
48.	Fél tutzet kés, villa, egy tutzet pléh kalányok, és egy leves kalán	2, 26
49.	Egy darab téglázo réz, vassal együt, és egy réz Gyertya tarto	3
50.	Egy Vas Nyárs, és egy vas lapotzka	1
51.	12 Darab fejer portzellán tángyérok	1
52.	Egy ött Vedres etzetes hordo	0, 84
53.	Egy kaposztás kád, ött köblös	1
54.	Egy Tükör	1
55.	Egy Torma reszelő, egy fertalyos kanna, és egy tötsér	0, 63
56.	Egy Szürke szörü 3 éves Tehenke	16, 80
57.	Két fársángi Malatzok	5
58.	Egy réz üst, egy kártyásni(?), tiszta ujj	2, 52
59.	Vagyon a Futásfalvi határon az Huszu mezeibe László földje szeribe a le	

	menőbe egy darab három vékás szántó föld, szomszedgya Delről Fő	
	Tisztelendő Lemhényi Ferentz Ur, Eszakrol László Mihály, ennek Zálag	
	Summáját adgyák örökbe	25, 20
60.	A kis mezőbe a Cserébe levő osztásban egy harmad az ottani három rész osztálybol, három véka ferejü örökösön adatik	21
61.	A Kováts hegy Mezeiben Kováts hegy Mezejeben ⁹⁷⁸ két vékás, szomszedgya Keletről Bardotz Aron Maradvai, Nap Nyugutrol Lukáts Ignázt Örökösön résziben	<u>25, 20</u>
	Öszveg	315,

89

Melly fen meg irt Jokot irtunk fel mi is a meg Nezegetes és Visgálat mellet a hoz értő fejér Személlyek által lött meg betsültetés után, arol is tészünk bizonságot tulajdon Neveink alá írásával meg erősítve igaz hitünk szerént.

Ki adtuk Futásfalván Majus 8dik Napján 1859-én

Ikafalvi Dénes Balás

Ambrus András m(anu) pr(opria)

Pozsony Ferenc gyűjtésében

PAPOLCI IMREH MÁRIA PARAFERNUMA, 1859⁹⁷⁹

Paraphernalis levél

Papoltzi Imreh Máriának, az Imreh Joseff leányának fekvő és felkelhető Jovai felirása, a mellyeket az előlirt néhai édes atya még életibe nékie meg határozott, és írásbais hátra hagyott, itt alább következnek.

drb.	A portékák és minden Jók megnevezése	Ára
1.	Vagyon egy darab 3-om vékás Szántóföld az Also határba, Bikla alatt, völgyre menőbe, a Bajko Lajos és Nagypéter Josef szomszedságába, annak bets árra	45
2.	Vagyon egy darab 3 vékás Szántó föld a Közepső határban, két hegy köze pontján, az Kelemen Ferentz és Imreh Sámuel szomszedságok közt	

⁹⁷⁸ Mivel az eredeti szövegben kétszer szerepel ez a helynév, úgy hagytuk az átírás folytán is.

⁹⁷⁹ Anyakönyvi bejegyzés: "1859. május 29. Földes András özvegy, 30 éves, Papoltz, ref. özvegy és Imre Mária 20 év, Papoltz, ref. hajadon. Kikérdezési tanuk: Rab Josef, Földes Ferentz. Esketési tanuk: Rab Ferentz, Nagy Josef. Eskető pap neve: Pál Sámuel. 3szori kihirdetés mellett." (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105/518 – Papolci református esketési anyakönyvek 1831–1889, 167 verso–168. old.)

	a mellynek bets árra	35	
3.	Vagyon egy pár tulok mellynek bets árra	42	
4.	Vagyon egy borfőző rézből valo üst, mellynek bets árra	13	
5.	Vagyon egy szederjes poszto nyakas Suba, mellynek bets árra	13	
6.	Vagyon egy kétlomu Brassai Cserge, mellynek bets árra	7	
7.	Vagyon egy fekete Zeke, mellynek bets árra	4	
8.	Vagyon egy két éves Sertés, mellynek bets árra	5	
9.	Vagyon két Juh, egyik fejős, a másik egy éves bárány, a bets árra	6	
10.	Vagyon egy Kapa és egy Sollo, egy torma reszelő, egy tőtsér, egy lé- szűrő, egy kanna, egy gyertyatarto, egy Rosta, két Szita, egy dagaszto, egy Gyuro, és egy mosogato teknők, egy Héhel, két Kasornyák, a mellyek- nek bets árrok	6	
11.	Vagyon egy pár Hajtot és festett Szék, annak bets árra	2	
12.	Vagyon egy festett Asztal, egy Pohár szék festett, egy Ládás festett pad, egy Kendőszeg festett, osztováta, annak bets árra	12, 30	
13.	Vagyon két festett Ládák zárokkal, annak bets árra	6, 40	
14.	Vagyon egy festett ágy, annak bets árra	2, 45	
15.	Vagyon hat pléh kalán, és fél dutzet kés, villa, egy nagy kés, azoknak bets árrok	1, 50	
16.	Vagyon három Tollu Derekajj, egy egy veresses, hatkarikás gya- pottas Hejjakkal, azoknak bets árrok	24	
17.	Vagyon tizenkét párnák, két két héjjakkal, azok közül négy fejr és hat takats, a többi szőttes, azoknak bets árrok	28	
18.	Vagyon három ágyteritők, egy fejr, tsipkés pergát, egy karton, egy takáts, azoknak bets árrok	7, 50	
19.	Vagyon nyoltz asztal terittő, hat gyapottas, kettő kender, azoknak bets árrok	9, 50	
20.	Vagyon kilentz asztal keszkenők s hét kendező kendő, azoknak bets árrok	4, 50	
21.	Vagyon három szősz Lepődő, s nyoltz zsák, hat egy egy köblös, és kettő 3-om vékás, annak bets árrok	5, 45	
22.	Vagyon 40 sing gyolts, 12 mejék kender, gyapottas, négy nyüstös, mind öszvesen háromszáz sing vászon, a bets árra	36	
23.	Vagyon hat vereses és kékes tarka rokoják, egy poszto Szoknya, és hat elő ruha, azok között egy Sellyem, a bets árrok	33	
24.	Vagyon két Kurti, egy vizike, azok bets árrok	5	

25.	Vagyon egy fekete Kamuka, s egy veresses Kamuka szőr főre való ruhák, egy főre való Ugorkás, két szőttes kotzkás, főre való, és három nyakra való szőr ruhák, a bets árrok	22
26.	Vagyon egy Dukkis Bunda, az bets árra	2
27.	Vagyon egy fél Szalonna, egy köből kenyerek való gabona, az bets árrok	5, 30

Az összevagy 283, 10

Mely fenn és a tulso lapon elő sorolt Fekfő és felkelhető Jovai Imreh Máriának Immatura jelenleg elő vétetődött és még hijannyával is hátra maradván további meg vételig, a Testvérei és atyafiai jelenlétekben, és egyenlő meg egyezett akaratbol, hogy mindenekben a szerént történt, és vitetett általunk véghez, aztott minyájan meg esmerjük, és neveink aláírásával is meg erősítjük Papoltzon az 1859-ik Év Május 7-ik Napján az fenn említett Imreh Mária édes attya néhai Imreh Josef lakházánál.

Ifjabb Kiss János

Imreh István

Rab Ferentz, kért név alá iroja Kiss János.

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 377–Papolci tanácsi iratok.

10-es leltár, 28. old.

SZOTYORI NAGY JOZEFA PARAFERNUMA, 1860

Jegyzés

A Békesi Jozéfa által férhez vitt darabokrol

Darab Nevei

Köntősnémű

1	feket[!] Seljem Köntösők
1	tibeth Köntösők
1	fulór Köntösők
3	Szőr Köntösők
4	Moso Köntösők
1	galeros Bunda
1	viseltes galléros Vikler
3	Galler - 1 Seljem, 1 más bárson és 1 csipke

- 4 Surtz
- 6 Smizetli
- 5 p[á]r fejer uj
- 1 Burnus
- 2 Kalap - egyik nyári, a más téli
- 1 poszto kurti
- 2 frizura [!]
- 8 p[á]r Strimfli
- 2 p[á]r uj Kesztyű
- 1 fekete fatyol Keszkenő⁹⁸⁰
- 1 nagy és 1 kitsin vereses Seljem Keszkenő

Fejér némű

- 12 ing
- 6 rékli
- 12 főkötő
- 6 fejer fersing
- 3 tarka d[et]to
- 9 zsebkeszkenő

Ágynémű

- 3 Derekaj hajastol
- 10 párna
- 20 párna haj
- 3 paplan, 1 Seljem, 1 Szőr és 1 karton
- 14 Lapedő
- 4 Ágy terítő
- 1 Kötőt paplan
- 2 Szalma zsák

Asztalnémű

- 5 fejer abrosz
- 1 kék abrosz

---

⁹⁸⁰Utólag ez a tétel kihúзва.

- 1 veres abrosz
- 6 veres ozsonyázo Keszkenő
- 24 fejér asztal keszkenő
- 2 vastag abrosz

Fanémű

- 1 nagy ágynéműs lada
- 1 köntös tarto politirozot
- 1 ág politirozot
- 6 Szék feketék
- 1 kerek asztal feketék
- 2 kitsin szék
- 1 Diván új béhuzoval
- 1 kisdeg festet láda

Lábbeli

- 1 p[á]r briner topánka
- 2 p[á]r bőr topánka

Ezüst némű

- 1 Krázlét
- 4 Evő kalán
- 3 Kávés kalán őszvesen 18 loth
- 2 pár arany fülbevalo

Konyhaedény

- 3 értz Kastrol
- 3 értz fazék 1. 3 kupás, 1. 2 kupás, 1. 1 kupás
- 1 értz Űst
- 2 Vas láb
- 1 Kávé Örlő
- 1 Kávé tarto pikxis
- 1 Kávé masina
- 1 Plée szűrő
- 1 Plée Kanna

- 1 torma reszelő
- 1 Vaskalán

Egyéb darabok

- 1 tűkőr, 6 kávé papfon kalán
- 6 pakfon kalán, 6 kés, 6 villa, 1 leves és egy tej oszto
- 1 téglázoréz 2 vassal
- 2 Gyertyatarto és 1 Kopanto
- 14 Kendő
- 10 dörgölő kendő
- 8 zsák
- 1 mozsár törővel réz
- 2 p[á]r finzia arannyas
- 2 butelia
- 7 pohár
- 1 tátza
- 1 Nádméztarto
- 1 parizol

Ezekon kívül van neki jelenleg Szotyorban egy 5 Esztendő Bivala, egy nagyob és egy Kisseb sertesse, és azon kívül ugyan itten Szotyorban és Illyefalván 28 f. 40 xr. a. e. pénze interesre ki adva, és még 20 f. x. a. e. költő pénze.

Készült Szotyorban 1860 Mártzius 29. napján

Nagy Ferentz ny[ugalmazott] kapitány.

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65 / 25 - Szotyori Nagy-Bátorszív család

levéltára, Fasc. I. (1851–1860), 108-as lelt. sz.

113–114. old.

BIBARCFALVI BÁNDI ROZÁLIA PARAFERNUMA, 1862⁹⁸¹

Nászlevel

⁹⁸¹ Anyakönyvi bejegyzés: „Benedek András, ref. 22 éves nőilen – Bándi Rozi ref. 18 éves hajadon. Házasságkötés: 1862. ápr. 22. Ki előtt volt a kikérdezés: Gáspár Ferentz, Bartalis András. Kik előtt az esketés történt: Koszta Ferentz, Bándi József. Mentvény mellett.” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 112., Bibarcfalvi ref. Anyakönyvek 1834–1868, 82 verso – 83.).

Azon javakról mellyeket Bardocz fiu székbén keblezett Bibarczfalvi T. T. Bándi Mozes Úr hajadon leánya Rosália magával irt helységi ifju legény Benedek Andráshoz viend.

Ssz.	Minden nemű jóvak nemei	Erték
1.	Vikler bunda	20
2.	Egy karton rokoja rekli és kötény	4, 80
3.	Egy láma szoknya egy sejem kötény	6, 50
4.	Egy ször rokoja és kötény kurtival	6, 60
5.	Egy takács rokoja, vizika és karton kötény	2, 80
6.	Egy takács rokoja és kötény	1, 60
7.	Hét darab nagyobb és kisebb keszkenők	9, 90
8.	Öt pár változó	4
9.	Egy pár uj csizma	3
10.	Detto fejelés	1
11.	Két derekaj két két héjal	24
12.	Kilencz párna nagyobb, kettő kisebb 24 héjal	34, 77
13.	Két ágy takaro, az egyik fejr, másik takács	3, 60
14.	Négy kender lepedők	4
15.	Egy paplan	5
16.	Egy cserge	6, 40
17.	Hat abrosz. Hat asztal kendő. 8 kendő. 8 takaroruha	18, 68
18.	Nyolcz zsákok köblösök, kettő két két vékások	6
19.	Egy ágy, egy kaszten, egy kanapé, egy asztal, egy láda, négy szék	20
20.	Egy kád, két cseber, öt darab tekenő, egy tiz vedres cserefa hordo	5, 12
21.	Kenyértarto kosár	0, 40
22.	Egy Héhel, egy pár gereben	1, 80
23.	Két tűzrejáró ércz üst	2
24.	Két ércz lábas, egy placinta sütő, egy nyárs, abárlo villa, egy vas kalán, egy kapa, egy sarlo, tekenő vakaro	3, 46
25.	Egy réz és egy bádog gyertya tarto egy hamvevővel	1, 42
26.	Egy bádog lészűrő, egy tölcsér, egy fertályos kanna, egy torma reszelő	0, 94
27.	Hat pár evőkés, villa, hat evő kalán	1, 60
28.	Egy tükör	2
29.	Egy rosta, egy gyér szita	0, 56
30.	Hat porcellán tányér, egy leveses tál	0, 96

31.	Egy főző fazék fedővel	0, 20
32.	Öt darab kisebb nagyobb üvegek, két kisebb pohár	0, 64
33.	Két fejr ju báranyostol	20
34.	Egy három éves üő tino harangostol	32
35.	Egy egy eves sertés	4
36.	Egy lud öt tojással	1
37.	Két ezüst gyűrű, négy szál gyöngy	0, 40
38.	Egy nagy kés, egy lapitto, egy kovászkeverő kalán, egy laska sirittő	0, 71
39.	Egy ércz mosár	0, 40
40.	Egy riskása kalap	1
		Öszveg 262, 94

Hogy a fen meg irt jovak becsü árba számítottak föl, arról tizta egyenességgel bizonyittunk.
Bibarczfalván, Aprillis ho 20-án 1862.

Benedek Elek m[egye] Biro

Osvát Sámuel tanú

Bándi Joseff tanu

Demeter Lajos gyűjtése

FUTÁSFALVI GYÖRGYJAKAB ÁGNES PARAERNUMA, 1865⁹⁸²

Paraernalis spetificatio

Isten ő felsége rendelése szerént házossági életre szándékozott lépni Dezső Dénes ikafalvi és itten lakó Futás falván lakó néhai Györgyjakab Áron ő kegyelmének hajadon leányát Györgyjakab Ágnest jegyzé el magának jövendőbeli házas társnak – kinekis fekvő és felkelhető jovai az alább irtak szerént következnek.

Folyó Nevei a felkelhetőeknek

szám

1. Van a kis mezőben telek nevü lábban szomszédjai Györgyjakab Dávid és Bardotz András közt két vékás és fél, helyszáma 2074 örökig 50

⁹⁸² Anyakönyvi bejegyzés: „1869. jan. 5. Dionysius Dezső, Ikafalva, 27 éves sculus agricola – Ágnes Györgyjakab Futásfalva, 24, coelebs. Szülők: Dezső Antal, Dezső Juliánna – Györgyjakab Áron – Hamar Sófia. Tanúk: Andreas Fetés agr. Ref. Fetés Sigmond. Initii matrimonii: Franciscus Ambrus – Páll Simon. (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár – F. 105 / 36, Futásfalvi r. kat. anyakönyvek, 105 / 36, 27 verso–28.). Ágnes 1845. dec. 9-én született, a családban 8 gyermek (közülük 4 lány) született. Apja részeges volt, erre következtethetünk a második házasságát követő válási iratokból. A kiházásítás idején már apátlan-anyátlan árva volt.

2. Van a Csere oldalban Györgyjakab Pál és Julianna testvérek közt 2 köből
szérü szántó örökösön -
3. Van a Cserefarkon Bardotz Simon és Bardotz Áron közt kétvékás örökös 25, 20
Hosszszu mezőben
1. Van a magyaró bokornál Hamar Ignázt úr és Györgyjakab András közt 1
köből 80
2. A gödrös ut alsó végénél Hamar Ignázt úr és Dénes Márton közt 2 vékás 40
1. A borzásban szomszédjai egyfelől Dombi János és Lemhényi Ferenc
urak közt 3 vékás 60
2. A Nagy ut alatt Lukáts Márton és idős Bardotz Pál közt egy véka és tizen
két kupa Pál testvérevel néző egy iránt 40
3. A hideg kutnál az erdő szélén egy pityóka termő hely Györgyjakab Péter
és testvére Györgyjakab Pál közt félvékás 10
- Következnek a kaszálók
1. Pap réten Györgyjakab Juliánna és Pál közt az egész harmadrésze a testvé-
rekkel mérő 40
2. Paprét farkon Györgyjakab Pál közt és Györgyjakab Mihály közt fele rész-
re mérő a testvéreivel, 2 vékás 30
3. Kisfalvi réten Györgyjakab család közt az egész rész az apai 34 öl, hely-
száma 20562 15
4. A torjai sásnál Fábíán Jósefnő és Pál Jósefnő szomszédaságok közt 1904
hely irási sz[ám] alatt. 25
- Bent való jószágok
1. Futásfalván négy helyen Juliánna testvérevel együtt a Divisió tartalma sze-
rint osztatlan 200
2. Van a befüggő erdőkben, a divisio tartalma szerint osztatlan 15
- Következnek a felkelhetők
1. Van két ágy festett 2, 80
2. Van két derekaj két két héjakkal 15
3. Van tizenkét párna két két párna héjjal 24
4. Van ágy béli szalma zsák kettő 2
5. Van két paplan, egyik szür, a más karton 9
6. Egy kék cserge 7
7. Egy ványolt gyapjú szőttés ágytakaró 5
8. Van 7 lepedő, ebből egy pergát, a többi kender 12

9.	Van egy szederjes posztó suba	21
10.	Van hat fellevő szőttes rokoják és egy szőtelen	30, 50
11.	Van négy főre való ruhák	11
12.	Van négy kurti, kettő szatingbó, egy posztó, egy karton	10, 50
13.	Van ötven öt sing gyolts	10
14.	Van ötven sing gyapott vászon	8
15.	Van tizenkét zsák	4, 80
16.	Van egy ponya	2
17.	Van tizenkét kendőző kendő	3
18.	Asztal keszkenyők kettő veres, 6 fehér	5
19.	Van tiz abrosz, himesek	20
20.	Van egy puliterozott kaszten	9, 10
21.	Van egy kihuzos asztal, egy kanapáj és két egyes szék	8
22.	Egy láda festett	2
23.	Egy osztováta minden készségeivel	5
24.	Egy kád, egy cseber, egy kártya, egy lugzó cseber	3
25.	Egy eczetes hordó, egy átalag, egy tál tartó, egy véka, három tekenyő, két lapító	4
26.	Két szita, két rosta	1
27.	Van egy fonó kerék, egy réz gyertya tartó, egy réz mozsár, egy tükör, egy pár szék	5, 50
28.	Fél tuczet kés, villa, fél tuczet plé kalány és három darab paffony kalán, egy leveses kalány, egy tőtsér, egy torma reszelő, egy ivó kanna, egy lé szűrő	4
29.	Egy vas kalány, egy nyárs, egy pár gereben, egy léhel	1
30.	Egy tutzet porcellán leveses tányér tállal	2
31.	Van két tüzre való ércz üst	3
32.	Egy gabona tartó kas	1
33.	Egy kender törő, egy cserpenyő	0, 70
34.	Van két sertés fél évesek	12
35.	Van négy juh	16
36.	Van 10 köből ősz gabona, ebből hat köből buza, 4 köből rozs	44
37.	Kilencz bugja árpa	8
38.	Egy szekér széna	8
39.	Egy ágy takaró koczkás takáts	2
40.	Papil pénz illető részbe	<u>20</u>

Ezen parafernális fekvő és felkelhetőket a fiu és leány testvérek jelen léteikben és a feladások szerént, mind árvaságban létezők fel számítása Ágnes testvéreknek résziben illetőleg, úgy mint alol irtak meg betsültük a fel iratot a mai napon 1868. December 19-én igazoljuk és neveink alá írásával meg erősítsük Futásfalván néhai Györgyjakab Áron lakházánál.

Páll Simon tanu

László András

Bardotz Antal ifju

Fetés Sigmond tanu

Györgyjakab Pál

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 83 – Sándor család levéltára

III. Fasc. 96–98.

BIKFALVI PÁL ROZSÁLIA PARAFERNUMA, 1866⁹⁸³

Panapfernálé Levél

Mely Bikfalvi Pál Rozsáliának ugyan Bikfalvi ifju legény Zoltáni Josefhez házostársul valo menetele alkalmával édes Szülői Pál András és Felesége által Felkelhető és Fekvő jovakban adattak, meljek névileg az alábbiakban illő betsárban iratnak össze

Felkelhető Jovak

1.	Két Főrevalo nagy keszkenyők, egyik szőr, a más Gyapot	12
2.	Egy kisseb főrevalo seljem keszkenyő	3, 60
3.	Három szőr keszkenyők nyakra	4
4.	Három keszkenyők zsebbeliek	2, 20
5.	Egy poszto kurti	6
6.	Egy szőr kurti	3
7.	Egy második szőr kurti	2
8.	Egy lila szín szőr kurti	3
9.	Egy karton vizike	1
10.	Egy veres szőr Lájbli	2
11.	Egy seljem kurtin	6
12.	Egy szőr rokoja	7

⁹⁸³ Anyakönyvi bejegyzés az esküvőről: „1866. márc. 2. Vőleg(ény) Zoltáni József, 179. sz. a., ref., 29 éves nőtlen és Menyas(zsöny) Pál Roza, 266. sz. a., ref., 16 éves, hajadon. Kik előtt a kikérdezés: Dánér Lajos, Sigmond István, Kik előtt az esketés történt: Dánér Lajos, Sigmond István. Összeesketőnek neve: Bong. Mentvény.” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 119 – Bikfalvi ref. Anyakönyvek 1859–1883).

13.	Egy seljem rokoja	16	
14.	Egy szőr köntös	6	
15.	Egy láma szoknya	2	
16.	Egy rozsaszin Karton Rokoja	4	
17.	Egy lilaszin Rokoja	4	
18.	Két szöttes rokoja	8	
19.	Három fehér pergát Rokoják	9	
20.	Két szőr Surtz	2	
21.	Két karton Surtz	1, 60	
22.	Egy Florentin szalma Kalap	3	
23.	Egy más kalap, fekete szalma		3
24.	Egy Poszto Bunda	32	
25.	Egy vatás vikler Bunda	16	
26.	Három Derekaj két két hajakkal	40	
27.	Tizenkét Párnák két két hajakkal	30, 80	
28.	Egy karton Paplan	5	
29.	Egy seljem Paplan	12	
30.	Két fehér urkolt Lapedők	12	
31.	Két viselő ágý Takarok	7	
32.	Két szalma zsákok	4	
33.	Két gyapot és négy kender Lapedők	9, 60	
34.	Három szösz Lapedők		3
35.	Két hátos festet ágyok		10
36.	40 Sing Gyolts singje per 40 kr	16	
37.	50 Sing Gyapottas vászon, singje per 20 kr	10	
38.	56 sing Zsáknak per 10 kr	5, 60	
39.	154 sing Kender vászon singje per 15 kr	23, 10	
40.	Egy szároszto ponya	3	
41.	12 Gyapot Kendők	4, 80	
42.	12 Takaro Ruhák	2, 40	
43.	12 asztal keszkenyök	4, 80	
44.	Két bolti asztal keszkenyök	2	
45.	Egy asztalra valo Szőnyeg	6	
46.	Hat baraczkmagos és hat kender abroszok	18	
47.	Hat Tarosnyák		1, 20

48.	Egy által vető	1	
49.	Fél tutzet kés fél tutzet villa	1, 30	
50.	Fél Tutzet Paffant kalán	1, 30	
51.	Egy tutzet pléh kalán	0, 50	
52.	Egy leveses Tál és hat portzellán Tángyér	1	
53.	Két on sültés Tál és két Réz Gyertya tartók	3, 20	
54.	Egy Tálka, hat boros pohár	1, 20	
55.	Egy kupás és egy fél kupás üveg	0, 70	
56.	Egy réz mozsár és egy Teglazo Réz	5	
57.	Egy lészűrő, egy Kanna, egy Torma reszelő	1, 20	
58.	Egy Kártya, egy gyér és egy gyakor Szita	2, 40	
59.	Egy dagasztó és egy gyuro Tekenő, két szorolapát	2	
60.	Egy nagy és egy kisebb Lapitto	1	
61.	Egy Lugzo és egy tiszta Cseber	1, 20	
62.	Egy nagy és egy kisebb értz üst	3, 80	
63.	Egy kihuzó festet asztal	5	
64.	Egy Diofa kaszten	20	
65.	Egy Sifoner v. Köntös tarto	12	
66.	Egy kanapéj szék	6	
67.	Négy egyforma Karjos szék és két fekete festekü	6, 20	
68.	Egy Tükör két fali kép	3	
69.	Egy veres festékü Láda	2	
70.	Egy pohárszék		4
71.	Egy eső Ernyő	3	
72.	Egy fél vágás vasas talpu erdölő Szekér	40	
73.	Két hat Éves ökrök	100	
74.	Egy négy Éves borjuzo Tehény	24	
75.	Egy nagy Gölje két malatzal	10	
76.	Egy Szalona hajostol 60 font	18	
77.	Négy Köből Rozs négy Köből Törög buza	24	
78.	Egy pár Juh	6	

Fekvő Jovak

1.	Lisznyofelöli határban Sárkertnél Zoltáni István árvái és Donát Josef szomszédságok között 3 vékás	40

2.	Ugyanot a Kerekes Mozes és Simon Györgyé közöt 2 vékás	30
3.	Középhatárban Szagpatakára menőben Zoltáni Josef és Páljános Ferentz szomszédságában 5 vékás	120
4.	Dobollo felöli határban Szagpatakán elől Jako Ferentz Úr és Benke Ferentze közöt 5 vékás	120
5.	Törögbuza termő a vágásba kenderek lábján Zakariás István és Simon Gábor nője közöt 6 vékás	100
6.	Szénatermő a vágásba Uzoni Pütkösti István és Grog Kálnoki birtok közöt 2 Szekerre valo	100

Oldalösszeg 510

III. = = = = 301.70

II. = = = = 254.60

I. = = = = 142.40

Általános összeg 1208.70

Hogy az elől össze irt Felkelhető és Fekvő Jovak mi általunk mindenekben a maga rendén illő
bets árban irattak légyen össze annak valóságáról miis bizonyittunk Bikfalván Mártzius ho 3-
án 1866-ban.

Sigmond István m[anu] pr[opria] tanu

Zoltáni Joseff

Páll Sigmond tanu

Utolag adom Leányomnak Zoltáni Josefnő Pál Rozsaliának

1-ör. A Lisznyofelöli határban Koréh András és Sigmond Lajos földé közöt 1 Köblös

2-ör. A Közép határban Páljános Miháj és Sigmond Miháj közöt 1
Köblös

3-ör A Dobollofelöli határban Keresztutnál Zoltáni Istvánnő és Koréh Andrásé 3
vékás

4-er A Vágásba Pál Ferentz és Pál Istváné közöt 2 vékás

meljet jövőre adozás véget kötelesek fizetni az adóját

Bikfalván Január 17, 1869.

Pál András

Demeter Lajos gyűjtésében.

ZABOLAI KOZMA MÁRIA PARAERNUMA, 1868⁹⁸⁴

Zabalai özvegy Kozma Janosnő hajadon leányának Máriának Parafernális javai következnek.

Osztrák érték fr, Xr.

1.	Van 2 kék szörü tinok	48
2.	Van 1 Poszto suba	20
3.	Van 2 Derekaj két két héjakkal	14
4.	Van 12 párnák kettő kissebb husz hajakal	14
5.	Van 2 karton paplan	6
6.	Van 2 gyapju paplan	5, 50
7.	Van 1 pokrocz	1, 60
8.	Van 1 koczkás ágy takaro	2, 40
9.	Van két fejr ágy terittő egy pergát más gyolcs	4
10.	Van 6 kender lepedök	6
11.	Van 2 surdej hat karikás	2, 40
12.	Van 8 abrosz kettő gyapot 1 gyapju a többi kender	7, 80
13.	Van 12 asztal keszkenök	2, 50
14.	Van 12 kendező kendök	3
15.	Van 30 sing gyolcs	5
16.	Van 30 sing gyapot vászon	4
17.	Van 40 sing kender vaszon	4
18.	Van 50 sing hat karikás	4, 80
19.	Van 20 sing hat karikás	2
20.	Van 30 sing gyapot vászon	4
21.	Van 30 sing hat karikás	3
22.	Van 10 Zsák	4
23.	Van 1 Karton rokoja elő ruhával	3, 20
24.	Van 1 más karton elő ruhával	3
25.	Van 2 szöttes rokojék elő ruhákkal	6
26.	Van más 2 szöttes elő ruhákkal	5, 10
27.	Van 2 Kurti 3 Vizike	5

⁹⁸⁴ Anyakönyvi bejegyzés: „1868. febr. 4. Zabolai ev. Ref. Elvált Pozson Ferentz vagy Ignác (!) 31 éves – Zabolai ev. Ref. Leány Kozma Mária 28 éves. Hird. Tanúk Hadnagy Miklós, Szász József, Keresztes Mihály, Kovács Bálint. (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 719, Zabolai református esketési anyakönyvek, 22. verso).

28.	Van 2 före valo rojtos ruhák	7
29.	Van 3 boti ruhák	2
30.	Van 4 Szöttes ruhák	4
31.	Van 2 festett ág	2
32.	Van 2 festett asztal	3
33.	Van 1 pohar szék	5
34.	Van 1 Kaszten	4, 40
35.	Van 1 láda	2
36.	Van 1 Kanapé	1, 20
37.	Van 2 szék 1 lapító	1, 20
38.	Van 1 sütő tekenő egy gyuro tekenő	1, 20
39.	Van 1 három köblös kád	1
40.	Van 1 Cseber	0, 40
41.	Van 1 kis cseber egy kárgya (!)	0, 30
42.	Van 1 Csere átallag	0, 30
43.	Van 1 eczetes hordo tele 1	1
44.	Van 1 gyaror (!) egy gyér szita egy rosta	0, 70
45.	Van egy réz gyergya tarto	0, 50
46.	Van 1 léh szűrő 1 reszelő	0, 28
47.	Van 1 kanna 1 tölcser	0, 20
48.	Van 18 plé kanál tartoval	0, 80
49.	Van 6 kés 6 villa	1
50.	Van egy ércz üst	1, 20
51.	Van egy pár gereben egy héhel	0, 80
52.	Van két juh	6
53.	Van 3 sertés egy nagy kettő kicsi	10
54.	Van a Csipkésbe egy fél mértékű jóság nyugotrol Szász János szomszédsága kozt 400 □ öl	28
55.	Van egy darab szántó negy vekás a Csere mező Bor kut nevű Kozma Lajos és Jancso István szomszédok kozt	40
56.	Van kész pénz	32
57.	Van 6 véka rozs 3 véka buza 3 köből zab 3 köből pityoka	14
58.	Van egy osztováta	3
59.	Van egy kapa egy sollo egy fejsze	0, 90
60.	Van egy festett kártya pad	<u>0, 60</u>

Summa 355 f 55 kr

Mely iromány hogy minden pontokban így ment véghez a feladatok szerint irtuk meg a Kozma Jánosnő lak házában akik írni nem tudunk kereszt vonásokkal erősítünk igaz hitünk szerint Január 13dik 1868.

X Birtalan Joseff

Keresztes Mihály tt. Tanu

X Hegyeli Joseff

Kovács Bálint tanu

X Bende Ferencz

Jelen lévő idős X Poson Ferencz

Az ezen fenn megnevezett jóvakból eddig hatralkban lévő 56 pont alatti 32 frtokért a mai napon tisztán megkapván azt azon megjegyzéssel ösmerem el s illetőleg nyugtatványozom, hogy az édes anyám és fivéreimen miután mindenkben kielégítve vagyok semmi követelésem nem marad. Zabalán 1868. November 26án.

X Kozma Mária férjezett

Pozson Ferencznő

Név írója

Kozma László s.k.

Jegyző

Pozsony Ferenc gyűjtésében

ZABOLAI(?) FEJÉR ANNA PARAFERNUMA, 1868

Parafernális pecifikáció

1868 Augustus 2án

Amelyben feliratatodnak Fejér Annának minden ingo és ingatlan Jovai a melyek következendően felvétettek név szerént a melyek így következnek.

Folyo	oszttr.ft és kr.
Szám	
1. Vagyon egy ágy és egy surdó	2, 20
2. Egy derek a hat párna hejjal	18
3. Vagyon négy lepedő és egy ágy takaro	5
4. Vagyon egy paplany	4
5. Vagyon egy láda	1, 40

6.	Vagyon egy rokoja előruhával	4, 40
7.	Vagyon egy kurti és egy főre való ruha	2, 60
8.	Vagyon két abrosz, három kendő, 4 takaroruha amely ér	3, 80
9.	Egy süldő malatz a mely ér	2, 40
10.	Vagyon egy ecetes hordo teli	2, 30
11.	Fejér György mint atya és a testvérei különösön Annának adnak a perefernumába a benvalo jóságbol egy véka féreű szántotelket oly formán hogy abol a többi testvérek nem osztozhatnak és ezen felyül osztozo részes a testvérekkel a házbol és a jóságbol az egy véka féreűért	60, 24

Amely fenirtakat igazoljuk minnyájan a kik irni nem tudunk kereszvonásunkkal erősítjük.

Summa 275

X Fejér Rozália	En előlem György János
X Fejér Ádám	
X Fejér Lajos	X Fejer Ignatz
X Fejér Gábor	X Abrahán György
X Fejér Márcela	tanuk
Ezen 5 személy a	
Testvérek nevei	

Pozsony Ferenc gyűjtésében

PÁVAI DEÁK ROSÁLIA PARAFERNUMA, 1868⁹⁸⁵

Női hozomány javak

Pávai Deák Rosália részere a ki is szándékozik férjhez menni ifju legény Imre Josef atyánkfiához, kinek is jovai következnek az alábbiak szerent, u. m.

Folyó

Szám	Jok meg nevezése	Frt. Kr.
1.	Vagyon egy poszto vikler Subba	35
2.	Vagyon két Derekaj egy egy hajal	15
3.	Tiz párnák két két hajal	16
4.	Egy uj paplany	6
5.	Egy fejér lomos Cserge	4, 50

⁹⁸⁵ Anyakönyvi bejegyzés: „1868. Május 7. Vól: Imreh Jósef, Páva 87, ev. Ref. 25 éves nőtlen Menyas: Deák Rozália, Páva 40, ev. Ref. 25 éves, özvegy. Kik előtt a kikérdezés? Gáspár Antal–Deák Sámuel–Damó Borbára–Gáspár Amália. Kik előtt az esketés történt: Gáspár Antal, Gál Jósef, Deák Sámuel. Összeesketőnek neve: Finta István. Mentvény mellett. II. Ezred 11. Zalj. 11. kap. És Alexander Viquimadi. (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 512 – Pávai esketési anyakönyvek 1853–1900, 6 verso–7).

6.	Két ágy terítők egyik fejr a más Karton	5	
7.	Ött Kender lepedők	4	
8.	Ött abroszok egy bolti		6
9.	Nyoltz asztal keszkenyők és nyolcz Kendezők	4	
10.	Nyolcz nagy Zsákok	3, 20	
11.	Tizen ött sing gyapot vászon	3	
12.	Huszon egy sing Kender vászon	2, 80	
13.	Két szőr rokolyák	6	
14.	Két szötes rokolyák és egy Karton	7, 50	
15.	Három elő ruhák egy Köztök selyem	2	
16.	Két kurtik egyik poszto a más Szőr	7	
17.	Egy nagy főre valo selyem ruha	7	
18.	Három boti ruhák egy közt fekete selyem	8	
19.	Egy mostani pergát magyar ing	1	
23.	Vagyon egy oldalos ágy	2, 20	
24.	Egy kék festékü pohár szék	3	
25.	Egy nagy dagaszto Tekenyő	1	
26.	Egy gyuro egy szapanyo(!) tekenyő és egy véka	0, 80	
27.	Egy tüzre valo értz üst, egy értz lábos és egy plé Cserpenyő		2
28.	Egy Tükör egy réz gyertyatarto egy tolcsér egy tormareszelő és egy Plékanna	3	
29.	Hat kés vilával és hat Kalány és egy leveses Kalány		1, 50
30.	Hat portzelán tángyér	0, 50	
31.	Egy Kapa sorlo vaskalány nyárs gereben	1, 20	
32.	Egy rosta két szita	1	
33.	Egy köből buza egy köből rozs egy véka haritska, egy véka árpa	9, 20	
34.	Két juh egy bárányal	10	
35.	Egy három éves Tulok	20	
36.	Egy kis vasas szekér	24	
37.	Egy erdőlő vasas taliga	8	
38.	Egy kötő lantz egy féjsze	2, 80	
39.	Ölves havasából fel veder Turo vétel fa árától örökösön	22	
40.	Vagyon a Zabolai Közepső mezőbe a Körtebokornál egy 10 véka féreji szánto a Pásztor Mihály szomszédságába ezt Derékba el szakitva a Dél felli végit zabbal bé vetve	70	

41. A Pávai Halom mezőben Halom utjába Deák Sámuel szomszédságába
4 véka féréjü az az négy vékás szánto Rozsal bé vetve
42. A Pavai Cseremezőbe a hegyfark meggett a Molnár Josef szomszéd-
ságába négy véka féréjü szántott 65, 40

Megy(!) jegyzendő, hogy ezen Örökössön meg irt fekvőségek utánni⁹⁸⁶ adott mostantól fogva az utánna járandó adot kötelesek a tulajdonosok fizetni.

Hogy ezen fen irt jovak alatt irtak által a mostani illő betsárba iratak fel bizonyítsuk.

Páván 1868. május 4.

Réthy Mihály tanu

Deák Ferentz

Gáspár Antal tanu

Kozma Sándor tanu

Deák Sámuel tanu

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65 / 34 – Pávai Deák család

123-as leltár, II-es fasc. 62–63.

ZABOLAI CSEKME JULIÁNA PARAFERNUMA, 1868⁹⁸⁷

Perefernális Levél

Mind azon Ingo és Ingatlan Javakrol melyeket Zabolai Csekme Eleknek és nő Jének Zsido Kalárnak édes leánnya Csekme Juliánának ugyan Zabolai ifju legény Nagy Zsigmondhoz leendő páros életre mehetele alkalmával nász ajándékba adandnak.

Folyó Megnevezése a Jovaknak	Betsü ár
szám	oszt. értéke
1. Vagyon egy boszto szuba	22
2. Egy cser ge	7
3. Egy Paplam	5
4. Két derekaj	17
5. Tizen két párna nagy és kicsi	25
6. Egy pár surdéhéj	4, 50
7. Egy per gát lepedő	3
8. Egy takász ⁹⁸⁸ ágylepedő	4
9. Hat szász feér lepedő	7

⁹⁸⁶ Ez a szó a hozománylevélben tévesen kétszer szerepel.

⁹⁸⁷ Anyakönyvi bejegyzés: „1867. május 7. Zab. Ref. Legény Nagy Zsigmond, 26 éves – Zabolai ref. Leány Csekme Julia, 22 éves. Hird. Tanúk: Hadnagy Miklós, Gál Péter, Csekme Ferencz, Kozma Lajos.”

(Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 719 – Zabolai esketési anyakönyvek, 22. old.

⁹⁸⁸ Takács.

10.	Hat abrosz négy gyapot kető kender	11, 60
11.	Nyalls kendő öt kender hárám gyolls	3, 20
12.	Hét takaroruha három gyols negy kender	2, 5
13.	Öt zsák	2, 50
14.	Hét tarisnya	2, 80
15.	Két párna héj	1
16.	Negy ven öt sing kender vászon	9
17.	Negy ven öt sing szösz vászon	5, 30
18.	Het ven singe gyapot vászán	21
19.	Egy láma rokoja hezza valo surtzal	8
20.	Egy Kar tan rokaja surczal	3, 10
21.	Egy szötes rokaja surczal egyűt	3
22.	Egy szötes rokaja	5
23.	Egy szötes rokaja	4
24.	Egy feér rokaja surtzal egyűt	3
25.	Egy szötes rokaja	1, 20
26.	Egy fláner szaknya	4, 40
27.	Egy kur ti	3
28.	Egy kurti	2
29.	Egy vizike	0, 90
30.	Egy nagy ruha	5
31.	Egy ruha küs ruha	1, 80
32.	Két szötes ruha	2, 30
33.	Négy zeb keszkenő	1
34.	Egy pohárszek egy asztal és két szék	8, 50
35.	Két ágy	3, 20
36.	Egy láda	2, 12
37.	Egy bad	1
38.	Két hordo teli etzetel	3
39.	Egy nagy tekenő és egy kitsi	1, 60
40.	Egy fana kerék vas tsölőorsoval	0, 50
41.	Egy lugzo cseber	0, 40
42.	Egy tiszta tseberke, egy masagata egy Kartya	0, 30
43.	E gyakar szita és egy gyir szita	0, 71
44.	Egy rosta	0, 20

45.	Egy pár gereben és egy reszelő	0, 50
46.	Egy gyertyatartó egy értő lábos	1
47.	Egy Kana és egy lészűrő egy töcsér egy ala ⁹⁸⁹	0, 75
48.	Egy tükör	0, 80
49.	Tizen két Kalán tartóval	0, 60
50.	Hat Kes hat vila	1
51.	Két bar ⁹⁹⁰ ivo pohar két pálinka ivo egy vizes pa[hár] ⁹⁹¹	0, 30
52.	Két tál és hat tángyér	0, 30
53.	Egy kapa egy sala	0, 50
54.	Két ⁹⁹² pár csizma egy tapánka egy istrinfi ⁹⁹³	4, 20
55.	Egy nyárs, egy vas kalán, egy tekenő vakaró	0, 40
56.	Egy köből rosz ⁹⁹⁴ másfél véka buza	6, 60
57.	Egy 1 véka 4 kupa szántóföldje az halom mezőbe Kozma Lajos és Szőke János közt	24
58.	Halom meget 2 két véka féle szántó földje Kozma Lajos és Hagy nagy dénes közt	15
59.	Közepső határba 3 és 8 kupás Demes János és nemet Jozsef közt bé van vetve	60
60.	Közép mezőbe 3 három vékás szanta Kansa lajas fina Lajos Közt	60
61.	Csere mezőbe 4 vékás szanta Szaba Jasef és Bagya Lajos közt ez is bévetve	50
61. ⁹⁹⁵	Az réten az masarébe egy véka Kaszálo hely Szabo Pál és német Jozsef közt	12
62.	Egy negyed rész Jozság az tzipkis be orbán Lajos és haralyi János közt	24
63.	Kéz pénze	40
64.	Egy szalana hozajáralékjával	8
65.	Egy feér nyüvestén ⁹⁹⁶ bárány	2
66.	Kéz pénze	2, 20

⁹⁸⁹Értelmetlen szó, megfejtethetlen.

⁹⁹⁰Pár.

⁹⁹¹A szót nem írták ki teljesen.

⁹⁹²Előtte áthúzva: egy.

⁹⁹³Strimfli.

⁹⁹⁴Rozs.

⁹⁹⁵Véletlenül elrontott számozás.

⁹⁹⁶Nöstény.

TELEGDIBACONI HIÁNYOS PARAERNUM, 1870

(---)

32.	100 sing gyapot vászon öttven sing kinder	28, 80
33.	Tizen hat darab zsákok tizen kettő köblös négy kisebb	7, 40
34.	Husz darab fejéritetlen fonál és három kalongya fonatlan kender	11
35.	Egy köből tiszta buza, két köből elegy buza. Egy köből ros, két köből Török buza, két véka kender mag és három véka fuszujka egy véka borsó, egy véka köles, három köből zab, két köből pityóka	57, 40
36.	Egy pulitérozott kaszten láda	14
37.	Egy más pulitérozott köntös tarto	11
38.	Egy üveges tálas	8
39.	Egy festet kanapé fijokjával	4
40.	Két festet láda hátal	6
41.	Egy kihuzot asztal	4, 40
42.	Egy fel álitto festet tálas	1, 60
43.	Egy festet ágy	2
44.	Három pár festet szék	3, 60
45.	Három darab asztal és Kaszten takarok	2
46.	Egy festet fogas 15 darab üveg kannákkal	1, 10
47.	Egy cserefa kád káposztával	5
48.	Egy fenyő kád lugzó cseberel	2
49.	Két nagy itató cseber és három kisebb	2
50.	Egy vasas cseber csős, egy ivó kártya, tehen fejő setár, tejverővel Együt	3, 60
51.	Tisz vedres hordo etzettel	2
52.	Három nagy tekenő öt kisebb	3, 40
53.	Egy véka és fél véka nagy szoro lapát egy kisebb és egy vagda(?)	1, 10
54.	Egy osztováta hozza valo készségével	3
55.	Egy fonalvető és törő tiló	2, 20
56.	Két rosta, négy szita, eből egy fagyol	2
57.	Egy pálinka főző üst nem egész uj	10
58.	Két tüszre valo üst egyik értz egyik rész	5

59.	Két értz lábas	1	
60.	Két vas lábas egy vas kalán, egy vas nyárs, egy abáló villa, káposzta vágó kés	1	
61.	Egy pár héhel és egy pár gereben	1, 20	
62.	Egy kapa és egy sorro	0, 50	
63.	Bádognémü 11 darab	3, 20	
64.	Egy rész mosár egy pár rész gyertya tartó	3, 20	
65.	Egy téglázo réz	2	
66.	Egy nagy tükör	2	
67.	Hat papfan kalán hat kisseb	2, 4	
68.	Tiszen két plékalán tizenkét pár késel és villával megy egy leveses kalán	4	
69.	Husz darab portzellán	2	
70.	Huszon négy darab cserépedények	1, 20	
71.	Három pár veres poharak egy pár fertályos üveg 1 pár kis pohár	4, 10	
72.	Nyoltz darab üvegek és 10 pár üvegek	3, 10	
73.	Egy hiszot sertés meg ölte	21	
74.	Egy három éves , egy éves Sertés	15	
75.	Hat darab fijas ju és két diszke bárány	51	
78[!] ⁹⁹⁷	Egy pár öt éves Tulok		220
79.	Egy borjutzo Tehén	60	
80.	Egy jura valo Turo	3	
81.	T[elegdi] Batzoni also határban bábos kertben két vékás és fél vékás bévetve	30	
82.	Kihágóban négy vékás bévetet föld	40	
83.	S[epsi] Batzoni Közepső határban az ágas utnál egy vékás és fél	20	
84.	Bértz oldalban hat vékás föld	24	
85.	Felső határban három vékás ortovány nevü hely Zakariás szom- szédtségében	14	
86.	Közepső határ Sepsi határon Rokotya homlokán egy Kaszáló	16	
87.	A Sepsi Benvalo birtokból 200 ¹ egy negyed részt	30	
Egész összeg			1172, 95

Hogy fenn irt Parafernális job hogy mü általunk mint fel kért tanuk előtt a fel adatok szerent ment véghez eztett neveink alá írásaival igazolni kíványuk.

⁹⁹⁷ Az eredeti hozománylevélben elrontott számozás.

Költ Telegti Batzon 1870. Januar 8-án.

Benkő László fel kért Tanú.

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65 / 20 – Nagybaconi Baló család

102-es lelt. 58–59.

SÁRFALVI FERENCZ ANNA PARAFERNUMA, 1872

Parafernális jóvak össze irata

Melyben foglaltatik Sárfalvi föld birtokos Ferencz István és nője Vargyasi Terézia aszony hajdon leányok Ferencz Annának Ugyan Sárfalvi ifilegény Eröss Alajoshoz leendő férjhez menetele alkalmával tanáltato fekvő és felkelhető jóvainak össze irata az alábbi rendel. u m

Folyó Tárgyak megnevezése Becs
ár

Szám		Frt Kr
1.	Két festett ágyfa becsültetett	5
2.	Két szalma zsák egyik gyapott a más kender hajjal	4
3.	Három derekaly egy egy hejjal	26, 50
4.	Tizenkét párna két két hejjakkal	27, 60
5.	Egy veres Gázmér Zöld közepű paplan	7
6.	Egy fehér csipkés pergát ágy terítő	4
7.	Egy fehér varrott ágy takaro	2, 10
8.	Egy kartony ágy takaro	2
9.	Egy Bereczki uj cserge	16, 50
10.	Egy ványolt ágy takaro és egy kaszten takaro	4
11.	Nyolcz Barackmagos lepedők	12
12.	Tizenkét barackmagos Abroszok	14
13.	Egy veres bolti abrosz	3, 40
14.	Tizenkét gyapott asztal kendők	4, 80
15.	Két veres bolti asztal kendő	2
16.	Négy kender takaro ruha	0, 80
17.	Tizenkét gyapot kendők	6
18.	Két kender kendők	0, 60
19.	Tizenkét darabb zsák és egy tarisnya	5

20.	Negyven sing Kender vászon	8
21.	Negyven sing Gyapott vaszon	8
22.	Negyven sing gyolcs	8
23.	Egy brassai posztobol valo suba	22
24.	Egy szőr szoknya egy selyem elő kötőjével	6, 50
25.	Egy fejéres tarka rokolya felsejével	2, 50
26.	Egy karton rokolya elő kötőjével	3, 60
27.	Egy sárgás Karton rokoja elő kötőjével	2, 10
28.	Ujból egy karton rokoja elő kötőjével	2, 60
29.	Három darab veresses szőttes rokojék	12, 60
30.	Egy fekete posztó kurti	5
31.	Egy kávé szín szőr kurti	3
32.	Két karton vizitka és egy veresses koczkás kurti	2
33.	Negy darab főre való Nagy Szőr keszkenyők	12, 60
34.	Harom kised főre valo rojtos keszkenyő	3, 30
35.	Három házi szőttes főre való keszkenyő	4, 20
36.	Egy kék festékű Asztal	3
37.	Egy pulitérozott kaszten	12
38.	Egy festett hoszu kanapé szék	3
39.	Két karos kanapé szék	2
40.	Egy festett nagy záros láda	3
41.	Egy tuzre valo ércz ust	1, 40
42.	Egy fél tutzett Kés villájával együtt	1, 50
43.	Egy tutzett plé kalány	0, 60
44.	Egy léhel, egy pár gereben, egy vas kalány és egy vas nyárs	1, 50
45.	Egy nagy pulitérozott ramaju tükör	1, 60
46.	Egy tártza	1, 40
47.	Egy gyír és egy gyakor szita és egy rosta	1, 20
48.	Egy kőből buza 8 fr, egy koból rozs 6, egy koból törög buza 6 frt, egy kőből árpa 4 frt, egy véka fuszujka 1 fr. 20, összesen 25 fr 50	25, 50
49.	Két nagy igás ökör	140
50.	Egy hízott sertés	20
51.	Egy rideg sertés	14
52.	A Hoszu felhold lábában Tussa és Eöss Alajos szomszédságaik	

	Közt 4 vékás szántott	70
53.	Az ut átal kelő labban Csutak György és Kondrát Istvánnő szomszédságaik köszt 2 vékás szántót	35
54.	A Szentkatolna felol valo az Elő domb lábájában Hodor Gyárfás és Babos Sándor szántóik szomszédságaik köszt 4 vékás szántó	100
55.	A Templom határában szombatt tova labban Szabo Mozes és Illés András szomszédságaik köszt 3om vékás szántó jeleni termésével együtt	90
56.	Az sárfalvi Kitsi mezőben Bajkó Károly és Ferencz Joseff szomszédságaik köszt egy öt vékás kaszáló Parlag	90
57.	A sárfalvi Rakotya nevű helyen Bartos Joseff utodi és Ferencz Pál szomszédságaik koszt levő 10 véka szántóik külső vegiből ki- Szakitva 4 véka férejt	50
	Összesen	920, 00

Hogy ezen elől írt parafernális javak darobonként előnkben adatván és általunk mint tanuk által betsültettek meg kilencz száz husz forintokra es értékbe neveink alá írásával megerősítjük

K. sárfalván 1872. December ho 28-án

Hodor János mp eskutt és tanu

Ferenczi István és

Balog Joseff esküt és tanu

nőm Vargyasi Terézia

Ferentz Páll tanu

Babos Dénes tanu

Pozsony Ferenc gyűjtésében és átírásában

VARGYASI ROMÁN MÁRIA PARAFERNUMA, 1872

Parafernális Spécificatio

Melyekkel akarja elvenni jövődöbéli elet társul vargyasi ifiu legeny Andorko András ugyan vargyasi Román András hajadon leányát Román Máriát, kinekis parafernále jovai a következők

Folyo Portékák meg nevezese
oszt.

Becsérték

Szám		Ertekb Ft, Kr
1.	Vagyon két derekaj negy hajakkal meg ernek	30
2.	„ Tizenkét nagy vánkosoK és két kisebb ⁹⁹⁸ harminc hajakkal	40
3.	„ Öt lepedő ebből kettő tarka három fejér	8
4.	„ Egy Cserge Brassai kek	10
5.	„ Egy ágy festett	3, 80
6.	„ Tiz ing nyolcz ing aj	10
7.	„ Tiz rokoja ebből kettő fejér két poszto szoknya	31, 80
8.	„ Tiz Ruhák nyakra és főre valok és nyolcz előruha	18
9.	„ Negy poszto Kurti, és két szőr Kurti	20
10.	„ Két lájbi ket derek bunda	6
11.	„ Egy diszke zeke egy pár uj csizma	8
12.	„ Hat zsák öt kendező Kendő, hat takaro ruha és tizen öt sing Gyolts negy abrosz	14, 60
13.	„ Egy polutérozott kaszten és egy záros láda festett	18
14.	„ Egy pár karoszek egy kisebb	3, 60
15.	„ Egy festett kendőszeg egy üveg és egy kalántartó tizen Két plé kalányal	2, 80
16.	„ Egy nagy tükör és két réz gyertya tarto kopantoval ⁹⁹⁹ egy Báldog	4, 40
17.	„ Egy kolbász töltő egy lészürő, egy torma reszelő egy tötsér Két báldog kanna	2, 65
18.	„ Egy Réz üst uj három kés három villa	7
19.	„ Egy fenyőfa kád egy nagyobb és egy kisebb cseber egy Kártya	4
20.	„ Egy dagaszto és három kisebb tekenyők	3
21.	„ Egy Kapa egy sollo egy pár gereben egy hehel egy vasnyárs	2, 60
22.	„ Egy rosta s egy szita egy hordo	1, 80
23.	„ Egy nagy tehen meddő	70
24.	„ Egy Nagy Sertés göje negy éves	20
25.	„ Huszon öt darabb Juh helyet	100
26.	„ Patakfalván a falu utja mellett egy benn valo telek ennek	

⁹⁹⁸ A *kisebb* után áthúzva: *két*.

⁹⁹⁹ A *kopantoval* sor fölé írva.

	Fele resze meg ér	160
27.	„ Ambrus vápájába 3 vekás szánto ifi Nemet Mozes ¹⁰⁰⁰ mellett	30
28.	„ Padon 2 és ½ vekás Szolga Ferencz mellet	25
29.	„ Ravaszlikba 1 és ½ (vékás) Soós Péter mellett	15
30.	„ Szelles csere oldalán 1 és ½ vekás Székely Moyes mellet	10
33.	„ Kuparetjébe 6 merekjére valo Soos Péterrel ¹⁰⁰¹	10
34.	„ Rév előtt 5 merekjére valo Soos Peteré mellett	5
Öszvesen		740 f., 05

Hogy ezen parafernálé jok tisztán meg vagynak és előnkbe oda tartva betsültetek meg arról ezennel jövődore nezve hitelesen bizonyítottunk.

Kelt Vargyason 1872 Május 19én.

Imets Mozes

Német Dávid

Biro (---)¹⁰⁰²

Jegyző

Forrás: Zakariás Erzsébet: Asszonyélet Erdővidéken

Mentor, Marosvásárhely, 2000, 301–302.

ZABOLAI KÓNYA MÁRIA PARAFERNUMA, 1873¹⁰⁰³

ÖSSZEIRÁSA

Mindazon ingó és ingatlan javaknak, melyeket Zabolai Kónya János és neje Héja Anna édeslányok Konya Máriának, ugyan Zabolai Balog Jánossal leendő páros életre lépte alkalmával közös vagyonukból adományoztak.

Nevezetesen

Becsár

osztrák értékben

1. Két szőr köntös előruhákkal. Négy rend karton köntös előruhákkal. Négy darab szőttes rokolya előruhákkal. Egy posztó Kurti kávészin. Egy szőr Kurti. Két szőr paliton. Két posztó paliton. Két karton vizitka. Egy selyem

¹⁰⁰⁰ Zakariás Erzsébet átírásában *Németszoros*, de ennek a helynévnek ellentmond az *ifi* jelző.

¹⁰⁰¹ Zakariás Erzsébet átírásában *Soos Peter* mellett.

¹⁰⁰² Olvashatatlan szó.

¹⁰⁰³ Ugyanaz a hozománylevél két átírásban maradt fenn. Mivel a kettő nem teljesen hasonlít egymásra, így mindkét változatot közöljük. Az esküvőről anyakönyvi bejegyzés: „1873. febr. 17 – Zabolai ref. Legény Balog János 24 éves – zabolai ref. Leány Kónya Mária 18 éves, mentvény mellett. Tanúk: Debreczi Fer., Szabó János, Balog Dániel. (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 719 – Zabolai református esketési anyakönyvek, 27. old.).

	Kurti	71, 90
11.	Egy főre való selyem keszkenyő. Egy posztó keszkenyő. Egy fekete keszkenyő, egy veres szín keszkenő, hat bolti keszkenő, két házi szőttes keszkenők	44
17.	Egy nyestes bunda. Egy handan	65
19.	Három derekaj egy-egy hajakkal, 12 párnák két-két hajakkal. Két pergát ágy terítő. Egy karton ágy terítő. Egy paplan lepedő, egy paplan. Egy láma paplan, egy tarka pokrocz, Nyoltz kender lepedők. Két szalma zsák	142
29.	Egy bolti abrosz, tiz abroszok, tiz asztalkendők, tiz kendező kendők, tiz takaró ruhák	39
34.	50 sing gyapot vászon per 20 krajcárjával, 50 sing kender vászon per 16 kr[ajcár], 50 sing gyolcs per 24 kr[ajcár], 50 sing hatkarikás vászon per 12 kr[ajcár], 10 zsákok per 60 kr[ajcár], két vékás tarisznyák	42, 60
		339, 50

A szülők kezén hagyott részt azon felül maradt hagyatékából megillető része kikaphatása tekintetéből joga fen marad.

Zabolán, 1873 február 1-én.

Előttünk:

Kozma László tanu
Mátyás Miklós tanu
Kozma Miklós tanu
Hadrnagj János tanu

Kónya János
Héjja Anna

Kósa Szánthó Vilma gyűjtésében és átírásában

ZABOLAI KÓNYA MÁRIA PARAFERNUMA, 1873

Öszeirása

Mind azon ingo és ingatlan jóvaknak melyeket Zabolai Konja Janos és neje Héja Anna, édes leányok Konya Máriának ugjan Zabolai Balogh Jánosál leendő páros életre lépte alkalmával közös vagyonukból adományoztak.

Folyo Nevezetesen

Becs ár

Szám

osztrák érték

Fr, Kr

1. Két szőr köntös előruhákkal

10

2.	Négy rend karton köntös előruhákkal	16
3.	Négy darab szőttös rokolják eloruhákkal	20
4.	Egy poszto Kurti kávészin	7
5.	Egy szőr kurti	2, 40
6.	Egy kávé szín kurti	1, 50
7.	Két szőr palitor	4
8.	Két posztó palitor	4
9.	Két karton vizitka	2
10.	Egy selyem kurti	5
11.	Egy főrevaló selyem keszkenő	9
12.	Egy posztó keszkenő	8
13.	Egy fekete keszkenő	5
14.	Egy veres szín keszkenő	6
15.	Hat bolti keszkenők	13
16.	Két házi szőttös keszkenők	3
17.	Egy nyestes bunda	45
18.	Egy bánbán	20
19.	Három darakaj egy egy hajakkal	45
20.	Tizenkét párnák két két hajakkal	48
21.	Két pergát ágy terítő	13
22.	Egy akarton(!) ágy terítő	4
23.	Egy paplan lepedő	2
24.	Egy paplan	8
25.	Egy lama paplan	5
26.	Egy tarka pokrocz	5
27.	Nyolcz kender lepedők	10
28.	Két szalma zsák	2
29.	Egy bolti abrosz	4
30.	Tiz abroszok	20
31.	Tiz asztalkeszkenők	6
32.	Tiz kendező kendők	6
33.	Tiz takaró ruhák	3
34.	50 sing gyapotvaszon per 20 krajczarjával	10
35.	50 sing Kender vászon per 16 kr.	8
36.	50 sing gyolcs per 24 kr	12

37.	50 sing hatkarikás vászon per 12 kr	6	
38.	10 zsákok per 60 kr	6	
39.	2 két vékás tarisnyák ¹⁰⁰⁴	0, 60	
40.	Egy ezüst színre festet ágyfa	3	
41.	Egy csere fa színre festet ágy	5	
42.	Egy puliturozott dupla asztal	9	
43.	Egy háromfijoku kaszten	10	
44.	Egy cserefa színre festet kanapé	4	
45.	Egy festet köntös tartó	10	
46.	4 székek	4	
47.	Egy festet láda		2
48.	Egy pohár szék	8	
49.	Egy ercz urs(t) ¹⁰⁰⁵	2	
50.	Egy kisdég ércz üst	1	
51.	Két ércz lábos	2	
52.	Egy réz mozsár	2	
53.	Egy téglázó réz	2, 20	
54.	Két gyertya tartó melyből egyik réz a más pléh	0, 72	
55.	Hat pár kés villával	1, 60	
56.	Tizen két kanalak	1	
57.	Egy leveses kanal	0, 50	
58.	Egy tuczet porcelán tángyér	1, 60	
59.	Egy leveses tál		0, 60
60.	Egy torma reszelő, egy tölcsér, egy lészűrő, egy kanna	1	
61.	Egy tárcza	0, 60	
62.	Egy tükör	2	
63.	Négy fali képek	2, 50	
64.	Két sétár (?) ¹⁰⁰⁶		1
65.	Két rosta	0, 80	
66.	Egy dagasztó, egy gyuró tekenők	2, 40	
67.	Egy gereben	0, 60	
68.	Egy ¹⁰⁰⁷ pár héhel	1	

¹⁰⁰⁴ Oldalt bejegyzés: *hibás.*

¹⁰⁰⁵ *Üst?*

¹⁰⁰⁶ *Sajtár?*

¹⁰⁰⁷ Előtte áthúzva: *két.*

69.	Egy nagy és egy kis lapító	0, 70	
70.	Egy káposztás kád	3	
71.	Egy lugzó cseber	1	
72.	Egy tiszta cseber	0, 80	
73.	Egy kártya	0, 20	
74.	Egy mosogató	0, 50	
75.	Négy köből rozs per 6 frt	24	
76.	Egy köből buza	8	
77.	Egy köből török buza	5, 60	
78.	Négy köből zab per 2/40	9, 60	
79.	Egy vasas talpu hordó szekér	45	
80.	Két ökör	150	
81.	Három darab sertés meljből egy hizot és kettő rideg		20
82.	A Halom mező Közmocsár és Tamás füze nevű alhatár részekbe		
	Helyrajzi számok alatt pávai Kovács Mozes és az ut közti □öl területű és		
	..... pengő pénz jövedelmű utat át szökő szántó	200	
83.	A középső mező lügeten.... Helyrajzi sz. Alatt Csekme Ferencz és Bogyó		
	János közti ... □öl és ... p. p. jövedelmű búzával bémagolva lévő szántó	120	
84.	A réten Rák lábba ... helyrajzi sz. alatt Bogyó János és a reá rugó kaszálók		
	kösztt lévő ... □öl részint szántó részint kaszáló jövedelmivel	120	
85.	A Csere mező Berkut lábbon (?) a lábas földek és Szabó Dániel utódi közti		
	... helyrajzi sz. alatti ... □öl területű és ... p. p. jövedelmű szántó	180	
86.	A pávai Halommező Kajtár utnál ... helyrajzi sz. alatt Miskolczy Lajos		
	melletti ... □öl és ... p. p. jövedelmű szántó	40	
87.	A zabolai Közép mező lügetén ... helyrajzi sz. alatt Keresztes Josef és		
	melletti ... □öl és ... kr. jövedelmű szántó föld	60	
88.	A Halom mező Halom meget ... helyrajzi sz. alatt Konya Lajos mellett s a		
	tamásfalvi rétbe lejáró uczának közti uttól délre eső két részletből kiszakított		
	kaszálónak használt szántó ... □öl ... kr. p. p.	30	
89.	A zabolai reten kis nyilba ... helyrajzi sz. alatt Heja Mihály örökösei közt		
	lévő ... □öl és kr. jövedelmű kaszáló		<u>20</u>

Összesen 1525, 02.

Az az egy ezer ötszáz huszon öt forint és két krajczár o(sztrák) é(rték)ben.

Mely elől sorolt javakat azon meg jegyzéssel adák fen nevezett szülők ugyan fen nevezett leányuk Máriának tulajdon birtokába, hogy békövetkező halálokat jelen adományozott javak osztályos részében lessen beszámítandó s miután a többi életben lévő testvérek ezen adományhozományt (...) ¹⁰⁰⁸ felül maradt hagyatékhoz meg illethető része kikaphatása tekintetéből joga fen marad.

Zabolán 1873. Február 1én

Előttünk

Konya János

Kozma László tanu

Héja Anna

Mátyás Miklos tanu

Kozma Miklos tanu

Hadnagy János tanu

Pozsony Ferenc gyűjtésében

VARGYASI GÁNYA MÁRIA PARAVERNUMA, 1873¹⁰⁰⁹

Parafernális Specificatio

Melyekkel akarja elvenni jövendőbéli elettársul Vargyasi ifiú legény Fejér András ugyan vargyasi Gánya István hajadon leányát Gánya Máriát, kinekis Parafernále javai a következők

Folyoszá	Portékák meg nevezése	Betse
1.	Vagyon Két Derekaj négy hajokal, meg ernek	26
2.	Vagyon Kilentz nagy vánkösok, két kiseb 3 hajokal	30
3.	Vagyon Hat Lapedő, eből kető takás a töbi hazi szöt	8
4.	Vagyon Egy Bágyi Cserge, két Szalma Zsák	9
5.	Vagyon Egy Ágy festet	2, 40
6.	Vagyon három Szoknya	15
7.	Vagyon Kilentz Rokolya	25
8.	Vagyon Kilentz Elő Ruha, eből egy Seyem	12
9.	Vagyon Tiz Nyakra es főre vallo Ruhak	12
10.	Vagyon Hat Kurti	18
11.	Vagyon Ket Lajbi	2

¹⁰⁰⁸ A lap szakadása miatt olvashatatlan fél sor.

¹⁰⁰⁹ Anyakönyvi bejegyzés: „1873. jún. 3 (esküdtek). Völegény neve: Fejér András, nőtlen, unitár, 25 éves. Menyasszony: Gánya Mária, hajadon, unitár, 23 éves. Hirdetés útján. Tanúk: Székely János, Dimén József.” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 688 – Vargyasi unitárius anyakönyvek 1839–1884, 32 verso–33).

12.	Vagyon Egy pár Csizma	4
13.	Vagyon hét abrosz, hét Kendők	13
14.	Vagyon Tizenkét Takaro Ruha, ebből 3 Szervét	6
15.	Vagyon Tiz Zsák, tizenkét Ing ayastol	16
16.	Vagyon Két Záros Láda	7
17.	Vagyon Két Réz Üst	8
18.	Vagyon Egy Gyertya Tarto, Torma Reszelő, egy fertályos Kana, egy Tötser, egy vas Nyars	1, 30
19.	Vagyon Egy Tükör, egy Réz Mozsár, 12 pele Kalan Tartostul	3, 70
20.	Vagyon Egy pár Gyapju fesü, egy fesze, egy Lántz	3, 80
21.	Vagyon Egy héhel, egy pár Gereben	1, 50
22.	Vagyon Egy Kapa, egy Sorlo, vas veszö	0, 70
23.	Vagyon Egy Cserefa Kád, Két Cseber	4
24.	Vagyon Egy Dagoszto Tekenyö, 3 Gyuro, 5 Kiseb	4
25.	Vagyon Két Koros Szék, egy Laska Deszka	2, 20
26.	Vagyon Egy festet Ládas pad, egy uveg Torto	5, 20
27.	Vagyon Egy Osztováta	3, 80
28.	Vagyon Két hordo, egy Rosta, két Szita	1, 80
29.	Vagyon Egy éves Ünö Tino, egy szekrény	20, 60

Ösesen 263, 64

Hogy Ezen parafernálé Jok Tisztán meg vadnak es Elenkbe adva Betsultetnek meg arol
Ezenel Jövendőre nezve hitelesen Bizonyitunk

Vargyoson 1873-ba Majus 24-diken

Német Dávid Kör Jegyző

Toth György

Fehér János tulajdonában

FELSŐCSERNÁTONI BEKE MÁRIA PARAFERNUMA, 1874¹⁰¹⁰

Öszveírási Parefernális Lista

¹⁰¹⁰ Anyakönyvi bejegyzés: "1874. február 3-án. Kovács Gergely nobilis FCsernáton, 24 (éves), ref. Nőtlen, Beke Mária ősp(olgár) Fcsernáton, 18 (éves), ref. Hajadon. Esküvői tanuk: Beke Dávid ifj, Cseh Izra. Tanuk, kik az kikérdezésen jelen voltak: Baricz Antal, Végh Pál." (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105/217 – Felsőcsernátoni ref. Esketési anyakönyvek 1869–1889, 6 verso–7. old.)

Mely szerent fellcsernátoni őspolgár Beke Dénes s nője Szaniszló Juliánna, természet szerinti Édes leányok Beke Mária viszen magával ugyan fellcsernátoni nemes és nemzetes Kovács Gergely ifjú legényhez a mely ingatlan és ingo javok következnek úgy mint

Folyó

Szám	Javak megnevezése osztrák értékbe	Frt, Kr
<u>Következik a nagyhatár</u>		
1.	Vagyon a nagy határba a Köles tarloba Rakosi Máte és Szegeti Mozes közti tiz vekás Szántonak Szegeti Mozes felőli álla rozsal bevetve	1, 1
2.	Ugyan azon határba a Belső kölesbe Kovács Josef árvái és Bodosi János tanító Köszte hat vekás buzával bevetve	1, 2
3.	Ugyan azon határba a völgyön tul Kölönte Josef prefektus és Sánta Ferentz köszte öt köblös szántonak hason fele Sánta Ferentz felől tiz veka ferejü rozsal bevetve	2
<u>Következik a Közepső mezőbe</u>		
4.	A Völgyön kívül a foro gyro köve lábja Rákosi Ferentz és Rákosi Lajos köszte egy hat vekás	1
5.	Ugyan a völgyön tul a külső labban Miháts Mihály és Kölönte Josef prefektus köszte nyoltz vekás	2
6.	Ugyan azon határba a Damokos kutyába Beke Dávid és Rákosi Mártonnő Közt hét vekás	1, 3
<u>Következik a kis határba</u>		
7.	Vagyon a Gálozsba Fülöp Imre és Toht Károly köszte hat vekás	1, 2
8.	Ugyan a Kis határba a nagy ut alat Toht András és Hollánda Josef köszte Hat vekás	1, 2
9.	Ugyan azon határba a Kut közöt Kovács Andrásnő és Sánta Josef köszte hat vekás	1, 2
10.	A fellcsernátoni teretoriumba a zován alat egy darab szántó ifjabb Beke Dávid mellet	1
11.	A Tsigojásba Kovács Josef árvái közt egy darab kaszálo egy szekére valo	2
12.	Vagyon ben a helysegbe Alszegebe keletről Fülöp Elek, Délről a község utja, északrol Sánta Ferentz közti gyümölcsös kert egészbe melynek értéke becs szerént megér	400
13.	Vagyon két ökör mely megér	150
14.	Vagyon egy borjuzzo tehény, mely megér	50

15.	Vagyon hat darabb ju mely melyből három nagy három deszke mely megér	20	
16.	Vagyon egy hizott sertés mely ér	20	
17.	Vagyon két rideg sertés mely ér	12	
18.	Vagyon egy vasas talpu hordo szekér mely ér	40	
19.	Vagyon két köből tiszta buza	20	
20.	Vagyon egy köből törögbuza két köből árpa mely megér	12	
21.	Vagyon egy köntöstarto egy üveges egy kaszten egy kihuzos asztal egy más kis asztal egy divány, ket ágy, hat szék, egy nagy láda, mely öszvesen érnek	100	
22.	Vagyon egy nagy tükör mely megér	3	
23.	Vagyon egy kupás ket fel kupás üvegek hat Bor ivo pohár mely mégyen	1	
24.	Vagyon egy leveses tál egész öszvesen tizenket személyre valo portzellán mely ér	6	
25.	Egy tutzet kés, villa és kalanok egy leveses kalán egy tutzet káves kalán És hat pár finzsia mely érnek	15	
26.	Vagyon egy tüzre valo üst nagy és egy kisebb mely ér	4	
27.	Vagyon egy pár gyertya tarto egy réz mozsár egy teglázo réz melyek érnek	6	
28.	Vagyon egy értz kászro egy placinta sütő, mely megérnek	2	
29.	Vagyon három Derekaly, két két haju, melyek megérnek	30	
30.	Vagyon tizenkét párna két két hajal melyek érnek	36	
31.	Vagyon három paplan melyek érnek	24	
32.	Vagyon két pokrotz ványoltak érnek	10	
34. ¹⁰¹¹	Vagyon tizenkét lepedő mely ér	12	
35.	Vagyon 24 huszonnégy kendező kendő mely ér	12	
36.	Vagyon tizenkét konyha kendő	3	
37.	Vagyon három ágy teritő mely megér	9	
38.	Vagyon két bolti és egy szőttes ágy terittők mel érnek	13	
39.	Vagyon tizenkét abrosz mely ér	20	
40.	Vagyon három fejtő abrosz mely ér	10	
41.	Vagyon három tuczet keszkenő mely ér	18	
42.	Vagyon két szalma zsák mely érnek	4	
43.	Vagyon tizenkét zsák egy ponya a mely ér	10	
44.	Vagyon ötven sing vászon csepű mely ér	4	
45.	Vagyon ötven sing gyolcs mely ér	10	

¹⁰¹¹ A felsorolásból hiányzik a 33-as sorszám.

46.	Vagyon ötven sing gyapot vászon mely ér	8
47.	Vagyon egy bunda mely ér	40
48.	Vagyon egy Bánbán mely ér	14
49.	Vagyon egy poszto kurti és egy bárson	11
50.	Vagyon két nagy keszkenő mely ér	16
51.	Vagyon két selyem keszkenő mely ér	8
52.	Vagyon egy fekete selyem köntös ér	30
53.	Vagyon negy rend szőr köntös mely ér	16
54.	Vagyon két fejr fersing két karton, két szóttas, melyek érnek	10
55.	Vagyon egy fláner szoknya mely ér	<u>4</u>

Felkelhetők összeg 1243

Szántók és kaszálók értéke 2550

Öszvegek összege 3793

Hogy ezen fenn megnevezet fekvő, és felkelhető javokat Felcsernátonba lakos ős birtokos Beke Dénes és nője Szaniszló Juliánna feladásokba irtuk öszve, melyet mi alól irt tanúk jó lelki esmerettel bizonyítjuk itten Felcsernátonba az irt háznál, 1874. Január 20. k.

Rákosi András tanu

NB. Még adtam egy 4 éves bivalborjút is

Végh Páll tanu

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65 / 26 – Alsócsernátoni Beke család

113-as leltár, 61–62 verso.

BIBARCFALVI BÁNDI ANIKÓ PARAFERNUMA, 1874¹⁰¹²

Nászlevél

Bibarczfalvi Bándi Anikó részire, a ki K[is] Bacsoni Benedek Jánoshoz szándékozott nőül menni.

Sz.	Nevezetesen	Becs ár
1.	Bunda	35
2.	Egy rend szőr ruha, szótes két rend, három rend karton összesen	28, 60

¹⁰¹² Anyakönyvi bejegyzés: „1874. márc. 17. Benedek János, Kisbacon, ref. 30 éves özvegy és Bándi Anikó Bibarczfalva 20 éves, leány. Kikérdeztettek 17 martius Gál István, Bándi István tanúk előtt. Összeeskettek: Gál István, Bándi István előtt. Eskető lelkész: Szász József. Mentvény mellett.” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 113 – Bibarczfalvi anyakönyvek 1869–1885, 53 verso–54.).

3.	Egy kurti fekete és egy más poszto és egy szőr	14, 50
4.	Hét darab keszkenyő	19, 30
5.	Nyolcz darab ing ing aljal és két ünepi ing	10
6.	Két derekaj hat hajal	27, 80
10.[!] ¹⁰¹³	Kilencz párna, kető kisebb két két héjjal	28, 40
11.	Hét darab lepedő kender, karton egy, egy fejr, két gyapju	18, 40
12.	Egy paplan lepedővel együtt	7
	Ujbol egy paplan	5
13.	Nyolcz darab abrosz kender, négy gyapott	12
14.	Asztal keszkenyő hat	2, 40
15.	Takaro ruha tizen két darab	2, 60
16.	Tizen három kendő	6, 50
17.	Hat darab kávés szelvét	2, 40
18.	Tizennégy zsák	10, 40
19.	Egy Tűkőr	1, 60
20.	Egy kastten, 1 pohárszék, 1 asztal, 1 láda, 4 szék, 1 szuszék, két ágy	52, 40
21.	Hét darab tekenyő	2, 10
22.	Lapito és tör tilo	1, 50
23.	Két üst és egy placinta sütő	2, 90
23.[!]	Két kártya	0, 40
24.	Nyárs, egy nagy kés, egy abáló vila, egy nagy kés, 1 tekenő vakaro, vaskalán	1, 10
25.	Hat pár kés és kalán	1, 50
26.	Torma reszelő, lészürő, 1 réz gyertya tarto, Teglazoréz	2, 60
27.	Egy gereben, egy pár héhel, egy soro, ¹⁰¹⁴ egy kapa	1, 56
28.	Két rosta, két szita	1, 80
29.	12 darab porcelán tángyér	1, 70
30.	Egy három éves tino	30
31.	Két juh	9
32.	Südö diszno egy	8

Hogy a fenn irt 32 sz. alatti vagyonok megvannak [---]¹⁰¹⁵a mint meg iratott azt igazoljuk.

Bibarczfalván 1874. Aprilis 2-án.

Gáspár Pál s. k.

Benedek András

¹⁰¹³A nászlevélben a 6-os sorszám után véletlenül 10-est írtak, az átírás folyamán meghagytuk ezt a tévedést.

¹⁰¹⁴Sarló

¹⁰¹⁵A lap tűrődése miatt elszakadt, olvashatatlanná vált így egy fél sor.

ALSÓCSERNÁTONI LÁSZLÓ BORBÁRA PARAFERNUMA, 1875¹⁰¹⁶

Megjegyzése

Azon ingó és ingatlan jóvagnak, melyeket Alsócsernátoni földbirtokos László Péter és nője Cseh Mária, hajadon leányok Borbarának, ugyan idevaló ifjulegény Fekete Jánoshozi férhez menetele alkalmával ajándékoznak.

Folyó	Nevei a jóvagnak	Frt, Kr.
	szám	
1.	Vagyon egy bunda	30
2.	Vagyon hat rend rokoják, melyből három szőttes, 2-tő karton és egy szőr előruhával ¹⁰¹⁷	12
3.	Vagyon egy poszto kurti, 2 vizika ¹⁰¹⁸	5
4.	Egy posztó keszkenyő nagy, egy kisebb, egy vereses és egy fekete selyem	14
5.	Két háttas ág fekete festett ¹⁰¹⁹	4
6.	Két szalmazsák	2
7.	Négy darakaj ¹⁰²⁰ két-két hajjal	40
8.	11 párnák; kilentz nagy, 2-tő kisebb, 2–2 hajjakkal	24
9.	Tizenkét lepedők, egy gyapott és 10 kender	12 ¹⁰²¹
10.	Két paplan, egy selyem, 1 karton és 1 kotzkás poklotz ¹⁰²²	14
11.	Két ág takaró egy fejr és egy karton	4
12.	Egy láda kék festékkal	2, 50

¹⁰¹⁶A hozománylevél két átírásban maradt fenn, a Kósa Szánthó Vilma és a Pozsony Ferenc átírásában. Összehasonlítva a kettőt, kisebb különbségek tűnnek fel. Úgy tűnik, a Pozsony Ferenc átírása részletesebb: 44 tételt tartalmaz, míg az előbb említett átírás csupán 32 tételt említ. Mivel az eredeti példány nem maradt fenn, amely alapján a hitelességet ellenőrizhetnénk, ezért a teljesebbnek tűnő szöveget vesszük alapul, kitérve a két átírás közti különbségekre. Anyakönyvi bejegyzés: "1875. febr. 20. Ősp. Fekete János, Alcsern. 192. hsz. Ev. Ref. 23 éves és ősp. László Borbára, Alcsern. 36. hsz., ev. Ref., 19 éves, hajadon." (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 207, Alsócsernátoni ref. anyakönyvek 1866–1950, 21 verso–22.)

¹⁰¹⁷K. Sz. V: előruhákkal.

¹⁰¹⁸K. Sz. V: vizitka.

¹⁰¹⁹K. Sz. V: (színmegjelölés nélkül) festettek.

¹⁰²⁰K. Sz. V: derekalj.

¹⁰²¹K. Sz. V: ez a tétel egy gyapott, 1 gyolts és 10 kender felsorolással a 10-es pont alatt.

¹⁰²²K. Sz. V: pokrócz.

13.	24 kendező kendők: 12-tő vékony, 12-tő vastag	9	
14.	15 asztal keszkenyő, 12-tő fejr, 2-tő veres és egy kék	8, 20	
15.	11 abrosz, ebből 4 vékony, 6 vastagabb és 1 veres	14	
16.	Egy pónya	1, 90	
17.	50 sing zsáknak való	6	
18.	50 sing gyolts	10	
19.	55 sing gyolts ¹⁰²³	10, 60	
20.	50 sing gyapott vászon	7	
21.	Vagyon egy kaszten	6	
22.	Egy pohárszék		6, 30
23.	Egy kanapér	2	
24.	Egy kivonos asztal	8	
25.	Négy szék	8	
26.	Három tekenyő	1, 80	
27.	Egy kád, egy lugzó cseber és egy kártya	2, 60	
28.	Egy nagy lapító, két kisebb	0, 60	
29.	Osztováta készségeivel ¹⁰²⁴	3	
30.	Egy gyir egy gyakor szita és egy rosta	1	
31.	egy tötsér, egy kanna, egy torma reszelő, egy lészürő, két gyertya tartó, egy palatsinta sütő ¹⁰²⁵	1, 80	
32.	Egy pár gereben, egy héhel, egy nyárs, egy vas lapotzka	0, 88	
33.	Egy tükör	1	
34.	Egy réz üst, és egy kitsid ¹⁰²⁶ értz üst	4, 60	
35.	Egy tutzet kés és villa, és egy tutzet plé kanalak ¹⁰²⁷	4, 60 ¹⁰²⁸	
36.	Egy téglázó réz	1, 20	
37.	Egy portzelán leveses tál és 1 tutzet tángyér	1, 20	
38.	Egy sarló, egy kapa	0, 64	
39.	Egy három éves tulok és egy éves tehény tulok	40	
40.	Egy hizott és egy rideg sertés	15	
41.	Az Alsócernátoni alsóhatár ¹⁰²⁹ Kintses gödör lábában Vaida Lajos és Szabó		

¹⁰²³K. Sz. V: 50 sing.

¹⁰²⁴K. Sz. V: A 22-es ponttól idáig egy tételként szerepel, egy összeg alatt.

¹⁰²⁵K. Sz. V: platsintasütő.

¹⁰²⁶K. Sz. V: kitsin.

¹⁰²⁷K. Sz. V: dutzet.

¹⁰²⁸K. Sz. V: 4, 20.

¹⁰²⁹K. Sz. V: felső határban.

	Gyula szomszédságában levő szántómnak 1/3 része rozsal bévetve, Szabó Gyula felől	120
42.	Az Alsócsernátoni felsőhatár völgy másodlábban Oláh Péter György árvái, Cseh József árvái és Cseh Elek között levő szántóm hasonfele részét	90
43.	Az alsócsernátoni Kisshatár nyírtetőn Duló István és László János közt levő 3 1/2 vékás szántótt	90
44.	Két juh	<u>12</u>

Egész összeg léssen 652, 2

Hogy az elől irt javak az előirtak szerint történtek legyen ment végben, asztot igazhittel
bizonyítjuk, mind jelenlevő tanuk neveink aláírásával erősítjük.

Alsócsernáton február 19-én, 1875

Molnár Dániel tanu

Fekete Ábel tanu

*Pozsony Ferenc gyűjtésében és
átírásában.*

ZABOLAI DEMES JULIÁNNA PARA-FERNUMA, 1866, 1875¹⁰³⁰

Perefernalis Specificatio

Mind azon Ingo és Ingatlan Jovakrol, melyeket Zabolai Demes Ferentz és nője Csekme
Juliánna édes leányok Demes Juliánnának Kovásznai Mánto Mikloshoz leendő férjhez
menetele alkalmával nász ajándékba adándnak.

Folyo	Megnevezese a Jovaknak	Betsü ár
Szam		oszt. Ért Frt, Kr.
1.	Három Derekaj egy egy hejjal	25
2.	Tizenkét párnák egy egy hajjal	18
3.	Két paplan melybe egy selyem közepű a más tiszta karton	12
4.	Négy ágy terített melybe kettő Karton a más kettő fejtér pergát	10
5.	Hat kender lepedők	6

¹⁰³⁰ Anyakönyvi bejegyzés: „1875. jun. 8 – Zágonyi ref. Elvált Kelemen Ferencz 39 éves – zabolai ref. Özv.
Demes Julia 36 éves, mentvény mellett. Tanúk: Gál Ferencz, Csekme Tamás.” (Sepsiszentgyörgyi Állami
Levélár, F. 105 / 719 – Zabolai református esketési anyakönyvek, 29. old.).

6.	Hat fejér abrosz	10	
7.	Tizenkét asztal keszkenő	6	
8.	Tizenkét moser Kendő	6, 10	
9.	Ötven sing vászon	5	
10.	Hat zsák	3	
11.	Egy poszto suba	10	
12.	Egy poszto Magyar bunda	20	
13.	Negy kurti melybe egy selyem, 1 láma, 1 tibet és egy poszto	12	
14.	Ket selyem köntös	40	
15.	Tiz más fellevő öltöny	40, 20	
16.	Három elő ruha	3	
17.	Négy főrevalo bolti ruhák	24	
18.	Két selyem nyak kendők	4	
19.	Egy fekete kihuzos asztal	3	
20.	Két fekete festet ágy fa	3, 50	
21.	Negy ülő szék	2	
22.	Egy fekete festet láda	1, 20	
23.	Egy ezüst festékű köntös tarto	5	
24.	Két szita egy rosta	1	
25.	Egy sütő és egy kisseb tekenő		1, 20
26.	Egy értz üst	1	
27.	Egy osztováta minden hezza tartozoival	3	
28.	Egy téglázó vas	2	
29.	Egy réz gyertyatarto	0, 60	
30.	Tizen két kés annyi villával	2	
31.	Egy tutzet pléh kalán	0, 60	
32.	Egy pléh lábas és egy pléh kanna	0, 40	
33.	Két köből Zab	2, 80	
34.	Egy köből ros	3	
35.	Két véka buza		2, 20
36.	Egy borjuzo 4 éves és egy 2 éves tehentyke	35	
37.	Két süldő diszno	6	
38.	Egy puszta Tele kitten a helységbe a hegyoldalon Csekme Ferentz és Sajátunk szomszédságában 4 véka férejü kiterjedésbe	30	
39.	A Középmezőbe a Pásintba Mátyás József és Gyárfás Aron (?) szomszéd-		

	ságokba 6 véka férejtő szántó föld	60
40.	A Réten a Kalotzba a 3ik vonásba Szabo Elek és Keresztes Josef között 2 rend	40
41.	Tiszta készpénz mely Juliánna saját gyűjtött össze	40
		Egész összev 499, 80

Az az Negy száz kilentzven kilentz forint 80 kr. oszt(rák) érték az egész Ingo és Ingatlan
jovak betű árba melyeket a fel adás szerént szorol szora irtuk fel aztott igazoljuk.

X Demes Ferentz és	Debreczi Ferentz s. k. tanu
X Csekme Juliánna	Máto György
Szülők	Mirtse Lajos sk.
Meg kért név aláírok	
Debreczi Ferentz sk.	

1875 Junius 7én a már fennél volt özvegy Máto Miklosné születet Demes Juliána ferhez
megy Zágónba lako Kelemen Ferenczhez, s viszi nász ajándékul az 1866ban kelt perefernalis
levelen fel irtakat, meg jegyzendő azonban, hogy ezen perefernalis javak közül nincsenek
meg az alább irandó tételek a 9 szám alatt lévő ötven sing vászon, a 27ik szám alatt lévő
osztovata hozátartozóival, 33 szám két köböl Zabb 34 sz. egy köböl rozs 35 sz. a két véka
buza 36 sz. egy borjudzo négy eves tehén és egy két eves tehén borju 37 sz. a két süldő disznó
42 sz. Egy ezüst színű festet kaszten.

Az már fent irt év és holnapban özvegy Demes Juliána ferhez megy Zagonban lako Kelemen
Ferenczhez, s veszi nász ajándékba 1876 kelt perefernalis leveler irtakon kívül még mint saját
szerzeményét a következőket

A javak megnevezése		Becsár	
		Fl.	Kr.
1.	Készpénz 380 ft az az haromszáz nyolczvan forint	380	
2.	Egy kanapé fekete festékkal	2	
3.	Két sütő tekenő egy nagy és kicsi	1	
4.	Négy darabb cseber nagyobb és kisebbek	2	
5.	Egy kaposztás kád	1	
6.	Két eczetes hordo	1	
7.	Egy suba	15	
8.	Egy fehér varot lepedő	5	

9.	Hetven sing gyapot vászon	1
10.	Negyven sing gyapot vászon	3
11.	Egy fejszi és egy ásó	1
12.	Egy szuszék	5
Öszeg		422

Az az négy száz huszon két forint osztrák értékbe az 1875 Junius 7én át vizsgált és feladot parafernalis javak értéke

Kelt Zabola 1875 Junius 7én

Kelemen Ferentz

Zágoni Gál Ferentz

Demes Mihály

Véén Ferencz sk.

Pozsony Ferenc gyűjtésében

HATOLYKAI PÁLL FRANCZISKA PARAFERNUMA, 1876

Perafernalis jegyzek

Azon ingo és ingatlan jövek megnevezése, amellyeket Hatolykai Idősbí[!] Páll Ferencz és Nője Göröcsön Erzsébet, Ferhezmenetelével adnak mind nászivagyont, édes leánya Páll Francziskának, és ugyan viszen Hatolykai Mátis Imrehez.

Szám	Jók megnevezése	osztrak er.
1.	Egy kihuzos festet asztal Ezüst színyel	4
2.	Egy Kaszten lagos színyel	4
3.	Egy Kanapé és négy Szék festet együt	3, 20
4.	Két ágy és egy láda	4, 80
5.	Két derekaj egy egy veres héjjal	15
6.	Tizenkét vánkös, hat két-két hajal és más hat egy-egy héjjal	24
7.	Két ágytakaro, egyik fejr varot a másik Rozsaszin	5
8.	Két Paplan, egyik vörös Kázmér, a másik Karton	8
9.	Két Szalma Zsák	2
10.	Nyólcz abrosz, öt kurta s kető hoszú vörös bólti	9, 80
11.	Nyólcz asztal Keszkenyő egy vörös bólti	4
12.	Nyólcz Kendő törölködő	4
13.	Ágyi lepedő hat darab Kető gyapot és négy Kender	4, 80

14.	Ötven sing Gyólcs	7, 50
15.	Hatvan sing négy nyústós vászon	6
16.	Ötven sing Gyapot vászon	5
17.	Egy Pósztó Súba és egy Bámbám	30
18.	Egy főrevaló nagy Poszto Keszkenyő és Két Kiseb fekete és egy Kázmér	7
19.	Egy rend Szöttes ésegy Ször rokoja felsőjével	5
20.	És egy más Ször rokoja és egy rend Karton	3
21.	Három fersing és egy fejer rékli	4
22.	Egy rend Sponyorét veres Szoknya	6
23.	Egy Paliton	4
24.	Egy Köntös tartó	4
25.	Egy tűzrevaló üst és egy nyárs	1, 20
26.	Egy nagy Tükör és két Kép	3
27.	Egy téglázoréz, egy Gyertyatarto hamvevővel	2, 60
28.	Egy plé póharas tácsa három póhár egy Kávés ibrik, Két Kés, Pohár és egy vizes Kancsó	3
29.	Egy plémosdó, egy fél tűczet kés és villa	1, 30
30.	Egy Tűczet evő Kalán, egy tűczet Kávés Kalán és egy leveses Kalán	1, 38
31.	Két leveses, egy Sültes. Egy Tűczet Porcellán tángyér	1, 80
32.	Egy tormareszelő egy Töcsér egy Kupás Kanna	0, 60
33.	Két tekenyő egy nagy és egy kiseb	2
34.	Egy gyir, egy gyakor Szita és egy rosta	0, 90
35.	Egy pár Gereben és egy pár léhel	0, 40
36.	Egy lugzo cseber és egy Kártya	1
37.	Egy Tehény bornyu nélkül	30
38.	Egy Süldő malacz	4
39.	A Felső Határ Középlábban Demeny Ferencz Ur és Fejér Áron Közt négy vékás Szántó	60
40.	Középsőhatár Kurtalábjában Szentkatolnai Páll Imre és Hatolykai Kaján Elek közt, Egy három vékás Szántó	50
41.	És ugyan az also határban az also Rét nevezetü helyen ifi Páll István Pakó Albert közt Négy vékás	30

Egesz Összeg 367, 28

Hogy az túllapon megírt Parafernális jóval fent is a tullapon megíratot Szerént ment végbe miis mind alol írt tanok Bizonyicsúk Hatolykan Január ho 15-kén 1876.

Szakáts István tanu

Pozsony Ferenc gyűjtésében

SEPSIBACONI MOLNÁR JULIÁNNA PARAFERNUMA, 1877¹⁰³¹

Hozomány levele

Sepsi Batzoni Molnár Juliánnának, ki is szándékozott nőül menni Telegdi Batzoni Baló András ifi legényhez, a mely jövai felkelhetőken és fekvő vagyonát kívánta mint hozományi a következőkép feljegyeztetni.

Hozományi jok megnevezése	Betsár
	Ft, Kr
1. Vagyon két bunda, az egyik nyestes a más Brassai poszto	68
2. Vagyon egy rend sejem szoknya felseivel	35
3. Vagyon három poszto felsők	15
4. Vagyon három szőr szoknyák felsőivel	36
5. Vagyon öt rend karton rokoják felsőivel	32, 50
6. Vagyon öt rend szőttes rokoják felsőivel	32, 40
7. Vagyon két fehér fersing urkolt csütkés, három szőttes ehez három felsők s egy szoknya	12, 50
8. Vagyon tiz elő ruhák ebből kettő szös, három szőttes, öt karton	5
9. Vagyon három nagy Keszkenyők	15
10. Vagyon négy sejem keszkenyők, három szőr, három harass	23
11. Vagyon nyoltz darab zsebkendők, három urkolt, a többi karton	2, 70
12. Vagyon hat nyakkendők, három pár kesztyük, öt pár also ujjak	3, 80
13. Vagyon két kalap egy esső ernyő	5, 30
14. Vagyon Tizennégy ing ebből kettő vékony a többi gyolts és vékony	17
15. Két pár csizma, két pár czipő, három pár strimfi	13
16. Vagyon tizenkét abrosz ebből egy bolti öt gyapot, a többi kender	25

¹⁰³¹ Anyakönyvi bejegyzés: „1877. 29 / 11 (esküdtek). Vőleg. Baló András ifj., T(elegdi)B(acon), ref, 30/1/1852 nőtlen. Menyas: Molnár Juliánna, néh. Molnár Pál leánya, ref, 5/2/1860, hajadon. Kikérdezési tanúk: Bogdán Ferencz, Baló József. Esketési tanúk: Baló József, Bardotz Lajos. Eskető lelkész: Révay Pál. Mentvény mellett” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 92 – Nagybaconi ref. Anyakönyvek 1876–1928, 4 verso–5).

17.	Vagyon tizenhárom asztal keszkenyők ebből 4 bolti a többi gyapot	7, 76
18.	Vagyon tiz tarka ruhák	1, 40
19.	Vagyon husz törölköző Kendők ebből hat gyapot	8
20.	Vagyon husz zsák	8
21.	Vagyon hat ágytakarók egy szőr, négy fehér urkolt, egy szőttes	27, 50
22.	Vagyon négy lepedők ebből kettő gyapot a többi kinder	8, 56
23.	Vagyon két paplan egyik szőr, a más sejem közepü	13
24.	Vagyon egy brassai cserge, három festékes	22
25.	Vagyon három derekalj, három rend hajakkal	60, 30
26.	Vagyon tizennégy párnák, ebből három kissebb három rend hajakkal	90
27.	Kétszáz sing vászon ebből száz gyolts, ötven gyapot, ötven kinder	38, 90
28.	Vagyon egy sifoner	14
29.	Vagyon két kaszten ¹⁰³² és egy záros láda	22,
30.		30
30.	Vagyon egy divan egy Kanapélj	26
31.	Vagyon egy üveges almáriom	14
32.	Vagyon két pohár szék egyik földig érő, a más felakaszto	9, 70
33.	Vagyon két asztal, egyik festet ki húzó, a más pulutéros	10
34.	Vagyon két ágy egyik pulutéros	8, 75
36(!) ¹⁰³³	Vagyon négy pár szék ehez két fogas	
	9	
37.	Vagyon egy sotarto, egy kalántarto, egy fedő tarto, egy kartya tarto, négy lapítok, két fa tál	3, 50
38.	Vagyon két kád, egyik cserefa káposztával tele	12, 50
39.	Vagyon hét cseprek(!) nagyobb és kissebb	3, 10
40.	Vagyon két víztarto Kártya, egy tejverő dézsa, egy plé tehén fejő sétár	2, 20
41.	Vagyon Két véka cserefa, egy turos dézsa	1, 70
42.	Vagyon három hordok egyik negyvenes, a más kettő kissebb és egy vasas légely	9, 50
43.	Vagyon tizenegy darab tekenyők, hat darab szoro lapát	3, 85
44.	Vagyon egy negyven köblös hámbár, egy szuszék	8, 85
45.	Vagyon nyoltz darab sziták és rosták	2, 50
46.	Vagyon egy osztováta, minden készségivel	6, 60

¹⁰³² Kihúzza: láda.

¹⁰³³ Az eredeti kéziratban elrontott számozás.

47.	Vagyon egy törő és egy tilo	1
48.	Vagyon két székláb, tiz darab kasok	2, 30
49.	Vagyon két szotyor, négy kantar	0, 50
50.	Vagyon három pár nyüst, három borda	1
51.	Vagyon egy pálinka főző üst minden hozzá tartozóival	19, 50
52.	Vagyon négy tüzre járó üst, ebből egy réz, a többi értz	6, 80
53.	Vagyon nyoltz darab értz edény lábas és kászlo	2, 60
54.	Vagyon nyoltz darab konyha eszközök	1
55.	Vagyon hat darab baldog eszközök	2, 23
56.	Egy kávé őrlő	1, 20
57.	Vagyon Egy lopo, egy gyertyatarto, és öntő, egy czukortartó, egy kávé szűrő, két tárcza	2, 10
58.	Vagyon Két gyertyatartó egyik réz a más pofon(!) és egy lámpa, egy pár kopanto, egy téglázó réz, egy réz mozsár alája rostély	8, 75
59.	Vagyon Három Tükör nagyobb és két kisebb, két kép	5, 20
60.	Vagyon Tizenkét pár kés és villák, tizenkét pár evő kanál pelé, tizenkét pár pafont kalán, egy leveses kanal pafont	7, 70
61.	Vagyon Egy héhel, egy pár gereben	1, 50
62.	Vagyon két kalangya kender	4
63.	Vagyon Huszonhárom darab portzellán edény	4, 10
64.	Vagyon Negyven darab üveg és pohár	5, 50
65.	Vagyon Hatvan darab cserép edény	3, 80
66.	Vagyon hat köből gabona ősz	31
67.	Vagyon Egy köből törökbuza, két köből zab	8, 80
68.	Vagyon Két köből pityóka, két véka fuszujka, két véka kendermag	7
69.	Két tulokra pénzt	160
70.	Egy fejős bival	60
71.	Vagyon Egy két éves ünő tulok	25
72.	Vagyon tiz darab juhok, ebből nyoltz nagy, kettő diszke bárány	45
73.	Vagyon Három darab sertés, ebből egy hízott, kettő rideg	35
74.	Vagyon ötven font sora régi mérték szerint	2, 50
75.	Vagyon két szekér hordo, a más vastengelyű, két erdőlő lántz, egy tarto, két ökör féreje	130, 30
76.	Vagyon egy réz harang, egy erdőlő fejsze, egy szalu, egy bokázó furu, egy csapfuru, egy hosszu száru furu, egy vas villa, egy ganézó kapa	8, 35

77.	Vagyon egy szekér széna	10
78.	Vagyon készpénz ki jelenleg számadás szerint Nagy Gergely tutor szám adása alatt van	450
79.	Vagyon két vékás kenderföld a Kenderes Kertben Molnár b. Sámuel és Molnár András szomszédságában	40
80.	Vagyon Telegdi Batzoni alsó határ Babos Kert nevezetű helyt három Vékás szántó	30
81.	Vagyon Szekér ut bértzin tiz vékás szántó bé vetve ősz gabonával	40
82.	Vagyon T(elegdi) Batzoni Közepső határ hüvelypataknál 8 vékás	140
83.	Vagyon S(epsi) Batzoni Közepső határban ajta arrába négy vékás	10, 83
84.	Vagyon T(elegdi) Batzoni felső határ gát nevezetű helyén öt vékás szántó	104
85.	Vagyon a Sepsi Batzoni felsőhatár patak közt szántó 2 ½ vékás föld	20
86.	Vagyon Tekerőágban egy 14 vékás szántó és öt bugjára való Kaszálo	55
87.	Vagyon György kováts patakban három bugjára való kaszalo	50
88.	Vagyon S(epsi) BatzoniKözepső határ füvesben egy bugjára való kaszáló	5
89.	Vagyon Aranyásban kaszáló	25
90.	Vagyon Konkatzba egy bugjara való kaszáló	<u>5</u>

Szoval öszvesen 2342, 93

Az az Kétezerháromszáz hetven két forint és kilentzven három Krajtzár

Mely fenn és tul írt hozományi jok általunk mindkét részen lévő atyafiak jelenlétekben irattak és betsültettek meg, aztot saját nevünk al irásával erősítjük meg.

Sepsi Batzon 1877. November 3-án

Bogdán Ferentz tanu

Nagy Pálnő Nagy Rakhely

Nagy Gergely tanu

néviroja Nagy Gergely

Nagy Dániel tanu

Balo András

Balo Lajos tanu

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65 / 20 – Nagybaconi Baló család

102-es leltár, 68–70 verso.

FELSŐCSERNÁTONI BEKE VILMA PARAFERNUMA, 1880¹⁰³⁴

Jegyzéke

Azon nászadományoknak, melyeket mi alat irtak felcsernátóni Beke Dénes és nőm Szaniszló Juliana szeretet Vilma lányunknak felcsernátóni Rákosi Demeterhez leendő férjhez menetele esetére adományozunk amelyek is így következnek.

	Megnevezése a javaknak	Becsérték
	<u>Szántó a Kis Határba</u>	Fl., Kr.
1.	Vagyon a Kis határba a felhagoba Máté Mihály és Bajka István közt egy 7 vékás szán[tó]	1, 3
2.	Az Ikafalvi határon a rétre menőbe ifj. Dénes Mártony közt egy 15 vékás Szántó	3, 3
3.	Vagyon a felcsernátóni harasztba Balog Samuel és Sánta László utodai közt egy 6 vék[ás] szántó, miután ezen szántókba zab lévén, vagyon s helyet[e] a szülék árpát adnak	1, 2
4.	A kuton alol Bölöni Antal és Torjai István közt egy 6 vékás Szántó a mely arpaval van bevetve, e megyen az idei termésével	1, 2
5.	Az Ikafalvi határon nagy ut alatt Jancsó József közt egy 6 vékás szántó a mely Zabál van bevetve az is az idei termésével egészen	
6.	Ugyan az Ikafalvi határon az Imola háton egy 4 vékás szántó Baricz Mor közt az idei termésével	1
7.	Nagyhatár köles talloiban Rákosi Demeter és Kovács Gergely közt egy 5 vékás Szántó rossal bevetve	1, 1
8.	A Nagyhatár utoll at kelőben egy 5 vékás szántó Rákosi Istvánnő és Rákosi Dénes néma között bevetve rossal	1, 1
9.	Ugyan a nagyhatárban völgyön kívül egy 10 vékás szántó Kovács Gergely és Kovács Károly közt búzával bevetve	2, 2
10.	Vagyon az Erdő szent homlok területében egy darab szántó Mogyorosi István és Beke Dénes közt, ebből ki mérve 4 vékát mely zabbal van bevetve	1

¹⁰³⁴ Anyakönyvi bejegyzés: „1880. jun. 23. Ősp[olgár] Rákosi Demeter, F. Csernátón, ev. Ref, 23 éves, nőtlen, és Beke Vilma, Fcsernátón, ev. Ref, 22 éves, hajadon. Azon tanúk neve és rangja, a kik előtt kikérdeztettek: Kovács Gergely, Tusa János, akik előtt megeskettettek: Vitélyos Pál, Köllönte László. Eskető lelkész: Kökösi Sándor.” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105/217 – Felsőcsernátóni ref. Esketési anyakönyvek 1869–1889, 13. old.)

12.	Az Ikafalvi réten Gálosba Kováts Joseff és Mátyás András közt egy 3 vékás terjedésű kaszálos hely termésestől		
		A fekvőségek összege	17
13.	Két ökör a mely meg ér	200	
14.	Egy tehényre készpénz	60	
15.	6 darabb juh a melyből egy bárány	20	
16.	Két sertés	15	
17.	Egy köntös tartó, egy üveges pohár szék, egy kásztén, egy ki huzos asztal, egy kisebb asztal, egy divány, két ágy, 6 szék és egy láda mely meg ér aszem	100	
18.	Egy nagy tükör	3	
19.	6 pohár, 6 finzsia, egy tutzet porcelán tángyér, egy leveses, egy küs- sebb tálok	6	
20.	Egy tutzet kés, villa és kalanak, egy leveses kalán, egy tutzet kávékalán	10	
21.	Egy nagy és kisebb üst – érczek	4	
22.	Egy pár réz gyertya tartó, egy téglázó réz, egy réz mosár	6	
23.	Egy ércz kászló, egy platsinta sütő	2	
24.	Három derekaly, két két hajal, 12 párna két két hajakkal	66	
25.	Három paplan	24	
26.	Két pokrocz ványoltak	10	
27.	Tizen két lepedők	12	
28.	Három tuczett törölköző kendő	15	
29.	Három ágy terített	9	
30.	Két bolti és egy szőttés ágy terítő	13	
31.	Tizen két abrosz	20	
32.	Három fejtő abrosz	10	
33.	Három tutzet asztal keszkenő	18	
34.	Két szalma sák	4	
35.	Tizenhárom nagy és két kisebb zúkok és egy nagy ponyva	10	
36.	Ötven sing gyolts, ötven sing gyapot, ötven sing tsepű vásznak	22	
37.	Egy magyar bunda	40	
38.	Egy paléton	14	
39.	Egy nagy kurti		10
40.	Két nagy keszkenő	16	
41.	Két selyem Keszkenő	8	

42.	Egy fekete selyem köntös	30
43.	Két szőr köntös	42
44.	Két fejtér fersing	4
45.	6 szőtt rokolyák	18
46.	Egy fláner szoknya	5
Jegyzést, nász adományozók azon ajallottól teték, hogy ha Vilma leányoknak		
a 11. pont alatti Csonka vár alatti Kaszálóhelynem tetszenék bár mikor készek		
300 ft. n. é. ki tserélni, az első pontol a 12. pontig meg nevezett fekvőségeknél		
a bletsérték egy öszvegbe		2800
Általános öszveg		3686 f.

Az az három ezer hatszáz nyolczvan hatt for. osz[trák] ér[tékben].

Hogy ezenn nász adomány levélen meg nevezett fekvő és felkelhető jövököt felcsernátóni Beke Dénes és nője Szaniszló Julianna feladásokból irtuk legyen öszve, valamint ezen nász adomány levélben meg nevezett jövöknek ki adására a szülők magokat kötelezték is, azt nász adományozók valamint mi is mint e verge meg kért és jelen lévő tanúk nevünk alá írásával megerősítsük.

Kel[t] felcsernátónba 1880. Junius hó 17-én.

Kölönte Antal s[aját] k[ezüleg] tanu Beke Dénes s[aját] k[ezüleg] és nőm

Szaniszló Ferentz s[aját] k[ezüleg] tanu Szaniszló Juliánna s[aját] k[ezüleg]

Az feni jegyzésbe tet kétt kétt helyet, napott, az faluvégén kétt felső feléből Kászoni Ferentz mellett, le az patak felől hozzák 20-át úgy Rákosi Mihály és Antal utodi felől is 20 öl és így az meg nevezett Csonkavár alati kert vissza maradt.

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65 / 26 – Beke család levéltára

113-as leltár, 63–64 verso.

KÉZDIKISKÁSZONI MEDVÉS VÉRONY PARAFERNUMA, 1880¹⁰³⁵

Össeírása

¹⁰³⁵ Anyakönyvi bejegyzés: „1880. 14. Junii. Emericus Borsa, sic. Agr, Kszentlélek, RC, 59 viduus et Veronica Medvés, Ksztlélek–Kiskászón, RC, 25, coelebs. Parentum: Ludovicus Medvés et Catharina Szabó RC. Testium liberi consensus: Joannes László et Dominicus Oláh RC. Testium initi matrimonii: Dominicus Oláh, Joannes László. Nomen Copulantis: Dionysius Gazda Pron.” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 558 – Kézdiszentléleki r. kat. anyakönyvek 1857–1888, 48 verso–49).

Azon nászjóknak, az meljéket férjhez menése alkalmával visz Kézdi Kis Kászoni Medvés Vérony, ugyan Kézdi Szentléleki özvegy Borcsa Imréhez az melyek következnek.

Fo. sz.	Db. sz.	Jók neme	Fr. kr
1.	2	Ágy egyik sárga festékű a más kék	3, 20
2.	2	Szalma zsák hat karikás szötes	3, 60
3.	2	Derekalj 4 hajjal	20
4.	14	Párna 28 hajjal	40
5.	4	Ágyterítő 2 fehér 2 veres takács	16, 50
6.	1	Paplany gázmér 1 Berecki cserge 1 ványolt lepedő	22
7.	12	Fehér lepedő	13, 50
8.	2	Láda hamusziny festékű a mas sarga festékű	4, 70
9.	13	Abrosz, 1 köztük boti veres	15, 50
10.	16	Törölköző kendő	8
11.	12	Takaró ruha	3
12.	2	Asztal keszkenyő egyik veres	1, 10
13.	9	Zsák hatkarikás	4, 50
14.	6	Hat tarisznya	1, 50
15.	60	Szing kender 60 singy gyapot vászon	18
16.	120	Sing hatkarikás vászon	18, 25
17.	1	Pulitérozot kihuzós asztal es 1 kaszten	14
18.	1	Hamu sziny festékű asztal	1
19.	2	Kanapé egyik sárga festékű	3, 20
20.	1	Pár kék festéku szék	1
21.	1	Tálas 2 fogas	0, 80
22.	3	Tekenyő 1 köztük nagy	1, 20
23.	1	Kád 1 lugzó cseber 1 kártya 1 itató cseber	3, 60
24.	1	Magyar bunda 1 posztó bánbány	28, 50
25.	1	Posztó kurti 2 panganét kurti	7, 25
26.	8	Paliteny 2-tő köztök fehér	6, 20
27.	10	Rokoja, 7 köztök szötes	3, 50
28.	8	Fejre való ruha 3 köztök posz[tó] 2 sejem	14, 50
29.	1	Fél tutzet kés vila, 2 tuczet kalány	3
30.	2	Ércz üst, 1 forma örlöt szűrő szita, 1 kanna	2, 40
31.	2	Ércz lábas, gyires gyakor szita, 1 rosta, 1 lapoczka, 1 nyárs, 1 lehel,	

		1 pár gerebeny	2, 60
32.		Fél tuczet porcellány	0, 80
33.	5	Kép és egy tükör	3, 50
34.	1	Hektó rozsz, fél hekto buza, 1 véka fuszulyka	12, 80
35.	1	Osztováta hozza valóval	3
36.		Kézpénz	65
37. a.		Az 1879 évi Márczius 9-ikén kelt osztál levél alapján osztal részben jutot a kézdi Szent léleki I. rész 677 számú Tiji könyben fel vet 2783 h. i. szam alatt Vemhes nevü düllőben László Péter melleti szántó 650 öl	120
b.		Ugyanazon T. j. könyvben 2812 h. i. szám alatt küső bosz bokor al düllőben 137 öl Voloncs Mihály melleti szántó	25
c.		Ugyan azon T. j. könyvben 4049 h. i. szám alatt alsó banc[?] düllőben Kis Mihály mellet szanto 100 öl.	30
d.		Ugyan azon T. j. könyvben 7755 h. i. alatt Csege és öszvényü átkelő düllőben Jako Joakim melletti szántó 600 ol.	120
e.		A poljani 766 szamu T. j. könyvben felvet 6762, 6763 h. i. szám alatt nagy él nevü düllőben Kondrát Sándor melleti Kaszáló 600 öl.	120

Hogy a tulsó lapon megirt nászjók az leirt nemekben szemmel látolag jelen voltak és hogy a fen irtak szerint valo 815 fr. 25-ra ment az igazoljuk és hogy a hozzaértő személjek által megbecsültetet az alábi tanuk előtt Kézdi Kiskászonban 1880 év Julius 12-én.

Becslők és tanuk

+ Borcsa Ferencz nője

László János tanu

+ Bagoj Terézi

Demeter Dénes tanu

Barabás Páll és nője Borcsa Ana

László Sándornő

+ Gály Julis

per László János

Pozsony Ferenc gyűjtésében és átírásában

ZABOLAI BOGYÓ ÁGNES PARAFERNUMA, 1881

Ingóságokról felvétel

Az 1881ik évi Április hó 19én Vida Andrásné Sz. Bogyó Ágnes Zaboláról Pákéba költözésem alkalmával ingóságokat a következőket elvittem magammal

Folyó

Szám

1. Két félviseltes ruha
2. Négy szőttés rokolya
3. Egy fekete szőr rokolya felsővel
4. Egy karton rokolya
5. Egy fekete posztó kúrti
6. Egy csikos keszkenő
7. Két fél váslott keszkenő, egy kék és egy fekete
8. Egy fekete selyem keszkenő
9. Egy fekete selyem és egy fekete szőr súrcz
10. Tíz ing gyolcs, gyapott ajjal.

Ágynemű portéka

11. Két festett ág
12. Egy derekaj hajjal együtt
13. Nyolcz párnák hajjal együtt
14. Egy karton paplan egy fejr lepedővel
15. Egy tarka pokrotz
16. Hat fejr kender lepedők
17. Hat fejr kender törölközők
18. Hat fejr asztalra való abrosz
19. Hat takaró ruha mind kender
20. Tizen öt négy nyüstös zsák, mind új
21. Negyven sing négy nyüstös vászon
22. Hat négy nyüstös egy egy vékás tarisnya
23. Egy festett pohárszék
24. Két festett asztal egyik kihuzós a más nem kihuzós
25. Két láda egy új és egy avadag
26. Egy festett avadag pad
27. Egy ezüstszinre festett kanapéj

28. Négy ezüst színre festett szék
29. Négy váslott avadag szék
30. Két ércz üst egy kisebb és egy nagyobb
31. Egy pár gereben, egy héhel, egy páczolló
32. Egy tuczet porcellán tángyér
33. Egy fél tuczet kés villával együtt
34. Egy fél tuczet plé kanál
35. Egy pár torma reszelő
36. Egy plé placinta sütő
37. Egy pár ércz lábos, egy nagy, egy kicsi
38. Egy ércz sőtörő mozsár
39. Három szita
40. Egy rosta
41. Két vasvilla
42. Egy fa ásó
43. Egy kártya pad
44. Egy éveg tartó fogas, egy só tartó
45. Egy sütő tekenő
46. Két gyúró tekenő
47. Egy új párkányos lapíttó
48. Egy plé tárcza
49. Egy pár leveses tál
50. Egy leveses kanál
51. Vas nyárs és egy vas kalán
52. Egy pár ivó kártya
53. Egy kanna
54. Két kád
55. Négy itató cseber
56. Egy mák törő mozsár
57. Egy csöllő és fonó kerék
58. Egy radina hordó kas
59. Egy függő lámpa
60. Egy eczetes hordó eczettel teli
61. Egy csere hordó

Kelt Zabolán 1881 Ápril hó 19-én.

Előtttem

Balog Mihály sk. Tanu

X Vida Andrásné

Nevét leirtam

Balog Mihály

Pozsony Ferenc gyűjtésében és tulajdonában

ZABOLAI KÓNYA VIKTÓRIA PARAFERNUMA, 1882¹⁰³⁶

Összeírása

Mindazon ingó és ingatlan javaknak melyeket özvegy Kónya Józsefné édes leánya Kónya Viktóriának Kónya Lászlóhoz férjhez menetele alkalmával adományozott

A javak megnevezése		Becsár osztr. Ért
		Frt, Kr
1–8	Egy téli bunda, egy téli felső, két posztó kurti, hat rend szőr ruha, hat rend szőttes, két karton ruha, egy flanár Szoknya, két főre való téli ruha, kilentz kisebb főre való ruhák	124, 25
9–24	Három derekaly két-két hajjal, tizennégy párna két-két hajjal. Három paplany melyből egy gyapjú, egy Selymes és egy szőr. Egy ványolt pokrócz, három ágy takaró, egy karton, egy szőttes, két gyapjú ágytakaró, koczkás, tizenkét ágyra való lepedő, Tizenkét asztal keszkenő, Huszonnégy törülköző kendő per 40 (kr)jával. Tizenkét takaró ruha, Nyolczvan sing gyolts per 16 krjával, Nyolczvan sing gyolts per 16 Krjával, Nyolczvannégy sing gyapot vászon per 10 krjával. Hatvan sing hat karikás és szösz vászon. Tizenkét zsák per 50 krjával	163, 75
25–30	Egy pulitérozott és festett asztal, egy sifon és egy üveges almárium, egy kaszten és egy kanapéj, két ágy, egy láda és hat szék. Egy nagy fali tükör és 12 kép	58, 50
31–39	Két üst melyből egy nagy és egy kisebb, két ércz lábos, egy réz mozsár, egy téglázó réz, egy réz gyertya tartó, egy függő lámpa. Egy	

¹⁰³⁶ Anyakönyvi bejegyzés: „1882. nov. 28 – Zabolai ev. Ref. Legény Kónya László 24 éves – Zabolai ev. Ref. Leány Kónya Victoria 24 éves. Mentvény. Tanúk: Hadnagy Károly, Csekme Ádám, Debrecei Ferencz.” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 719 – Zabolai ref. Esketési anyakönyvek, 35 verso.)

	vas kanál, egy nyárs, Kanna, egy torma reszelő, egy tuczet kés villa, egy és fél tuczet kanál és egy leveses, egy és fél tuczet porcelány tányér és két leveses tál, Héhel, rosta, paczolló, gereben és négy szita. Három tekenyő két nagy és egy kisebb, egy osztóváta, egy kád, egy lugzó cseber	26, 00
40–42	Egy hízott süldő, egy juh bárányos, két négy éves tulok	174, 00
43.	Két köből rozs, két köből búza, két köből török búza, tizen két köből zab és tíz köből pityóka	49, 40
44.	A halom mező bocz utya nevű helyen, Kónya János melletti 7 véka féréű szántó, ugyan a Pávai dombon özvegy Balog Antalné mellett egy három véka féréű szántó, ugyan a közmocsárban Csákány József pap mellett egy fél véka féréű szántó	210, 00
47.	A közép mező a Kajtár útnál Kozma Sándor mellett egy nyoltz véka féréű szántó, Ugyan a Balaton szeg nevű helyen Kónya József mellett egy három véka féréű szántó	170, 00
49.	Ugyan a közép mező lüget Petőfalvi határon az út és Nagy Róza közt egy négy véka féréű szántó. Ugyan a Petőfalvi határon, Kozma Ádám mellett egy három véka féréű szántó. A Cseremező Haralyi határ szélén Csekme Tamásné mellett egy 8 véka féréű szántó. Ugyan a Csere alatt Kozma Ádám mellett egy négy véka féréű Szántó. Ugyan a falka tölgy nevű helyen Özv. Kónya Józsefné mellett egy négy véka féréű szántó. A rét Birtalan nevű helyen Hadnagy Antal mellett nyoltz rend Széna termő hely. Ugyan a rét Kisnyíl nevű helyen forgólag bíró hat rend széna termő hely. Ugyan a rét malom mellett Kónya Ferentz közt egy négy vékás pityóka termő hely. Zabola község felszeg Nagy János melletti épületes beltelek rajta levő szalma fedelű házzal. A keresztesek havassa nevű helyen egy <u>szálfa részes</u>	785, 00
	Összesen:	1.757, 90

Az az egy ezer hétszázötvenhét forint kilentzven krajczár osztrák értékben.

Hogy a fenn írt javak minden erőltetés nélkül adattak fel és alatt írtak által becsültettek meg, azt saját neveink alá írásával is tanúsítják.

Kelt Zabolán 1882 November 18-án.

Előttünk:

Csekme Ádám   becselő és tanu
Héjja József tanu

Özv. Kónya Józsefné
Hadnagy Juliánna adományozó

*Kósa Szánthó Vilma gyűjtésében és
átírásában*

PAPOLCI CSORJA ANNA PARAHERNUMA, 1883¹⁰³⁷

Össze írása azon jóvaknak, melyeket Csorja György és neje Anna leányoknak nászadomány képpen adtak.

Folyo	darab	Tárgy megnevezése	frt, kr
Szám	szám		
1.	1	Háromfioku pulétorozott kaszten	10
2.	1.	Sifoner	13
3.	1	Üveges pulétorozott sifon[er]	12
4.	1	Egy kihuzos pulétorozott asztal	10
5.	1	Ládás kanapéj	4
6.	6	Karjos szék	4
7.	2	Két festett ágy	5
8.	1	Osztováta	6
9.	1	Csöllő kerék	1, 20
10.	4	Darab tekenő kisebb es nagyobb	2, 15
11.	3	Darab lugzo, cseber es kártya	2, 25
12.	3	Derekaly négy hajjal	30
13.	12	Darab parnák két két hajjal	30
14.	1	Paplany lepedőstől	7, 50
15.	1	Cserge	10
16.	2	Szalma zsák	2, 40
17.	3	Darab ágy takarók két szőttes egy fejr	9
18.	6	Lepedők öt vastag egy gyapott	6

¹⁰³⁷ Anyakönyvi bejegyzés: 1883. febr. 27. Kövér Lajos, Kovászna, ref., 26 éves, legény, és Csorja Anna györgy, papolc, ref, 22 éves, hajadon. Kikérdezési tanuk: Imre Sámuel papolci és Vén Sámuel kovásznai. Összeesketési tanuk: Előbbiek és egy népes gyülekezet. Eskető lelkész: Földes György. (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105/518 – Papolci ref. Esketési anyakönyvek 1831–1889, 199 verso–200. old.)

19.	8	Abrosz egy hosszú	11, 50
20.	2	Abrosz egy veres egy kék	5, 30
21.	12	Asztal keszkenyő	2
23.	4	Kasornyára való kettő veres kettő kék	1, 80
24.	12	Vékony kendező kendők	6, 80
25.	6	Vastag kendő	2, 54
26.	12	Nagy zsák	6
27.	6	Kisebb zsák	2, 10
28.	60	sing gyolcs vászon	12
29.	52	sing gyapot vászon	8, 80
30.	43	kender vászon	6, 98
31.	12	rend gúnya egy rend szőr, 2 karton, a más szőttesek	56
32.	2	fejér fersing	2, 50
33.	6	elő ruhák négy szőttes kettő karton	3, 50
34.	6	vizikék	6, 15
35.	12	ruhák, kisebb és nagyobb	16, 50
36.	2	nagy ruhák egy posztó egy gyapott	6, 80
37.	1	posztó kurti	6
38.	1	Bunda nyestes	26
39.	2	Pár czipő egygyik csizma	7
40.	1	Tükör	1, 80
41.	2	Téglázó réz egy mozsár	4, 50
42.	2	Gertya tarto egyik réz egy bádik	0, 70
43.		Egy torma reszelő egy lész szűro, egy kanna, egy tölcsér, egy leveses kalan, egy mosdo tál	1, 60
44.		Egy tarczä üveg poharakkal egygyütt	1, 18
45.	1	Leveses tál, 12 porcellán tángyerral	2, 25
46.	1	tuczet kalan, fél tuczet kés villa	1, 78
47.	2	üst egy nagyobb egy kisebb	2, 40
48.	2	Ércz Lábos	1, 20
49.	3	Egy rosta kettő szita	1, 60
50.	1	Kőből buza két kőből rozs, 1 kőből töröbuza, egy kőből árpa, két kőből pityóka	24
51.		Fél véka borso ½ faszujka	1, 20
52.		Egy fél szalonna hozza való költségével	15

53.		Egy pár gereben s egy héhel	1, 20
54.	1	öt éves borjas tehén	60
55.	2	sértés	13
56.		Az alsó határ remete alján egy 6 vékás Csorja Dénes és Vajna Josef közt	180
57.		A középső határ tölgyesbe egy köblös Vajna Josefé mellett	80
58.		A Réten a Simon biróba 3 vékás Deakogé mellett	60
			Egész összeg 814 f, 18 kr

Papolczon 1883. febr. 24-én

Imre Samu tanu

Kövér Lajos átvevő

Csutak Ferentz tanu

Csorja György és nőm átadok

Vén Samuel tanu

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65 / 103 – Kovásznai Kövér

család, 24. old.

ZABOLAI KÓNYA VIKTÓRIA PARAERNUMA, 1884

Össze írása

Mind azon ingó és ingatlan javaknak, melyeket özvegy Konya Jozsefné édes leánya Konya Viktoriának Konya Lászlóhoz férjhez menetele alkalmával adományozott

Folyo szám	A javaknak meg nevezése	Becsár
1.	Egy téli bunda	30
2.	Egy téli felső	12
3.	Két posztó Kurti	5
4.	Hat rend szőr ruha	30
5.	Hat rend szőttes és két karton ruha	18, 50
6.	Egy fláner szoknya	2
7.	Két főre való téli ruha	10, 50
8.	Kilencz kissebb főre való ruhák	16, 25

9.	Három derekaly két két hajjal	20[?]
10.	Tizennégy párna két két hajjal	35
11.	Három paplan melyből egy gyapju, egy selymes és egy szőr	10
12.	Egy ványolt pokrocz	3
13.	Három ágy takaro	6
14.	Két ágy takaró, egy Kárton és egy szöttes	3, 25
15.	Két gyapju ágy takaró koczkás	6
16.	Tizenkét ágyra való lepedő	12
17.	Tizenhat abrosz melyből egy veres és egy kék	20
18.	Tizenkét asztalkeszkenő	5, 50
19.	Huszon négy törölköző kendő per 40-jával	9, 60
20.	Tizenkét takaro ruha	1, 20
21.	Nyolczvan sing gyolcs per 16 krjával	12,
80		
22.	Nyolczvan négy sing gyapotvászon per 10 kr	8, 40
23.	Hatvan sing 6 karikás és szös sz vászon	6
24.	Tizenkét zsák, per 50 krjával	6
25.	Egy pulitérozott és festett asztal	8
26.	Egy sifon és egy üveges almárium	20
27.	Egy Kaszten és egy Kanapėj	10
28.	Két ágy	5
29.	Egy láda és hat szék	4, 50
30.	Egy nagy falı tükör és tizenkét kép	5
31.	Két üst melyből egy nagy és egy kisebb	2
32.	Két ércz lábós egy réz mozsár, egy téglázó réz	4
33.	Egy réz gyergya tartó és egy függő lampi[!]	1, 50
34.	Egy vaskanál, egy nyárs, kanna, egy torna reszelő	1
35.	Egy tuczet kés villa egy és fél tuczet kanál és egy leveses	4
36.	Egy és fél tuczet porcellán tányér és két leveses tál	4, 50
37.	Héhel, rosta, páczolló, gereben és négy szita	3
38.	Négy tekenő, két nagyobb, két kisebb	2
39.	Egy osztováta, egy kád és egy lugzó cseber	4
40.	Egy hizott süldő	10
41.	Egy juh bárányos	4
42.	Két négy éves tulok	160

43.	Két köböl rozs, két köböl buza és két köböl törökbuza, tizenkét köböl zab és tiz köböl pityoka	49, 40
44.	A halom mező Bocz utya nevű helyen Konya János melletti 7 véka féréü szántó	140
45.	Ugyan a Pávai dombon öz[vegy] Balog Antalné mellett egy három véka féréü szántó	60
46.	Ugyan a Közmocsárban Csákány Jozsef pap mellett egy és fél véka féréü szántó	30
47.	A Közép mező[n] a Kajtár utnál Kozma Sándor mellett egy nyolcz véka féréü szántó	120
48.	Ugyan a Balatom szeg nevű helyen Konya Jozsef mellett egy három véka féréü szántó	50
49.	Ugyan a Közép mező lüget Petőfalvi határon az utca [?] és Nagy Róza közt egy négy véka féréü szántó	60
50.	Ugyan a Petőfalvi határon Kozma Ádám mellett egy három véka féréü szántó	50
51.	A Cseremező Haralyi határ szélén Csekme Tamás nő mellett egy 8 véka féréü szántó	140
52.	Ugyan a Csere alatt Kozma Ádám mellett egy négy véka féréü szántó	50
53.	Ugyan a Falka tölgy nevű helyen Öz[vegy] Konya Jozsefné mellett egy négy véka féréü szántó	40
54.	A rét birtalan nevű helyen Hadnagy Antal mellett nyolcz rend széna termő hely	150
55.	Ugyan a rét Kisnyíl nevű helyén forgólag bíró hat rend széna termő hely	60
56.	Ugyan a rét malom mellett Konya Ferencz közt egy négy vékás pityoka termő hely	60
57.	Zabola kösség felszeg Nagy János melleti épületei bel telek a rajta levő szalma fedelű házzal	170
58.	A Keresztesek havassa nevű helyen egy szálfá rész	5
Összesen		1757, 90

Az az egyezerhatszázötvenhét forint és kilenczven krajczár oszt[rák] értékben.

Hogy a fenn irt javak minden erőltetés nélkül adattak fel és alat irtak által becsültettek meg azt saját neveink alá írásával is tanusítjuk.

Kelt Zabolán 1884. November 18-án.

Előttünk:

Csekme Ádám becslő és tanu	Kónya János	Özv. Kónya Jozsefné
Héja József tanu	Kónya Josef	Hadnagy Julianna adományozó
Konya Elek sk. tanu		megkért iroja Csekme Ádám

Pozsony Ferenc gyűjtésében

BODOSI JÓZSA LINA PARAFERNUMA, 1885¹⁰³⁸

Hozomány Levele

Bodosi Jozsa Linának Kiis szándékozott nüöl menni Telegdi Batzoni Balo Andráshoz ifjab a mely jovát felkelhetőben és fekvő vagyonátt kívánta mint hozományt a következő kép feljegyeztetni.

Folyó- szám	Tárgyak meg nevezése	Betsár
1.	Egy seljem köntös	20
2.	Két rend szőr köntös	25
3.	Három rend kárdon [!] ¹⁰³⁹	15
4.	Két rend szőttes	10
5.	Egy nagy téli felső	12
6.	Egy kiseb téli feső	6
7.	Négy alsó rokoja	6
8.	Egy fláner szoknya	4
9.	Két pár topánka	7
10	Egy nagy és egy kis poszto ruha	8
11.	Egy nagy és két kisebb szőr ruhák	7
12.	Egy selyem ruha	3
13.	Egy hárász ruha	2
14.	Egy nagyobb hárász ruha	3, 50

¹⁰³⁸ Anyakönyvi bejegyzés: "1885. jan. 6(-án esküdt) Vőleg. Ifj. Baló András N. Bacon, ev. Ref, 32 éves özvegy és Menyas. Jóna Lina Bodos, ev. Ref. 26 éves, elvált. Azon tanúk neve és rangja, kik előtt kikérdezettek: Incze Dénes, Székely Lajos. Tanúk kik előtt összeeskettek: Baló Lajos, Benkő Gergely. Eskető lelkész: Borbáth Márton. 6/1885. sz. mentvény." (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 141 – Bodosi ref. Anyakönyvek 1869–1885, 34 verso–35).

¹⁰³⁹ Bizonyára karton.

15.	Két karton ruha	1	
16.	Nyóltz darab ing	8	
17.	Két darab szekér takaró	6	
18.	Tíz darab abrosz	20	
19.	Tizen két darab asztal kendő	6	
20.	Tizen két darab kis asztal kendő	2	
21.	22 darab vékony és vastag kendő	20	
22.	10 darab takaró ruh[a]		3
23.	6 darab gyapott lepedők	6	
24.	8 darab vékony zsák	6	
25.	100 sing gyapott vászon	20	
26.	12 darab vastag zsák	6	
27.	1 gabona szárasztó ponya	1, 50	
28.	4 derekaly két rend hajjal		
29.	12 nagy és három kisebb párna két rend hajjal	50	
30.	Két fehér úrkolt ág terítő	10	
31.	2 szőr ág terítő	7, 50	
32.	3 paplan lepedőkkkel, ebből 2 szőr és 1 kardon	15	
33.	2 szalma zsák	3, 60	
34.	3 ág	15	
35.	Egy kaszten	20	
36.	1 köntös tartó	12	
37.	1 üveges almárijom	12	
38.	1 cserefa asztal	8	
39.	1 diván		15
40.	1 diván elejibe való kis asztal		5
41.	1 kanapé	3, 50	
42.	6 szék	6	
43.	2 láda és egy tálas	10	
44.	1 tükör	7, 20	
45.	1 tálcza nagyobb és 1 kisebb		2, 50
46.	24 darab nagyobb és kisebb porcellán tányérok	4, 20	
47.	2 nagy, 1 kisebb porcellán tál és 1 csésze	2, 10	
48.	12 darab evő, 6 darab kávé, egy nagyob és 1 kiseb leveses kalán	4, 50	
49.	12 darab kés és 12 darab villa		4, 20

50.	Nagyobb és kisebb üveg edények	5	
51.	Bádog edények	5, 80	
52.	Réz edények	6	
53.	1 kávé öllő	1, 50	
54.	1 osztóváta minden készségeivel	5, 50	
55.	10 darab nagyobb és kisebb tekenyők		4
56.	1 darab kender törő és tiló	1, 20	
57.	1 pár héhel, 1 pár kereben [!], kapa és solló	2	
58.	2 ércz üst	3, 50	
59.	3 szita és két rósta	2, 30	
60.	2 négy éves túlok	180	
61.	1 három éves tehén	50	
62.	1 három éves sertés 3 malaczával	20	
63.	Bodosbann a Budai Ignác szomszédságában 4 benvaló pusztá telek	200	
64.	Barát útja határában Egres tetőn Nagy Árom[!] szomszédságában 2 vékás szántó		20
65.	Úgyan azon határban Bükfeje nevezetű heljen az Incze Dénes szomszédságában egy három vékás szántó	25	
66.	Száraz Ajta felé forduló határba Farkaslik alja nevezetű heljem egy vékás szántó		40
67.	Úgyan azon nevezetű határban Köles kert nevű heljen 1 vékás vetemény föld	10	
68.	Úgyan azon határban Patvarós nevezetű heljen Nagy Dániel szomszédságába egy két vékás szántó	20	
69.	Nagy Baczoni határon Csihányós oldala nevezetű heljen Nagy Áron szomszédsága 1 három vékás szántó be vetve	40	
70.	Úgyan azon határ részben Sepsi mező nevű heljen Bardocz Elek szomszédságába 1 négy vékás szántó be vetve	50	
71.	Úgyan azon határban Nyíres bércezin 1 szekérre való széna hely a Pútnoki Pál szomszédságában	20	
72.	Úgyan ott 2 szekérre való	25	
73.	Úgyan ott 1 szekérre való széna hely	15	
74.	Úgyan a Baczoni határon Dimény patakba 1 szekérre való széna hely Dávit Máté szomszédságába		15
75.	4 köből ősz gabona 2 köből tavasz	<u>20</u>	

az az ezer háromszáz huszonhat forint és tíz krajczár ó. é-ben.

Ezen elől megnevezett ingó és ingatlan vagyonoknak meg nevezett és meg jelzett becs értékét úgy valóságát igazoljuk

Badoczbán 1885 január 6-kán

Benkő Gergely tanu

Incze Dénes tanu

Balo Lajos tanu

Székely Lajos tanu

Dávid Izsák tanu

Józsa Izsák és

Budai Anikó szülők

Józsa Lina

Balo András

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 65/20 – Nagybaconi Baló család

levéltára (1745–1917), 102-es lelt., 78–80. old.

ZABOLAI SZŐKE ANNA PARAFERNUMA, 1885

Összeírási jegyzéke

Azon jóvaknak, melyeket Szőke Ádám idős és neje Csekme Mária édes leányuk Szőke Annának, Zabolai Arros Jánóshoz leendő férjhezmenetele alkalmával adnak

Folyó Szám	Az adott jóvak megnevezése	Becsértéke Frt, Kr
1.	Egy sába	22
2.	Egy posztó kurti	5
3.	Egy más posztó kurti	2
4.	Két rend szőr ruha	10
5.	Három rend szöttes rúha	10
6.	Két rend kartón rúha	5
7.	Egy posztó teli ¹⁰⁴⁰ keszkenő	6
8.	Három kisebb posztó keszkenő	4
9.	Egy pár szőr és egy darab selyem keszkenő	4
10.	Három szöttes sűrű	1, 50

¹⁰⁴⁰ Téli?

11.	Két derekaj és három derekajhéj	22	
12.	Tizenkét párna, tizenkét tarka párnahéj	22	
13.	Hat fehér párna héj	4	
14.	Egy gyapjú agytakaró	5	
15.	Egy fehér és egy szóttas ágytakaró	6, 50	
16.	Egy házi és egy bólti paplan	10	
17.	Egy pár szalmazsák	2	
18.	Nyólcz lepedő	8	
19.	60 sing zsáknak való vászon	10	
20.	50 sing gyapot vászon		10
21.	50 sing gyólcsvászon	10	
22.	10 házi szótt abrósz	10	
23.	Egy veres bólti abrósz		3
24.	Tizenkét törölköző kendő	5	
25.	Tizenkét takaró ruha	3	
26.	Egy veres és egy kék asztalkeszkenő	1, 20	
27.	Negy kistarisnya	1	
28.	Egy üveges	8, 50	
29.	Egy sífóner	8	
30.	Egy kaszten	9	
31.	Egy kihúzó asztal	5	
32.	Egy kanapéj	4	
33.	Két ágyfa	5	
34.	Négy egyes szék	4	
35.	Egy festet láda		2
36.	Egy szövőszék felszerelve	5	
37.	Egy fali tükör	1	
38.	Egy sütő tekenő és egy kisebb	2	
39.	Egy pár szita	1	
40.	Egy pár rosta	0, 50	
41.	Egy pár gereben és egy héhel	0, 80	
42.	12 pórczelán tányér és egy pár leveses tál	2, 40	
43.	Egy sültés tál	0, 50	
44.	Egy pár leveses és 18 evő kanal	1, 80	
45.	Egy réz mózsár, egy reszelő, kanna, lészűrő, tölcser		2, 50

46.	Egy réz gyertyatartó	0, 80
47.	Egy ércz lábas és egy kásló	1, 50
48.	Egy ércz üst	1
49.	Fél tuczet kés és villa	2
50.	Fél szalonna kölcségivel együtt	15
51.	Két darab sertés	10
52.	Egy pár jú	12
53.	Két két éves fehér túlok	60
54.	Kézpénz	50
55.	Egy hektó búza, egy hektó rózs, egy hektó törökbúza, egy hektó zab	14
56.	Három hektó pityak	3
57.	Egy kis vasas szekér	10
<u>Fekvőségek</u>		
58.	Halómmező közmócsárban ... hrszámú □öl területü szántó	60
59.	Középmező Kükényszerbe, ... hrszámú □öl területü szántó buzával bé vetve	120
60.	Cseremező keresztárkában ... hrszámú □öl területü szántó	30
61.	Ugyan azon mezőben, Neszterbe, ... hrszámú □öl területü szántó	30
62.	A réten galambszékben ... hrszámú □öl területü szántó	100
63.	A réten galambszékben ... hrszámú □öl területü kaszáló	20
64.	A helységben hegymegi utca északi során lévő ... hrszámú □öl területü szántó	45
Összesen		751, 50

Az az hétszáz ötven egy frt 50 kr az összeírt javak összes becsértéke

Hogy a fent írtak a magok értékekben vétettek fel, az átadó szülék nevek aláírásokkal
elesmerik.

Kelt Zabólán 1885 Január hó 18án

Előttünk

Hadnagy Károly tanú

Szőke Tamás sk.

X Szőke Ádám és neje

X Csekme Mária átadók

Kérésekre neveket leírta

Hadnagy Károly

Szőke Anna

Pozsony Ferenc gyűjtésében

ZABOLAI HADNAGY ANNA PARAFERNUMA, 1887¹⁰⁴¹

Nemes orbaiszéki Zabolai Hadnagy János Hajadon Leanyának Annának ki úgyanis zabolai Legény Szőke Ádám által el jegyeztetvén után járando javak

Ősze Irása

Sor	A javak megnevezése	Becsár
Szám		fr, kr
1.	Vagyon Egy nyestes suba	30
2.	„ Egy buda(!)	15
3.	„ Három derekalyak hélyastol	32
4.	„ 12 Párnák két két halyakal	30
5.	„ Egy bolti és egy házi szőt paplany	10
6.	„ Egy brasai Cserge	6
7.	„ Két hazi szőt és két Bolti Fejér ágy tak(aró)	16
8.	„ Három szőr és két karton rokolyák	15
9.	„ Négy házi szőt rokolyák és egy fejér	16
10.	„ Öt surtzok	2, 40
11.	„ Két poszto kurtik	10
12.	„ Két szőr paliten és egy fejér	4, 50
13.	„ Két karton és két házi szőt paliten	3, 20
14.	„ Két főrevalo Bolti keszkenők	7 ¹⁰⁴²
15.	„ Hat kiseb főre valo Bolti keszkenő	8
16.	„ Egy veres és egy kék asztal takarok	7
17.	„ Tizen két hazisző(tt) asztal takarok	18
18.	„ Tizen két házi szőt tőrlő kendők	3, 50
19.	„ Tizen két házi szőt takaroruhak	2, 40
20.	„ Két veres és két kék asztal keszkenők	3
21.	„ Hat takaro lepedők	6
22.	„ Tizen két Zsákok és négy tarisnyák	6
23.	„ Nyoltzvan sing gyolcs	16
24.	„ Ötven sing gyapot vászon	10

¹⁰⁴¹ A hozománylevélen szereplő dátumot Dr. Pozsony Ferenc jegyezte fel, az eredeti levélen keltezés nem szerepel.

¹⁰⁴² A hozománylevéelhez szervesen nem illeszkedő összeadás számait jegyezték az összeg mellé fel, ennek bemásolását mellőztük.

25.	„	Egy kaszten	8	
26.	„	Egy éveges pohárszék		10
27.	„	Egy köntös tarto	10	
28.	„	Egy ki huzod asztal	5	
29.	„	Egy festet láda		1, 40
30.	„	Egy kanapé	3	
31.	„	Két festet ágy	5	
32.	„	Négy festet székek	3	
33.	„	Egy nagy tükőr	1, 40	
34.	„	Egy pár réz gyertya tarto	1, 20	
35.	„	Egy téglázoréz		1
36.	„	Egy tutzet kés vilával	2	
37.	„	Egy tutzet plékanal	0, 80	
38.	„	Egy nagyob és egy kiseb értz űst	2, 80	
39.	„	Két értz lábas	1, 20	
40.	„	Egy nyárs és egy vas kalány	1	
41.	„	Egy plé szűrő 1 kanál 1 tölcser és egy torma re(szelő)	0, 70	
42.	„	Egy kapa és egy sarlo	0, 50	
43.	„	Két leveses és egy sütes tál	1, 10	
44.	„	Egy tutzet portzelán tángyér	1, 60	
45.	„	Egy nagy és ¹⁰⁴³ két kiseb tekenők	2	
46.	„	Két szita és egy rosta	1	
47.	„	Egy pár topán	4	
48.	„	Egy sertés	11	
49.	„	Egy belső telek Szőke Ádám és Csiki Josef köz(t)	300	
50.	„	Halom mező halom farkánál Pümkösti László és Hadnagy Josef szántojok közt egy négy vékás szánto	100	
54 ¹⁰⁴⁴	„	Halom meget Zsido Mihály és Zsido Antal szántojok köszt egy két vékás szánto	70	
57.	„	Közepső mező Felső Délőbe Hadnagy Gyula és Szakáts Símon maradván szántojok közt egy négy vékás szán(to)	90	
60.	„	A Loköz az ut és Hadnagy Ádám szántojok köszt egy ötvékás szán(tó)	60	

¹⁰⁴³ Áthúzza: egy.

¹⁰⁴⁴ Az eredeti levélben folyamatosan minden sort beszámoltak, innen adódik a számozás eltérése.

62.	„	A Csere mező a haralyi határ szélén a Csiki Josefnő és Német Mihály szántók között egy hat vékás szántó	160
66.	„	A szent Jánosba Hadnagy Josef és Gál Josef szántók között egy három vékás szántó	40
69.	„	A zabolai réten a kalotzban az ötödik vonásban Konya Josef és Bende Josef kaszálok között két rend kaszálo	50
73.	„	A fenírt két rend kaszálo melet két rend kaszálot és a Zabolai réten a régi malom uton alul Hadnagy Josef és Konya Josefnő szántók között egy 5 vékás szántot marha helyében	110
	„	Egy szalona	6
	„	Egy viseltes hordo szekér	20
			Összesen 1361, 70

Másadolvány Szőke Ádám

Dr. Pozsony Ferenc gyűjtésében

ZABOLAI HADNAGY MÁRIA PARAFERNUMA, 1889¹⁰⁴⁵

Ösze írása

Mind azon jovaknak melyeket Hadnagy Gyula és neje Szoke Borbala édes lányuk Hadnagy Máriának Kónya Ferenczhez leendő férjhez menetele alkalmával adandnak.

folyó szám	drb szám	A tárgyak megnevezése	Becsérték Ft, Kr
1.	1.	Nyestes Bunda	30
2.	2	Egy nagy és kisebb	23
3.	1.	Egy fekete szőr Köntös	18
4.	1.	Egy rezeda szőr Köntös	20
5.		Egy színes Szőr Köntös	16

¹⁰⁴⁵ A hozománylevél két verzióban maradt fenn, egy hiányos eredeti, ill. egy erről készült, Haszmann Pál által készített teljesebb átírásban. Mivel az eredeti hozománylevél a 103-as sorszámozásig maradt fenn, így a 104-es ponttól a Haszmann Pál átírását vettük figyelembe. Anyakönyvi bejegyzés az esküvőről: „1889. febr. 12. Kónya Ferencz, Zabola, ref., 22 éves és Hadnagy Mária, Zabola, ref., 18. éves. Szülei: Kónya János–Héjja Anna, ill. Hadnagy Gyula–Szőke Borbala. Tanúk: Kovács Ádám és Csekme Mózes. Lelkész: Földes György. Mentvény mellett.” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 720 – Zabolai ref. Esketési anyakönyvek, 4 verso – 5. old.)

6.	Négy rend karton Köntös	30, 50
7.	Négy rend szüttes rokolya	12
8.	Négy surtcz	4
9.	Két nagy posztó ruha	14
10.	Egy borduj gyapju ruha	4
11.	Egy hátra kötő fekete gyapju ruha	4, 40
12.	Öt saliruha, négy Karton	7, 20
13.	Egy fekete gázmér ruha	1, 10
14.	Három darakaj két két hajjal	36
15.	Három szalma zsák	3, 30
16.	Tizenennyolcz párna három három hajjal	43 ¹⁰⁴⁶
17.	Két bolti paplan piros és zöld lepedőkel	18, 50
18.	Két bolti ágy takaró	8
19.	Két gyapju ágy takaró	6, 50
20.	Két gyapju paplan lepedővel együtt	12, 50
21.	Egy gyapju piros cserge	2, 40
22.	Egy varott gálneros lepedő	5
23.	Egy csipkegarlnéros fehér lepedő	2
24.	Egy karton ágytakaró	2
25.	Tizen két darab baraczmagos lepedő	14, 40
26.	Huszonnégy zsák	12
27.	Hat tarisnyák	1
28.	Hat kenyeres tarisnya kétő gyapju	1
29.	Tizen két fehér baraczmagos fehér abrosz	14
30.	Egy tiz nyistes hoszu fehér abrosz	5
31.	Egy tiznyistes piros abrosz	5, 80
32.	Egy kék tiznyistes hoszu abrosz	4
33.	Egy bolti bojtos abrosz	5
34.	Egy rövid tiz nyistes abrosz	3
35.	Egy rövid kék tiz nyistes abrosz	2
36.	Egy czérnábol kötött abrosz	3, 50
37.	Egy czérnábol kötött kaszten takaró	0, 50
38.	Egy karton kaszten takaró	0, 60
39.	Egy kaszten takaró szöttes	0, 60

¹⁰⁴⁶ Bizonytalan olvasat, nagyon rosszul látszik.

40.	Huszon négy gyapot Kendő	1, 40
41.	Hat tiz nyistes kendő	2
42.	Hat tángyér törő	1
43.	Tizen két fehér takaró ruhák	1
44.	Tizen két asztal keszkenő eből négy piros	3
45.	Tizen két piros apró szervét tiz nyistes	2
46.	Tizenkét tiz nyistes fehér szervét	2
47.	Hatvan sing huszon négyes gyolcs	12
48.	Hatvan sing gyapot vászon	4
49.	Hatvan sing hat karikás vászon	6
50.	Egy üveges Kaszten, egy köntös tartó	40
51.	Egy francia asztal, négy ág, hat szék	42
52.	Egy divány elmaradt	25
53.	Két öt éves fehér tulok	150
54.	Három darab tekenyő	3
55.	Három lapittó	0, 80
56.	Két kis festett szék	0, 60
57.	Három szita	1, 20
58.	Két rosta	0, 40
59.	Egy héhel, páczol, egy pár gereben	1, 20
60.	Két sültés plé	0, 50
61.	Egy mosdó tál	0, 70
62.	Egy kolbász töltő, tuczet plé kalán, egy pléh tál	1, 50
63.	Egy lé szűrő, reszelő, tölcsér, kana, egy leveses kalán, kenyér piritó, habverő, habszedő	1, 30
64.	Egy nagy tükör	3
65.	Öt Kép	3
66.	Két leveses tál	1, 50
67.	Egy sültés tál	1
68.	Egy süteményes tál	1
69.	Két tuczet porcellán tányér	6
70.	Süteményes kistányér	2, 20
71.	Egy czin leveses kalán	1
72.	Tizen két czin kalán	2
73.	Egy tuczet kávé kis kalán	1, 50

74.	Egy tuczet kés villa	3
75.	Egy nagy és egy kis tálcza	2
76.	Egy pár réz gyertya tartó	1, 50
77.	Egy téglázó réz	2, 20
78.	Egy kávé örlő	1, 30
79.	Egy tuczet metszet Kávés pohár	2, 40
80.	Egy tuczet faragott boros pohár	1, 20
81.	Egy réz mozsár	2
82.	Egy nádméz tartó és egy só tartó	1
83.	Egy vizes kancsó, két üveg	0, 80
84.	Hat pálinkás pohár	0, 60
85.	Egy talpon áló lámpás	2
86.	Egy pár ércz kászló	1, 40
87.	Négy finsia és egy pár befőtes tángyér	1
88.	Két ércz lábas	1, 50
89.	Egy Kandér	1, 50
90.	Egy nagy Kés	0, 70 ¹⁰⁴⁷
91.	Egy esőernyő	1, 80
92.	Hizott sertés	30
93.	Nagyatya Szőke Antal ajándéka egy szekér	50
94.	A helységben Kovács utczában ... számú tdkönyvben lévő ... hrsz ... Területű házas telek	320
95.	Halom mező halom farkánál ... tjegyzőkönyvben ... hrsz ... területű Szántó bevetve	80
96.	Halom mező nagyköutja dülőben ... szám tjbén ... hrsz ... területű szántó bevetve	90
97.	Halom mező dombon ... számú tjbén ... hrsz ... területű szántó bevetve	80
98.	Közép mező balatonszeg ... számú tjbén ... hrsz ... területű szántó	110
99.	Középmező halom réve ... számú tjbén ... hrsz területű szántó	80
100.	Középmező halomréve ... számú tjbén ... hrsz ... területű szántó	60
101.	Cseremező tanorokvég ... számú tjbén ... hrsz ... területű szántó	120
102.	Cseremező falkatölgy ... számú tjbén ... hrsz ... területű szántó	90
103.	A réten rölábban ¹⁰⁴⁸ ... számú tjbén ... hrsz ... területű kaszáló	160

¹⁰⁴⁷ Bizonytalan olvasatú becsár.

¹⁰⁴⁸ Bizonytalan olvasat.

104. ¹⁰⁴⁹	A pál (?) régi hidnál	120
105.	Három hektó rozs	9, 30
106.	Egy hektó búza	5
107.	Két hektó fekete zab	<u>3, 60</u>
	Összesen	2131, 40

Azaz kétezer egyszáz harmincz egy forint és negyven krajczár. Elöl nevezett Hadnagy Gyula és neje Szöts Borbála beléegyeznek, hogy jelzett fekvőségek minden meghallgatásokon kívül édes leányok Hadnagy Máriára tulajdon joggal átkebeleztessenek. Hadnagy Mária elől nevezett felkelhetők és fekvőket édes szülőitől hálás köszönettel elfogadja.

Kelt Zabola 1889. február 9-én.

Hadnagy Gyula sk.

Szőke Borbála sk. Átadók

Előttünk Hadnagy Károly tanu sk.

Ladó Gergely tanú sk.

Hadnagy Mária elfogadó

sk.

Pozsony Ferenc gyűjtésében

KOVÁSZNAI(?) KOZMA TERA PARAVERNUNA, 1889¹⁰⁵⁰

Perefanálisról való összeírás

Kozma László és Gotz Teréz minden ingó és ingatlan Vagyont meljet Kozma Teranak Perfaromba adot.

	Tárgyak megnevezése	Kor,
Fil		
1.	Két Sifon egy öveges 3 ágy	82
2.	Ládás Kanapéj egy divány Nyocz darab szék	62
3.	Két kihozos Asztal 1 kredencz egy darab tálas	31
4.	1 darab lugzu, 2 cseber, 2 kártya, 3 darab teknő	9
5.	3 darab lapitu, 1 laska siritő, 3 darab szita, 3 darab rosta	4, 80
6.	1 Osztováta minden heza tartozandujával	10

¹⁰⁴⁹ Ettől a ponttól a Haszmann Pál átírását vettük figyelembe.

¹⁰⁵⁰ A hozománylevélen szereplő dátumot Dr. Pozsony Ferenc jegyezte fel, az eredeti levélen keltezés nem szerepel. A kovásznai azonosítást a levélen szereplő nevek alapján, bizonytalanul tettük meg.

7.	2 tökör, 1 satur asztalostul	13
8.	2 derekaj hajal együt 3 Szalma zsák	33
9.	12 darab párna eből hat két rend héjal 3 paplan	87
10.	3 Paplan lepedő 8 Vastag lepedő 1 sifon 1 gyölcs	34
11.	2 Gyapjő segy (?) szötes 2 darab faliszőnyeg	19
12.	6 fejr abrosz 4 tarka 10 közül egy köttöt	25
13.	10 ¹⁰⁵¹ Asztal keszkenyő tarka, 12 fejr	12, 40
14.	6 fehé(!) kávé szelvét 2 krédencz takaró 18 darab kendő	13
15.	2 törlő 12 zsák 6 darab tarisnya egy kiseb nagyob	17, 80
16.	50 sing gyolcs 50 sing gyapot vászon	28
17.	2 darab sőtartó 12 darab kávé pohár, 12 darab boros pohár	6, 72
18.	4 darab vizes pohar 6 pálinkás 6 üveg	3
19.	6 darab kászlu két ércz 4 plé 12 zsirfogyo, 1 réz mozsár	6
20.	49 korona és 2 tálér ¹⁰⁵²	49, 2
21.	1 Kávé öllő 1 czukor tartu 1 kávé tartu 1 téglázu vas	6, 60
22.	2 Ércz fazék 1 plé, 2 plétál, 3 porczolántál, 2 sültetál	13, 40
23.	12 tángyér porcelán, 2 plé, 12 kiseb tángyér, 2 tormás	10
24.	18 darab Evő kanalak, 12 leves, 3 leves merő kalány	7
25.	1 tuczet kés és vila, 2 nagy kés, 1 drut fogas	6, 20
26.	3 darab plécsésze, 1 placsintő(!) sütő, 1 plésétár	3, 25
27.	1 kolbász töltő, 2 reszelő, 1 kana töcser és gyertyatartu	1, 60
28.	2 sütő plé, 1 szürösita, 5 virágos 1 pohár, 1 recze vágu	2
29.	1 lugzuüst, 1 solu, 1 fészzi, 1 csákány, 1 kapa, 1 szurulapat	4
30.	3 rend szőruha, 1 rend posztu, 2 rend szatin	46
31.	7 rend szötes, 1 rend karton, 4 bluz, 3 alsu szoknya, 1 posztu	56
32.	1 eső ernyő, 8 surcz, 7 szőruha, 2 hárászruha, 4 tartonkendő(!)	22, 30
33.	3 posztu kurtu 1 nagy kendő 1 kanapéj takaru	35
34.	40 sing szőnyeg, 1 kefe tartu, 1 portartu törlő	9
35.	2 Hektu rozst két hektu zsab, 1 hektu buza, 3 szák csös töröbuza	40
36.	2 pityuka 1 véka faszujka 2 véka aszu gyümölcs	8
37.	1 Gyümölcsös tácza 1 radinás kas 3 falikép 2 kalap	8
38.	1 Suba téli	44

¹⁰⁵¹ A mennyiség olvasható 16-nak is, így csak bizonytalanul írtunk 10-et.

¹⁰⁵² Kihúzza.

39.	2 darab bival egy hizot disznut két kilu szalona 2 dobosz ¹⁰⁵³	178,
	80	
40.	Kaszálu a Zágoni határon	400
50. ¹⁰⁵⁴	A Szörcei határon lévő szántu	60
51.	Kovásnai határon szántu vereskő □ 1100	440
52.	Dobromér kerben 3 vékás szántó	120

Ingatlanok becsértéke 2017, 57

Ezen aláírásunkat tanusítjuk

Vén Juzsef

Kovács Elek

Csutak Ferencz

Vajna Juzsef

Szülők Nevei

Kozma László kiadu

Gocz Teréz

Kovács Bálint és Kozma Teréz

Át vevők

Dr. Pozsony Ferenc gyűjtésében

KOVÁSZNAI KOZMA ZSUZSÁNA PARAFERNUMA, 1889

Parafernális ajándéki szerződés

Melj melet én Kovásznai születésű Kozma László és nőm Gotz Terézia édes gyermekünk Kozma Zsuzsána eljegyeztetvén ugyan Kovásznai születésű Kovács Damokoshoz páros életre lépni és így édes szülők meg kívánják részbeni parafernálmal ajándékozni gyermekit mik alatt meg nevezendők

Sorsz.	Darab		ft, kr
1.	2	Derekaj két héjal	10
2.	12	Párna hat két héjal hat egy héjal	24

¹⁰⁵³ Más írással bejegyzés: *1 héhel 1 pár gereben.*

¹⁰⁵⁴ A hozománylevélben elrontották a számozást.

3.	2	Fehér ágý terítő	5	
4.	2	Tarka ágýtakaró	5	
5.	2	Paplan szőtes egy piros a más kék lepedővel együt	12	
6.	2	Surdéj négy nyüstös	2, 1	
7.	6	Lepedő		6, 3
8.	6	Fehér abrosz ¹⁰⁵⁵	6	
9.	2	Tarka abrosz egy piros egy kék	2	
10.	12	Kendő ¹⁰⁵⁶	2, 40	
11.	12	Takarórúha ¹⁰⁵⁷		0, 60
12.	6	Asztal kendő 4 piros 2 kék ¹⁰⁵⁸		1, 80
13.	8	Zsák négy nyüstös	3, 20	
14.	4	Tarisnya kető egy egy vékás 2 két vékás	0, 80	
15.	6	Szőtes rokoja vizikével együt ¹⁰⁵⁹	18	
16.	1	Rend szőr gúnya	4	
17.	3	Karton rend ruha ¹⁰⁶⁰	6	
18.	1	Szoknya fláner kurtival együt		5 ¹⁰⁶¹
19.	2	Posztó kúrti	10	
20.	6	Karton súrtz kető szőtes ¹⁰⁶²	1, 60	
21.	2	Nagyrúha	9	
22.	6	Küsdég rúha egy szőtes a töbi hárász és posztó ¹⁰⁶³	6	
23.	1	Posztósúba	20	
24.	30	Sing gyólts ¹⁰⁶⁴	4, 50	
25.	40	Sing négy nyüstös vászon ¹⁰⁶⁵	4	
26.	30	Sing gyapot vászon ¹⁰⁶⁶		4, 80
27.	1	Tutzet portzelán edény ¹⁰⁶⁷	2	
28.	2	Portzelán tál ¹⁰⁶⁸	1	
29.	1	Tutzet kés vila	2, 80	

¹⁰⁵⁵ Oldalsó bejegyzés: *Hiányzik 2 abrosz.*

¹⁰⁵⁶ Oldalsó bejegyzés: *2tő hiányzik.*

¹⁰⁵⁷ Oldalsó bejegyzés: *Hiányzik 7.*

¹⁰⁵⁸ Oldalsó bejegyzés: *Hiányzik 2 kék 2 piros.*

¹⁰⁵⁹ Oldalsó bejegyzés: *3 elszakadt.*

¹⁰⁶⁰ Oldalsó bejegyzés: *1 elszakadt.*

¹⁰⁶¹ Mivel két számot egymásra írtak, nem lehet pontosan megállapítani, hogy 5 vagy 7 a becsérték.

¹⁰⁶² Oldalsó bejegyzés: *Hiányzik 5.*

¹⁰⁶³ Oldalsó bejegyzés: *2tő elszakadt.*

¹⁰⁶⁴ Oldalsó bejegyzés: *Csináltak ingeket.*

¹⁰⁶⁵ Oldalsó bejegyzés: *Hiányzik 23 sing.*

¹⁰⁶⁶ Oldalsó bejegyzés: *Felcsinálták gatyának.*

¹⁰⁶⁷ Oldalsó bejegyzés: *1 eltörött.*

¹⁰⁶⁸ Oldalsó bejegyzés: *1 eltörött.*

30.	1	Tutzet kalán és egy leveses ¹⁰⁶⁹	1
31.		Egy rezelő tőtsér kana	0, 40
32.		Gereben héhel pá(?) ¹⁰⁷⁰	1, 20
33.		Két kásztról egy fazék	2, 50
34.	2	Tártza plé	0, 60
35.	12	Pohár metzet	0, 96
36.		1 kispár üveg, egy fél kupás, egy fertájos, 2 fél litres, egy litres ¹⁰⁷¹	1, 20
37.	1	Üveges kaszten festve lagos	9
38.	1	Köntös tartó két ajtóval	8
39.	1	Három fijókos kaszten púlitóros	8
40.	2	Ágy srófolt lagos	6
41.	1	Kihúzó asztal púlitóros	8
42.	1	Kihúzó kanapéj	4
43.	1	Szimpla asztal	2
44.	6	Szék festet	4, 20
45.	1	Tálas	2
46.	2	Kártja egy kád egy lúgzó két kisdég tseber	4
47.		Egy nagy tekenyő, két küsdég tekenyő	1, 50
48.		Két szita két rosta	0, 80
49.	2	Üst egy nagy és egy küseb ¹⁰⁷²	1, 30
50.		Egy fejős tehén	40
51.		Egy hízt disznónak fele része ¹⁰⁷³	14
52.		Két köböl roz ¹⁰⁷⁴	7, 20
53.		Három véka búza ¹⁰⁷⁵	3, 60
54.		Két véka török búza ¹⁰⁷⁶	1, 80
56. ¹⁰⁷⁷		Két köböl zab ¹⁰⁷⁸	4, 60
57.		Három köböl pityóka, egy véka faszujka, egy véka borsó ¹⁰⁷⁹	3, 70
58.		Egy falitükör	1

¹⁰⁶⁹ Oldalsó bejegyzés: *1 kanál eltörött.*

¹⁰⁷⁰ Olvashatatlan szó.

¹⁰⁷¹ Oldalsó bejegyzés: *2tő eltörött.*

¹⁰⁷² Oldalsó bejegyzés: *Csak a nagyot adták s az meg van.*

¹⁰⁷³ Oldalsó bejegyzés: *Elkelt.*

¹⁰⁷⁴ Oldalsó bejegyzés: *Elkelt.*

¹⁰⁷⁵ Oldalsó bejegyzés: *Elkelt.*

¹⁰⁷⁶ Oldalsó bejegyzés: *Elkelt.*

¹⁰⁷⁷ A hozománylevélben elvették a számozást.

¹⁰⁷⁸ Oldalsó bejegyzés: *Elkelt.*

¹⁰⁷⁹ Oldalsó bejegyzés: *Elkelt.*

59.	1	Ötvidres hordó etzettel ¹⁰⁸⁰	1, 60
60.		A Mézkerbe egy másfél vékás úgar a Mikes szeriben egy 4 vékás szántó	30
61.		A Bikásban egy három vékás föld bévetve rozsal ¹⁰⁸¹	100
62.		Bedő padján 6 vékás szántó	60
63.		Sárvárba alsó út által kelőbe 2 vékás	25
64.		A zágoni réten a Pakában két szekére való kaszáló	100
65.		Úgyan a zágoni réten a rózsabokornál	40
66.		Egy réz mozsár egy téglázó réz	3
		Egy kaszten terítő	
			Összes súa 690, 30

A fen írtakat köszönetel fogadja az edes szülöjüktől Zsúzza leányok

Kelt Kovászna 1889 December 8án

Csútak Ferentz tanú

Kozma László és nője

Kozma Ferencz

Gotz Teréz

Vén Samu tanu

név írója

Csútak Ferentz

Pozsony Ferenc gyűjtésében

FUTÁSFALVI BALÁS BERTA PARAFERNUMA, 1889¹⁰⁸²

Nászadomány

Isten ő felsége rendelése szerint Futásfalvi lakó ifi legény Dezső Mozes eljegyzé magának jövődöbeli házas társnak futásfalvi születésü ifileány Balás Bertát akinekis fekvő és felkelhető jövai az alább irtak szerint következnek.

Folyó

Szám	Nevei a jovaknak	Betse
1.	2 Festett ágy sárgára festet	8
2.	2 Szalma zsák	3
3.	2 Derekaj egy egy héjjal	16
4.	10 Párna két két héjjal melyből 2 kisebb	30

¹⁰⁸⁰ Oldalsó bejegyzés: *Öszeomlott.*

¹⁰⁸¹ Kihúzza.

¹⁰⁸² Anyakönyvi bejegyzés: „*Futásfalvi Balás Berta (26) és Dezső Mózes molnár (31). 1889. jan. 28 (kötöttek házasságot). Szülők: Stephanus Balás és Ágnes Csoboth agricola. (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 39, Futásfalvi r. kat. anyakönyvek, o. n.).*

5.	3 ágyterítő 1 fehér urkolt 1 fehér kötöt és 1 piros	12	
6.	1 Veres atlacz paplan lepedővel együtt	14	
7.	1 szöttes paplan	4	
8.	1 fehér cserge	10	
9.	1 ványolt posztó ágyterítő	3	
10.	10 Lepedők melyből 2 gyolts 2 gyapot	10	
11.	8 abrosz ebből egy veres, 2 nyoltz nyüstös, 5 baroczmagos	14	
12.	25 szervét ebből 16 piros, 9 nyolcz nyüstös	12	
13.	6 Takaro ruha fehérek		1, 20
14.	16 Kendező kendő, 3 kender, 4 nyolcz nyüstös, 8 baraczmagos	9	
15.	12 Zsák ebből 4 db kisebb	6	
16.	8 Hosszu ing	8	
17.	4 Rékli, ebből 3 fehér, 1 Rozsa szín	2, 40	
18.	12 strinfi	2, 40	
19.	1 Felső hosszu	10	
20.	1 Posztó kurti	2	
21.	1 Rend rokoja felsővel együtt fekete színü	10	
22.	1 Piket rokoja felsővel együtt	6	
23.	1 Szötes rokoja felsővel együtt	5	
24.	1 Szötes rokoja felsővel együtt	5	
25.	1 szötes rokoja felsővel együtt	4	
26.	2 karton rokoja felsővel együtt	3	
27.	3 Fehér rokoják	3	
28.	2 Rokoja egyik szatin 1 szőr	3	
29.	6 surcz	3, 60	
30.	1 veres poszto szoknya	5	
31.	1 láda záros festett	2	
32.	1 Sifon	14	
33.	1 Egerfa asztal		8
34.	1 Kisebb festett asztal	2	
35.	4 szék diofa színre festett	4	
36.	1 kanapé szék sárga színre festve	2	
37.	fél tuczat kés villa	2	
38.	2 Nagy kés	0, 40	
39.	Egy tuczet evő kanál és 6 drb kavés kalán	3	

40.	2 Leveses kalán	0, 20
41.	1 réz palacsinta sütő	0, 40
42.	1 torma reszelő, 1 töcsér, 1 lészűrő, 1 kana, 1 réz gyertyatartó, 1 réz mozsár, egy téglázó réz	5, 50
43.	2 réz lábos fehér mázos	1
44.	1 réz üst	1, 80
45.	1 drb. 4 kupás réz fazék	1
46.	2 szita, egy gyér, 1 gyakor	0, 76
47.	1 Rosta	0, 50
48.	1 Fali tükör	1
49.	13 Tángyér ebből 1 leveses porcelánok	1, 30
50.	1 Nagy posztó keszkenyő	5
51.	9 Főrevaló keszkenyők, 3 posztó, 1 selyem és kartonyok	10
52.	4 Tekenyő ebből 1 gyuró	0, 80
53.	2 Lapitók	0, 80
54.	3 cseber ebből 1 kártya	2
55.	3 Juh ebből 1 bárán	14
56.	1 (db.) 2 éves tehén	22
57.	6 hekto buza	30, 30

Az altorjai határon Kézdivásárhelyi Ballo László és Kováts Imre szántó földök

Közöt lévő h. r. sz. Alatt lévő 1000 öl területű szántó földek árverés útján

Vásároltatott 154
525, 36

Az 57 folyó számok alatt összeírt ingo és ingatlan javak Alvolálban lakó Györgyjakab Pál és Csoboth Ágnes által adattak darabról darabra megbecsültek máii napon és kézbe adattak.

Kelt Alvolálban 1889. Jan. 19.

Aláírok

Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár

F. 83 – Sándor család levéltára

III. fasc. 178–179.

BIBARCFALVI GÁSPÁR BÉRI PARAFERNUMA, 1890¹⁰⁸³

¹⁰⁸³ Anyakönyvi bejegyzés: „1890. Január 23. Völegény: Benedek Farkas, Bibarcfalva, ev. Ref. 24 éves, nőtlen. Menyasz: Gáspár Biri, Bibarcfalva, ev. Ref. 19 éves, hajadon. Szülők: Benedek András–Bándi Rozália földész,

Kiházasítási hozomány

Azon javokrol, melyeket Bibarczfalvi Gáspár András hajadon leánya Gáspár Béri ugyan Bibarczfalvi Benedek András fia Benedek Farkashoz viend.

Ssz.	Tárgy megnevezése	Becsár
1.	Egy posztó bunda és egy felső	40
2.	Öt rend szőttes három rend szőr, három rend karton, egy vadmon[?] egy fláner szoknya, egy rend mold, három fehér alsó rokoja, két fehér rékli és nyolcz darab rura	84, 70
3.	Egy szőr és egy posztó nagy ruha, öt kisebb szőr, két selyem, két posztó, három hárász, négy karton ruha	32, 20
4.	Tíz rend változó, két pár csizma és egy pár cipő	29, 60
5.	Három derekaj két rend héjal, tíz nagy párna három rend hajal és két szalmazsák	86
6.	Három paplan és lepedő kető gyapot négy kender két fehér urko[lt], egy köttött lepedő	38
7.	Egy szőnyeg ágyterítő és egy gyapju	2, 80
8.	Két köttött, két piros, két gyapot és ött kender abrosz melyből kettő hoszu	19, 60
9.	Tizenkét nagyob, 12 kisebb és három piros asztal kendő	4, 10
10.	Hat gyapot és 6 kender takaró ruha	1, 80
11.	Nyolcz gyapot, 8 kender törülköző kendő, 6 tányér törölő	7, 30
12.	Tizen két nagy zsák, 4 örlő és egy buza szárasztó ponya	8, 60
13.	Ötven sing gyapot, 30 sing gyolcs, 20 sing kender vászon	14
14.	Egy kaszten, egy köntös tartó, 1 üveges, 1 diván, 1 asztal, 1 láda, 4 szék, 2 faágy és 2 tükör	81
15.	Egy csere kád káposztás, 1 nagy lugzó cseber, két tiszta, 1 törzsölő, 1 mosogató, 1 tisztáló, 1 kártya és 1 tejverő dézsa	6, 45
16.	Két dagasztó tekenő, 2 gyúró, 1 mosogatto, 2 kisebb tekenő és egy hus vágo, 1 laska deszka, 1 kisebb lapitto és egy öt vedres hordo, 1 véka és 1/2 ve[?]	5, 65

ill. Gáspár András–Nagy Marcella. Tanúk neve és polgári állapota: Benedek Elek, T. Szabó Domokos. 1890. január 5, 12, 19-én történt kihirdetés alapján.” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 115, Bibarczfalvi ref. Anyakönyvek 1886–1932, 4 verso–5).

17.	Husz darab porcellán tányér és 1 leveses tál, 1 sültés, 1 tésztás, 1 zoszos csésze, 1 porcellán sotartó, 4 udvarhelyi tál és 12 tányér	8, 26
18.	Két metszet 2 már literes üveg, 2 fél literes, 1 vizes kancsó, 10 nagy pohár, 12 kisebb metszet, 2 cukortartó, 1 üveg, 1 vásza és 1 kávé örlő	9, 09
19.	Egy mosdótál, 1 tehenfejő sétár, 1 kolbász töltő, 1 kávé masina, 1 kásztro, 1 torma reszelő, 1 literes kana, 1 szűrő szita, 1 tölcser, 1 kávé tartó, 1 plé gyertya tartó, két féle fedő és egy mázas kásztro	4, 82
20.	Két réz gyertya tartó, 1 réz mozsár, 1 téglázó masina	5, 95
21.	Egy tutzet kés és vila, 1 tutzet plé kalán, 1 nagy kés, 6 nagy és 6 kisebb poszfón kalán, 1 leves merő, 1 lé merő és 1 habszedő kalán	6, 95
22.	Négy szita, 1 rosta, egy pár gereben és egy héhel	2, 05
23.	Öt darab kas, 2 szotyor, 1 tarisnya	2, 15
24.	Egy réz üst 2 éves, egyik nagy és 1 üstláb két éves és 1 vas kásztro	8
25.	Egy osztováta minden hozá tartozóival, 1 dagasztó szék láb, 1 törő, 1 tiló és 1 12 öles száraztőspárga	9, 80
26.	Két véka búza, 2 hektó elegy, 1 hektó törökbuza, 3 hektó zab	24, 25
26a.	Két véka faszulyka, 1 zsák pityoka	2, 35
27.	Két négy éves ökör tinó és 1 tehén ötéves	140
28.	Egy sertésnek szalonája és minden kölcsége, 1 süldő, 4 juh, egy belőle diszke	46
29.	Bede nevezetű helyen 1 kert Szabó Lajosé melet belsőség	100
30.	Felső határba a temető melet és egres dombján a Szabo Lajosé melet	150
31.	A külső határba Tokos tetőn 3 vékás a Benedek Andrásé melet és a szegény szernek fele	90
32.	Az alsó határba tövishelybe 1 vélás Szabo Istvánné melet füzes árokba idős Borbát Lászlóé melet 2, 1/2 véka, dungó farkán Gáspár Pálnéé féle	98
33.	A vén fűn a Gyuláé féle Bartánéé melet a dungóra kimenő a Gáspár László- lónéé melet és kövágás alatt Veres Andrásé melet	115
34.	Siposba a Román Dávidé melet és rétbe [?] Horgas nevezetű helyen a Bartalis Efrimé melet	107
35.	Két tárcza	1, 50
Összesen		1392, 97

Hogy az elő irt javak valóságos becs árikba irattak fel azt mint jelen volt tanúk saját nevünk
alá írásával tanusítottunk Bibarczfalván 1890. Január 18-dikán

Nagy Efraim tanu

Benedek Elek tanu

*Demeter Lajos gyűjtése***ZABOLAI NAGY MÁRIA PARAFERNUMA, 1890¹⁰⁸⁴**

Nászhozomány levél

Azon ingó és ingatlan javakról, melyet Nagy Máriának¹⁰⁸⁵ férjhez menetele alkalmával nevelő apja Demeter Imre és édes anyja Csekme Juliánna adományoztak.

Folyó	Az adott javakban nevezetesen	Becsérték
oszt		
szám		értékben
1.	Egy piros szőr rokolya felsővel együtt	7
2.	Egy más kotzkás szőrrokolya felsővel együtt	7
3.	Egy karton rokolya felsővel együtt	5
4.	Három rend szöttes rokolya felsővel együtt	9, 50
5.	Egy rövid posztó felső és egy szőr rékli	6, 25
6.	Hat szöttes sűrű és egy szőr egy gyapju takarót ¹⁰⁸⁶	3
7.	Egy fehér rokolya felsővel együtt, az anyja megata ¹⁰⁸⁷	1, 20
8.	Egy nagy posztó keszkenő	5, 50
9.	Két hárász és egy posztó keszkenő	5, 10
10.	Három sali keszkenők	3
11.	Egy téli bunda és egy karton sűrű	23, 30
12.	Kilencz gyapott abrosz	10
13.	Egy piros, egy kék és három fehér abrosz	8, 50
14.	Hat gyapott és hat kender lepedők	14, 20
15.	Két buza szárasztó pónya	2
16.	Egy veres és egy kék asztal keszkenők	0, 95

¹⁰⁸⁴ Anyakönyvi bejegyzés az esketésről: „1890. jan. 28. Balog János földmives, Zabola, 25 éves és Nagy Mária, Zabola, 20 éves. Nőtlen / Hajadon. Szüleik: Balog Ferenc–Demes Rozália földmívesek, illetve Nagy Zsigmond–Csekme Julianna földmívesek. Tanúk: Bende János és Balog Mihály földmívesek. Lelkész: Földes György. Mentvény mellett.” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 720 – Zabolai ref. Esketési anyakönyvek, 6 verso – 7. old.)

¹⁰⁸⁵ Áthúzott állapotban: *Juliannának*.

¹⁰⁸⁶ Az egy gyapju takarót más kéz írásával.

¹⁰⁸⁷ Az az anyja megata utólagos bejegyzés a sor fölé.

17.	Három kék és hét fejr asztalkeszkenők	2, 30
18.	Tizenkét gyapott kendő és hat kender kendő	8, 40
19.	Ötvenöt sing gyolcs per singe 25 kr.	13, 75
20.	Hatvan sing gyapott vászon per singe 14 kr.	8, 40
21.	Hatvan sing zsáknak való vászon per singe 14 kr.	8, 40
22.	Tizenöt zsák hektósok, 4 drb. vékás tarisnya	1, 20
23.	Megint egy-egy vékás tarisnya 2 drb. és hat kenyeres tar[isnya] ¹⁰⁸⁸	1, 20
24.	Két derekaj két két hajjal	24, 80
25.	Tizenkét párnák három három hajjal	36, 80
26.	Két fejr pergát lepedő	6, 20
27.	Két gyapjú kockás ágy takaró	7
28.	Egy piros faolajos karton paplan és egy gyapjú paplan	9
29.	Három szalmazsák	4, 50
30.	Két drb. kaszten takaró	1
31.	Két ágyfa	5, 50
32.	Egy üveges almárium	10
33.	Egy sifon és egy kaszten	20
34.	Egy fiókos kanapé, és egy kihuzós asztal	10
35.	Egy szinpla asztal és hat festett szék	7
36.	Két kis festett szék és egy nagy lapittó	1, 10
37.	Egy kenyér, egy kalács és egy gyúró tekenő	2, 20
38.	Egy feresztő tekenő, egy lugzó cseber, egy ivó kártya	2, 20
39.	Egy pászolló[?], ¹⁰⁸⁹ egy héhel, egy pár gereben	1, 10
40.	Egy szövő osztováta hozzá tartozoival együtt	7
41.	Egy gyakor, egy gyír szita és két rosta	1, 20
42.	Egy ércz fűttő, egy ércz fazék, egy ércz kászló és egy plé földő	13, 50
43.	Egy ércz üst	0, 65
44.	Egy torma reszelő, egy tölcsér és ivó kanna	0, 35
45.	Egy függő lámpa és egy fali tükör	1, 65
46.	Egy tuczet kés villával és két nagy kés	3, 15
47.	Egy leveses és egy tuczet evő kalán	0, 84
48.	Egy leveses porcellán és egy sültés tál	0, 90
49.	Egy tuczet porcellán tángyér	1, 40

¹⁰⁸⁸ A *tarisnya* szó rövidítve.

¹⁰⁸⁹ Értelmezhetetlen szó. Esetleg *frászolló* is lehet. Pozsony Ferenc átírásában *paízolló*.

50.	Tíz drb. pohár	1	
51.	Egy radina hordó kas	0, 30	
52.	Öt darab porcellán csésze	0, 30	
53.	Egy pár szóró lapát	0, 8	
54.	Egy szalonna minden hozzá tartozival együtt		20
55.	Egy két éves kocza	16	
56.	Egy kád teli káposztával és egy hordó teli eczettel	4, 50	
57.	Erdőlő láncz és egy lánczozó	2	
58.	Hat hektó rozs és hét hektó búza	64, 20	
59.	Egy hektó zab és három hektó pityóka	4, 40	
60.	Egy fél hektó törökbuza és fél hektó rozsliszt	4, 10	
61.	Egy véka kender mag és egy fél véka fuszujka	1, 50	
62.	Fél hektó aszú gyümölcs	1, 80	
63.	Egy pár kas méh	6	
64.	Egy fél véka lencse	0, 50	
65.	Beltelek a rajta lévő épületekkel Kovács József és Csekme Rákhel szomszédságok közt	460, 50	
66.	Pázsint nevű helyen Kovács Lajos id. út és a Nagy Ferencz danelé ¹⁰⁹⁰ közti szántó egy véka féle	20	
67.	Halommező Nagykő útja nevű helyen Hadnagy Károly és Kozma Sándor közti szántó 5 véka féle	70	
68.	Halom megett Kónya Antal és Baróthi Róza közti 4 véka féle szántó és kaszáló Középmező tóköz nevű helyen Zsidó Ignác és Gáspár János Pávai lakó közti 8 vékás szántó		200
69.	Cseremező szentjánosba Pozsony Mihály és György János mólnár közti 6 vékás szántó	80	
70.	Cseremező neszter Balog Mihály és Nagy Mihály szomszédságok közti 2 véka féle szántó	40	

Összesen 1431, 37

az az Egy ezer négyszáz harmincz egy forint és harminhét kr. osztrák értékben.

Kelt Zabolán 1890-ik év Január hó 25-én.

Előttünk

¹⁰⁹⁰Valószínű, hogy a *Danel fia* értelemben használják itt.

Balog Mihály tanu

X Demeter Imréné született

Csekme Júliánna adományozó

Szőke Tamás tanu

kért névírója

Orbán Lajos

Balog Mihály

Biszak Mihály tanu

Balog Antal

Zsidó Samel

Kerestes János tanu

Pozsony Ferenc gyűjtésében

ZABOLAI BENDE MÁRIA PARAFERNUMA, 1892¹⁰⁹¹

Összeírása

mindazon felkelhető és fekvő javaknak melyeket Bende József és neje Vinkler Ágnes édes leányuknak, Máriának adtak zabolai Zsidó Mihályhoz történt férjhezmenetele alkalmával.

Sor- szám	A javak megnevezése	Becsérték frt, kr
1.	Két derékalj egy-egy hajjal	20
2.	Tizenkét párna két-két hajjal	30
3.	Egy bolti paplan és egy gyapju paplan	12
4.	Két fehér ágytakaró, és egy szőttes, és egy gyapju	11
5.	Két drb. szalmazsák	2
6.	Tíz drb. négy nyüstös lepedő	8
7.	Tizennégy törülközőkendő	5, 60
8.	Tizenkét drb. asztalkeszkenő	4, 80
9.	Tizenkét drb. takaróruha	2
10.	Tizennégy drb. asztaltakaró, ebből négy gyapot s tiz baraczhimes	9, 32
11.	Egy drb. tiz nyüstös asztaltakaró	4
12.	Tizennégy zsák	6
13.	Tizenkét drb. tarisnya	2, 40
14.	Ötvenkét sing gyolcs	10, 40

¹⁰⁹¹ Anyakönyvi bejegyzés az esketésről: „Zsidó Mihály földmives, Zabola, r. kat, 29 éves, nőtlen és Bende Mária, Zabola, ref., 21 éves, hajadon. Szülők: Zsidó Ignác–Boldi Julianna földm. És Bende József–Vinkler Ágnes földm. Tanúk: Csekme Mozes tanító, id. Kovács Lajos földm. Lelkész: Földes György. Hirdetés jun. 5,6,7.” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 720 – Zabolai ref. Esketési anyakönyvek, 10 verso – 11. old.

15.	Ötven sing gyapot vászon	9
16.	Egy posztó nagy kendő	3, 80
17.	Egy hárász kendő	2, 60
18.	Nyolcz drb. szőr keszkenő	8
19.	Két drb. posztó kurti	10
20.	Egy rend fekete szőr ruha	11
21.	Egy rend meggy szín szőr ruha	8
22.	Egy rend szürke szőr ruha	6, 20
23.	Egy rend karton ruha	5
24.	Négy rend szőttes ruha	16
25.	Egy téli bunda	25
26.	Két vizike, egyik szőttes, a másik karton	2
27.	Két ágy	9
28.	Egy üveges és egy köntöstartó	23
29.	Egy kihuzós asztal	6
30.	Egy polczos sifon	12
31.	Egy ladás kanapéj	6
32.	Négy darab szék	4
33.	Egy párkányos lapító	1
34.	Egy nagy és két kisebb tekenő	2
35.	Egy lugzó kád, egy káposztás kád és egy nagy cseber, egy kártya	5, 50
36.	Egy héhel, egy pár gereben	60
37.	Két szita és két rosta	1, 40
38.	Egy ruhaszáritó gyeplő	1
39.	Egy nagy ércz üst és egy kisebb	1, 50
40.	Egy tormareszelő, egy lészűrő, egy gyertyatartó réz	90
41.	Egy kanna, egy tölcsér, egy leveses kalán	44
42.	Egy pléhsütő, egy placinta sütő, egy kászló	90
43.	Egy nagy ércz lábas, egy kis ércz fazék, egy kisebb lábas	1, 70
44.	Tizenkét drb. porcellán tányér, két leveses tál	2, 40
45.	Egy sültés tál, két csésze	90
46.	Egy tuczet czinkalán és egy fél t[u]cz[et] pléh	1, 30
47.	Egy tuczet kés és villa és egy nagy kés	2, 40
48.	Egy nagy tükör 2 frt. Tiz darab boros pohár és hat kávé	1, 50
49.	Halommező kert alja nevü helyen Nagy János szántója mellett levő	

	négy vékás szántó	100
50.	A pávai határon kertalja nevü helyen Szakács Mihály mellett levő fél vékás szántó	20
51.	Közép mező halom réve nevü helyen Hadnagy Ádám szántója mellett lévő öt vékás szántó	100
52.	Cseremező végi városi utnál Maki János szántója mellett levő négy vékás szántó	130
53.	Rét, galambszéken levő helyen az édes atya szántója mellett két és fél vékás szántó	130
54.	Egy tehén borjával	80
55.	Két süldő	10
56.	Egy juh bárányával	5, 50
	Összesen	802, 06

irva nyolczszázkét forint és hat krajczár.

Hogy fennirt javakat a szülők önként adták¹⁰⁹² leányuknak részébe betudólag s hogy általunk, irtak által becsültettek meg az egyes tárgyak tanusítjuk.

Megjegyeztetik, hogy a 25-ik sorszám alatt említett bunda adása elmarad, mivel az 54-ik szám alatt pótolva van.

Kelt Zabolán, 1892. május 29-én.

Előttünk:

Csekme Mózes tanu

Nagy Sándor tanu

Bende Josef és neje

X Vinkler Ágnes átadók

nevét leirta Csekme Mózes

Zsidó Mihály elfogadó

Bende Mária elfogadó

Dr. Pozsony Ferenc gyűjtésében

VARGYASI ANDORKO REBEKA PARAFERNUMA, 1892

Nászi Adomány levél

Melynél fogva Elveszi Sos Dénes ifi legény Jövendői Élet társul Andorko Rebekát az Andorko András hajadon leányát Kinek naszi javai alat iratnak öszve és betsültetnek meg.

¹⁰⁹² Az *adták* szó véletlenül kétszer szerepel a szövegben.

Sor- Szám	A tárgy megnevezése	Betsérték Ft Kr
1.	Vagyon Két Derekalj két rend hajakal	35
2.	„ Tiz nagy és egy kiseb Párnák ket rend hajakal	39
3.	„ egy Brasai Cserge	8
4.	„ hat ágy takaro egy pergát egy takáts egyapot három kender	10
5.	„ Két szalma párna	2
6.	„ Tizen hat darab főre valo és nyakravalo ruhák egy nagy poszto kető hárász három poszto hét szőr kető karton egy gyapot	16
7.	„ Kilents darab Kurtik egy fláner egy vatmaj egy szőr két Karton négy szőttes	19
8.	„ három Lájbi a szőr ¹⁰⁹³ egy derek bunda	9
9.	„ egy Poszto szoknya	6, 30
11. ¹⁰⁹⁴	„ tizen két ¹⁰⁹⁵ darab rokoják egy vadamon két karton egy Láma hét szőtes egy Pergát	28, 50
	Egy szőr rokoja	7
12.	„ Tizenkét előrua abol kető szőr öt szőtes négy ¹⁰⁹⁶ korton egy Fejér sifon	5, 60
13.	„ Nyolsz íng ajastal	10, 40
14.	„ Két pár csizmo	7, 50
15.	„ négy aztal takoro gyapot	5, 50
16.	„ tizenkét kenyértakoro és két piros szelvét	5, 20
17.	„ hét törőlköző Kendo	2, 31
18.	„ vagyon Kilenst hegtos sák	4, 50
19.	„ Két Párna haj egy kaszten és tálos takaro	1, 60
20.	„ három Parno harom hajakkalegy derekaj két hajakol	22,
	50	
21.	„ egy Asztal takoro és egy piros szelvét egy piros szelvét kenyertakoro három kendő nyélgy kenyér takaro	5, 79
22.	„ ötven sing gyapot vászon	15

¹⁰⁹³ Az átírásban *egy szőr* szerepel.

¹⁰⁹⁴ Az eredeti kéziratban elrontott számozás. Zakariás Erzsébet kijavította az átírásban a számozást, itt az eredeti írásmódban maradt.

¹⁰⁹⁵ Áthúzva alatta: *egy*.

¹⁰⁹⁶ Egymásra írt számozás, a felső, végleges *négy* darabot ki lehet olvasni, az előre beírt mennyiség olvashatatlan.

23.	„ egy festet ágy egy kaszten egy kanapé egy tálos egy festet Láda két festet szék egy kalántorto és egy uveg tarta egy festet Sifoner	38, 50
24.	„ egy osztováta minden késégivel és egy tsőlo kerék egy Kendertőró és egy tilo	8, 70
25.	„ egy őt köblos cserefakád egy nagy és egy kisebb tseber egy Kárgya egy Laskadeszka egy Dagoszto egy gyuro két ¹⁰⁹⁷ mosogato és egy mosdo tekenyők	8, 30
26.	„ egy erts üst egy réz mozár két rez gyertyatarto egy Bádóg hurkotöltő egy Bádóg mosdotál két ¹⁰⁹⁸ szüro egy törő egy Levesmerő egy torma reszelő egy gyertyatorto egy Kanna Egy töltsér egy tucset Kalán hat kés vilástol	11, 50
27.	„ egy tűkőr egy héhel egy pár gereben egy salo egy Kupo hat Porcsolány tángyér egy fágyol egy Kenyér egy Puliszka szita egy radinás kas	5, 93
28.	„ egy kenyer tarisnya	1
29.	„ egy három éves ökör tulak	90
30.	„ Két három honapos malats	8
Az összes bets Érték		448, 58

Hogy a tul írt nászi adatok mind általunk iratak össze és betsültetek meg 448 frt az az
négy száz negyvennyoltz forint 50 krajtzár melyet igaz hitünkkel Bizonyitunk

Vargyason 1892 Oktober 30-án.

Előtűnk

Sos Dénes

Dimén Gergely tanu és betslő

Andorko Ferents tanú es betslő

*Megjelent: Zakariás Erzsébet:
Asszonyélet Erdővidéken. Mentor,
Marosvásárhely, 2000, 306–308. Átírása:
303–305.*

SEPSISZENTGYÖRGYI NAGY ILONA PARA FERNUMA, 1893¹⁰⁹⁹

¹⁰⁹⁷ Javított mennyiség, eleinte *egy*-et írtak.

¹⁰⁹⁸ Mivel a szövegben mind *két*, mind pedig *négy* is volt írva, nem tudjuk pontosan eldönteni azt, hogy melyik mennyiséget tartották az utolsó verzióknak.

Sepsiszentgyörgy, 1893. július 11.

Összeírása azon javaknak, mit Nagy Ilona Dézsi Jánoshoz, férjhezmenetele alkalmával, magával vitt :

1.	1 grt.(garnitura) ¹¹⁰⁰ salonbútor	135
2.	1 nagy tükör asztallal	45
3.	1 nagy szőnyeg	32
4.	2 fehér függöny	24
5.	3 csángó függöny	24
6.	4 függönyráma	12
7.	2 szobába futoszőnyeg	20, 40
8.	2 chifferer	52
9.	1 kredenc	40
10.	1 salonasztal	22
11.	1 diván	25
12.	1 ebédlőasztal	22
13.	6 szék	25
14.	1 mosdószekrény	20
15.	2 éjjeliszekrény	22
16.	Kefe és fűsű	5
17.	2 lámpa	6
18.	2 ágy	45
19.	2 ágytakaró	8
20.	1 asztaltakaró	3, 50
21.	4 selyempaplan	40
22.	8 pelyhepárna	36
23.	3 pelyhepárna, kicsi	3
24.	Derekaj	30
25.	2 matrac	44
26.	6 szalmazsák	10, 50

---

¹⁰⁹⁹ Anyakönyvi bejegyzés: „1893. jul. 11(-én esküdtek). Vőleg: Dézsi János kereskedő, Kvásárhely–Sepsiszentgyörgy, ev. Ref., 24 éves nőtlen és Menyas: Nagy Ilona, Sztgyörgy, ev. Ref. 17 éves, hajadon. Szülők: Dézsi János–Rácz Judit és Nagy Lajos keresk–Józsa Ilona. Tanúk: Józsa Ernő brassai lakos, Dr. Dézsi Pál, mnagyzombori körorvos. Eskető: Révay Pál.” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 583 – Sepsiszentgyörgyi ref. Anyakönyvek 1887–1896, 118 verso–119).

¹¹⁰⁰ Mivel a hozománylevél csak ebben az átírásban maradt fenn, nem tudjuk leellenőrizni, hogy a feloldás a Kósa Szánthó Vilma hozzátevése-e.

27.	12 alsó lepedő	24	
28.	10 paplan lepedő	30	
29.	2 pigné paplan	10	
30.	1 horgolt paplan	6	
31.	20 lenpárnahaj, nagy	24	
32.	4 kicsi párnahaj	1	
33. ¹¹⁰¹		4, 26	
34.	2 cseléd párna	2	
35.	1 cseléd paplan	3, 20	
36.	6 kenderlepedő	7, 80	
37.	12 konyhatörő	3, 60	
38.	12 ismét, használt	2, 40	
39.	12 fehér lening	47, 60	
40.	6 chiffon ing	14	
41.	12 finom hálórékli	35, 20	
42.	6 egyszerűbb hálórékli	6	
43.	12 alsónadrág	13, 50	
44.	12 szoknya	24	
45.	12 pár új harisnya	6	
46.	12 pár használt harisnya	6	
47.	24 használt zsebkendő		3
48.	24 új zsebkendő	10	
49.	6 kötény	5	
50.	1 menyasszony fátyol koszorú	6	
51.	1 selyem ruha	7	
52.	1 fekete szörruha	44	
53.	1 rozsaszin szörruha	30	
54.	1 zöld szörruha	30	
55.	1 kékesszürke szörruha	20	
56.	1 piros szörruha	20	
57.	1 rozsaszin kartonruha	13, 20	
58.	1 kék karton ruha	6, 50	
59.	2 bluz	6	
60.	2 mider[?] ¹¹⁰²	6	

¹¹⁰¹ Az átírásban nem szerepel a sorszám után szöveg, csak érték.

KÉZDIMARTONOSI TIMÁR ANNA PARA-FERNUMA, 1894

Nászvagyon összeírása

Mindazon ingó és ingatlan javakott melyet Kézdi Martonosi özvegy Timár Andrásné törvényes leánya(!) Anna férjhez menetele alkalmával visz magával K[ézdi]osdolai Kopacz Josef ifi legényhez melyek név szerint ig követ keznek.

Folyo	A javak megnevezése	Becsérték
szám		fr, kr
1.	Vagyon két faágy ket szalmazák	7
2.	“ kilencz párnák két két hajakal	22, 50
3.	“ darakaj egy paplan egy bereczki cserge	22, 70
4.	“ két agy takarok	4, 40
5.	“ nyolcz rend testi öltönök felsőkkel es előruhakkal	40
6.	“ egy poszto felső hat före valo ruhák	12, 50
7.	“ egy festett színpla asztal ket kanapépad	5
8.	“ egy pár szek egy pohárszék	4, 40
9.	“ egy záros festett láda	3
10.	“ öt asztali abroszok, hat asztal keszkenő	6
11.	“ hat kendező kendő, négy vászony zák	7
12.	“ egy fali tükör, öt fali [ké]pek	2, 50
13.	“ hat darabb porcelán tárgyér, egy leveses tál	1, 80
14.	“ egy ércz üszt, egy ércz lábós	1, 50
15.	“ hat kés hat vila egy tuczet plékanál	1, 10
16.	“ egy ¹¹⁰³ réz gyertya tarto	1, 10
17.	“ egy lúgzó déza, egy kártya, egy ivó kana	1
18.	“ egy leveszes kalán, egy leszűrő, egy torna örlő	46
19.	“ kett gereben, egy léhel, egy rosta, egy szita	90
20.	“ egy tekenő, egy lapító	
21.	“ a kozep határ felső horgos nevezetü lábba Mánó György és Boros Salamon szomszédsága köszt egy véka féréje	

¹¹⁰² Nem tudjuk eldönteni, hogy átírási hiba-e ez a szó, vagy ismeretlen kifejezés.

¹¹⁰³ Kihúzza: ta.

szántot, egy véka fereje kaszálót

22. “ a bokros előtt a Bíró János és a Hoszu Jozsef szomszédcságá
ba még egy véka fereje adatik

Összesen 199 fr. 86 az az egy száz kilenczven kilencz forint nyolczvan hat krajczár melyet az egy egy számtól huszon egy számig az adakozó özvegy feladása szerint bezültk és értünk mü mint írók lelki ismeretesen tanusitunk.

Kézdi Martonos 1894 Január 13-án

Timár Andrásné anya

Előtünk

Zságón Antal tanu

Bandi Imre becselő és író

X Timár Imre tanu

Farkas Jozsef tanu és iro¹¹⁰⁴

X Luka Dénes tanu

kért név irojok Farkas Jozsef

Dr. Pozsony Ferenc gyűjtésében

PÁVAI ZSIDÓ SÁRA PARAFERNUMA, 1894¹¹⁰⁵

Női hozomány

Mely felvétetett Páván Zsidó Mozes házánál leányok¹¹⁰⁶ Zsidó Sára pávai Szabo Jozsef¹¹⁰⁷ által eljegyeztetvén jövődöbéli elete párjának¹¹⁰⁸ kinek is Szülöi Zsidó Mozes és nője Szöke Éva által adatott az alábbiak szerent.

Száma A Tárgyak megnevezése

Becsár

Ft, Kr

1. Páva községben a Darékon¹¹⁰⁹ lévő belteleket egészben Zsido György és Tatár András és a lejáro ut szomszédcság közt ötszáz forint az az 500
2. Pávai határon Csere mező hegyfark¹¹¹⁰ oldalba lévő szántó földet öt véka férejük az ut szomszédcságába 60
3. Ugyan a pávai határban Cseremező Bikás nevű helyen¹¹¹¹ Miskolci Vilmos

¹¹⁰⁴ Az iro rész bizonytalan olvasatú.

¹¹⁰⁵ A hozománylevelet Kósa Szántó Vilma is átírta, az ő átírása szerinti változásokat lábjegyzetben közöljük. Anyakönyvi bejegyzés: „(1894. május 20. Völ: Szabó József ifi, Páva, 26 éves nőtlen és Menya: Zsidó Sára, Páva, r. kat, 17 éves, hajadon. Szülők: Szabó József – Arros Terésia és Zsidó Mózes – Szöke Éva. Tanúk neve: Gáspár Ferenc földész ref., Gál Dénes ref. Földész. Eskető lelkész: Szász Márton. Hirdetés mindkét fél részére.” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 512 – Pávai ref. Esketési anyakönyvek 1853–1900, 21 verso–22.).

¹¹⁰⁶ K.Sz. V-nál leányuk.

¹¹⁰⁷ K.Sz. V-nál Szabó József.

¹¹⁰⁸ K.Sz. V-nál életpárjának.

¹¹⁰⁹ K.Sz. V-nál darékban.

¹¹¹⁰ K.Sz. V-nál hegyfarkok.

	és Kovács Péter szomszédságok közti szántóföldet öt véka féreü ¹¹¹² a vasuton feluli végivel ¹¹¹³ együtt	100
4.	A pávai határon középmező Csegzekert ¹¹¹⁴ nevű helyen Deák Ferenc szomszédságában lévő öt vékás féleü ¹¹¹⁵ szánto földett	100
5.	Egy borjuzó ¹¹¹⁶ bival és egy három éves fehér tehen	100
6.	Egyszáz forint készpénz az az egy ¹¹¹⁷	100
7.	Egy derekaj egy hajal hat párna két két hajal	28
8.	Egy fekete karton paplan lepedővel, egy ¹¹¹⁸ surdély hat lepedő	16
9.	Egy fehér abrosz, egy tiz nyüstös ¹¹¹⁹ sárga, egy kék, egy veres ¹¹²⁰ abroszok, hat veres kentő(!), még egy fehér abrosz	10, 90
10.	Kilencz zsák, három tarisnya ¹¹²¹	5, 70
11.	Tizenkét kendező kendő, 13 takaro ruha	8, 60
12.	Két selyem ruha, egy rojtos ruha, 6 más fejre valo ruha	6, 90
13.	Egy nagy poszto ¹¹²² ruha, egy más veres ¹¹²³ hárász ruha	4, 70
14.	Egy veres ágytakaro, ¹¹²⁴ egy fehér	4, 50
15.	Három szőtes ¹¹²⁵ rokolja vizikével, ¹¹²⁶ Három rend rokoja	18
16.	Egy fekete poszto kurti, egy rend szőr ¹¹²⁷ ruha	10
17.	Egy téglázo masina, egy plé mozdótál, ¹¹²⁸ egy tormareszelő, egy plészüő, ¹¹²⁹ egy plétál, egy plé gyertyatarto ¹¹³⁰	2, 9
18.	Hat porcelánytánér, ¹¹³¹ satur(?) tükör, egy kasztentakaro, hat plé kanál, 4 bor ivo pohár, egy tál, ¹¹³² hat kisebb ¹¹³³ pohár	3 ¹¹³⁴

¹¹¹¹ K.Sz. V-nál helyén.

¹¹¹² K.Sz. V-nál féreü.

¹¹¹³ K.Sz. V-nál végével.

¹¹¹⁴ K.Sz. V-nál Cserekert.

¹¹¹⁵ K.Sz. V-nál ferőü.

¹¹¹⁶ K.Sz. V-nál bornyúzó.

¹¹¹⁷ K.Sz. V-nál hiányzik az az az egy rész.

¹¹¹⁸ K.Sz. V-nál és.

¹¹¹⁹ K.Sz. V-nál nyistes.

¹¹²⁰ K.Sz. V-nál vereses.

¹¹²¹ K.Sz. V-nál tarisnya.

¹¹²² K.Sz. V-nál posztó.

¹¹²³ K.Sz. V-nál veress.

¹¹²⁴ K.Sz. V-nál külön írva.

¹¹²⁵ K.Sz. V-nál szőttes.

¹¹²⁶ K.Sz. V-nál vizitkével.

¹¹²⁷ K.Sz. V-nál szőr.

¹¹²⁸ K.Sz. V-nál plémosdó tál.

¹¹²⁹ K.Sz. V-nál pléh szűrő.

¹¹³⁰ K.Sz. V-nál külön írva.

¹¹³¹ K.Sz. V-nál porcelány tányér.

¹¹³² K.Sz. V-nál tálcza.

¹¹³³ K.Sz. V-nál kisebb.

¹¹³⁴ K.Sz. V-nál 3. 23

Ezen fen irt tárgyakot a szülők oly hozzáadására¹¹³⁶ leányoknak jelenben és röktön birtokba a szülők halálával osztályrészébe be szál és hogy ezen fen megnevezett tárgyak¹¹³⁷ alatt irtak által megvizsgáltatván¹¹³⁸ rendes becsérték szerint vetettek fel igazoljuk.

Páván 1894. Majus 16án.

Kováts Samuel tanu

Zsidó Mózes

Kováts László tanu

Szőke Eva

Szabo József¹¹³⁹

Dr. Pozsony Ferenc gyűjtésében

ZABOLAI BALOG ROZÁLIA PARAFERNUMA, 1895¹¹⁴⁰

Nászhozomány levél

Mind azon ingó és ingatlan javakról melyet Balog Ferencz és neje Demes Rózália édes leányok Balog Rózáliának férjhez menetele alkalmával adományoztak.

Folyó Nevezetesen	Becsár
Szám	ft, kr
1. Egy rend fekete színes szőrrúha	9
2. Egy rend kék szőrrúha	7
3. Egy rend piros szőrúha	6, 50
4. Egy rend szafir rúha	5
5. Egy rend szürke karton rúha	4
6. Egy rokolya fejér derekkal együtt	3
7. Egy rend koczkás szöttes rúha	5
8. Egy rend pirossas szöttes rúha	5
9. Egy rend pántikás szöttes rúha	4
10. Egy szöttes színes rokolya	2

¹¹³⁵ Kiszakadt laprész. K.Sz. V-nál 1089. 43.

¹¹³⁶ K.Sz. V-nál hozzáadással adják Sára leányoknak jelenlegi röktön birtoklásába, hogy a szülők halálával osztályrészébe be számítandó...

¹¹³⁷ K.Sz. V-nál általunk.

¹¹³⁸ K.Sz. V-nál a tiszta.

¹¹³⁹ K.Sz. V-nál csak Szabó.

¹¹⁴⁰ Anyakönyvi bejegyzés az esketéről: "1895. jan. 17. Kovács Gergely szabómester, Páva, ref., 28 éves, özvegy és Balog Rózália, Zabola, ref., 23 éves, hajadon. Szülők: Kovács Ferenc–Zsidó Rózália földm., illetve Balog Ferenc–Demes Rózália földm. Tanúk: Balog Dániel, Pozson József földm. Lelkész: Földes György. Mentvény mellett." (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 720, Zabolai ref. Esketési anyakönyvek, 15 verso – 16. old.

11.	Egy hosszú fekete téli felső	8
12.	Egy rövid fekete téli felső	4, 50
13.	Egy szürke téli keszkenő	5, 20
14.	Két hárász keszkenő egy piros, egy kávé szín	4, 50
15.	Öt drb. fejre való szőr keszkenő	5
16.	Egy viseltes posztó téli keszkenő	2, 20
17.	Egy fejre való posztó keszkenő	0, 90
18.	Két darakaj két két hajjal	24, 50
19.	13 drb. párna melyből 6 két hajjal és hét egy hajjal	36
20.	Egy piros karton paplan	4
21.	Egy koczkás gyapju paplan	4
22.	Két paplan lepedő	4, 50
23.	3 drb. gyapju ágytakaró	12
24.	Két szőttés gárnélos ágytakaró	6, 30
25.	Két fehér ágytakaró csípke széllel	8, 50
26.	Két tiznyistos asztal takaró, egy kék egy piros	5, 50
27.	Két hímes asztaltakaró egy piros egy kék	3
28.	8 drb. baraczhímes asztal takaró fehérek	10
29.	Egy kötött asztal takaró	5
30.	18 drb. takaró rúha, 3 piros, 3 kék, 12 fehér pár 35 kr.	6, 30
31.	8 drb. kisdég szervét négy piros négy kék	1, 20
32.	Egy gyapju kaszten takaró	1
33.	12 drb. gyolcs törölköző kendő, baracz hímes	7, 60
34.	8 drb. gyapott törölköző kendő baracz hímes	4
35.	12 drb. fehér lepedő melyből kettő gyolcs csípke széllel	14
36.	12 drb. nagy zsák és 6 drb. vékás tarisnya	9
37.	Hat drb. kenyeres tarisnya	1, 20
38.	50 sing gyolcs vászon és 50 sing gyapott vászon	22, 50
39.	3 ablakra való karton függöny	2
40.	Egy eső tartó	1
41.	Egy asztali lámpa	1
42.	Két fa ágy és két szalma zsák	12
43.	Egy kerek lagos és egy kihozós(!) ezüst színű aszt(al)	12, 50
44.	6 drb. lagos szék	6
45.	Egy üveges egy sifoner és egy kaszten	34

46.	Egy dívány	12
47.	Egy festett láda	2, 40
48.	Két falı kép	0, 80
49.	Egy falı nagy tükör	2
50.	Egy téglázó réz	1, 50
51.	Egy réz mozsár	1, 50
52.	Két porcellán leveses tál	1, 20
53.	12 drb. porcellán tányér	1, 50
54.	12 drb. kés, 12 drb. villa	3
55.	Egy leveses kanál	0, 24
56.	12 drb. evő kanál	0, 60
57.	Egy drb. kalács sütő plép(!) egy zsír fogó egy placinta sütő	1, 20
58.	Egy plép(!) szűrő egy reszelő, három tárcza	1
59.	Egy üveg vizes kancsó és hat kávé pohár	1, 30
60.	Hat boros pohár és 6 kávé kanál	0, 76
61.	Egy lúgzó cseber, 1 rozsta, gereben és héhel	2, 20
62.	Egy süldő malacz	8
63.	Egy három éves borjúzó tehén	55
64.	Egy erdő vasas taliga egy hosszú lánczal	10
65.	2 hektó rozs, egy hektó búza, 2 hektó zab, 5 zsák pityóka	18, 50

Ingatlanokban

Halommező Tamás füző nevű helyen Pál József és Kádár József között mint egy 3 vékás szántó rozssal bemagolva	65
Közémező Kökényszer nevű helyen Balog János és Kovács József közötti 3 vékás szántó	69
Ugyan Közémezőben Horgasba Pál József és Csekme Dénes Dénesé közötti 2 vékás szántó	50
Rét borkató nevű helyen Zsidó Gergely és Nagy Dánielné közötti 4 vékás szántó	110
Cseremező régi városi út nevű helyen Csekme József Ferenczé és Keresztes Antal úr közötti 3 vékás szántó	80
Úgyan a Cseremezőben borkút lábán Hadnagy János (Józsefé) és Csákány Dénes (Eleké) közötti 3 vékás szántó	60
A Halommezőben nagykő úttya nevű helyen Pozsony Ferencz (árva) és Kondra János ifj. oláh közötti 6 féle szántó melynek a haszon elvezeti jogát fenhagyjuk a míg élünk magunknak	320

A lüget nevü helyen Gérics Antal és Kozma Mihály (Józsefé) közti 5 vékás

szántó melynek a haszon élvezeti jogát mig élünk fenn hagyjuk magúknak 200

Összesen 1420, 60

Azaz egy ezer négy száz húsz forint hatvan kr. v. e.

Zabolán 1895. Január hó 29-én.

Előttünk

Balog Mihály tanu	Zsidó György	Balog Ferencz
Balog Antal	Zsidó Samu	X Demes Rózália
	Csekme Ferencz tanu	névirója Balog Mihály sk

Dr. Pozsony Ferenc gyűjtésében

PESELNEKI¹¹⁴¹ AFRA ANNA PARAFERNUMA, 1896¹¹⁴²

Összeírás a

Melyet Afra Anna férjhez menetele alkalmával Opra (Lörincz) Mihályhoz, mint fiatal legényhez minden ingo és ingatlanok a követtközö iratok mellett

Folyo- szám		Becsérték fr, kr.
1.	2 darab ágy festett, egy d[a]rab asztal kihuzos	8
2.	2 kanapé, 1 kaszten, 1 üveges	19
3.	1 láda, 4 d[a]rab szék, 1 d[a]rab kártyapad ¹¹⁴³ , 1 kártya	7, 70
4.	1 lugzo cseber, 1 kád, 1 dagasztoszék ¹¹⁴⁴	3, 60
5.	1 lapito, 2 d[a]rab tekenyö, 2 kisseb, 1 osztováta	8
6.	1 pár gereben, léhel, 2 rosta, 2 szita, 1 szépitö	2, 80
7.	1 pár szalmazsák, 2 derekaly, 12 párna, 24 hajal	53
8.	2 d[a]rab veres lepedö, 1 fehér, 6 ruhalepedö, 6 abrosz	20
9.	1 cserge, 1 ványolt lepedö, 12 kendö, 12 szelvétt	18
10.	80 sing zsáknak valo, 6 ruhatarisnya	9

¹¹⁴¹ Peselnek mai neve Kézdikővár. A falunak nem volt külön anyakönyve. Bár a római katolikus lakosság házasságkötéseit a kézdivásárhelyi anyakönyvbe vezették be általában, az Áfra Anna házasságkötésének nincs nyoma az anyakönyvben.

¹¹⁴² A perefernumlevelet Kakas Zoltán gyűjtötte, köszönet érte.

¹¹⁴³ A "kártya" nevű vizesedény tartására szolgáló kis bútordarab.

¹¹⁴⁴ E szó tévedésből kétszer szerepel a perefernumlevélben.

11.	8 rend felvevőruha, 1 kurti	44
12.	6 főrevaló ruha, 1 nagy keszkenő	8, 50
13.	6 d[a]rab kép, 2 tükör, tormareszelő, 1 kana, 1 tölcser	8, 70
14.	2 d[a]rab függöny, 1 tuczet késvilla, 1 levesmerő ¹¹⁴⁵ , 2 levestál	4, 60
15.	1 tuczet kalány, üveg pohár, 1 tuczet porcelany	2
16.	1 üst, 1 kaszro	1, 60
17.	Nagy mezön dugasra menő lába 5 vékás szántó	200
18.	Hátulso határban halomlábján 4 vékás szántó	160
19.	Háló mezön 3 vékás szántó	70
20.	Patak mellet 1 vékás szántó	60
21.	Fejen kaszáló	005[!]
22.	2 diszke tehén	50
Összesen		768, 50

Hogy a jelen össze írás alól írottak előtt személyes jelenlétünkbe és legjobb meggyőződésünk szerint vétetett és az aba felsorolt ingo és ingatlan javak a jelen körülményekhez kepest lettek meg becsülve, bizonyítjuk:

Kelt Peselnek, 1896 Augusztus 16

Elöttünk

Gál Ferencz tanu

Balázs András tanu

Fejér András

Gligor Lukács

Kakas Zoltán gyűjtésében

ZABOLAI GÁBOR ANNA PARAFERNUMA, 1896¹¹⁴⁶

Nász hozomány

Zabola községbeli Gábor Ferencz és neje Bogyó Ágnes Szülöktől származott Anna lányuk Nagy Lajoshoz férjhez menetele alkalmakor össze irattak és adattak.

¹¹⁴⁵ E szó sor fölé írva.

¹¹⁴⁶ Anyakönyvi bejegyzés az esketésről: „1896. febr. 22. Nagy Lajos kovácmester, Zabola, r. kat, 23 éves, nőtlen és Gábor Anna, Zabola, ref., 24 éves, hajadon. Szülők: Nagy Lajos. Gábor Ferenc–Bogyó Ágnes földm. Tanúk: Héjja József r. kat. kántor és Bogyó Mózes földm. Lelkész: Földes György. Polg. Esk. 1896. febr. 22. Katholizált.” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 720 – Zabolai ref. Esketési anyakönyvek, 18 verso – 19. old.)

Folyó	A javak megnevezése	Frt, Kr
Szám		
1.	Egy posztó kurti fekete s egy Kávé szín	8
2.	Nyolcz vizitka, nyolcz rokoja, 5 szöttes kettő karton, egy szőr, elő surczokkal	30, 50
3.	Egy nagy főre való ruha	3, 50
4.	Tizenkét kisebb nagyobb főre való ruhák, 4 téli, 4 sali, 4 karton	12, 20
5.	Nyolcz drb. abrosz, 6 fehér, 4 tarka	13
6.	Tizenkét drb. törölközőkendők, fele gyapott és fele kinder	6
7.	Négy drb. 10 nyüstös szervét 2 piros 2 kék	2
8.	Hat drb. takaró ruha	1, 20
9.	Lepedő 8 drb. 2 pergát 6 kender	11
10.	Tizenkét drb. zsák, 6 drb. tarisznyák	7, 50
11.	Két drb. szalmazsák	2
12.	Két derekaly egy egy hajjal	20
13.	Kilencz drb. párna egy egy hajjal	22
14.	Egy gyapjú paplan, és egy gyapjú lepedő	7
15.	Egy karton paplan, és egy szőr gyapju pokrócz	8
16.	Két oldalos ágy festet, egy kihuzós asztal	13
17.	Egy 3 fiókos kaszten, egy Üveges, egy kanapély, 4 drb. szék, egy tálos	27
18.	Két drb. leveses tál, egy tuczet porcellán tányér, egy sültés, Két drb. leveses Kanál	4, 30
19.	Egy tuczet Kanál evő, egy tuczet Kávés, egy tuczet Kés villa	6
20.	Tizenkét boros pohár, 12 kávé, 6 kisebb	3, 42
21.	Egy réz mozsár, egy réz gyertyatartó, egy téglázó gőzös. Egy porcellán sótartó	4, 05
22.	Egy tükör, 2 drb. falikép, Egy nagy ércz üst	3
23.	Egy nagy teknyő, és egy kisebb, egy gyir és egy gyakor szita, egy rosta, egy héhel, egy pár gereben, egy kád	5, 90
24.	Egy töltésér, egy Kanna, egy léj szűrő, reszelő, Egy pléh mosdó Egy varró géb	1 28
25.	Két drb. bárányzó juh	10
26.	Marhára	40
27.	Egy hizott sertésnek hasonféle	17
28.	Fekvőkben	

A réten röhlábban Demeter Sándor és Kónya László köszi 3 vékás Kaszáló	60
Közép határ fogásban pársint Hadnagy hátán és Szabó Elek köszi 4 vékás szántó	120
A hegy oldalon Kádár József és Kovács Lajos közti 5 vékásnak hasonfele	40
A réten régi hidnál Balog László és Hadnagy Antal közti 3 vékás, melyet Barti Ferenczné halála után vehet használatba	70
Jakabhavassa nevü erdőrésznek 1/3 részit	<u>108, 57</u>

Összesen hétszáz tizenöt frt. 57 kr. 715, 57

A mely fen irtak hogy alatt irt tanuk által a mint fel adattak meg becsültettek és alá irattak. Megjegyeztetik az a mit Barti Ferenczné született Gál Éva a 70 frtos földet halála után szabad birtokába bocsátja mint unokájának.

Kelt Zabolán 1896. február 1-én.

Előttünk

Héjja József tanu	Gábor Ferentz
Kozma Mihály tanú	Gábor Ferenczné született Bogyó Ágnes X mint szülők
	Barti Ferenczné született Gál Éva mint adakozók
	Névirójok
	Héjja József

Pozsony Ferenc gyűjtésében

ZABOLAI BOGYÓ ANNA PARAFERNUMA, 1896¹¹⁴⁷

Nászhozomány levél

Azon ingo és ingatlan javakrol melyjet Bogyo Anna férhez menetele alkalmával jelen ben van és fel irodnak Szörcei Benedek Jozsef és Bogyo Anna közt leendő házasság lele egyezes folytán

Folyó Nevezetesen	Frt, Kr
Szám	
1. Egy ben valo lak telek fele részben házal	180
2. Négy vékás szánto fejer toban	70
3. Kéz pénz kéztáz forint	200

¹¹⁴⁷ Anyakönyvi bejegyzés az esketésről: „1896. május 25. Benedek József földmives, Szörce, ref. 31 éves, nőtlen és Bogyó Anna, Zabola, 23 éves, hajadon. Szülők: Benedek Zsigmond–Pataki Mária és Bogyó Ferenc–Demeter Éva. Tanúk: Szász András zabolai és Szász Gergely szörcei földm. Lelkész: Földes György. Polg. Esküvő: 1896. május 25.” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 720 – Zabolai ref. Esketési anyakönyvek, 18 verso – 19. old.)

4.	Festett ágy és négy szék	4, 80	
5.	Festett kihuzos asztal	4	
6.	Festett pohár szék	4, 10	
7.	Egy kaszten és kanapé	8, 40	
8.	Egy ércz üst egy ércz lábos	1, 60	
9.	Egy gyakor szita és egy gyér	1, 10	
10.	Egy sütő tekenyő és egy gyuro	1, 90	
11.	Egy ivo kana és reszelő leveses kalán		0, 56
12.	Egy szűrő szita egy tüczet[!] ¹¹⁴⁸ evő kalán	0, 60	
13.	Hat darab kávékalán és nagy kés	0, 42	
14.	Fél tüczet kés és villa	1, 30	
15.	Egy leveses tál és tiz[?] darab porcelán tangier	1, 59	
16.	Hat darab nagy pohár és hat kicsi	0, 90	
17.	Egy fertájos üveg és egy sotarto	0, 40	
18.	Egy pár gereben és egy rosta	0, 50	
19.	Egy asztali láppa[!]	1, 50	
20.	Egy tükör	1	
21.	Fekete ször rend fel vevő ruha	7, 7	
22.	Hat rend fel vevő ruha		24
23.	Egy ször rékli és három ször ruha	4	
24.	Negy karton ruha egy nagy ruha	6	
25.	Hét surcz és három rékli	3	
26.	Hat törölköző kendő és gyapju ruha	4	
27.	Négy darab más töröl köző kendő	0, 80	
28.	Négy lepedő és egy gyolcs	6	
29.	Három asztalra való abrosz két szelvét	5, 30	
30.	Egy szalmazsák és egy darakaj	13, 40	
31.	Tizen egy párna és egy paplan	25, 60	
32.	Egy pergát lepedő és egy szötes	<u>6</u>	

Összesen 446, 84

Mely fent irt jok hogy előttünk fel nevezettek és iratok mint fekvő és ingo vagyonokra nézve magát kötelezte Zabolán lakot Demeter Imre és neje hogy az össze esküvéskor telyjesen kezökhöz adnak hogy a fent irtak előttünk történt és iratok fel ezt igazoljuk neveink alá írásával.

---

¹¹⁴⁸ Sic!

Kelt Zabolán Ápril 26-án 1896.

Pataki Mozes tanu

Balog János tanu

Demeter Imre kiado

Benedek József Szörcei Átvevő

Pozsony Ferenc gyűjtésében

ESZTELNEKI CSAVAR MARCELA PARAFERNUMA, 1897¹¹⁴⁹

Para fernális okirat 1897

Mindazon ingó és ingatlan vagyonokról a melyeket viszen Kézdi Esztelneki Csavar János és neje Dézsi Anna törvényes ágyban szült leányok a maga férjesülése alkalmával Csavar Marcela ugyan Kézdi Bélafalvi Pál János ifju legény ő kegyelméhez melyek elő soroltatnak tudniilik 1897 ben.

1.	Vagyon két festet ágy	4
2.	Két szalmazsák	2, 50
3.	Két darakaj egy-egy héjjal	16
4.	Tizenkét párnák három-három hajjal	36
5.	Egy bereczki cserge	14
6.	Egy ször paplan	6
7.	Egy vánolt cserge	5
8.	Nyolc fehér és három tarka ágytakarok	31
9.	Hat darab ágytakarok négy nyistes	9
10.	Hat zsák hat karikás	3, 50

¹¹⁴⁹ Anyakönyvi bejegyzés: “*Millessimus Octingentesimus nonquesimus septimus (1897) 4a Februarii. Joannes Pál sculus operarius Bélafalva, Rom. Cath. Aetas 27, coelebs et Marcella Csavar Esztelnek, Rom. Cath. Aetas 29, coelebs. Parentum: Emericus Pál rom. Cath. Siculus operarius–Theresia Jakab Rom. Cath, et Joannes Csavar Rom. Cath. Siculus operarius–Anna Dézsi rom. Cath. Testium liberi consensus: Balthasarus Csavar rom. Cath. Siculus operarius, Josephus Jakab rom. Cath. Siculus operarius. Initi matrimonii: Balthasarus Csavar, Josephus Jakab. Nomen et officium copulantis: Ignatius Bálint Parochus. Promulgati: 17, 24, 31 Januarii. Instructi Confessie s. Communione efecti.*” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 315 – Esztelneki r. kat. házassági anyakönyvek 1857–1928, 96 verso–97.).

11.	Egy kihuzos és egy szinpla asztal	7	
12.	Két fehér, két piros és egy kék asztal takarók		15,
50			
13.	Tiz szelvét fehér, három piros		6, 50
14.	Kilenc darab törölköző kendő és kilenc darab bóti	16	
15.	Egy pulitérozott kaszten	9	
16.	Tizenkét rend ruha felsőkel előruhával	60	
17.	Két rend ruha felsővel		5
18.	Tizenhárom főre való keszkenők kisebb	24, 50	
19.	Négy nagy főre való keszkenők	15	
20.	Két posztó felső	7	
21.	Egy magyar bunda	25	
22.	Egy eső ernő és hetvenöt sing gyocs	10, 50	
23.	Egy pár festett kanapé, egyik ládás	7	
24.	Egy festett láda és egy kufer	8	
25.	Egy pár festet szék	1, 60	
26.	Vagyon egy gunya agató fogas, egy kanál tartó	42	
27.	Egy nagy és egy kisebb tekenők	2, 10	
28.	Egy kád, egy lugzó, két vizes csöbör, egy kártya	4, 20	
29.	Egy laska deszka és egy véka		80
30.	Egy gyér és egy gyakor szita, egy rosta	1, 40	
31.	Egy léhel és egy pár gereben	80	
32.	Egy érc üst, egy érc lábcs	1, 20	
33.	Egy tükör, hat ábrázoló kép	4, 10	
34.	Egy tutzet evőkanál és egy fél tutzet kisebb, egy leves merő	1, 20	
35.	Egy ivő kanna, egy lészűrő, egy tölcser, egy torna örlő	60	
36.	Egy ébresztő óra, egy gáz lámpa	3, 30	
37.	Másfél tuczet porcelán, három pár nagy pohár	2, 50	
38.	Vagyon egy két éves borju	20	
39.	Egy bárányzó ju fejér	4, 50	
40.	Vagyon negyven forint készpénz	40	
41.	Négy hektó buza	20	
42.	Moleszár 1ől szántó Esztelneki felsőszáraztován lábban Gál Lajos szomsz 100		
43.	Esztelneki határ nagymezőláb kipozdob 1200 1ől szántó Lengyel Ignác Szomsz(édságában)	200	

44. Esztelneki határ Sokaj 400 lól szántó, ugyanott egy 300 lól szántó 92
45. Vagyon az Esztelneki határ gombásbérc egy ember kaszálása széna fü 15
828, 72

Hogy az összes adományok lelkiösmeretesen történtek meg azon összegből Apai adomány 101 F. 50 Kr.

És szeretet gyerekek saját szerzeménye Csavar Marczelának saját vagyon 780,
23

Aztat megerősítjük nevünk aláírásával részint nevünk elejében tett kereszt vonásainkal.

Kelt Kézdi Esztelneken 1897. január 31-ikén

Pál János s. k. vőlegény	s. k. Kis Lázár tanu és becselő
Csavar Marczela menyaszony	s. k. Ifj. Orbán Ferencz tanu és becselő
X Csavar János és nőm	s. k. Csavar Boldizsár tanu
Fent irt tárgyak kézbesítője	s. k. Jakab József tanu
Per Kis Lázár	s. k. Pál Ignác tanu
	s. k. Csavar Dávid tanu
	s. k. Pál Imre tanu
	s. k. Barabás Erzsébet becselő

Pozsony Ferenc átírásában

NAGYBOROSNYÓI GÁL ÁMÁLIA PARAFERNUMA, 1899

Náz adomány

Nevejinket alol irtak, mi[n]d nagyborosnyaji lakos mi[n]d zülök és lágyok[!] Gál Amálijának

Náz adomány kit alábi ök zeri[n]t ugy mi[n]t

Folyo Tárgyak

szam

1.	darab gyalupat	16
2	hozá valo zerzám	10
3	1 sifon	8
4	1 daarab[!] üveges	8
5	1 d[arab] azta[l] kihúzos	10
6	1 darab divány azta[l]	8
7	2 darab ágy	10

8	1 darab divagy[!] ¹¹⁵⁰	12
9	6 darab zék	4
10	1 kredenc	8
11	1 darab ládas pad	4
12	1 darab éjeli zekrégy	3
13	1 darab ágy	4
14	1 darab tükör	10
15	1 darab aztali lap ¹¹⁵¹	2
16	2 darab gyergyatarto	2
17	1 darab sporhelt ¹¹⁵²	10
18	2 darab varo gép	150
19	2 darab derekaj	24
20	10 d[a]rab párna két rend héjal	40
21	2 paplan	10
22	12 darab also lepedő	12
23	4 darab paplanlepedő	6
24	2 darab ágy takaro	6
25	2 darab ágy teritő	4
26	4 darab zalmazsák	8
27	10 darab sák	4
28	8 darab abroz	8
29	26 darab törölköző	13
30	12 darab zervét	4
31	6 darab tárgyértölő	2
32	12 méter függönynek	3
33	1 darab falirongy karton	3
34	12 darab i[n]g	12
35	2 darab fejér rekli	2
36	2 darab k[?] ¹¹⁵³ kabát	12
37	2 darab galér	3
38	2 darab kalap	40
39	2 pár cipő	6

---

¹¹⁵⁰ Nyilvánvaló elírás, *divány*.

¹¹⁵¹ Talán *asztali lámpa*.

¹¹⁵² Tűzhely.

¹¹⁵³ A szövegben csupán *e* *k* betű szerepel, nem tudjuk, mit rövidíthet.

40	3 rend zövet ruho[?]	20	
41	2 rend zötes ruha	6	
42	1 nagy Kendő	6	
43	3 rékli	3	
44	1 edegy[!] ¹¹⁵⁴ tarto	1	
45	2 darab pléfazek	2	
46	2 darab plékazro	1	
47	1 darab kávéörlő	1	
48	1 darab téglázo vas	1	
49	6 darab leveses tágyér		2
50	6 darab küseb tágyér	1	
51	6 darab küseb tágy[ér]		1
52	3 darab tál	3	
53	1 soros céze[?] sotarto	1	
54	6 boros pohár, ¹¹⁵⁵ 6 vizes pohár	2	
55	1 darab leveses, 1 darab tejes kanál	[ ] ¹¹⁵⁶	
56	6 evő kanál, 6 kávé, 6 kés, 6 vila	8	
57	1 darab tormarezelő, 1 tölczer, habzedő s leveszedő	1	
58	1 darab téjzürő, cukortarto, 1 zogyor ¹¹⁵⁷	1	
59	2 darab zita	1	
60	2 darab tekenyő	1	
61	1 darab rézmoszár	1	
62	1 darab kávéölő	2	
63	2 darab sütöplé	1	
64	2 darab napernyő	4	
65	6 darab fejre valo ruha	2	
66	4 darab köteny		2
67	1 darab kád, 2 kárgy[a], 1 cseber, 1 lugzo	4	
68	1 darab üst	1	
69	kézpé[n]z	55	
Öszeg		600 for	

¹¹⁵⁴ Nyilvánvaló elírás, *edénytarto*.

¹¹⁵⁵ A *pohár* szó tévedésből kétszer szerepel.

¹¹⁵⁶ Tévedésből kifelejtették az összeget.

¹¹⁵⁷ Az utolsó szó bizonyára *szotyor*.

Irva hatzáz fori[n] t értékü tárgyakot ugy természetben mid pénzben kiadni magamo[t]
kötelezem

Nagy borosnyon, 1899 majus 18.

Gál Péter kiado

Előtünk: Bene Klára

Bede Ferencz tanu, Ifj. Gergely János tanu

Átvevő: Antal Lajos.

Kakas Zoltán gyűjtése

BÖLÖNI BUDAI VERONIKA PEREFERNUMA, 1899¹¹⁵⁸

Parafernálista Levél

Melynél fogva Budai Veronika férjhez szándékozott menni Bölöni Máthé Samuelhez, ezen
alolírt javakatt T. K. Rátz Sandor ur nejjével Hertzei Juliána aszonnal ajándék czimen adják u.
m.

folyo	Javak megnevezese	f., kr
szám		
1.	Kész pénz Birtokra	300
2.	Kész pénz két marhára	100
3.	Gabona ket h[ekto] l[iter] buza, k. h. l. rozs, k. h. l. töröbuza	31, 50
4.	Egy véka főző borso egy veka Lencse	2
5.	Egy hizott Sertes	26
6.	Egy tartani valo sertés akár az ára	15
7.	Egy kaszten Láda	10

¹¹⁵⁸ Anyakönyvi bejegyzés: „(1899) jan. 31. Máté Sámuel harangozó unitár. Özv., 30 éves, Budai Veronika áttért unitárius hajadon, 22 éves (esküdt). Tanuk: Varga Gergely – Dávid Lázár.” (Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár, F. 105 / 105 – Bölöni unitárius vegyes anyakönyvek 1739–1837)

8.	Egy Sifoner	11, 50
9.	Négy darabb karjas szék	3, 60
10.	Két ágy	8
11.	Egy éveges Almáriom	14
12.	Egy Asztal	10
13.	Egy láda	4
14.	Egy kanapé fijokos	4
15.	Egy tál tarto	2
16.	Egy cserge szürke szörü	6
17.	Egy paplan lepedövel együtt	7, 16
18.	Egy más forma paplan ez is lepedövel	5
19.	Két derekaly két rend hajakal együtt	26
20.	Kilencz párna három rend hajakal, 9 fejr, 18 szött	39, 60
21.	Ött darab ágyterittö, 1 bolti, 2tö szöttes, 2tö fejr	9, 70
22.	Tiz darabb házi szöttes kender lepedö	9
23.	Tizenkét darabb hektos zsákok	6
24.	Hat örlö tarisznya és egy átal vetö	1, 75
25.	Hat darab szalma zsákok	8, 40
26.	Tizenkét darab abrosz gyabott[!] 2tö hoszu 10 darab rendes	12
27.	Egy kötöt asztal terittö	1, 50
28.	Egy bolti asztal terittö rojtos	1, 50
29.	Tizenkét takaro ruha, tizennyolcz töröködökendö[!]	10,
20		
30.	Egy Nagy ruha poszto rojtos	6, 80
31.	Egy rend meny aszonyi gunya fekete ször	11, 10
32.	Egy rend ször felvevö ruha	3
33.	Négy rend szöttes felvevö ruha	10
34.	Egy rend moldon felvevö ruha	5
35.	Egy fláner szoknya, egy poszto kurti	8, 50
36.	Egy rend fekete szatin felvevö ruha	2, 50
37.	Ött darab ruhák, 2tö harász, három poszto	4, 50
38.	Egy selyem ruha, négy ször fejre valok	5, 50
39.	Egy pár czugos czipö s egy pár csizma	6
40.	Négy ércz fazakak pléfdökel együtt	4, 20
41.	Egy kolbász töltö, egy gyertya tarto és 1 tormareszelö	1, 28

42.	Két darabb kék festékű kászro, egy ércz kászro	2, 49
43.	Egy értz palacsinta sütő két plé csupor, 1 zsir fogo	1, 43
44.	Egy földő tarto, egy leveses kalán, egy pár gyertya tarto	2, 70
45.	Egy réz mozsár, tizenkét kés, 12 villa	5
46.	Egy tuczet kalán, egy tükör, 1 téglázo rézmasina	8
47.	Egy tuczet porczolán tángyér, egy leveses tál	2, 80
48.	Egy zöldséges tál, egy sültés tál, egy zoszos ticzetángyéro ¹¹⁵⁹	3
49.	Egy fátyol szita, 1 gyakor, egy fél gyakor, 1 gyér, 1 szűrő sziták	2, 35
50.	Egy leves plé szűrő szita, 1 káposztás kád	3, 50
51.	Egy Lugzokád alája cseber, 1 kisdég tiszta cseber	2, 80
52.	Két darab ércz üst, kiseb és nagyob	1, 80
53.	Egy kártya, 1 dagasztó teknyő, 1 kalács sütő tekenyő	2
54.	Egy Nagy lapito, 1 kiseb, 1 szapanyozo és mosogató teknyő	2
55.	Egy gunya szárasztó spárga, 12 öles, 1 rosta	1, 30
56.	Egy pár gerebel, egy héhel, 1 csöllő kerék	2
összesen		787, 8

Az az irva hétszáz nyolcvanhét forint o. értékbe és 8 kr. a mely összeget mint alolirtak, saját kezeink alá írásával is tanusítottunk

Bölön, 1899 Januarius 12-én

1	Subára	20
Az összegeg egy suba árával meg változtatván s lett		807 f, 8.k.

Tana Lajos tanu

Máthé Sámuel

Bedő Lajos tanu

elfogadom

Berecz Sándor tanu

Tana Gyula tulajdona

PESELNEKI GLIGOR ANNA PARAFERNUMA, 1899

Össze írása

Mind azon ingó és ingatlan vagyonoknak melyeket Gligor József és neje Kovács Karolina édes leányának Annának Bódi Ferenczhez férjhezmenetele alkalmánn adni szándékoztak.

Folyó Tárgyak megnevezése

Értéke

Szám	Frt, Kr
1. 2 drb ágy	7

¹¹⁵⁹Valószínű tucat tángyérok.

2.	2 drb szalma zsák	3
3.	3 drb derekaj egy egy hajjal	30
4.	14 drb párna két két hajjal	56
5.	1 drb fehér ágytakaró, 2 drb szőttés ágytakaró	11, 50
6.	1 drb Bóti ágytakaró	3, 50
7.	6 drb rúha lepedő	6
8.	1 drb paplan, 1 drb cserge	21
9.	2 drb ványolt lepedő	10
10.	12 drb abrosz, 12 drb szelvét, 12 drb törölköző kendő	22, ¹¹⁶⁰ 02
11.	Tángyér törlő 6 drb.	1, 80
12.	6 drb. Ruha tarisnya, 12 drb. Zsák	7, 20
13.	50 sing gyólc, 50 sing zsáknak való, 50 sing gyapot vászon	19
14.	34 sing pólyának való, 25 sing szőnyeg	3, 50
15.	7 rend felvevő rúha	35
16.	1 rend menyasszonyi köntös	12
17.	2 drb felső	10
18.	2 drb tükör, 6 kép	13
19.	2 drb leveses kalál, 1 drb szűrő, 1 drb tölcser, 1 drb reszelő	0, 91
20.	1 drb ivó kanna	0, 12
21.	1 drb réz mozsár, 1 drb kávé örlő	2
22.	1 drb cukor tartó, 1 drb kávé tartó	0, 70
23.	1 drb pléh fazék, 3 drb lábas, 1 drb ércz fazék	2, 60
24.	2 drb leveses tál, 1 drb sültés tál, 12 drb porcellán tángyér	2, 04
25.	12 drb kés, 12 drb villa	3, 75
26.	12 drb evő kanál, 6 pléh kanál, 6 drb kávé kanál	2, 01
27.	1 drb leves merő kanál	0, 60
28.	6 drb kávé pohár, 6 drb poros pohár, 2 drb palinkás pohár	2
29.	2 drb réz gyertya tartó, 2 drb só tartó	1, 30
30.	1 drb ércz üst nagyob, 1 kisebb	1, 50
31.	1 drb asztal, 4 drb szék, 1 drb kaszten, üveges egy	35
32.	1 drb kanapé, 1 drb láda	8, 20
33.	1 drb kád, 1 drb lúgzó kád, 1 drb kisebb cseber, 1 drb kártya	5, 20
34.	1 drb gerebely, 1 drb lehel, 1 drb rosta, 3 drb szita	2, 24
35.	3 drb tekenő, 1 nagyob 2 kisebb	2, 80

---

¹¹⁶⁰ Alatta áthúzza: 16.

36.	2 drb 2 éves tinó	100
37.	3 drb Juh, 1 drb bárány	23
38.	1 drb sertés	8
39.	A megyes lábban lévő tér tagból és a hegyen levő felmenő lábban lévő hegyi tagból 7 ½ köből ferejű szántó	1350
40.	A nagy hágó bérczen lévő erdő László Ferencz és Fejér János ¹¹⁶¹ Szomszédok közt	<u>100</u>
	Főösszeg	2305, 52

Az az kétezer három száz öt forint 59 krban becsültettek meg az össze írás 1től 40 tétel számáig be irt ingó és ingatlan vagyonok az alatt irt becslök és tanúk jelen léteben melyet a túl lapon irt szülök Anna leányunk férhez menetele alkalmával ki adni magunkot kötelezzük.

Kelt Peselneken 1899. Május hó 20-án. +Gligor József és neje

Bódi János név iroja Bódi János

Kovács József tanú Kovács Lina

Donát András Becsüs

Rácz János Becsüs

Pozsony Ferenc gyűjtésében

OSDOLAI LÁZÁR TERÉZIA PARAFERNUMA, 1899

Nász vagyon összeírás

Mind azon ingó és ingatlan jovak melyeket osdolai idős Lázár István és neje Fejér Lina törvényes leányok Lázár Terézia viend magával ugyan osdolai Veres Lajos ifi legén hez leendő férjhez menetele alkalmával aláb következök u. m.

Tétel	A javak megnevezése	o. é. Becsár
Szám		Fr, Kr
1.	Vagyon két derekaj 1-1 hejal	18
2.	„ 12 párna két két hejakal	30
3.	„ egy szötes paplan	5, 50
4.	„ egy Bereczki lomós cserge	14
5.	„ Négy ágy takaró, két veres, két fehér	10
6.	„ egy ványolt lepedő	6
7.	„ két szalma zsák	2
8.	„ két festet ágy fa	4, 40

¹¹⁶¹ Kihúzza e szavak után: *közt lévő*.

9.	„	8 rend rokojék elő ruhákal eből 6 rend szöttesz(!), egy szőr, egy kartony	30	
10.	„	három szőr kúrtij, három szötes, egy karton, egy ponyolét, Egy posztó	15	
11.	„	egy nagy posztó főrevaló kendő	6	
12.	„	7 kisebb főrevaló kendők	9	
13.	„	8 asztali abrosz, 2 piros 8 nyistes, 1 kék himes, 5 fehér Himés	12, 20	
14.	„	12 asztal keszkenő, 1 bolti, 5 r(en)d 8 nyistes	4	
15.	„	egy kasztentakaró, 12 arczkendők	7	
16.	„	30 sing háziszöt gyolcs, 30 gyapot vaszon, 30 (sing) 4 nyistes	13	
17.	„	10 darab zsák, 5 kisebb tarisnyák	5, 80	
18.	„	1 festet záros láda	3, 50	
19.	„	1 kihúzó asztal	4	
20.	„	1 három fiokú pulitéros kaszten	8	
21.	„	2 kanapé, 2 pohárszék	8, 20	
22.	„	8 ósgyi lepedők, 6 gyapot, 2 kémer	12	
23.	„	½ tuczet kés vilák	1	
24.	„	1 tuczet kanál, 2 leveses kanál	0, 90	
25.	„	½ tuczet kávé kanál	0, 22	
26.	„	1 tölcser és 1 ivó kana, egy torma örlő, 1 lészürő	0, 60	
27.	„	1 réz gyertya tarto	0, 90	
28.	„	1 fali tükör, 4 drb kép	3	
29.	„	1 tüzre való ércz üst, 1 ércz lábos	1, 50	
30.	„	1 nagy és egy kisebb sütő tekenyő	2, 60	
31.	„	1 kád, 3 cseber, 2 kártya, 1 háromlábu mosdó, 1 véka	6, 50	
32.	„	1 pár léhel, 1 pár gereben	0, 60	
33.	„	2 szita és két rosta	1, 40	
34.	„	1 párkányos lapító	1	
35.	„	1 tuczet porcelán tányér és leveses tál	1, 80	
36.	„	3 véka búza, 3 véka rozs, 3 véka törökbúza	13	
37.	„	1 (drb) 3 éves diszke tehen	40	
38.	„	az osdolai felső határ Málnás lába Pap Jozsiás es Gergé Iz-ráné közt 2 vékás szántó	60	

39.	„	Közép határ köszér lába Toth Ferencz és Lúkács Antal közt 5 vékásnak fele 2 véka és fél bévetve	80
40.	„	az alsó határ zugató lában Bándi Mihály és Szöcs Imre közt szántónak ½ része 3 vékás szántó	75
41.	„	egy véka fuszulyka	1
42.	„	egy festet pohárszék	6
Összesen			524, 62

Azaz betűvel írva ötszáz huszonnégy forint 62 krajczár ósztrák értékbe hogy a fent es túli lapon egytől negyven két tételszámig béirt ingó és ingatlan javakat elől irt szülők önként atták és iraták fel asztot alólirt tanúk írtuk és becsültök, melyet saját neveink aláírásával igazoljuk és becsültük meg.

Kelt Osdolán 1899. Május 22én

Előtűnk

Bándy Imre becsló és tanú

Szász Gáspár tanú

Finna Ferentz tanú

Lázár István idős és nőm

Fehér Lina

adományozo szülők

kért névirojok

Bándy Imre

Pozsony Ferenc gyűjtésében

PETŐFALVI SZIGETI RÓZA PARAFERNUMA, 1900

Öszeirások

Mindazon felkelkető (!) és Fekvő javaknak melyet Petőfalvi Szigethi Antal és neje Faragó Mária törvényes gyerekőknek Szigeti Rozának Férhez mentele alkalmával ugyan Rétyi Születésű Pap Sándor leendő férje őszekelésők alkalmával illető részőkbe attak

Folyó	Jóvak megnevezése	frt, kr
Szám		
1.	Egy drb (ágy?) egy sárga festékü	2
2.	Egy drb asztal sárga festékü	4
3.	Egy drb szalma zsák	1, 50
4.	Egy derekaj egy héjal	10, 25
5.	egy paplan egy paplan szín	7
6.	6 párna két két héjal	18
7.	6 lepedő kender	6

8.	6 kendő asztal kendő	5, 20	
9.	6 drb abrosz fehér	10	
10.	6 drb törölköző kendő		3
11.	6 drb zsák 2 tarisznya	4, 80	
	Egy drb sárga festékű kanapély	2	
	Egy harmas fíjokos kaszten	7	
	Egy pár ülő szék	1, 2	
	Egy nagy és kisebb tekenyő	1, 4	
	Egy lugzo és egy káposztás kád vizes cseber		4
	Egy gyir és gyakor szita egy rosta	1, 40	
	Egy drb tükör	1	
	Egy két éves bival	50	

Ingatlan javak

Meg jegyezzük azt hogy mikor kiszakítva lesz tagban 5 véka féle földet a vejem és leányomnak adunk hogy azt telek könyvileg vezetethesék magok után öt véka földnek ára 125

Azaz két száz hatvan öt forint és kilenczven öt krajczár áré mely összeget mint jegyesek el fogadjuk az aláb irt tanuk jelen létében.

Petőfalván 1900 Január 19-én

Előttünk

Farago Imreh

Faragó Dénes

Szigethi Antal

Farago Mária mint szülők

El fogadjuk:

Papp Sándor

Szigeti Róza

Pozsony Ferenc gyűjtésében